MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ÇAĞATAY TÜRKÇESİ İLE YAZILMIŞ RAVZATÜ'Ş-ŞÜHEDA ADLI ESERİN DİL VE EDEBİYAT EĞİTİMİ YÖNÜNDEN ÇALIŞILMASI

Akif TAŞ

(Doktora Tezi)

İstanbul, 2025

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ÇAĞATAY TÜRKÇESİ İLE YAZILMIŞ RAVZATÜ'Ş-ŞÜHEDA ADLI ESERİN DİL VE EDEBİYAT EĞİTİMİ YÖNÜNDEN ÇALIŞILMASI

STUDY OF THE WORK NAMED RAVZATÜ'Ş-ŞÜHEDA WRITTEN IN CHAGATAI TURKISH FROM THE PERSPECTIVE OF LANGUAGE AND LITERATURE EDUCATION

Akif TAŞ

(Doktora Tezi)

Danışman

Prof. Dr. Mesut ŞEN

İstanbul, 2025

Tüm kullanım hakları

M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.

© 2025

ETİK BEYANI

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırladığım çalışmamda;

- Sunduğum bilgileri, dokümanları ve verileri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Çalışmamda yararlandığım eserlerin tamamına atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Elde ettiğim verilerde ve sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı bildirir, aksi bir durumda aleyhimde doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

21/11/2025

(İmza)

Akif TAŞ

ÖZGEÇMİŞ

2016	Marmara Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümüne başladı.
2020	Marmara Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu.
2020	Marmara Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümünde yüksek lisansa başladı
2022	Marmara Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği yüksek lisans programından mezun oldu.
2022	Marmara Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümünde doktoraya başladı.

ÖN SÖZ

Bu doktora tezi, Fransa Milli Kütüphanesi (Bibliothéque nationale de France) SUPPL. TURC. 958 numarada kayıtlı bulunan Ravzatü'ş-şüheda adlı eserin üzerinde yapılan bir dil çalışmasıdır. Çalıştığımız bu eser, Hüseyin Vaiz-i Kâşifi'nin yazdığı Ravzatü'ş-şüheda adlı eserin Çağatay Türkçesine yapılmış bir tercümesidir. Bu tercüme Şeyh Muhammed Hariri tarafından yapılmıştır. Bu eser, Kerbela Olayı'nı anlatmaktadır. Eserin ana konusunu, Hz. Hüseyin ve yakınlarının Kerbela'da şehit edilmeleri oluşturur. Müstensihi ise kitabın sonunda bahsedildiği üzere Abdullah Hoca adlı bir kişidir. Klasik Sonrası Çağatay Türkçesi ses ve şekil özelliklerini gösteren eser, dil ve edebiyat yönünden incelenmiştir.

Bu çalışma; giriş, ilgili alanyazın, yöntem, bulgular ve yorum olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Bulgular ve yorum bölümüyse giriş, inceleme, metin, dizin ve tıpkıbasım olmak üzere beş bölüme ayrılmaktadır. Giriş bölümünde maktel türünün özellikleri ve Türk edebiyatındaki maktellere değinilip üzerinde çalıştığımız esere kadar gelen muhteviyat açıklanmıştır. İnceleme bölümünde metin imla, ses ve şekil özellikleri bakımından incelenmiştir. Metin bölümünde eserin tamamı transkripsiyon harfleri ile verilmiştir. Metinde noktalama işaretleri kullanılıp tüm metin bir kompozisyon şeklinde verilmiştir. Yanlış yazılan yerler düzeltilmiş, eksik ve tamamlanması gereken yerler kompozisyona uygun bir şekilde tamamlanmıştır. Eser, 137 yapraktan oluşmakta ve her sayfada genellikle 13 satır bulunmaktadır. Yanlış yazılan kısımlar düzeltilmeye çalışılıp dipnotta asli şekli belirtilmiştir. Dizin bölümünde tüm sözcük ve sözcük grupları yazılıp anlamlarıyla verilmiştir. Sözcüklerin anlamları bağlamlarına göre açıklanmıştır. Bunun yanında sözcüğün hangi dile ait olduğu da belirtilmiştir. Son bölümde ise eserin tıpkıbasımı yer almaktadır.

Bu çalışmada beni her yönde destekleyen ve bu yolda ilerlememi sağlayan kıymetli hocam Prof. Dr. Mesut ŞEN'e, tez izleme komitemde bulunup bana yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Mehmet AÇA'ya ve yine tez izleme komitemde bulunan hocam Prof. Dr. Murat ELMALI'ya, derslerini büyük istekle takip ettiğim ve kendime örnek aldığım hocam Prof. Dr. Gülden SAĞOL YÜKSEKKKAYA'ya, özellikle Farsça sözcükleri okumamda bana yardım eden arkadaşım Ali Rıza HÜSREVİ'ye, beni cesaretlendirip bu alanda ilerlememe yardım eden hocam Doç. Dr. Salih Mehmet ARÇIN'a ve her zaman arkamda olan ablam Yurdagül TAŞ'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Ayrıca bu zorlu süreçte beni maddi açıdan destekleyen Türk Dil Kurumuna çok teşekkür ederim.

Akif TAŞ

İstanbul, 2025

ÖZET

Bu doktora tezi, Fransa Milli Kütüphanesi (Bibliothéque nationale de France) SUPPL. TURC. 958 numarada kayıtlı bulunan Ravzatü'ş-şüheda adlı eserin üzerinde yapılan bir dil çalışmasıdır. Eser bir Maktel-i Hüseyndir. Maktel özellikle de maktel-i Hüseyn türü Hz. Hüseyin ve yakınlarının Kerbela'da şehit edilişini anlatan eserlerdir. Eserin orijinali Hüseyin Vaiz-i Kâşifi tarafından yazılmıştır. Bunu Şeyh Muhammed Hariri Çağatay Türkçesine tercüme etmiştir. Bu çalışma; giriş, ilgili alanyazın, yöntem, bulgular ve yorum olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Son bölüm ise kendi içinde giriş, inceleme, metin, dizin ve tıpkıbasım olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde makteller, edebiyatımızdaki örnekleri, söz konusu eserin muhtevası hakkında bilgiler verilmiştir. İnceleme bölümünde eser metni, imla ve şekil özellikleri bakımından incelenmiştir. Metin bölümünde, Arap harfleri transkripsiyon alfabesi kullanılarak Latin harflerine aktarılmıştır. Dizin bölümünde, metnin gramatikal dizini verilip bir sözlük oluşturulmuştur. Tıpkıbasım bölümünde ise eserin tıpkıbasımı yer almaktadır.

Ravzatü'ş-şüheda, Klasik Sonrası Çağatay Türkçesi özelliklerini göstermekte olup Türk dili için önem arz etmektedir. Eser ve yaptığımız bu çalışma Türk dili için önemli veriler sunmaktadır. Alanda yapılacak olan yeni çalışmalara bir zemin hazırlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Klasik Sonrası Çağatay Türkçesi, Ravzatü'ş-şüheda, Kerbela Olayı, Türk dili, Türk dili ve edebiyatı eğitimi

ABSTRACT

This thesis is a linguistic study on the work titled 'Ravzatü'ş-şüheda' registered under the number 'SUPPL. TURC. 958' at the Bibliothèque nationale de France (Bibliothèque nationale de France). The work we studied is a Chagatai Turkish translation of 'Ravzatü'ş-şüheda' written by Hüseyin Vâiz-i Kâşifî. This translation was done by Şeyh Muhammed Hariri. The work, meaning The Garden of Martyrs, narrates the event of Kerbela. Its main subject is the martyrdom of Hz. Hüseyin and his relatives in Karbala. The work we studied was transcribed by a person named Abdullah Hoca. The work, which demonstrates the phonetic and morphological features of Chagatai Turkish, has been examined from the perspectives of language and literature education. This study consists of four parts: examination, text, index, and facsimile. In the examination part, general information about the work is provided and it is analyzed in terms of spelling, phonetic and morphological features. In the text section, the script in Arabic letters has been transcribed into Latin letters. Punctuation marks have been used in the text, and some parts are written in bold font. Everything is presented in a compositional form. Attempts have been made to correct the wrongly written places in the work. The work consists of 137 leaves, and each page typically contains 13 lines. Also, notes taken on the edges of the leaves have been included in the respective lines to which the notes pertain. In the index section, all words and word groups are written and their meanings are given. The meanings of the words are indicated according to their contexts in the text. It also shows to which language the words belong. In the facsimile section, a facsimile of the work is presented.

Keywords: Post-classical Chagatai Turkish, Ravzatü'ş-şüheda, The Battle of Karbala, Turkish language, Turkish language and literature education

KISALTMALAR VE İŞARETLER

a: Her bir yaprağın ön yüzü

Ar.: Arapça

b: Her bir yaprağın arka yüzü

Bkz.: Bakınız

c.: Cilt

Çağ.: Çağatayca

çev.: Çeviren

Far.: Farsça

H.: Hicrî

haz.: hazırlayan

Krş.: Karşılaştırınız

s.: sayfa

Uyg.: Uygurca

vb.: ve benzeri

yap.: yaprak

yay.: yayınları

<: Sözcüğün kaynağını gösterir.

> : Sözcüğün değişimini gösterir.

[ ] : Okunamayan, eksik olup eklenen veya onarılan yerleri gösterir.

(?) : Şüpheli durumu belirtir. Okunamayan sözcükleri belirtir.

+ : Ad tabanına gelen ekten önce kullanılır.

- : Eylem tabanına gelen ekten önce kullanılır.

/ : Yaprak numaraları ile satır numaralarını ayırmak için kullanılır. Eklerdeki şekilleri gösterir.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	’
ا	a, e, ā
آ	a, ā
ب	b, p
پ	p
ت	t
ث	s̱
ج	c, ç
چ	ç
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	ẕ
ر	r
ز	z
س	s
ش	ṣ
ص	ṣ
ض	ż
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	‘
غ	ġ
ف	f
ق	ḳ
ك	g, k, ŋ
ل	l
م	m
ن	n
و	o, ö, u,ū, ü, v
ه	a, e, h
ى	é, ı, i, ī, y

İÇİNDEKİLER

ETİK BAYANI i

ÖZ GEÇMİŞ ii

ÖN SÖZ iii

ÖZET v

ABSTRACT vi

KISALTMALAR VE İŞARETLER vi

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ viii

İÇİNDEKİLER ix

BÖLÜM I: GİRİŞ 1

1.1. Problem 1

1.2. Amaç 1

1.3. Önem 1

1.4. Sınırlılıklar 2

1.5. Sayıltılar 2

1.6. Tanımlar 2

1.6.1. Eğitim 2

1.6.2. Dil 2

1.6.3. Edebiyat 3

BÖLÜM II: İLGİLİ ALANYAZINI VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE 4

2. İlgili Araştırmalar 4

2.1 Dil ve Edebiyat Eğitimi 4

2.2. Türk Dili ve Eğitiminin Amaçları 4

2.3. Kerbela Olayı 6

2.4. Maktel 9

2.5. Arap Edebiyatında Maktel 10

2.6. Maktellerin Tarihsel Gelişimi 11

2.7. Türk Edebiyatında Maktel 12

BÖLÜM III: YÖNTEM 13

3.1. Araştırmanın Modeli 13

3.2. Evren ve Örneklem 13
3.3. Veri Toplama Araçları 13
3.4. Verilerin Toplanması 13
3.5. Verilerin Çözümlenmesi 13
BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUM 14
4.1. Eser Hakkında……14
4.1.1. Hüseyin Vaiz-i Kaşifi……..……..14
4.1.2. Ravzatü'ş-şüheda……..16
4.2. DİL İNCELEMESİ.....18
4.2.1. Yazım Özellikleri……..18
4.2.1.1. Harekeleme…….18
4.2.1.2. Ünlülerin Yazılışı…….....18
4.2.1.2.1. a ünlüsünün yazılışı…….....18
4.2.1.2.2. e ünlüsünün yazılışı……....18
4.2.1.2.3. ı, i ünlülerinin yazılışı……...19
4.2.1.2.4. o, ö, u, ü ünlülerinin yazılışı…….....19
4.2.1.2.5. Bazı Yazım Özellikleri…….21
4.2.2. Ses Bilgisi……...21
4.2.2.1. Ünlüler……..…..21
4.2.2.1.2. Ünlü Uyumu…….22
4.2.2.1.2.1. Kalınlık- İncelik Uyumu…….....…22
4.2.2.1.2.2. Düzlük Yuvarlaklık Uyumu…….....23
4.2.2.1.3. Ünlü Türemesi……25
4.2.2.1.4. Ünlü Düşmesi…….…….25
4.2.2.1.5. Ünlü Birleşmesi……..…..25
4.2.2.2. Ünsüzler……...25
4.2.2.2.1. Ünsüz Değişmeleri…….……..26
4.2.2.2.2. Ünsüz Düşmesi……..27
4.2.2.2.3. Ünsüz Türemesi…….…..28
4.2.2.2.4. Ünsüz İkizleşmesi……...28

4.2.2.2.5. Ünsüz Benzeşmesi……..…….……28
4.2.2.2.6. Göçüşme (Metatez) ……..……...28
4.2.2.2.7. Hece Düşmesi…….….30
4.2.3. Şekil Bilgisi…….…..30
4.2.3.1. Yapım Ekleri…….…….30
4.2.3.1.1. Addan Ad Yapma Ekleri……....30
4.2.3.1.2. Eylemden Ad Yapma Ekleri……..…31
4.2.3.1.3. Addan Eylem Yapma Ekleri……..31
4.2.3.1.4. Eylemden Eylem Yapma Ekleri…….32
4.2.3.2. Adlar…….…33
4.2.3.2.1. Çokluk Eki…….…33
4.2.3.2.2. İyelik Ekleri…….33
4.2.3.2.3. Durum Ekleri…….……..35
4.2.3.2.4. Aitlik Eki……..…...37
4.2.3.2.5. Soru Eki……..……37
4.2.3.2.6. Sayı Adları…….37
4.2.3.2.7. Renk Adları……..…..38
4.2.3.3. Sıfatlar……..…38
4.2.3.3.1. Niteleme Sıfatları……..38
4.2.3.3.2. Belirtme Sıfatları……..…38
4.2.3.3.2.3. Soru Sıfatları…….….39
4.2.3.3.2.4. Belirsizlik Sıfatları…….…40
4.2.3.3.3. Sıfatlarda Karşılaştırma…….40
4.2.3.4. Zamirler……41
4.2.3.4.1. Kişi Zamirleri…….……..41
4.2.3.4.2. Dönüşlülük Zamirleri……41
4.2.3.4.3. İşaret Zamirleri……..41
4.2.3.4.4. Soru Zamirleri…..…….……42
4.2.3.4.5. Belirsizlik Zamirleri……..…...42
4.2.3.4.6. Bağlama Zamirleri……42

4.2.3.5. Zarflar ……..……42
4.2.3.5.1. Zaman Zarfları……..…42
4.2.3.5.2. Yer Zarfları……...…….……43
4.2.3.5.3. Miktar Zarfları……...…43
4.2.3.5.4. Durum Zarfları……..……43
4.2.3.6. İlgeçler (Edatlar) ……43
4.2.3.7. Eylemler ……..…46
4.2.3.7.1. Kişi Ekleri…….……...…46
4.2.3.7.1.1. Zamir Kökenli Kişi Ekleri…….……..……47
4.2.3.7.1.2. İyelik Kökenli Kişi Ekleri…….……..……47
4.2.3.7.2. Şekil ve Zaman Ekleri…….……..…48
4.2.3.7.2.1. Bildirme Kipleri…….…….……..…...…48
4.2.3.7.2.1.1. Geniş Zaman Kipi…….……..…….48
4.2.3.7.2.1.2. Şimdiki Zaman Kipi…….…….....48
4.2.3.7.2.1.3. Görülen Geçmiş Zaman Kipi…….……..48
4.2.3.7.2.1.4. Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi…….……...…49
4.2.3.7.2.1.5. Gelecek Zaman Kipi…….……..…49
4.2.3.7.2.2. Tasarlama Kipleri……...…….……..50
4.2.3.7.2.2.1. Emir Kipi……...…….……50
4.2.3.7.2.2.2. Şart Kipi……..……...…….……50
4.2.3.7.2.2.3. İstek Kipi……..……...…….……..51
4.2.3.7.2.2.4. Gereklilik Kipi……..……...…….……..51
4.2.3.7.3. Ek-Eylem (Cevheri Eylem)……...……51
4.2.3.7.4. Eylemlerin Birleşik Çekimleri…….…51
4.2.3.7.4.1. Hikaye Birleşik Çekimi ……..….51
4.2.3.7.4.2. Rivayet Birleşik Çekimi ……..……...52
4.2.3.7.5. Eylemlerde Soru……52
4.2.3.7.6. Birleşik Eylemler…….…….....52

4.2.3.7.6.1. Adlardan Yardımcı Eylemlerle Yapılan Birleşik Eylemler…….52

4.2.3.7.6.2. Tasvir Eylemleri …….……53

4.2.3.7.6.2.1. Yeterlik Eylemi……..…….…53

4.2.3.7.6.2.2. Tezlik Eylemi…….……...…….53

4.2.3.7.6.2.3. Süreklilik Eylemleri……53

4.2.3.7.6.2.4. Yaklaşma Eylemleri……..…….……53

4.2.3.7.7. Ortaçlar (Sıfat-filler)…..……..……53

4.2.3.7.8. Ulaçlar (Zarf-filler)…….…….……54

4.3. Metin……..……..…..…55

4.4. Dizin……...……..……...141

BÖLÜM V: SONUÇ…….…….532

KAYNAKÇA..……..…533

EKLER: TIPKIBASIM……..……536

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. Problem

Kerbelâ Olayı'nı konu edinen ve İslam kültüründe *Maktel-i Hüseyn* adıyla anılan eserler, Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında hem tarihî hem de edebî açıdan önemli bir tür oluşturmuştur. Bu tür içinde yer alan eserler, yalnızca dinî ve tarihî anlatılar sunmakla kalmayıp yazıldıkları dönemin dil özelliklerini, söz varlığını ve edebî üslubunu da yansıtmaları bakımından büyük önem taşımaktadır. Ancak Çağatay Türkçesiyle kaleme alınmış *Maktel-i Hüseyn* metinleri üzerine yapılan çalışmaların sınırlı olduğu, özellikle bu metinlerin dil ve edebiyat eğitimi açısından bütüncül bir incelemeye tabi tutulmadığı görülmektedir. Fransa Millî Kütüphanesi'nde (Bibliothèque Nationale de France) SUPPL. TURC. 958 numarada kayıtlı bulunan *Ravzatü'ş-şüheda* adlı eserin, gerek dil özellikleri gerekse edebî yapısı bakımından kapsamlı biçimde incelenmemiş olması, bu alanda önemli bir boşluk oluşturmaktadır. Bu çalışma, söz konusu eseri dil ve edebiyat yönünden ele alarak hem Çağatay Türkçesi araştırmalarına hem de Türk dili ve edebiyatı eğitimine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

1.2. Amaç

Bu çalışmada,

-Maktel-i Hüseynlerin Türk dili ve edebiyatı eğitimine katkısı olup olmadığı,

-Ravzatü'ş-şüheda'da kullanılan dilin niteliği,

-Ravzatü'ş-şüheda'daki dil kullanımıyla diğer makteller arasındaki bağlantı,

-Klasik Sonrası Çağatay Türkçesinin özellikleri açıklanmaya çalışılmıştır.

1.3. Önem

Araştırma sonucunda ortaya konan bulguların;

- Üniversitelerin Türk dili ve edebiyatı eğitimi, Türk dili ve edebiyatı, Türkçe eğitimi ve ilahiyat gibi bölümlerin çalışmalarına yardımcı olacağı,

- MEB'in hazırladığı program geliştirme çalışmalarına ve Türk dili ve edebiyatı öğretim programına destek olacağı,

- Araştırmacıların bu alandaki çalışmalarına destek olabileceği düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırmada elde edilen bulgular;

- Fransa Milli Kütüphanesi (Bibliothéque nationale de France) SUPPL. TURC. 958 numarada kayıtlı bulunan *Ravzatü'ş-şüheda* adlı eseriyle sınırlı tutulmuştur.

1.5. Sayıltılar

-Örneklem olarak seçilen metin evreni temsil edecek niteliktedir.

-Fransa Milli Kütüphanesi (Bibliothéque nationale de France) SUPPL. TURC. 958 numarada kayıtlı bulunan *Ravzatü'ş-şüheda* adlı eserin orijinal olduğu varsayılmıştır.

-Yararlanılan kaynakların doğru olduğu kabul edilmiştir.

-Eserin incelenmesinde objektif olunacağı varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

1.6.1. Eğitim

Eğitim, bir bireyin ölünceye kadar, hayatının farklı dönemlerinde bilinçli veya bilinçsiz olarak elde ettiği yaşantılar, deneyimler, bilgi, beceri ve tutumlar olarak tanımlanmaktadır. Eğitim ile ilgili pek çok kavram bulunmaktadır. Öğrenme, öğretim, kültür, kültürleme, kültürlenme bu kavramlardan bazılarıdır. (Gündüzalp, 2018, s. 16) Erden ise eğitimin, doğumdan ölüme değin bir süreç olup kişinin davranışlarında gözle görülür ve belirli değişiklikler anlamına geldiğini ve bu değişikliklerin kişinin kendi yaşantısıyla olduğunu söylemiştir. (Erden, 2011, s. 13)

Eğitim bir sistem olup gérdi, işlem (süreç), çıktı ve dönüt/değerlendirme olmak üzere dört ögeden oluşur. Ayrıca eğitim; formal, informal ve sargın eğitim olmak üzere üçe ayrılmaktadır. (Gündüzalp, 2018, s. 16)

1.6.2. Dil

Dil; insanlar arasında iletişimi sağlayan doğal bir araçtır. Kendi kuralları bulunan ve bu kurallar doğrultusunda gelişen canlı bir varlıktır. Kökeni çok eski zamanlara uzanan, insanların ortak bir biçimde uzlaşarak oluşturduğu gizli bir anlaşma sistemidir. Aynı zamanda seslerden oluşan toplumsal bir kurumdur. (Ergin, 2009, s. 3)

Dil, düşündüğümüzden çok daha karmaşık ve çok yönlü bir varlıktır; farklı açılardan bakıldığında farklı özellikleri ortaya çıkar ve hâlâ tüm gizemleri çözülememiştir. İnsanla, toplumla ve insan ile toplumdan bağımsız düşünülemeyen bilim, sanat ve teknik gibi alanlarla yakından ilişkili olduğu gibi, bu alanların oluşumunda da temel bir rol oynar. (Aksan, 1979, s. 11)

1.6.3. Edebiyat

Edebiyat olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın. Sanatça, yani insanda estetik duyguyu heyecana getirecek değerde maydana getirilmiş şiir, sahne eseri, hikâye, roman, söylev gibi nazım veya nesir hâlindeki eserlerin hepsine verilen addır. (Akalın, 2009)

Edebiyat, herhangi bir maddî malzemeye, araca ya da mekâna bağlı olmayan, bütünüyle zihinsel bir sanat dalıdır. Diğer sanatlar, duygu, düşünce ve hayalleri yalnızca semboller aracılığıyla dolaylı biçimde aktarabilirken; edebiyat, maddî dünyanın izlenimlerinden bilinç ve bilinçaltına, hatta mistik ve metafizik boyutlara kadar uzanan tüm insanî deneyimleri açık ya da alegorik-sembolik biçimde ifade etme gücüne sahiptir. (Okay, 1994, s. 395)

BÖLÜM II: İLGİLİ ALANYAZIN

2.İlgili Araştırmalar

2.1. Dil ve Edebiyat Eğitimi

Edebiyatın merkezinde insan yer alır. Edebi eserler ve bu eserlerde ele alınan temalar edebiyatın konusunu, kullanılan türler ve üslup ise içeriğini oluşturur. Cumhuriyet döneminden itibaren, 1924 yılında Türk dili ve edebiyatı öğretimini geliştirmek amacıyla çeşitli düzenlemeler yapılmış, komisyonlar kurulmuş ve uygun öğretim programları hazırlanmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında bu ders, "dil ve sanat eğitimi" niteliği taşırken, ilerleyen yıllarda ağırlık "edebiyat tarihi öğretimi"ne kaymıştır. (Ulaş, 2020, s. 8-9)

Türk Dili ve Edebiyatı öğretiminin bir diğer önemli boyutu dil bilgisidir. Dil bilgisi öğretiminin temel amacı, öğrencilerin dili doğru ve etkili biçimde kullanmalarını sağlamak ve dilin işleyiş sistemini kavratmaktır. Bu doğrultuda, öğretmenler öğrencilere öncelikle dil bilgisi kurallarını tanıtır. Çünkü dil becerilerinin - okuma, yazma, konuşma ve dinleme- sağlıklı biçimde gelişebilmesi, sağlam bir dil bilgisi temeline bağlıdır. (Gerçek, 2017, s. 657-665)

2.2. Türk Dili ve Edebiyatı Eğitiminin Amaçları

Abdurrahman Güzel, edebiyat öğretiminin hedeflerini ve bu hedeflere ulaşmak için kullanılabilecek yöntem ile teknikleri şu şekilde ifade etmiştir:

Edebiyat eğitimi, öğrencilerin bakış açısını geliştirmeyi ve onlara farklı düşünme biçimleri kazandırmayı amaçlar. Edebiyatın doğasında yer alan estetik değer, öğrencilerin estetik duyarlılığını beslemeli ve hayal gücünü yönlendirmelidir. Bu sayede öğrenciler "güzel olanı" fark edebilme yeteneği kazanırlar. Türk dili ve edebiyatı öğretmeni, bu süreci desteklemek için farklı edebi türleri karşılaştırmalı biçimde sunabilir. Örneğin, okutulan bir romanın tiyatro uyarlaması izletilebilir ya da aynı temaya sahip, farklı dönemlerde yazılmış eserler karşılaştırılarak metinler arası bir çalışma yapılabilir.

Edebiyat, öğrencilerin bilgi, düşünce ve hayal dünyalarını zenginleştiren bir alandır. Edebi eserler aracılığıyla öğrenciler, farklı yaşamları tanıyarak empati kurma becerisi geliştirir ve yeni hayaller edinirler. Böylece insanı ve hayatı daha derin biçimde anlamaya başlarlar. Örneğin, bir romanın tiyatroya uyarlanması ve drama yöntemiyle öğrencilere roller

verilmesi, onların karakterlerle özdeşleşmesini ve kahramanların duygularını hissetmelerini sağlar.

Edebiyat eğitimi, öğrencilerin yaratıcı düşünme yetilerini beslemeli ve problem çözme becerilerini geliştirmelidir. Bu noktada edebi eserler, öğrencilere ilham veren birer rol model işlevi görebilir. Aynı zamanda edebiyat, öğrencilerin duygusal zekâsını da geliştirir. Merhamet, sevgi, hoşgörü ve iyilik gibi insani değerlerin kazandırılması, duygusal olgunluğu destekler. Öğrenciler, okudukları eserlerdeki karakterleri tanıyarak farklı yaşam deneyimlerine tanıklık eder ve bu süreç onların kişilik gelişimine katkı sağlar.

Edebiyat, öğrencilerin topluma uyum göstermesini ve bilinçli bir yurttaş olma bilincini kazanmasını sağlar. Çünkü konusu insan olan edebiyat, toplumsallaşma sürecine doğrudan katkıda bulunur. Bu bağlamda, özellikle tartışma yöntemi kullanılarak öğrencilerin düşüncelerini ifade etmeleri teşvik edilebilir.

Edebiyat eğitimi aynı zamanda kültürel bir aktarım aracıdır. Öğrencilere kültürel değerleri kazandırarak milli kültürün yeni kuşaklara aktarılmasını sağlar. Böylece kültürel süreklilik güvence altına alınır. Bunun yanı sıra, edebiyat öğrencilerde milli bilinç oluşturmalı ve onları Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda yetiştirmelidir. Edebi eserler, aidiyet duygusunu güçlendirerek bireylerin bir millete mensup olma bilincini pekiştirir. Ayrıca tarih bilincinin gelişmesine de katkıda bulunur.

Edebiyat eğitimi, evrensel değerlere de kapı açmalıdır. Öğrencilerin hem milli hem de evrensel kültür birikimini tanımaları için Türk ve dünya edebiyatından örnekler karşılaştırmalı biçimde okutulmalıdır. Bu karşılaştırmalar, öğrencilerin insanlığın ortak mirasını kavramalarına yardımcı olur.

Edebiyat öğretimi, öğrencilerin edebi bilgileri öğrenmelerini ve bunları uygulamaya dönüştürmelerini hedefler. Bu süreçte öğrencilerin anlama becerilerini geliştirmek de önemlidir. Metin içi, metin dışı ve metinler arası etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin okuduklarını derinlemesine anlamaları sağlanmalıdır. Böylece öğrenciler, etkin ve bilinçli birer okur olarak yetişirler.

Edebiyat eğitimi aynı zamanda dinleme disiplini ve anlatım becerisi kazandırmalıdır. Eleştirel dinleme yetenekleri geliştirilerek öğrencilerin okuduklarını, düşündüklerini ve hayal ettiklerini doğru, akıcı ve etkileyici biçimde ifade etmeleri sağlanmalıdır. Bununla

birlikte, dil sevgisi kazandırılmalı, Türkçenin kuralları öğretilmeli ve doğru kullanım alışkanlığı pekiştirilmelidir. Edebiyat öğretimi, öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirerek ifade gücünü artırır.

Son olarak, edebiyat eğitimi öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırmalıdır. Sesli, sessiz, not alarak, işaretleyerek veya hızlı okuma gibi teknikler kullanılarak okuma becerisi desteklenmelidir. Ayrıca öğrencilerin kütüphane kültürünü benimsemeleri sağlanmalı; süreli yayınların takibi konusunda da teşvik edilmelidir. (Güzel, 2006)

2.3. Kerbela Olayı

Hz. Muhammet'in torunu Hz. Hüseyin ve taraftarları, Emevi halifesi Yezid b. Muaviye'nin Basra valisi Ubeydullah b. Ziyad kuvvetleri tarafından 10 Ekim 680'de (10 Muharrem 601) Kerbela adlı yerde şehit edilmişlerdir. (Güngör, 1997, s. 20-22) Hazret-i Ali'nin Haricilerce şehit edilmesinden sonra halifeliğe Hz. Hasan geçmiştir. Suriye halkınca "Emirü'l-mü'minin" ünvanıyla biat alan Muaviye, Hz. Hasan'ın halifelik mücadelesinden vazgeçmesiyle halifelik makamına geçmiştir. Muaviye, İslam tarihinde seçime dayalı halifelik sistemini değiştirip yerine oğlu Yezit'i tayin etme fikrini öne sürmüştür. Ziyad'ın ölümünün ardından Muaviye, oğlunu veliaht ilan etti. Muaviye, oğlu Yezit'in veliahtlığını halka benimsetme konusunda Medine'ye çok önem vermiştir. Çünkü Medine İslam'ın ilk başkenti ve Müslümanlardan ileri gelenlerin bulunduğu bir yerdi. Medine'de muhalefetin önde gelen kişilikleri Hz. Hüseyin, Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Zübeyr, Abdullah b. Abbas ve Abdurrahman b. Ebu Bekir biata yanaşmamışlardır. Bunun üzerine Muaviye, valisi Said b. el-As'a mektup yazarak biatı temin için şiddet göstermesini istedi. Valileri aracılığıyla Medinelilerin biatını alamayınca bu konuyu bizzat halledebilmek için Medine'ye gitti. Ancak yine de özellikle Hz. Hüseyin ve İbn Zübeyr biata yanaşmadı. (Kılıç, 2010, s. 16-18)

Muaviye Müslümanların birliğini korumak için veliahtlık meselesini ortaya atsa da bunun sonucunda Müslümanlar veliaht taraftarları ve muhalifleri olmak üzere ikiye bölünmüştür. Veliaht taraftarları Suriyelilerken; muhalif olanlar Kureyşliler, Ensar, Şia ve Haricilerdir. Hicaz'da muhaliflerin önde gelenleri Hz. Hüseyin, İbn Zübeyr ve İbn Ömer'dir. Ümeyye ailesindeki muhaliflerin önde gelenleriyse Abdullah b. Amir, Mervan b. el-Hakem, Said b. As ve Said b. Osman'dır. (Kılıç, 2010, s. 19)

Hz. Hüseyin'e göre onun Yezit'e biat etmesi, babasının hatırasına bir inkâr ve Müslümanların haklarını hiçe sayma anlamına gelmekteydi. Hz. Hüseyin halifeliğe kendini uygun görmekteydi. Ayrıca veliahtlık ile halifeliğin saltanata dönüşeceği fikriyle Muaviye'nin biat talebini reddetmişti. (Kılıç, 2010, s. 19-20)

Yezit, Hz. Hüseyin ve İbn Zübeyr'in biatlarının hızlıca alınması için harekete geçti. Bu işi Medine valisi aracılığıyla yapmak istedi. Yezit biat alınması için gerekirse şiddet kullanılmasını hatta onların öldürülmesiyle ilgili emirler bildirdi. Biat çağrısından bir süre sonra Abdullah b. Zübeyr ve Hz. Hüseyin Medine'den ayrılıp Mekke'ye gitti. Mekke'ye gelen Hz. Hüseyin burada Mekkelilerin büyük sevgisiyle karşılaştı. Mekke'de dört ay kalan Hz. Hüseyin umre maksatlı oraya gelenlerle Yezit aleyhinde konuşmalarda bulundu. Muaviye'nin öldüğünü, Yezit'in iktidara geçtiğini ve Hz. Hüseyin'in ona biat etmemek için Mekke'ye gittiğini öğrenen Kufeliler, Hz. Hüseyin'i Kufe'ye davet ettiler. Ona biat edeceklerini söylediler. Hz. Hüseyin'se Kufelilerin verdikleri sözde samimi olup olmadıklarını öğrenmek için Müslim b. Akil'i Kufe'ye gönderdi. Müslim b. Akil'in Kufe'ye gidişiyle Hz. Hüseyin tarafından başlatılan faaliyetlerin Mekke'den çok Kufe'ye kaydığı gözlemlenmektedir. Bu yüzden Yezit, dikkatini Kufe'ye giden Müslim b. Akil'e yöneltti. (Kılıç, 2010, s. 22-25) Yezit, Kufe Valisi Numan b. Beşir'in Hz. Hüseyin'e karşı faaliyete geçeceğinden emin olmadığı için hemen onu azletti. Yerine Ubeydullah b. Ziyad'ı getirdi. (Köksal, 2001, s. 55-56)

Ubeydullah b. Ziyad yerine kardeşi Osman b. Ziyad'ı bırakarak Kufe'ye gelmiştir. Gelir gelmez de halkın mescitte toplanmasını emrederek Kufelilere çok sert bir hutbe okumuştur. Müslim b. Akil'in saklandığı yeri öğrenip onu evinde misafir eden Hani b. Urve'yi tutuklayıp hapse attırmış sonra da idam ettirmiştir. Kufe'deki en büyük destekçisi Hani b. Urve'nin tutuklandığını ve öldürüldüğünü öğrenen Müslim b. Akil, ikinci adımın kendisi olduğunu biliyordu. Bu yüzden etrafında binlerce Kufeli toplandı. Bu topluluk valilik konağına yöneldi. Müslim b. Akil'in başlattığı bu ayaklanma ufak çatışmalarla akşama kadar sürdü. Buna karşılık Ubeydullah b. Ziyad, birtakım vaat ve tehditlerle Müslim'in destekçilerinin dağılmasını sağladı. Yanında destekçisi kalmayan Müslim, yaşlı bir kadının evinde gizlenmeye çalışsa da Ubeydullah tarafından bulunup huzuruna getirilmiştir. (Kılıç, 2010, s. 27-29) Ubeydullah, Müslim b. Akil'i boynundan vurdu ve cesedini sokaklarda çocuklara ayağından çektirerek sürüttü. Sonra da astırdı. Başını ise Şam'da bulunan Yezit'e gönderdi. (Köksal, 2001, s. 89-91)

Hz. Hüseyin Mekke'de Şaban, Ramazan, Şevval ve Zilkade aylarında kalmıştır. Zilhiccenin sekizinde, salı günü Mekke'den ayrılmıştır. (Köksal, 2001, s. 107) Hz. Hüseyin her şeyden önce Mekke'de Yezit'e biat etmeden kalamazdı. Bu yüzden Mekke'den ayrıldı. Ayrıca Hz. Hüseyin hac dolayısıyla oluşacak kalabalıktan da endişelenmişti. Daha çok kan akmasını engellemek için Mekke'den çıkıp Kufe'ye yöneldi. Hz. Hüseyin'in Kufe'ye gitmek için harekete geçtiğini öğrenen Mekke Valisi Amr b. Said ona engel olmaya çalıştıysa da bunu başaramamıştır. Hz. Hüseyin'in Kufe'ye yola çıkışı Yezit tarafından gönderilen bir mektupla Kufe Valisi Ubeydullah b. Ziyad'a haber verilmiştir. Bunun üzerine Ubeydullah, Hz. Hüseyin'in başkaldırısına engel olup onu etkisiz hale getirmek için gerekli hazırlıkları yapmaya başladı. Hz. Hüseyin, yolda karşılaştığı bazı kimselerin onu caydırmak için söylediklerine itibar etmeyerek yoluna devam etmiştir. (Kılıç, 2010, s. 30-34)

Müslim b. Akil'in öldüğünü yolda öğrenen Hz. Hüseyin, kendisine dönmesi gerektiğini söyleyenleri dikkate almadı. Çünkü Kufelilerin sözlerinde durarak kendisine destek olacaklarını tahmin ediyordu. Onların Ubeydullah'ın tarafına geçeceklerine ihtimal vermiyordu. Ubeydullah, Hz. Hüseyin'i yolda durdurmak için harekete geçti. 4000 kişilik bir orduyu Hüseyn b. Numeyr komutasında Kadisiye'ye gönderdi. Ayrıca 1000 kişilik bir birliği de başına Hürr b. Yezid'i atayarak gönderdi. Hz. Hüseyin ile Hürr b. Yezid, Kadisiye'ye yakın bir yerde karşılaştılar. Hürr b. Yezid görevi icabı Hz. Hüseyin'in geri dönmesine ve Kufe'ye gitmesine engel oldu. Yani Hz. Hüseyin'in bu iki yönün dışında mecburi bir yöne sevk etti. Önce Ninova'ya ardından da Kerbela'ya giden Hz. Hüseyin ve taraftarları burada kalmak zorunda bırakıldı. Ubeydullah'ın gönderdiği Ömer b. Sa'd komutasındaki birlik de buraya ulaştı. Hz. Hüseyin'in Kerbela'ya ulaştığını duyan Ubeydullah, ona bir mektup gönderdi. (Kılıç, 2010, s. 30-35)

Ubeydullah Kufelileri iyi tanıyordu. Onların Hz. Hüseyin'in Kufe'ye gelişiyle Emevi devletine cephe alacaklarını düşünüp bazı önlemler aldı: Hz. Hüseyin'e destek verebilecek kimselerin şehirden çıkışına yasak getirildi. Aynı zamanda ünlü Kufelilere çok miktarda para ve mal verildi. Bunların sonucunda Kufe eşrafı onun yanında yer aldı. Diğerlerinin kalpleri Hz. Hüseyin ile birlikte ama kılıçları ona karşı oldu. (Kılıç, 2010, s. 36) Ubeydullah, Hürr'den Hz. Hüseyin ve kafilesinin susuz ve savunmasız bir yerde konaklamaya mecbur bırakılmasını istedi. (Kılıç, 2010, s. 36)

Hz. Hüseyin Ömer b. Sa'd tarafından gönderilen elçilere, kendisini Kufelilerin çağırdığını, dönüp gitmek istediğinde Hürr b. Yezid'in engel olduğunu ve kendisini buraya atabildiğini

söyledi. Ubeydullah, Yezit'e biat etmelerini, etmedikleri takdirde su ile irtibatlarını keseceğini söyledi. Bunun üzerine su ile irtibat kesildi. Bu vahim durumu anlayan Hz. Hüseyin, kafiledekilere dileyenin ayrılabileceğini söyledi. Hz. Hüseyin, Ömer b. Sa'd'a bazı tekliflerde bulundu. Fakat bir sonuç alınamadı. Bu tekliflerin Valilik tarafından kabul edilmeyişi üzerine Hürr b. Yezid ve askerlerinin bazıları Hz. Hüseyin'in safına geçmiştir. (Kılıç, 2010, s. 36-38)

10 Muharrem 61 (10 Ekim 680) tarihinde Hz. Hüseyin ve beraberindekilerin tamamına yakını öldürüldü. Bu kişilerin bedenleri türlü saygısız manzaralara sahne oldu. Birbirine denk olmayan iki birlik arasındaki bu savaş adeta bir dramdı. Hz. Hüseyin ve taraftarlarının öldürüldükten sonra başları gövdelerinden ayrılmış, vücutları soyulmuş ve hakaretlere maruz kalmıştır. Ubeydullah'ın emriyle Hz. Hüseyin'in cansız bedeni atlara çiğnetilmiştir. Kesilen başları önce Kufe'de bulunan Ubeydullah'a oradan da Şam'a gönderilmiştir. (Kılıç, 2010, s. 38-39)

Kerbela'da Hz. Hüseyin ile ona mensup ve akraba olanların adları şöyledir: Hz. Hüseyin b. Ali, Aliyyü'l-Ekber b. Hüseyin, Abdullah b. Hüseyin, Abbas b. Ali, Osman b. Ali, Cafer b. Ali, Abdullah b. Ali, Muhammed b. Ali, Atik b. Ali, Kasım b. Hasan, Ebubekir b. Hasan, Abdullah b. Hasan, Abdullahu'l-Ekber b. Müslim b. Akil, Ali b. Müslim b. Akil, Muhammed b. Müslim b. Akil, Abdurrahman b. Müslim b. Akil, Abdullah'ul-Ekber b. Akil, Muhammed b. Abdullahu'l-Ekber b. Akil, Muhammed b. Ebu Said b. Akil, Hüseyin b. Abdullah b. Cafer, Avnu'l-Asgar b. Abdullah b. Cafer, Muhammedü'l-Asgar b. Abdullah b. Cafer. (Köksal, 2001, s. 213-214)

2.4. Maktel

Tanınmış bir veya birkaç kişinin öldürülüşünü konu edinmiş eserlere maktel adı verilmektedir. Bu sözcük Arapça öldürmek anlamına gelen katl kökünden gelmekte olup "birinin öldürüldüğü yer veya öldürülme zamanı; vahşice öldürme; ölümlere sebep olan büyük savaş" gibi temel anlamlara gelmektedir. Maktel sözcüğü, Cahiliye döneminde kullanılmış olsa da asıl tarihi ve edebi terim anlamını İslamiyet'le birlikte almıştır. Maktellerin diğer eserlerden farkı, bu metinlerde yalnızca öldürme olayının ele alınıp bu olayların detaylı şekilde aktarılmasıdır. (Güngör, 2003, s. 455)

İlk makteller, önemli kişilerin öldürülüşüne şahit olan ve bunları işitenler aracılığıyla, bilgi vermek üzere yazılmıştır. Daha sonraları makteller özellikle Hz. Ali neslinin savaş, suikast veya başka bir nedenle öldürülmesi konularını ele almıştır. Yazılan maktellerde olayı rivayet

edenlerin, kaynaklar verilse dahi içerisinde tarihi gerçeklere uymayan dini-efsanevi unsurlar da barındırmaktadır. Bu öldürülüş hikâyeleri çoğu zaman duygulu ve destansı biçimde işlenmiştir. (Güngör, 2003, s. 455)

2.5. Arap Edebiyatında Maktel

Hz. Hüseyin'in Emevilerce Kerbela'da şehit edilişi tüm Müslümanları derinden etkilemiştir. Kerbela Olayı ve bunu izleyen olaylarla ilgili manzum ve mensur eserler Arap edebiyatında önemli bir yer tutmaktadır. Cafer-i Sadık gibi Ehlibeyt imamlarının konuyu işleyen şairler hakkında teşvik edici sözler söylemesi bu tür eserlerin yaygınlaşmasını sağlamıştır. (Kurtuluş, 2022, s. 272-274)

Hz. Peygamber tarafından haber verilen Hz. Hüseyin'in şehadetinin maktellerin başlıca konusunu teşkil etmesinin bir nedeni de Hz. Peygamber'den Hz. Hüseyin için ağlamanın fazileti hakkında nakledilen hadislerdir. Maktel yazarları, eserlerinin topluluk içinde okunmasını ve dinleyenlerin Hz. Hüseyin için ağlamasının kendilerine sevap kazandırdığına inanmışlardır. Nitekim ilk maktellerden birinin yazarı olan Ebu Mihnef de maktelini Muharrem ayının ilk on gününde okunmak üzere kaleme almıştır. (Ertekin, 2006, s. 80)

Arap tarihi ve edebiyatının zengin alanlarından biri olan maktellerin ilk örnekleri VIII. yüzyılda verilmiştir. Kaynaklarda geçen en eski maktel örneği Cabir el-Cufi'nin *Makteli ('Ali) Emiri'l-mü'minin* adlı eseridir. Ne yazık ki bu eser günümüze kadar ulaşamamıştır. En eski maktel yazarı, şair ve tarihçi Ebu Mihnef'tir. Ebu Mihnef, *Maktelü 'Ali, Maktelü'l-Hüseyn, Maktelü Hucr b. Adi, Maktelü Muhammed b. Ebi Huzeyfe, Maktelü 'Osman, Maktelü Mus'ab b. Zübeyr* gibi adlara sahip toplam on üç maktelin yazarıdır. (Güngör, 2003, s. 455)

IX. yüzyılda tarihi ve siyasi nedenlerden dolayı maktel yazanlarda artış olmuştur. Bu dönemin tanınmış sanatçıları ve eserleri şunlardır:

Hişam b. Muḥammed el-Kelbi'nin *Maktelü Hucr b. 'Adi, Maktelü 'Oṡmān, Maktelü Emiri'l-mü'minin* ve *Maktelü Mus'ab b. Zübeyr*'i; Nasr b. Müzahim el-Minkari'nin *Maktelü Hucr b. 'Adi*'si; İbrahim b. Muḥammed b. Said b. Hilal es-Sekafi'nin *Maktelü 'Oṡmān* ve *Maktelü 'Ali*'si; Medaini'nin *Maktelü 'Oṡmān*'ı; İbn Ebü'-Dunyā'nın *Maktelü Emiri'l-mü'minin 'Ali*'si; Muḥammed b. Zekeriyya b. Dinar'ın *Maktelü 'Ali*'si; Abdülazız b. Yahya el-

Celudi'nin *Kitabü Maktelü 'Ali* ve *Kitabü Maktelü 'Oṡmān*'ı kaleme alınan eserlerdir. (Güngör, 2003, s. 455)

X. yüzyılda Hz. Ali ve Hz. Hüseyin dışında Ebu Talip ve akrabaları için de makteller yazıldığı görülmüştür. Maktel türü, Ebü'l-Ferec el-İsfahani ile içerik, kompozisyon ve biçem olarak doruk noktasına ulaşır. Ebü'l-Ferec el-İsfahani, 925'te *Mekatilü't-Talibiyyin* eserinde, Ebu Talip ailesinden öldürülen 300'ü aşkın kişinin biyografisini yazmıştır. Eserini yer yer şiir parçalarıyla da zenginleştirmiştir. X. Yüzyıldan sonraysa Arap edebiyatında tarihi-biyografik nitelikli maktellerin çok fazla görülmediği bilinmektedir. Bu tarihten sonra yazılan maktellerin neredeyse hepsi Hz. Hüseyin ve yakınlarının şehit edilişinden bahsetmektedir. (Güngör, 2003, s. 455)

2.6. Makteller ve Tarihsel Gelişimi

Hz. Muhammet'in torunu Hz. Hüseyin ve arkadaşlarının 680 yılında, Kerbela'da şehit edilişi, İslam tarihinin en trajik olaylarından birisidir. Emevi ordusu, Kerbela'ya gelmek zorunda kalan Hz. Hüseyin ve arkadaşlarını önce çölde on gün susuz bırakmış sonra da onları trajik şekilde katletmiştir. Kerbela Olayı önceleri tarih, ahbar ve ensab kitaplarında bir bölümken daha sonra "Maktel-i Hüseyn" adıyla müstakil bir tür olarak yazılmaya başlanmıştır. (Güngör, 2003, s. 456-457)

Şii Büveyhoğulları döneminde muharrem ayı resmi matem ayı olarak kabul edilmiştir. Böylece maktellere verilen önem artmıştır. Maktel yazarları eserlerinde tarihi bilgileri vermekten çok matemlerde insanları coşturmak istemişler ve bu amaçla maktelleri kaleme almışlardır. (Güngör, 2003, s. 456-457)

İbn Tavus, *Kitabü'l-Melhuf (Lehuf) 'ala (fi) Katla't-Tufuf* adlı eserinde Kerbela Olayı'nı bir facia olarak ele almamıştır. O bu eseri, Şiilerin imanlarını taze tutmalarını sağlamak için kaleme almıştır. Ayrıca Meşhed'i ziyaret edenlerin yanında yazdığı eseri bulundurmalarını istemiştir. İbn Tavus'un bu inancını taşıyan yazarlar, eserlerine ravzatü'ş-şüheda, hadikatü's-süeada, saadetname, şühedaname, dastan-ı gam ve mecalisü'l-ahzan gibi adlar vermişlerdir. (Güngör, 2003, s. 456-457)

En başta Araplarca işlenen Kerbela Olayı, sonraları İranlı Şiilerce işlenmeye başlanmış ve o coğrafyada çok popüler bir duruma gelmiştir. İlk önemli Farsça makteli, muhaddis ve müfessir Hüseyin Vaiz-i Kâşifi, 1502'de kaleme almıştır. Bu eser *Ravzatü'ş-Şüheda*'dır. Herat'ta kaleme aldığı bu eser, on bölüm ve bir hatimeden oluşmaktadır. Kısa zamānda İslam

âleminde tanınan *Ravzatü'ş-Şüheda*, Safevilerce ravza adı verilen matem törenlerinde okunmuştur. Bu eseri ezberleyip okuyan sanatçılara ravzahan denilmiştir. Üzerine pek çok tercüme ve şerh yapılan bu eser, ilk olarak 1868'de Bombay'da, daha sonraysa Lahor, Leknev, Caunpur ve Tahran'da yayımlanmıştır. İran maktel edebiyatı uzun süre *Ravzatü'ş-Şüheda*'nın gölgesinde kalmış ancak Kaçarlar dönemine gelindiğinde tekrar canlanabilmiştir. Bu dönemde *Bela vü İbdila, Envar-ı Hüseyni, Matemgede, Dastan-ı Gam, Esrarü'ş-Şehade* ve *Hikmet-i Şehadet* gibi pek çok eser kaleme alınmıştır. (Güngör, 2003, s. 456-457)

2.7. Türk Edebiyatında Maktel

Türk edebiyatındaki ilk makteli Kastamonulu Şazi kaleme almıştır. *Dastan-ı Maktel-i Hüseyn* adındaki bu eser, 1361-1362 yıllarında tamamlanmıştır. Mesnevi nazım şeklinde yazılmıştır. Kastamonulu Şazi dışında, Yahya b. Bahşi, Safi ve Nureddin Efendi *Maktel-i Hüseyn* adlı eserler kaleme almışlardır. Nureddin Efendi'nin bu eseri 1868'den itibaren dört kez basılmıştır. Yazar bu eseri Ebu Mihnef'e dayandırıp on bölüm halinde hazırlamıştır. Lamii Çelebi, *Kitab-ı Maktel-i Al-i Resul* adıyla içerik bakımından diğer maktellerden farklı bir eser ortaya koymuştur. (Güngör, 2003, s. 456-457)

XVI. yüzyılda Türk edebiyatındaki maktellerin çoğu Hüseyin Vaiz-i Kâşifi'nin *Ravzatü'ş-Şüheda*'sının doğrudan veya ilaveli tercümesidir. Cami-i Rumi *Saadetname* ve Âşık b. Ali Nattai *Ravzatü'ş-Şüheda* adıyla bu eseri Farsçadan Eski Türkiye Türkçesine tercüme etmişlerdir. Bunun dışında Neşati *Şühedaname*'siyle Azerbaycan Türkçesine; Askeri, Huyi, Saykali gibi sanatçılar da eserleriyle Çağatay Türkçesine tercüme etmişlerdir. Türk edebiyatında en önemli yere sahip maktelse Fuzuli'nin 1547'de kaleme aldığı *Hadikatü's-Süeada*'sıdır. Bu eserde Fuzuli Hüseyin Vaiz-i Kâşifi'nin *Ravzatü'ş-Şüheda*'sından geniş ölçüde isitifade etmiştir. (Güngör, 2003, s. 456-457)

XVII. yüzyıldan sonra Türk edebiyatında maktel sayısında azalma görülmektedir. Günümüzde ise az da olsa maktel yazma geleneği sürmektedir. Hasan İpçi'nin *Menakıb-ı Al-i Resul*'ü, Mustafa Asım Köksal'ın *İslam Tarihi: Hazret-i Hüseyin ve Kerbela Faciası* adlı eseri ve Ziya Şakir'in *Kerbela Vakası ve Kerbela'nın İntikamı* adlı eseri bunlara bir örnektir. (Güngör, 2003, s. 456-457)

BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada Fransa Milli Kütüphanesi (Bibliothéque nationale de France) SUPPL. TURC. 958 numarada kayıtlı bulunan *Ravzatü'ş-şüheda* adlı eserin Türk dili ve edebiyatı eğitimine katkısının tespiti amaçlanmıştır. Bunun için alanyazın taraması yapılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Maktel-i Hüseynler ve İslam medeniyetinde yazılmış ilgili metinler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise Fransa Milli Kütüphanesi (Bibliothéque nationale de France) SUPPL. TURC. 958 numarada kayıtlı bulunan *Ravzatü'ş-şüheda* adlı eser oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler doküman analizi ve alanyazın taraması ile elde edilecektir.

3.4. Verilerin Toplanması

Alan odaklı olarak yapılan bu araştırmada veriler, alanyazın taraması ve doküman analizi ile toplanacaktır.

3.5. Verilerin Çözümlenmesi

Veri çözümlemesi, içerik analizi yöntemi kullanılarak yapılacaktır. Herhangi bir istatistiki analiz yapılmayacaktır. Çalışmanın sonuç bölümünde ise genel ifadelere yer verilecektir. Literatür taraması yöntemiyle toplanmış verilerin çözümü yapılacaktır.

BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUM

4.1. Eser Hakkında

4.1.1. Hüseyin Vaiz-i Kâşifi

İran'ın Horasan bölgesindeki Sebzevar'da, 1427'de dünyaya gelen Hüseyin Vaiz-i Kâşifi, önemli bir müfessir, mutasavvıf ve şairdir. Vaazlarıyla tanındaığı için "vaiz" lakabını almış, şiirlerinde kullandığı mahlası "Kâşifi" ile tanınmıştır. Çocukluk ve gençlik yıllarını Sebzevar'da geçiren Kâşifi, geniş bilgisi ve etkili vaazlarıyla bir şöhrete kavuşmuştur. Şöhrete kavuşunca önce Nişabur'a oradan da Meşhed'e gitmiştir. Rüyasında Nakşibendi büyüğü Saadeddin-i Kaşgari'nin Herat'ta öldüğünü görmüş, bunun üzerine Herat'a gitmiştir. Burada Saadeddin-i Kaşgari'nin müridi Abdurrahman-ı Cami ile tanışmıştır. Onun da vasıtasıyla Nakşibendi tarikatına katılmıştır. Vaazlarıyla Herat'a damga vuran Kâşifi, bir süre sonra Hüseyin Baykara ve Ali Şir Nevai'nin korumasına girmiş ve onların destekleriyle kitaplarını kaleme almıştır. Abdurrahman-ı Cami'nin ölümünden sonra Herat'tan ayrılan Kâşifi yine Sebzavar'da, 910 yılında hayata gözlerini yummuştur. (Karaismailoğlu, 1999, s. 16-18)

Kâşifi'nin eserleri şu şekilde sıralanabilir:

- ***Cevahırü't-Tefsir li-Tuhfetü'l-emir (Tefsirü'l-'arus, Tefsirü'z-Zehraveyn):*** Kâşifi bu eseri Ali Şir Nevai'ye atfetmiştir. Kur'an'ın başından Nisa Suresi'nin 84. ayetine kadarolan kısmın tefsirini içermektedir.
- ***Mevahib-i Aliyye (Tefsir-i Hüseyni):*** Kâşifi Cevahırü't-Tefsir'in geri kalanını yazmaktan vazgeçip 1492-1494 yılları arasında daha sade ve kısa olarak bu eseri kaleme almıştır. 1574'te Ebülfazl Mehmed Efendi tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. Bu eser, Türkçe dışında Urduca ve Peştunca'ya da tercüme edilmiştir.
- ***Camiu's-Sıttın:*** Yūsüf Suresi'nin bir tefsiridir.
- ***Ravzatü'ş-Şüheda:*** Ehl-i beyte yapılan zulümleri ve Kerbela Olayı'nı anlatan bu eser, 1502'de yazılmış olup Kâşifi'nin en tanınmış eseridir. Bu eseri Hüseyin Baykara'nın torunu Mirza Mürşidüddin için yazmıştır. İlk kez Bombay'da yayımlanan eserin ilk yayımını Muḥammed Ramazan ve Ebü'l-Hasan Şarani yapmıştır. Âşık Çelebi *Tercüme-i Ravzatü'ş-Şüheda*; Rumi *Saadetname* adıyla Türkçeye tercüme etmişlerdir. Fuzuli'nin meşḫur eseri *Hadikatü's-Süeda*'da da bu eserden çokça istifade edilmiştir.

- ***Ahlak-ı Muhsini:*** Hüseyin Baykara'nın oğlu Ebü'l-Muhsin Mirza için 1495 yılında yazılmıştır. Çeşitli dillere tercüme edilmiştir.
- ***Envar-ı Süheyli:*** Kâşifi bu eserini Hüseyin Baykara'nın emirlerinden Şeyh Ahmed Süheyli'nin isteği üzerine yazmıştır. Eser, *Kelile ve Dimne*'nin farklı bir adla yeniden yazılmış halidir. Birçok yazma nüshası bulunmaktadır. İlk kez Ḳalküta'da yayımlanan eser, Alaeddin Ali Çelebi tarafından *Hümayunname* adıyla Türkçeye tercüme edilmiştir. Ekber Şah'ın veziri Abūlfazl el-Allami bu esere *'Iyar-ı Daniş* adıyla bir nazire kaleme almıştır.
- ***Mahzenü'l-İnşa:*** Mektup yazma sanatıyla ilgili olan bu eser, 1501-1502 yılları arasında yazılmıştır.
- ***Esrar-ı Kasımi:*** Sihir, tılsım ve kimyaya dair olan eser ilk olarak Bombay'da basılmıştır. Kâşifi'nin oğlu Fahreddin Safi bu esere, *Keşf-i Esrar-ı Kasımi* adıyla bir şerh yazmıştır.
- ***Fütüvvetname-i Sultani:*** Fütüvvetle ilgili bu eseri Muhammed Cafer Mahcub yayımlamıştır. Aynı zamanda Abdülbaki Gölpınarlı tarafından tanıtılıp özet bir tercümesi yapılmıştır.
- ***Bedayiü'l-Efkâr fi Sanayi'i'l-asar:*** Edebi sanatlardan söz eden bu eseri Rahim Musulman Ali Rusça bir ön sözle 1977 yılında yayımlamıştır.
- ***Risale-i Hatımiyye (Kısas u Asar-ı Hatim-i Tai):*** 1486 Hüseyin Baykara adına yazılmıştır. Cömertliğiyle efsaneleşen Hatem et-Tai ile ilgili hikâyeleri içermektedir. Schefer ve M. R. Celali tarafından Tahran ve Paris'te yayımlanmıştır. *Dastan-ı Hatim-i Tai (Hatim-i Tai Hikâyesi)* adıyla Türkçeye tercümesi yapılmıştır.
- ***Letayifü't-Tavaif:*** Fıkraları içerir. 1957'de Tahran'da yayımlanmıştır.
- ***Lübbü Lübab-ı Ma'nevi:*** Kâşifi'nin Mevlana'nın Mesnevi'sinden yaptığı seçmeleri içermektedir. Said-i Nefisi tarafından Tahran'da (1946) yayımlanmıştır.
- ***Er-Risaletü'l-'aliyye fi'l-ehadisi'n-nebeviyye:*** Şemseddin Ebü'l-Meali Ali el-Muhtar en-Nessabe en-Nakib'e ithaf edilen bu eser, kırk hadis konularını içermektedir. 1470'te yazılan bu eser, Farsça olup Türkçeye Abdurrahman Hibri ve Taşköprizade Kemaleddin Mehmed Efendi tarafından tercüme edilmiştir.
- ***Sahife-i Şahi:*** Arapça ve Farsça mektupları içermektedir. Taş basması Leknev (1844) ve Cawnpore'da (1848) yapılmıştır.

Bütün bunların dışında Kâşifi, astronomi ve astrolojiyle ilgili *Mevahibü'z-Zuhal, Meyaminü'l-Müşteri, Kavatı'u'l-Mirrih, Levami'u'ş-Şems, Mebahicü'z-Zühre, Menahicü'l-*

Utarid ve *Lavaihu'l-Kamer* adlı risaleleri de kaleme almıştır. Ayrıca hocası Fahreddin Hace Ehad'ın astronomiyle ilgili *Lübabü'l-İhtiyarat fi Ta'yini'l-Evkat* adlı eserini tamamlamıştır. (Karaismailoğlu, 1999, s. 16-18)

Ravzatü'ş-şüheda Sünni ağırlıklı bir ortamda ve kritik bir tarihsel dönemeçte kaleme alınan bir eserdir. Bu dönemde Safevi hanedanlığı yükselmiş, Şiilik yeni kurulan devletin resmi mezhebi olarak kabul edilmiştir. *Ravzatü'ş-şüheda*'nın sunumu üslubu ve Kerbela Olayı'ndaki kahraman ve zalim karakterlerin betimlenişi, dönemin hızla değişen siyasi gerçeklerine ilişkin ipuçları içermektedir. Dolayısıyla *Ravzatü'ş-şüheda* yalnızca Kerbela Olayı'nı anlatan bir eser değil, aynı zamanda çökmekte olan Timurlu yönetimine yönelik üstü kapalı bir yorum veya Şii duygularını canlandırarak yeni siyasi ittifaklar kurmaya yönelik bir girişim olarak da okunabilir. Yani Kâşifi'nin koruyucusu olan Timurlu prensi, yaklaşan Özbek tehdidine karşı bir önlem olarak Şii yanlısı bir tavır sergilemiştir. (Amanat, 2003, s. 250-275)

Kâşifi, eski Şii şehadet anlatısını yeniden işlemiş, bunu yaparken etkileyici hitabet ve performans yeteneklerinden yararlanmıştır. Maktel geleneğini Fars dilince canlı ve duygusal bir dramaya dönüştürmüştür. Fars müziğinin makamlarını da kullanarak kaleme aldığı bu eseri, kolektif yas duygusunu harekete geçiren bir anlatımla sunulmuştur. (Amanat, 2003, s. 250-275)

Bazı çağdaş kaynaklar Kaşifi'yi hem Şii geçmişi hem de vaazlarındaki ehlibeyt sevgisini açıkça ifade etmesi nedeniyle Şii kimlikli bir figür olarak görmüştür. O, Herat gibi kozmopolit bir ortamda kimliğini ustaca şekillendirmiştir. Yıllar sonra Bayhak bölgesinin kadılığına atanması, yerel halk tarafından Şii mirasına bir ihanet olarak değerlendirilmiştir. (Karaismailoğlu, 1999, s. 250-275)

4.1.2 Ravzatü'ş-şüheda

Ravzatü'ş-şüheda'nın müellifi İranlı müfessir, mutasavvıf ve şair Hüseyin Vaiz-i Kâşifi'dir. Eseri Çağatay Türkçesine tercüme eden ise Şeyh Muhammed Hariri'dir. Müstensihi ise eserde de bahsedildiği üzere Hoca Abdullah adında bir kişidir. Eser, Fransa Milli Kütüphanesi (Bibliothéque nationale de France) SUPPL. TURC. 958 numarada kayıtlı bulunmaktadır. *Ravzatü'ş-şüheda* 214 yapraktan oluşan bir risalenin ilk bölümünü oluşturmaktadır. 127 yapraktan oluşan eserin her sayfasında genellikle 13 satır bulunmaktadır. Kâğıt boyutları 21,5 X 15 cm şeklindedir. Arap alfabesi ile yazılmıştır. Nesih

ve nestalik hatları kullanılmıştır. Eserde olaylar Al-Ḳıṣṣa başlıkları verilerek ayrılmıştır. Toplam 30 Al-Kıssa başlığı bulunmaktadır. Yazmanın devamında ise şunlar bulunur:

- 143. Sayfada (143b) bazı tılsım, büyü ve vefklerden oluşan işaretler,
- 145. Sayfada (145b-148a) başlıksız ve yazarı belli olmayan kısa bir risale,
- 148. Sayfada (148b-160b) "Āġāz-ı Kitāb-ı Ḳıyāmet-nāmeniŋ" adıyla başlayan kıyamet günü üzerine yazılmış bir risale,
- 162. Sayfada (162b-192a) "Vaṣiyyet-nāme[1]" adında bir risale,
- 192. Sayfada (192a-214a) ise Kadı Sultan Muhammed bin Derviş Muhammed el-Müfti el-Belhi'nin "Mecmū'ü'l-ġarāib" adında bir risalesi bulunmaktadır.

Dil olarak Klasik Sonrası Çağatay Türkçesi özellikleri göstermektedir. Klasik Sonrası Çağatay Türkçesi, Klasik Çağatay Türkçesi ile Çağdaş Türk dilleri olan Yeni Uygur Türkçesi ve Özbek Türkçesi arasında bir köprü görevi görmektedir. Bu da dil tarihimiz için büyük önem arz etmektedir.

[1] 170. Sayfada (169b-192a) adı olmayan bir bölüm bulunmaktadır. Kütüphane kaydında üstteki "Vasiyyet-name" risalesine dahil edilmiştir ancak bu bölüm şiir nizamındadır. Bu yüzden ayrı bir bölüm olarak ele alınabilir.

4.2. DİL İNCELEMESİ

2.1. YAZIM ÖZELLİKLERİ

Ravzatü'ş-şüheda Klasik Sonrası Çağatay Türkçesi yazım özellikleri göstermektedir. Nesih ve nestalik hatları kullanılarak yazılmıştır. Bazı istisnalar dışında hareke kullanılmadığı görülmüştür. Arapça ve Farsça sözcüklerin yazımlarına genellikle uyulmuştur. Ancak bazen kısa hecelerde uzunlukların gösterilmesi; tı yerine te kullanılması gibi farklılıklar da göze çarpmaktadır. Ayrıca müstensihin çok fazla yazım yanlışı yaptığı görülmektedir. Bazen Arapça sözcüklerin yanlış sırayla yazıldığı görülmektedir. Buna ek olarak ilk hecede ünlülerin yazımında düz dar ünlülerin ve kapalı e (é)'nin gösterilmesi de Klasik Çağatay Türkçesindeki kadar standart değildir.

2.1.1. Ünlülerin Yazımı

2.1.1.1. a ünlüsünün yazımı

Ön seste: İlk hecedeki a ünlüsü için elif (ا) veya medli elif (آ) kullanılmıştır: anası **اناسي** (77b/13) alıp **اليب** (79b/08), aytsunlar **ايتسونلار** (78b/06), aṭa **آطه** (77b/04), altun **آلتون** (81a/13), aḳ **آق** (80a/09). İlk hecenin iç seslerinde de elif (ا) ḳullanılmıştır: baġrıdın **باغريدين** (98a/12), taşḳarı **تاشقاري** (129a/06).

İç seste: Orta hecedeki a ünlüsü için genellikle elif (ا) ḳullanıldığı görülmektedir. Bazen bu ses hiç gösterilmemektedir: çıḳardılar **جيقاريدلار** (10a/02), ayırmaḳ **آيرماق** (3a/01), oġlanlarını **اوغلانلاريدين** (3b/04)

Son seste: Son hecedeki a ünlüsü için genellikle elif (ا), bazen de he (ه) ḳullanıldığı görülmektedir: ḳursaḳımda **قورساقيمدا** (5b/08), bolġanda **بولغاندا** (5b/09) kitāblarda **كتابلارده** (3b/08), bolsa **بولسه** (34b/09)

2.1.1.2. e ünlüsünün yazımı

Ön seste: İlk hecede ilk ses olması durumunda e için herhangi bir ünlü kullanılmamıştır: keldi **كلدي** (4a/11), tegürmenniŋ **تكورمن نينك** (131a/10), keser **كسار** (107b/12)

İç seste: Orta hecedeki e ünlüsü için genellikle elif (ا) kullanılmıştır. Hiç yazılmadığı da görülmektedir: igeçi **ايكاجي** (114a/01), bermekniŋ **برماك نينك** (22a/05)

Son seste: Son hecedeki e ünlüsü için he (ه) bazen de elif (ا) kullanıldığı görülmektedir: keser **كسار** (107b/12), kelgen **كلكان** (115a/08), bile **پله** (116a/11), birle **برله** (24a/08)

2.1.1.3. é ünlüsünün yazımı

É ünlüsü metnimizde yalnızca ilk hecelerde bulunmaktadır. İlk seslerde elif (ا) ve ye (ى) ile, iç seslerdeyse ye (ى) ile gösterilmektedir: érdi **ايردي** (113b/07), érse **ايرسه** (26a/03), égilgeç **ايكيلكاچ** (66a/01).

2.1.1.4. ı, i ünlülerinin yazımı

Ön seste: İlk hecedeki ı, i ünlüleri için genellikle elif (ا) ve ye (ى) bazen de yalnızca elif (ا) kullanılmıştır: inileri **اينيلاري** (132a/04), it **ايت** (40a/13), ıṭları **ايطلاري** (72a/11) İlk hecenin ilk seslerindeki ı,i seslerinin bazen hiç gösterilmediği de görülmektedir: yigit **يكيت** (134a/02), bir **بر** (135a/08), çıḳarıp **چقاريب** (104b/02), yıġaç **يغاچ** (109a/09), ḳızıl **قزيل** (34b/11)

İç seste: Orta hecedeki ı,i ünlüleri için genellikle ye (ى) kullanılmıştır. Bazen de herhangi bir harf kullanılmadığı görülmektedir: kişige **كشيكه** (114b/06), tüşige **توشيكه** (15b/07), çerigidin **جريكيدين** (75b/09), yarımı **يارمي** (91a/02), yigirme **يكرمه** (57b/08)

Son seste: Son hecedeki ı,i ünlüleri için genellikle ye (ى) kullanılmıştır. Bazen de herhangi bir harf kullanılmadığı görülmektedir: ḳorkınçı **قورقنچي** (33a/08), küni **كوني** (36b/02) yaşıl **ياشيل** (34b/11), ḳızıl **قزيل** (34b/11), éşik **اشك** (43a/09), yetmiş **يتمش** (102b/03)

2.1.1.5. o, ö, u ,ü ünlülerinin yazımı

Ön seste: İlk hecede ilk ses durumundaki o,ö,u,ü ünlüleri için genellikle elif (ا) ve vav (و) kullanılmıştır: uruş **اوروش** (101a/09), oḳup **اوقوب** (101a/02), olturup **ولتوروب** (101a/02), üzüm **اوزوم** (33a/10), ögürdüm **اوكوردوم** (88b/07) ; o, ö, u, ü ünlüleri ilk hecede iç ses olmaları durumunda ise genellikle vav (و) ile gösterilmekte, bazen de hiç gösterilmemektedir: tonıġa **تونيغه** (26a/01) ḳul **قول** (5b/04), munça **مونجه** (92b/12) tururlar **تورورلار** (63a/12), tofraḳ **تفراق** (31a/12), füşürdi **فشوردي** (30a/06)

İç seste: Orta hecedeki u,ü ünlüleri için genellikle vav (و) kullanılmıştır. Bazen de herhangi bir harf kullanılmadığı görülmektedir: füşürdi **فشوردي** (30a/06), ḳoluŋdın **قولونكدين** (29b/09), öltürüp **اولتوروب** (29b/12), olturup **اولتوروب** (32a/05)

Son seste: Son hecedeki u,ü ünlüleri için genellikle vav (و) kullanılmıştır. Bazen de herhangi bir harf kullanılmadığı görülmektedir: orun **اورون** (58b/07), yandurup **ياندوروب** (54a/02) , sürüp **سوروب** (36b/02), yasavul **يساول** (51a/01)

2.1.2. Ünsüzlerin Yazımı

2.1.2.1. ç ünsüzünün yazımı

Metnimizdeki ç ünsüzleri daima cim(ج) ile yazılmaktadır: eçküsi **اجكوسي** (09a/07), üçün **اوجون** (13a/12), neçük **نجوك** (13b/01), içide **ايجيده** (14b/01), çıḳtılar **جيقتيلار** (19a/13)

2.1.2.2. p ünsüzünün yazımı

Metnimizdeki p ünsüzleri genellikle be (ب) ile yazılmaktadır. Bu yazım Türkçe seslerde olmaktadır: okup **اوقوب** (02a/02), körüp **كوروب** (02b/13), yanıp **ينيب** (07a/12). Eğer yabancı kökenli bir sözcük varsa o sözcüğün pe ile yazıldığı da görülmektedir: patman **پاتمان** (125b/08), pāra **پاره** (47b/07), pād-şāhları **پادشاه لاري** (02b/09)

2.1.2.3. g ünsüzünün yazımı

Metnimizdeki g ünsüzleri için kef (ك) kullanılmıştır: kügürürler **كوكورورلار** (36b/03), yerge **يركه** (37b/03), yüzlerige **يوزلاريكا** (35a/03)

2.1.2.4. ŋ ünsüzünün yazımı

Metnimizdeki ŋ ünsüzleri için nun kef (نك) ḳullanılmıştır: Bazen yalnızca kef (ك) ḳullanıldığı da görülmektedir: uluġlarınıŋ **اولوغلاري نينك** (131a/08), miŋ **مينك** (128a/11) , meniŋ **منينك** (129b/09), seniŋ **سنك** (10b/11)

2.1.2.5. t ünsüzünün yazımı

Metnimizdeki t ünsüzü, bazı Türkçe sözcüklerde (at, ıt) ṭı (ط) ile, bunun dışındaki her yerde t (ت) ile gösterilmiştir.

taġda **تاغدا** (09b/01) , tafşurdı **تافشوردي** (10b/10) , téve **تيوه** (09b/02) , tenleri **تنلاري** (20b/04)

aṭlıġ **اطليغ** (131a/02) , ıṭdın **ايطدين** (86b/12) , aṭ **آط** (122a/09)

2.1.2.6. s ünsüzünün yazımı

Metnimizdeki Türkçe sözcüklerde s ünsüzü daima sin (س) ile gösterilmiştir.

söz **سوز** (03a/13) , sizge **سيزكا** (04a/03) , soray **سوراي** (04b/08) , sol **سول** (07b/07)

2.1.3. Bazı Yazım Özellikleri

a. Bazı Farsça tamlamalarda gerekmediği halde ye (ی) kullanılmaktadır. Bu kullanım okuyucuların daha kolay okumasını sağlamak için yapılmış olabilir: Ca'far-ı Ṭayyār **جعفري طيار** (119a/02), birāder-i 'azīz **برادري عزيز** (48b/09), Abābekr-i Ṣıddīḳ **ابابكري صديق** (55b/11)

b. Bazı Arapça sözcükler yanlış yazılmıştır: ḳufl (44b/07) olması gereken sözcük **قلف** şeklinde; ḳaṭār (8a/09) olması gereken sözcük **قتار** şeklinde; duhul (26a/07) olması gerek sözcük **دحل** şeklinde; ṭabl (23b/02) olması gereken sözcük **تبل** şeklinde ve 'Asḳalān olması gerek sözcük **اسقلان** şeklinde yazılmıştır.

c. Ayet ve hadis alıntılamalarında bazı eksiklikler vardır. Bazı ayetler bölündüğü bazılarınınsa ortasından başlanarak kitaba geçirildiği gözlemlenmiştir.

2.2. SES BİLGİSİ

2.2.1. Ünlüler

Sözkonusu eser Klasik Sonrası Çağatay Türkçesi özellikleri göstermekte olup eserde, a, e, é,ı, i, o, ö, u, ü olmak üzere dokuz ünlü kullanılmıştır.

2.2.1.1. Ünlü Değişmeleri

2.2.1.1.1. İlk hecede e > é değişikliği

Klasik Çağatay Türkçesinde ilk hecede bulunan e sesi tamamen é'ye dönüşmüştür. Fakat bu durum Klasik Sonrası Çağatay Türkçesinde düzenli şekilde gözükmemektedir.

e > é değişikliğine metnimizdeki örnekler şunlardır: er > ér: éri (30a/03), keç- > kéç-: keçgen (123a/12)

Metnimizde hem e hem de kapalı e (é) ile yazılan sözcükler bulunmaktadır: eşit- ~ éşit-: eşitti (43a/10), éşitiŋler (67a/09); elçi ~ élçi: elçi (42b/04), élçiligge (73b/10); eş ~ éş: eş (65a/13); éşini (5a/03).

2.2.1.1.2. İlk hecede e > ö değişikliği

Çağatay Türkçesinin en belirgin özelliklerinden biridir. Bu değişiklik Yeni Uygur Türkçesinin de önemli özelliklerindendir. Metnimizdeki örnekler şunlardır: béşik > böşük "beşik": böşükdeki (45a/11), év > öy "ev": öy (112a/10), évlen- > öylen- "evlen-": öylenür (24a/09)

2.2.1.1.3. a > ı değişikliği

çarla- > çırla- “çağırmak, davet etmek”: çırladılar (26a/02), çarlat- > çırlat- “çağırtmak”: çırlatıp (111b/02)

2.2.1.1.4. i > ü değişikliği

biti- > bitü- “yazmak”: bitüŋ (88b/07), kigür- > kügür- “sokmak”: kügürürler (36b/03)

2.2.1.1.5. o > u değişikliği

Metnimizde bazı sözcüklerin okunuşunda Yeni Uygur Türkçesindeki söylenişlerine bağlı kalınmıştır. Buna bağlı olarak bazı sözcüklerde şöyle değişiklikler olmuştur:

ol > ul “o” (66a/10), olar > ular (33a/11).

2.2.1.1.6. u > a ve ü > e değişikliği (Ünlü Düzleşmesi)

kötür- > köter- “kaldırmak”: köterdi (113b/06), ötgür- > ötker- “geçirmek”: ötkermey (79a/03), tolu > tola “dolu”: tola (67a/07), töpü > töpe “tepe”: töpege (78a/01), tutuş- > tutaş- “tutuşmak”: tutaşıp (48a/09).

2.2.1.2. Ünlü Uyumu

2.2.1.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Bu uyum, kalın sıradan ünlülerle birlikte kalın sıradan ünlülerin; ince sıradan ünlülerle birlikte ince sıradan ünlülerin kullanımıdır. Türkçenin en temel kurallarından biridir. Klasik Sonrası Çağatay Türkçesinde, kalınlık-incelik uyumuna uymayan örneklere de rastlanmaktadır.

Metnimizde, bu uyuma uymayan Türkçe sözcükler şöyle sıralanabilir: élçiġa (85a/11), işġa (57a/08, 59b/01, 60a/10, 82a/06, 83a/12, 89a/01, 119b/10, 127a/06), ibreşimlıḳ (137a/04), işiġa (83a/10, 124a/10), işleriġa (32b/06), kevekġa (109a/04) kindikleriġaça (10b/07), siŋlisiġa (83a/12), tiliġa (45b/01), tizleriġa (75b/01)

Klasik Çağatay Türkçesinde Arapça ve Farsçadan ödünç alınan sözcükler çoğunlukla kalın sıradan ek almaktadır. Bu özellik Klasik Sonrası Çağatay Türkçesinde de görünmektedir. Metnimizde aldığı eklerle kalınlık-incelik uyumuna uymayan Arapça ve Farsça sözcükler şunlardır:

ālġa (100a/12), ‘Alī Ekberġa (87a/09, 101a/08, 102b/10), Yezīd-i bed-beḫtġa (88b/03, 123a/07, 125a/06, 138a/12), Belḫlıḳ (119a/13), Benī Hāşimġa (66b/03), Ḥażrat-ı Cebrā’īlġa (20a/11, 39b/09), canāzemġa (58b/12), cemālıŋġa (98b/05), cemālıŋızġa (84b/10, 100b/07, 106b/11), cemāllarıġa (44a/05), demġa (67a/04), darvāzeġa (16a/02), dīnigā (15b/12, 29b/11, 29b/11, 32a/02, 62a/03), Ḫadīceġa (26a/07, 27b/04), Ḥasanġa (64a/13), Yūsufġa (52a/05), Ḥüseyn’ġa (83b/13, 100b/09, 127a/04), ilāhīġa (55a/05), ḳabrsiġa (40b/02), kemālıġa (82b/02), Kūfe’ġa (87b/02, 87b/09, 89a/03, 89a/10, 90a/12, 90b/04, 111a/01), Kūfelıḳ (80b/08, 88a/12), kūçeġa (18b/09), Mekkelıḳ (84a/07), naṣablıḳ (24b/04), ‘Ömerġa (29a/09, 29a/11, 29b/04), tefekkürġa (73a/13, 83b/04), Ümmü Selemeġa (84a/12), Yezīdġa (82a/08, 82a/09, 85b/04, 129a/09), zārīsıġa (77a/10), zemīnġa (87b/01)

2.2.1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Bu uyum, düz ünlüleri düz ünlülerin, yuvarlak ünlüleriyse ya düz-geniş ya da dar-yuvarlak ünlülerin takip etmesine dayanmaktadır.

Yalnızca düz şekilli ekler:

1. *+çı/+çi* isimden isim yapım eki: temürçi (18b/11), cādūçı (31a/11)

2. *+dın/+din* ayrılma durumu eki: ḳoduḳdın (08a/12), mundın (08b/03), kündin (09a/10), yoldın (20a/12)

3. *+ḳı/+ki* aitlik eki: burunḳı (28a/09), avvalḳı (59b/07), üstünki (68b/07)

4. *-ġıl/+gil , -ḳıl/+kil teklik* II. şahıs emir eki: ḳopġıl (79a/01), turġıl (85b/10), körgil (89a/01), yürügil (114b/07)

5. *+nçı/+nçi* isimden isim yapım eki: üçünçi (68b/01), törtünçi (18b/02)

6. *+nı/+ni* belirtme durumu eki: tonumnı (19a/02), yolnı (19b/11), tamuġluḳnı (55b/07), sözni (19b/02), yüzükni (102b/09)

7. *+sı/+si, +ı/+i* teklik III. kişi iyelik eki: eçküsi (09a/07), uykusı (123a/02), tavuşı (127a/08) , tüşi (46b/12),

Yalnızca yuvarlak şekilli ekler:

1. *–duḳ/-dük, -tuḳ/-tük* I. kişi görülen geçmiş zamān eki: kalduḳ (58a/01), keldük (54b/09) taptuḳ (114a/08), kestük (60a/09)

2. *–dur/-dür, -tur/-tür* fiilden fiil yapım eki: yandurup (69a/13) kéydürüp (60b/10), yaraşturdı (83b/08), keltürüp (70a/02)

3. *+düz* isimden isim yapım eki: kündüz (37b/04)

4. *–ġu* fiilden isim yapım eki: salġu (104b/01)

5. *–ġuçı/-güçi, ḳuçı* sıfat-fiil eki: taraġuçı (57a/13), ḳılġuçı (19a/09), bergüçi (55b/12), kötergüçi (58b/04), kaçkuçı (?)

6. *–ġunça/-günçe, ḳunça* zarf-fiil eki: ḳalġunça (66a/01), ḳılmaġunça (79a/10), içgünçe (96a/05), kelgünçe (04a/10), atḳunça (20a/13)

7. -gür, fiilden fiil yapım eki: belgürdi (91b/08), yetgürüp (99a/02)

8. –ġuz/-güz, -ḳuz fiilden fiil yapım eki: kirgüzdi (123b/03), yatḳuzup (10a/01)

9. –sun/-sün teklik III. kişi emir eki: ḳılmasun (34b/04), saḳlasunlar (35b/07), kelsünler (27a/06), tegmesün (50b/10)

2.2.1.3. Ünlü Türemesi

2.2.1.3.1. a, e türemesi

Ravzatü'ş-şüheda'da a, e türemesine verilebilecek örnekler şunlardır: sor- > sora- "sormak": sorap (41b/04), Far. şahr > şeher "şehir" (122a/04)

2.2.1.3.2. ı, i türemesi

Ravzatü'ş-şüheda'da ı, i türemesine verilebilecek örnekler şunlardır: ḳız- > ḳızı- "kızmak": ḳızıdı (102a/05)

2.2.1.4. Orta Hece Ünlüsü Düşmesi

Vurgusuz orta hecedeki ünlünün düşmesi, en sık görülen ses olaylardandır. Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: aġzıdın (137a/05), burnımızını (117a/13), boynıġa (17b/09), ḳoynıdaḳı (32b/02), köŋlide (38a/04), ornıġa (99a/02), oġlınıŋ (104b/04), öşnülerige (32b/01), siŋlisi (29b/09), buyrusalar (75b/08), çevrülüp (111b/04), ayrıldım (103a/06), aytıp (106a/13), körnüşüp (74b/01); bolur-mu-kin (07b/01)

2.2.1.5. Ünlü Birleşmesi

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: şul < uş + ol: şul-zamān (80b/02), néçük < né + çe ök: néçükdür (122b/10), nemerse < néme + érse: nemersedin (83b/10)

2.2.2. Ünsüzler

Çağatay Türkçesinde bulunan ŋ (ڭ) ve ḫ (خ) ünsüzleri Çağatay Türkçesinin Türkiye Türkçesinden farklı yönleridir.

2.2.2.1. Ünsüz Değişmeleri

2.2.2.1.1. b > m değişikliği

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: ben > men (83a/12), baŋa > maŋa (82b/10), bunça > munça (86a/12), bunda > munda (113b/12), bundın > mundın (135b/12), bin- > min-: minip (38b/10), biŋ > miŋ (106a/02).

2.2.2.1.2. b > v değişikliği

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: tebe > tewe > téve (40b/07)

2.2.2.1.3. p > f değişikliği

Çağatay Türkçesinin belirleyici özelliği olan bu değişiklik özellikle Klasik Sonrası Çağatay Türkçesinde artış göstermektedir. Metnimizde yer alan örnekler şunlardır:

İlk seste: patman > fatman "batman, ağırlık ölçüsü" (76a/01), pıçaḳ > fıçaḳ "bıçak" (44a/09), pöçek > föçek "böcek" (40a/09), pul > ful "para" (40a/09), püşür- > füşür- "pişirmek": füşürüp (57a/06)

İç seste: arpa > arfa "arpa" (74b/07), tapşur- > tafşur- "emanet etmek, vermek": tafşurdum (12a/10), toprаḳ > tofraḳ "toprak" (31a/12)

Son seste: çap- > çaf- "vurmak": çaftı (79a/05), çep > çef "sol" (51a/01), ḳop- > ḳof- "kopmak, ayağa kalkmak": ḳofup (45a/06), tap- > taf- "bulmak": tafıp (86a/11), yap- > yaf- "örtmek, kapatmak": yaftı (30a/10)

Bu değişim Farsça sözcüklerde de olmaktadır: Far. palās > falās "palas, kaba yünden dokunan giysi, kilim, yaygı" (25a/11), Far. pāy-cāme > fāy-cāme "pijama": fāy-cāma (108b/12), Far. pāre > fāre "parça": fāra (69a/02), Far. perestiş > fereştiş "tapınma": farastış (47b/04), Far. perīşān > ferīşān "perişan": farīşān (32a/02), Far. pārsā > fārsā "dindar, zahit": fārsā (68b/12), Far. pervā > fervā "çekinme": farvā (101a/12), Far. perverdigār > ferverdigār "besleyen, Tanrı": farvardigār (17b/13), Far. perverīş > ferverīş "besleme": farvarīş (65b/12), Far. peşīmān > feşīmān "pişman": faşīmān (129b/08), Far. pāye > fāye "derece, mertebe": fāya (68b/01), Far. pāy-müzd > fāy-müzd "ücret, bahşiş": fāy-muzd (14a/12), Far. penāh > fenāh "sığınak": fenāh (38b/07), Far. pūlād > fūlād "çelik": fūlād (119b/09)

2.2.2.1.4. t > d değişikliği

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: te- > de- "demek, söylemek": der érdiler (10b/05) ~ té- > dé-: dép (101a/07), ték > dék "gibi, dek": dék (33a/08), tur- > dur-: pāk durur (46b/09),

2.2.2.1.5. ḳ > ġ değişikliği

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: saḳın > saġın "düşünmek": saġınġannıŋ (116a/08)

2.2.2.1.6. g > v değişikliği

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: ikegü > ikev > ikevlen “ikisi, her ikisi”: ikevlen (9a/06),

2.2.2.1.7. ķ > ẖ değişikliği

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: taķıġu > taķaġu > tavuķ/tavuġ > taķu > taẖu “tavuk”: taẖunı (30a/05), oķşa > oẖşa “benzemek”: oẖşadı (51a/13), yaķşı > yaẖşı “iyi, güzel”: yaẖşı (70a/04), yaķşılıġ > yaẖşılıķ “iyilik”: yaẖşılıķķa (73b/13) toķta- > toẖta- “dinlenmek, saklanmak”: toẖtaŋ siz (101a/09).

2.2.2.1.8. d > y değişikliği

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: adaķ > a₫aķ > ayaķ (26a/05), adır- > a₫ır- > ayır-: ayırmaķ (3a/01), bod > bo₫ > boy: boyları (44a/02), bodu- > bo₫u- > boya-: boyap (39a/12), ķadġu > ķa₫ġu > ķayġu “kaygı”: ķayġusıdın (11b/05), ķayġuluķ “kaygılı” (87b/08), ked-[2] > ke₫- > key- “giymek”: keygeli (34a/11), kidin > ki₫in/ké₫in > kéyin “sonra” (64a/02), ķod- > ķo₫- > ķoy- “koymak”: ķoyarmız (72b/03), kü₫egü > küyev “damat”: küyöm (131b/09), ud > u₫ > uy “sığır”: uy dék (126b/05)

2.2.2.1.9. d > g değişikliği

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: e₫iz > égiz “yüce” (127a/11)

2.2.2.2. Ünsüz Düşmesi

2.2.2.2.1. b düşmesi

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: bol- > ol- “olmak”: olsa (120a/04)

2.2.2.2.2. r düşmesi

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: birle > bile “ile” (92b/07), ér- > é- “imek”: édi (5b/03), érmes > émes “değil”: émes (89a/10)

2.2.2.2.3. h düşmesi

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: ẖāhla- > ẖāla- “istemek”: ẖālaydur (61b/08).

[2] Metnimizde keydür- ve keysü sözcükleri de bulunmaktadır.

2.2.2.2.4. t düşmesi

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: dost > dos “dost”: dos-dār (99a/09).

2.2.2.3. Ünsüz Türemesi

2.2.2.3.1. y türemesi

Bu türeme yalnızca iç seste ve Arapça sözcüklerde görülmektedir. Metnimizdeki örnekler şunlardır:

İç seste: Ar. ‘acā’ib > ‘acāyıb “acayip” (27a/13), Ar. fā’ide > fāyıda “fayda” (39b/05), Ar. ġā’ib > ġāyıb “gözle görülmeyen”: ġāyıbdın (109a/03), Ar. ḫalā’ik > ḫalāyıḳ “halk”: ḫalāyıḳlarnı (124b/06), Ar. ḥamā’il > ḥamāyıl “muska, tılsım” (29a/12), Ar. mā’il > māyıl “meyilli” (33a/03), Ar. lā’iḳ > lāyıḳ “uygun” (67a/10), Ar. sā’il > sāyıl “dilenci”: sāyılġa (33b/10), Ar. zā’il > zāyıl “geçici” (5a/10).

2.2.2.3.2. h türemesi

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: ar- > har-: harsa (8a/08).

2.2.2.4. Ünsüz İkizleşmesi

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: açıġ > aççıġ “acı” (38b/13), açıġla- > aççıġla- “acımak”: aççıġlap (23b/12), ısıġ > ıssıġ “sıcak” (16b/05), neçe > neççe “birkaç; ne kadar” (65a/02) Far. heme > hemme “bütün, hepsi” (53b/12).

2.2.2.5. Ünsüz Benzeşmesi

Klasik Çağatay Türkçesinde, ünsüz benzeşmesi bakımından düzenlilik görünmekteyken Klasik Sonrası Çağatay Türkçesinde daha uygun bir düzenlilik görülmemektedir. Metnimizde ünsüz uyumunu bozan örnekler şunlardır: almaslıḳġa (55a/12), barmaḳġa (56b/12), bolmaḳġa (89b/01), ḳılmaḳġa (37b/07), Ṣıddīḳġa (56a/02), uçmaḳġa (58a/11).

2.2.2.6. Göçüşme

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: buyur- > buyru- “buyurmak”: buyrudı (90b/02), ḳonışı > ḳonşı > ḳoşnı “komşu”: ḳoşnı (133a/04), orta > otra “orta”: otraġa (38b/05), yaġmur > yamġur “yağmur”: yamġurlarıdın (2a/04).

2.2.2.7. Hece Düşmesi

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: turur > -tur/-tür, -dur/-dür: yoḳtur (92a/04), yoḳdur (39a/04), émesdür (44a/13).

2.3 ŞEKİL BİLGİSİ

2.3.1. Yapım Ekleri

2.3.1.1. Addan Ad Yapma Ekleri

+aḳ/+ek: Küçültme ekidir. oġlak (39a/11)

+an/+en: Temelde çokluk ekidir ancak kalıplaşarak yapım eki fonksiyonunda da kullanılmaktadır. oġlan "oğlan, erkek çocuk" (132b/04)

+evlen: Topluluk sayı adları üretir. ékevlen "ikisi, ikisi birlikte" (51a/08)

+çı/+çi: Meslek adları ve bir işi çok yapan kişi anlamında adlar üretmektedir. başçı "bir şeyin başındaki kişi, önde gelen" (01b/04), temürçi "demirci" (18b/11), cāduçı "büyücü" (31a/11), élçi (85a/11) ~ elçi (42b/04) , hazınaçı (50a/03), tegürmençi "değirmenci" (65b/02), saḳçı (111a/13)

+daş: Birliktelik anlamı katar. ḳarındaş "kardeş" (09a/13)

+kek: érkek "erkek" (19b/06)

+ḳı/+ki: Aitlik anlamı katar. avvalḳı "evvelki, ilk" (59b/07)

+l: Renk adları türetir. ḳızıl "kırmızı" (28b/13), yaşıl "yeşil" (34b/11)

+la: Zarflar üretir. taŋla "sabah, yarın" (38a/03)

+lıġ, +lıḳ/+lik/+luḳ/+lük: Bulunma, aitlik ve münasebet ifade eden sıfatlar üretir. Türkiye Türkçesindeki *+lı/+li/+lu/+lü* ekinin karşılığıdır.

Son sesi ötümlü olan örnekler: atlıġ "adlı" (02b/02), köŋüllüg "gönüllü" (7b/01), körüşlüg "görünüşlü" (14b/13), közlüg "gözlü" (107b/02), yürüşlüg "yürüyüşlü" (14b/13).

Son sesi ötümsüz olan örnekler: basıġlıḳ "basılı" (71a/03) , başlıḳ "başlı" (71a/12), Belḫlıḳ "Belhli" (119a/13), cemāllıḳ "güzellik" (24b/03), çıraylıḳ "güzel" (57b/06), ı'tıḳādlık "itikatlı" (2a/01), Kūfelıḳ "Kufeli" (80b/05), Mekkelıḳ "Mekkeli" (84a/07), Mışrlıḳ "Mısırlı" (70a/13), neṣeblıḳ "soylu" (24b/04), nıkāḫlıḳ "nikâhlı" (77b/05), otluġ "ateşli"

(110b/04), Ṣāmlıḳ “Ṣamlı” (76a/05), törlüg “türlü” (25a/10), yarlıḳ “yarlı, zavallı; ferman” (48b/08), yaralıḳ “yaralı” (124a/09), yaraglık “silahlı”, yüklüg “yüklü, hamile” (5b/06)

+lıḳ/+lik/+luḳ/+lük, +lıġ/+luġ: Soyut adlardan başka eşya, yer, meslek adları üretir.

Son sesi ötümsüz olan örnekler: asmaġlıḳ “asma işi, eylemi” (64a/05), aġırlıḳ “ağırlık” (125b/07), aralıḳ “aralık” (30b/11), aġızlıḳ “ağızlık” (75b/13), aşlıḳ “aşlık, yemeklik” (47a/07), aylıḳ “aylık” (46a/02), dādekçilik “cariyecilik” (25b/01), farīşānlıḳ “perişanlık” (5b/10), ġarīblıḳ “gariplik” (16a/11), ġem-ḫārlıḳ “gam çekmelik” (57a/03), guvāhlıḳ “şahitlik” (55b/13), ḫalīfalıḳ “halifelik” (59a/08), havā-dārlıḳ “havalılık” (58a/01), ḫoş-ḥāllıḳ “iyi hallilik” (135a/07), ḫudālıḳ “Tanrılık” (21b/01), ‘ıydlıḳ “bayramlık, bayramlık elbise” (34b/05), ibreşimlıḳ “ibrişimlik” (137a/04), ḳaralıḳ “karalık” (133b/02), kimlik “kimlik” (26a/04), mıhmān-dārlıḳ “misafirlik” (4a/13) , mihr-bānçılıḳ “şefkatlilik” (11a/07), nigeh-dāşlıḳ “bekçilik” (73a/03), pād-şāhlıḳ “padişahlık” (21b/01), rāstlıḳ “doğruluk” (59b/02), rıżālıḳ “razılık” (26a/11), rusvālıḳ “rüsvalık, rezillik” (114a/13), susalıḳ “susuzluk” (95a/01) , tartıġlıḳ “hediyelik” (80a/08), uçmaġlıḳ “cennetlik” (55b/07), yaġlıḳ “yağlık, mendil” (34b/08), yaḫşılıḳ “iyilik” (84a/09), yalġuzlıḳ “yalnızlık” (131a/11), yamanlıḳ “kötülük” (37b(08), yıllıḳ “yıllık” (44b/02), zārlıḳ “ağlama, inleme” (130a/04).

Son sesi ötümlü olan örnekler: keŋrülüg “genişlik” (2b/06), künlüg “günlük” (57a/06), kündüzlüg “gündüzlük” (23a/03), öylüg “evlik” (43b/03).

+nçı/+nçi: Sıra sayı adları üretir: birinçi “birinci” (76b/10), ikinçi “ikinci” (85b/12), törtünçi “dördüncü” (18b/02), üçünçi “üçüncü” (73b/04).

+raḳ/+rek: Karşılaştırma anlamı katar: artuġraḳ “daha fazla” (25b/02), fażīlraḳ “daha faziletli” (66b/09), ḳavīraḳ “daha sert” (85b/12), uluġraḳ “daha büyük” (85b/13), yaḫşıraḳ “daha iyi” (91a/04),

+salıḳ: Nadir kullanılan eklerdendir: susalıḳ “susuzluk” (137b/03).

+sız/+siz/+suz/+süz: Yoksunluk ekidir: başsız “başsız” (134a/11), cānsız “cansız” (42a/09), ḥaṣābsız “hesapsız” (58a/10), keŋeşsiz “danışmadan” (15a/04), otsuz “otsuz” (2a/12), ṭa‘āmsız “yemeksiz” (73b/03), susuz (2a/12), tensiz “vücutsuz” (113a/01), vafāsız “vefasız” (88b/02).

2.3.1.2. Eylemden Ad Yapma Ekleri

-a/-e: Türlü anlamlarda ad ve sıfatlar türetir: tola "dolu" (81a/07), yana "yine, yeniden, tekrar" (45b/11), erte "ertesi gün, sabah" (70b/09)

-ç: Dönüşlü eylemlerden sonra gelip soyut adlar türetir: küvenç "güven" (1b/03), ḳorḳunç "korku, endişe" (78b/10), sévünç "sevinç, mutluluk" (64b/09).

-çek: emçek "meme" (103b/10)

-ġ/-ḳ: Sıfat ve adlar türetir: aççıġ "acı" (38b/13), aġrıḳ "ağrı, hastalık" (134b/13), ḳatıġ "katı, sert" (88a/09), yaruḳ "aydınlık, parlak" (128a/02).

-ġu/-ḳu: ḳayġu "kaygı" (11b/04), uyḳu "uyku" (89b/05)

-ḳa: ḳısḳa "kısa" (124b/07)

-l: yutal "öksürük" (79b/06)

-m: yarım "yarım" (108a/10)

-mur: yaġmur > (Göçüşme ile) yamġur (81b/11)

-n: Çağatay Türkçesinde yaygın bir ek olup somut ve soyut adlar türetir: tolun "dolu" tolun ay (63a/07).

-ş: uruş "savaş" (101a/09)

-t: uyatlıġ "utançlık" (62a/07)

-vul: Moğolcadan ödünç alınmıştır. yasavul "mabeyinci" (50b/13)

2.3.1.3. Addan Eylem Yapma Ekleri

+a-/+e-: Ad köklerine gelerek geçişli ve geçişsiz eylemler türetir: ata- "adlandırmak": atap (71b/12), orna- "yerleşmek": ornap (102a/03), oyna- "oynamak": oynaġalı (36a/07), tile- "dilemek": tiledi (47b/06), yaşa- "yaşamak": yaşar (55a/13)

+ar-/+er-: Genellikle renk adlarından eylemler türetir: sarġar- "sararmak": sarġardı (27a/12)

+ı-/+i-: İşlek bir ektir: aġrı- "ağrımak": aġrıdı (11a/10)

+la-/+le-: Eski Türkçeden beri her türlü ad ve ad soylu sözcüğe gelip geçişli ve geçişsiz eylemler türetir: aŋla- "anlamak": aŋlap (25a/07), bağla- "bağlamak": bağlap (29a/02),

başla- “başlamak”: başladı (115a/04), boġuzla “boğazlamak, öldürmek”: boġuzlap (35a/10), botıla- “yavrulamak”: botılap (49a/11), ıḥtıyāṭla- “sakınmak”: ıḥtıyāṭlap (40a/12), ḳamçıla- “kamçılamak”: ḳamçıladılar (63b/05), ḳozıla- “kuzulamak”: ḳozılapdur (38a/01),ḳuçaḳla- “kucaklamak”: ḳuçaḳlap (102a/09), ḳuşla- “kuş avlamak”: ḳuşlap (26a/05), oġurla- “çalmak, hırsızlık yapmak”: oġurlap (70b/10), payla- “paylamak, kızmak”: paylamaydurlar (35a/11), saḳla- “saklamak; korumak”: saḳlaġıl (111b/10), sözle- “söylemek”: sözlemedi (25a/06), taşla- “atmak, dışarı çıkarmak”: taşlap (79a/11), yamanla- “kötülemek”: yamanlap (81b/13), yükle- “yüklemek, taşımak”: yüklep (61b/01), zınharla- “bakmak”: zınharlap (38a/08)

+sa-: susa- “susamak”: susar (78a/11)

+te-: iste- “istemek, arzu etmek”: istep (40b/08)

2.3.1.4. Eylemden Eylem Yapma Ekleri

-a-/-e-: Pekiştirme eylemleri türetir: sora- “sormak”: soradı (46b/08)

-ar-/-er-: İşlek olmayan bir ek olup ettirgenlik görevinde bulunur: çıḳar- “çıkarmak”: çıḳardılar (85b/01), ḳomar- “koparmak”: ḳomarıp (2b/04)

-dur-/-dür-, -tur-/-tür-: İşlek bir ettirgenlik ekidir: aldur- “aldırmak”: aldurġıl (12b/05), baḳtur- “hasta tedavi etmek”: baḳturdı (136b/11), berdür- “verdirmek”: berdürdüm (137a/13), çaldur- “müzik icra ettirmek”: çaldurup (121a/04), çaptur- “at sürmek”: çapturdılar (42b/12), keltür- “getirmek”: keltürey (86b/06), keydür- “giydirmek”: keydürüp (41a/04), ḳıldur- “kıldırmak, yaptırmak”: ḳılduray (4b/08), ḳoştur- “kavuşturmak”: ḳoşturġalı (82a/08), ḳoydur- “koydurmak”: ḳoydurdı (14b/01), köndür- “doğrultmak, yöneltmek”: köndürgil (20a/13), köydür- “yakmak”: köydüredür (111b/11), mindür- “bindirmek”: mindürdi (8a/01), öltür- “öldürmek”: öltürdi (30a/05), saldur- “koydurmak; göndermek; yaktırmak”: saldurdı (45b/05), sındur- “kırmak”: sındurmaġunça (48b/09), sundur- “kırmak”: sunduralı (31a/05), tindür- “dindirmek”: tindürdiler (116a/02), toldur- “doldurmak”: toldurup (26b/07), üleştür- “paylaştırmak”: üleştürdiler (81b/06), yandur- “döndürmek; geri yollamak”: yandurdı (42b/07), yaraştur- “uygun düşmek, yakıştırmak”: yaraşturay (24b/05), yıġdur- “yığdırmak”: yıġdurup (53b/11), yuttur- “yutmasını sağlamak”: yutturdı (137a/04).

-ker-: Ettirgenlik ekidir: ötker- “geçirmek”: ötkermey (79a/03)

-kez-: Ettirgenlik ekidir: ötkez- “geçirmek”: ötkezip (124a/06)

-ġur-/-gür-, -ḳur-: Ettirgenlik ekidir: kigür- “girdirmek”: kigürdiler (54b/11), yetgür- “yetiştirmek, ulaştırmak”: yetgürey (100b/10)

-ġuz-/-güz-, -ḳuz: Ettirgenlik ekidir: kirgüz- “girdirmek”: kirgüzdi (123b/03), körgüz- “göstermek”: körgüzüp (22b/11), olturġuz- “oturtmak”: olturġuzdı (11b/02), turġuz- “durdurmak”: turġuzup (137a/05), yatḳuz- “yatırtmak”: yatḳuzup (10a/12).

-ı-: Pekiştirme eylemleri türetir: ḳızı- “kızmak, ısınmak”: ḳızıdı (102a/05)

-l-: Edilgenlik ve bilinmezlik bildirir: açıl- “açılmak”: açılıp (44b/13), çevrül- “döndürülmek”: çevrülüp (54a/11), eşitil- “işitilmek”: eşitildi (75b/05), ḳarul- “karılmak”: ḳaruldı (23a/02), ozal- “öne geçmek, ilerlemek”: ozaldı (67a/11), soyul- “soyulmak, kabuğu çıkarılmak”: soyulur (78b/09), sökül- “sökülmek”: sökülüp (65b/13), tökül- “dökülmek”: tökülür (90b/11), tuġul- “doğmak”: tuġuldı (5b/04), tutul- “yakalanmak”: tutuldı (40b/10), urul- “bürünmek”: urulsa (35b/08), yuyul- “yıkanmak”: yuyulġan (112b/04).

-n-: Dönüşlülük ve edilgenlik ekidir: alın- “alınmak, götürülmek”: alınıp (2a/09), aṭlan- “ata binmek”: aṭlanay (75b/02), bulġan- “bulanmak, karışmak”: bulġanıp (125a/04), ılġan- “seçilmek”: ılġanıp (18b/08), körün- “görünmek”: körünedür (27a/13), nūrlan- “aydınlanmak”: nūrlanıp (63a/08), öylen- “evlenmek”: öylenür (14a/06), sévün- “sevinmek”: sévündiler (50b/02), tapın- “ibadet etmek”: tapındı (31b/02), tolan- “toplanmak”: tolanıp (109b/05), torlan- “toplanmak”: torlanıp (110a/11), töşen- “döşenmek”: töşenip (11a/13), urun- “vurulmak, savaşmak”: uruldılar (128b/06), yastan- “yaslanmak”: yastanıp (79a/01), yaşın- “gizlenmek”: yaşınup (70b/11), yaşun- “gizlenmek”: yaşunmadı (82b/01), yüzlen- “yönelmek”: yüzlendi (42a/04).

-r-: Ettirgenlik ekidir: belgür- “belirmek”: belgürdi (91b/08), füşür- “pişirmek”: füşürdi (30a/06), kéçür- “affetmek”: kéçürsünler (129b/12), köçür- “göç ettirmek”: köçürüp (83b/02), öçür- “söndürmek”: öçürdiler (28b/11), pişür- “pişirmek”: pişürmekge (17a/10), tüşür- “düşürmek”: tüşürdi (4a/13).

-ş-: İşteşlik ekidir: ḳılış- “karşılıklı yapmak”: ḳılışıp (98b/10), uruş- “savaşmak”: uruşḳalı (94b/12), yügürüş- “koşuşmak”: yügrüşüp (32a/13)

-t-: Ettirgenlik ekidir: açrat- “ayırtmak”: açratıp (128a/09), ayt- “söylemek”: aytay (24b/07), çırlat- “çağırtmak”: çırlatıp (11b/02), émit- “emdirmek”: émitgeli (7a/09), érit- “eritmek”: éritip (102a/06), ḳazıt- “kazıtmak, kazdırmak”: ḳazıttı (86a/04), ḳoġlat- “kovalatmak”: ḳoġlatıp (70a/02), ḳorḳut- “korkutmak”: ḳorḳutup (60b/04), ḳurut- “kurumak; yok etmek”:

ḳuruttılar (93b/10), oḳut- “okutmak”: oḳutup (2a/02), ornat- “yerleştirmek, iskân ettirmek”: ornattılar (2b/05), oynat- “oynatmak, hareket ettirmek”: oynatıp (99a/03), tarat- “taratmak”: taratıp (35a/05), tepret- “hareket ettirmek”: tepretgen (98a/09), türet- “yaratmak”: türetti (97a/10), uzat- “uzatmak”: uzatıp (16a/13), yüklet- “yükletmek”: yükletip (130b/08), yürüt- “yürütmek”: yürütti (113b/10).

-z-: Ettirgenlik ekidir: aḳız- “akıtmak”: aḳızıp (114a/06), émiz- “emzirmek”: émizip (7b/03)

2.3.2. İsimler

2.3.2.1. Çokluk Eki:

Çokluk eki *+lar/+ler* şeklindedir. Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: ṣaḥābalar “sahabeler” (54b/10), Musulmānlar “Müslümanlar” (56a/10), vilāyetler “şehirler, ülkeler”: vilāyetlerġa (59b/07), kāfirler “kâfirler”: kāfirlerni (59b/12)

2.3.2.2. İyelik Ekleri

Teklik I. Kişi: *+m*

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: ferzendlerim “çocuklarım” (34a/04), ḳayaşım “kardeşim” (34a/10), dostum “dostum, arkadaşım” (36b/01), tonum “elbisem”: tonumnı (19a/02), ḳulum “kulum” (65a/12).

Teklik II. Kişi: *+ŋ*

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: oġluŋ “oğlun”: oġluŋda (8b/05), ḳuluŋ “kulun”: ḳuluŋdın (12a/10), otuŋ “ateşin” (19a/01), özüŋ “kendin”: özüŋni (92a/13), kögsüŋ “göğsün”: kögsüŋni (107a/10).

Teklik III. Kişi: *+ı/+i,+sı/+si*

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır:

kögsi “göğsü”: kögsini (107a/10), emçeki “memesi” (107b/03), nişānesi “işareti” (107b/03), aġzı “ağzı”: aġzıġa (107b/09), yaḳası “yakası”: yaḳasınıŋ (45b/01).

Çokluk I. Kişi: *+mız/+miz*

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: ḳulumız “kulumuz” (52a/09), atamız “babamız”: atamızġa (50a/09), tonumız “elbisemiz” (34a/11), pād-şāhımız “padişahımız” (49b/04), köŋlümiz “gönlümüz” (58a/07).

Çokluk II. Kişi: *+ŋızlar/+ŋizler, +ŋız/+ŋiz, +ŋlar*

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: oġluŋuz "oğlunuz": oġluŋuznı (35a/08), tonuŋız "elbiseniz" (18b/13), öşnüŋüz "omzunuz": öşnüŋüzge (32b/08), ömrüŋizler "ömrünüz" (60b/12), babaŋızlar "dedeniz" (80b/05), başıŋlar "başınız": başıŋlarnı (85b/10), suyuŋlar "suyunuz": suyuŋlarnı (94a/04).

Çokluk III. Kişi: *+ları/+leri*

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: nişāneleri "işaretleri": nişānelerini (107a/12), ferzendleri "çocukları": ferzendlerige (132b/08), közleri "gözleri" (103a/11), ḳaşları "huzurları": ḳaşlarıġa (107a/02), vaṣıyyatları "vasiyetleri": vaṣıyyatlarını (85a/06).

2.3.2.3. Durum Ekleri

2.3.2.3.1. Yalın Durum

Yalın durum eksizdir. Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: yaḫşı (14b/13), tirig (16b/11)

2.3.2.3.2. İlgi Durumu

Metnimizdeki ilgi durumu ekleri *+nıŋ/+niŋ,* men ve sen gibi kişi zamirlerinden sonra *+ıŋ/+iŋ* şeklindedir. Örnekler şunlardır: öziniŋ "kendisinin" (41b/13), yaḳasınıŋ "yakasının" (45b/01), yılnıŋ "yılın" (48a/10), kimniŋ "kimin" (49b/05), yigitniŋ "yiğidin" (27a/05).

Kişi zamirlerinden sonra: meniŋ "benim" (18a/05), seniŋ "senin" (64a/02), anıŋ "onun" (17b/06), bizniŋ "bizim" (94a/01), sizniŋ "sizin" (78a/08), ularnıŋ "onların" (26a/06).

2.3.2.3.3. Yönelme Durumu

Metnimizdeki yönelme durumu ekleri *+ġa/+ge* ve nadiren *+ḳa* şeklindedir. Örnekler şunlardır: berige "beriye" (18b/04), ferzendlerige "çocuklarına" (132b/08), ḫalḳalarıġa "boyunlarına" (107b/08), aġzıġa "ağzına" (31a/12), taġḳa "dağa" (9a/12), aşḳa "yemeğe" (51a/10).

Yönelme durumu eki, Türkçe ve ödünç sözcüklere bazen kalınlık-incelik uyumunun dışında eklenmektedir. Örnekler şunlardır: tefekkürġa (73a/13, 83b/04), Ümmü Seleme'ġa (84a/12), Yezīd'ġa (82a/08, 82a/09, 85b/04, 129a/09), zārisiġa (77a/10), zemīnġa (87b/01)

2.3.2.3.4. Yükleme Durumu

Metnimizdeki yükleme durumu ekleri *+nı/+ni*, üçüncü kişi iyelik ekinden sonra *+n* ve nadiren *+ı/+i* şeklindedir. Örnekler şunlardır: ayaḳnı "kadehi" (52a/03), ḫalḳnı "halkı" (56a/05), Yezīd'ni "Yezid'i" (55b/05), tüşni "rüyayı" (56b/13), ḳılıçın "kılıcını" (37b/08).

2.3.2.3.5. Bulunma Durumu

Metnimizdeki bulunma durumu eki *+da/+de/+ta/+te* şeklindedir. Örnekler şunlardır: ḳaşıda "huzurunda" (17b/01), sā'atda "saatte" (21a/08), başıda "başında" (23a/10), üstide "üstünde" (21a/11), köŋlide "gönlünde" (38a/04), ṣūretide "suretinde" (111b/03), kentte "şehirde" (17a/05).

2.3.2.3.6. Uzaklaşma Durumu

Metnimizdeki uzaklaşma durumu eki *+dın/+din* şeklindedir. Metnimizde ötümsüz örnek bulunamamıştır. Örnekler şunlardır: uyḳusıdın "uykusundan" (42a/13), tamuġdın "cehennemden" (60b/04), behiştdin "cennetten" (60b/04), kündin "günden" (45b/05), ḳeḥṭligdin "kıtlıktan" (47a/12).

Ayrıca Eski Türkçeden beri kullanılan *+da/+de* eki ayrılma işleviyle metnimizde yer almaktadır: künlerde bir kün "günlerden bir gün" (28b/10)

2.3.2.3.7. Eşitlik Durumu

Metnimizdeki eşitlik durumu eki *+ça/+çe* şeklindedir. Örnekler şunlardır: munça "bunca, bu kadar" (105b/06), ança "o kadar" (110a/07), ẕarraça "zerre kadar" (30b/06), pāraça "pare kadar" (37a/04), yaşurunça "gizlice" (39b/04), neçe "nice, ne kadar" (2a/07), özgeçe "başkaca" (41a/01), sizniŋçe "sizce" (70a/09), köŋülleriçe "gönüllerince" (130a/08).

2.3.2.3.8. Yön Gösterme Durumu

Metnimizdeki yön gösterme durumu ekleri *+ḳarı/+geri* ve *+re* şeklindedir. Örnekler şunlardır: taşḳarı "dışarı" (28a/12), yoḳḳarı (31b/04), ilgeri "ileri, öne doğru" (8a/04), içgeri "içeri" (51b/02), içre "içine, içinde" (79b/02).

2.3.2.3.9. Vasıta Durumu

Metnimizdeki vasıta durumu eki *+n* şeklindedir. Örnekler şunlardır: birin birin "birer birer" (121a/01), ikevlen "ikisi, her ikisi" (51a/06).

2.3.2.4. Aitlik Eki

Metnimizdeki aitlik eki *+ḳı/+ki* şeklindedir. Örnekler şunlardır: pişānesideki “alnındaki” (5a/09), içideki “içindeki” (26b/13), āḫıru’l-zamāndaḳı “ahir zamandaki” (1b/12), arasıdaḳı “arasındaki” (5a/03), dūzaḫdaḳı “cehennemdeki” (6a/05), havādaḳı “havadaki” (16a/13), daryādaḳı “denizdeki” (16b/01), ḳabīlasıdaḳı “kabilesindeki” (32a/10), ḳıraġıdaḳı “kıyısındaki” (99b/07).

2.3.2.5. Soru Eki

Metnimizdeki soru eki *+mu/+mü* ve nadiren *+mı/+mi* şeklindedir. Soru eki, metnimizde bitişik yazılmıştır. Soru ekine örnekler şunlardır: ḳaldı-mu “kaldı mı” (17b/03), ḳılalı mu “yapalım mı” (18a/12), ḳorḳar-mu sizler “korkuyor musunuz” (75a/01), meniŋ birle barur-mu “benimle gider mi” (90a/07), ḳorḳmas-mu sén? “korkmuyor musun” (116b/05), ravā mudur “reva mıdır” (30a/13), Muḥammed’niŋ dīnīġa kirip müdür “Muhammet’in dinine kirmiş midir” (29b/11).

Yalnızca bir örnekte *+mı/+mi* şeklini görebiliyoruz: bir vāḳ‘a pīş keldi-mi-kin “Öncesinde bir olay mı oldu acaba” (36a/05).

2.3.2.6. Sayı Adları

Metnimizdeki sayı adlarına örnekler şunlardır:

bir “bir” (36b/10)

iki “iki” (7b/01)

üç “üç” (60b/10)

tört “dört” (14b/01)

beş “beş” (9a/07)

alta “altı” (6b/03)

yette “yedi” (8a/12)

sekiz “sekiz” (43b/08)

toḳuz “dokuz” (3b/01)

on “on” (10b/13)

ḳırḳ “kırk” (18a/09)

éllig “elli” (53a/11)

altmış “altmış” (100b/01)

yetmiş “yetmiş” (55a/13)

seksen “seksen” (97a/09)

yüz “yüz” (28b/13)

iki yüz “ iki yüz” (17a/05)

üç yüz “üç yüz” (61a/13)

tört yüz “dört yüz” (21a/13)

beş yüz “beş yüz” (42b/09)

on iki “on iki” (23a/02)

on tört “on dört” (15b/04)

on beş “on beş” (7b/06)

on yette “on yedi” (6b/01)

on sekiz “on sekiz” (13a/07)

on toḳuz “on dokuz” (6b/11)

yigirme “yirmi” (125b/08)

otuz “otuz” (69b/03)

yette yüz “yedi yüz” (68a/06)

sekiz yüz “sekiz yüz” (106b/05)

miŋ “bin” (43a/07)

tört miŋ “dört bin” (19b/03)

otuz miŋ “otuz bin” (92b/13)

yetmiş miŋ “yetmiş bin” (75a/05)

miŋ yette yüz “bin yedi yüz” (68a/06)

2.3.2.7. Renk Adları

Metnimizdeki renk adları şunlardır:

aḳ “beyaz” (17a/04)

ḳara “siyah” (2a/12)

ḳızıl “kırmızı” (34b/11)

sarıḳ “sarı” (16a/04)

yaşıl “yeşil” (34b/11)

2.3.3. Sıfatlar

Sıfatlar görevlerine göre niteleme ve belirtme sıfatları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

2.3.3.1. Niteleme Sıfatları

Metnimizde niteleme sıfatlarına örnek olabilecek sözcükler şunlardır: ‘azīz ferzend “aziz oğul” (5b/12), kiçik ‘ıyāllar “küçük çocuklar” (32a/11), yaḫşı navāzīş “güzel gönül okşayıcılık” (32a/13), ṣaf üzüm “taze, üzüm” (33a/10).

2.3.3.2. Belirtme Sıfatları

2.3.3.2.1. İşaret Sıfatları

Metnimizde işaret sıfatlarına örnek olabilecek sözcükler şunlardır:

bu “bu”: bu yol “bu yol” (17b/12)

şul “şu”: şul-zamān “şu zaman” (5a/10)

ul “o”: ul ḳoduḳdın “o sıpa” (8a/12)

uşbu “işte bu”: uşbu māhnı “işte bu ayı” (38b/05)

2.3.3.2.2. Sayı Sıfatları

Sayı sıfatları görevlerine göre asıl sayı, sıra sayı, sıra sayı, üleştirme, kesir sayı ve topluluk sayı sıfatları olmak üzere beşe ayrılmaktadır.

Metnimizdeki sayılar için Sayı İsimleri kısmına baḳınız.

2.3.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: bir ḳul “bir köle” (6a/04), iki oġul “iki oğul” (2b/12), üç yıl “üç yıl” (3a/12), tört reh “dört yol” (14b/03), beş tévedin “beş deveden” (69b/03), alta ay “altı ay” (59a/08), yette kişi “yedi kişi” (28b/06), sekiz uçmaḳ “sekiz cennet” (104b/13), toḳuz yıl “dokuz yıl” (65a/09), on yigit “on yiğit” (18b/09) yigirme üç yaşlarıda “yirmi üç yaşlarında” (57b/08), otuz miŋ mısḳāl altun “otuz bin kadar altın” (81b/01), altmış ḫavārīc “altmış harici” (100b/01), yetmiş miŋ ér “yetmiş bin er” (74a/12).

2.3.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

Asıl sayı adlarına *+nçı/+nçi* eklerinin eklenmesiyle oluşturulur. Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: birinçi ṣaḥābalar “birinci sahabeler” (76b/10), üçünçi fāyada “üçüncü aşamada” (68b/01), törtünçi küni “dördüncü gün” (18b/02)

2.3.2.2.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

Asıl sayı adlarına *+ar/+er* eklerinin eklenmesiyle oluşturulur: Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: birer éttik fıçaḳ “birer keskin bıçak” (44a/09), birer ḳaṭar téve “birer katar deve” (49a/11).

2.3.2.2.4. Kesir Sayı Sıfatları

Metnimizde bu sıfata örnek bulunamamıştır.

2.3.2.2.5. Topluluk Sayı Sıfatları

Metnimizde bu sıfata örnek bulunamamıştır.

2.3.3.2.3. Soru Sıfatları

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır:

ḳaysı “hangi”: ḳaysı yerge “hangi yere” (41a/11)

ne “ne”: ne yerdin “ne yerden” (49b/02)

neçe “kaç”: neçe kün “kaç gün” (18a/09)

neçük “nasıl, ne gibi”: neçük A‘rābī sen “nasıl bedevisin” (80a/13)

neme “ne”: neme fitne “ne fitne” (83b/04)

2.3.3.2.4. Belirsizlik Sıfatları

Metnimizde yer alan örnekler şunlardır:

be-tamām “bütün”: be-tamām butlarnı “bütün putları” (31b/03)

bir “bir”: bir kün “bir gün” (2a/06)

bir neçe “birkaç”: bir neçe ḫavārīcnı “birkaç hariciyi” (104b/05)

cumla “bütün”: cumla ṣaḥābalarnı “bütün sahabeleri” (73a/05)

hemme “bütün”: hemme butlar “bütün putlar” (6a/07)

her “her”: her neme “her şey” (25b/08)

hīç “hiç”: hīç kişi “hiç kimse” (41b/08)

neçe “birkaç, bir çok”: neçe muddatdın soŋ “birkaç seferden sonra” (2a/07)

özge “başka”: özge kişini “başka kişiyi” (19b/11)

tola “çok”: tola ḫatun “çok hatun” (82b/13)

tamām “bütün”: tamām memleketlerini “bütün memleketlerini” (81a/09)

yana “başka”: yana kişi “başka kişi” (17b/03)

2.3.3.3. Sıfatlarda Karşılaştırma

Sıfatlarda karşılaştırma *+raḳ* ekleri eklenerek yapılmaktadır. Metnimizde ekin *+rek* biçimine rastlanmamıştır. Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: artuġraḳ “daha çok” (25b/02), faẓīlraḳ “daha faziletli” (66b/09), ḳavīraḳ “daha güçlü” (85b/12), uluġraḳ “daha büyük” (85b/13), yaḫşıraḳ “daha iyi” (65b/13).

2.3.4. Zamirler

İsmin yerini tutan zamirler, görevlerine göre kişi, dönüşlülük, işaret, soru, belirsizlik ve bağlama zamirleri olmak üzere altıya ayrılmaktadır.

2.3.4.1. Kişi Zamirleri

Teklik I. Kişi Zamiri: men (91b/03).

meniŋ (19a/01), maŋa (9b/03), meni (4b/06), mende (46b/08), mendin (11a/12).

Teklik II. Kişi Zamiri: sen (5b/01), sén (48a/12).

seniŋ (8b/05), saŋa (85b/11), seni (51b/07) ~ séni (45a/08), sende (5a/13), sendin (28b/12).

Teklik III. Kişi Zamiri: ul (48b/08).

anıŋ (3a/04), aŋa (22b/04), anı (14b/13), anda (49a/04), andın (15b/13).

Çokluk I. Kişi Zamiri: biz (14a/09).

bizniŋ (14a/03), bizge (34a/07), bizni (24b/08), bizde (96a/06), bizdin (80b/04).

Çokluk II. Kişi Zamiri: sizler (80b/04), siz (3a/02), siler (58b/03).

sizleriŋ (83a/02), sizlerge (12a/12), sizlerni (82b/11), sizlerdin (11b/08).

siziŋ (5b/12), sizge (4a/03), sizni (13b/09), sizdin (42a/11).

sileriŋ (105b/09), silerge (93b/12), silerni (97b/08), silerdin (97b/07).

Çokluk III. Kişi Zamiri: ular (33a/11).

ularnıŋ (26a/06), ularġa (60b/09), ularnı (5a/12).

2.3.4.2. Dönüşlülük Zamiri

Metnimizde dönüşlülük zamiri olarak “kendi” anlamında “öz” sözcüğü kullanılmıştır. Yer alan örnekler şunlardır: öz (2a/03), özüm (79b/10), özüŋ (137b/06), özi (11b/13), özüŋiz (80b/09), özleri (9b/05).

2.3.4.3. İşaret Zamirleri

Nesneleri işaret ederek karşılayan zamirlerdir. Metnimizde yer alan örnekler şunlardır:

bu “bu” (14a/11), muniŋ (83b/04), muŋa (98b/12), munı (3a/01), munda (45a/06), mundın (8b/03), munça (114b/09).

şu “şu” şunı (65b/07), şunıŋ (30b/11), şunda (87b/03), şundın (2b/06).

ul “o” (48b/08).

ular “onlar” (85b/08).

uşbu “işte bu” (4b/02).

2.3.4.4. Soru Zamirleri

Nesneleri soru yoluyla karşılayan zamirlerdir. Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: kim “kim” (5b/09), ne “ne” (22a/08), neçe “kaç, ne kadar” (29b/05), neçük “nasıl” (33a/09), nége “niye” (34a/04), neme “ne” (25b/08), ḳanı “hani” (116b/12), ḳaysı “hangi, hangisi” (45a/13).

2.3.4.5. Belirsizlik Zamirleri

Kişileri ve nesneleri belirsiz biçimde temsil eden zamirlerdir. Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: ba‘żaları “bazıları” (21b/03), biri “biri” (28b/07), bir kimerse “bir kimse” (21b/12), bir nemerse “bir şey” (114a/09), hemme “bütün, hepsi” (51a/04), her biri “her biri” (26b/06).

2.3.4.6. Bağlama Zamirleri

Bağlama zamiri olarak Türkçe *kim* ve Farsça *ki* kullanılmıştır. Örnekler şunlardır:

[15b] (7) … Bu tüşige andaġ (8) cavāb berdiler kim ey Ḫadīce bu zamānda peyġāmber Muḥammed āḫıru- (9) ’l-zamān çıḳar yā çıḳmış bolġay. Ul sizniŋ bir (10) le cüft bolġay, nıkāḥ birle alġay.

[12b] (4) … Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalib aydı: Avval vaṣıyyatım (5) uldur ki her ṭa‘ām yerde avval Muḥammed-i Émin’ge aldurġıl.

2.3.5. Zarflar

Fiillerin, sıfatların ve zarfların önüne gelerek onları zaman, yer yön, miktar ve durum gibi yönlerden etkileyen sözcüklere zarf denir. Zarflar görevlerine göre zaman, yer, miktar ve durum zarfları olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

2.3.5.1. Zaman Zarfları

Zarf olarak kullanılan zaman adlarıdır. Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: aḫşām “akşam” (121a/11), bu kün “bu gün” (29a/01), émdi “şimdi” (11b/07), érte “sabah, ertesi gün” (70b/09), értesi “ertesi gün” (52b/02), ilgeri “önceden” (56b/08), kéç “geç” (39a/10),

kéçe “gece, geceleyin” (5a/02), kéyin “sonra” (12b/10), kündüz “gündüz” (71a/04), taŋla “sabah” (11b/11), taŋlası “sabah vakti, sabahleyin” (74a/11), tün yarımı “gece yarısı” (112a/04), yana “yine” (89a/11).

Arapça ve Farsçadan alıntılananlar: avval “önce” (12b/05), dar-ḥāl “derhal” (19b/08), fi’l-ḥāl “hemen” (20b/05), ḥālā “hala” (24a/10), hamīşa “daima” (87b/08), hergiz “asla” (62a/09), namāz-ı bāmdād “sabah namazı” (75b/11), namaz-ı pīşīn “öğle namazı” (31b/10), namāz-ı çāşt “kuşluk namazı” (78b/13), namāz-ı şām “akşam namazı” (90b/12), namāz-ı ḫaftan “yatsı namazı” (91a/05), namāz-ı cüm‘e “Cuma namazı” (103b/08), pes “şu halde” (43a/08), saḥar “sabah” (47b/03), ṣubḥ “sabah” (57a/01).

2.3.5.2. Yer Zarfları

Zarf olarak kullanılan yer adlarıdır. Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: içgeri “içeri” (51b/02), ilgeri “ileri” (31a/07), taşḳarı “dışarı” (28a/12), tüpin “aşağı” (52b/06), yuḳḳarı “yukarı” (31a/04).

2.3.5.3. Miktar Zarfları

Azlık-çokluk, miktar ve derece bildiren zarflardır. Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: ḳatıġ “çok, pek çok” (3a/02), köp “çok” (61a/09), tola “dolu, çok” (63a/13).

Arapça ve Farsçadan alıntılananlar: be-ġāyet “çok” (60a/03), çandān “çok” (89b/05), kem “az” (61b/02), zıyāda “ziyade, çok” (9a/10).

2.3.5.4. Durum Zarfları

Nasıllık-nicelik bildiren zarflardır. Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: andaġ “öyle” (27a/05), āheste “yavaş” (43a/03), ġaybāne “gizlice” (44a/07), ḫoş-ḥāl “mutlu” (124b/04), ḳatıġ “sert, şiddetli” (104a/01), mundaġ “böyle” (26b/05), şundaḳ “şöyle” (50a/06), yaḫşı “güzel” (20b/02), yaman “kötü” (11b/11), yildem “hızlı” (8a/09).

2.3.6. Edatlar

Tek başlarına bir anlamları olmayan, sözcüklerin yanına getirilerek onları çeşitli yönlerle destekleyen sözcüklerdir. Edatlar ünlem, bağlama ve son çekim edatları olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

2.3.6.1. Ünlem Edatları

Metnimizde yer alan ünlem edatları fonksiyonlarına göre şu şekilde ayrılabilir:

Ünlemler: Metnimizde ünlem bulunmamaktadır.

Seslenme Edatları:

ayā “ey” (92a/02): Ayā ne bolġu- (3) sı turur.

ey “ey” (78b/08): Ey ferzendlerim her vaḳtda namāzġa (9) tursam barça a‘żālarım titrep soyulur.

yā “ey” (92b/07): Yā Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn, (8) sizniŋ üçün cān fadā ḳılur men.

Gösterme Edatları: Metnimizde gösterme edatı bulunmamaktadır.

Sorma Edatları:

ḳanı “hani” (116b/12): Siziŋ ataŋız pāy-ı navbatı ḳanı?” dédi.

2.3.6.2. Bağlama Edatları

Metnimizde yer alan bağlama edatları fonksiyonlarına göre şu şekilde ayrılabilir:

Sıralama Edatları:

ve “ve” (120b/03): Ey ḫavārīclar biliŋler ve āgāh boluŋlar.

~ u “ve” (43a/06): Ey cān u cahānım ne vāḳ‘a boldı?

~ ü “ve” (124b/09): Meniŋ ḳulumda bī-nām ü bī-nişān olmas.

~ vü “ve” (10a/11): Nāla vü zār

bile “ile” (66a/10): Āl-i Hāşim bile Āl-i Ümeyye

~birle “ile” (73b/09): Mu‘āviye ‘Amr ibn ‘Āṣ birle Ṭavf i- (10) bn Ken‘ān’nı

Denkleştirme Edatları:

yā “ya, veya, yoksa” (18a/12): savdā ḳılalı mu yā yoḳ-mu

Karşılaştırma Edatları:

yā…yā “ya…ya” (108b/02): Yā hem ot paydā bolup köydü- (3) rür érdi. Yā hem su kelip barça ḫalḳnı ġarḳ ḳılur érdi.

hem…hem “hem…hem” (29a/01): Bu kün Muḥammed-i Émin’ni tutup ya hem boy- (2) nını bağlap yā hem öltürüp başını alıp kelgil dédi.

Cümle Başı Edatları:

ammā “ama” (10a/07): Ḳoyup iberdiler ammā çıraylar sarġarıp öyge (8) bardılar.

ve-līkin “velakin” (24b/13): Cān dilim birle berür men ammā ve-līkin bir sözüm bar.

eger “eğer” (3b/06): Eger bīmār kişi Ḫoca ‘Abdu’llāh’nıŋ pişānesige (7) baḳsa sıḥḥat tapar érdi.

şāyad ki “eğer” (4a/01): Ḥażrat-ı Muḥammed ra- (2) sūll’ullāh peyġamber āḫıru’l-zamān paydā bolur érdiler şāyad ki (3) sizge naṣīb ḳılġay.

çūn “çünkü” (41b/03): Ḥażrat-ı Yūsüf- (4) nüŋ ḫaberini sorap çūn abr-ı nav-bahār yıġlap olturur.

çūn-ki “çünkü” (15a/11): Çūn-ki Ḫadīce Ḥażrat-ı (12) ṣall’allāhu ‘alayhı ve sallam ḳadr ḳıymatlarını bildi.

zīrā ki “zira” (14b/05): Ḫadīce’niŋ ṣāḥib-i ıḫtıyār zīrā ki (6) ve ‘āḳıl dānışmand ḳulı bar érdi.

ḥattā ki “hatta” (72a/10): Medīne içideki- (11) ler ḥattā ki ıṭları cem‘ bolup saḳlap yattılar.

ya‘nī “yani” (41a/10): Ya‘nī Yūsüfüm’ni yā néme birle öltürdüŋler (11) ékin?

gūyā ki “güya, sanki”(76a/03): Ul kün andaġ ceng ḳıldılar. Gūyā ki ḳıyāmat ḳayyūm bo- (4) lġan-dék ceng boldı.

tā ki “ta ki” (38a/02): Ükem Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni tā ki maḥbūs şehīd ḳıladur- (3) lar.

Sona Gelen Edatlar:

érse “ise” (8b/07): Ḥaḳ subḥānahu ve ta‘āla bu belādın émin ḳılġay. (8) Yoḳ érse barçamız helāk bolurmız dédiler.

ki “ki” (71b/08): Munādī ḳıladur ki yā şahzāda- (9) larım yıraḳ tursunlar.

kim “ki” (3b/13): Mekke’ge barmaḳġa [4a] (1) ġaraż uldur kim: ‘Arab’nıŋ ḳabīlasıdın…

émes “değil” (44a/13): Bu fırışta turur. Beşer émesdür.

ékin “acaba” (28b/10): Yā ‘Ömer seniŋ- (11) dék mübāriz yana bar mu ékin?

2.3.6.3. Son Çekim Edatları

Metnimizde yer alan son çekim edatları isimlere bağlanışlarıyla şu gruplara ayrılır:

İsimlerin yalın hali, zamirlerin ilgi veya yükleme durumları ile birleşenler:

bile "ile" (30a/12): Fāṭıma, (13) bīgāna bile aş yémek ravā mudur dédi.

~ birle "ile" (80b/12): I'zāz ikrām birle Medīne'ge alıp keldiler.

~ bilen "ile" (54b/06): Yıġılıp kelip maṣlaḥat bilen Ḥażrat-ı Yūsüf- (7) nüŋ cesedlerini alıp…

üçün "için" (15b/06): Bu tüşnüŋ ta'bīri üçün (7) Ḫadīce cemī' 'ulamā munaccımlarnı yıġıp sordı.

dék "gibi, kadar" (33a/08): Biziŋ dék 'āṣī ve cāfīlarnıŋ (9) ḥālı neçük kéçgey-dép şubu sözde érdiler.

yaŋlıġ "gibi" (22b/07): Ādam ferzendi ḥaddıdın (8) aşsa bu yaŋlıġ bolup dunyā ve āḫıratnı barbād iberür dép.

dép "diye" (23a/06): Ḫadīce- (7) ge mu'āyana körgüzdi dép ayturlar kim…

ara "arasında" (38b/01): Köŋlüŋiz ara yol bermegey sizler.

Yönelme durumu ile birleşenler: Metnimizde bu edatlar bulunmamaktadır.

Uzaklaşma durumu ile birleşenler:

ilgeri "önce" (88b/13): İmām Ḥüseyn kelmesdin ilgeri yetsün dép nāme iberdi.

kéyin "sonra" (42a/06): Yana bir (7) yıldın kéyin Ḥażrat-ı Yūsüf 'ni tüşide körüp yıġlap (8) ayaġlarıġa tüşüp…

özge "başka" (38a/13): Ḫudā-yı Ta'āladın özgesi bāṭıl turur.

bölek "başka" (28a/06): Ḫoca (7) 'Abdu'llāh'nıŋ mendin bölek oġlı ḳızı yoḳ érdi.

2.3.7. Fiiller

2.3.7.1. Kişi Ekleri

Kişi ekleri, zamir kökenli, iyelik kökenli ve emir kipindeki kişi ekleri olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır.

2.3.7.1.1. Zamir Kökenli Kişi Ekleri

Geniş zaman, şimdiki zaman, öğrenilen geçmiş zaman, gelecek zaman ve istek çekimlerinde bu ekler kullanılır.

Teklik I. Kişi: *men:* almaġay men (55a/05), kelipdür men (123b/09), berür men (14a/08), tileydür men (18a/06).

Teklik II. Kişi: *sen:* ḳılġay sen (93b/06), asray almas-sen (12a/04), berür sen (29b/06).

Teklik III. Kişi: *eksiz,* (nadiren) *-lar/-ler:* kelür (11b/11), ḳıladur (25a/07), baḳa almas (13a/08).

Çokluk I. Kişi: *miz:* tarta almasmız (101b/02), kelürmiz (49b/04), ḳalġaymız (101a/12).

Çokluk II. Kişi: *sizler, siz:* izdeyürsiz (100a/12), kelip sizler (19a/03), bilgey siz (35b/10).

Çokluk III. Kişi: *-lar/-ler:* ḳılġaylar (35b/02), kelürler (48a/01).

2.3.7.1.2. İyelik Kökenli Kişi Ekleri

Görülen geçmiş zaman, şart ve gereklilik çekimlerinde bu ekler kullanılır.

Teklik I. Kişi: *-m:* ḳıldım (48a/12), tapsam (7a/10).

Teklik II. Kişi: *-ŋ:* ḳıldıŋız (21a/05), alsaŋ (7b/04).

Teklik III. Kişi: *eksiz:* sordı (10a/10), yıġlasa (8a/10).

Çokluk I. Kişi: *-ḳ/-k:* keldük (54b/09), bersek (14/03), ḳılduḳ (20b/09), almasaḳ (8b/03).

Çokluk II. Kişi: *-ŋız/-ŋiz, -ŋızlar/-ŋizler, -ŋlar/-ŋler:* ḳıldıŋız (21a/05), ḳıldıŋızlar (61a/06), ḳıldıŋlar (94b/04), oltursaŋız (66b/01), bolsaŋızlar (74a/01), yetseŋler (18a/07).

Çokluk III. Kişi: *-lar/-ler:* aydılar (8b/05), érdiler (4a/02), çıḳarsalar (2a/03), kelseler (17a/04).

2.3.7.1.3. İyelik Kipindeki Kişi Ekleri

Bkz. Emir Kipi

2.3.7.2. Şekil ve Zaman Ekleri

Bildirme ve tasarlama kipleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

2.3.7.2.1. Bildirme Kipleri

Geniş zaman, şimdiki zaman, görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve gelecek zaman kipi olmak üzere beşe ayrılmaktadır.

2.3.7.2.1.1. Geniş Zaman Kipi

Fiil kök ve gövdelerine *–r, -ar/-er, -ur/-ür* eklerinin getirilmesiyle yapılmaktadır. Şimdiki zamanın da yerini tutmaktadır. Örnekler şunlardır: yürür men (63a/03), körer men (25b/03), saḳlar men (123b/10), barur sen (79a/12), ölermiz (8b/04).

Olumsuzu ise *–mas/-mes* eklerinin getirilmesiyle yapılmaktadır. Örnekler şunlardır: ḳılmas sen (12a/06), bolmas siz (55a/11), kéçmes (60b/12).

2.3.7.2.1.2. Şimdiki Zaman Kipi

Fiil kök ve gövdelerine *–a/-e, y + -dur/-dür* eklerinin getirilmesiyle yapılmaktadır. Örnekler şunlardır: étedür men (21b/02), tileydür men (18a/06), yatadur men (30a/07), ḳıladurmız (58b/10).

Olumsuzu ise *–may/-mey + -dur/-dür* eklerinin getirilmesiyle yapılmaktadır. Örnekler şunlardır: bermeydür (21b/12), tanumaydur men (20b/07), paylamaydurlar (35a/11).

2.3.7.2.1.3. Görülen Geçmiş Zaman Kipi

Görülen geçmiş zamanın iki tipi vardır:

I. **Tip görülen geçmiş zaman**: Fiil kök ve gövdelerine *–dı/-di, -du/-dü; -tı/-ti, -tu/-tü* eklerinin getirilmesiyle yapılır. Örnekler şunlardır: saldı (7b/08), yedi (45b/11), tafşurdum (12a/10), kördüm (17b/14), çıḳtı (22b/07), kitti (9b/11), taptuḳ (114a/08), kestük (60a/09).

Bu zamanın olumsuzu ise *–ma-/-me-* ile yapılır: toymadı (124a/12), bilmedi (9a/11), barmadım (105b/10), tegmedik (25b/09).

II. Tip görülen geçmiş zaman: Fiil kök ve gövdelerine *–ġan/-gen + iyelik ekleri + yoḳ* getirilerek yapılır. Yalnızca olumsuz şekli kullanılmaktadır. Metnimizdeki tek örneği şudur: körgenim yoḳ (120b/05).

2.3.7.2.1.4. Öğrenilen Geçmiş Zaman Kipi

Öğrenilen geçmiş zamanın üç tipi vardır:

I. **Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman:** Fiil kök ve gövdelerine *–ġan/-gen, -ḳan/-ken* eklerinin getirilmesiyle yapılır. Metnimizde bu geçmiş zaman türünün olumlusuna örnek bulunmamaktadır.

Bu zamanın olumsuzu ise *–ġan/-gen, -ḳan/-ken* eklerinden sonra *érmes/émes* getirilerek veya daha nadir görülen *–ma-/-me-* ekinin getirilmesiyle yapılır. Örnekler şunlardır: körgen émes (101a/09), yürügen émes (14b/13), bolġan émes (73a/10), ḳalġan érmes (53b/11).

II. **Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman:** Fiil kök ve gövdelerine *–p + turur; -dur/-dür,-tür* yapısının getirilmesiyle yapılır. Örnekler şunlardır: eşitip turur men (62a/01), kelip turur (95b/07), yatıpdur (35a/04), ḳılıpdur men (127a/06), kelipdür men (123b/09).

III. **Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman:** Fiil kök ve gövdelerine *–mış/-miş* ekinin getirilmesiyle yapılır. Bu zamanın olumsuzu ise *–ma-/-me-* ekinin getirilmesiyle yapılır. Metnimizde bu geçmiş zamanın olumlu ve olumsuz örneği bulunmamaktadır.

2.3.7.2.1.5. Gelecek Zaman Kipi

Gelecek zamanın dört tipi vardır:

I. **Tip Gelecek Zaman:** Fiil kök ve gövdelerine *–ġay/-gey* eklerinin getirilmesiyle yapılır. Örnekler şunlardır: ḳılġay sen (93b/06), ḳalġaymız (101a/12), kirgey (58a/11), bilgey sizler (66a/08)

Bu zamanın olumsuzu ise *–ma-/-me-* ekinin getirilmesiyle yapılır. Örnekler şunlardır: almaġay men (55a/05), bermegey sizler (38b/01), bermegey men (79a/10).

II. **Tip Gelecek Zaman:** Fiil kök ve gövdelerine *–ġu/-gü* gelecek zaman sıfat-fiil ekinden sonra iyelik ve bildirme eklerinin getirilmesiyle yapılır. Mutlak gelecek zamanı ifade eder. Metnimizde sadece bir örneği bulunmaktadır: bolġusıdur (24a/05). Bu zamanın olumsuzu ise –ma-/-me- ekinin getirilmesiyle yapılır. Metnimizde bu gelecek zamanın olumsuz örneği bulunmamaktadır.

III. **Tip Gelecek Zaman:** Fiil kök ve gövdelerine *–maḳçı/-mekçi* ekinin getirilmesiyle yapılır. Örnekler şunlardır: uruşmaḳçı bolupdurlar (75b/06). Bu zamanın olumsuzu ise émes ile yapılır. Metnimizde bu gelecek zamanın olumsuz örneği bulunmamaktadır.

2.3.7.2.2. Tasarlama Kipleri

Tasarlama kipleri, emir, şart, istek ve gereklilik kipi olmak üzere dörde ayrılmaktadır.

2.3.7.2.2.1. Emir Kipi

Teklik I. kişi eki: *-ay/-ey, -ayın/-eyin*: ḳılay (12a/05), bolay (16b/12), bolayın (51a/09), ḳılayın (97b/08), örgeteyin (28a/04), kireyin (31b/01).

Teklik II. kişi eki: *eksiz, -ġıl/-gil, -ḳıl:* iber (19b/10), asraġıl (2a/13), barġıl (3b/13), kötergil (12b/07), köndürgil (20a/13), ornatḳıl (2b/03).

Teklik III. kişi eki: *-sun/-sün:* çıḳsun (39b/10), yürüsün (63a/05), asrasun (12a/01), kelsün (83b/02).

Çokluk I. kişi eki: *-alı/-eli:* ibereli (19b/11), bereli (122b/12), ḳılalı (18a/12), baralı (24a/10).

Çokluk II. kişi eki: *-ŋ, -ŋlar/-ŋler, -ŋız/-ŋiz, -ŋızlar/-ŋizler:* Örnek bulunmamaktadır.

Çokluk III. kişi eki: *-sunlar/-sünler:* aytsunlar (12b/04), yansunlar (14a/10), kelsünler (27a/06), körsünler (84a/12).

Emir kipinin olumsuzu *–ma/-me* ekinin getirilmesiyle yapılır. Örnekler şunlardır: olmasun (75b/04), köymesün (30b/05), ḳılmaġıl (12b/08).

2.3.7.2.2.2. Şart Kipi

Fiil kök ve gövdelerine *–sa/-se* şart eki getirilerek yapılır. Örnekler şunlardır: ḳılsam (14a/07), sunsam (31b/09), yürüsem (64a/08), désem (69a/06), oltursa (11a/06), almasaḳ (8b/03).

Şart kipinin olumsuzu *–ma-/-me-* ekinin getirilmesiyle yapılır. Örnekler şunlardır: bolmasam (101b/01), bolmasa (120a/03), bermeseŋiz (7b/11), bermese (81a/07).

2.3.7.2.2.3. İstek Kipi

Fiil kök ve gövdelerine aslen gelecek zaman eki olan *–ġay/-gey* getirilerek yapılır. Metnimizde örneği bulunamamıştır.

2.3.7.2.2.4. Gereklilik Kipi

Bu kip, şart çekiminden sonra *kerek* sözcüğünün getirilmesiyle yapılır. Ancak metnimizde buna örnek bulunamamıştır. Diğer bir gereklilik şekli olan örnekler şunlardır: *–maḳ/-mek kerek* yapısına metnimizeki örnekler şunlardır: ayırmaḳ kerek (3a/01), ḳılmaḳ kerek (60a/11), ibermek kerek (56a/06), bermek kerek (65b/03).

2.3.7.3. Ek-Eylem (Cevheri Fiil)

Metnimizde *–ér* ve *–é* şekilleri bulunmaktadır. *Ér-* isim fiili metnimizde 211 kez yüklem yapma görevinde; 262 kezse basit zamanı birleşik zaman yapma görevinde ḳullanılmıştır. *É-* isim fiiliyse 1 kez yüklem yapma görevinde; 4 kez basit zamanı birleşik yapma görevinde ḳullanılmıştır. İsim fiilin geniş zaman, görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart olmak üzere dört çekimi bulunmaktadır.

Geniş Zaman: biz érürmiz (96b/07), yoḳdur (26b/05), émesdür (79b/05).

Görülen Geçmiş Zaman: Yezīd érdi (91b/09), yoḳ édi (38b/08), aytur érdi (3b/09), bolur erdük (58a/06), ‘Azīz érdük (96b/08), aytur édi (7a/01), öltürmegey érdi (91b/16).

1. Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman: ḳılġan érdi (75b/13).

2. Tip Öğrenilen Geçmiş Zaman: yatıp érdim (45a/05), berip érdiler (46b/12).

Şart: yoḳ érse (8b/08).

İsim fiilin olumsuzu değil anlamına gelen –émes/-érmes sözcüğüyle yapılır: ḳul émes (17b/04), bolġan émes (73a/10), ḳalġan érmes (53b/11), kişi érmes (70a/05), ġammāz émesdür (79b/05).

2.3.7.4. Eylemlerin Birleşik Çekimleri

Fiillerin birleşik çekimleri hikâye, rivayet ve şart birleşik çekimi olmak üzere üç şekildedir.

2.3.7.4.1. Hikâye Birleşik Çekimi

Geniş Zamanın Hikâyesi: barur érdi (55b/10), ḳılur érdim (66a/05), dér érdiler (66b/09), bolur érdük (58a/06), çıḳmas érdi (7b/06), ḳoymas érdiler (37a/03).

1. Tip Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi: ḳılġan érdi (75b/13).

2. Tip Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi: yaratıp érdi (36b/12), olturup érdiler (32a/05).

Şartın Hikâyesi: bolsa érdi (16a/09), bolmasa érdi (108b/01).

İsteğin Hikâyesi: körmegey érdim (101b/01)

2.3.7.4.2. Rivayet Birleşik Çekimi

Geniş Zamanın Rivayeti: aytur érmiş (73a/11), içer érmiş (94a/05), ḳılur érmiş (83a/13).

2. Tip Öğrenilen Geçmiş Zamanın Rivayeti: taratıp éken (35a/05), ḳalıp éken (69a/05).

2.3.7.5. Eylemlerde Soru

Eylemlerde soru, *-mu/-mü* soru ekinin getirilmesiyle yapılır. Bu ek daima yuvarlak şekilli gelmiştir. Metnimizde yer alan örnekler şunlardır: uyatmas-mu sen (88b/02), ḳılmas-mu sen (124a/03), ḳılur mu sizler (24b/01), tutar mu (24b/11), bey‘at berür men mü (86b/09)

2.3.7.6. Birleşik Eylemler

2.3.7.6.1. Adlardan Yardımcı Eylemlerle Yapılan Birleşik Eylemler

Metnimizde çoğunlukla *ḳıl-* (765 kez kullanılmıştır), *bol-* (545 kez kullanılmıştır) ~ *ol-* (3 kez kullanılmıştır), *ét-* (4 kez kullanılmıştır) ve *al-* (20 kez kullanılmıştır) yardımcı eylemlerinin getirilmesiyle birleşik eylem yapıldığı görünmektedir. Metnimizdeki birleşik eylemler şunlardır:

ḳıl-: būse ḳıl- (97a/06), cafā ḳıl- (55a/03), davā ḳıl- (137b/10).

bol-: ‘āṣī bol- (104a/03), āşınā bol- (48b/09), der-ġażab bol- (45a/03).

ol-: bī-nām ü bī-nışān ol- (124b/09), nā-ḥaḳḳ ol- (75b/04).

ét-: dār ét- (127a/01), īmān ét- (137b/09).

al-: ḫaber al- **(**54b/12), ḫatun al- (55a/05), ḳarār al- **(**89b/01).

ber-: dastūr ber- (4b/08), muhlat ber- (115b/08), orun ber- (80b/06).

keltür-: īmān keltür- (8b/13), şükrler keltür- (53a/09), vaḥy keltür- (27a/11).

tut-: mınnat tut- (14a/07), neseb tut- (2b/10).

2.3.7.6.2. Tasvir Eylemleri

Tasvir eylemleri yeterlik, tezlik, sürerlilik ve yaklaşma olmak üzere dörde ayrılır.

2.3.7.6.2.1. Yeterlik Eylemi

Yeterlik eylemi üç şekilde yapılmaktadır:

1. *al-:* Eylem kök ve gövdelerine *–a/-e* ekleri getirilerek yapılır. Örnekler şunlardır: baḳa almas men (62b/01), baḳa almas (13a/08), tuta almadı (29b/05), ḳıla almadım (91a/04).
2. *bol-:* Eylem kök ve gövdelerine *–sa/-se* şart ekinden sonra *bol-* yardımcı fiilinin getirilmesiyle yapılır. Örnekler şunlardır: bolsa bolsun (41a/13), kelse bolur (89a/12).

2.3.7.6.2.3. Süreklilik Eylemi

Eylem kök ve gövdelerine *–p* zarf fiil ekinden sonra *tur-* yardımcı eyleminin getirilmesiyle yapılır. Örnekler şunlardır: eşitip turur men (62a/01), kelip turdı (75b/10).

2.3.7.6.2.4. Yaklaşma Eylemi

Eylem kök ve gövdelerine *–a/-e* zarf fiil ekinden sonra *–yaz* yardımcı eyleminin getirilmesiyle yapılır. Metnimizde örneği bulunmamaktadır.

2.3.7.7. Ortaçlar (Sıfat-Fiiller)

Metnimizde kullanılan ortaçlar şunlardır:

-ġan/-gen, -ḳan: Gelecek zaman sıfat-fiilidir. Bağlama göre geçmiş zaman da ifade edebilir: ḳılġan (12b/12), tuḳġan (16a/01), ḳalġan (22b/01), kelgen (23a/11), tüşgen (3a/05), keygen (35a/09), aytḳan (4b/02), çıḳḳan (21b/05), tutḳan (50b/13).

-ġu/-gü, -ḳu: Gelecek zaman sıfat-fiilidir. Genellikle dék edatı ile kullanılır: tapġumız (96b/09), bolġu (92a/02), ḳılmaġu (129b/07).

-ġuçı/-güçi, -ḳuçı: Hem geniş hem de gelecek anlamı taşır: ḳılġuçı (19a/09), taraġuçı (57a/03), bergüçi (55b/12), kötergüçi (58b/04), körgüzgüçi (83a/10), ḳaçḳuçı (121b/09).

-ġuluḳ/ -gülüg : Bunun tek örneği vardır: körgülüg (24b/03).

-r, -er, -ur: Geniş zaman anlamı taşır. Bağlama göre gelecek veya geçmiş zaman da ifade edebilir: teprer küni (14b/11), öter yollarını (65b/05), çıḳar ḫālda (86a/09), açarġa (58b/11), kaçarġa (79a/12).

-mes: Geniş zamanın olumsuzudur: yetmesdin (30b/09), kelmesdin (88b/13).

2.3.7.8. Ulaçlar (Zarf-Fiiller)

Metnimizde kullanılan ulaçlar şunlardır:

-a/-e, -y: Genellikle tasvir eylemlerinin yapılmasında kullanılır: ḳoya bersünler (73b/08), ḳoya beriŋler (79b/10), asraya almas-sen (12a/04), baḳa almas (13a/08), ayta almadı (46a/02), ḳıla almadılar (55a/06), yıġlay yıġlay (47a/13).

-geç: Eyleme *"-ınca"* anlamı katar: bergeç (40b/08), égilgeç (66a/01), yetgeç (84a/12).

-ġalı/-geli, -ḳalı: Bazen neden *(-mak için)* bazense zaman *(-den beri)* anlamı katar: alġalı (8a/13), oynaġalı (95b/06), alġalı (21a/09), ḳıldurġalı (47a/03), suġarġalı (77b/11), émitgeli (6b/09), saġḳalı (9a/08) örneklerinde neden anlamı; atġalı (43b/05), olturġalı (108a/10), yandurġalı (70a/06), tüşgeli (21b/07), örneklerindeyse zaman anlamı katmıştır.

-ġanda/-gende, -ḳanda: Eyleme *"-ınca"* ve *"-dığında"* anlamlarını katar: çoŋ bolġanda (5b/09), barġanda (14b/13), ḳalġanda (47a/10), ölgende (85b/06), ḳol uzatḳanda (51a/10).

-ġuça/-güçe: Eyleme *"-acak kadar"* anlamı katar. Tek örneği bulunmaktadır: rāst ḳılġuça (120a/10).

-ġunça/-günçe, -ḳunça: Eyleme *"-dıkça"* ve *"–ınca"* anlamlarını katar: toyġunça (7b/12), çıḳarġunça (21b/08), barġunça (38b/02), atġunça (111a/11), kelgünçe (4a/10), kesmegünçe (29b/02), yetgünçe (66a/05), taŋ atḳunça (20a/13).

-may/-mey: Eyleme *"-madan"* anlamı katar: nānı tapmay (74b/07), ḳabūl ḳılmay (22a/11), aş yemey (51a/05).

-mayın: Eyleme *"-madan"* anlamı katar: tapmayın (100a/10),

-rde: Eyleme "-arken" anlamı katar: kelürde (8a/03), tegerde (67a/05), öterirde (80a/06)

-p: Ünlü ile biten eylemlere doğrudan, ünsüzle bitenlereyse bir yardımcı ünlü ile eklenir: ornap (80b/06), taşlap (80b/09), yamanlap (81b/13), ḳılıp (82a/05), kelip (83a/01), bolup (83a/05), körüp (83a/08).

METİN

Bi’smi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm

[1b] (1) El-ḥamdüli’llāhi ‘alā külli ḥall ü nesta‘īn ‘alā cemī ‘yü’l-aḥvāl ve nebiyyih ve sellem (2) el ḥāl andaġ rıvāyat ḳılıpdurlar kim ul anbıyālar faḫr (3) u avlıyālar sarvarı ul ‘ārıflar küvençisi ul ‘ā- (4) ṣılar ınançısı ve ul ḳıyāmat yollarınıŋ başçısı (5) ve ul rısālat-panāh ve ul yād-gār-ı nubuvvat Ḥażrat-ı Muḥammed Muṣṭafā (6) ṣalla’llāhu ‘alayhı ve sallamnıŋ nūr-ı dīdeleri ve ‘Alīyyu’l murtażā- (7) nıŋ ciger-kūşeleri ve könüllerniŋ fażlı gāhī ve Fāṭıma (8) raḍıya’llāhu ‘anhnıŋ ciger-kūşeleri ve uçmaḳ yigitleriniŋ (9) sarvarı Ḥażrat-ı amīru’l-mu’ınīn şāh-zāda İmām Ḥüseyn- (10) niŋ şehīd bolmaġlıḳları sababı ve aṣlı ve far-‘ayn bilmek bu (11) turur. Ḥażrat-ı Şayḫ Muḥammed Ḥarīrī raḥmatu’llāhi ‘alayh ‘Arab tili (12) birle tārīḫnı Fārsī, Fārsīnı Türk’e tercüme ḳılıp āḫıru’l-zamān- **[2a]** (1) daḳı ı‘tıḳādlıḳ ümmetlerige yād-gār ḳılıpdurlar her kim tav- (2) fiḳ ta’fīf ‘aşūr ayda şerefü’l- ayyām künleride oḳutup işitip (3) közleridin bir ḳaṭra yaş çıḳarsalar ul mü’minler öz (4) rah-ı raḥmat yamġurlarıdın yaġar. Ḳıyāmat küni Ḥażrat-ı şah-zā- (5) dalarnıŋ şafā‘atlerige muşarraf bolurlar.

Al-Ḳıṣṣa Künler- (6) de bir kün Ḥażrat-ı İbrāhīm ‘alayhı’s-salām Bibi Ḥācar’nı cuft- (7) lukġa kabūl ḳıldılar érse neçe muddatdın soŋ[1] Ḥażrat-ı (8) İsmā‘īl vucudġa keldiler. Ḥażrat-ı İbrāhīm ‘alayhı’s-salām Ḥażrat-ı (9) İsmā‘īlnı Mīnā Taġıda alınıp ḳoydılar. Ul yerde hīç nı‘mat (10) yoḳ érdi. Ḥażrat-ı İbrāhīm bu ferzendlerni munācāt ḳılıp (11) Ḫudā-yı ta‘ālaġa sıfārış ḳılıp aydılar kim: İlāhī ey farvar- (12) dıgārım otsuz, susuz ḳara taş arasıda bu ‘azīz (13) ferzendimni sén asraġıl dép ḥaḳ subḥānahu ve ta‘ālaġa **[2b]** (1) sıfārış ḳıldılar Ḥażrat-ı Cabrā’ıl ‘alayhı’s-salāmġa andaġ (2) farmān ḳıldılar kim maġrīb vilāyetidin Fılısṭīn atlıġ kent- (3) ni baġ soyı bile Mekke’ge éltip ornatḳıl dép Ḥażrat-ı Cabrā- (4) ’il ‘alayhı’s-salām ul kentni komarıp éltip Mekke’niŋ tegre- (5) side ornattılar. Ul Mekke’de hīç zirā‘at yoḳ érdi. Ḥā- (6) lā Mekke ḫalḳıġa keŋrülüg şundın turur. Ḥaḳ subḥānahu ve ta‘āla (7) Ḥażrat-ı İsmā‘īlġa ul mavżū‘da tilim ferzendler berdiler. (8) Ḥażrat-ı Muḥammed Muṣṭafa ṣalla’llahu ‘alayhı ve sallamnıŋ aṣlı ve naṣabla- (9) rı İsḥāḳ peyġamberdin turur. ‘Acam pād-şāhları barçalar, and- (10) ın naṣab tutarlar. Mekke uluġlarıdın Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām - (11) nıŋ caddīları ‘Abdu’l-muṭṭalib ibni Hāşim ibn ‘Abdu’l-manaf turur. (12) ‘Abdu’l-manaf’dın iki oġul tuġuldı. Uçaları biri birige (13) tutuşuġluḳ ‘Arab uluġları körüp ta‘accubḳa ḳaldılar. **[3a]** (1) Munı ayırmaḳ kerek dép barçaları ‘Abdu’l-manaf ’nı yıraġ kö- (2) rdiler. Siz ayırıŋ-dép ‘Abdu’l-manaf ḳatıġ alıp birbiridin (3) cudā ḳıldılar. Biriniŋ üzesige birisi basıp tüşdi. (4) Üstün tüşgen oġulnuŋ aṭını

[1] Metinde سون şeklinde yazılıdır.

Hāşim ḳoydılar. Astın (5) tüşgen ḳızınıŋ atını Ümeyye ḳoydılar. Hāşim Ümeyye çoŋ (6) boldı. ‘Abdu’l-manafdın ötti érse bu iki oġul Mekke’niŋ (7) uluġlarıdın uluġluḳnı talaşa başladılar. Hāşim’niŋ (8) bir oġlı boldı: ‘Abdu’l-muṭṭalīb atlıġ. Ümeyye’niŋ bir oġlı bold- (9) ı: Ḥariş atlıġ. Bu iki oġul Mekke’niŋ pād-şālıḳnı tala- (10) şıp ḫuşūmat ḳıla başladılar. Mekke’niŋ uluġları (11) ıttıfāḳ ḳılıp aydılar kim Mekke’niŋ uluġluḳını üç yıl (12) Ḥariş ḳılsun. Üç yıl ‘Abdu’l-muṭṭalib ḳılsun dép ıttıfāḳ (13) ḳıldılar. Bu söz üstide aydılar. ‘Abdu’l-muṭṭalib’niŋ acalı **[3b]** (1) yetti. ‘Abdu’l-muṭṭalib’niŋ toḳuz oġlı bar érdi. Navfal, Ḥa- (2) riş, Abū Lahab, ‘Abbās, Abū Ca‘far, Abū Tālib, Abū Hamza, Ḫoca ‘Abdu’llah (3) hemme oġlanlarıdın kiçik érdi. ‘Abdu’l-muṭṭalib, Ḫoca ‘Abdu’llah- (4) nı hemme oġlanlarıdın dost tutar érdi. Anıŋ üçün-kim Ḥażrat-ı (5) Muḥammed rasūlu’llāhnıŋ mübārek nūrları Ḫoca ‘Abdu’llāh’nıŋ pişāne- (6) side ẓāhır bolur érdi. Eger bīmār kişi Ḫoca ‘Abdu’llāh’nıŋ pişānesige (7) baḳsa sıḥḥat tapar érdi. Eger nā-bīnā kişi baḳsa bīnā bolur érdi. (8) Bu faẓīlatlar Ḫoca ‘Abdu’llāh’da bar érdi. Cemī‘ kitāblar- (9) da körüp aytur érdi-kim Ḫoca ‘Abdu’llāh’nıŋ neşlidin Ḥażrat-ı (10) Muḥammed rasūlu’llāh paydā bolur dér érdiler.

Al-Ḳıṣṣa: Andaġ (11) rıvāyat ḳılıpdurlar kim Şām’da bir pād-şāh bar érdi. A- (12) tı Şāmir érdi. Şāmir’niŋ acalı yaḳīn keldi. Ḳızıġa vaşıyyat (13) ḳılıp aydı-kim: Ey ḳızım Mekke’ge barġıl dédi. Mekke’ge barmaḳġa **[4a]** (1) ġaraż uldur kim: ‘Arab’nıŋ ḳabīlasıdın Ḥażrat-ı Muḥammed ra- (2) sūll’ullāh peyġamber āḫıru’l-zamān paydā bolur érdiler şāyad ki (3) sizge naṣīb ḳılġay. Ḳızı aydı: Ḫoş bolġay, berey déd- (4) i. Şāmir’niŋ ḳızı Melike-i Hınd u Şām’dın bısyār māl bile (5) ve leşker bile kelip Mekke’niŋ tegreside çadır tikip olturdı. (6) Mekke’ge āvāz tüşti. Şām vilāyetidin Şāmir’niŋ ḳızı kelipdür (7) dép. Mekke’niŋ yigitleri Melike’niŋ tüşgen yerige barıp (8) ṣaf ṣaf turar érdiler. Her kim köŋlide ḫayāl ḳılıp aytur (9) édiler kim: Maŋa mekin dép ammā Ḫoca ‘Abdu’llāh şıkārġa barıp (10) érdi, yanıp kelgünçe yıraḳdın çadırnı kördi. Bu ne kişi (11) ékin barıp körey-dép çadırġa keldi Melike-i Hınd u Şām (12) pīş-bāz çıḳıp Ḫoca ‘Abdu’llāh’nı ‘ızāz ikrām birle çadırġa (13) tüşürdi. Ḫūb mıhmān-dārlıḳ ḳıldı. Melike, Ḫoca ‘Abdu’llah’nı **[4b]** (1) kördi. Muḥammed rasūlu’llāhnıŋ nūrlarını Ḫoca ‘Abdu’llāh’nıŋ (2) pişāneside ẓāhır boldı. Melike aydı-kim: Ḥukamālar aytḳan kişi uşbu (3) bolġay-dép aydı-kim: Siz kimniŋ oglı turur siz dép. Ḫoca (4) ‘Abdu’llāh aydı-kim: Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalibniŋ oġlı bolur men dédi. Şo- (5) l-zamān Melike özini arż ḳıldı: Şām vilāyetidin sizge cuft (6) bolayın dép keldim. Sözümni red ḳılmay, meni cuftluḳġa ḳabūl (7) ḳılġıl dédi. Ḫoca ‘Abdu’llāh aydı: Men hemīn zamān yazıdın keldim. (8) Öyge baray. Atamdın soray. Eger dastūr berse nikāḥ ḳıldu- (9) ray dép kitti. Melike bu sözge ḫoş-vaḳt boldı. Toy yaraġın ḳıld- (10) ura başladı. Ḫoca ‘Abdu’llāh öyge barıp atası ‘Abdu’l-muṭṭalibġa (11) aydı-kim: Şāmir’niŋ ḳızı bısyār mal birle Şām’dın

kelipdür. Meni (12) ḫalaydur dédi. Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalib ruḫṣat berdi. Alġıl dép. Ul (13) maḥalda Ḫoca ‘Abdu’llāh Émine’ni yanı alıp aydı: Ḫāṭırıġa yaman almaġa- **[5a]** (1) y-dép sordı. Melike’ni alay-mu-dép. Émine almaḳġa ‘ıcāza (2) bermedi. Ul sababdın bu kéçe öyide ḳondı. Émine’niŋ (3) köŋli ḫoş bolġay-dép ér ḫatun arasıdaḳı éşini bar- (4) cā keltürdiler. Ḥaḳ subḥānahu ve ta‘ālanıŋ taḳdīrı bile (5) Ḫoca ‘Abdu’llāh’nıŋ pişānesideki nūr Émine’ge bardı. (6) Émine Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu’llāhġa ḥāmile boldı ér- (7) se Ḫoca ‘Abdu’llāh aṭlanıp Melike’niŋ çadırıġa keld- (8) i. Ḫoca ‘Abdu’llāh aydı-kim: Atam bile keŋeştim. Alġıl dép (9) dastūr berdi, dédi. Melike, Ḫoca ‘Abdu’llāh pişānesideki (10) nūrnı körmedi. Zāyıl boluptur şul-zamān Melike aydı: (11) Ey Ḫoca ‘Abdu’llāh meni Şām vilāyetleride tilim pād-şāh- (12) zādalar lāzım dédiler. Men ularnı ḳabūl ḳılmadım. Ul (13) nişāneni sende körüp aydım: Bu kün sende ẓāhır bolmaydur. **[5b]** (1) Ul nūr ümmīdi üçün kelip aydım: Sen maŋa kerek émes (2) dép aydı. Ḫoca ‘Abdu’llāh navmīd bolup yandı. Haris’niŋ (3) bir oġlı bar édi. Abū Ṣufyān aṭlıġ. Şāmir’niŋ ḳızı Abū (4) Ṣufyān’nı ḳabūl ḳıldı. Anıŋdın bir oġul tuġuldı. Aṭını (5) Ḫoca Mu‘āviye ḳoydı. Yezīd atası şul turur.

Al-Ḳıṣṣa: (6) Émine Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu’llāhġa yüklüg érdi (7) érse alta aydın Ḫoca ‘Abdu’llāh vafāt boldı. Émine (8) zār-zār yıġlap aydı-kim: Bu ḳursaḳımda ‘azīz ferzendni ne (9) ḳılayın oglum dép kim éligimdin alġay, çoŋ bolġanda kim- (10) ni atam dégey dép farīşānlıḳ ḳılur érdiler. Ḫoca ‘Abdu- (11) l-muṭṭalib kelip her kün aytur édi-kim: ‘Azīz kelinim, köŋlüŋizni (12) farīşān ḳılmaŋ. Siziŋ ‘ızzatıŋızını şul ‘azīz ferzend (13) ḳılur. Atası men turur men. Her künde Ka‘ba’ġa barıp Ḫudā-yı **[6a]** (1) Ta‘āladın tiler men. Ul ‘azīz ferzendni salāmat (2) tutġıl dép. Toḳuz ay tamām bolup érdi érse (3) duşanba küni Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām vucūdlarıġa (4) keldiler. Sévünçisige bir ḳul āzād ḳıldılar. Ul sababdın (5) Ḫudā-yı Ta‘āla her duşanba küni dūzaḫdaḳı dūzaḫīlarnı ā- (6) zād ḳılurlar. Andaġ rıvāyat ḳılar kim Ḥażrat-ı rasūl ‘alayh- (7) ı’s-salām vucūdlarıġa kelgen küni hemme butlar yüz tü- (8) pin yıḳılıpdurlar. Nūşīravān ṭāḳı yıḳılıpdur. Ḥażrat-ı (9) rasūl ‘alayhı’s-salāmnı tuḳḳan ḥālda bir éligleride köz- (10) lerini yana bir éligleride ‘avratlarını tutup ḫıṭna (11) ḳılıglık tüştiler. ‘Arab’nıŋ uluġlar[ı], bu Muḥammed-i Émin ya- (12) ḫşı kişi bolur der érdiler.

Al-Ḳıṣṣa: Émine emçekni neççe (13) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ aġızlarıġa salur érdi. **[6b]** (1) Hīç emmes érdiler. On yette küni bolup érdi emmed- (2) iler. Émine bu ḥasratdın aġrıḳ bolup vafāt boldı. (3) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām alta aylıḳlarıda ana- (4) larınıŋ ḳarnıda atalarıdın ḳaldılar. Tuġup on (5) yette künlügleride[2] analarıdın ḳaldılar. Muḥammed-i Émin-

[2] Metinde **كونكلوكلريدا** şeklinde yazılmıştır.

(6) ni ‘Abdu’l-muṭṭalib öz öyige alıp bardı. Bir neçe ḫatunlar- (7) ġa alıp bardı. Hīç ḫatunnı emmediler. Ul vaḳtda her kim (8) ul érdi-kim Yemen ḫalḳnıŋ ḫatunları her yılda kelip Mekke’niŋ (9) Ḳurayşları oġlanlarını émitgeli éŋligge alıp barur (10) érdiler. Ul vaḳtda Yemen ḫatunları kelip érdi. (11) On toḳuz kün bolup érdi. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām- (12) nı Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalib bir kün ḳoynıġa alıp dervāzede kelip (13) turdı. Bir ḫatun keledür, anıŋdın soraydur kim “Bu ‘ıyāl **[7a]** (1) Ata siz mü?” dép ‘Abdu’l-muṭṭalib aytur édi kim: Men bu babası. Ö- (2) ziniŋ atası öldi dér érdiler érse hīç ḫatun (3) almadılar ammā ḳāfilada bir ḫatun bar érdi. Ḥalīme atlıġ, faḳīr- (4) ḥāl ḫatun érdi. Ul hem kelip érdi ammā bir tévesi (5) bar érdi. Oruḳ ḳotur érdi. Barça ḫatunlardın kéyin (6) ḳalıp éken şul ḫatun keldi. Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalib aydı: (7) Ey Ḥalīme bu oġlannı alġıl dédi. Ḥalīme aydı: “Ata siz (8) mü?” dédi. Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalib aydı: Uluġ atası men. Öz (9) atası öldi dédi. Ḥalīme aydı: Men şeherge kirey émit- (10) geli oġlan tapsam ḫūb eger tapmasam andın çıḳıp bu (11) oġlannı alġay-men dép şeherge kirdi. İstep yürüp (12) hīç yerde yana oġlan tafmadı. Yana yanıp keldi. Ḫoca ‘Abdu- (13) l-muṭṭalib aydı: Bu oġlannı al, özge eldin artuḳ māl **[7b]** (1) berey dédi. Ḥalīme iki köŋüllüg bolup alsam ḫūb (2) bolur-mu-kin almasam ḫūb bolur-mu-kin dép turur érdi. (3) Ḫoca Abdulmuṭṭālib aydı: Ey Ḥalīme bir dem émizip bergil. (4) Alsaŋ, almasaŋ dédi. Ḥalīme emçekin yudı. Ḥażrat-ı rasūl (5) ‘alayhı’s-salāmnı éligige aldı. Ḥalīme’niŋ sol emçegi ḳuyaş[3] (6) érdi. Süt çıḳmas érdi. On beş oġlan tu- (7) ġup érdi. Bir emçekide émitip érdi. Ḥażrat-ı rasūl (8) ‘alayhı’s-salāmnı aldı. Emçekni mübārek aġızlarıġa saldı (9) érse süt aḳa başladı. Ḥalīme bu ḥālnı körüp mihr-i muḥabbet (10) zıyāda boldı. Aydı-kim: Ey ‘Arab’nıŋ uluġı, bu oġlan- (11) nı hīç nemerse bermeseŋiz mü hem baḳar men dédi. Ḥażrat-ı rasūl (12) ‘alayhı’s-salām toyġunça emdiler. Ḥalīme ḳoptı. Tévesi bu- (13) ydasını aldı. Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalib rasūl ‘alayhı’s-salām- **[8a]** (1) nı Ḥalīme’ni tévege mindürdi. Tévesi ḳotur idi. (2) Ḳoturı töküldi. Oruḳ idi. Semrüdi. Ḥalīme’niŋ (3) tévesi Yemen’din kelürde barça elniŋ tévesidin (4) kéyin ḳalur érdi. Émdi kārvānlardın ilgeri ö- (5) tüp yürüdi érse ḫalḳ ḥayrān ta‘accubge ḳaldılar (6) ve yana Ḥalīme’din sordılar. Téveŋ oruḳ ḳotur éd- (7) i. Semrüdi dédiler. Bu işde bir siz bar dép kārvā- (8) nlar yürüdiler. Her kimniŋ tévesi harsa Ḥalīme’niŋ (9) tévesige ḳatar érdiler. Yildem bolur érdi. Her kimniŋ (10) oġlan uşaḳı yıġlasa Ḥalīme’niŋ ḳaşıġa keltür- (11) seler oġlanlar yıġlamas érdi ve yana bir menzilde (12) bir ḳuduḳ bar érdi. Ul ḳoduḳdın yette künlüg[4] çö- (13) lge su alur érdiler. Ul ḳoduḳdın su alġalı **[8b]** (1) keldiler érse ul ḳoduḳdın bir ajdarhā çıḳıp ḫalḳ- (2) nı ḳoġlap hīç kişini ul ḳoduḳġa barıp su alġalı (3) ḳoymadı. El ḫayrān ḳaldılar.

[3] Metinde **قويانك** şeklinde yazılmıştır.
[4] Metinde **كونكلوك** şeklinde yazılmıştır.

Eger mundın su almasaḳ (4) ölermiz dép kārvānlar Ḥalīme ḳaşlarıġa yıġılıp keld- (5) iler. Aydılar kim: Ey Ḥalīme seniŋ bu oġluŋda devlet (6) nişānesi bar. Oġluŋnı ḳoduḳ başıġa alıp bar- (7) ġıl. Ḥaḳ subḥānahu ve ta‘āla bu belādın émin ḳılġay. (8) Yoḳ érse barçamız helāk bolurmız dédiler. Ḥażrat-ı (9) rasūl ‘alayhı’s-salāmnı ḳoduḳ başıġa alıp bardılar. (10) Ḳoduḳ başıġa kelişleri birle pīş-bāz ajdarhā çıḳıp (11) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnı körüp faṣīḥ til (12) birle “Lā ilāha ill’allāh Muḥammeden rasūlu’llāh” dép imān (13) keltürdi. Ul ajdarhā taġ sarı ravān boldı. **[9a]** (1) Azaldın ul yılānġa andaġ érdi-kim kā- (2) rvānlar şādmān boldılar. Su içtiler. (3) Tévelerini suġardılar. Barçaġa ma‘lūm bold- (4) ı-kim: Muḥammed āḫıru’l-zamān uşbu turur: Barçalar ‘ı-(5) tıḳādlarını zıyāda ḳıldılar. Yemen şeherige yettiler. (6) Her kişige, öyge tüştiler. Ḥalīme ikevlen[5] ayaġnı sa- (7) ldı. Beş ḳotur eçküsi bar érdi. Sa- (8) ġu alıp saġḳalı çıḳtı. Ḥalīme’niŋ ḳulı eçkü- (9) ge tegdi érse şul-zamān ḳoturı töküldi. (10) Süti aḳa başladı. Malı kündin künge zıyāda bo- (11) ldı. Mālınıŋ ḥasābını bilmedi oġlanları. (12) Mālnı taġḳa alıp çıḳtılar. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayh- (13) ı’s-salām Ḥalīme’din sordılar. Ey ana, ḳarındaşlarım **[9b]** (1) taġda néme iş ḳılurlar?[6] Ḥalīme aydı: Ey cān ferzendim, taġda (2) téve ḳoy, ḳozı baḳadurlar dédi. Ḥażrat-ı rasūl (3) ‘alayhı’s-salām: Ey ana, maŋa ruḫṣat berseŋiz men hem barayın (4) dédiler. Ḥalīme aydı: Ḫūb bolur ammā pāt keliŋ dédi. (5) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām özleri birle teŋ oġla- (6) nlarnı oynaġalı alıp çıḳtılar. Nā-gāh bir bulut arasıd- (7) ın iki ḳuş paydā bolup oġlanlar arasıdın (8) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnı tutup alıp kittile- (9) r. Oġlanlar ḳaçıp öyge keldiler. Şul-zamān (10) Ḥalīmege ḫaber saldılar. Muḥammed-i Émin’ni iki ḳuş alıp (11) kitti dép. Ḥalīme faryād ḳılıp taġ ṭerefige yügürdiler. (12) Tapalmadılar. Muḥammed-i Émin ḳaydadur dép yıġlap (13) yürür érdi. Ammā ḳuşlar Muḥammed-i Émin’ni **[10a]** (1) taġ töpige alıp barıp ḳoydılar yatḳuzup mübārek ḳursaḳ- (2) larını yarıp yüreklerini çıḳardılar. Ul ḳuşlar (3) birileri Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām birileri Ḥażrat-ı Mikā- (4) ’īl ‘alayhı’s-salām érdiler. Bir altun tabaḳ ḳoyup mübārek yürek- (5) lerini yudılar. Yana içlerige salıp ḳoydılar. Ḥażrat-ı Cabrā’il (6) ‘alayhı’s-salām ḳanatları birle sayl-āb ḳoydılar. Hīç carāḥat (7) bolmadı. Ḳoyup iberdiler ammā çıraylar sarġarıp öyge (8) bardılar. Ḥalīme rasūl ‘alayhı’s-salām ḳoçup zār-zār yıġlap (9) aydılar kim: Ey Muḥammed-i Émin, sizge néme boldı? Ḳayda édiŋiz dép (10) sordı ve yana ḫalāyıḳlar hem rasūl ‘alayhı’s-salāmdın sordılar: (11) Nāla vü zār ḳıldılar. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām aydılar: Meni iki kimerse (12) yıraḳ éltip yatḳuzup ḳarnımnı yardılar. Yürek baġrımnı çıḳa- (13) rıp birileri su ḳoyup berdiler. Birileri yudılar ve yana yürek **[10b]** (1) baġrımnı içimge saldılar meni ḳoparıp ḳoyup ġā’ib (2) boldılar. Ḥażrat-ı

[5] Metinde **ایکین** şeklinde yazılmıştır.
[6] Metinde **قیلورلا** şeklinde yazılmıştır.

rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ tonlarını saldurup (3) baḳtılar. Hīç carāḥat körmediler. **نَشْرَحْ اَلَمَ تعالي قوله صَدْرَكٌ لَكَ (4) وَوَضَعْنَا عَنْك[7] [وِزْرَكٌ]** Velī ne üçün carāḥat bolmadı ve aġrımadı. (5) Ammā parīşān ḳaldı. Bolmasa munāfıḳlar yalġan der érdiler. (6) Ul nişāne Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ mübārek sīneleridin (7) kindikleriġaça érdi. Barça ḫalāyıḳlar ḥayrān ḳaldılar. Bu ḫaber (8) Mekke’ge yetti érse Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalib eşitip Muḥammed’ge ne vaḳ‘a boldı (9) ékin dép Yemen’ge keldiler. Ḥalīme ötgen vaḳ‘anı bir bir bayān ḳıldı. (10) Ḥalīme Muḥammed-i Émin’ni Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalib’ġa tafşurdı. Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalib (11) aydı: Ḥalīme Ey Muḥammed-i Émin yana iki yıl seniŋ birle tursun. Men (12) saŋa köp māl berey dédi. Ḥalīme aydı: Ey Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalib (13) bu oġlanġa düşmen köpdür. Bolmasa men yana on yıl **[11a]** (1) dīdem üstide baḳar érdim. Alıp beriŋ dédi. Ḫo- (2) ca ‘Abdu’l-muṭṭalib Ḥalīme’ge tilim māl, ‘ıṭā ḳıldı. Ḥalīme hem (3) köp ‘özrler ḳoyup Muḥammed-i Émin’ni Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalib- (4) ge tafşurdı. Muḥammed-i Émin’ni Mekke’ge alıp bardılar. (5) ‘Izzat[8] ikrām birle asradılar. Her ḳaçan Ka‘ba içide (6) oltursa Muḥammed-i Émin’ni yanıġa olturġuzup (7) mihr-bānçılıḳ ḳılur érdi. Ḳurayş ḫalḳı Ḥażrat-ı (8) rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ tegreside oltururġa (9) zehresi yoḳ érdi.

Al-Ḳıṣṣa: Bir kün Ḫoca ‘Abdu-(10) ‘l-muṭṭalib aġrıdı. Yıldı-kim bu aġrıḳ, ölüm aġr- (11) ıḳı turur. Dunyādın barur vaḳt boldı. Bu (12) Muḥammed-i Émin mendin hem ḳalur boldı-dép ġem-gīn (13) boldı. Ölüm töşekin töşenip yattı. Ammā **[11b]** (1) Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalib’niŋ toḳuz oġlı bar érdi. Oġlanlarnı (2) çırlatıp Muḥammed-i Émin’ni yastuk üzere olturġuzdı. Oġla- (3) nlarıġa aydı-kim: Muḥammed-i Émin yetim ḳalġu-dék men ısrāf berür (4) érdim. Mendin hem ḳalur boldı. Maŋa hīç ḳayġu, Muḥammed-i Émin- (5) niŋ ḳayġusıdın artuḳ érmes. Kāşkī bir neçe kün ‘ömrüm (6) bolġay érdi. Muḥammed-i Émin’niŋ devlet-ı ‘ızzat ve ḥürmetini (7) körer érdim. Émdi Muḥammed-i Émin’ni ḳaysıŋızlar asrar siz- (8) ler ve rūḥum[9] sizlerdin ḫoş-nūd bolġay. Oġlanları (9) aydılar: Siz ḳaysımızġa vaṣıyyat ḳılsaŋız asrarmız dédiler. (10) Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalib fikrī ḳılıp aytur érdi-kim: Eger birini asraġıl (11) désem özgelerige yaman kelür dép taŋla yana yıġılıp (12) keliŋler Muḥammed-i Émin’niŋ özidin soray. Ḳaysıŋızlarnı (13) kabūl ḳılsa özi bilür. Ḳaysıŋızlarnı **[12a]** (1) ıḫtıyār ḳılsa ul asrasun dép va‘da ḳıldı. Oġlanları (2) érte bile yıġılıp keldiler. Muḥammed-i Émin’ni çırladılar. Hāşim, men (3) asrar men dédi. Ḫoca Abdulmuttālib aydı: Ey Hāşim seniŋ ışġa- (4) lıŋ tola, sen asraya almas-sen dédi. Ḥārıṯ aydı: Men tarbıyat (5) ḳılay dédi. Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalıb aydı: Sen bısyār (6) tünd-

[7] İnşirah Suresi ilk iki ayetidir: “Senin göğsünü açıp genişletmedik mi? Belini büken yükünü üzerinden kaldırmadık mı?”

[8] Metinde **ازّت** şeklinde yazılmıştır.

[9] Metinde **رحوم** şeklinde yazılmıştır.

hūy tarbıyat ḳılmas sen dép her ḳay- (7) sıġa bir cavāb berdi. Navbat Abū Ṭālib'ġa yetti. (8) Muḥammed-i Émin barça 'ammālarınıŋ yüzige baḳtılar. (9) Abū Ṭālib'ni ıḫtıyār ḳıldılar. Ḫoca 'Abdu'l-muṭṭalib (10) aydı: Seniŋ ḳoluŋdın kelür, saŋa tafşurdum (11) dédi. Abū Ṭālib asramaḳçı boldı. Ḫoca Abdu'- (12) 'l-muṭṭalib aydı: Oġlanlar émdi sizlerge vaṣıyyat (13) ul turur kim: Muḥammed-i Émin devletlig kişi bolur. **[12b]** (1) Yaḫşı 'izzat ikrām ḳılıŋlar. Āzūrda ḳılmaŋlar. Abū Ṭālib'ġa (2) ayttı: Muḥammed-i Émin seni ıḫtıyār ḳıldı. Eger vaṣıyyatımnı bar-cā keltürseŋ (3) men sendin ḫoş-nūd bolur men. Abū Ṭālib aydı: Vaṣıyyatlar- (4) ını aytsunlar. Ḫoca 'Abdu'l-muṭṭalib aydı: Avval vaṣıyyatım (5) uldur ki her ṭa'ām yerde avval Muḥammed-i Émin'ge aldurġıl (6) ve yana bir yerdin kelseŋ Muḥammed-i Émin aldıŋġa kelse fi'l-ḥāl (7) alıp üstün kötergil ve her iş ḳılsaŋ Muḥammed-i Émin- (8) din keŋeşsiz iş ḳılmaġıl. Her ne rā'y körse andaġ (9) ḳılġıl dép Abū Ṭālib hem barçasını ḳabūl ḳıldı. Ḫoca (10) 'Abdu'l-muṭṭalib vaṣıyyatnı tamām ḳılıp bir kündin kéyin dunyā- (11) dın ötti erse Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salām'nı Abū Ṭālib (12) öyge alıp bardı. Atası ḳılġan vaṣıyyatnı bar-cā keltür- (13) di. 'Izzat ikrāmlar ḳılur érdi. Her ḳaçan yıraḳdın **[13a]** (1) kelse şefḳatler birle köŋüllerini alur érdi. (2) 'Iyd bolsa yaŋı tonlar keydürür érdi. Öz fer- (3) zendi-dék 'ızāz ikrāmlar ḳılur érdi. Ul ḳabīladın (4) Abū Ḥariṯ vafāt boldı. Ornıda Abū Ṣufyān olturdı. (5) Mu'āviye'niŋ atası Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salāmnıŋ (6) caddīları turur.

Al-Ḳıṣṣa: Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salām bālıġ (7) bolup on sekiz yaşġa kirdiler. Bısyār ṣāḥib-i camāl (8) érdiler. Hīç kim mübārek yüzlerige tik baḳa almas érdi. (9) Kündin künge körkleri artar érdi. Abū Ṭālib be-ġāyet (10) cıvān-merd saḫī érdi. Dunyā yıgmas érdi. Ḫayrātġa[10] mihmā- (11) n-dārlıḳḳa ṣarf ḳılur érdi. Bir kün aydı: Ey Muḥammed-i Émin (12) sordılar ne üçün farīşāndur siz? Abū Ṭālib aydı: (13) Mālım yoḳ, sizge ḫarc ḳılsam besī şermendedür-men. **[13b]** (1) Ammā bir sözüm bar. Aytsam neçük bolġay dédi. Ḥażrat-ı (2) rasūl 'alayhı's-salām maṣlaḥatdur. Bī-cān-ı dalīl ḳabūl ḳılur men déd- (3) iler. Abū Ṭālib aydı: Mekke elide bir mezlüm bar. Aṭı Ḫadīce (4) turur. Yemen pād-şāhnıŋ avlādıdın turur. Māl[11] nı'mat (5) bısyār turur. Mekkeniŋ büzürgleri sar-dārları, (6) māl ıḫtıyāc kelse Ḫadīce'din alıp ḫarcī ḳılur érdiler. (7) Bısyār[12] kerīm, meẓlüm turur. Her yılda Şām'ġa savdāġaça kişi (8) çıḳadur. Ḥālā bu-vaḳt kārvānlar çıḳar maḥal bolubdur. (9) Men sizni Ḫadīce ḳaşıġa alıp berey dédi. Kārvānıġa (10) ḳoşup çıḳay. Ger mendin sar-farāz ḳılġay dédi. Ḥażrat-ı (11) rasūl 'alayhı's-salām hem ḳabūl ḳıldılar. Abū Ṭālib Ḥażrat-ı (12) rasūl 'alayhı's-salāmnı Ḫadīce (13) ḳaşıġa alıp bardı. Ḫadīce

[10] Metinde **خيرياتغه** şeklinde yazılmıştır.
[11] Metinde **ما** şeklinde yazılmıştır.
[12] Metinde **بسيا** şeklinde yazılmıştır.

aydı: Seyyidī ‘Arablar **[14a]** (1) ḳayda érdiŋizler dédi. Abū Ṭālib aydı: Ya Ḫadīce siziŋ (2) kārvānlarıŋız Şām’ġa Mışr’ġa barur vaḳt boldı. Muḥammed-i Émin- (3) ni sizge bersek biziŋ aşlı ve naṣabımızını bilür-siz. Hīç (4) vaḳtda mundaġ işini ḳılġanımız yoḳ érdi dédiler. (5) Köp kişiler sizge çāker bolup bay boldı dédiler. Muḥammed-i Émin hem (6) sizge çāker bolup öylenür yaraġın ḳılsa dédi. Ḫadīce aydı: (7) Mınnat tutar men, élge ne mıḳdār ḳılsam Muḥammed’ge beş ança zıyāda (8) berür men dédi. Muḥammed-i Émin ḳaçan-kim kārvāndın salāmat kelse öylenür. (9) Yaraġın biz ḳılalı dédi. Yana Ḫadīce aydı: Ey Abū Ṭālib, émdi (10) sizler yansunlar. Muḥammed-i Émin birle sözleşürmiz dép Abū (11) Ṭālib’ġa bir tancīda murvārīd çıḳarıp berdi. Bu siziŋ (12) fāy-muzdıŋız bolsun dép. Abū Ṭālib öyge bardı érse Ḫadīce mihmān- (13) hānasını ārāsta ḳıldı. Maḥāzır ḥay gūn-ā-gūnlar[13] ṭayyār ḳıldurup Muḥammed-i Émin- **[14b]** (1) ge ḳoydurdı. Özi perde içide olturup tört kitābnı açtı[14]. Ḥażrat-ı rasūl (2) ‘alayhı’s-salām nıŋ yüzlerige baḳar érdi ve yana tört kitābġa baḳar érdi. (3) Her ṣūretige tört reh körüp érdi. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmda kördi. Ḫadīce (4) özi özige aytur érdi: Ey Ḫadīce tilekiŋni taptıŋ saŋa mübārek (5) bolsun dép ḳıvanur érdi ve yana Ḫadīce’niŋ ṣāḥib-i ıḫtıyār zīrā ki (6) ve ‘āḳıl dānışmand ḳulı bar érdi. Meysere atlıġ. Ḫadīce Ḥażrat-ı rasūl (7) ‘alayhı’s-salāmġa aydı: Ey Muḥammed-i Émin émdi ḳaçan-kim kārvānlar teprer bolsa (8) keliŋ her ne yaraġıŋızını Meysere bilür dédi. Ḥażrat-ı rasūl aleyh- (9)‘ı’s-salām Ḫadīce ḳaşlarıdın çıḳıp öylerige bardılar ve yana Ḫadīce Meysere- (10) ni çırlatıp Ey Meysere Muḥammed-i Émin’ni çāker tutup kārvān teprer küni Muḥammed-i Émin (11) kelse miyāne éken keydürüp éligige tayaḳ bergil. Bir ḳotur tévege mindürüp (12) kel. Ne üçün kim Muḥammed-i Émin’ge düşmenler ḳılmasun. Ḳaçan-kim şehrge yaḳīn yetip (13) kelseler[15] bu maşākk yürüşlüg tévege mindürür. Yaḫşı sar-u-pāylar keydürüp kél, Muḥammed-i Émin seferge yürügen émes. Anı yaḫşı körüşlüg ḳılsa, ‘azīz asraġıl dédi ve yana Muḥammed-i Émin’ni çırlatıp aydı: Ey Muḥammed seferge barġanda yükni salıp her ḳayan barmaŋ dédi. **[15a]** (1) Meysere’ge aydı. Muḥammed-i Émin’din keŋeş- (2) siz iş ḳılmaŋ. Her yerde tüş dése (3) tüşgil, her vaḳtda köç dése köçgil. Savdā işini (4) hem anıŋdın keŋeşsiz ḳılmaġıl. Muḥammed-i Émin ya- (5) lġuz salıp barmaġıl. Cuhūdlar ḫaber tafsa (6) zıyān yetgürür. Muḥammed-i Émin’din ġayr vāḳ‘a, ṭa‘na (7) taẖarrū‘ ḳılmaŋlar. Ḳaçan seferdin salāmat yansalar[16] (8) sévünçisige Muḥammed-i Émin’ni iberiŋler dép mundaġ (9) ‘ızāz ikrāmlar birle

[13] Metinde **كوناكولار** şeklinde yazılmıştır.
[14] Metinde **اشتي** şeklinde yazılmıştır.
[15] Metinde **كلسانكلار** şeklinde yazılmıştır.
[16] Metinde **يانسانكلار** şeklinde yazılmıştır.

Meysere’ge sıpārış ḳıldılar. (10) Ne üçün-kim **Beyt:** [17]**قدر زر زركر شناصد قدر كوهر كوهري** (11) çün-ki Ḫadīce Ḥażrat-ı (12) ṣall’allāhu ‘alayhı ve sallam ḳadr ḳıymatlarını bildi. Ḳaçan-kim kārvā- (13) nlar teprer boldı. Barça çākerleri ḥāżır boldılar. **[15b]** (1) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām hem ḥażır boldılar. Barça (2) çākerlerige bir ḳatardın téve berdi. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām- (3) ġa hem bir ḳatar téve berdi. Andaġ rıvāyat ḳılıpdurlar (4) kim Ḫadīce bir kéçe tüş körse on tört künlüg talun-ay (5) kelip Ḫadīce’niŋ ḳoynıġa kérdi. Şul küni Ḫadīce’niŋ (6) köŋli ‘ālamnı masrūr ḳıldı. Bu tüşnüŋ ta‘bīri üçün (7) Ḫadīce cemī‘ ‘ulamā munaccımlarnı yıġıp sordı. Bu tüşige andaġ (8) cavāb berdiler kim ey Ḫadīce bu zamānda peyġāmber Muḥammed āḫıru- (9) ’l-zamān çıḳar yā çıḳmış bolġay. Ul siziŋ bir (10) le cüft bolġay, nıkāḥ birle alġay. Neçe zamāndın kéyin (11) Ḥażrat-ı Muhtadī Cabrā’il peyġamberlig vaḥy alıp kelgey (12) ḳamuġ ‘ālem anıŋ dīniġa kirgey. ‘Ālam yaruġay dép ta‘bīr (13) berdiler. Bu ta‘bīrge Ḫadīce şādmān boldılar. Andın kéyin **[16a]** (1) Kārvānlar yürüdiler. Muḥammed-i Émin’niŋ uruḳ tuḳġan ḳayaşları (2) dervāze[ge] çıḳıp édiler. Muḥammed-i Émin’ni özi atḳalı ‘Abdu’l-muṭṭalib- (3) niŋ bir ḳızı bar érdi. ‘Ātike atlıġ ul ḳız zār-zār yıġlap (4) aytur érdi: Āh yetimlig yetimlerniŋ çırayları sarıḳ, Kö- (5) ŋülleri sınuḳ. Ey Ḫoca ‘Abdu’llāh eger siz dunyāda tirig bo- (6) lsaŋız érdi. Oġluŋız çāker bolmas érdi dép bısyā- (7) r yıġladı. Muḥammed-i Émin hem közlerini yaşartıp aydılar kim: Ey (8) perverdiġārım uruḳ ḳayaşımdın cudā boldum. Özümni saŋa (9) sıpārış ḳıldım. Atam anam bolsa érdi. Mundaġ duşvār künge (10) ḳalmaġay érdim dép bir āh-ı sar-dār-ı dil-i pür-derd tarttılar. Āh ki (11) yetimligim, āh ġarīblıḳım, āh yalġuzluḳum, āh bī-kesligim dép (12) yolġa ravān boldılar. Muḥammed-i Émin’niŋ uruġ ḳayaşları ḳa- (13) tıġ yıġlaşıp dervāzedin uzatıp yandılar. Havādaḳı ḳuşlar **[16b]** (1) daryādaḳı balıḳlar ḫurūş nāla ve faryād ḳılur érdiler. Yer kök fırışta- (2) ları ul-sā‘at Muḥammed-i Émin üçün naẓẓāre ḳıldılar.

Al-Ḳıṣṣa: (3) Abū Cehl ‘alayhı’n-na‘la hem kāfıla birle barur érdi. Bir kün havā (4) ıssıġ boldı. Bir bulut kelip Muḥammed-i Émin’niŋ başlarıġa sāye (5) ḳıldı. Barça kārvānlarġa ıssıġ tegmedi. Bir neçe kün yol yü- (6) rüp édiler. Yol üzeside Abū’l-ḫayr atlıġ bir zāhıd bar érdi. (7) Ḥażrat-ı ‘īsā peyġamberniŋ ḳavmlarıdın érdi. İncīl kitābıda (8) érdi. Tārīḫda bir peyġamber āḫıru’l-zamān paydā bo- (9) lur vaḳt bolubdur dép köz tutar érdi. Ḥażrat-ı ‘īsā (10) peyġamberge zāhıd Abū’l-ḫayr aytıp érdi: Maŋa dua ḳılıŋ. Ḥażrat-ı (11) rasūlu’llāh kelgünçe tirig bolay. Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu’llāhġa (12) ümmet bolay dédiler ve du‘ā ḳıldılar ve yana Ḥażrat-ı ‘īsā peyġamber yettiler. Ey (13) zāhıd Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmġa ḳavuşsaŋ meniŋ **[17a]** (1) salāmımnı yetgürgil dédiler. Ḫudā-yı Ta‘āla zāhıdġa Ḥażrat-ı (2) rasūl ‘alayhı’s-salām

[17] Farsça bir beyit olup yanlış yazılmıştır. Doğrusu şöyledir: Altının değerini altıncı bilir, cevherin değerini gevherci…

vucūdlarıġa kelgünçe ‘ömrī ber- (3) di. Munı hep kitābda körüp édi. Ḥażrat-ı peyġamber āḫıru’l-za- (4) mān kārvān bilen kelseler bir aḳ bulut sāye ḳılıp (5) kelür érdi dép iki yüz yıldın beri ul kentte bir yol- (6) nıŋ üzeside saḳlap olturur érdi. Her yılda Mekke- (7) din kārvān kelse baḳar érdi. Zāhıd ıntıẓār érdi. (8) Nā-gāh bir kün Mekke ṭerefdin bir aḳ bulut köründi. Ma‘lūm bo- (9) ldı-kim Muḥammed-i Émin kelür vaḳt bolġay-dék dép şul-zamān (10) ṭa‘ām pişürmekge maşġūl boldılar. Üç kündin kéyin ul (11) kentge keldiler. Kārvānlar tüştiler. Tévelerini otġa (12) ḳoydılar. Zāhıd kişi iberdi. Kārvānlar bir bir meniŋ ḳaşımġa (13) kelsünler mıhmān-dārlıḳ ḳıladur-men-dép şul-zamān kārvā- (14) nlar bir bir keldiler. Abū Cehl ‘alayhı’n-na‘la Ḥażrat-ı Muḥammed-i Émin’ni **[17b]** (1) Yükler ḳaşıda ḳoydı. Ḫadīce hem salıp barmaġıl dép aydı dédi érse (2) Şul-zamān zāhıd çıḳıp baḳtı. Bulut kelgeni yoḳ. Zāhıd aydı: (3) Ey kārvānlar yükleri ḳaşıda yana kişi ḳaldı-mu dép Abū Cehl aleyhı’(4) n-na‘la aydı-kim bir dīvāna ḳul bar idi. Ababekr-i Ṣıddīḳ aydılar kim: Ul ḳul émes (5) yalġan aytur sén ul āzād turur dédiler[18]. Zāhıd aydı-kim Abū Cehl (6) uyatmas-sén. Anıŋ dék peyġamberni ḳul dér-sén. Bulut ul kişige (7) sāye ḳılur mu? Peyġamber bolmasa barıp, alıp keliŋler dép mā- (8) lıŋlarġa żarar zaḥmat bolsa men tapıp berey dédi. O-şul-zamān (9) Meysere yügürdi. Muḥammed-i Émin’ni boynıġa mindürüp alıp keldi. (10) Zāhıd aldılarıġa yügürdi. Muḥammed-i Émin’ni kördi. Mübārek ayaġla- (11) rıġa yüzini sürtti. Ey Muḥammed-i Émin murādımġa yettim. Yā rasūlu’llāh (12) iki yüz yıldur kim bu yol üzeside olturur men sizniŋ (13) fırāḳıŋızda érdim. El-ḥamdüll’illahi şükra. Ul ferverdigār-ı ‘ālamıyānġa cemāl-i (14) Muḥammed’ni kördüm dédi. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnı serinde **[18a]** (1) olturġuzdı. Aş tarttılar. Bısyār sar-fırāz boldılar. Du‘ā ve tekbīr (2) ḳıldılar. Zāhıd Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnı Abābekr-i Ṣıddīḳġa aydı: Siz (3) Muḥammed’nıŋ yār-ı ġārı siz dép şul zamān Abābekr-i Ṣıddīḳ Ḥażrat-ı (4) Muḥammed’ge īmān keltürdi. Yana zāhıd aydı: Ey Muḥammed meni öldi dése- (5) ler kelip meniŋ namāzımnı öteŋ. Men siz fıraḳıŋızda érdim. (6) Anıŋ üçün tileydür men ul-zamānda siz peyġamber āḫıru’l-zamān (7) bolur siz dédi ve yana aydı: Ḳaçan Maġrīb’ḳa yetseŋler, Muḥammed-i Émin- (8) ni yalġuz ḳoyup bamaŋlar. Cuhūdlar ḫaber tafsa żarar yetgürür (9) dédi. Kārvān köçtiler. Neçe kün yol yürüp ḳırḳ künde Şā- (10) m’ġa yettiler. Şām’nıŋ bir maḥallesige tüştiler. Kārvān ḫalḳı yük (11) şeştiler. Savdā ḳıla başladılar. Meysere Ḥażrat-ı (12) rasūl ‘alayhı’s-salām birle keŋeş ḳılıp savdā ḳılalı mu yā yoḳ-mu (13) dép. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām aydılar: Yana üç kün ṣabr ḳılġıl **[18b]** (1) dédiler. Andın özge ḫalḳ savdā ḳıldılar. Üç kün tamām boldı. (2) Törtünçi küni Rūstā ḫalḳıdın savdā-ger keldi. Meysere’ge (3) ruḫṣat berdiler. Émdi savdā ḳılġıl dép savdā ḳıldılar. (4) Yana kārvānlar savdāsıdın berige bir sūd ḳıldı. Yana ammā Meysere- (5) niŋ

[18] Metinde ديديلا şeklinde yazılmıştır.

savdāsıdın berige beş sūd ḳıldı. Yana yük yükler (6) boldılar. Yana Meysere'ge Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salām üç ṣūd[19] ḳılġıl (7) dédiler. Şeherdin her ḳumāş alur érdiler. Bir ẕarra kārvānlar (8) köçtiler. Ḳırḳ yigit ılġanıp kārvānlardın şeherge (9) kirdiler. On yigit bir ḳūçeġa kirdiler. Yana on yigit (10) bir ṭerefge ravān boldılar. Onı çaḫār-sū ṭerefige ravān boldılar. (11) Temürçi temürni tābıġa keltürüp olturup érdi. Şu- (12) l-sā'atda Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salām temürçiniŋ aldıġa yaḳīn (13) keldiler. Temürçi aydı: Ey yigit, yıraḳ turuŋ tonuŋız **[19a]** (1) köyer dédi. Muḥammed-i Émin aydılar: Seniŋ otuŋ meniŋ (2) tonumnı köydüre almas dédiler. Temürçi aydı: 'Acab (3) aytur siz. "Kandın kelip sizler?" dédi. Muḥammed-i Émin a- (4) ydılar: Mekke'din kelipdürmiz dédiler. Temürçi aydı kimniŋ (5) neṣlidin bolur siz? Muḥammed-i Émin aydılar: Benī Hāşim kabīla- (6) sıdın turur men dédiler. Temürçi tavrīt-ḫān érdi. Kitābıda (7) Muḥammed āḫıru'l-zamān peyġamber vucūdġa kelür érdi. Faryād ḳıldı: (8) Ey cuhūdlar, cemī' boluŋlar, bu kimerse biznin dīnimizni ḫarāb (9) ḳılıp atalar dīnini örtep, ḫalḳnı esīr ḳılġuçı (10) uşbu turur dédi. Şul-zamān cuhūdlar cemī' bolup keldi. (11) Muḥammed-i Émin'ni tutar vaḳt bolup aydı: Mekke yigitleri (12) cem' bolup kelip Muḥammed-i Émin'ni ayırıp alıp şeherdin alıp (13) çıḳtılar ve yana cuhūdlar Abū Cehl birle sözleşip aydı: **[19b]** (1) Sizler tört menzil barġandın kéyin biz kişi ibereli, Muḥammed'ni (2) tutup barıŋlar dép sözni bir ḳılıp çıḳtı. Kārvānlar tör- (3) t menzil barġandın kéyin tört miŋ cuhūdlar cemī' bolup keld- (4) iler. Abū Cehl ışārat ḳılıp berdi. Muḥammed-i Émin'ni tutḳaylar. Muḥammed-i Émin- (5) ni tutḳaylar. Muḥammed-i Émin'niŋ mu'ciza kerāmātları kārvānlarnıŋ (6) tévesi erkek tişisi mest bolup cuhūdlarġa ḥamla ḳıldı. Her bir (7) cuhūdnuŋ başını üzüp üzüp aldı. Bazı cuhūdlar (8) ḳaçıp ḳutuldı. Dar-ḥāl kārvānlar andın köçtiler. Yana bir menzil- (9) ge tüştiler. Mekke sévinç ḫaberige kişi iberür bo- (10) ldılar. Meysere ayttı: Ḫadīce Muḥammed-i Émin'ni iber dép aydı dédi. (11) Abū Cehl ayttı: Muḥammed-i Émin yolnı bilmes. Özge kişini ibereli (12) dédi. Meysere ādı. Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salāmnı iberedür (13) men dép bir yürüşlüg téve keltürdi. Abū Cehl düşmenlig **[20a]** (1) ḳılıp aydı: Yol yıraḳ panāh-gāh téve ölgey. Yā hem aġrıġay (2) bu téve iki téveniŋ köteredür dép ul téveni alıp ḳılıp (3) bir ḳotur, oruḳ téveni keltürüp berdi. Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salām- (4) nıŋ mübārek ḳolları ul tévege yettigeç ḳotur töküldi. (5) Semrüdi, yolġa ravān boldı. Mekke'din çıḳkannıŋ bu yü- (6) zige Muḥammed-i Émindin her ne vāḳ'a ötgenni Meysere ḥıfẓ ḳılıp Muḥammed-i (7) Émin'din Ḫadīce'ge iberdi. Tā anıŋ (8) Muḥammed-i Émin'niŋ mu'ciza kerāmātları Ḫadīce'ge ma'lūm bolsu- (9) n-dép Muḥammed-i Émin yalġuz barur boldılar. Haççan ḳadam u- (10) rup aydılar: uyḳu ġalaba ḳıldı. Téve üstide

[19] Metinde صبر şeklinde yazılmıştır.

mübārek başlarını ḥaḳībege[20] ḳoyup közleri uyḳuġa bardı. Şul zamān (11) Ḥaḳ subḥānahu ve ta‘āladın Ḥażrat-ı Cabrā’il’ġa farmān boldı. (12) Ḥabībim Muḥammed’niŋ tévesi yoldın azdı. Bir A’rabī ṣūretide (13) bolup barıp yolġa köndürgil taŋ atḳunça hem-rāh bolġıl **[20b]** (1) dép şul-zamān Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām kelip (2) téveniŋ buydasını tutup yolnı men yaḫşı bilür men (3) dép yolġa başladılar. Bir ‘Arab ṣūretide pür-heybetlig (4) kimerse Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ tenleri (5) çuġruḳtı. fi’l-ḥāl oyġandılar. Ḥażrat-ı Cabrā’il alayhı’s- (6) salam: Yā Muḥammed meni tanur-mu siz? Muḥammed-i Émin aydılar: (7) Tanumaydur men dédiler. Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām (8) aydılar: Abū Ḳubays taġıda sineŋizni yarıp ġıll ü (9) ġış kīne ‘adāvatdın pāk ḳılduḳ. Yana bir sā‘at (10) Ḥaḳ subḥānahu ve ta‘āladın farmān boldı. Ḥabībim Muḥammed’ge (11) yol başlaġıl dép yolġa ravān boldılar. Ḥażrat-ı Muḥammed (12) rasūlu’llah aydılar: Yā Cabrā’il dunyānıŋ ‘acā’ıbla- (13) rınıŋ hīç ḥikāyesini bilür mü siz dédiler. Ḥażrat-ı (14) Cabrā’il ‘alayhı’s-salām aydılar: Bilür men-dép sözge kirdiler. **[21a]** (1) Bir kün birāderim Ḥażrat-ı ‘Azrā’īl ‘alayhı’s-salāmdın sordum. (2) Şunça[21] cānlarnı siz alur siz. Bari hīç cānlarġa (3) raḥm ḳıldıŋız mu? Ḥażrat-ı ‘Azrā’īl ‘alayhı’s-salām aydı-kim: (4) İki cānıġa raḥm keldi dédiler. Yana sordum: Ḳaysı cānıġa (5) raḥm ḳıldıŋız. ‘Azrā’īl ‘alayhı’s-salām aydılar: Künlerde bir kün (6) bir bölek kāfıla savdā-ger kémege kirip ġarḳ boldı. Bir aġır ayaġ (7) ḫatun kémedin açrap bir taḫta pāranıŋ üzeside ḳaldı. (8) Şul sā‘atda Ḥaḳ subḥānahu ve ta‘āladın farmān boldı. (9) Ul meẓlümnüŋ canını alġıl dép canını alġalı keldim, kördüm. (10) Bir oġul ferzend tuġupdur. Anasınıŋ cānını aldım. Ul oġul (11) taḫta pāranıŋ üstide ḳaldı. Aŋa raḥm keldi. İkinçi Şeddād (12) yeryüzige pād-şāh boldı. Ḥaḳ subḥānahu ve ta‘āla yer- (13) yüzige pād-şāh ḳıldı. Yeryüzini musaḫḫar ḳıldı. Tört yüz **[21b]** (1) yıl pād-şāhlıḳ ḳıldı. Bendelig dā’ırasıdın çıḳtı. Ḫudālıḳ (2) da‘vāsı ḳıldı. Behişt étedür men dép bir ‘ımārat binā (3) ḳıldı. Ḫalḳ anı bāġ-ı İrem dédiler. Ve ba‘żaları Şeddad- (4) nıŋ uçmaḳı hem dédiler. ‘Ömr içideki altun kümüşlerini kent- (5) lerden çıḳḳan barça ḥāṣılātlarnı ul uçmaḳġa ṣarf (6) ḳıldı. ‘Āḳıbat ul uçmaḳ ṭayyār boldı dép ḫaber berdiler. (7) Şeddad ul uçmaḳnı körgeli keldi. Aṭıdın tüşgeli bir ayaġ- (8) ġını üzeŋüdin çıḳarġunça Ḥaḳ subḥānahu ve ta‘āladın (9) Ḥażrat-ı ‘Azrā’īl ‘alayhı’s-salāmġa farmān boldı. Bir A‘rābī (10) ṣūretide bolup barıp aydılar kim: Pād-şāh hem dād aydı: (11) “Ne kişi sén? Ne dād tiler sén?” dédi Ḥażrat-ı ‘Azrā’īl (12) ‘alayhı’s-salām aydılar: Bir kimersede amānatım bar. Bermeydür dédiler. (13) Şeddād aydı: amānetge ḫıyānat yoḳ, alġıl dédi. **[22a]** (1) (dédi) Ḥażrat-ı ‘Azrā’īl ‘alayhı’s-salām aydılar: Ul amānat sendedür. Şeddād (2) aydı: Ne amānatıŋ bar. Ḥażrat-ı ‘Azrā’īl ‘alayhı’s-salām aydılar: Çāk, (3) amānatım bar, bergil

[20] Metinde **خطب** şeklinde yazılmıştır.
[21] Metinde **شومجه** şeklinde yazılmıştır.

dédiler. Şeddād aydı: Ne kişi bolur sén? dédi. Ḥażrat-ı (4) ‘Azrā’īl ‘alayhı’s-salām men turur men dédiler érse Şeddād bu cavāb- (5) nı eşitip cān bermekniŋ vahmıdın reng-rūy sarġarıp hū- (6) şıdın kitti. Yana hūşıġa kelip titrey başladı. Yana Şeddād (7) aydı: Yā ‘Azrā’īl tört yüz yıldur kim bu ‘ımāratnı ḳıldım. Bir (8) kirip körey. Andın kéyin ne ḳılsaŋ, sén bilür sén dédi. (9) Ḥażrat-ı ‘Azrā’īl ‘alayhı’s-salām aydılar kim: Ḥaḳ subḥānahu ve ta‘āla- (10) dın farmān yoḳ. Bu ‘ımāratnı kör dép Şeddād çandan nāla (11) vü zārī ḳıldı ve faryādlar ḳıldı. Ḳabūl ḳılmay cānnı (12) aldı. Şeddād ḥasrat birle dunyādın kitti. Bir aŋa raḥmım (13) keldi. Ḫiṭāb keldi-kim: Yā ‘Azrā’īl bir kişige iki pāra raḥm ḳılur **[22b]** (1) sén mü? Şul taḫta pāra üstide ḳalġan uşbu Şeddād (2) turur. Boranga farmān ḳıldım. Ul taḫta pāranı daryā ḳıraġıġa (3) keltürdi. Ul [dar]yā ḳıraġıda bir pād-şāh bar érdi. Oġlı (4) ḳızı yoḳ. Aŋa dūçār ḳıldım. Alıp asradı. Ul pād-şāh (5) dunyādın ötti. Taḫtıġa uşbu Şeddād olturdı. Maşrıḳd- (6) ın Maġrīb ḫalḳı anıŋ farmānıda boldı. Bendelig dā’ırasıd- (7) ın çıḳtı Ḫudālıḳ da‘vāsı ḳıldı. Ādam ferzendi ḥaddıdın (8) aşsa bu yaŋlıġ bolup dunyā ve āḫıratnı barbād iberür dép. (9) Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām bu ḥikāyatnı Ḥażrat-ı rasūl (10) ‘alayhı’s-salāmġa ḳılıp uyḳudın bī-dār ḳıldılar. Ṣubḥ örle- (11) di. Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām Mekke’niŋ yolını körgüzüp (12) téveniŋ buydasını Ḥażrat-ı Muḥammed-i Émin’ge berip ruḫṣat (13) alıp Ḥażrat-ı Cabrā’il yandılar. Ḫudā-yı ta‘āladın fırışta- **[23a]** (1) larġa farmān boldı. Yerniŋ temürini tartıŋlar dép şo- (2) l-zamān yerniŋ temürini tarttılar. Yer ḳaruldı. On iki (3) kéçe kündüzlüg yolnı üç kéçe kündüzde Mekke’ge yetip (4) yandılar. Ḫadīce bu kéçe tüş kördi. Muḥammed-i Émin’ge ravāndın (5) kelip sévünçi ḫaberini ayttılar dép ba‘żalar ayturlar kim: (6) Ḫudā-yı ta‘āla ḥıcābnı aradın köterip Muḥammed-i Émin’ni Ḫadīce- (7) ge mu‘āyana körgüzdi dép ayturlar kim: Ul-kün Ḫadīce kār- (8) vāndın ḫaber kelür dép muntaẓır bolup her engīz yerge çıḳıp öy (9) ḳızları birle yolġa naẓẓāre ḳılıp érdiler. Şul-zamān yıraḳdın (10) bir kişi paydā boldı. Bir parça bulut başıda sāye ḳılıp kelürdi. (11) Öy ḳızları aydılar: Yā Ḫadīce ul kelgen kişi Muḥammed-i Émin- (12) ge oḫşaydur. Ḫadīce aydı: Muḥammed-, Émin ḳaydın kelür? Öy (13) ḳızları aydılar: Şul kelgen Muḥammed-i Émin turur. Bizdin yaşuradur- **[23b]** (1) lar. Şul sözde aydılar: Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (2) yetip keldiler. Ṭablnı[22] çaldılar. Ḫalḳ yıġıldı. Rasm şul érdi. (3) Her ne savdā satıġda her ḳaydaġ zıyān bolġannı bilür. Aydılar: (4) Kelgen kişini şul küni yana kārvānnıŋ aldıġa yandurup (5) érdiler. Ḫadīce Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnı mıhmān-hānege (6) tüşürüp tonlarını yudılar. Yana yandurdılar. Ḥażrat-ı [rasūl] (7) ‘alayhı’s-salām yolġa ravān boldılar. Taŋ atḳunça yana kārvān[ġa] (8) yettiler. Abū Cehl ‘alayhı’n-nala küle başladı. Körüŋler Muḥammed-i Émin[niŋ] (9) yolnı ġalaṭ ḳılıp yanıpdur dédi. Özge kārvānlar her ne

[22] Metinde تبلي şeklinde yazılmıştır.

(10) şehernіŋ ḫaberini sordılar, bildiler. Abū Cehl unamadı. (11) Yana men kişi iberedür men-dép bir kişini iberdi. Şul-zamān (12) Ḫadīce aççıġlap séndin burun-raḳ Muḥammed-i Émin kelip ḫaber [ber]- (13) di dép Abū Cehl ibergeli ḫaṭnı yırtıp taşladılar. Ḳaçan **[24a]** (1) kārvān keldi érse Ḫadīce Meysere'din sordı. Muḥammed-i Émin'din (2) yolda körgen 'acā'ıblarnı her ne ötgen vāḳ'anı bir bir bayān (3) ḳıldı. Yana Zāhıd Abū'l-ḫayr bitip bergen nameni tutup berdi. (4) Ḫadīce nameni körüp ta'yīn bildi-kim uşbu Muḥammed-i Émin peyġamber āḫır- (5) u'l-zamān bolġusıdur dép āḫıru'l-amr barça çākeriniŋ ucra- (6) sını berdi. Muḥammed-i Émin'niŋ ucrasını bermedi. Bir neçe kün (7) ötti. Abū Ṭālib aydı: Ḫadīce, Muḥammed-i Émin'niŋ ucrasın bermey-mü (8) dép kişi iberdi. Ḫadīce aydı men cān ten birle berür (9) men. Barurda hem aytıp édim. Muḥammed-i Émin salāmat kelse öylenür yaraġın (10) biz baralı dép aydım. Aydım: Ḫālā men aŋa ıḳrār ḳılġandın zıyāda (11) on ḥaṣṣa berür men. Ammā Abū Ṭālib kerem ḳılıp 'Āṭīke'ni ibersünler dédi. [Abū Ṭālib] 'Āṭīke'ni iberdi. Ḫadīce aydı : (12) Ḳayda érdiŋiz? 'Āṭīke aydı: Meni Abū Ṭālib iberdi. Muḥammed-i Émin'niŋ (13) ucrasını ne üçün bermey sizler dép. Ḫadīce aydı: Munça **[24b]** (1) hem ıżṭırāb ḳılur mu sizler? 'Āṭīke aydı: Abū Ṭālib Muḥammed-i (2) Émin'ni kedḫudā ḳıladur men déydür. Ḫadīce aydı: Men hem Muḥammed-i- (3) Émin'ge bir kişi yaraġ kördüm. Körgülüg, cemāllıḳ aṣlı (4) ve naṣablıḳ māl amvāl üçün hīç nimedin kimi yoḳ ammā bir 'ayb (5) bar. Yüzi uçuḳ. Eger Muḥammed-i Émin ḳabūl ḳılsa men yaraşturay (6) dédi. 'Āṭīke bu sözni Abū Ṭālib'ġa ayttı: Ḫadīce'niŋ öz (7) ḫayālı Muḥammed-i Émin rıżā bolsa men aytay dédi. Abū Ṭālib (8) aydı: Meger Ḫadīce bizni musaḫḫara ḳılur mu dép ḳoptı. Ö- (9) zi bardı şul-zamān Ḫadīce Abū Ṭālib'niŋ aldıġa çıḳıp (10) salām ḳıldı ammā Abū Ṭālib'niŋ çırayı taġayyur tapıpdur. Abū (11) Ṭālib aydı: Ḫadīce bizni musaḫḫara tutar mu? Siz barça çākerler- (12) niŋ muzdını berdiŋiz. Muḥammed-i Émin'niŋ muzdını bermediŋiz. (13) Ḫadīce aydı: Cān dilim birle berür men ammā ve-līkin bir sözüm bar, **[25a]** (1) aytay dép. Abū Ṭālib'ni öyge başlap kirdi. Muḫāzerler (2) keltürdi. Ḫadīce aydı: Uyatur men bir ṭarab ḳılıp öz (3) sözümni aytay: Sizler Muḥammed-i Émin birle sözleşsünler. Meni (4) dādekçilikge ḳabūl ḳılsa her ne bar ḫāṣılātımnı māl (5) amvālımnı Muḥammed-ı Émin üçün fedā ḳılur men dédi. Abū Ṭālib (6) hīç sözlemedi. Çıḳıp öyge keldi. Yana 'Āṭīkeni iberdi. (7) Ḫadīce birle sözleşip kelgil dép 'Āṭīke Ḫadīce'din taḥḳīḳ sözini aŋlap Abū Ṭālibġa ayttı: Cān ten ḳıladur dédi. (8) Abū Ṭālib Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salāmnı çırlatıp Ḫadīce- (9) niŋ aytḳan sözini ayttı. Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salām ayd- (10) ılar: Nāz nı'matlar birle alvān törlüg muḫāzerler (11) birle nefes berür. Ten bolġan turur men falās keyip ḳurs- (12) çuġa arfa nānıġa ḳānı' bolur men. Ḫadīce hem meniŋ-dék falāsḳa (13) arfa nānıġa ḳānı' bolsa ḳabūl ḳılur men dédiler. Bu söz- **[25b]** (1) lerni barıp Ḫadīce'ge aydılar. Eger Muḥammed-i Émin meni dādekçilikge (2) ḳabūl ḳılur bolsalar arfa nānını şekkerdin artuġraḳ falāsnı (3) kem-ḫābdın artuġraḳ körer men dédiler. Ve yana

Ḫadīce'niŋ Varaḳa (4) ibn Navfal dép bir aġası bar érdi. Bısyār ġayyūr kimerse édi. (5) Ḫadīce Abū Ṭālib'ġa kişi iberdi Varaḳa'ġa kişi ibersünlar. Varaḳa'nı (6) sözge rıżā ḳılsunlar. Abū Ṭālib 'Āṭīke birle kéŋeştiler. Varaḳa- (7) ġa kişi iberdiler. Bu maşlaḥatnı Varaḳa'ġa ayttılar: Ḫadīce özi (8) bolur her neme ḳılur dédi. Ve yana Varaḳa Ḫadīce ḳaşıġa özi keldi: (9) Ey Ḫadīce seni pād-şāh-ı Ḳaysar söz saldurdı. Tegmedik. "Émdi (10) Abū Ṭālib'niŋ yetimige téger mü sen?" dép açıġlap çıḳıp kitti. (11) Ve yana Ḫadīce Abū Ṭālib'ġa aytıp érdi. Varaḳa'nı çırlap mıhmān- (12) dārlıḳ ḳılıp çaġīr bersünler. Varaḳa sar-ḫoş bolsa Muḥammed-i Émin- (13) ni keltürsünler ve yana sözni aytsunlar. Eger Varaḳa berürmiz **[26a]** (1) dése tonıġa za'farān saçsunlar dép aytıp érdi. Fi'l-ḥāl Abū (2) Ṭālib maclıs ārāsta ḳılıp Varaḳa'nı çırladılar. Çaġīr berdiler. (3) Varaḳa sar-ḫoş boldı érse sözge kirdi. Muḥammed-i Émin kimdin (4) kimliki bar aşlı ve naşabdın ḫūb yaraġlıḳ kişi turur dédi. Varaḳa (5) ḳuşlar[23] ḳuşlap ayaḳ tutup berdiler. Varaḳa mest bolup yıḳıldı. (6) Tonıġa za'farān saçtılar. Ularnıŋ şartları rasm mundaġ (7) érdi. Ḫadīce'ġa ḫaber bérdiler. Duhul[24] çaldılar. Toy maşlaḥatnı ḳıla (8) başladılar. Ḳoy at kele. Bısyār olturdılar. Öz nemerseniŋ (9) sanı yoḳ érdi. Varaḳa hūşıġa keldi, ḳoptı. Ḫadīce'niŋ (10) öyige bardı. Aydı: Ey Ḫadīce sen Abū Ṭālib'niŋ yetimige (11) teger mü sén? Ḫadīce aydı: Siznіŋ rıżālıḳıŋız birle teger (12) men dédi. Varaḳa aydı: Men ḳaçan rıżā berdim dédi. Ḫadīce aydı: (13) Tonıŋızġa[25] baḳıŋ za'farān suyı ne turur dédi. Varaḳa **[26b]** (1) Tonnı kördi aydı: Meniŋ bu işdin ḫaberim yoḳ dép ḫaberi (2) boldı. Öyige bardı. Ḫadīce bir tabaḳ murvārīd berdi. Bu Muḥammed-i- (3) Émin'niŋ hızmatı bolsun dédi. Toy maşlaḥatın rāst (4) ḳıldılar ve yana ḫalāyıḳlar aydılar: Hīç pād-şāhlarnıŋ toyla- (5) rı ve maclıslarını mundaġ körgenimiz yoḳdur dédiler. Ḫadīce (6) iki yüz dādekniŋ her biriniŋ iki ḳollarıġa altun, kümüş, (7) la'l, zumurrud, zabarcad[26], yāḳūt, murvārīd toldurup ḳaçan-kim Muḥammed-i Émin- (8) ge Ḫadīce'ni nıkāḥ ḳılıp cuftluḳġa ḳabūl ḳıldıŋız mu dép. (9) Muḥammed-i Émin ḳabūl ḳıldım dése bu saçḳularnı Muḥammed-i Émin- (10) niŋ başıdın saçıŋlar dép aydılar. Ve yana nıkāḥ ḳılġandın (11) kéyin saçḳularnı saçtılar. Ul kün toyġa kelgenler (12) yaḳlardın gedālar ġanī boldılar. Ḫadīce Meysere'ni çırlatıp (13) aydı-kim: ḫazīnelerniŋ içideki cavāhırātlarnı Muḥammed-i Émin üçün **[27a]** (1) nıs̱ār[27] ḳılġıl dédiler. Ḫadīce çadır yıġıp oltur dédiler. Ḫadīce hem keygen (2) köŋlekleriġaça nıs̱ār ḳıldılar. Kéçe boldı érse Ḫadīce aydı: Muḥammed-i (3) Émin biznіŋ ḳaşımızġa kelür mü? Ya biz anıŋ ḳaşıġa barurmız mu? (4) dédiler. Aydılar: Yigit ḳıznıŋ öyge

[23] Metinde **قوشلا** şeklinde yazılmıştır.
[24] Metinde **دحل** şeklinde yazılmıştır.
[25] Metinde **تونكيزغه** şeklinde yazılmıştır.
[26] Metinde **برجد** şeklinde yazılmıştır.
[27] Metinde **نسار** şeklinde yazılmıştır.

barmışı yoḳ. Ḳızını (5) yigitniŋ öyge alıp barurlar dédiler. Ḫadīce aydı andaġ bolsa (6) Muḥammed-i Émin köŋleklerini alıp kelsünler keyip barayın dédiler. (7) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ mübārek köŋlekle- (8) rini iberdiler Ḫadīce keyip keldiler peyġamberlig navbat Ḥażrat-ı (9) Ḫadīce birle kedḫudā bolġandın kéyin keldi. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (10) neççe muddat kéyin ‘acā’ıb ṣūretler köre başladılar. Ḥażrat-ı Cabrā’il (11) vaḥy keltürdiler. Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu’llahnıŋ mübārek çehreleri (12) sarġardı. Yüzleri muteġayyır boluptur. Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu’llah aydılar: (13) Közümge ‘acā’ıb ṣūretler körünedür, ḳorḳum **[27b]** (1) keledür. Meni çolġaŋlar. Sā‘at-be-sā‘at körünedür d- (2) édiler. Ḥażrat-ı Ḫadīce aydılar: Yana körünse maŋa ḫaber (3) beriŋ dédiler. Yana bir sā‘at bolup érdi. Yana köründi. (4) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām Ḥażrat-ı Ḫadīce’ġa ḫaber bérdiler. (5) Ḥażrat-ı Ḫadīce mübārek başlarını açtılar. Ul ṣūret ġā- (6) ’ib boldı. Başlarını yaftılar. Yana köründi dédiler. (7) Eger bu ṣūretler dīv bolsa érdi. Ġā’ıb bolmas érdi. (8) Ul fırışta tururlar. Saç ‘avrat turur, yanar dédiler. (9) Ḥażrat-ı Ḫadīce Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu’llahnıŋ ayaġla- (10) rıġa tüşüp yā Muḥammed peyġamberlig rısālatnı ḳutluġ mübārek (11) bolsun. dédiler Ḥażrat-ı Ḫadīce perdege kirdiler. Ḥażrat-ı (12) Cabrā’il ‘alayhı’s-salām vaḥy alıp keldiler. As-salāmu ‘alaykum yā ḫabīb- (13) allah ul ḳılimdin baş çıḳarıŋ dép Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhıs- **[28a]** (1) ı’s-salām bu āyatnı alıp keldiler. Kavlehu ta‘āla [28]اِقْرَأْ كِتَابَكَ (2) dédiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām aydılar kim: Kitāb bilmem men. (3) “Ne oḳuyın?” dédiler. Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām aydılar: (4) Yā Muḥammed men örgeteyin dédiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (5) “Siz kim turur siz?” dédiler. Cabrā’il ‘alayhı’s-salām men birāde (6) riŋiz dédiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām aydılar: Ḫoca (7) ‘Abdu’llāh’nıŋ mendin bölek oġlı ḳızı yoḳ érdi. Neçük (8) birāder siz? dédiler. Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām aydılar: Siz- (9) din burunḳı peyġamberlerge hem birāder érdim dédiler. Ḥażrat-ı rasūl (10) ‘alayhı’s-salām bildiler kim Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām turur dép. (11) Andın kéyin ta‘ẓīm ḳıldılar. Ḥażrat-ı Cabrā’il aydılar: Yā Muḥammed (12) taşḳarı çıḳıŋ. Elge rısālat yetgüriŋ, ḫalḳnı īmāniġa dalālat (13) ḳılıŋ. Cahānnı küfr ḳaraŋġuluḳ tutupdur. Bir kabīla ḫalḳ **[28b]** (1) otġa butġa tapınadur. Ba‘żaları ayturlar: Ḳırḳ yıl érdi-kim peyġamber- (2) lig keldi. Yigirme üç yıl ḫalḳnı īmāniġa dalālat ḳıldılar ba‘żanı naṣīḥat (3) ḳıldılar. Ba‘żanı ġuzāt birle īmāniġa köndürdiler. Farmān andaġ érdi-kim : (4) Kavlehu ta‘āla [29]وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ Her kim īmānını (5) ḳabūl ḳıldı. Dunyā ve āḫıratı ma‘mūr boldı. Abū Cehl ‘alayhı’n-nala īmān (6) aytḳalı unamadı. Avval yette kişi īmān keltürdi. Biri ḫatun (7) biri oġlan biri ḳul biri Abābekr-ı Ṣıddīḳ. Ḫatun Ḥażrat-ı Ḫadīce

[28] İsra Suresi 14. Ayet: “Kitabını oku!”

[29] Bakara Suresi 191. Ayet: “Onları nerede bulursanız öldürün!”

éd- (8) iler. Oġlan Ḥażrat-ı ‘Alī édiler. Ḳul Bilāl-ı Ḥabeş édiler. Yana üç (9) kişi, biri ‘Abdu’r-raḥman ibn ‘Avf biri ‘Abdcarrāḥ biri Sa‘d ibn (10) Ṣābır édi.

Ḥikāyat: Künlerde bir kün Abū Cehl aydı: Yā ‘Ömer seniŋ- (11) dék mübāriz yana bar mu ékin? Muḥammed-i Émin atalar atını öçürdi. (12) Ḫalḳ-ı ‘ālamnı aldı. Sendin hem alur atalar dīnini, vīrān ḳılur. (13) Kelgil, men saŋa yüz ḳızıl téve bereyin, yüz mısḳāl altun **[29a]** (1) yüz teŋe pul bereyin. Bu kün Muḥammed-i Émin’ni tutup ya hem boy- (2) nını baġlap yā hem öltürüp başını alıp kelgil dédi. ‘Ömer (3) aydı: İşini ḳılur men. Ammā sen aytḳanıŋnı bermes sén d- (4) édi. Abū Cehl aydı: Kel, barıp Lāt Manāt butlarınıŋ (5) ḳaşıda ‘uhda şarṭ ḳılay dép keldi. Kāfirler ka‘banı but-hā- (6) na ḳılıp édi. Éşikni açtılar. Barça butlar bu kelime-i şerīfni (7) ayttılar: “Lā ilāha illa’llah Muḥammeden rasūlu’llah.” Muḥammed bir ḥaḳḳ-ı Ḫudā-yı (8) Ta‘ālanıŋ peyġamberi turur. Ḥaḳ rāst turur dép Abū Cehl rusvā (9) bolup yandı. ‘‘Ömer’ġa aydı: Bu sözni kişige aytmaġıl. ‘Ömer aytma- (10) s-men dédi. Abū Cehl ‘alayhı’n-nala ayttı: ‘Ahddın yanmas men. Lāt (11) Manāt’dın sazā-vār bolayın dédi. ‘Ömer’ġa devlet ‘ınāyatı bar (12) érdi. Ḳılıçnı ḥamāyıl ḳılıp yolġa ravān boldı. Ul kün (13) Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām Ṭāha sūresini keltürüp **[29b]** (1) berdiler ‘ālimānlar sabıḳā alıp uyur érdiler. ‘‘Ömer Abū Cehl- (2) ġa aydı: Men Muḥammed’niŋ başını kesmegünçe ḳılıçım Lāt, Manāt sazā-vār (3) bolay-dép ġażab birle yolġa ravān boldı. Yolda bir oġlan bar (4) édi: Bir oruḳ muzuḳı koġlap barur érdi. ‘Ömer’ġa aydı: Şubu (5) muzuḳı tutup beriŋ dédi. ‘Ömer her neçe koġlaştı. Tuta almadı. (6) Oġlan ‘Ömer’niŋ yüzige baḳtı. Zıyān berür sen. Çırayıŋ taġayyur bolupdur. (7) Iżṭırāb boşubdur dédi. Muḥammed’ni öltürgeli baradur men dédi. Oġlan (8) aydı: Bir oruḳ muzuḳı tuta almadıŋ. Muḥammed’ni öltürmek seniŋ (9) ḳoluŋdın kelmes dédi. ‘Ömer, Fāṭıma aṭlıġ bir siŋlisi bar érdi. (10) Musulmān érdi. Ul oġlan aydı: Fāṭıma’nı öltürgil. Muḥammed’niŋ (11) dīniġa kiripdür. ‘Ömer aydı: Muḥammed’niŋ dīnīġa kirip müdür dédi. Yana o- (12) ġlan aydı: Sen barġıl. Fāṭıma ḳaşıġa bir taḫu öltürüp Fāṭıma’ġa (13) bergil. Füşürsün, kél. Munı bille yéli dégil. Ammā Fāṭıma seniŋ **[30a]** (1) birle ṭa‘ām yémes dédi. Fāṭıma’ġa ‘Ömer’niŋ ġażab[ı] keldi. Ul küni Fāṭıma ér- (2) i bile Ṭāha sūresini sabḳ alıp oḳup érdi. ‘Ömer yanıp Fāṭıma (3) ḳaşıġa keldi. Eri ‘ācız boldı. Sabḳın yaşurdı. Çıḳıp ‘Ömer’ge (4) salām ḳıldı. ‘Ömer ‘alayk aldı. Fāṭıma bir taḫu alıp kelgil, öltüreyin. (5) Yéli dédi. Fi’l-ḥāl bir taḫu keltürdi ‘Ömer tahunı öltürdi. Fāṭıma- (6) ġa berdi. Füşürgil dép. Fāṭıma füşürdi. Nān hem füşürdi. ‘Ömer aydı: (7) Men yatadur men dép yattı. Fāṭıma fi’l-ḥāl sabḳın alıp oḳudı. (8) ‘Ömer’niŋ ḳulaḳıġa Ṭāha sūresi ḫoş keldi. Köŋlige īmān (9) şavḳın tüşti. Fi’l-ḥāl ‘Ömer ḳoptı. Fāṭıma ḳorḳup sabḳın (10) tennūrġa saldı. Aġzını yaftı. Taḫunı füşürüp ‘Ömer’niŋ aldıda (11) ḳoydı. ‘Ömer aydı: Beri kél taḫunı yéliŋ dédi. Fāṭıma aydı: Yéme- (12) s-men dédi. ‘Ömer aydı: Neçün yémes sén. Fāṭıma aydı: Bīgānasın.

Fāṭıma, (13) bīgāna bile aş yémek ravā mudur dédi. ‘Ömer aydı: Bir ata bir ana- **[30b]** (1) dın tuġup ne üçün bīgāna dér sén? Fāṭıma aydı: Sen mü’min (2) émes sén dédi. ‘Ömer aydı: Mendin ḳorḳmas mu sén? Fāṭıma (3) aydı: Ḫudādın ḳorḳar men, séndin ḳorḳmas men dédi. ‘Ömer aydı: (4) Tennūrġa neme saldıŋ. Fāṭıma aydı: Taŋrı kelāmını saldım. ‘Ömer aydı: (5) Fi’l-ḥāl alġıl, Taŋrıŋ kelamı köymesün dédi. Bi’smi’llah (6) dép tennūrnı açtı. Sabḳını aldı. ẕarraça noḳṣān bolmaydur. ‘Ömer (7) bu ḥālnı körüp Ey Fāṭıma meni alıp barġıl, Muḥammed’ge īmān (8) keltürey dédi. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ ḳaşlarıġa (9) bardı. ‘Ömer arḳasıdın bardı. Fāṭıma yetmesdin burun Ḥażrat-ı (10) Cabrā’il ‘alayhı’s-salām Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmġa ḫaber bérdiler. (11) ‘Ömer īmān keltürgeli keledür dép şunıŋ aralıḳı Fāṭıma (12) ‘Ömer kirip kelip Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ ayaġlarıġa (13) başını ḳoyup mübārek ayaġlarıġa yüzüni sürtüp a‘żālar ḳoyup **[31a]** (1) (2)[30] (3) kelime-i şahādatnı telḳīn ḳıldılar. Ḥażrat-ı ‘Ömer Musulmān boldılar. Aydılar: (4) Yā rasūlu’llah, men Musulmān boldum. Émdi kimdin ḳorḳadurlar? Barıp (5) Ka‘ba-ḫānanı açalı, butlarnı sunduralı. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (6) Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llahu‘anhanı ırġatıp ḳoydılar. Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llah- (7) nıŋ yazuḳları töküldi. Andın Ḥażrat-ı ‘Ömer ilgeri yürüdiler. (8) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām arḳadın bardılar. Mekke kāfirleri yıġılıp (9) kelip aydılar: ‘Ömer ne ḳıldıŋ? Ḥażrat-ı ‘Ömer aydılar: Men Lāt, Manāt- (10) dın bī-zār boldum. Atalar dīnidin yandım. Sizler hem bī-zār (11) boluŋlar. Kāfirler Muḥammed cādūcı turur dép tarḳaşıp kitti. (12) Kāfirlerniŋ aġzıġa taş tofraḳ. Ḥażrat-ı ‘Ömer Ka‘ba’nıŋ éşikini (13) açtılar. Kirip butlarnı pāra pāra ḳıldılar. Ḥażrat-ı rasūl **[31b]** (1) ‘alayhı’s-salām kireyin dédiler. Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām kelip aydılar: (2) Yā Muḥammed kirmesünler, kāfir aytur: Muḥammed biziniŋ butlarımızġa tapındı dége- (3) y dép kirmediler. Be-tamām butlarnı çıḳarıp andın kéyin kirdiler. (4) Bir but yuḳḳarı érdi. Ḳol yetmedi. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (5) Ḥażrat-ı ‘Alī’ġa aydılar: Yā ‘Alī, meniŋ öşnümge taġıda çıḳıp ul butlarnı (6) alıp sunduruŋ dédiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ mübārek (7) öşnülerige çıḳıp élig uzattılar. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (8) aydılar: Yā ‘Alī éligiŋiz yetür mü dédiler. Ḥażrat-ı ‘Alī aydılar: Yā rasūl- (9) u’llah andaġ yerge çıḳıpdur. Men éligimni sunsam ‘erşge hem (10) yetgü-dék dép butlarnı alıp sındurdılar. Şunçada namāz-ı (11) pīşīn vaḳt boldı. Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llahu‘anha aydılar: Yā rasūl- (12) u’llah men Musulmān boldum. Ne üçün ezān-ı Muḥammed’din āşkāra oḳu- (13) maslar dédiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām Bilāl-i Ḥabeş’ni buru- **[32a]** (1) dılar. Bāng-ı namāznı āşkār oḳudılar. Maşrıḳdın maġrībġa kāfir- (2) ler eşitip ‘Ömer Musulmān dīniġa kirdi dép farīşān bolup (3) her

[30] 1 ve 2. satırlar yanlış yazıldığı için müstensih tarafından karalanmıştır. Bu yüzden 3. satırdan başlanılmıştır.

ṭerefge ḳaça başladı. Kündin künge kāfirler ḫār- (4) zār boldı. Musulmānlar kündin künge obdan boldı.

Al-Ḳıṣṣa: (5) Künlerde bir kün Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām olturup érdiler. (6) Yārānlardın bir saḥāba bar érdi. ‘Arabda Kallāb ḳabīlasıdın érdi. Ul (7) saḥābanıŋ aṭı Dıḥya-ı Kelbī érdi. Her bārī-ki Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām- (8) nıŋ ḳaşlarıġa kelse aŋa bısyār ikrām ḳılur érdiler. ‘Acab körk- (9) lüg ḫoş-ṣūret kişi érdi. Her bāra Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (10) ḳaşlarıġa kelse Ḥażrat-ı şahzādelerge öz ḳabīlasıdaḳı mīveler- (11) din keltürüp berür érdi. Anıŋ üçün kiçik ‘ıyāllar (12) mīvege māyıl bolurlar. Dıḥya-ı Kelbī’ni körseler aldılarıġa (13) yügürüşüp barur érdiler. Dıḥya-ı Kelbī hem yaḫşı navāzīş ḳılur érdiler. Şahzādalar Dıḥya-ı Kelbī’niŋ **[32b]** (1) öşnülerige miner érdiler. Ḳoynıġa éliglerini[31] salur érdiler. (2) Ḳoynıdaḳı mīvelerni alıp berür érdiler.

Al-Ḳıṣṣa: Künlerde bir (3) kün Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām Dıḥya-ı Kelbī ṣūretide bo- (4) lup keldiler. Ḥażrat-ı şahzādalar Dıḥya-i Kelbī[ni] ḫayāl ḳılıp kelip (5) Ḥażrat-ı Cabrā’il’niŋ öşnülerige mindiler. Ḳoyunlarıġa élig- (6) lerini saldılar. Ḥażrat-ı şahzādalarnıŋ bu işleriġa uyatıp (7) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām aydı: Ey birāderim Cabrā’il, şahzā- (8) dalar sizni Dıḥya-ı Kelbī ḫayāl ḳılıp öşnüŋüzge minip- (9) dürler. Boynuŋızını ḳoçup ḳoynuŋızġa[32] élig saladurdılar. Kiçik (10) ‘ıyāl ma‘zūr tutar men dédiler. Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām (11) aydılar: Yā Muḥammed şahzādalar böşükde ékende Ḥażrat-ı ‘Alī, Fāṭıma namāz- (12) da turup şahzādalar yıġlaġanlarıdın bā-ḫaber bolġanda (13) Ḥaḳ subḥānahu ve ta‘ālanıŋ farmānı bile kelip şahzādalarnıŋ **[33a]** (1) böşuklerini tepretip érdim. Anıŋ üçün maŋa māyıl dédiler (2) ve yana Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām aydılar: Yā rasūlu’llāh, anıŋ üçün (3) maŋa māyıl dédiler ve yana Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām aydılar: Yā (4) rasūlu’llāh meniŋ maḳṣūdum şul édi: Ḥażrat-ı şahzādalar- (5) nıŋ mübārek éligleri meniŋ bedenimge tegse Ḥaḳ subḥānahu ve ta‘ā- (6) lā ātaş-ı dūzaḫnı maŋa ḥaram ḳılġay-mu dép aydım dédiler érse (7) biliŋler ve āgāh boluŋlar. Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salāmnıŋ dū- (8) zaḫdın munça ḳorḳınçı bolsa biziŋ dék ‘āṣī ve cāfīlarnıŋ (9) ḥālı neçük kéçgey-dép şubu sözde érdiler. Cabrā’il ‘alayhı’s-salām (10) ḳollarını sundılar. Uçmaḳdın bir ṣaf üzüm keltürüp (11) şahzādege berdiler. Ular yér érdiler. Bir dāne üzüm (12) Ḥażrat-ı şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ ḳollarıdın yerge tüşti. (13) Ḥażrat-ı şahzāda İmām Ḥüseyn alıp yédiler. Ḥażrat-ı şahzāda İmām **[33b]** (1) Ḥüseyn aydılar: İlāhī seni bir kişi ḳoy-daḳ boġuzlaġay dédiler. (2) Ḥażrat-ı şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ ḳollarıdın bir dāne üzüm (3) yerge tüşti. Ḥażrat-ı şahzāda İmām Ḥüseyn alıp yédiler. Ḥażrat-ı (4) şahzāda İmām Ḥüseyn

[31] Metinde **ايلينكلاريني** şeklinde yazılmıştır.
[32] Metinde **قوينكزغه** şeklinde yazılmıştır.

aydılar: İlāhī saŋa bir kişi aġu berip (5) öltürgey dédiler érse Ḥażrat-ı şahzādalarnıŋ (6) bu sözleri red bolmay. Bu sözde érdiler kim bir kişi kelip (7) mescidniŋ éşikide olturup aydı-kim: Men yıraḳdın kelgen (8) sāyıldur men bir dāne üzüm tilerdür men dédi Ḥażrat-ı (9) şahzādalar üzümni Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmġa berdiler. (10) Rasūl ‘alayhı’s-salām üzümni sāyılġa berür ḥālda Ḥażrat-ı (11) Cabrā’il ‘alayhı’s-salām Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ ḳollar- (12) ını tutup aydılar: Yā rasūlu’llāh ol İblīs-i La‘īn (13) turur. Aŋa uçmaḳ ṭa‘āmı ḥaram turur. Ġaraż, uçmaḳ ṭa‘āmını **[34a]** (1) yégey uçmaḳlık bolġay-dép bermediler. İblīs navmīd bolup kitti.

(2) Ḥikāyat: Bir kün Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām olturur érdiler. (3) Ḥażrat-ı şahzādalar yıġlap kirip keldiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (4) sordılar: Ey ferzendlerim nége yıġlay sizler? Ḥażrat-ı şehza- (5) dalar aydılar: Ya baba-yı büzürg-vār taŋla ‘ıyd bolur érmiş. (6) Hemme tarsālar, cuhūdlarnıŋ oġlanları yaŋı tonları keyip çıḳar. (7) Bizge keyip çıḳalı ton yoḳ dédiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (8) eşitip mübārek köŋülleri rancūr boldı. Dar-ḥāl Cabrā’il ‘alayhı’s-salām (9) ḥāżır bolup keldiler. Sordılar: Yā Muḥammed nége ġemlig bolur siz? Ḥażrat-ı rasūl (10) ‘alayhı’s-salām aydılar: Yā ḳayaşım Cabrā’il şahzādalar taŋla ‘ıyd küni (11) keygeli tonumız yoḳ dép yıġlaşur. Anıŋ üçün ġemlig turur men (12) dédiler. Şul sā‘at Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām ġāyıb boldılar. (12) Bir sā‘atdın kéyin iki ḥulla alıp keldiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām **[34b]** (1) ul ḥullalarnı aldılar. Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām aydılar: (2) Yā rasūlu’llāh Ḥaḳ subḥānahu ve ta‘āla sizge salām yarlı- (3) ḳadı. Fırıştalar durūd iberdiler. Ḫudā-yı Tabāraḳa ve Ta‘āla (4) aydılar: Dostum Muḥammed’ge aytġıl köŋlini farīşān ḳılmasun. (5) Behiştdin iki ḥulla alıp éltip bergil. Oġlanlarıġa ‘ıydlıḳ (6) bersün-dép iki ḥulla alıp kelip bérdiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (7) ul ḥullalarnı şahzādelerge ‘ıydlıḳ berdiler. Şahzādalar (8) şād boldılar. Bu zamānda aḳ égin keymek rasmı yoḳ. Bu yaġlıḳ (9) bolsa yaḫşı érdi dédiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām bir ayaḳ (10) su keltürüp “Bi’smi’llāhı’r-raḥmāni’r-raḥīm” dép ul ḥullalarnı su- (11) ġa saldılar. Bir ḳızıl bir yaşıl boldı. Yaşılnı Ḥażrat-ı şahzāda İmām (12) Ḥasenge berdiler. Ḳızılnı Ḥażrat-ı şahzāda İmām Ḥüseyn- (13) ge berdiler. Ul ḥullalarnı ton étip keydürdiler. Ḥażrat-ı şahzāda- **[35a]** (1) lar şād boldılar. ‘Iydġa çıḳtılar. ‘Iyd namāzını ötep yanıp (2) kelip bellerni büzdiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām Ḥażrat-ı (3) şahzādalarnı ḳuçaḳlarıġa alıp yüzlerige süyüp körse- (4) ler köŋleklériniŋ çiyeki boyunlarıġa yatıpdur ayd- (5) ılar: Bibi Fāṭıma köŋlekiŋiziniŋ çiyeki taratıp éken bo- (6) ynuŋızġa yatıpdur-dép boyunlarıġa süyüp ḳoydılar. (7) Taŋlasıġa Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām vaḥy keltürdiler. (8) Yā Muḥammed ul yaşıl ton keygen oġluŋuznı rūzanıŋ on (9) küni zehr berip şehīd ḳılurlar. Ḳızıl ton keygen oġlu- (10) ŋuznı deşt-i Kerbelā’da ḫavārīclar ḳoy-daḳ boġuzlap

şehīd (11) ḳılurlar. Köŋlekiniŋ çiyeki patġanġa paylamaydurlar. Anda (12) neçük ḳılurlar dédiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām bısyār (13) yıġladılar. Sordılar: Yā ḳayaşım Cabrā’il ferzend- **[35b]** (1) lerimge bu cafānı kim ḳılġay? dédiler. Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām (2) aydılar: Benī Ümeyye ḳabīlasıdın ḳılġaylar. Ul vaḳtda Bibi (3) Fāṭıma Ḥażrat-ı ‘Alī dunyādın barġanda bu vāḳ‘alar bolur dédiler. (4) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām yana Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salāmdın (5) sordılar. Ul vaḳtda hīç ma‘lūm bolġay-mu? dédiler. Ḥażrat-ı (6) Cabrā’il ‘alayhı’s-salām deşt-i Kerbelā’dın bir avuç tofraḳ alıp kelip (7) berdiler ve aydılar: Bu tofraḳnı bir şīşege salıp saḳlasunlar. (8) Ḳaçan-kim bu tofraḳ ḳanġa urulsa şahzādalarnıŋ şehidlig (9) vaḳtları yaḳīn bolġay dédiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (10) ul tofraḳnı Ümmü Seleme’ge berdiler. Siz bilgey siz dédiler. Andın (11) kéyin Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām Ḥażrat-ı Bibi Fāṭīmā’nıŋ ḳaşlarıġa (12) yıġlap kirdiler. Ḥażrat-ı Fāṭıma-ı Zehrā aydılar: Yā peder-i büzürg-vār ne vā- (13) ḳ‘a boldı ékin yıġlapdurlar dédiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām **[36a]** (1) bu ḫaberni bir bir bayān ḳıldılar. Ḥażrat-ı Bibi Fāṭıma bu sözlerni (2) eşitip bi-hūş bolup yıġıldılar. Yana hūşlarıġa keldiler. Andın (3) kéyin Ḥażrat-ı ‘Alī kirip keldiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnı Ḥażrat-ı (4) Fāṭıma-ı Zehrā’nı yıġı birle kördiler. Ḥażrat-ı ‘Alī ḫayāl ḳıldılar. Şahzāde- (5) lerge bir vāḳ‘a pīş keldi-mi-kin dép ḥayrān bolup ḳaldılar. Ḥażrat-ı (6) ‘Alī sordılar: Oġlanlar ḳayan bardılar dép Ḥażrat-ı Bibi Fāṭıma (7) aydılar: Oynaġalı bardılar. Mübārek ḫātırıŋızını melūl ḳılmaŋ déd- (8) iler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām ḥucralarıġa kérdiler. Üç kün (9) çıḳmadılar. Meger farż namāzġa çıḳtılar. Saḥābalar eşitip ġemlig bo- (10) lup ḥayrān ḳaldılar. Āḫıru’lamr ṣaḥābalar yıġlaşıp tavaccuh ḳıldılar. (11) Ḫudā-yı ta‘ālanıŋ dar-gāhıdın muṭahhar Cabrā’il ‘alayhı’s-salām (12) sūre-i Yūsüf ’ni alıp keldiler. [33]طٰه ما ها Yā Muḥammed Ḫudā-yı Ta‘ā- (13) lā salām yarlıḳadı. Fırıştalar durūd iberdiler. Dostum Muḥammed **[36b]** (1) köŋlini farīşān ḳılmasun. Dunyā ve āḫıratnı dostum Muḥammed’niŋ (2) tüfeylidin yarattım. Ḳıyāmat küni şafā‘atnı dostum Muḥammed’ge rusvā ḳıldım. Şahzādalar ḳıyāmat küni ḳoynı sürüp alġan-dék ‘āṣī (3) ve cāfī ümmetlerini behiştge kügürürler. Genc-i sa‘ā- (4) detdür. Her bende mü’min Ḥażrat-ı İmāmlarnıŋ ḥaḳḳıda neẕer (5) nıyāz berip közleridin bir ḳaṭra yaşın çıḳarsalar ul bendege (6) dūzaḫ otı ḥaram turur.

Al-Ḳıṣṣa: Ḥażrat-ı Yūsüf ’nüŋ (7) ḳıṣṣalarıdın Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmġa bayān ḳıldılar. (8) Babaŋız Ḥażrat-ı Yūsüf ’ge hem bu vāḳ‘a pīş keldi. (9) Ya‘ḳūb peyġamberniŋ on iki oġlanları bir anadın bir atadın. (10) Ḥażrat-ı Yūsüf, İbni Yemen bir anadın érdiler ve yana oġlanla- (11) rı bölek anadın érdi. Ḫudā-yı Ta‘āla Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni andaġ (12) ḫoş-rūy yaratıp érdi. Kéçe yürüse dunyā yaruġluḳ bolur. (13) Ḫudā-yı Ta‘āla meniŋ bir ḥüsn yaratġan meniŋ

[33] Taha Suresinin başlangıcıdır.

né yalġuz Ḥażrat-ı Yūsüf ’ge **[37a]** (1) ‘aṭā ḳıldı. Bir ḥüsnni on sekiz miŋ ‘ālemge berdi. Dadaları (2) Ḥażrat-ı Ya‘ḳūb Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni andaġ dost tutar idiler. (3) Kéçe kündüz ḳaşlarıdın yıraḳ ḳoymas érdiler. Bu cānibdin (4) aġaları der-elem bolup aytur érdiler kim: Atamızınŋ pāraça (5) ḫızmatlarını biz ḳıladurmiz biziniŋ birle atamızınŋ hīç (6) farvāsı neçükdür kim Yūsüf ’ni atamızdın cudā ḳılsaḳ dép (7) ıttıfāḳ ḳılıp yürür érdiler.

Al-Ḳıṣṣa: Künlerde bir kün Ḥażrat-ı (8) Yūsüf āyına alıp yüzlerige baḳıp aytur érdiler kim: Eger men bende (9) bolsam meni kişi satar bolsa érdi hīç kişi bahā[34] çıḳara- (10) lmas dép köŋüllerige bitgen bilen Ḫudā-yı ta‘ālaġa nāfiẕ (11) tüşti. Aġaları mālik tācir dégen savdā-gerge on yette föçek (12) pulġa sattılar. Ey yārān ‘azīz hergiz taḳabbur ḳılmaġaymız biziniŋ (13) vucūdumuz bir ḳaṭra ḥarām sudın turur.

Al-Ḳıṣṣa: Ḥażrat-ı Yūsüf **[37b]** (1) Oġlan ékenleride emizgeli éŋligge kenīzek satıp (2) aldılar. Ul kenīzekniŋ eme-turġan bir ogul balası bar érdi. (3) Sütige iki ‘ıyāl aşıkmaydur-dép kenīzekniŋ balasını (4) anasıdın ayrıp sattılar. Ul kenīzek kéçe kündüz uyuklamas. (5) Balasınıŋ fırāḳıda zār zār yıġlap közi nā-bīnā boldı. Bu hem (6) Ḫudā-yı Ta‘ālanıŋ dar-gāhıda nafīẕ boldı. Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni dada- (7) larıdın cudā ḳılmaḳġa sabab uşbu turur.

Al-Ḳıṣṣa: Bir kün Ḥażrat-ı (8) Yūsüf ’nüŋ aġaları yıġılıp kelip barça yamanlıḳ ḳılıçın tüzetip (9) barça ḫuṣūmatların engīz étip barçası özini ḫoş-ḥā- (10) l körsetip Ḥażrat-ı Ya‘ḳūb’nuŋ ḳaşlarıġa yüz miŋ (11) tavāżu‘nı peş ḳılıp turdılar. Ḥażrat-ı Ya‘ḳūb sordular: (12) Ḳayda édiŋizler ey ferzendlerim dép sordılar. Her bir oġlanları- (13) nıŋ başları yerge yetgeli ḳılıp ta‘ẓīm ḳılıp turdılar. Aydılar: Yā **[38a]** (1) peder-i büzürg-vār yazı yabanda ḳoylar ḳozılapdur. Gül- (2) ler açılıpdur. Ükem Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni tā ki maḥbūs şehīd ḳıladur- (3) lar. Biz tileydürmiz. Taŋla biziniŋ birle çıḳıp tamāşā-yı saḥrā (4) ḳılsa köŋli açılsa dép turdılar. Ammā her ḳaysısınıŋ köŋlide (5) ‘adāvatları bar érdi. Çūn şeved düşmen mülāyim iḥtiyāt[35]. Ḥażrat-ı (6) Ya‘ḳūb ança ma‘ẕūrıyat ḳılıp ayttılar: Rāst kelmedi. Nā-çār bī-çā- (7) ra-vār bolup Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni aġalarıġa ḳoşup berdiler. Öz- (8) leri hem yolnıŋ başıġaça barıp in heme zınhārlap sizler (9) kelgünçe şubu yolnuŋ başıda saḳlap olturur men. Yūsüf ’ü- (10) mni sizlerge tafşurdum dép Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni sévüp ḳoyup (11) ḳoşup berdiler. Gedāġa tafşurdum déseler érdi. Salāmat (12) ḳavuşur érdiler. İki sévünçilüg bir köŋülge sıgmas. Ey birā- (13) der-i ‘azīzlar Ḫudā-yı Ta‘āladın özgesi bāṭıl turur. **[38b]** (1) Köŋlüŋiz ara yol bermegey sizler. Bī-dār dunyādur. Ḥażrat-ı (2) Yūsüf ’ni aġaları Ḥażrat-ı Ya‘ḳūb’nuŋ közleridin yıraḳ (3) barġunça

[34] Metinde بهار şeklinde yazılmıştır.
[35] Düşman yumuşak davransa da dikkatli ol!

‘ızzat bile ḳoyunlarıda boyunlarıda köterip alıp bar- (4) dılar. Andın kéyin yerde ḳoyup aldılarıġa salıp hedep alıp (5) yürüdiler.

Aldılar otraġa uşbu māhnı

Māt ḳılalıŋ (6) deh-bān ul şāhnı.

Her birisi taşladı. Bir meşetlikin

(7) Ya‘nī ki Ya’ḳūb seni dirler dilin

Her birige sıġınıp tiler fenāh

(8) Yoḳ édi Yūsüf kişi ‘ızzat-hāh

köydi. Anıŋ nālasıdın (9) ḫār ḫas yoḳ érdi. Yūsüf ’ge hīç faryād-res olturalı (10) dép bir aġaları bıçaḳnı soġurup keçkesige minip oltu- (11) ray-dép boġuzlar ḥālette, bir aġaları ḳan tökmek yaḫşı (12) érmes dép bir deşt-i bayābanda bir uluġ yol üzeside bir çu- (13) ḳur suyı aççıġ bir ḳuduḳ bar édi. Şul ḳuduḳ başıġa alıp **[39a]** (1) bardılar. Zār zār yıġlap bir aġalarınıŋ ayaġıġa yıġılıp érdi. Bir (2) ẕarra raḥm ḳılmay. Ḳuduḳġa saldılar. Ḥażrat-ı Yūsüf Ḥaḳ subḥānahu ve Ta‘ā- (3) laġa munācāt-ı peder-gāhī-yı ḳażīyy’ül-ḥācāt ḳılıp Ey bār-ı Ḫudāya sendin (4) özge panāhım yoḳdur. Her ne ḳılsaŋ kudrat sendedür dép tüşüp (5) barur ḥālda Ḫudā-yı Ta‘āladın Cabrā’il ‘alayhı’s-salāmġa (6) farmān boldı. Barıp Yūsüf ’ni tutup ul ḳuduḳnuŋ içide (7) ‘ılm kudratım birle bir uluġ taş yaratḳandur men ul taşnı Yūsüf- (8) ge taḫt ḳılıp olturġuzġıl dép darḥāl ul taşnı taḫt ḳılıp (9) olturġuzdı. Ul taḫtnıŋ üzeside ẕikr, tasbıḥġa maşġūl (10) bolup olturup érdiler kim aġaları kéç ḳurun Ḥażrat-ı Yūsüf- (11) nüŋ köŋleklerini yırtıp bir oġlaḳnı öltürüp ḳanġa (12) boyap yıġlaşıp yetip (yetip) kelip Ya‘ḳūb’ġa ḫaber berdiler. Biz (13) zavḳ surūr bile tamāşā ḳılıp ġāfil bolupdurmız. Ükem Yūsüf- **[39b]** (1) ni böri yépdür dédiler. Ḥażrat-ı Ya‘ḳūb teneḫḫī yol başıda o- (2) lturup érdiler. Āh Yūsüf ’üm dép na‘ra tartıp bī-hūş (3) bolup ölgen kişiler-dék yıġılıp ḳaldılar. Oġlanları (4) yaşurunça birbirige ışārat ḳılıp paşīmān ḳılur (5) érdiler. Fāyıda bermes érdi. Ḥażrat-ı Ya‘ḳūb üç kéçe (6) kündüz bī-hūş bolup yattılar. Şeher-i Medīne’din beş (7) yüz ḳāfıla savdāġa kelip ḳuduḳ başıġa tüştiler. Savdā-gerniŋ (8) iki ḳulı tartıp alġalı keldi. Daluvnı ḳuduḳġa salıp (9) su alur ḥālda Ḫudā-yı Tabāraḳa ve Ta‘āla Ḥażrat-ı Cabrā’il- (10) ġa farmān ḳıldı-kim Yūsüf daluvnı tutup ḳuduḳdın çıḳsun (11) dép. Ḥażrat-ı Yūsüf daluvnı tutup ḳuduḳdın çıḳtılar. (12) Ḥażrat-ı Yūsüf ’nüŋ cemāllarını kārvān ḫalḳı körüp (13) ḥayrān ḳaldılar. Ġavġāları çıḳḳanı eşitip aġaları ḥayrān **[40a]** (1) ḳaldı. Yūsüf aġalarını körüp kārvān ḫalḳınıŋ (2) arasıda büküp ḳuş tili-dék yalbarur érdiler. Aġala- (3) rı öltüremiz dép ḳaṣd ḳıldılar. Kārvān ḫalḳı so- (4) rdılar: Bular némeŋiz dép. Aġaları aydı-kim: Bu bizniŋ

hāna- (5) zād ḳulumız turur. Bizdin ayrılıp ayrılıp bir kéçe kündüz (6) ḳaçıp munda büküp éken biz munuŋ hızmatıdın (7) bīzārdurmız. Eger kişi alsa bu ḳulumızını satarmız dédiler. (8) Ehl-i ḳāfılanıŋ uluġı mālik tācir dégen on (9) yette föçek ful berip satıp aldı. Bendelig- (10) niŋ ḫaṭnı beriŋler dép üç ‘ayb birle ḫaṭ ḳılıp bérdiler. (11) Bir ‘aybı ḳaçḳu bir ‘aybı oġrı ayaġıġa işkil, ḳolıġa (12) ġabdūz (?) boynıġa zencīr salıp ıḫtıyātlap alıp (13) barıŋlar dép sattılar. Mālik tācir aġaları it bérgen-dék **[40b]** (1) ḳılıp Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni bir ḳotur tévege mindürüp Mıṣrī’ġa alıp (2) yürüdiler. Ḥażrat-ı Yūsüf analarınıŋ ḳabrsıġa yaḳīn yettiler. (3) Ḥażrat-ı Yūsüf bī-ṭāḳat bolup özlerini tévedin taşlap (4) analarınıŋ ḳabrısını ḳucaġlap yıġladılar. Közleri (5) uyḳuġa bardı. Analarını kördiler. Muŋdaşıp oltur- (6) dılar. Savdā-gerniŋ ḳulı arḳasıġa baḳıp Ḥażrat-ı Yūsüf- (7) ni téve üstide körmedi. Ḫācalarnıŋ sözleri rāst (8) éken dép istep kelip analarınıŋ ḳabrısıda taptı. Bergeç ur- (9) dı. Ḥażrat-ı Yūsüf yıġlap munācāt ḳıldılar. Şul-zamān (10) şūrış paydā boldı. Kārvānnıŋ yolı tutuldı. Ḳara- (11) ŋġuluḳ paydā boldı. Kārvānlar ḥayrān ḳalıp sordılar: (12) Ne vāḳ‘a boldı? Bu ḳul aydı: Ḳaçıp éken arḳasıdın barıp (13) bergeç urup édi-kim. Havā tutuldı dép bu sözni tamām ḳıldılar. **[41a]** (1) Ehl-i beyt ḳāfıla ḥayrān ḳalıp aydı-kim: Bu özgeçe kişi (2) éken dép Ḥażrat-ı Yūsüf ’nüŋ ayaġlarıġa yıġılıp (3) aydılar: Havā açıldı. ‘Özr taḳṣīrlar ḳoyup pād-şāhāna (4) lıbāslar keydürüp ‘ızāz ikrāmlar ḳılıp alıp yürü- (5) diler. Yolda ne-çend şeher ḫalḳı kāfir érdi. Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni (6) körüp īmān keltürdi. Āḫıru’l-amr Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni alıp (7) Mıṣrī’ġa yettiler.

Al-Ḳıṣṣa: Ḥażrat-ı Ya‘ḳūb Ḥażrat-ı Yūsüf- (8) nüŋ fırāḳlarıda dīvāna-vār bolup bayābānlarġa tüşüp başla- (9) rıġa tofraḳ saçıp ‘Arab zabānı birle navḥa-yı faryād ḳılıp (10) **اي شيءٍ قتلوه** Ya‘nī Yūsüfüm’ni yā néme birle öltürdüŋler (11) ékin? **اي بحرٍ غرّقوه** Ayā ḳaysı yerge kömdüŋizler ékin? (12) but barça dāġlar dāġ bolsun. Dāġ-ı hicrān bolmasun. Dāġ-ı (13) hicrān bolsa bolsun, dāġ-ı ferzend bolmasun. Her kişi ferzend- **[41b]** (1) idin cudādur. Yürek baġrı kabābdur. Ḥażrat-ı Ya‘ḳūb (2) öy barḳlarını barbād ḳılıp külbe-i beytü’l-aḥzān ıḫtıyār (3) ḳılıp yolda olturup ötgen kéçgendin Ḥażrat-ı Yūsüf- (4) nüŋ ḫaberini sorap çūn abr-ı nav-bahār yıġlap olturur (5) érdiler. Közleriniŋ yaşı aḳıp nā-bīnā boldılar. Mālik tā- (6) cir Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni alıp Mıṣrī’ġa yetti. Ḫalḳ tamāşāġa (7) çıḳtılar. Ul-kün on mısḳāl altun berey, ornuŋnı maŋa (8) bergil déseler hīç kişi bermes érdi.

Al-Ḳıṣṣa: Maġrıb zamānı- (9) da bir pād-şāh bar érdi. Aṭı Ṭaymūs Şāh érdi. Anıŋ bir (10) ḳızı bar érdi. Ḥūr-lıḳā māh-ı peyker. Şöhreti ‘ālemde maşhūr. (11) Aṭı Zelīḫā érdi. Bir kéçe Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni tüşide körüp aŋa (12) şaydā boldı. Ḥażrat-ı Yūsüf ’nüŋ ṣūretleride berāber ḳurçaḳ (13) étip özініŋ ṣūretide bir ḳız ḳurçaḳ étip tüfi **[42a]** (1) ḳılıp birini berige alıp berip işi şubu érdi. Ḳız kişi- (2) niŋ ḳurçaḳ oynamaḳı Zelīḫā’dın ḳalġan turur. Bir yıldın kéyin (3) Ḥażrat-ı

Yūsüf ’ni tüş kördi. Bir körünüp ġāyıb boldılar. (4) Zelīḫā cunūn bāzārıġa yüzlendi. Küçe bāzārıġa baş başta- (5) ḳ ayaġ yalaŋ çıḳu-dék ḥāl boldı. Altun zencīr ḳılıp (6) élig ayaġlarıġa salıp köz bağıda saḳladılar. Yana bir (7) yıldın kéyin Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni tüşide körüp yıġlap (8) ayaġlarıġa tüşüp zārī ḳılıp Zelīḫā sorar érdi: (9) Ey cān u cahānım, ne cānsız (?) üç yılnıŋ bu yüzige (10) faḳīr saccādanı sar-ġardān ḳılıp rusvā ḳıldıŋız. Émdi (11) sizdin ayrılıp ḳarārım yoḳ dép Ḥażrat-ı Yūsüf (12) tabassum ḳılıp aydılar: Aṭım Yūsüf, Mıṣr’nıŋ pād-şāhı turur (13) men- dép ġāyıb boldılar. Zelīḫā uyḳusıdın bī-zār bolup **[42b]** (1) kenīzeklerige ḫaber ḳıldılar. Élig ayaġımdın bend-i rencerini alıŋlar dép (2) öy ḳızları anıŋ [birle] ḫoş-ḥāl bolup dar-ḥāl bendin ḫalāṣ (3) ḳıldılar. Zelīḫā’nıŋ anasıġa ḫaber ḳıldılar. Ve bu ḥālnı bildiler. (4) Dar-ḥāl Mıṣrī’ġa elçi ravān ḳıldılar. Ul vaḳtda Mıṣrī’ġa mālik (5) Reyyān pād-şāh érdi. Elçi kelip Ṭaymūs şahnıŋ nāmesini Zelīḫā- (6) nıŋ ‘arż-ı ḥālını tutup berdi. Melīke-i Reyyān be-cān [u] dil ḳabūl (7) ḳılıp elçige an‘amlar ḳılıp yandurdı. Elçi kelip Ṭaymūs Şāh ḫo- (8) ş-ḥāl bolup Zelīḫā’nıŋ çabduḳıġa muḳayyad boldılar. Ne-çend kün (9) çapduḳ ṭayyār ḳılıp beş yüz téve rāst ḳılıp tört yüz (10) kenīzek-i māh-rūlarnı ḳoşup uluġ béglerni ḳoşup bir künlüg (11) yerge ata anaları kelip Zelīḫā’nı uzatıp yandılar. Bular ne-çend (12) kün yürüp Mıṣrī’ġa yaḳīn yettiler. Kişi çapturdılar. Mıṣrī (13) pād-şāhī hem çābekleri birle beş pār çıḳıp bir künlüg **[43a]** (1) yerge kelip tüştiler. Biri birige kişi iberip hādūḳ (2) soraşıp kéçe boldı. Zelīḫā bī-ḳarār bolup bir énégesi birle (3) kelip āheste çadırnı şıkāf ḳılıp bir hemān (4) āh-ı sar-dāz-ı dil-i pür-derd tartıp yıḳıldı. Énége ḫayrān (5) ḳaldı. Yüzige baḳtı. Gül-āb septi. Hūşıġa keldi. Énége sor- (6) dı: Ey cān u cahānım ne vāḳ‘a boldı. Zelīḫā aydı: Ey cān-ı mā- (7) dar men tüşümde körgen Yūsüf bu émes dédi. Énége miŋ (8) fusūn birle pes ḳıldı. Toy tamāşā aḳd-ı nikāḥ ḳılıp (9) şeherge kirdiler. Zelīḫā perde içide éşik ḥasrat töker érdi. (10) Ġayıbdın Zelīḫā āvāz eşitti. Ey Zelīḫā farīşān bolma[36]. Ul (11) amānāt Yūsüf ’nüŋ neṣībesidür sabab uşbu bāiṣ (12) bolup Yūsüf ’ge ḳavuşur sen dép āḫıru’l-amr Mıṣrī’ġa (13) kirdiler. Zelīḫā Ḥażrat-ı Yūsüf ’nüŋ yollarıġa muntaẓīr érdi.

[43b] (1) Al-Ḳıṣṣa: Mālik tācir Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni çahār-sū-yı Mıṣrī’ġa alıp kelip (2) turdı. Mıṣrī’niŋ içi on iki miŋ maḥalle, her maḥallede on (3) iki miŋ öylüg kişisi bar érdi. Hemme bar merd zan. Ḫalḳ (4) Ḥażrat-ı Yūsüf ’ge ḫarīdār boldı, kirdiler. Yūsüf ’ni bir kün sa- (5) tḳalı Mıṣrīlıḳ özini otġa atġalı on kün Ḥażrat-ı Yu- (6) süf özlerini barçadın kem körüp men ġarīb bī-kesdür men. (7) Meni kim alġay dép şikestelig ḳılur érdiler. Ul sababdın bar- (8) ġan sarı ḳadr u ḳıymatları zıyāda boldı. Hatta sekiz yaşda- (9) ḳı mūmālarġaça kelābe yip étip ḫarīdār boldı. Āḫıru’l-amr Zelīḫā (10) ḫaber tapıp Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni yıraḳdın ḳıraḳ başıdın körüp (11) bī-hūş bolup yıḳıldı. Yana hūşıġa kelip énégelerge ayttı: Men (12) tüşümde körgen yigit şul

[36] Metinde **بوالما** şeklinde yazılmıştır.

turur dép. Pād-şāhġa aytıp (13) bir kişi çıḳartıp Ḥażrat-ı Yūsüf birle mālik tācirni çırlatıp keldi. **[44a]** (1) Pād-şāhnıŋ Zelīḫā'nıŋ ḫazīneside hīç nemerse ḳalmay. Ḥażrat-ı Yūsüf- (2) nüŋ boyları teŋdi. On berāber la'l, cavāhır, altun kümüş berip (3) bi' ḳılıp, satıp, alıp pād-şāh Zelīḫā'nıŋ hızmatıda ḳoydılar. Pād- (4) şāh ayttı: Ey Yūsüf, men seni ferzendim dédim. Sen hem ḫıyānat ḳılma- (5) ġay sén dép Zelīḫā ḫoş-ḥāl u ḫurram bolup Ḥażrat-ı Yūsüf 'nüŋ cemāl- (6) larıġa ḫursand bolup berür érdi. Pād-şāhnıŋ béglerініŋ ḫa- (7) tunı ġāybāne Zelīḫā'ġa ṭa'na ḳıla başladılar. Zelīḫā eşitip (8) mıhmān ḳıladur men dép on ḫatunnı çırlatıp kelip ḳolıġa (9) birer éttik fıçaḳ birle ḳıyaz ḳoyup berip uşaḳ ḳılıŋlar (10) dép şul aşnāda Ḥażrat-ı Yūsüf 'ni çırlatıp kirdiler. Ḫatu- (11) nlar Ḥażrat-ı Yūsüf 'nüŋ yüzlerige baḳışı birle hūşlarıdın (12) kitip éliglerini kestiler. Ḳollarını tograġandın ḫaber- (13) leri bolmadı. Ḫatunlar aydılar: Bu fırışta turur. Beşer émesdür **[44b]** (1) dép Zelīḫā'dın reşk ḳılur érdiler.

Al-Ḳıṣṣa Zelīḫā Mıṣr'nıŋ bir (2) yıllık ḫarācını ḫarc ḳılıp bir 'ımārat ḳıldurdı. İçide yette (3) ḫucra ḳıldurdı. Birініŋ içide her bir ḫucranı miŋ törlüg (4) naḳş-ı nigār ḳıldurdı. Her tamlarıġa Ḥażrat-ı Yūsüf 'nüŋ şū- (5) retlerini tart turup érdi. Künlerde bir kün ḫalvat tapıp (6) Zelīḫā Ḥażrat-ı Yūsüf 'ni ul ḫucraġa başlap her ḫucranıŋ éşikige (7) ḳufl[37] saldı. Zelīḫā özini Ḥażrat-ı Yūsüf 'ge 'arż ḳıldı. Ḳabūl (8) ḳılmadılar. Zelīḫā aydı: Ey Yūsüf nége meni ḳabūl ḳılmay sen? (9) Eger Ḫudā'dın ḳorḳsaŋ Ḫudāyım kerīm raḥīm émes-mü? Eger pād-şāh- (10) dın ḳorḳsaŋ[38] zehr berip öltüreyin dép bısyār mulazamat- (11) lıḳ ḳıldı. Ḥażrat-ı Yūsüf Ḥaḳ subḥānahu ve ta'āladın ḳorḳup (12) pād-şāh tüzini saḳlap zīnādın yüz urup kaçtılar. (13) Her éşikge keldiler. Ḳufl açılıp éşik küşāde boldı. **[45a]** (1) Zelīḫā ḳoġlaşıp taşḳarḳı éşikge yetip Ḥażrat-ı (2) Yūsüf 'nüŋ yaḳalarını tutup şul aşnāda pād-şāhnıŋ (3) közi tüşti. Bu ḥālını körüp der-ġażab boldı. Zelīḫā (4) şermende bolup pād-şāhġa dād ḳıldı. Nāz uyḳusıda (5) yatıp érdim. Bu ḳul maŋa bī-edeblig birle ḳol sundı. (6) Sufay-dép ḳofup édim. Ḳaçtı. Ḥālā munda sén. Meni (7) kördüŋ. Men séni kördüm. Meniŋ dādımnı bergil dédi. Pā- (8) d-şāh ayttı: Ey Yūsüf men séni ferzendim dép sende bu ḫayā- (9) lat bar éken dédi. Ḥażrat-ı Yūsüf aydılar: Mendin hīç (10) günāh ṣādır bolmadı. Şul öyde böşikde bir nāreside bar- (11) dur. Şul guvālıḳ berür dédiler. Ul böşükdeki balanı alıp (12) çıḳtılar. Pād-şāhnıŋ neẓerige keltürdiler. Pād-şāh sordı: (13) Ey nāreside ferzend günāh ḳaysıda turur dép. Ul nāreside **[45b]** (1) ḥāl-ı tiliġa kelip aydı: Ey pād-şāh Yūsüf 'nüŋ yaḳasınıŋ (2) yurtuḳı eger arḳasıda bolsa günāh Zelīḫā'da turur. Eger yaḳasınıŋ (3) yurtuḳı aldıda bolsa günāh Yūsüf 'dedür dédi. Zelīḫā ḫā- (4) müş boldı. Şuncalig birle Ḥażrat-ı Yūsüf 'ni Zelīḫā zındān- (5) ġa saldurdı. Zelīḫā kündin künge Ḥażrat-ı Yūsüf 'nüŋ (6) fırāḳıda bī-

[37] Metinde **قلف** şeklinde yazılmıştır.
[38] Metinde **قورسانك** şeklinde yazılmıştır.

ḳarār boldı. Ve bī-ārām bolup bāzārġa çıḳıp yürür (7) boldı. Zındānda tört yüz günāh-kār bī-çāralar bar idi. Her (8) ḳaysıları tüş-körseler Ḥażrat-ı Yūsüf ta‘bīr aytur érd- (9) iler. Bir kéçe pād-şāh tüş-kördi. Bir daryādın yette semiz iŋek (10) çıḳtı. Arḳasıdın yette oruḳ uy çıḳtı. Bu semiz- (11) lerni yedi ve yana yette höl buġday başı çıḳtı. Yana yette ḳuruḳ (12) buġday başı paydā bolup yette höl buġday başıġa bürkeşip (13) yoḳ ḳıldı. Pād-şāh pāy-dār boldı. Bu tüş vahmıda **[46a]** (1) bısyār nem-nāk boldılar. Barça ‘ālımlarnı yıġıp ta‘bīrnı soradı. (2) Hīç kişi ta‘bīrnı ayta almadı. Üç aylıḳ muhlat bile çıḳtılar. Bu (3) üç ayġaça bu tüş pād-şāhnıŋ ve hem ‘ālımlarnıŋ ḫatrıdın (4) çıḳtı. Pād-şāh der-ġażab olup pād-şāh begāvalnı günāh-kār (5) ḳılıp zındāngа saldı.

Al-Ḳıṣṣa: Bir kün zındānda bir kimerse tüş kördi. (6) Értesige ḳofup bu kéçe bir tüş kördüm. Başımda ḥalvā köterip (7) yürür émiş men dédi. Ḥażrat-ı Yūsüf ta‘bīr ayttılar: Pād-şāh seni öltü- (8) rür megiŋni ḳarġa ḳuzġun yér dédiler érse értesige pād-şāh (9) zındāndın çıḳartıp öltürdiler. Megiŋni ḳarġa ḳuzġun (10) yédi. Yana bir kün pād-şāh begāvalnı günāh-kār ḳılıp zındāngа sa- (11) lıp érdi. Bir kéçe tüş kördi. Öşnümde Dastūr-ı ḫan éligimde (12) ḫūn köterip yürür émiş men dédi. Ḥażrat-ı Yūsüf ta‘bīr ayttılar: (13) Sizni pād-şāh günāhıŋızdın ötüp zındāndın çıḳarur dédiler. **[46b]** (1) Értesige pād-şāh günāhnı ötüp zındāndın çıḳarıp érdiler. (2) Şul ḫaber-gūy zındānda Yūsüf dép bir yigit bar. ‘Acab pākīze (3) kişi turur. Her kim tüş körse ta‘bīr aytadurur. Rāst keledür dédi. (4) Pād-şāhnıŋ ḫāṭrıdın çıḳıp ḳılıp érdi. Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni zı- (5) ndāngа salġannı yette yıl bolup idi. İki bégni iberdi. (6) Zındāndın çıḳarıp alıp keliŋler dép Ḥażrat-ı Yūsüf ayttılar: (7) Zelīḫā’dın sorasunlar, günāh ḳaysımızda éken pād-şāh on (8) ḫatunnı Zelīḫā’nı çırlatıp soradı. Zelīḫā her günāh mende dédi. (9) Yūsüf pāk durur dép ıḳrār ḳıldı. Zındānda tört yüz günāh- (10) kār bar érdi. Pād-şāhdın tilep zındāndın çıḳartıp (11) alıp ḳoyup érdiler. Ḥażrat-ı Yūsüf ’ge aṭ sar-u-pāy alıp keldiler. (12) Pād-şāh tüşi vāḳ‘asını sordı. Cavāb berip érdiler kim yette (13) yıldın kéyin ḳeḥṭlig bolur. Él nān dér cān berür dép ta‘bīrnı berdiler. **[47a]** (1) Pād-şāh ınṣāf ḳılıp ḳeḥṭlig tadbīrı üçün pād-şāh- (2) lıḳını Ḥażrat-ı Yūsüf ’ge berdi. Ḥażrat-ı Yūsüf yerlerni şūd- (3) kerd ḳıldurġalı kişi buyurup anbār anbār yıgdurup (4) aldılar. Ḥażrat-ı Yūsüf Zelīḫā’dın ḳaçıp zīnādın özle- (5) rini yaḳġandın Ḫudā-yı Ta‘āla pād-şāh ḳıldı. Āḫıratta yüz (6) ince durca bérse ‘acab érmes. Yette yıl bolup édi érse (7) ḳeḥṭlig belāsı paydā boldı. Élniŋ yaḳġan aşlıḳı (8) alta yıl yette bir yıl ḳalġanda ḫalḳ yeri suyını, bala barḳa- (9) sını Ḥażrat-ı Yūsüf ’ge satıp bende boldı. Üç ay (10) ḳalġanda hīç kişide ṭa‘ām ḳalmadı. Ve her ayda Ḥażrat-ı Yūsüf (11) bir martaba yüzlerini körsettiler. Ḫalḳ bi-hūş bolup yıḳılıp (12) ḳeḥṭligdin çıḳtılar. Zelīḫā Ḥażrat-ı Yūsüf ’nüŋ utru[39] yolla- (13) rıda keffe tikip

[39] Metinde **اوتر** şeklinde yazılmıştır.

olturup yıġlay yıġlay közleri nā-bīnā **[47b]** (1) boldı. Ḥażrat-ı Yūsüf aṭlansalar[40] on miŋ (2) tāc-dār bile aṭlanur érdiler. Ḳamçıları yerge tüşer. Beş miŋ (3) tāc-dār aṭıdın tüşer érdi. Zelīḫā bir saḥar vaḳtıda butnı bundın (4) alıp aytur érdi: Ey Ṣanam ḳırḳ yıldın beri seni farastış ḳıladur men. (5) Émdi tāḳatım ḳalmadı. Yūsüf 'ni maŋa muyassar ḳılıp bergil. Yā cānımnı (6) alġıl. Zār zār yıġlap butıdın ḥācat tiledi. Butdın hīç āvāz (7) kelmedi. İki taşnıŋ arasıġa alıp çıḳıp pāra pāra ḳıldı. Başını (8) secdege ḳoyup munācāt-ı peder-gāh-ı ḳāżıyyu'l-ḥācat ḳılıp aytur (9) érdi-kim: **امروز كناهي[41] بنده را بايد بخش (10) نقش بنقش اي بارا خدايا خداوندا بنده كناه ميكند** Ḥaḳ sén, rāst sén. Barça- (11) dın yandım seniŋ dar-gāhıŋġa kelip men. Navmīd yandurmaġıl (12) dép zārī ḳıldı. Ḥaḳ subḥānahu ve ta'āla āzār-şikestelikni ḳabūl (13) ḳılıp Ḥażrat-ı Yūsüf celālat birle keldiler. Ḫaber berdiler. Yā Zelīḫā **[48a]** (1) Ḥażrat-ı Yūsüf kelürler dép yaḳīn yettiler érse Zelīḫā (2) faryād ḳılıp ayttı: Yā Yūsüf ḳırḳ yılnıŋ bu yüzige seniŋ (3) fırāḳıŋda köyüp nergis közüm kör boldı. Ḥüsn-ı camālım (4) 'avr boldı. Elif dék ḳāmatım nūn boldı. Ne bolġay ḳamçıŋ- (5) nıŋ uçını uzatsaŋ bir söysem dédi. Ḥażrat-ı Yū- (6) süf ḳamçılarınıŋ uçını tutup berdiler. Zelīḫā bir āh-ı sar- (7) dāz-ı dil-i pür-derd tartıp ḳamçıġa söygen birle Zelīḫānıŋ aġzıdın (8) bir ot çıḳıp ḳamçıġa tutaştı. Ḥażrat-ı Yūsüf ḳamçını taşla- (9) dılar. Zelīḫānıŋ keffesige ot tutaşıp ḳaldı. Ḥażrat-ı Yū- (10) süf ḳaçıp kéyin turdılar. Zelīḫā aydı: Ḳırḳ yılnıŋ (11) bu yüzige bu ot meniŋ içimde érdi. Men ṭāḳat (12) ḳıldım. Sén bir zamān ṭāḳat ḳılalmaz-mu sén dép yana aydı: Ey (13) Yūsüf bir du'ā ḳıl, közlerim açılsa ḥüsn-i camālım burun- **[48b]** (1) ḳı-dék açıldı. Yūsüf du'ā ḳıldılar. Yüzi çarāġ dék açıldı. Ḥüsn-i camālı burunḳıdın yüz ḥaṣṣa zıyāda boldı. (2) Özi daryāsınıŋ ḳıraġıda 'ıbādat-ḫāna ḳılıp ṭā'atge maşġūl (3) boldı. Ul otġa[42] Zelīḫānıŋ içide édi. Ḥażrat-ı Yūsüf 'ge sır- (4) āyat ḳıldı. Ḳırḳ martaba Rayyān'nı elçi ḳılıp Zelīḫā ḳaşıġa iber- (5) diler. Zelīḫā ḳabūl ḳılmadı. Āḫıru'l-amr Ḥażrat-ı Yūsüf özleri (6) berür boldılar. Ḥażrat-ı Cabrā'il 'alayhı's-salām kelip ḫaber berdiler. (7) Yūsüf Zelīḫā ḳaşıġa aṭ birle barmasun-dép Ḫudā-yı Tabāraḳa ve Ta'ālā- (8) dın yarlıḳ boldı. Ul bīgāna érdi. Émdi butlarnı taşlap (9) bizge āşnā boldı dép. Ey birāder-i 'azīz butnı sındur- (10) maġunça murād ḥāṣıl bolmadı. Biz hem köŋlümüzdeki butlarımızını (11) çıḳarmaġunça murād ḥāṣıl bolmas.

Al-Farż: Ḥażrat-ı Yūsüf Zelīḫā ḳaşlarıġa bardılar. Zelīḫā kaçtılar. Ḥażrat-ı Yūsüf (12) Zelīḫā'nıŋ éteklerini tutup yırttılar. Zelīḫā ayttılar: (13) Yā Yūsüf ul-kün men siziŋ yaḳaŋızını yırtıp édi-kim émdi **[49a]** (1) teŋ bolduḳ dép turup aydılar. Ḥażrat-ı Cabrā'il (2) 'alayhı's-salām darıttılar: Ey Yūsüf Ḫudā-yı Ta'ālā salam yarlıḳa- (3) dı. Öz ḳudratım birle Zelīḫānı 'erş üstinde

[40] Metinde **اطلانسلا** şeklinde yazılmıştır.
[41] Ey Tanrı Teâla, kul günah eder. Kulun günahını bağışlamak gerek.
[42] Metinde **اوتكه** şeklinde yazılmıştır.

nıkāḥ ḳıldım. (4) Anda hem ‘aḳd-ı nıkāḥ ḳılsun-dép farmān boldı ança-kim Mıṣrī’da amīr (5) ve umarā uluġ kiçik ḫalḳnı çırlatıp toy tamāşā ‘aḳd-ı nıkāḥ (6) ḳılıp berdiler. **پست ازین خوشترچه**[43] **باشد در عالم که ناکه کم رسد** (7) Kündin künge ḫoş-ḥāl u ḫurram olturur ér- (8) diler. Ḳeḥṭlig Mıṣrī’din ötüp Ken‘ān’ġa vāḳı‘ boldı. Ḫalḳ bısyār (9) teŋ boldılar. Ḥażrat-ı Yūsüf ’nüŋ on aġaları bar érdi. Mıṣrī’ġa (10) aşlıḳ alġalı keldiler. Ḥażrat-ı Yūsüf şıkārġa çıḳıp édiler. (11) Her ḳaysı aġaları birer ḳaṭar téve botılap çöldin (12) çıḳıp yüzlerini kerü ġubār basıp ḥālları ḫarāb kelip (13) Ḥażrat-ı Yūsüf ’nüŋ aldılarıda tavāżu‘ birle turdılar. Ḥażrat-ı Yūsüf- **[49b]** (1) nüŋ yüzlerige nıḳāb tartığlıḳ érdi. Ḥażrat-ı Yūsüf (2) sordılar: Ne yerdin kelür sizler dép. Ammā yıraḳdın kelgünçe (3) aġaları ékenni bildiler. Ammā aġalarınıŋ aṣla ḫaberleri yoḳ (4) érdi. Bular ayttılar: Ey pād-şāhımız Ken‘ān’dın kelürmiz. (5) Ḥażrat-ı Yūsüf aydılar: Ey ġarīblar, sizler Ken‘ān’dın kimniŋ (6) avlādı bolur sizler dédiler. Bular aydılar: Biz Ḥażrat-ı (7) Ya’ḳūb’nuŋ oġlanları bolurmız dédiler. Ḥażrat-ı Yūsüf (8) sordılar: Ataŋızlarnıŋ ne ḥālları bar dép. Aġa- (9) ları aydılar: Atamız pīr boldılar. Közleri nā-bīnā boldılar. (10) Ḥażrat-ı Yūsüf yana sordılar: Ne sababdın nā-bīnā boldılar dép. (11) Yūsüf dép bir inimiz bar érdi. Anı böri yedi. Şunuŋ (12) fırāḳıda yıġlap nā-bīnā boldı dédiler. Ḥażrat-ı Yūsüf nıḳā- (13) bnıŋ içide yıġladılar. Oġlanlarıġa buyurdılar kim bu **[50a]** (1) Ken‘ān’larnı üç kün mıhmān-dārlıḳ ḳıldılar. Ken‘ānlar ḫayrān (2) ḳaldılar. Andın kéyin Ḥażrat-ı Yūsüf çırlatıp kelip sar u (3) pā-yı pād-şāhāna berip mıhmān-dārlıḳ ḳılıp ḫazīneçige (4) buyurdılar kim bu Ken‘ānlarġa aşlıḳ beriŋler. Alıp kelgen mālını (5) yaşurunça aşlıḳnıŋ arasıġa salıp beriŋgler dép. (6) Şundaḳ ḳıldılar. Ken‘ānlar yanar boldılar. Ḥażrat-ı Yūsüf (7) soradılar: Yana hem aġalarıŋız bar mu dédiler. Aġaları (8) aydılar: İbni Yemen dép bir inimiz bar. Yūsüfni böri (9) yegenniŋ bu bezīze atamızġa şul mūnis[44] turur dédiler. (10) Ḥażrat-ı Yūsüf aydılar: Yana kelseŋler İbni Yemen’ni mü (11) alıp keliŋler aŋa hem aşlıḳ bereliŋ dédiler. Kenanlar ya- (12) ndılar. Ḥażrat-ı Ya’ḳūb bular yolıġa muntaẓır édiler. (13) Atalarıġa bısyār ta ‘rıflar birle Ḥażrat-ı Yūsüf **[50b]** (1) du‘ālarını yetgürdiler. Aşlıḳ alġanı alıp barġan māl (2) aşlıknıŋ arasıdın çıḳtı. Bısyār sévündiler. (3) Atalarıġa ayttılar. Mıṣr’nıŋ pād-şāhı İbn-i Yemenni mü alıp (4) keliŋler dép aydılar dédiler. Ḥażrat-ı Ya’ḳūb yıġlap (5) ayttılar: Munı hem mendin cudā ḳılġalı ḫayālıŋlar bar mudur (6) dép naçar ḳoşup berdiler. Ḥażrat-ı Yūsüf ’ge nāma ḳılıp (7) berdiler. Men pür-‘ācızdın Mıṣr pād-şāhıġa du‘ā. Ferzend-i (8) dil-bendimni böri yedi. İbni Yemen birle şunuŋ fırāḳıda olturur érdim (9) dép oġlanlarıġa aydılar. Ḳaçan Mıṣrī’ġa yetsiŋler her ne barıŋlar (10) bir dervāzedin kirmeŋler. Köz tegmesün dédiler. Ḥażrat-ı Yūsüf ’nüŋ (11) aġaları Mıṣrī’ġa ravān boldılar. Neççend kün yol

[43] Dünyada bundan daha güzel ne olabilir ki, birdenbire azalsın.

[44] Metinde **مونوس** şeklinde yazılmıştır.

yürüdiler. Mışrī'ġa (12) kirdiler. Ḥażrat-ı Yūsūf 'nüŋ aġalarını çırlatıp alıp bardılar. Aġa- (13) ları kördiler: Miŋ altun tabaḳ tutḳan yasavul oŋ ḳollarıda **[51a]** (1) miŋ altun tabaḳ tutḳan yasavul, çef ḳollarıda miŋ tāc-dār (2) yigit aldılarıda miŋ tāc-dār yigit arḳalarıda ḥayrān bolup. (3) Ken'ānlar ḳaldılar. Şul aşnāda begāvallar dastūr-ı ḫan saldılar. (4) Ken'ānlarġa altun ayaḳda aş ḳoydılar. Hemme ikisige bir aş keldi. (5) İbn Yemen aş yemey yıġlap olturur érdi. Ḥażrat-ı Yūsūf soradılar: (6) Nége yıġlar sén dép. İbn-i Yemen aydı: Her ne ba-aġalarım ikevlen (7) aş yeydürler. Meniŋ Yūsūf dép bir aġam bar érdi. Ul bolsa men (8) hem ikevlen yér érdim dép şuŋa yıġlaydur men dédi. Ḥażrat-ı (9) Yūsūf yıġlap aydılar kim: Ey oġul men seniŋ aġaŋ bolayın dép (10) özlerige hem-kāse ḳıldılar. Aşḳa ḳol uzatḳanda İbn-i Yemen (11) teneḫḫī hem yıġladı başladı. Ḥażrat-ı Yūsūf yana soradılar: (12) Ey oġul nége yıġlay sén dép. İbn-i Yemen aydı: Ḳolları aġam (13) Yūsūf 'nüŋ ḳollarıġa oḫşadı dép. Şuŋa yıġlaydur men **[51b]** (1) dédi. Ḥażrat-ı Yūsūf bī-ṭāḳat bolup İbn-i Yemen'niŋ ḳolıdın (2) tutup içgeri alıp kirip nıḳābdın yüzlerini İbn-i Yemen- (3) ge körsettiler érse İbn-i Yemen körüp bi-hūş bolup yıḳıldılar. (4) Yana hūşıġa kelip aydı: Ey pād-şāh-ı 'ālem, bu meniŋ tüşüm mü? (5) Yā oŋum ékin? Émdi özleridin cudā ḳılmasalar dép zārlıḳ (6) bısyār ḳıldı. Ḥażrat-ı Yūsūf aydılar: Ey İbn-i Yemen bu sırnı kişige āşkā- (7) ra ḳılmaġıl, men seni aġalarıŋdın alıp ḳalay aşlık bir (8) yükünge bir altun tabaḳnı yaşurunça saldurup ḳoyay. Yo- (9) lġa çıḳıp yürügendin kéyin kişi iberip aldurup kéley déd- (10) iler. Aşdın kéyin du'ā tekbīr ḳılıp begāvalnı çırlatıp bu Ken'ān- (11) larġa aşlıḳ beriŋgler. İbn-i Yemen'niŋ ḳuçasıġa bir altun ayaḳ- (12) nı pınhān salınlar. Kişi bilmegeyler. Bir iki ḳonaḳ barġandın (13) kéyin arḳasıdın barıp aḫtarıp ayaḳnı tafıp İbn-i Yemen'ni **[52a]** (1) alıp yanınlar dép Ken'ānlarġa aşlıḳ berip uzattılar. (2) İki kündin kéyin arḳasıdın iki yüz kişi berip aḫtarıp (3) İbn-i Yemen'niŋ yüküdin altun ayaḳnı tafıp alıp yandur- (4) dılar. Ken'ānlar ḥayrān ḳaldılar. "Atamızġa ne cavāb berür- (5) miz?" dép her ne barı yandılar. Kelip Ḥażrat-ı Yūsūf 'ġa dād (6) ḳıldılar. Kiçik 'ıyāl 'aḳlı yoḳ. Aġasınıŋ fırāḳıda dīvāna- (7) dur. Aġası Yūsūf hem oġrı érdiler dédiler. Ḥażrat-ı (8) Yūsūf ḫaṭ oḳuşnı bilür mü sizler? dép bir ḫaṭ çıḳa- (9) rıp berdiler. Yūsūf biznіŋ ḳulumız dép mālik tācir- (10) ġa on yette föçek pulġa satġan ḫaṭları éken. Ḥażrat-ı (11) Yūsūf 'nüŋ aġaları yerge baḳıp turdılar. Ḥażrat-ı Yūsūf (12) aydılar kim: Sizler cāsūz yā oġrı sözü- (13) ŋler yalġan çıḳadur dép zındānġa saldurdılar. **[52b]** (1) Kéçe mir-aġalı (?) kişi ḳoydılar. Taŋ atḳunça na'la vü zārī ḳılıp (2) cān ü hemleridin uyuḳlamas érdiler. Értesige (3) bularġa kişi iberip alıp kelip pād-şāhāna (4) sar u pāylar berip Ḥażrat-ı Yūsūf nıḳābdın[45] yüzlerini (5) açıp körsettiler. Aġaları şermendeligdin (6) yüz tüpin yıḳıldılar. Ḥażrat-ı Yūsūf aġalarınıŋ (7) günāhnı ötüp köŋleklerini satḳan kenīzek Beşir- (8) din Ḥażrat-ı Ya'ḳūb'ġa

[45] Metinde **بقابدين** şeklinde yazılmıştır.

iberdiler. Ḥażrat-ı Ya’ḳūb (9) köŋlekni közlerige sürtüşleri birle közleri (10) bīnā bolur dép iberdiler. Ken‘ān’ġa yetgeli üç kün ḳalġa- (11) nda Ḥażrat-ı Ya’ḳūb na‘ra tartıp ḳoptılar. Bukün dımā- (12) ġıġa Yūsūf ’nüŋ yedi kelür dép él musaḫḫara tutar (13) érdiler. Beşir yetip keldi. Anası dervāzede sā- **[53a]** (1) yıllıḳ ḳılıp közi nā-bīnā olturur érdi. Oglınıŋ yedini alıp (2) faryād ḳılıp ḳıçḳırıp oġlı anasınıŋ āvāzını eşitip boynını ḳo- (3) çup yüzini yüzige sürtgen birle bīnā boldı. Andın ötüp (4) Ḥażrat-ı Ya’ḳūb ḳaşlarıġa kelip Ḥażrat-ı Yūsūf ’nüŋ köŋlek- (5) lerini berip aydı: Ḥażrat-ı Ya’ḳūb köŋlekni közlerige sü- (6) rtüşleri birle közleri bīnā boldı. Beşir Ḥażrat-ı Yūsūf ’nüŋ (7) ḫaberlerini Mıṣrī’ġa pād-şāh ékenlerini ayttı. Ḥażrat-ı Ya’ḳūb (8) sordılar: Ḳaysı dīnide turur dép cavāb berdi. Musulmān (9) dīnide turur dép Ḥażrat-ı Ya’ḳūb yüz miŋ şükrler keltürür (10) érdiler. Ḥażrat-ı Ya’ḳūb bir hefte çapduḳ ḳılıp Mıṣrī’ġa ravān (11) boldılar. Barça uruġ ḳayaşları birle éllig ḳaṭar téve birle (12) kéçe kündüz yürüp Mıṣrī’ġa yaḳīn yettiler érse Ḥażrat-ı Yūsūf- (13) ge ḫaber yetgürdiler. Ḥażrat-ı Yūsūf hem Mıṣrī’din leşker-i ambūh **[53b]** (1) ve calālat birle ıstıḳbāl ḳılıp çıḳtılar. Mucarradı da- (2) dalarını körüşleri birle yıraḳdın özlerini aṭdın (3) taşlaġaylar. Ḥażrat-ı Ya’ḳūb men‘ ḳılıp ḳoymadılar kim (4) pādşāhlıḳġa şikeste bar dép bir birilerini kö- (5) rüp bī-hūş bolup ḳaldılar. Ba‘de’z-furuḫtdın kéyin (6) hūşlarıġa kelip hādūḳ soraşıp Ḥażrat-ı Yūsūf (7) ḳofup tikilip ḳılıp Mıṣrī’ġa ravān boldılar. Ḳırḳ kün (8) āyına baġlap mıhmān-dārlıḳ ḳıldılar. Ḥażrat-ı Yūsūf ’ge Mıṣr (9) ḫalḳı ḳeḥṭligde her ne barırı suyını, ḥavlı ḥarāmlarını (10) bala barḳalarını ṭa‘ām üçün satıp bende bolġan hīç (11) āzād ḳalġan érmes érdi. Hemme barını yıġdurup so- (12) rdılar: Sizler kimniŋ dép hemme bar ḫalḳ biz Ḥażratla- (13) rınıŋ bendeleri dép āvāz keldi. Ḥażrat-ı Yūsūf **[54a]** (1) Ḥażrat-ı Ya’ḳūb bilen tirig körüşgenleriniŋ şükre- (2) sige barçasını āzād ḳılıp yer suylarını yandurup (3) berdiler. Ḳıyāmat küni Ḫudā-yı Tabāraḳa ve Ta‘ālā cemī‘ güneh-kār (4) bendelerini Ḥażratı Muḥammed Mustafa sallallahu alayhı ve sallamnıŋ (5) tüfeylidin ātāş-ı dūzaḫdın āzād ḳılsalar hīç ‘acab ér- (6) mes. Ḥażrat-ı Yūsūf, Ḥażrat-ı Ya’ḳūb birle mulāḳāt (7) on yıl zında-kārlık ḳıldılar. Andın kéyin ‘ālem-i fānīdin (8) ‘ālem-i bāḳīġa rıḥlat ḳıldılar. (9) **إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ**[46] Daryānıŋ bu yüzide mazārāt ḳılıp defn ḳıldılar. (10) Zelīḫā üç kéçe kündüz bī-hūş bolup yana hūşlarıġa (11) kelip Ḥażrat-ı Yūsūf ’nüŋ mazārātlarıġa barıp çevrü- (12) lüp közleriniŋ gevherlerini çıḳarıp Ḥażrat-ı Yūsūf (13) tofraḳları üzere saçıp men bolsam érdi tā bu **[54b]** (1) teŋizniŋ başıġa la‘l cavāhır saçar érdim dép. Zelīḫā (2) hem can be-ḫaḳ taslīm ḳıldılar. Ḥażratı Yūsūf ’nüŋ yanlarıda da- (3) fn ḳıldılar. Bu felek ġaddār nā-bīdār, ṣa‘bede-engīz ḳılıp Ḥażratı (4) Yūsūf ’nüŋ yanlarıda yatḳalı ḳoymadılar. Daryānıŋ oyanıda (5) ḳoysalar bu yanıdaḳı ḫalḳġa ḳeḥṭlig vabā boldı. Büz- (6) rügler yıġılıp kelip maṣlaḥat bilen Ḥażrat-ı Yūsūf- (7) nüŋ

[46] Bakara Suresi 156. Ayet: “Biz Allah’a aitiz ve kuşkusuz O’na döneceğiz.”

cesedlerini alıp seng-i mermerdin sanduḳ ḳılıp (8) daryānıŋ ḳarnıda defn ḳıldılar ‘ālem-i aṣlīġa keldi-dépdür- (9) ler. Va’llahu ‘ālam bi’ṣ-ṣavāb. Yana keldük Ravza-yı Şühedā-yı (10) Sālıḥīn’niŋ sözlerige. Āḫırul-amr ṣaḥābalar yıġılıp (11) Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ’nı kigürdiler. Ḥażrat-ı rasūl alayhı’s- (12) salāmdın ḫaber alıŋ. Ne ḥālda tururlar dép. Ḥażrat-ı (13) Abābekr-i Ṣıddīḳ kirip aydılar: Yā rasūlu’llāh, ne üçün **[55a]** (1) çıḳmadılar dép. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām aydılar: Ḳayaşım (2) Cabrā’il ḫaber berdi. Benī Ümeyye ḳabīlasıdın sizniŋ (3) ferzendleriŋizġa cafā ḳılġaylar dép Ḫoca Mu‘āviye bu sö- (4) zni eşitip Benī Ümeyye ḳabīlasıdın men turur men. Eger andaġ bolsa (5) men hergiz ḫatun almaġay men dép şart ḳıldı. Taḳdīr-i i- (6) lāhīġa hīç kim çāra ḳıla almadılar. Bir kün Ḫoca Mu‘āviye ḳāżā- (7) yı ḥācatge olturup édi. Fārıġ bolup özini çalma (8) birle pāk ḳılur érdi. Çalmada çıban bar éken altını çayan (9) çaḳtı. Ḫoca Mu‘āviye bī-ḫūd bolup yıḳıldı. Yana bir vilāyetdin (10) ṭabīb alıp keldiler. Ul aydı: Tā siz mucāma‘at ḳılmaġunça (11) bu ranc gizdin yaḫşı bolmas siz dédi. Ḫoca Mu‘āviye aydı: (12) Men ḫatun almaslıḳġa şarṭ ḳılıp érdim. Ne ‘ilāc ḳılur (13) men dédi. Cemī‘ ṣaḥābalar aydılar: Bir ḳabīḥ yetmiş yaşar **[55b]** (1) kebīr bolġay. Anıŋ birle cımā‘ ḳılsa ferzend bolmaġay dédiler. (2) Żarūratdın bir Ḥabeş kenīzekni nıkāḥ ḳıldurup cımā‘ ḳıldı. (3) Taḳdīr-i ilāhī mundaġ éken. Bu kenīzek ḥāmıla boldı. Bir oġul tu- (4) ġdı. Aṭını Yezīd-i La‘īn ḳoydı. Şūm Yezīd çoŋ boldı. Mu‘ā- (5) viye anı bısyār söye başladı. Bir kün Mu‘āviye Yezīd’ni boy- (6) nıġa köterip keldi. Rasūl ‘alayhı’s-salām aydılar: ‘Acabdur körü- (7) ŋler bir uçmaġlıḳ bir tamuġluḳnı boynıġa köterip keledür dédiler. (8) Hemme ṣaḥābalar eşitip ta‘accubge ḳaldılar. Ammā Mervān hem Benī (9) Ümeyye ḳabīlasıdın érdi. Özini uluġlardın tutup berür. Rasū- (10) l ‘alayhı’s-salām ṭereflerige ḫuṣūmat ḳılıp barur érdi. Bir kün (11) Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ’nıŋ oġlanları birle uruştı. Ḥażrat-ı (12) rasūl ‘alayhı’s-salāmġa dād ḳılıştılar. Tanuḳ bergüçi ḫaṭā Mervān (13) dép guvāhlıḳ berdiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām Mervān’nıŋ **[56a]** (1) zulfını ḳırḳıŋlar dép buyurdılar. Şul-zamān Mervān’nıŋ (2) zulfını ḳırḳtılar. Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ’ġa baḳıp aydı: Ḫāb (3) bir kün bolġay-kim seniŋ ogluŋġa bir iş ḳılġay men dép (4) taşḳarı çıḳtı. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām aydılar kim: Bir kün (5) bolġay-kim bu Mervān ḫalḳnı teşvişligge salġay-dép (6) ṣaḥābalar birle cem‘ bolup bu Mervān’nı yıraḳġa ibermek kerek-dép (7) koġlap Şām’ġa iberdiler. Ḳaçan-kim Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (8) bu fānī dunyādın rıḥlat ḳıldılar érse ḫilāfetni Ḥażrat-ı Abā- (9) bekr-i Ṣıddīḳ’ġa farmānladılar. Şul ruḫṣat birle Ḥażrat’nıŋ (10) vafātlarıdın kéyin āzīnada imāmetlig ḳıldılar. Ey Musulmānlar (11) meni Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām imāmetligge vaṣıyyat ḳılıp édile- (12) r. Émdi sizler neme dérsizler dédiler. Bular barçaları (13) rıżā berdiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ vafāt

bolġa- **[56b]** (1) nlarını eşitip Mervān bir-name[47] iberiptür. Ḥażrat-ı rasūl (2) ‘alayhı’s-salām dunyādın vafāt ḳılıpdurlar. Émdi barmaḳġa ruḫṣat (3) bar mu ékin? Biz hem barsaḳ. Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ aydılar: Ul (4) kimerseni Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām fitneligidin sorup (5) Medīne’din çıḳarıp édiler. Tenehḫḫī hem yıraḳ barsun-désem (6) ḳıldılar. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmdın kéyin alta ay (7) bolġanda Ḥażrat-ı Fāṭıma-ı Zehrā vafāt ḳıldılar. Vafātlarıdın (8) bir kün ilgeri Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnı tüşleride kördiler. (9) Uçmaḳ ṭa‘āmlarını yémey, aldılarıda ḳoyup ıntıẓār olturdı- (10) lar. Ḥażrat-ı Fāṭıma sordılar: Yā peder-i büzürg-vār bu ṭa‘āmlarnı (11) nége yémeydürler dép. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām aydılar: (12) Ey ferzend sizge muntaẓīr turur men. Fātrāḳ bizge ḳavuşġa- (13) y siz dédiler. Ḥażrat-ı Fāṭıma bu tüşni körüp oyġandı. **[57a]** (1) Ṣubḥ vaḳtı bolubdur ḳofup ġasl-ı ṭahārat ḳıldılar. Namāzdın fār- (2) ıġ bolup şahzādalarnıŋ tonlarını yudılar. Ve kāküllerini taradılar. (3) Yıġlap aydılar kim: “Ey can ferzendlerim sizlerge kim ġem-ḫārlıḳ ḳılġa- (4) y? Tonlarıŋızını kim yuġay? Kākülleriŋizni kim taraġay?” dép érdiler. Bu (5) ḥālda Ḥażrat-ı ‘Alī kirip keldiler. Ḥażrat-ı Fāṭıma aydılar: Yā ‘Alī un (6) alıp beriŋ bir neçe künlüg nāngа ḫamīr ḳılay-dép nān füşürüp şahzā- (7) delerge berdiler. Ḥażrat-ı ‘Alī aydılar: “Yā Fāṭıma siz hīç vaḳtda bu aşnı (8) ḳılmasdıŋız. Ṭā‘at ‘ıbādatdın bölek işġa maşġūl bolmas (9) édiŋiz. Bu-kün ne sır körüp siz?” dédiler. Ḥażrat-ı Fāṭıma aydılar: Yā ‘Alī (10) biliŋ ve āgāh boluŋ[48] babam, Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu’llahnı tüşümde kördüm. Men (11) hem āḫırat seferi ḳılġay-men. Anıŋ üçün baş közümni taradım. Şahzāda- (12) larnıŋ kākküllerini taradım dédiler. Mendin kéyin ḳalsalar ular- (13) nıŋ kākküllerini taraġuçı nān étip bergüçi tonlarını yup bergüçi **[57b]** (1) kişi çıḳmas dép bu aşlarnı ḳıldım dédiler. Ḥażrat-ı ‘Alī parīşān (2) boldılar. Ḥażrat-ı Fāṭıma aydılar: Ey ferzendlerim yaḫşı ḳalıŋlar dép (3) ḳuçaġlaşıp yıġlaştılar. Ḥażrat-ı şahzādalar yıġlaşıp aydılar: “Ey (4) mihr-bān anamız, bizni yetim ḳoyup ḳayan barur siz?” dép ḳattıġ āhī tartıp (5) yıġlaştılar. Ḥażrat-ı Fāṭıma, Ḥażrat-ı ‘Alī’ġa aydılar: Yā ‘Alī bu ferzendlerim (6) ‘azīz asrasunlar. Köŋüllerini carāḥat ḳılmasunlar. Yetimlerniŋ çıraylıḳ (7) sarıġa köŋülleri sınuḳ bolur men. Bu-kün Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (8) ḳaşlarıġa barur men dép vaṣıyyatlarını tamām ḳılıp yigirme üç yaşlarıda (9) sefer-i aḫırat ḳıldılar. Ḳaluhu إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ barça ṣaḥāba- (10) lar cem‘ bolup keldiler. Ḥażrat-ı şahzāda İmām Ḥasen ve İmām Ḥüseyn baş (11) baştaḳ bolup keysülerini şeşip ta‘ziyet tutup navḥa birle (12) aydılar: Ey mihr-bān anamız; babamız, Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām- (13) nı körgümiz kelse fırāḳ otını siziŋ cemālıŋız birle öçürüp **[58a]** (1) érdük. Émdi bī-veh ḳalduk. Bizge kim havā-dārlıḳ ḳılġay? Ḥālımız- (2) dın kim ḫaber-dār bolġay-dép navḥa-

[47] Metinde **خرنامه** şeklinde yazılmıştır.
[48] Metinde **بلون** şeklinde yazılmıştır.

yı āġāz ḳıldılar. Ul-kün kıyāmat (3) ḳayyūm bolġan-dék boldı. Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ başlıgın bar- (4) ça ṣaḥābalar baş baştaḳ bolup yıġlap aydılar: “Ey Ḥażrat-ı (5) rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ yād-gārları, her künde kelip sizni körsek (6) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnı körgen-dék bolur érdük. Émdi kayan (7) baralı? Kimniŋ yüzige baḳalı? Köŋlümiz ḳuruḳsa kimniŋ dīdārı (8) birle merhem ḳılalı?” dép ḳattıġ ta‘ziyet tutup yıġlaştılar. Ḥażrat-ı (9) Abābekr-i Ṣıddīḳ aydılar: Men Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmdın eşitip (10) édim. Her kim meniŋ ḳızım Fāṭīmā’nıŋ namāzıġa ḥāżır bolsa ḥaṣābsız (11) uçmaḳġa kirgey dép aydılar dédiler. Ḥażrat-ı Fāṭīmā’nı Ḥażrat-ı ‘Alī yu- (12) dılar. Teşviş[49] Ḥażrat-ı ‘Alī’ġa édi. Özge kişi öz ḫatunını (13) yumaḳ ravā érmes. Ḥażrat-ı Fāṭīmā’nı canāzege saldılar. Ḥażrat-ı **[58b]** (1) Şahzādalar aydılar: “Ey peder-i büzürg-vār canāzeniŋ tört (2) pāyası bar. Üç pāyasını üçümiz köterürmiz. Yana bir pāyasını kim (3) köterür?” dédiler. Ul sā‘atda bir āvāz keldi-kim: “Siler ġem yemeŋler, (4) kötergüçi bar.” dép. Şul-zamān yette ḳat āsmān ‘erş-i kürsī lavḥ-i (5) ḳalem fırıştaları ḥāżır bolup namāzġa turdılar. Canāzeni köterip (6) havāġa uçtılar. Ḥalḳ ḥayrān ḳaldılar. Bir saatdın kéyin Medīne (7) mübārek ayaġlarıda orun ingen yerde hazır (8) boldılar. Ḥażrat-ı Fāṭīmā’nı fırıştalardın dafn ḳıldılar. Ḥażrat-ı Abābekr-i (9) Ṣıddīḳ başlıġ cemī‘ ṣaḥābalar kelip aydılar: Biz Fāṭīmā’nıŋ (10) namāzını[50] ötep dafn ḳıladurmız dép ġulġula boldı. Ḥażrat-ı ‘Alī bile (11) bular açarġa zor ḳıldılar. Ḥażrat-ı Fāṭıma vaṣıyyat ḳılıp aydı: (12) Meniŋ canāzemġa kişi kelmesün. Nā-maḥramnıŋ közi tüşmesün-dép (13) aydılar dédiler. Bu sözge unamay. Ṣaḥābalar ġażab birle turdılar. **[59a]** (1) Bildiler kim söz rāst kelmeydür. Ḥażrat-ı ‘Alī cübbelerini keydiler. (2) Ḳollarıġa gürz aldılar. Meniŋ birle kim muḳābala boladur dép turdılar. Hīç (3) kişi yaḳīn kéle almadılar. Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ aydılar: Ey ṣaḥābalar (4) émdi yanıŋlar. Men Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmdın eşitip édim. Ḳayu kün (5) Ḥażrat-ı ‘Alī éligige Zu’l-fıḳār alıp tursa maşrıḳdın maġrıb ḫalḳı (6) cem‘ bolsalar rāst kéle-almas dép aydılar dédiler. Hemme ṣaḥābalar (7) yandılar. Aradın ḫuṣūmat köterildi. Andaġ rıvāyat ḳılıpdur kim (8) Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ raḍıya’llahu‘anhā iki yıl alta ay ḫalīfalıḳ (9) ḳıldılar. Bir kün rancūr bolup yattılar. Barça ṣaḥābalar cem‘ bolup körgeli keld- (10) iler. İbn ‘Abbās uluġ ṣaḥāba érdiler. Bular sordılar kim: “Ey ḫalīfa, (11) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām rancūr boldılar. Ḫalīfalıḳını sizge berdiler. Siz (12) kimge berür siz?” dédiler. Ḥażrat-ı Ababekr-ı Ṣıddīḳ yüzlerini Ḥażrat-ı (13) ‘Ömer raḍıya’llahu‘anhaġa ḳılıp aydılar: Ḫaṭṭābnıŋ oġlı, men sizge bérdim. **[59b]** (1) Bu işġa sizdin orunluḳ kişi yoḳ. Ḫudā-yı Ta‘ālā’nıŋ ḳullarıġa (2) rāstlıḳ ḳılıŋ dép vaṣıyyatlarını tamām ḳılıp cān be-ḥaḳ (3) taslīm ḳıldılar. Ḳaluhu **إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ** Ḥażrat-ı Abā- (4) beḳr-i

[49] Metinde **تشريف** şeklinde yazılmıştır.
[50] Metinde **نماريني** şeklinde yazılmıştır.

Ṣıddīḳ'nı Medīne'de Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salāmnıŋ yanla- (5) rıda dafn ḳıldılar. Ḥażrat-ı 'Ömer raḍıya'llahu'anha ḫilāfetge o- (6) lturdılar. Aṭrāf-ı 'ālemge nāme iberdiler. Tā maşrıḳdın maġr- (7) ıbdaḳı vilāyetlerġa kişi iberdiler. Avvalḳı uluġları kelip (8) salāmġa ınḳıyād ḳılsun. Eger kelmese men özüm barıp özlerini (9) öltürüp oġlı ḳızlarını esīr ḳılıp yoḳ ḳılur men-dép (10) nāme yetgen zamān 'ālem-i ḫalḳı salāmġa ınḳıyād ḳıldılar. İslām besī (11) ḳavī boldı. Ḥażrat-ı 'Ömer raḍıya'llahu'anha 'Arab leşkerini Rūm'ġa iber- (12) diler. Kāfirlerni İslām'ġa indeŋler. 'Acam vilāyetlerini Musulmān (13) ḳılıŋlar dép İslām çerigi kelip küfr ḫalḳını ber-hem berip. **[60a]** (1) Pād-şāhınıŋ bir oġlı bir ḳızı bar érdi. Esīr (2) ḳılıp (ḳılıp) Medīne'ge alıp keldiler. Oġlınıŋ aṭı Hūrmīz, ḳızı- (3) nıŋ atı Nūş. Yana bir ḳızınıŋ aṭı Şehrbānū érdi. Be-ġāyet (4) ṣāḥib-i cemāl ḳızlar érdi. Māl amvāllarını bile alıp keldiler. (5) Hūrmīz īmān aytḳalı unamadı. Öltürdiler. Ḳızlarnı hem īmānġa (6) ta'ziyet ḳıldılar. Bu ḳızlar bizniŋ aġamızını öltürdiler (7) dép īmān aytḳalı unamadı. Ḳızlarnı hem öltürür ḥālatda (8) Ḥażrat-ı 'Alī kirip keldiler. Hūrmīz īmān aytḳalı unamadı. (9) Başını kestük dédiler. Ḥażrat-ı 'Alī'niŋ açıġları keldiler. (10) Kişi öltürürge ṣabr ḳılmaḳ-kerek. Meger üç işġa ıżṭırāb (11) ḳılmaḳ kerek: Ḳız ḳad-rasīda bolsa ḫaşmige berürge, yana biri (12) mıhmānġa muḥāżır çıḳarurġa, yana biri ölügni tīz ton çıḳa- (13) rurġa. Andın bölek işini ṣabr birle ḳılmaḳ-kerek dédiler. Yana **[60b]** (1) aydı: Bu ḳızını bir kişige bereli naṣīḥat ḳılsun sākinlig[51] (2) birle īmān keltürgey-dép Ümmü Seleme'ge berdiler. Ümmü Seleme cān (3) teni birle 'azīz asrap naṣīḥatlar ḳılıp érdiler. Neçe kün (4) īmānġa dalālat ḳılıp tamuġdın ḳorḳutup behiştdin (5) beşāret berip édiler. Şehrbānū, Nūşbānū īmān keltü- (6) rdi. Ḥażrat-ı 'Ömer eşitip şādmān boldılar. Aydılar (7) kim: Yā 'Alī eger siz kelmeseŋiz bu ḳızlar żāyı' bolur éken (8) dép Ümmü Seleme'ge aydılar: Bu ḳızlarġa naṣīḥat ḳılsunlar. (9) Ularnı bir munāsıb keysüge naṣīb ḳılalı dép Ümmü Seleme'ge ularġa (10) sar u pāy-ı pād-şāhāna keydürüp ve köŋüllerige merhem berip (11) neçe muddatdın kéyin ḳızlarġa aydılar: Ey ḳızlarım sizler- (12) niŋ ömrüŋizler meniŋ birle kéçmes andaġ-kim Ḥażrat-ı Fāṭıma-ı (13) Zehrā'nıŋ Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu'llāh birle kéçmedi. Ḥażrat-ı **[61a]** (1) 'Alī'ġa naṣīb ḳıldılar. Sizler hem öz vilāyetiŋizdin mısā- (2) fır bolup munda kelmediŋizler sizlerge bir maḥram bolsa neçük bolġay (3) dédiler érse bu ḳızlarġa dīşvār kelip yıġlaştılar. Yana bu (4) ḳızlar aydı: Ey mādar-i büzürg-vār, bu sözlerni aytmaḳ siz- (5) lerge nā-munāsıb turur dédiler. Ümmü Seleme aydılar: Ey ferzendlerim, (6) īmān ḳabūl ḳıldıŋızlar. Meniŋ bu sözümni hem ḳabūl ḳılıŋızlar. (7) Ḳızlar aydılar: Andaġ bolsa biz hem māl amvālımız birle bereli. Tā (8) bizniŋ ḳadr ḳıymatımız bolġay. Ḥürmetge noḳṣān bolmaġay. Anıŋ (9) üçün biz hem pād-şāh-zādamız bizge hem ıstı'dād köp kerek dédiler. (10) Ümmü Seleme Ḥażrat-ı

[51] Metinde **سكينليك** şeklinde yazılmıştır.

‘Ömer’ge kişi iberdiler. Bu ḳızlar naṣīḥat ḳıldılar. (11) Ammā māllarnı tileydürler dép Ḥażrat-ı ‘Ömer, Sa‘d Vaḳḳāṣ’ġa ayd- (12) ılar: Ul ḳızınıŋ mālları neme érdi? Sa‘d Vaḳḳāṣ aydı: Uluġı- (13) nuŋ üç yüz tévede kiçikniŋ iki yüz tévede érdi. Beytu’ **[61b]** (1) l-māl öyide bar turur dédiler. Ḥażrat-ı ‘Ömer barçasını mükemmel yüklep (2) beriŋler dédiler. Sa‘d Vaḳḳāṣ bir tār-ı müynı kem ḳılmay. Ḳızlarġa (3) yetgürdiler sordılar: Salāmat tegdi-mu dép. Ḳızlar ṣādmān bolup (4) salāmat tegdi dédiler. Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llahu‘anhaġa barça Medīne (5) ḫalḳ[ı] du‘ā ḳıldılar. Andın yana ḳızlardın sordılar: Kimni ıḫtıyār (6) ḳılur sizler? dép. Bibi Şehrbānū aydı: Bir öy üstide perde tart- (7) sunlar. Perde içide olturalı. Medīne ḫalḳı birer birer ötsünler. Biz (8) köreli. Ḳaysı kişini köŋlümiz ṣalaydur? Anı ḳabūl ḳılalı dédiler érse (9) āḫıru’l-amr bir öy üstide perde tarttılar. Ḳızlar éliglerige la‘l, cavā- (10) hır, zumurrud, yāḳūt, murvārīd, altun, kümüş alıp olturdılar. Hemme ṣaḥāba- (11) lar ḫoş lıbāslar keyip birer birer öttiler. Perde içide körüp oltu- (12) rdılar. Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llahu‘anha pād-şāhāna lıbāslar keyip keldiler. (13) Ḳızlar sordılar: Bu kim turur dép. Ümmü Seleme aydılar: Bular Ḥażrat-ı ‘Ömer **[62a]** (1) tururlar. Men Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmdın eşitip turur men. Ḥażrat-ı ‘Ömer (2) ehl-i İslām birle mubāḥāt tururlar. Ehl-i İslām Ḥażrat-ı ‘Ömer birle mubāḥāt turur. (3) Ḥażrat-ı ‘Ömer dīniġa kirmegünçe İslām işi āşkāra bolmadı dédiler. Şehrbānū (4) aydı: Rāst aytur siz. Aġamnı öltürgen üçün aġamnıŋ fırāḳı zıyā- (5) da bolur. Anı ḳabūl ḳılmas-men dédi. Andın Ḥażrat-ı ‘Oṯmān keldiler. Şehrbānū so- (6) rdı bu kim turur. Ümmü Seleme aydı: Bular Ḥażrat-ı ‘Oṯmān tururlar çahār-yārlar- (7) nıŋ birleri tururlar. Bısyār uyatlıġ kimerse turur. Ṣaḥābalar arasıda a- (8) nıŋdın zar-dār kişi yoḳ-turur dédiler. Şehrbānū aydı: Rāst aytur (9) siz. Ul bısyār uyatlıġ kişi ehl-i avlādı birle hergiz sözleşmiş (10) émiş. Anı hem ḳabūl ḳılmas-men dédi. Andın yana bir şah-suvār keldi. Şehrbānū (11) sordı: Bu kim turur? Ümmü Seleme aydı: Bu ḳızıl yüzlüg Ḥażrat-ı ‘alīyyu’l-murtażā turur- (12) lar dédi. Şehrbānū aydı: Rāst aytur siz. Ular Fāṭıma-ı Zehrā’nıŋ cuft- (13) ları érmişler. Ḳıyāmat küni Ḥażrat-ı Fāṭıma-ı Zehrā’nıŋ yüzlerige **[62b]** (1) baḳa almas men. Anı hem ḳabūl ḳılmas-men dédi. Andın ‘Ömer Sa‘d keldi. Şehrbānū (2) sordı: Bu kim turur? Ümmü Seleme aydı: Bu ‘Ömer Sa‘d turur. ‘Arab çeriginiŋ pād- (3) şāhı turur. Şehrbānū aydı: Meniŋ aġamnı ular tutup aldılar. Sizni (4) esīr ḳılıp keldiler. Anı hem ḳabūl ḳılmas-men dédi. Andın bir buland-kā- (5) mat fīl-dék bir kimerse pād-şāhāna sar-u-pāylar keyip keldi. (6) Şehrbānū sordı: Bu kim turur? Ümmü Seleme aydı: Bu birāder-i Ecder turur. Aṭı (7) Mālik Ecder dérler. Şehrbānū aydı: Rāst, biziniŋ vilāyetimizni şul (8) kişi ḫarāb ḳılġan. Anı hem ḳabūl ḳılmas-men dédi. Andın yana bir ḫoş- (9) ṣūret kişi keldi. Şehrbānū sordı: Bu kim turur? Ümmü Seleme aydı: Bu (10) Ḫālid ibn Velīd turur. Şehrbānū aydı: Anı hem ḳabūl ḳılmas-men dédi. (11) Barça ṣaḥābalar birer birer öttiler. Her birige bir ‘ayb ‘illet [boldı]. (12) Andın yana Āl-i Hāşim’din bir yigit, Āl-i Ümeyye’din bir yigit (13) utru keldiler. Āl-i

Hāşim'din Ḥażrat-ı şahzāda İmām Ḥasen **[63a]** (1) keldiler. Āl-i Ümeyye'din Yezīd-ı La'īn ibn Mu'āviye keldi. Yezīd aydı: (2) Men ilgeri yürür men. Ḥażrat-ı şahzāda İmām Ḥasen aydılar: (3) Men ilgeri yürür men dédiler. Guft güylar bısyār ötti. Āḫır Ḥażrat-ı (4) 'Ömer ḳaşlarıġa keldiler. Ḥażrat-ı 'Ömer şahzāda İmām Ḥasen'ni ilgeri (5) yürüsün dédiler. Āḫıru'l-amr Ḥażrat-ı İmām Ḥasen ilgeri yürüdiler. (6) Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salāmnıŋ mübārek dastārlarını[52] keyip Burāḳ- (7) larını minip anbarīn keysülerini aldılarıġa salıp tolunay-dék (8) nur nurlanıp şīr-i gurrān-dék ilgeri yürüdiler. Şehrbānū sordı: (9) Bu kim turur? Ümmü Seleme aydı: Bu māh-ı tābān Ḥażrat-ı Amīru'l-mu'minīn şahzā- (10) da İmām Ḥasen ve nūr-ı dīde-yi Ḥażrat-ı Fāṭıma-ı Zehrā ve mīve-i Ḥażrat-ı 'Alīy- (11) u'l-murtażā ve ciger-ḳūşe-i Ḥażrat-ı Muḥammed Muṣṭafā ṣalla'llahu 'alayhı va sallam (12) tururlar dédiler. Şehrbānū aydı: Rāst aytur siz. Līkīn ḫatun (13) tola alur émişler. Men mısāfir turur men. Kevn-i cafāsıġa ve ḫatun- **[63b]** (1) lar ta'nesige çıdayalmas-men ularnı hem ḳabūl ḳılmas-men dédi. And- (2) ın kéyin Yezīd-i La'īn birle Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn barābar keldiler. (3) Şehrbānū sordı: Bular kim turur? Ümmü Seleme aydı: Biri Yezīd-i La'īn biri- (4) leri Şahzāda İmām Ḥüseyn turur dédiler. Şehrbānū'ġa yaḳīn yetge- (5) ç aṭlarını ḳamçıladılar. Ḥażrat-ı İmām Ḥüseyn Yezīd-i La'īn'din ilge- (6) ri çıḳtılar. Şehrbānū kördi. Bir zībā ṣūretlig yigit keldi. Ö- (7) zi talunay-dék anberīn zulflarıdın āfitāb ḫacīl bolur. Ümmü Seleme (8) Şehrbānū'ġa aydılar: Kördüŋiz mü durr-i daryā-yı nebī gevher-i kān ul (9) şah-suvār-ı sābıḳīn Ḥażrat-ı şahzāda İmām Ḥüseyn tururlar (10) dédiler. La'l, cavāhır Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ mübārek ba- (11) şlarıġa saçtılar. Ümmü Seleme mübārek yadlıġ ḳıldılar. Yezīd-ı La'īn (12) bu ḥālnı körüp ḫayrān turdı. İlgeri mektebde oḳur vaḳt- (13) larıda bir kün Yezīd aydı: Ey İmām Ḥüseyn men siziŋ bile **[64a]** (1) çalışadur men-dép keldi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasennıŋ ḳollar- (2) ını tuttı. Ḥażrat-ı İmām, men seniŋ birle çalışalmaydur men. Kéyin (3) tur dép aytıp aytıp ḳopdılar. Yezīd-ı La'īn yıḳılıp yanı[ġa] çıḳtı. (4) Her zamān yürüse tıraḳ tıraḳ ḳılur érdi. Nāmūş ḳılıp yanıġa (5) artmaḳ astı. Artmaḳ asmaġlıḳ Yezīd-i La'īn'din ḳalġan turur. (6) Şundın kéyin Yezīd-ı La'īn Ḥażrat-ı İmām'ġa 'adāvat tuta (7) başladı. Şehrbānū'nuŋ bu işidin Yezīd-i La'īn parīşān bolup köŋlide (8) aydı: Men ilgeri yürüsem la'l cavāhırnı meniŋ başımġa sa- (9) çar érdi dép kīne 'adāvat zıyāda boldı. Ḥażrat-ı 'Ömer (10) raḍıya'llahu'anha barça ṣaḥābalardın şādmān bolup aydılar: (11) "'Acab beḫtlig ḳız ékin? Özige mundaġ cuft ḥāṣıl (12) boldı?" dédiler. Andın kéyin barça ṣaḥābalar cem' bolup Abū Ḫurayra- (13) nı vekīl ḳılıp Ḥażrat-ı 'Ömer özleri nıkāḥ ḳılıp Şehrbānū'nı Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen'ġa **[64b]** (1) berdiler. Ḥażrat-ı İmām'ġa Duldul'nı tutup berdiler. Ḥażrat-ı Şahzāda (2) İmām Ḥasen suvāra boldılar. Ḥażrat-ı 'Ā'işe-yi Ṣıddīḳ

[52] Metinde **دستالاريني** şeklinde yazılmıştır.

Ḥażrat-ı (3) rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ ḥürmetlerini ḳılıp yette ḳadam bile yandılar. (4) Duldul’nuŋ cılavnı Ḥażrat-ı İmām Ḥanīfe tuttılar. Arḳalarıdın (5) Ḥażrat-ı ‘Oṯmān, Ḥażrat-ı ‘Alī ve ‘Abbās ve ‘Abdu’r-raḥman cumla ṣaḥāba- (6) lar cumla yigitler keldiler. Şehrbānū birle tola meẓlümeler keldiler. (7) Medīne meẓlümeleri Ḥażrat’nı yād ḳılıp yıġlaştılar. Ve aydılar kim: (8) Ey dırīġ Ḥażrat-ı Fāṭıma rasūl ‘alayhı’s-salām ḥayāt[da] bolġay érdiler. (9) Ferzendleriniŋ sévünç körklerini körgey aydılar dép. Ular (10) zār zār yıġlaştılar. Ul-kün kök ḳabuġları açıldı. Ṣaḥābalar (11) ara ‘anbar-afşān yer kök ara ḫoş-būy mu‘aṭṭar boldı. Şehrbānū’nuŋ (12) taḫtlarını Ümmü Seleme’niŋ öyleride yıgdılar. Ul taḫtġa la‘l (13) cavāhır saçtılar. Mübārek yādlıġ ḳıldılar. Taḫtnıŋ biri- **[65a]** (1) sini İbn ‘Abbās köterdiler. Bir pāyasını Ḥażrat-ı Şahzāda İmām (2) Ḥasen köterdiler. ‘Izāz ikrāmlar birle neççe ḳadam élttiler. Andın (3) Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe ve Ca‘far-ı Ṭayyār köterdiler. Şehrbānū’nı (4) Şahzāda İmām Ḥasen’niŋ sarāylarıġa tüşürdiler. (5) On kéçe kündüz mübārek yādlıḳ ḳıldılar. Ançа hezār la‘l (6) cavāhır nıṯār ḳıldılar. Medīne’niŋ faḳīrları ġanī boldılar. (7) Andın Ḥażrat-ı ‘Ömer ‘Acam vilāyetlerige İslām çerigini iberd- (8) iler. ‘Adl dād birle vilāyetlerni ārāsta ḳıldılar. Ḥażrat-ı (9) ‘Ömer toḳuz yıl ḫalīfalıḳ ḳıldılar. Şehrbānū’nuŋ siŋilisi (10) Nūşbānū’nı Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ’nıŋ oġlanları Muḥammed’ge (11) berdiler. Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llahu‘anhanıŋ āḫır ‘ömrleride bir kişi (12) bir ḳulnı tutup kelip Ḥażrat-ı ‘Ömer’ge dād ḳıldılar. Bu ḳulum (13) eş ḳılġan üçün seni maŋa bermeydür-dép Ḥażrat-ı ‘Ömer **[65b]** (1) sordılar: Bu ḳulnuŋ hüneri bar mu? Ḫācası aydı: Usta- (2) sı tegürmençi dédi. Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llahu‘anha aydılar: Ey ḳul, her künde (3) on mısḳāl altun ḥāṣıl ḳılsaŋ ḫocaŋ turur bermek kerek déd- (4) iler. Bu sözni eşitip kīne tuta başladı. Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llahu‘anha- (5) nıŋ öter yollarını tusup mirāb (?) berür érdi. Bir kün Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llahu‘anha (6) yoluḳtılar. Aydılar kim: Ey ḳul maŋa hem-ber tegürmen étip bergil. Yana kişi neççe (7) ucra berse men hem şunı berey dédiler. Ḳul hem ḫoş-bolġay dédi ḳul (8) bir neççe vaḳtdın kéyin Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llahu‘anhanıŋ saḥar mescidge yıraḳ- (9) da yollarını tusup Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llahu‘anhanıŋ ḳursaḳlarıġa bıçaḳ (10) saldı. Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llahu‘anha bī-hūd bolup yıḳıldılar. Ṣaḥābalar eşitip (11) cem‘ bolup keldiler. Ḳursaḳlarını tikdiler. Ḥāllarıġa keldiler. Aṭrāf-ı (12) ‘ālemdin ṭabīb alıp keldiler. Ṭabīblar, farvarīş ḳılıp aydı-ki: Namāzġa (13) égilseler sökülüp helāk bolur dédiler. Helāk bolsam yaḫşıraḳ- **[66a]** (1) dur. Bir vaḳt namāzdın ḳalgunça dép namāzġa turdılar. Égilgeç tikgen (2) ibreşim söküldi. Ḳarınları çıḳtı. Cān be-ḥaḳ taslīm ḳılur ḥālda Ḥażrat-ı (3) A’işe-yi Ṣıddīḳ ḳaşlarıġa kişi iberdiler. “Ḥażrat’nıŋ ravżalarıda biz- (4) ge orun bar mu ékin?” dép Ḥażrat-ı A’işe-yi Ṣıddīḳ aydılar: Ravżada bir (5) kişige yetgünçe yerdin zıyāda ḫalı yer yoḳ bolsa érdi. Icāza ḳılur érdim (6) dédiler. Hemme ṣaḥābalar ḥayrān ḳaldılar. Ḳayda ḳoyarmız dép Ḥażrat-ı ‘Ömer (7) iberdiler. Meni canāzege salıp Ḥażrat-

ı rasūlallahnıŋ revże- (8) lerige alıp barıŋlar namāzımnı ötep eger ıcāza bolsa bilgey sizler. (9) Ravżadın éşik açılur dép vaşıyyat ḳıldılar. Yana sordılar sizdin (10) kéyin kim ḫalīfa bolsun dép ul sā‘atda Āl-i Hāşim bile Āl-i Ümeyye ḥāżır ér- (11) diler. Ḥażrat-ı ‘Ömer aydılar: Eger Ḥażrat-ı ‘Oṯmān bolsun désem Ḥażrat-ı (12) ‘Alī’ġa yaman kelür. Ḥażrat-ı ‘Alī bolsun désem Ḥażrat-ı ‘Oṯmān’ġa yaman kelür (13) dép mendin kéyin barça yıġılıp ıttıfāḳ ḳılıp ḳılġay sizler dép **[66b]** (1) yüzlerini Ḥażrat-ı ‘Oṯmān’ġa ḳılıp aydılar: Eger siz ḫilāfetge oltursaŋız (2) ‘ımārat işini Benī Ümeyye’ge bermeŋ dédiler. Ḥażrat-ı ‘Alī’ġa baḳıp aydılar: (3) Eger siz ḫilāfetge oltursaŋız Benī Hāşim’ġa bermeŋ dédiler. Andın vaşıyyat- (4) larını tamām ḳılıp cān be-ḥaḳ taslīm ḳıldılar. Ḳaluhu إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ (5) Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llahu‘anhanıŋ canāzelerini ravżā-yı mübārekge yetgürdiler. (6) Ravżadın éşik açıldı. Āvāz keldi-kim meniŋ yārımnı keltürüŋler-dép. (7) Körerler kim Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ körüştiler. Aytur érdi-kim: Ḥażrat-ı (8) rasūl ‘alayhı’s-salām ḥayāt ékenleride Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ’dın Ḥażrat-ı (9) ‘Ömer’din fażīlraḳ kişi yoḳ-turur dér érdiler. Andaġ rıvāyat ḳılurlar (10) kim: Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llahu‘anha vafāt bolġanlarıda uluġ ṣaḥābalar (11) cem‘ bolup ıttıfāḳ birle aṭrāf-ı ‘ālemge kişi iberür érdiler. Alta ayda Med- (12) īne’de çerik cem‘ boldılar. Her ṭerefge ġuzātġa iberür érdiler. Bu alta ay- (13) nıŋ içide ḫilāfetlig hīç kişige yaḳīn tapmadı. Her ḥādiṯe vāḳ‘a bolsa **[67a]** (1) ṣaḥābalar ara ıttıfāḳ birle kifāyat ḳılur érdiler. Ḥażrat-ı ‘Oṯmān (2) raḍıya’llahu‘anha Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha ve ‘Abbās ve ‘Abdu’r-raḥman (3) ibn ‘Avf ṣaḥāba-yı kibār şular (?) ḳılıp érdiler. Velīkīn ṣaḥābalar (4) cem‘ bolup Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām vafāt bolġanlarıdın bu demġa (5) tegerde on[53] iki yıl bolup érdi. İki yıl alta ay Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ (6) ḫilāfetlig ḳıldılar. Yana alta ay ḫilāfet hīç kişige yaḳīn bolmadı. (7) Āl-i Ümeyye Ḥażrat-ı ‘Oṯmān’ġa munāsıbdur dédiler. Guft gūylar tola kéçti. (8) Āḫıru’l-amr ‘Amr ibn ‘Āṣ ṣaḥābalar ara ḳāżī érdi. Ul aydı-kim: Oŋ ḳol, (9) sol ḳol éşitiŋler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ vaḳtlarıdaḳı (10) kişilerdin tört beş lāyıḳ kişi ḳalıpdur. Sizler émdi söz (11) tola ozaldı dédiler. Zübeyr ibn ‘Avvam, ‘Abbās aydılar: Biz Ḥażrat-ı (12) ‘Alī raḍıya’llahu‘anhanı yıraġ köredürmiz dédiler. ‘Amr ibn ‘Āṣ ‘Abdu’r- (13) raḥman ibn ‘Avf ’ġa baḳıp aydı: Sizler ne dér sizler. Bular aydılar: **[67b]** (1) İki ḳābıl kişi bar. Ḳaysıları ıḫtıyār ḳılsalar şul bolur dédiler. Ḥażrat-ı (2) ‘Alī raḍıya’llahu‘anha aydılar: Bu ḫilāfetlig Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām maŋa, (3) Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ’ġa, Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llahu‘anhaġa vafā ḳılmadı. (4) Ḳabūl ḳılmas-men. Emri ma‘rūf mehri münker’ġa maşġūl bolsam anı tafāvut (5) ḳılmasam ḳıyāmat küni ‘aẕābġa ḳalur men. Hergiz ḳabūl ḳılmas-men dédiler. (6) Barça ṣaḥābalar yıġlaşıp kelip sizler unamasaŋızlar yana (7) bir vilāyetdin ḫalīfa keltürüp ḳoyarmız dép ġulġula ḳıldılar. ‘Amr

[53] Metinde ون şeklinde yazılmıştır.

ibn (8) ‘Āṣ Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ mübārek yüzüklerini (9) Ḥażrat-ı ‘Oṯmān’nıŋ ḳollarıġa saldılar. Memleket halīfa siz bolur siz dép. (10) Ḥażrat-ı ‘Oṯmān ṣul turdılar. Benī Ümeyye Ḥażrat-ı ‘Oṯmān’nıŋ başlar- (11) ıġa parmaḳ saçıp sévinçler ḳılıp barça ṣaḥābalar mübārek yād- (12) lıḳ ḳıldılar. Benī Hāşimler endīşege tüştiler Uluġ ṣaḥābalar (13) aydılar: Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām aytıp édiler. Ḥażrat-ı ‘Ömerdin kéyin **[68a]** (1) şūrışlar bolur dép.

Al-Ḳıṣṣa: Ḥażrat-ı ‘Oṯmān ḫilāfetge (2) olturdılar. Aṭrāf-ı ‘ālemge ḫalīfa iberdiler. Şām’nıŋ ḫalīfeligni Ḫo- (3) ca Mu‘āviye’ge berdiler. Benī Ümeyye camā‘atige her birige bir memleketni berdiler. Şām- (4) nıŋ navāḥātı bısyār keŋrü érdi. Anıŋ üçün Ḫoca Mu‘āviye’niŋ (5) kündin künge aẓamatı arta başladı. Ḥażrat-ı ‘Ömer’niŋ zamānalarıda her (6) cüm‘e miŋ yette yüz yerde ḫuṭba oḳur érdiler. Ḥażrat-ı ‘Ömer Ḥażrat-ı (7) ‘Oṯmān’ġa baḳıp vaṣıyyat ḳılıp érdiler. Siz ḫilāfet oltursaŋız (8) Āl-i Ümeyye’ge hīç vilāyetni bermeŋ. Sizlerge cafā ḳılurlar dép aydılar. Āḫıru’ (9) l-amr Ḥażrat-ı ‘Oṯmān ḫilāfetge olturdılar. Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llahu- (10) ‘anhanıŋ vaṣıyyatlarını unuttılar. Tamām vilāyetlerni Āl-i Ümeyye’ge ber- (11) diler. Cüm‘e küni minberge çıḳıp ḫuṭba oḳudılar. Namāzdın fārıġ bolġa- (12) ndın kéyin ṣaḥābalar ġavġā ḳılıp édiler. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (13) üstünki fāyada ḫuṭba oḳudılar. İkinçi fāyada Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ **[68b]** (1) ḫuṭba oḳudılar. Üçünçi fāyada Ḥażrat-ı ‘Ömer ḫuṭba oḳudılar. Siz- (2) lerge ḫilāfetlig tegdi. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ orunla- (3) rıda ḫuṭba oḳuduŋız. ‘Izzat ḥürmet saḳlamadıŋız dép malā- (4) māt bısyār ḳıldılar. Ḥażrat-ı ‘Oṯmān raḍıya’llahu‘anha men ‘arżımnı aytay. (5) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām vaḳtlarıda İslām besī kavī érdi. (6) Ḥālā İslām żaīf bolubdur. İslām’nıŋ ḥürmeti üçün Ḥażrat-ı rasūl (7) ‘alayhı’s-salāmnıŋ şeri‘atlerige ‘ızzat ḥürmet ta‘ẓīm bolġay-dép üstü- (8) nki fāyada ḫuṭba oḳudum. Mendin kéyin yerde ḫuṭba oḳumaḳ rasm bo- (9) lmasun dédiler. Barçaġa ḫoş keldi. Andın Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām- (10) nıŋ orunlarıda ḫuṭba oḳumaḳ rasm ḳaldı. Ḥażrat-ı ‘Oṯmān’nıŋ (11) vaḳtlarıda besī ḳatıġ ḳeḥṭlig boldı. Aş üçün bısyār emge- (12) ldiler.

Al-Ḳıṣṣa: Şu‘lbe Ḫūş dép bir ṣaḥāba bar érdi. Besī fārsā (13) érdi. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām anı mescid kebūteri dér érdiler. Anıŋ **[69a]** (1) üçün ul her kün mesciddin çıḳmas. Ul besī faḳīr-ḥāl érdi. (2) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ vaḳtlarıda bir fāra ḳoy eçkü (3) zekātdın[54] alıp keldiler. Rasūl ‘alayhı’s-salām ul ḳoylarnı faḳīrlarġa (4) nafaḳa ḳılıp berdiler. Ul māldan bir ḳotur oġlaḳ ḳaldı. Anı hīç kişi (5) almadı. Oġlaḳ mescidde unutup ḳalıp éken ṣa‘lebe’ge ber- (6) diler[55] ṣa‘lebe aydı: Men munı néme ḳılay? Yéyi désem oruḳ, satay-d- (7) ésem ḳotur. Kişi almas dédi. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām oġlaḳnı (8) bir sılap ḳoydılar. Şul-zamān semrüdi.

[54] Metinde **زكواة دين** şeklinde yazılmıştır.
[55] Metinde **بردديلار** şeklinde yazılmıştır.

Koturı töküldi. Bereket[56] (9) berdi. Fırāvān māl-boldı. Zar-dār bolup andın kéyin camā‘atge kelmes (10) boldı. Her cüm‘e kelür boldı. Bir yıldın kéyin Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (11) bir ṣaḥābanı iberdiler. s̱a‘lebe mālıdın zekāt bersün. Alıp kel-kéyin (12) dép. Ul ṣaḥāba barıp zekāt tiledi. s̱a‘lebe aydı, bir ḳotur oġlaḳ (13) berip édiler. Anı yandurup berey-dép bir oġlaḳ bérdi. Zekātġa **[69b]** (1) kelgen ṣaḥāba aydı: Teŋri farmānı bilen tileydür men dép bu ayet- (2) ni oḳudı: **أقيموا الصلاة وآتوا الزكاة**[57] Ḥudā-yı Ta‘ālā andaġ ḥükm (3) ḳılıpdur kim: Ḳırḳ ḳoydan bir ḳoy, otuz kelledin bir kelle, yigirme beş (4) tévedin bir téve kelür dédiler. s̱a‘lebe aydı: Mundın zıyāda hīç nemerse (5) bermes-men dép turdı. Ammā bısyār zar-dār érdi. Neççe muddatdın[58] (6) kéyin faşīmān ḳılıp mālıdın zekāt alıp keldi. Ḥażrat-ı rasūl (7) ‘alayhı’s-salām ḳabūl ḳılmadılar. s̱a‘lebe navmīd bolup yandı. Burun mescid (8) kebūteri dér érdiler. Andın kéyin tamuġ kebūteri boldı. Ḥażrat-ı ra- (9) sul ‘alayhı’s-salāmnıŋ vaḳtlarıda zekāt almadılar. Ḥażrat-ı ‘Os̱mān- (10) nıŋ vaḳtlarıda ḳeḥṭlig boldı. Zekāt aldılar faḳīrlarġa birer neme (11) tegsün-dép ‘Arab ḫalḳı Ḥażrat-ı ‘Os̱mān’ġa ṭa‘na ḳıldılar. Ḥażrat-ı rasūl (12) ‘alayhı’s-salām zekāt almaġan yerdin zekāt aldıŋız. Mervān-ı Ḫar’nı Ḥażrat-ı rasūl (13) ‘alayhı’s-salām fitneligidin bir künçilig yerge ḳoġlatıp édiler. Ḥażrat-ı **[70a]** (1) Abābekr-i Ṣıddīḳ üç-künçülüg yerge koglatıp édiler. Ḥażrat-ı ‘Ömer sekiz (2) künçülüg yerge ḳoġlatıp aydılar: Siz ḫalīfa bolup Mervān-ı Ḫar’nı keltürüp (3) ḳaşıŋızda saḳladıŋız dép ‘Arab ḫalḳı cem‘ bolup ġulġula ḳıldılar. Ḥażrat-ı (4) rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ işlerini red ḳıldıŋız Mervān-ı Ḫar ança yaḫşı (5) kişi érmes dédiler. Ḥażrat-ı ‘Os̱mān aydılar: Men keltürmedim. Özi (6) keldi. Kelgen kişini yandurġalı bolmadı. İkinçi maḥram ḳayaşım turur. Üçünçi men (7) ṭā‘atge maşġūl bolsam yurt işini sar-ancām ḳılġalı ḳoydum. Kār-ger- (8) de kārdān kişi turur dédiler. Ṣaḥābalar aydılar: Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (9) sizniŋçe bilmey. Ḳoġlapmadılar. Iḫtıyārıŋız bar dédiler. Ḥażrat-ı ‘Os̱mān (10) raḍıya’llahu‘anha on yıl ḫilāfetlig ḳıldılar.

Al-Ḳıṣṣa: Ḥażrat-ı ‘Os̱mān’ġa Mıṣr- (11) ī’din kişi kelip Mıṣrī’niŋ bégini şıkāyat ḳıldı. Yana bir bég tile- (12) diler. Ḥażrat-ı ‘Os̱mān raḍıya’llahu‘anha sordılar: Kimni tilersizler dép (13) Mıṣrlıḳlar Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ’nıŋ oġlı Muḥammed’ni tileydürmiz dédiler. **[70b]** (1) Ḥażrat-ı ‘Os̱mān Muḥammed ibn Abābekr’ni Mıṣrī’ġa ḥākim ḳılduḳ. Ḥākimini tutu- (2) ŋlar dép iberdiler. Muḥammed ibn Abābekr Mıṣrlıḳlar bile Mıṣrī’ġa ravān (3) boldılar. Mervān-ı Ḫar-ı bed-beḫt-i rāfiẓī Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ ḳoġlaġan kişini (4) tutup yürür érdi. Ayttı: Anıŋ neṣlı ḫalīfa bolġunça dunyādın bolsun (5) dép taḳdīr-i Ḫudā-yı Ta‘ālā bu érdi. Ḥażrat-ı

[56] Metinde **بروكه** şeklinde yazılmıştır.
[57] Bakara Suresi 110. Ayet: “Namazı dosdoğru kılın, zekâtı da verin.”
[58] Metinde **مدّدين** şeklinde yazılmıştır.

‘Oş̲mān raḍıya’llahu‘anha her bārı-ki (6) ḳadam-cāyġa kérseler Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ mühr-i yüzüklerini (7) éligleridin çıḳarıp cāma-hānada ḳoyup kirer érdiler. Mervān-ı Ḫar va- (8) ḳtnı ġanīmat taftı. Nāma bitidi-kim Muḥammed ibn Abābekr’ni Mışrī’ġa ḥākim ḳılduḳ. (9) Érte yatsa kéçege ḳoymay. Kéçe yatsa ertege ḳoymay, öltürsünler dép nāma (10) bitip Ḥażrat-ı ‘Oş̲mān’nıŋ mübārek mührlerini oġurlap basıp (11) arḳadın iberdi. Bu kişi ḫaṭnı alıp yaşınup barur érdi. Muḥammed (12) ibn Abābekr’niŋ kişilerige uçradı. Bularnı körüp bükti. Bular tu- (13) tup alıp soḳar érdiler. Bizni körüp nége büktüŋ biz Musulmān **[71a]** (1) tururmız dép Muḥammed ibn Abūbekr’niŋ aldılarıġa alıp keldiler. Söz (2) sordılar hem sözi muḫālıf çıḳtı. Ḫaṭnı alıp oḳup körseler (3) Ḥażrat-ı ‘Oş̲mān raḍıya’llahu‘anhanıŋ mührleri basıġlıḳ bitipdürler. (4) Muḥammed ibn Abābekr’ni Mışrī’ġa ḥākim ḳılıp érdük. Kündüz yatsa kéçege ḳoyma- (5) y, kéçe yatsa kündüzge ḳoymay. Öltürsünler dép çıḳtı Muḥammed ibn Abā- (6) bekr dar-ġażab boldı. Men Ḥażrat-ı ‘Oş̲mān’ġa néme gunāh ḳılıp édim. Maŋa (7) mundaġ ḳaṣd ḳılġalı dép urulup yandılar. Muḥammed ibn Abābekr’niŋ ḳabīla- (8) sı cem‘ bolup Benī Hāşim camā‘atları yār bolup kelip Ḥażrat-ı (9) ‘Oş̲mān’nıŋ éşikleride turdılar. Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha Ḥażrat-ı (10) rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ ravżalarıda ı‘tıkāfġa olturup érdiler. (11) Ramażān ayı érdi. Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anhaġa ḫaber berdiler. Muḥammed ibn (12) Abābekr başlıḳ Ḥażrat-ı ‘Oş̲mān raḍıya’llahu‘anhanı öltüredürmiz dépdür dédiler. (13) Ul-kün Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anhaġa iki vāḳ‘a bolup érdi. Birisi **[71b]** (1) ı‘tıkāfġa kirip érdiler. Biri Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām vaṣıyyat (2) ḳılıp érdiler. Ḥażrat-ı ‘Oş̲mān’nıŋ ġavġāsıda çıḳmaŋ. Fitne- (3) ler tola bolur dép aydılar. Ul sababdın Ḥażrat-ı ‘Alī özleri (4) çıḳmay. Ḥażrat-ı İmām Ḥasen, Ḥażrat-ı İmām Ḥüseyn’ni çıḳardılar. Ḥażrat-ı (5) ‘Oş̲mān’nıŋ sarāylarını saḳlaŋlar. Hīç kişi zıyān zaḫmat yetgü- (6) rmesün dép Ḥażrat-ı Şahzādalar kelip Ḥażrat-ı ‘Oş̲mān raḍıya’llahu- (7) ‘anhanıŋ éşiklerini tusup turdılar. Körerler kim Benī Hāşim camā‘atı (8) her ḳaysı ḳollarıġa fıçaḳ alıp turadurlar. Munādī ḳıladur ki yā şahzāda- (9) larım yıraḳ tursunlar. Biz kirip Ḥażrat-ı ‘Oş̲mānnı öltüredürmiz (10) dép ġulġula ḳıldılar. Ḥażrat-ı şahzādalar aydılar biz tirig turup (11) öltürgeli ḳoymasmız. Bī-hūda sözler sizler Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salā- (12) m Ḥażrat-ı ‘Oş̲mān’nı zu’n-nūrayn dép atap érdiler. Anı ö- (13) ltürgüçi kāfir bolur dép cund, cıdd [u] cahd ḳıldılar. Rāst keldi. **[72a]** (1) Ehl-i ġavġānıŋ uluġları aydılar: Ey maḫdūm-zādalarım, bizni (2) ḳoysunlar. Biz kirip Ḥażrat-ı ‘Oş̲mān birle sözleşedürmiz (3) dédiler. Tā biz tirig hergiz ḳoymasmız dép turdılar ve bu sözge rāżī (4) bolmay. Tuyuksuz sarāylarınıŋ arḳasıdın teşip kérdiler. (5) Ḥażrat-ı ‘Oş̲mān raḍıya’llahu‘anha muṣḥaf oḳup olturup érdiler. (6) Bu āyat keldi: Kavlehu ta‘āla ı (7) -Ḥażrat **فسيكفيكهم الله وهو السميع العليم**[59]

[59] Bakara Suresi 137. Ayet: “Onlara karşı sana Allah yetecektir. O, işitir ve bilir.”

‘Oş̲mān raḍıya’llahu‘anhanı fıçaḳ birle şehīd ḳıldılar. Kavlehu إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ (8) Ḥażrat-ı ‘Oş̲mān’nı öyidin çıḳarıp bir tūde tofraḳ üzere saldılar. (9) Munādī ḳıldılar. Ḥażrat-ı ‘Oş̲mān’nıŋ cesedlerini hīç-kim kömmesün (10) dép cesedleri tofraḳ üzere yette kéçe kündüz ḳaldı. Medīne içideki- (11) ler ḥattā ki ıṭları cem‘ bolup saḳlap yattılar. Hīç nemerse aġzı tegmedi. (12) Yette kündin kéyin Ḥażrat-ı ‘Alī ı‘tıkāfdın çıḳıp Ḥażrat-ı ‘Oş̲mān’nıŋ (13) namāzlarını ötep dafn ḳılalı dép aydılar érse bu ḫalḳ biz Ḥażrat-ı **[72b]** (1) ‘Oş̲mān’nıŋ ölüglerini Musulmānlarnıŋ zıyārat-gāhıda[60] ḳoymasmız dép (2) tola guft gūylar kéçti. Āḫır ḳoymadılar. Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha aydılar: (3) Andaġ bolsa gūrūstān-ı baḳ‘ada ḳoyarmız dédiler. Anı hem ḳabūl ḳılma- (4) dılar. Āḫır ul fitne-engīzler özleriniŋ sarāylarıda ḳoymaḳ kerek d- (5) édiler. Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha hem çāra ḳılalmay. Özleriniŋ sarā- (6) ylarıda ḳoydılar. Andın kéyin Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha ḫilāfetge o- (7) lturdılar. Her vilāyetge elçi iberdiler. Vilāyetlerni öz taṣarruflarıda ḳıld- (8) ılar. Mervān-ı Ḥar-ı bed-beḫt fitne ḳılġan üçün ḳorḳup[61] Şām’ġa kaçtı. Bu (9) ḫaberni Ḫoca Mu‘āviye eşitip Mervān’ı çırlatıp söz sordı. Mervān (10) aydı: Ḥażrat-ı ‘Oş̲mān’nı Benī Hāşim ġavġā ḳılıp şehīd ḳıldı. Ḥażrat-ı (11) ‘Alī ḫilāfetge olturdılar dédi. Ḫoca Mu‘āviye bu sözni eşitip (12) ġażabı kelip aydı-kim: Ḫilāfetlig maŋa teger. Ḥażrat-ı ‘Alī’ġa tegmes-dép ü- (13) ç miŋ yüz çerik cem‘ ḳıldı. Ṣaḥābalarnıŋ tolaraḳı Şām’da érdiler. **[73a]** (1) Anıŋ üçün Şām vilāyeti besī keŋrü nı‘matı bısyār. Ul sababdın (2) ṣaḥābalar Şām’da cem‘ bolup érdiler. Ḥażrat-ı ‘Ā’işe-i Ṣıddīḳ raḍıya’llahu- (3) ‘anhumā hem Şām’da érdiler. Ḫoca Mu‘āviye ularnı yaḫşı nigeh-dāşlıḳ ḳılur (4) érdi. Ḥażrat-ı ‘Ā’işe-i Ṣıddīḳ Ḫoca Mu‘āviye’ni birāder tutup érdiler. (5) Ḫoca Mu‘āviye Ḥażrat-ı ‘Ā’işe-i Ṣıddīḳ başlıġın cumla ṣaḥābalarnı çırla- (6) tıp[62] maŋa hem ḫilāfetlig téger dédi. Ṣaḥābalar aydılar: Yā Mu‘āviye siz- (7) ge ne sababdın téger dép sordılar. Ḫoca Mu‘āviye aydı[63]: Bir kün Ḥażrat-ı (8) rasūl ‘alayhı’s-salām “Yā ḫalīfa beri keliŋ.” dép aydılar. “Ṣul dalīl birle (9) aytadur men” dédi. Çerik tartıp Medīne’ge ravān boldı. Mundın ilger- (10) i kéyin mundaġ aġır çerik cem‘ bolġan émes érdi. Bu aġır çerik kelür- (11) ni Ḥażrat-ı ‘Alī’ġa ayttılar. Mu‘āviye aytur érmiş. Ḥażrat-ı ‘Oş̲mān vafāt (12) bolupdurlar. Ḫilāfetlig maŋa téger. Ḥażrat-ı ‘Alī’ġa tégmes dépdür. (13) Ne ‘ilāc ḳılurmız dédiler. Ḥażrat-ı ‘Alī bu ḫaberni eşitip tefekkürġa ḳaldılar. **[73b]** (1) Bu ‘acab işdür. İslām çerigige oḳ atsa ravā érmes. Eger oḳ (2) atmasa bu fitne, memleketni ḫarāb ḳılur. İkinçi, Medīne’niŋ toḳluḳı (3) Şām birle turur. Şām’ġa yaġı bolsaḳ bu ḫalāyıḳlar ṭa‘āmsız neçük tir- (4) ilgeyler? Üçünçi bu kim, Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-

[60] Metinde **زارات كاهيدا** şeklinde yazılmıştır.
[61] Metinde **قورقوم** şeklinde yazılmıştır.
[62] Metinde **چرتيب** şeklinde yazılmıştır.
[63] Metinde **ايردي** şeklinde yazılmıştır.

salām aydılar: Mu‘āviye siz- (5) ge yaġı bolsa ular birle uruşmaŋ. Ularġa naṣīḥat ḳılıŋ ul cengde o- (6) lar helāk bolur dép vaṣıyyat ḳılıp aydılar. Ḳaçan-kim Mu‘āviye çerik tartıp (7) kelip tüşti érse şahzādalar İmām Ḥasen ve İmām Ḥüseyn cavalānlar (8) ḳıldılar. Aydılar: Yā peder-i büzürg-vār bizni ḳoya bersünler. Biz Mu‘āviye birle söz- (9) leşürmiz dép bu sözde érdiler. Mu‘āviye ‘Amr ibn ‘Āṣ birle Ṭavf i- (10) bn Ken‘ān’nı, Ḥuṭbe ibn Ṣafvān’nı Ḥażrat-ı ‘Alī ḳaşlarıġa élçiligge iberdiler. (11) Bular kelip salām ḳıldılar. Ḥażrat-ı ‘Alī aydılar: “Mu‘āviye’ge yār bolup keld- (12) iŋizler mü?” dédiler. Ular aydılar: Sizler ara ṣulḥ ḳılġalı keldük dédiler. (13) Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha aydılar: Rāst aytur sizler. Eger yaḫşılıḳ- **[74a]** (1) ḳa kelgen bolsaŋızlar munça aġır çerik bile kelmes érdiŋizler. Rāst[64] (2) aytıŋlar. Mu‘āviye ne fikrīde keldi? ‘Amr ibn ‘Āṣ aydı: Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām- (3) nıŋ ravżalarını zıyārat ḳılġalı üçün keldük. Yana bir söz bu kim ẖilāfetlig (4) Ḥażrat-ı ‘Alī’ġa tégmes, maŋa téger dép keldi dédiler. Yana Mu‘āviye aytadur (5) kim: Ḥażrat-ı ‘Alī’ġa aytıŋlar, meniŋ bey‘atımnı ḳabūl ḳılsa yanar men. Bolmasa uru- (6) ş ḳılur deydür dédiler. Ḥażrat-ı ‘Alī aydılar: Mu‘āviye’ge aytıŋlar. Ḥażrat-ı ‘Oṯmān- (7) nıŋ ġavġāsıda men yoḳ érdim. I‘tıkāfdın çıḳıp Ḥażrat-ı ‘Oṯmān’nı öltü- (8) rgen kişini tafmadım. Tafsam érdi. Ḳıṣāṣ ḳılur érdim. Ḳıṣāṣ ḳılma- (9) ḳ maŋa téger érdi. Ammā ẖalīfa ber-ḥaḳḳ men turur men. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām (10) anı ẖalīfa dégen bolsalar rāst turur. Şām’ġa ẖalīfa boldı. Şuŋa rāżı (11) bolsun-dép bu cavābnı aytıp iberdiler. Ḥażrat-ı ‘Alī taŋlasıġa Benī Hāşim (12) leşkerini cem‘ ḳıldılar. Yetmiş miŋ ér çıḳtı. Ḥükm ḳıldılar Medīne’din (13) çıḳıp bu saḥrāġa tüşüŋler dép tamām leşker çıḳıp Āb-ı ‘Alaf dégen **[74b]** (1) menzilge tüştiler. Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anhanıŋ Mu‘āviye leşkeri birbirige körnüşüp (2) turar érdiler. Mu‘āviye munādī ḳıldurdı-kim Medīne ehlige ṭa‘ām satmaŋlar (3) dép. Medīne ehlige ḳeḥṭlig boldı. Mu‘āviye ṣaḥābalar laṭīf lezīz ṭa‘ām berür (4) érdi. Bu sababdın Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anhanıŋ leşkerleridin ṣaḥābalar (5) kelip Mu‘āviye ḳaşıda ṭa‘ām kelür érdiler. Namāznı Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anhanıŋ (6) ḳaşlarıda öter érdiler. Bir kün Mu‘āviye aydı[65]: Ey Musulmānlar uyatmas-mu siz- (7) ler? Ḥażrat-ı ‘Alī’niŋ leşkeride arfa nānı tapmay helāk bolur sizler. Meniŋ (8) ḳaşımda alvān türlüg ṭa‘āmlar yér sizler. Namāznı Ḥażrat-ı ‘Alī ḳaşlarıda (9) öter sizler dédi. Abū Hurayra raḍıya’llahu‘anha aydılar: Ey Mu‘āviye siziŋ (10) ṭa‘āmıŋız uluġ, Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anhanıŋ ḥürmetleri uluġ aṣl-ı (11) ẖalīfa-yı ber-ḥaḳḳ, Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha tururlar dédi. Mu‘āviye şük tu- (12) rdı. Bu çerik alta ay yanmadı. Mu‘āviye’niŋ çerigi her kün kelip aytur (13) érdi. “Nége uruşmas sizler? Nége bey‘at bermes sizler? **[75a]** (1) Ḳorḳar-mu sizler?” dép ṭa‘na ḳıldılar. Anıŋ üçün Ḥażrat-ı ‘Alī

[64] Metinde **است** şeklinde yazılmıştır.
[65] Metinde **ايردي** şeklinde yazılmıştır.

raḍıya'llahu- (2) 'anha ularnıŋ ṭa'nalarını eşitmey, ṣabr ḳılur érdiler. Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salām (3) aytıp érdiler: Yā 'Alī Mu'āviye'niŋ ġavġāsıda siz ṣabr ḳılıŋ dép aydılar. (4) Ḥażrat-ı 'Alī raḍıya'llahu'anhanıŋ leşkerleridin gurūh gurūh ḫalḳ ayrılıp her ṭere- (5) fge bardılar. Bir pārası Mu'āviye'ge kirdiler. Yetmiş miŋ kişidin yetmiş (6) kişi Ḥażrat-ı 'Alī raḍıya'llahu'anha ḳaşlarıda ḳaldı. Mu'āviye'niŋ çerigidin (7) Ḥażrat-ı 'Alī raḍıya'llahu'anhaġa aytur érdiler: "Nége uruşmas sizler? (8) Uruş ḳılġalı çerigiŋler yoḳ-mu? Nége baş alıp kitmes sizler?" (9) dép aydılar. Ḥażrat-ı şahzāda İmām Ḥasen ve İmām Ḥüseyn bu işge, şahzā- (10) dalar bu sözge ṭāḳat ḳılalmay. Ḥażrat-ı 'Alī raḍıya'llahu'anhanıŋ ḳaşlarıġa (11) kelip aydılar: Yā peder-i büzürg-vār bu sözge bizniŋ ṭāḳatımız yoḳ. Biz u- (12) ruşadurmız. Bizge 'ıcāza bersünler. Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salām sizler- (13) ni "Esedu'llāh" dép aydılar. Bu ne ḫāldur? dép Ḥażrat-ı 'Alī raḍıya'llahu'anha **[75b]** (1) şahzādalarnıŋ mundaġ ġayretlerige başlarını tizleriġa alıp aydılar: E- (2) y ferzendlerim yıġlamaŋlar. Taŋla aṭlanay Ḫudā-yı Ta'ālā'nıŋ ḥaḳḳı ḥürmeti kim (3) ḳolumġa zu'l-fiḳārnı alay. Şām çerikni andaġ ḳıray-kim barça 'ālemge ḫoş kelsün. (4) Musulmānlar nā-ḥaḳ olmasun dép ṣabr taḥammul ḳılıp édim dédiler. Bu söz- (5) ini Benī Hāşim'lerġa eşitildi érse taŋla Ḥażrat-ı 'Alī raḍıya'llahu'anha (6) uruşmaḳçı bolupdurlar dép barça ṣaḥābalar cem' bolup keldiler. (7) Ḥażrat-ı 'Alī raḍıya'llahu'anha aydılar: Sizler kelgüŋler bolsa kelip tamāşā ḳılıŋlar. Taŋla (8) Ḫudā-yı Ta'ālā buyrusalar Mu'āviye çerikni andaġ ber-hem uray dép turadur- (9) men dédiler. Mu'āviye çerigidin naḳkāra nafīr āvāzı keldi. Mu'āviye leşkerini (10) yasap yetmiş ṣaf bolup uruşġa kelip turdı. Ḥażrat-ı 'Alī raḍıya'llahu- (11) 'anha namāz-ı bāmdāddın kéyin Ḥażrat-ı Nūḥ peyġamberniŋ tayaḳlarını ḳollarıġa alıp (12) Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salāmnıŋ mübārek dastārlarını başlarıġa keyip cübbe- (13) lerini égnilerige keyip ul tayaḳnı temür birle bend ḳılġan érdi. Aġızlıḳı yetmiş **[76a]** (1) fātmān érdi. Duldullarıġa mindiler. Bularnı tayaḳ birle uray tīġ tartmaḳ yaḫşı (2) érmes dép Mu'āviye çerigige yüzlendiler. Mu'āviye özi baş bolup on (3) miŋ çerigi birle ḥamla ḳıldı. Ul kün andaġ ceng ḳıldılar. Güyā ki ḳıyāmat ḳayyūm bo- (4) lġan-dék ceng boldı. Ḥażrat-ı şahzādalar hem Ḥażrat-ı 'Alī raḍıya'llahu'anhanıŋ arḳalar- (5) ıdın kirip Şāmlıḳlarnı bısyār öltürdiler. Mu'āviye'niŋ çerikni Meymene- (6) ni Meysere'ge ul çerik birle Ḥażrat-ı 'Ā'işe-i Ṣıddīḳ bar érdiler. Ḥażrat-ı şahzāda- (7) larnı körüp Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salāmġa oḫşaydurlar güyā ki Ḥażrat-ı (8) rasūl 'alayhı's-salāmnı kördüm dép bısyār yıġladılar. Ul sā'atda Ḥażrat-ı (9) şahzādalar Ḥażrat-ı 'Ā'işe ḳaşlarıġa yavuḳ keldiler. Körüp aydılar kim: U- (10) yatmas-mu sizler? Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salāmnıŋ cuftları bolup (11) yaġı bolup kelip ularnıŋ ferzendlerige cafā ḳılur sizler dédiler. Ḥażrat-ı (12) 'Ā'işe-i Ṣıddīḳ aydılar: Ey nūr-ı dīde-i Ḥażrat-ı Muḥammed Rasūlullah nége mundaġ d- (13) ér sizler dép bısyār yıġladılar. Andın kéyin Ḥażrat-ı 'Alī raḍıya'llahu- **[76b]** (1) 'anha yetip keldiler. Başlarıġa yaşıl 'aṣāba baġlap

éliglerige çūb-dasta (2) alıp keldiler. Mu‘āviye körüp édi. Ḥażrat-ı Muḥammed Mustafa ṣalla’llahu ‘alayhı ve sallām aytıp (3) érdiler: Künlerde bir kün Ḥażrat-ı Alı başıġa yaşıl ‘aṣāba bağlap éliglerige çūb- (4) dasta alsa ul-kün ḳorḳmaḳ kerek. Maşrıḳdın maġrıbġaça çerik bolsa (5) Ḥażrat-ı ‘Alī birle berāber kelmes dép aydılar dép Mu‘āviye ḳorḳup kaçtı. (6) Ḥażrat-ı Alı raḍıya’llahu‘anha çūb-dasta birle Ḥażrat-ı ‘Ā’işe-i Ṣıddīḳ’ġa ḥamla (7) ḳıldılar. Ḥażrat-ı ‘Ā’işe yıġlap aydılar: Yā ‘Alī ḫānadān haḳḳı ḥürmetini (8) saḳlaŋ dédiler. Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha yandılar. Mu‘āviye’niŋ çerigi (9) ḳırḳ yette miŋ çerik Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anhanıŋ ḳollarıda nist [ü] nā-būd (10) olca bısyār aldılar. Farāġat birle Medīne’ge yandılar. Andın kéyin birinçi ṣaḥāba- (11) lar Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha ḳaşlarıġa keldiler ve aydılar kim: Yā ‘Alī sizler (12) ara ṣulḥ ḳılġalı keldük. Teŋri Ta‘ālā’nıŋ ḳulları nā-ḥaḳ olmasun dédiler. (13) Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha aydılar: Sizler neçük yaraġ körseŋizler andaġ **[77a]** (1) bolsun dédiler. Ṣaḥābalar aydılar: Ḥażrat-ı ‘Oṯmān bergen Şām vilā- (2) yeti Mu‘āviye’ge bolsun. Özge vilayetlerge be-tamām sizler bolsunlar dédiler. (3) Ḥażrat-ı ‘Alī aydılar: Ḥażrat-ı ‘Oṯmān’nıŋ vaḳtlarıda neçük bolsa ḥālā (4) hem andaġ bolsun dédiler. Mu‘āviye Şām’ġa yandı. ‘Irāḳ ‘Acam ḫalḳları Ḥażrat-ı (5) ‘Alī raḍıya’llahu‘anhaġa musallam boldılar. Ḳayda kim düşmen bolsa aŋa ḳahr ḳıldılar. (6) Kāfirleriŋ vilāyetlerige ve gāhī Rūm vilāyetige barıp ġazāt ḳılur érdiler. (7) Rıvāyat ḳılıpdurlar kim: Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ zamānalarıda (8) bir kün cemī‘ ṣaḥābalar bile mesciddin aldıdın ötüp barur édiler. Bir bala (9) yıġlap yatadur. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām bu balaġa baḳıp küldiler. Ṣaḥābalar (10) sordılar: Yā rasūlu’llah biz bu balanıŋ zārīsiġa ṭāḳat tuta-almaydurmız. (11) Ḥażratları tabassum ḳılıp küldiler. Dédiler érse Ḥażrat-ı rasūl (12) ‘alayhı’s-salām aydılar: Bu baççа ul ‘arżda yıġlaydur kim her kişi meni alıp ba- (13) ḳsa, men ul kişini şehīd ḳılsam dép yıġlaydur dédiler. Ṣaḥābalar **[77b]** (1) alıp baḳalıŋ dép aydılar. Bu sözni eşitip almas boldılar Ḥażrat-ı (2) ‘Alī himmetlig aydılar: Her ne ḳılsa meni ḳılsun dép alıp asradılar. (3) Aṭını ‘Abdu’r-raḥman Mülcem[66] ḳoydılar. Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha yette yıl ḫalīfa- (4) lıḳ ḳıldılar. ‘Abdu’r-raḥman çoŋ boldı érse aṭ baḳḳalı ḳoydılar. ‘Abdu’r-raḥman (5) ul maḥalda bir kimerseniŋ ḳızıġa ‘āşıḳ boldı. Ul ḳız bir kişige nıkāḥlıḳ érdi. (6) ‘Abdu’r-raḥman zor bile aladurmen dédi. Bu ḳıznıŋ ata ve anası Ḥażrat-ı (7) ‘Alī raḍıya’llahu‘anha ḳaşlarıġa kelip dād ḳıldı-kim bu ḳızımız bir kişige nıkāḥ- (8) lıḳ érdi. ‘Abdu’r-raḥman zor bile aladurmen dépdür dédi. ‘Abdu’r-raḥman’dın (9) sordılar andaġ mu dép, ‘Abdu’r-raḥman arı şundaġ dédi. Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya- (10) llahu‘anha aydılar: Şarī‘at ḥükm birle ul ḳız ‘Abdu’r-raḥman’ġa tegmeydür dédiler. (11) Ul bed-beḫt kīne tuta başladı. Künlerde bir kün aṭ suġarġalı bardı. Ul yer- (12) de bir ravāḳ bar

[66] Metinde **مرجم** şeklinde yazılmıştır.

érdi. Ul ravāḳda bir ḳız bar érdi. Ul ḳıznıŋ ‘aksini (13) suda kördi[67]. ‘Abdu’r-raḥman mest-i lā-ye‘aḳl boldı. Ul ḳıznıŋ anası bar **[78a]** (1) érdi. ‘Abdu’r-raḥman aṭlarnı aḫtā-hānada ḳoyup ravāḳ töpege keldi. Ḳıznıŋ (2) anasıġa aydı: Ḳızıŋızını maŋa beriŋ dédi. Bu ḳıznıŋ anası aydı: Ḳızımız- (3) nı berey ammā bir şarṭım bar. Bar-cā keltürseŋiz dédi. ‘Abdu’r-raḥman sordı: Ne şar- (4) ṭıŋ bar? Ḳıznıŋ anası aydı: Ḥażrat-ı ‘Alī’ni öltürseŋ ḳızım berür (5) men dédi. Ul bed-beḫtiŋ burunḳı kīnesi bar érdi. ‘Abdu’r-raḥman ḳıznıŋ (6) anasıġa va‘da ḳıldı. Bir kün Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha Ḥażrat-ı rasūl (7) ‘alayhı’s-salāmnı tüşleride kördiler. Aydılar kim: Émdi vaḳt bolmadı-mu? Biz- (8) ni kelip körseŋiz. Biz siziŋ cemāliŋiz muntaẓīr tururmız dédiler. Ḥażrat-ı (9) ‘Alī raḍıya’llahu‘anhaġa Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām ḥayāt ékenleride aytıp (10) érdiler: Bir kün bolur kim öydin çıḳıp barurda éşik éteginizni ḳısar. (11) Asraġan eçküŋiz susar, ġāzīŋız ḳıçḳırur. Ul vaḳtda şahādat (12) tafar ve vaḳtıŋız bolur dép aydılar. Bir kün Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha öylerid- (13) in çıḳıp barurda éşik étekleri ḳıstı. Asraġan eçküleri susa- **[78b]** (1) dı. Ġāzīları ḳıçḳırdı. Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha ḫaber bolġay dédiler. (2) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen Şahzāda İmām Ḥüseyn’din sorap éd- (3) i-kim : Ḥażrat-ı ‘Alī’ġa ne vaḳtda tīġ öter dép. Bir kün şahzādalar sorap (4) édi: Yā peder-i büzürg-vār sizlerge ne vaḳtda tīġ öter dép. Ḥażrat-ı (5) ‘Alī raḍıya’llahu‘anha aydılar: Ey ferzendlerim bu sorar söz érmes (6) érdi dédiler. Ḥażrat-ı şahzādalar aytsunlar dép ḳoymadılar. Ḥażrat-ı (7) ‘Alī raḍıya’llahu‘anha aydılar: Ey ferzendlerim aytḳandın kéyin faşīmān ḳılur (8) sizler dép, āḫıru’l-amr aydılar kim: Ey ferzendlerim her vaḳtda namāzġa (9) tursam barça a‘żālarım titrep soyulur. Namāznı mundaġ zavḳ [ü] şav- (10) ḳ ḳorḳunç birle öteydür men. Meni ul vaḳtda bir mūy birle sançsa[68] (11) hem-kār ḳılur dédiler. Ḥażrat-ı şahzādalar ‘Abdu’r-raḥman’ġa aytıp édiler. (12) Ammā bir neçe kün ötüp érdi. Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha Kūfe’niŋ Āzīna Mescid- (13) ige kirip namāz-ı çāşt ötey-dép turup édiler. Körerler kim bir kimerse **[79a]** (1) başıġa ḳılıç yastanıp yatadur. Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha aydılar: Ḳopġıl, mescid- (2) de yatar érmes. Mescid dégen ṭā‘at-ḫāna turur dép namāzġa maşġūl (3) boldılar. Ul bed-beḫt nā-bekār ‘Abdu’r-raḥman édi. Ḥālā vaḳtnı ötkermey. (4) Bir iş ḳılmasam yana vaḳtıda küçüm yetmes dép ḳılıç birle Ḥażrat-ı (5) ‘Alī’niŋ mübārek öşünlerige çaftı. Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha namāzlarını (6) bozmadılar. Ammā ḳolları murılarıdın (?) cudā boldı. Bu bed-beḫt nā-bekār düvvüm-pāra (7) ḳılıç birle mübārek bellerige saldı. Ḳan mıḥrābġa bısyār saçradı. Ḥażrat-ı (8) ‘Alī raḍıya’llahu‘anha bī-hūd bolup yıḳıldılar. Teşnelig bısyār ġālıb keldi. Ayd- (9) ılar: Ey ‘Abdu’r-raḥman maŋa bir içim su bergil. Ḳıyāmat küni āb-ı kevṯerdin seni sayra- (10) p ḳılmaġunça

[67] Metinde **لوردي** şeklinde yazılmıştır.
[68] Metinde **سانجي سا** şeklinde yazılmıştır.

men yana kişige su bermegey men dédiler. ‘Abdu’r-raḥman-ı bed-beẖt ḳılıçnı (11) taşlap kaçıp çıḳay-dép mescidniŋ éşigige ravān boldı. Āvāz keldi-kim: (12) Ḳayan barur sen dép mescidniŋ éşigin muḥkem boldı. ‘Abdu’r-raḥman kaçarġa (13) yer tafmay. Mescidniŋ buluŋıda tüvrük boyra bar érdi. Anıŋ arasıġa kirip **[79b]** (1) yaşınup turdı. Ḥażrat-ı şahzādalar uyuklap édiler. Tüş-körseler Ḥażrat-ı (2) ‘Alī raḍıya’llahu‘anha bir daryāda kan içre baradurlar[69] ḳorḳup sisgenip oyġandılar. (3) Dar-ḥāl mescidge kérdiler. Körerler kim uşbu hal Ḥażrat-ı şahzādalar başlarını (4) kucaġlarıġa alıp aydılar: Ey peder-i büzürg-vār bu cafānı sizge kim ḳıldı? Ḥażrat-ı (5) ‘Alī raḍıya’llahu‘anha aydılar: Men ġammāz émesdür men, aytmes-men. Ḫudā bilür dédiler. (6) Şul aşnāda ‘Abdu’r-raḥman’nı yötel tuttı. Ḥażrat-ı şahzādalar kimsin dép heybet (7) ḳılışları bile ‘Abdu’r-raḥman, bu yer anıŋ içidin yügürüp çıḳıp Ḥażrat-ı şahzāde- (8) lerge ḳılıç ḥavāle[70]ḳıldı. Şahzādalar ḳılıçını ḳolıdın alıp çaḳtılar. Bu murdār bed- (9) beẖt bī-mālik dūzaẖ[ġa] bardı. Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha vaṣıyyat ḳıldılar. Ḥażrat-ı (10) rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ mübārek kefenleridin alıp ḳılıp édim. Özümge (11) kefen ḳılay-dép. Anı kefen ḳılıŋlar. Namāzımnı ötegendin kéyin Mekke ṭerefidin nıḳāb (12) tartıġlıġ bir A‘rābī bir aḳ téve alıp kelür, meni ul tévege taŋıp ḳoya beriŋler. (13) Meni ul tévege taŋmaġlık dafn ḳılmaġlık turur. Ḳıyāmat küni hem meniŋ bille **[80a]** (1) bolurmız. Andın kéyin meniŋ ferzendlerim Kūfe’de turmaŋlar, Medīne’de boluŋlar. (2) Ceddiŋizlerni zıyārat ḳılıŋlar. Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe’ge aydılar: Siz Mekke’ge (3) barıŋ dép. Her ḳaysı oġlanlarını bir ṭerefge buyrıdılar. Bir yerde bolsaŋız- (4) lar düşmenler zıyān yetgürür dép vaṣıyyatlarını tamām ḳılıp can be-ḥaḳ taslīm (5) ḳıldılar. Kavlehu **إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ** Āẖıru’l-amr Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha- (6) nı yudılar. Kefenge alıp canāzege saldılar. Namāz öterirde keltürüp ḳoyd- (7) ılar. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen imām boldılar. Barça ṣaḥābalar, yer kök (8) fırıştaları Ḥażrat-ı İmām Ḥasen’ge ıḳtıdā ḳıldılar. Namāz ötediler. Nıḳāb tartıġ- (9) lıḳ bir A‘rābī Mekke ṭerefidin bir aḳ téve alıp keldi. Ḥażrat-ı ‘Alī’niŋ cesedlerini (10) ul tévege taŋıp ḳoydılar. Ul A‘rābī téveni Mekke ṭerefige yüklep ravān (11) boldı. Bir neçe ḳadam yol berip édi. Ḥażrat-ı şahzādalar aydılar: Bu neçük (12) A‘rābī ékin? Dadamnıŋ cesedlerini bu A‘rābīdın ṭaleb ḳılıp alalı (13) dép yügürüşüp aydılar: “Neçük A‘rābī sén? Dadamnıŋ cesedlerini **[80b]** (1) ḳayan alıp barur sén? Bizge özüŋni ẓāhır ḳılġıl.” dédiler. Ul A‘rābī yü- (2) zidin nıḳābnı aldı. Körseler Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha özleri şul-zamān ġāyıb (3) boldılar. Ḥażrat-ı Şahzādalar aydılar: Medīnedin çıḳıp Kūfe'de ḳarār ḳılıŋlar dép (4) aydılar: Ey Kūfe ẖalḳı, bizdin sizlerge āzār yetgen bolsa baḥīl boluŋızlar. Biz émdi (5) Medīne’ge baradurmız

[69] Metinde **بارادورلا** şeklinde yazılmıştır.
[70] Metinde **هوالە** şeklinde yazılmıştır.

dédiler. Kūfelıḳlar aydılar: Ya Ḥażrat-ı Şahzādalar babaŋızlar bu (6) vilāyetge ‘Arabdın kelip ornap édiler. Sizlerge közümiz üstün orun berürmiz (7) dép köp murā‘ātlar ḳıldılar. Şahzādalar rāżı bolmay. Bizge andaġ vaṣıyyat ḳılıp aydılar: (8) Biz Medīne’ge barurmız dédiler. Āḫır Ḳūfelıḳ bildiler kim mülāyametlig fāyıda bermeydür dép. (9) Aydılar kim: Bu memleketni kimge taşlap barur sizler dédiler. Şahzādalar aydılar kim: Özüŋiz (10) arasıda lāyıḳ kişi bolsa ḳılġay sizler dédiler. Ḥażrat-ı şahzādalar köçüp ehl-i beyt- (11) leri birle Medīne’ge ravān boldılar. Medīne ḫalḳı aldılarıġa çıḳtı. Barça ḫalḳ körü- (12) şüp ı‘zāz ikrām birle Medīne’ge alıp keldiler. Ḥażrat-ı Şahzādalar barıp Ḥażrat-ı rasūl (13) ‘alayhı’s-salāmnıŋ mübārek ravżalarını zıyārat ḳıldılar. Andın kéyin Ḥażrat-ı amīru’l-mu’mınīn **[81a]** (1) İmām Ḥasen ḫilāfetge olturdılar. Mu‘āviye eşitip Şām’dın Ḥażrat-ı Şahzāda İmām (2) Ḥasen’ni körey-dép Medīne’ge keldi. Ḥażrat-ı şahzādelerge ta‘ziyet yetgürdi. Mu‘āviye’niŋ (3) bir ṣāḥib-i cemāl ḳızı bar érdi. Anı Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen eşitip érdiler. Ḥażrat-ı (4) Şahzāda İmām Ḥasen’niŋ tört yüz ḫatunları bar érdi. Ṣaḥābalardın bir neçe (5) kişini Mu‘āviye’ge iberdiler. Ḳızını maŋa ḳılıŋlar dép. Ṣaḥābalar bu sözni Mu‘āviye’ge a- (6) yttılar. Mu‘āviye aydı: Bu sözni ḳabūl ḳılalı ammā Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen Şām- (7) nıŋ ḫalīfalıḳını maŋa berse, eger tola bermese hem bir yıllıḳ berse ḳızımnı berey dédi. (8) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen’niŋ yārānları bir yılġa unamadılar. Alta aylıḳ ber- (9) diler. Mu‘āviye ḳızını berdi. Şām’nıŋ tamām memleketlerini öz taṣarrufıda ḳıldı. Ḥażrat-ı (10) Şahzāda İmām Ḥasen yana ḫilāfetge olturdılar. Mu‘āviye Şām’dın keldi. Ḥażrat-ı (11) Şahzāda İmām Ḥasen’niŋ sarāylarıġa tüşti. Mu‘āviye büzürg kişi érdi. (12) İkinçi Ḥażrat-ı İmām’nıŋ ḳayın ataları érdi. Mu‘āviye aydı: Bu alta aynıŋ (13) içide men ḫilāfetge olturup bolġan ḥāṣılāt otuz miŋ altun érdi. Anı **[81b]** (1) alıp keldim. Yana alta ay ḫilāfetni maŋa beriŋ. Bu otuz miŋ mısḳāl altunnuŋ yarımnı (2) öyge ḫarac ḳılsaŋızlar. Yarımnı nöker savdāġa berseŋizler dédi. Mu‘āviye’niŋ bu sözige (3) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen’niŋ ġazabları kelip buyrıdılar kim bu otuz miŋ (4) mısḳāl altunnı alıp bāzārdaḳı bı-navālarġa faḳīrlarġa, ṭālibu’l-‘ılmlarġa beriŋler dép (5) aydılar. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen’niŋ hızmat-kārları bu otuz miŋ mısḳāl altu- (6) nnı üleştürdiler. Mu‘āviye der-elem bolup aydı-kim: Rāst aytıpdurlar. Çoŋ saḳal kişi (7) aḥmaḳ bolur. Aḥmaḳ bolmasaŋız mu? Neçe mıḳdār altunnı zāyı‘[71] ḳılmas érdiŋiz dédi. Ḥażrat-ı (8) Şahzāda İmām Ḥasen’niŋ teneḫḫī ġażabları kelip aydılar kim: Ey Mu‘āviye meniŋ anam Fāṭıma-ı (9) Zehrā raḍıya’llahu‘anhumā tururlar. Siziŋ ataŋız bir Hındī kāfir turur. Eşitmediŋiz (10) mu bu āyatnıŋ mażmūnını? Ḳavlehu Ta‘ālā **وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِۚ وَالَّذِي خَبُثَ لَا يَخْرُجُ إِلَّا نَكِداًۖ** (11) [72] ya‘nī yamġur suyı nā-

[71] Metinde **صايع** şeklinde yazılmıştır.

[72] Araf Suresi 58. Ayet “Verimli beldenin bitkisi Rabbinin izni ile çıkar. Çorak olan beldeden ise zararlı bitkiden başkası çıkmaz.”

pāk yerlerge tüşse şūralar yetgenler ö- (12) ner. Pāk yerge tüşse nabātlar öner dédiler. Bu sözge Mu‘āviye’niŋ köŋli rencīde (13) boldı. Yamanlap Şām’ġa yandı. Medīne’de bir ṣaḥāba bar érdi. Anıŋ atını ‘Abdu’llāh-ı **[82a]** (1) Enṣārī dér érdiler. Bir ṣāḥib-i cemāl ḳızı bar érdi. Abīhā atlıġ ul (2) ḳızınıŋ ṣıfatı ehl-i ‘ālemge maşhūr érdi. Yezīd-i La‘īn eşitip érdi. Abū Hura- (3) yra raḍıya’llahu‘anhanı iberdi. Ḳılışur sözni sözleşgeli Medīne’ge (4) keldi. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ mübārek ravżalarını zıyārat (5) ḳılıp Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen ḳaşlarıġa keldi. Ḥażrat-İmām sord- (6) ılar: Yā Abū Hurayra ne işġa keldiŋiz dédiler. Abū Hurayra raḍıya’llahu‘anha aydılar: (7) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ mübārek ravżalarını zıyārat ḳılġalı, ‘Abdu’llāh-ı (8) Enṣārī’niŋ ḳızını Yezīd’ġa ḳoşturġalı keldim dédiler. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām (9) Ḥasen aydılar: Meniŋ yārānlarımnıŋ ḳızı maŋa munāsıb bolmay, Yezīd’ġa munāsıb (10) bolur-mu dédiler. Abū Ḫurayra raḍıya’llahu‘anha aydılar: Sizlerniŋ sözlerini mü aytay (11) dép. Taŋlasıġa ḳız anasınıŋ öyige bardı. Ḳıznıŋ anası sordı: Ḳaydın (12) kelürler dép. Abū Ḫurayra raḍıya’llahu‘anha aydılar: Men Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām- (13) nıŋ ṣaḥābalarıdın turur men. Atım Abū Hurayra turur dédiler. Ḳız hem anası ḳaşıda **[82b]** (1) olturup érdi. Ḳız köŋlide bu pīr kişi dép yaşunmadı. Abū Hurayra’nıŋ bu ḳızġa (2) raġbeti keldi. Aydı: Ḳız kemālıġa yetibdür. Hīç yerdin naṣīb bolubdur mu dédiler. Ḳıznıŋ anası (3) aydı: Munāsıb ér yoḳ üçün mavḳūf turur dédi. Abū Hurayra avval özini ‘arż ḳıldı. (4) Ḳız kelüp aydı: Ey pīr sizge ne munāsıb turur? Atamız ornıda turur siz dédi. (5) Abū Hurayra bildi-kim bu söz hergiz orun basmaydur. Aydı: Yana iki kişidin hem söz (6) alıp keldim dédi. Ḳıznıŋ anası sordı: Kim turur? Abū Hurayra aydılar: Biri Şām (7) pād-şāhınıŋ oglı Yezīd turur. Birileri dunyāda āḫıratda āb-rūy tapay déseŋiz Ḥażrat-ı (8) Şahzāda İmām Ḥasen tururlar. Ḳız besī ‘āḳıl érdi. Ḫāk-i dunyānın ne ı‘tıbārı (9) bar dép Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen’ni ḳabūl ḳıldı. Abū Hurayra raḍıya’llahu- (10) ‘anha Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen ḳaşlarıġa kelip aydı: Yā İmām maŋa sévünç (11) bersünler. Ḳız sizlerni ıḫtıyār ḳıldı dédiler. Ḥażrat-ı şahzāda İmām Ḥasen bir (12) éginlerini salıp berdiler. Ḳızni toy ḳılıp ‘aḳd-ı nıkāḥ ḳılıp aldılar. (13) Ḥażrat-ı şahzāda İmām Ḥasen’niŋ tola ḫatun almaġlıḳlarıġa sabab bu érdi-kim

[83a] (1) Bir kün Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām kelip Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmġa aydılar: (2) Yā rasūlu’llah sizlerniŋ nebīreleriŋizge bir ḳız Ḫudā-yı Ta‘ālā naṣīb ḳılur. Hem (3) kéçe bikr çıḳar dép ḫaber berip aydılar. Şul ḳız maŋa naṣīb bolur dép tola (4) ḫatun alur édiler. Ammā ul ḳız Şehrbānū érdi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (5) ge naṣīb bolup édi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen’niŋ bir ḫatunları Yezīd (6) birle tuḳḳan érdi. Anıŋdın ferzendleri hem bar érdi. Aŋa ‘acab dīşvār (7) keldi. Yezīd’ge nāme iberdi. Nāmege bitip aydı-kim: Sizge ḳolġan ḳızni Ḥażrat-ı Şahzā- (8) da İmām Ḥasen aydılar dép. Yezīd-i bed-beḫt nāmeni körüp parīşān

boldı. (9) Hem kīne ‘adāvat bar érdi. Teneḫḫī hem zıyāda boldı. Mervān-ı Ḫar’nı çırlatıp ḳaşıġa (10) keltürdi. Aydı: Ey Mervān anamġa tadbīr körgüzgüçi érdiŋ. Bu işiġa bir tadbīr (11) ḳılġıl. Ḳayda men ḳadam ḳosam İmām Ḥasen meniŋ işimni red ḳıladur dédi. (12) Mervān-ı Ḫar aydı: Men Medīne’ge baray, bu işġa tadbīr ḳılay dédi. Yezīd-i bed-beḫt siŋlisiġa (13) nāme bitidi-kim: Men aştım, İmām Ḥasen saŋa cafā ḳılur érmiş. Mervān-ı Ḫar’nı iberdim. **[83b]** (1) İmām Ḥasen’ge naṣīḥat ḳılsun. Eger naṣīḥatge unamasa Mervān’dın zehr ibe- (2) rdim. Zehr bergil, Mervān seni ‘ıyāl uşaḳıŋ birle munda köçürüp alıp kelsün (3) dép. Yezīd-i bed-beḫt nāme bitip iberdi. Mervān-ı Ḫar nāmeni alıp Medīne’ge keld- (4) i. Medīne ehl-i tefekkürġa ḳaldılar. Bu Mervān fitne rāfiżī yana neme fitne ḳılġalı keldi ékin? Munuŋ (5) kelgeni ança yaḫşı érmes dép ġemlig boldılar. Mervān-ı Ḫar bed-beḫt Yezīd’niŋ (6) siŋlisi ḳaşıġa kirip Yezīd-i bed-beḫtniŋ salāmını yetgürdi. Nāmeni tutup berd- (7) i. Yezīd-ı bed-beḫtniŋ hem ḥikāyesini hem ayttı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen’ni ḫatu- (8) nları şıkāyat ḳıla başladı. Bu bed-beḫt Mervān pendler yaraşturdı. Ḫatun nāḳışu’l- (9) ‘aḳl, ‘aḳlıdın kitti. ‘Āḳıllar aytıpdur: Üç nemersede vafā bolmas. Biri aṭ, biri ḳılıç, biri ḫatun. (10) Bu üç nemersedin cafā kelür vafā kelmes. Ramażān ayınıŋ onı érdi. Iftār suyıġa (11) zehrni katıp berdi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen’niŋ mübārek çırayları yaşıl boldı. (12) Rancūr bolup yattılar. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn körgeli keldiler. Ḥażrat-ı şahzāda (13) İmām Ḥüseyn’ġa baḳıp aydılar: Ey cānım birāderim ḳalın düşmenler arasıda ḳaldıŋız. **[84a]** (1) Neçük ḳılġay siz dép bısyār yıġladılar. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen- (2) ni yötel ġalaba ḳıldı. Her zamān yötelseler mübārek aġızlarıdın laḫta laḫta ḳan (3) kelür érdi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn aydılar: Ey cānım birāder- (4) im. Bu cafānı sizge kim ḳıldı? Men anı pāra pāra ḳılay dédiler. Ḥażrat-ı Şahzā- (5) da İmām Ḥasen aydılar: Men Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ neşlıdın bo- (6) lmaġay-men dédiler. Yana aydılar: Ey ḳarındaşım ṣabr ḳılıŋ. Ceddimiz Ḥażrat-ı (7) rasūl ‘alayhı’s-salām, atamız Ḥażrat-ı ‘Alīyyu’l-murtażā, anamız Fāṭıma-ı Zehrā Mekkelıḳ- (8) larnıŋ cafāsıġa ṣabr ḳıldılar. Babamız Ḥażrat-ı Muḥammed Rasūlu’llahnıŋ (9) tişlerini şehīd ḳıldı. Babam ularġa yaḫşılıḳ ḳıldılar. Belānıŋ yamanra- (10) ḳı peyġamberlerge avlıyālarġa kelipdür. Maŋa Ḫudā-yı Ta‘ālā behişt-i rıżā ḳılsa, men (11) ul kimerseni almay, kirmegey-men dédiler. Ümmü Seleme’ge kişi iberdiler. Ul şīşe- (12) deki tofraḳnı alıp körsünler dép. Ümmü Seleme’ġa ḫaber yetgeç ul şīşeni açıp (13) kördiler. Tofraḳ yaşıl bolup turur. Ümmü Seleme yıġlap Ḥażrat-ı Şahzāda İmām **[84b]** (1) Ḥasen ḳaşlarıġa kirip mübārek ayaġlarını ḳoçup bısyār yıġladılar. Ey ciger- (2) küşe-i Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām, meni ceddiŋiz Ḥażrat-ı Muḥammed Muṣṭafā ṣalla’llahu (3) ‘alayhı ve sallemge şıkāyat ḳılmaŋ. Düşmenlerdin ḫaber-dār bolmadım dép yıġlad- (4) ılar. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen’niŋ bir oġlanları bar érdi. İmām Ḳāsım (5) aṭlıġ. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḳāsımnı aldılarıġa keltürüp aydılar: Ey cān-ı ciger- (6) küşem yetim ḳala siz. Siziŋ ataŋız Ḥażrat-ı

Şahzāda İmām Ḥüseyn bolsun-d- (7) ép Ḥażrat-ı İmām, Ḳāsım'nı barça ehl-i beytlerini Ḥażrat-ı Şahzāda İmām (8) Ḥüseyn'ge tafşurdılar. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen üç yıl ḫalīfalıḳ ḳıldılar. (9) Āḫır cān taḳāżāsı yaḳīn boldı. Ḥūrlar ḳadeḥlerde şarāb-ı anṭahūr alıp kelip (10) aytadur kim: Yā Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen, biz sizniŋ cemālıŋızġa muntaẓīr turur- (11) mız dédiler. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen aydılar: Ey ḳarındaşım ḳulaḳıŋızını (12) beri tutuŋ[73]dédiler. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen ġayıbġa salām ḳıldılar. (13) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn aydılar: Kimge saalm ḳılur siz dép. Ḥażrat-ı **[85a]** (1) Şahzāda İmām Ḥasen aydılar: Babamız Ḥażrat-ı Muḥammed Muṣṭafā ṣalla'llahu 'alayhı (2) ve sallam, uluġ anamız Ḫadīce-i Kübrā, atamız 'Alīyyu'l-murtażā, anamız Fāṭıma-ı Zehrā raḍıya'llahu- (3) 'anhumā ḥāżır keldiler. Aytadurlar kim: Ḫudā-yı Ta'āla'nıŋ rıżāsı üçün bu dunyā-yı fā- (4) īda nbelāġa ṣabr ḳılsa Ḫudā-yı Ta'ālā ul ḳulnı şarāb-ı anṭahūrdın sīr-āb ḳılur (5) dédiler dép aydılar: Ey ḳarındaşım ḳalın düşmenler arasıda yalġuz ḳaldıŋız dép (6) vaṣıyyatlarını tamām ḳılıp can be-ḥaḳ taslīm ḳıldılar. Ḳavlehu **إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ**

(7) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen'ni gūristān-ı baḳ'da dafn ḳıldılar. Ḥażrat-ı Şahzāda (8) İmām Ḥüseyn ḫilāfetge olturdılar. Mu'āviye'ge nāme iberdi. Ḥażrat-ı Şahzāda (9) İmām Ḥasen her künde miŋ mısḳāl altun alur érdi. Ul hem aġasınıŋ paymānı (10) birle turur-mu dédi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn aydılar: Aġamnıŋ paymānı birle bolmas-men. (11) Atamnıŋ paymānı birle turur men dédiler. Kelgen élçiġa aydılar: Barıp Mu'āviye'ge a- (12) ytġıl, Şām'ġa rāżı bolsun. Özge vilāyetlerge élig sunmasun dép élçisini (13) yandur dédiler. Andın kéyin cem' vilāyetlerge Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn **[85b]** (1) öz kişileridin ḥākim dorġa ḳoydılar. Mu'āviye'niŋ ḳoyġan ḥākim dorġasını çıḳardılar. (2) İslām vilāyetlerini be-tamām öz taṣarruflarıda ḳıldılar. Ul ḥālda Mu'āviye aġrıḳ (3) érdi. İybergen kişisi yanıp keldi. Şul-zamān Mervan-ı Ḫar'nı ḳaşıġa keltürüp (4) maṣlaḥat ḳılıp aydı-kim: Men şubu aġrıḳımda olsam bu yurtnı Yezīd'ġa taslīm ḳılay sén (5) kim Mervān-ı Ḫar barçadın büzürg sén, barça ḫalḳ Yezīd'ge bey'at berür. 'Amr ibn 'Āṣ birle (6) Ṭavf ibn Kināne uluġ ṣaḥābalar turur. Yezīd'ge bey'at bermesler. Men ölgende laḥdımnı çuḳur (7) ḳazıŋlar. 'Amr ibn 'Āṣ birle Ṭavf ibn Kināne'ge 'arż ḳılıŋlar. Atam ikiŋizlerni vaṣıyyat (8) ḳılıp érdi. Ular mübārek ḳolları birle meni laḥdge ḳoysalar dép aydı. Aytıŋlar, ular (9) laḥdge ḳoyup çıḳarda başlarıġa ḳılıç tartıp turġıl. Maŋa bey'at beriŋler, eger bey'at (10) bermeseŋler başıŋlarnı keser men. Turġıl, nā-çār bey'at bergendin kéyin 'Amr ibn (11) 'Āṣ'nı Mıṣrī'ġa ḥākim ḳılġıl. Ṭavf ibn Kināne'ni Ḫorāsān'ġa ḥākim ḳılġıl. Saŋa ḳaṣd ḳılġu- (12) çı bısyār turur. Ḳavīraḳ düşmen Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ'nıŋ oglı Muḥammed turur. İkinçi düşmen (13) 'Abdu'r-raḥman turur. Barçadın uluġraḳ

[73] Metinde **توتون** şeklinde yazılmıştır.

düşmen Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn turur. Ḥażrat-ı **[86a]** (1) Abābekr-ı Ṣıddīḳ'nıŋ oġlı 'Abdu'r-raḥman-ı Baḫīl turur. Ularġa çerik yıġılmas. Saŋa her ne (2) ḫavf ḫaṭar kelse Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'din kelür. Andın ḥaẕar ḳılġıl (3) dép Yezīd-i La'īn'ge Mervān-ı şūm-ı bed-beḫtni vazīr ḳıldı. Vaṣıyyatlarını tamām ḳılıp (4) can be-ḥaḳ taslīm ḳıldı. Yezīd-ı La'īn atasıġa andaġ çuḳur laḥd ḳazıttı-kim gürnuŋ (5) içide turġan kişiniŋ ḳolı gürnıŋ lebige yetmedi. Yezīd 'alayhı'n-na'la 'Āmr ibn 'Āṣ (6) birle Ṭavf ibn Kināne'ge aydı: Atam sizlerni vaṣıyyat ḳılıp édi. Ular büzürg kimerse- (7) ler. Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salāmnıŋ yād-gārları turur. Ularnıŋ éligleri meniŋ (8) bedenimge tegse Ḫudā-yı Ta'ālā maŋa dūzaḫ otını ḥarām ḳılġay dép aydı dédi. Bu iki (9) ṣaḥāba[nı] gürġa ḳoydılar. Gürdın çıḳar ḥālda Yezīd-i La'īn başlarıġa ḳılıç tartıp keldi. (10) Barça ḫalḳ bey'at berdi. Sizler bey'at bermediŋizler. Eger bey'at bermeseŋler başıŋ- (11) larnı keser men dédi. Şul-zamān Mu'āviye'niŋ gürını tafıp aydılar: Ey Mu'āviye bu (12) işler seniŋ mekriŋ turur. Yezīd'niŋ 'aḳlıġa munça iş yetmes édi-dép çā- (13) ralarını tapmay. Bey'at berdiler. Andın bularnı çıḳarıp memleket taḫtıġa Yezīd-i La'īn **[86b]** (1) olturdı. 'Amr ibn 'Āṣ'nı Mıṣrī'ġa iberdi. Ṭavf ibn Kināne'ni Ḫorāsān'ġa iber- (2) di. Andın kéyin Yezīd-i bed-beḫt Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'ge kişi (3) iberdi. Atam öldi. Taḫtıġa men olturdum. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen (4) bir yıllıḳ ḫilāfetligni atamġa berip otuz[74] miŋ mısḳāl altun alur (5) érdiler. Siz hem ḫilāfetligni maŋa berseŋiz hızmatlarını bar-cā (6) keltürey. Künde üç yüz mısḳāl altun berey. Eger ḳabūl ḳılmasaŋız ö- (7) züŋizni uruşġa rāst ḳılıp turuŋ dép Ḳaḥṭabe ibn Eşfa' dégen (8) ṣaḥābanı élçi iberdi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ ġazabla- (9) rı kelip anıŋ dék ıṭġa bey'at berür men mü? Birāderim siŋlisiniŋ sabḳıdın (10) bir yıllıḳ ḫilāfetni berip édiler. Ul sababdın Benī Hāşim musaḫḫara boldılar. (11) Benī Ümeyye baş köterdi. Yezīd, leşkerim tola ḳorḳutur men déydür. Meniŋ (12) anıŋ-dék ıṭdın ḳorḳunçum yoḳ dédiler. Ḳaḥṭabe ibn Eşfa' aydı: Andaġ (13) ḳılmasunlar tamām vilayetler aŋa baḳtı. Leşker tola kelgey. Medīne ḳeḥṭlig **[87a]** (1) bolġay. Medīne'niŋ toḳluḳı Şām birle turur. Şām yaġı bolsa neçük bolġay-dép (2) 'Arab ḫalḳı ġemlig boldılar. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ Yezīd bile ṣulḥ ḳılġa- (3) lı köŋl[i] yoḳ. Nā-gāh anıŋ çerigi kelse Medīne ḳeḥṭlig bolur. Mu'āviye Ḥażrat-ı 'Alī (4) raḍıya'llahu'anhaġa çerik tartıp alta ay turġan bile ul şikestelig teneḫḫī köterilmed- (5) i. Ve yana çerik kelse neçük bolġay-dép endīşege tüştiler. Ṣaḥābalar cem' bolup Ḥażrat-ı (6) Şahzāda İmām Ḥüseyn ḳaşlarıġa kelip Yezīd bile ṣulḥ ḳılsalar neçük bolġay-dép. (7) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn unamadılar. Bu ḫaber Yezīd'ge yetti. Yezīd nāme iberdi. Şehrbā- (8) nū'nı yā İmām 'Alīekber'ni ibersünler dép kişi iberdi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn (9) İmām 'Alīekberġa aydılar: Ey ferzendim ne yaraġ körer siz dédiler. Ḥażrat-ı İmām

[74] Metinde **اوتو** şeklinde yazılmıştır.

‘Alī (10) ekber, anamnı yā özümni ul ıṭ ḳaşıġa barurnı hergiz ravā körmes-men. Ḥażrat-ı İmām Ḳāsım’nı (11) iberseŋ bolġay-mu dédiler. Ḥażrat-ı İmām Ḥüseyn aydılar: Atam Ḥażrat-ı Şahzāda İmām (12) Ḥasen ölgen bile düşmenler ḳaşıġa iberdi-dép köŋlige yaman kelür dédiler. Ḥażrat-ı (13) İmām ‘Alīekber aydılar: Ceddimiz Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha ‘ırāḳ-zemīnde tola ḫalīfa- **[87b]** (1) lıḳ ḳıldılar. Biz hem ‘ırāḳ-zemīnġa baralı anda bizge tola leşker yıġılur. Eger Yezīd (2) kelse uruş ḳılurmız dédiler. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn Kūfe’ġa nāme (3) iberdiler. Men yalguz ḳaldım. Sizler maŋa yār bolsaŋızlar şunda baralı dép. (4) Medīne ḫalḳı her künde kelip aytur érdiler: Yā Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn, (5) Yezīd bile ṣulḥ ḳılsunlar. Eger ḳılmaslar yana bir vilāyetge barsunlar. Yezīd’niŋ (6) çerigi kelip bu vilāyetni ḫarāb ḳılur dép. Benī Hāşimler bu sözni eşitip (7) ġemlig boldılar. Peyveste dunyānıŋ işi mundaġ turur. Ḫudā-yı Ta‘ālā’nıŋ dost (8) ḳulları hamīşa ġemlig ve ḳayġuluḳ bolurlar. Bu dunyā kāfirlerniŋ uçmaḳı mü’- (9) minlerniŋ zındānı turur. Kūfe’ġa nāmeni Müslim ibn ‘Aḳīl’din iberip édiler. (10) Kūfe’niŋ Yezīd ḳoyġan bégi ‘Abdu’llāh Ziyād[75] érdi. Müslim ibn ‘Aḳīl’ni körgeli (11) keldi. Müslim ibn ‘Aḳīl nāmeni tutup berdi. Kūfelıḳlar körüp şādmān bo- (12) ldılar. Anıŋ üçün kim Kūfelıḳlarnıŋ her ne barı Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha- (13) ġa dost édiler kim bizniŋ miŋ cānımız bolsa Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn[ge] **[88a]** (1) fadā bolsun dédiler. Yana Kūfelıḳlar ‘Abdu’llāh Ziyād’ġa aydılar: Siz Yezīd’niŋ (2) bégi édiŋiz. Eger siz Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’ni démeseŋiz sizniŋ (3) ve bizniŋ ara ḳılıç turur dédiler. ‘Abdu’llāh Ziyād ḳorḳup aydı: Ḥażrat-ı ‘Oṯmān’nı (4) ‘ām ġavġāsı öltürdi. Eger men bularnıŋ ra’yınca bolsam meni hem öltürür dép (5) mekrī ḳılıp aydı: Sizler meniŋ birāderim bolduŋuzlar. Bu kéçe maŋa bir āmān ber- (6) iŋizler. Taŋla sizlerge cavāb berey dédi. Bu kéçe ḳaldı. Kūfelıḳlar Ḥażrat-ı (7) Şahzāda İmām Ḥüseyn’ge nāme ibereli dép ıttıfāḳ ḳıldılar. Értesi cem‘ bolup (8) ‘Abdu’llāh Ziyād’nıŋ éşigige kelip sordılar. Nökerleri érdi. ‘Abdu’llāh (9) Ziyād bu kéçe bir ḳatıġ tüş körüpdür. Érte bile kök dastār keyip ṭā‘at-ḫāna- (10) ġa kirdi. Ḳılmış yazuḳlarıdın yanıp ‘özrler aytur dédi. Kūfelıḳlar cem‘ bolup (11) Kūfe’niŋ Āzīna mescidige kirip édiler. ‘Abdu’llāh Ziyād, Müslim ibn ‘Aḳīl’ni körüp (12) salām ḳıldı. Ayaġıġa tüşüp zār zār yıġlap aydı: Ey Kūfelıḳ ḫalḳı biliŋler ve aġah (13) boluŋlar. Men Yezīd-ı bed-beḫtdin yüz ögürdüm. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ **[88b]** (1) farmānlarıda boldum. Bu kéçe Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anhanı tüşedim. Aydılar: Ey (2) ‘Abdu’llāh Ziyād uyatmas-mu sen? Beş künlüg vafāsız dunyā üçün Ḥażrat-ı (3) rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ ferzendlerige düşmen bolup Yezīd-i bed-beḫtġa yār bolur (4) sen dédiler. Bu endīşedin bī-zār boldum. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’ni dédim (5) ve tavba ḳıldım dédi. Ammā kāfiriniŋ mekrīsini bilmediler. Kūfelıḳlar

[75] Metinde **زيات** şeklinde yazılmıştır.

aydılar: Andaġ bo- (6) lsa Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'ge bey'at berseŋ bég hem siz boluŋ. Ḥażrat-ı Şahzāda (7) İmām Ḥüseyn'ge öz tiliŋizdin nāme bitüŋ. Yezīd-i bed-beẖtdin yüz ögürdüm. Sizlerni d- (8) édim. Eger kelseler cānımız üstün orun berürmiz. Kūfe'niŋ be-tamām-ı ı'tıbār çoŋları nāme (9) bitidiler. 'Abdu'llāh Ziyād'nıŋ tüş körgenni ẕikr ḳılıp barça nāmelerini Ḥażrat-ı Şahzāda (10) İmām Ḥüseyn'ge iberdiler. 'Abdu'llāh Ziyād munāfıḳ yaşurunça bir ḫaṭ ḳılıp Yezīd'ge iber- (11) di. Kūfelıḳlar sizdin yüz öyürdi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'ni dédi. Men bey'at (12) berür boldum. Maŋa aġır çerik iberiŋler men sizlerni dép turdum. Çerik Ḥażrat-ı Şahzā- (13) da İmām Ḥüseyn kelmesdin ilgeri yetsün dép nāme iberdi. Dar-ḥāl Yezīd, Mer- **[89a]** (1) vān'nı çırlattı. Ayttı: Ey Mervān, bu nāme körgil. Nāmeni oḳup kördi. Aydı: Bu işġa dar-ḥāl (2) ġem-ḫārlıḳ ḳılmaḳ kerek dédi. Yezīd-i bed-beẖt, ḫavārīc ıttıfāḳ ḳılıp Medīne'ge cāsūs (3) Kūfe'ġa çerik iberdi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmāmge Kūfelıḳlarnıŋ nāmesi yetgeç bısyār (4) ġemlig boldılar. "Barmaḳımız neçük bolur ékin?" dép Medīne ḫalḳı her künde kelip aytur érdiler. (5) Yezīd bile ṣulḥ ḳılmasalar yana bir vilāyetge barsunlar. Nā-gāh Yezīd-ī palīdnıŋ çerigi kelse (6) Medīne ḳeḥṭlig bolur dér érdiler. Şul aṣnāda érdi-kim 'Abdu'llāh Ziyād başlıḳ Kūfelıḳlarnıŋ (7) nāmesi yetti. Şām'dın 'Abdu'llāh ibn 'Abbās Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salāmnıŋ mübārek rav- (8) żalarını zıyārat ḳılġalı kelip édiler. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn 'Abdu'llāh ibn (9) 'Abbās'ġa nāmelerini körgüzdiler. 'Abdu'llāh ibn 'Abbās aydılar: Ey İmām, meniŋ sözümni (10) eşitiŋ. Kūfe'ġa barmaŋ. Kūfe ḫalḳı fitne-engīz, fitnedin ḫālī émes. Ularnıŋ sözige (11) farīfta bolmasunlar. Medīne'ni pek tutsunlar. Özleriniŋ yurtı turur. Her ṭerefge barsa yana (12) kelse bolur. Eger Medīne'de turġalı köŋülleri bolmasa meniŋ bile Mekke'ge barsunlar. Anda āmān (13) turur. Ceddiŋizler anda bolġan dédi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn aydılar: Ayā taḳdīr-i **[89b]** (1) Ḫudā-yı Ta'ālā ne ékin? Ammā Medīne'de bolmaḳġa köŋül ḳarār almaydur dédile- (2) r. 'Abdu'llāh ibn 'Abbās aydılar: Ey Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn bāḳīnı (3) özleri ḫūb bilürler. Meniŋ bilürüm şubu érdi dédiler. Andın kéyin Ḥażrat-ı (4) Şahzāda İmām Ḥüseyn, Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salām nıŋ ravżalarını zıyā- (5) rat ḳılıp çandān yıġladılar. Āḫır uyḳu ġalaba ḳıldı. Tüşleride Ḥażrat-ı rasūl (6) 'alayhı's-salāmnı, ataları Ḥażrat-ı 'Alī raḍıya'llahu'anhanı, anaları Fāṭıma-ı Zehrā raḍıya'llahu- (7) 'anhumānı kördiler. Uçmaḳ ṭa'āmlarını yémey aldılar. Yerge ḳoyup olturupdur- (8) lar. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'ni körüp ḳoçup yıġlap aydılar: Ey ferzendim, bātrāḳ (9) bizge ḳoşuŋ. Bizni saġınmas siz, oḫşa dédiler. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn (10) aydılar: "Yā rasūlu'llah Kūfelıḳlar maŋa nāme iberipdürler. Barmaḳġa ma'ẕūr (11) bar mu ékin?" dédiler. Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salām aydılar: Bātrāḳ barıŋ, tavaḳkuf (12) ḳılmaŋ dédiler. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn bu tüşni kördiler. Yıġlap ḳo- (13) fup Ümmü Seleme ḳaşlarıġa kirdiler. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'ni yaġı bile **[90a]** (1) kördiler. Ey cān-ı ciger-kūşem nége yıġlar siz? Ḥażrat-ı İmām

aydılar: Ey cān-ı mādar nége (2) yıġlamay? Yezīd-ı bed-beḫt Benī Ümeyye başlıḳ maŋa düşmen bolup turur. Medīne ehli aytadur: (3) Yezīd'ge bey'at bermeseŋiz Medīne'din çıḳıŋ. Yezīd'niŋ çerigi kelip Medīne'ni ḫarāb ḳılur déd- (4) iler. 'Irāḳ ḫalḳı hem maŋa nāme iberipdürler. Berür bolduk dédiler. Muṣḥaf açtılar. Hīç kişi- (5) ge aytmadılar. Ul şīşe içideki tofraḳnı kördiler. Tofraḳ kan boluptur. Ḥażrat-ı Şahzā- (6) da İmām Ḥüseyn bu āyatnı oḳudılar: Ḳavlehu إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ dép Benī Hāşim (7) leşkerini çırlap sordılar. Meniŋ birle barur-mu sizler yā yoḳ-mu? Bular aydılar: Barurmız (8) dédiler. Şahzāda İmām Ca'far-ı Ṭayyār yetmiş kişi keŋeş ḳıldılar. Ḥażrat-ı Şahzāda İmā- (9) m Ḥüseyn'niŋ oġlanları Ḥażrat-ı İmām Zeyne'l-'ābidīn, Ḥażrat-ı İmām 'Alīekber, Ḥażrat-ı (10) İmām 'Alīaṣġar, Ḥażrat-ı İmām 'Alīenver, Bibi Şehrbānū Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ (11) igeçileri Ümmü Gülsüm, Bibi Zeyneb. Bular cem' bolup Medīne dervāzesige keldiler. Benī (12) Ümeyye'ge ḫaber boldı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn Kūfe'ġa köçüp yürüdiler dép. (13) Yezīd-i bed-beḫt, ḫavārīc miŋ üç yüz çerik cem' ḳıldı. Barçası kök temür **[90b]** (1) içide. Çerik bégi 'Amr ibn Sa'd Şibr-i Mel'ūn-ı Ṭūs-ı Asḳalānī érdi. Yezīd ularġa (2) buyrudı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ çerikleri yetmesdin burun siz- (3) ler yetiŋler. Ammā yüzüŋlerge nıḳāb tartıp kiriŋler. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (4) niŋ çerikleri ḫayāl ḳılur dédi.

Al-Ḳıṣṣa: Yezīd'niŋ leşkeri Kūfe'ġa yüzlendi. Kūfe- (5) lıḳlar Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ çerikleri ḫayāl ḳıldılar. Dervāzeni açġan- (6) dın kéyin yüzlerini açtılar. Hemme-i ḫavārīc éken. Kūfe ḫalḳı ḥayrān ḳaldılar. Nā-çār 'ılā- (7) c ḳılalmay. Yezīd-i bed-beḫtge bey'at berdiler. 'Abdu'llāh Ziyād-ı Ḫars, Müslim ibn 'Aḳīl'ni öltür- (8) di. Şeherni berkitti. Ul ṭerefdin Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn çerikleri deşt-i Kerbelā'ġa (9) yettiler. Susalıḳ besī ġalaba ḳıldı. Ḥażrat-ı şahzāda İmām Ḥüseyn sordılar: Bu ne (10) turur? Fırāt daryāsı yaḳīn müdür? Ehl-i muḥıb-ı hānadān deşt-i Kerbelā'dur dédiler. Ḥażrat-ı (11) Şahzāda İmām Ḥüseyn aydılar: Biziniŋ ḳanımız tökülür yer şubu turur dép bir āh tarttılar. (12) Kün olturdı. Namāz-ı şām boldı. 'Aşūr ayınıŋ aḫşāmı érdi. Ul ḥālda Kūfe ṭerefid- (13) in bir bölük kārvānlar keldi. Şul-zamān bir A'rābī kelip Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'ni **[91a]** (1) ta'ẓīm ḳılıp kelip turdı. Sordılar: Kūfe'de ne ḥāl turur? A'rābī aydı: Kūfe besī 'aẓīm (2) teşvīş turur. Anıŋ üçün-kim Şām'dın bısyār çerik kelip turur. Yarımı Fırāt (3) nı tusup tüşüpdür. Yarımı şeherni alıp turur. Sizlerge yā Yezīd'ge bolurnı ança ma'lūm (4) ḳıla almadım. Her neçük hem bolsa sizler bu leşkerge tegmeseŋizler yaḫşıraḳdur dép (5) ötüp kitti. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn namāz-ı şām, namāz-ı ḫaftannı şul yerde adā (6) ḳıldılar. Yana aydılar: Köŋlüm uyup keledür. Ḳofuŋlar köçeli-dép köçtiler. Taŋ (7) atḳunça yol yürüdiler. Taŋ atı körseler aḫşāmḳı menzil-i deşt-i Kerbelā'da öz- (8) lerini kördiler. Ḥayrān bolup turdılar. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn,

taḳdīr-i Ḫudā-yı (9) Ta‘ālā ne ékin? dép şul yerde tüştiler. Çadır tiktiler. Āḫır deşt-i Kerbelā’da sākin (10) boldılar. Nā-gāh yana şīr-merd keldi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’ni körüp aydı: Ey (11) Ḫudā’nıŋ ‘azīz bendeleri, sizlerge bu belādın Ḫudā-yı Ta‘ālā nacāt bergey dédi. (12) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn sordılar: “Siz kim turur siz?” dép. Ul (13) ‘azīz aydı: Benī Ṭay ḳabīlasıdın turur men. Aṭım ‘Abdu’r-raḥman Ṭay turur dédi. Yā Ḥażrat-ı **[91b]** (1) Şahzāda İmām Ḥüseyn, Yezīd’ge bey‘at bermeseler meniŋ birle barsunlar. Meniŋ (2) on biŋ çerigim bar. Sizlerge yār yāvar bolay. Sizler üçün cānımnı fadā ḳılay (3) dédi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn aydılar: Men barıp ehl-i avlādımnı ḫavā- (4) rīclarnıŋ éligige ravā körer men-mü dédiler. ‘Abdu’llāh Ṭay aydı: Ularnıŋ ḫuṣūmatı sizler- (5) ge turur. Ehl-i avlād bile ne işi bar? dédi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn aydılar: (6) Andaġ bolsa İbn Müslim’ni öltürmegey érdi dédiler. ‘Abdu’llāh Ṭay aydı: Andaġ (7) bolsa bizni du‘āda yād ḳılsunlar dép yolġa ravān boldılar. Yana bir sā‘atdın [kéyin] (8) Kūfe ṭerefidin ġubār-ı ‘aẕīm paydā boldı. Anbār süzüldi. ‘Alemler belgürdi. Bir şah-suvār (9) miŋ kişi bile kelip Fırāt yaḳasıġa tüşti. Anıŋ aṭı Ḥur ibn Yezīd érdi. (10) Ḥur ibn Yezīd’niŋ atası Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anhanıŋ hızmatlarıda (11) érdi. Mülk emlāk sababıdın Yezīd-i La‘īn’niŋ ḳaşıda bolur érdi. Bısyār (12) mubārız kimerse érdi. Yıraḳdın Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’ni körüp [anıŋ] (13) aldılarıġa kelip salām ḳılıp aydı: Yā Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn bu leşker **[92a]** (1) sizler üçün kelip turur. Bularġa bey‘at bermeseler ceng-i bısyār (2) bolġu dék bısyār bī-edeb sengler (?) turur. Ḫudā-yı Ta‘ālā bilür, ayā ne bolġu- (3) sı turur. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn aydılar: كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ[76] (4) Ḥikmetdin özge çāra yoḳtur. Teŋrimge tavaḳḳul ḳıldım dédiler. Bu sözde érd- (5) iler. Mu’azzīn aẕān oḳudı. Namāz-ı şāmġa turdılar. Ḥur ibn Yezīd ıḳtıdā ḳıldı. Namā- (6) z-ı ḫaftannı hem Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn bile ötedi. Yezīd’niŋ leşkeri (7) körüp ‘Abdu’llāh Ziyād’ġa ḫaber berdi. Ḥur ibn Yezīd Ḥażrat-ı Şahzāda İmām (8) Ḥüseyn birle bir boldı-dép. Taŋlasıġa Şibr-i mel‘ūn, ‘Ömer Sa‘d Ya’ḳūb Asḳalā- (9) nī alta miŋ kişi kelip Fırāt yaḳasıġa tüşti. Ḥur ibn Yezīd’ge kişi iberdi. (10) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’ni tutsun, yoḳ érse başını kesip alıp (11) keliŋler dép. Ḥur ibn Yezīd bu ḫaber[ni] eşitip gem-gīn boldı. Āḫır uyḳu ġalaba (12) ḳıldı. Uyuḳladı, tüşide atasını kördi. Atası aytadur: Ey oġlum (13) saŋa ne bolupdur? Beş künlüg vafāsız dunyā üçün özüŋni dūzaḫġa **[92b]** (1) ravā körer mü sén? Her kim ḫāne-dāŋġa düşmen bolsa īmān bile barmas. Ne‘ūẕubi’llah (2) men ẕālik dédi. Oyġandı, ṭahārat ḳılıp Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’ge ıḳtıdā (3) ḳıldı. Namāzdın kéyin ‘Amr Sa‘d, Şibr-i mel‘ūn, Ḥur ibn Yezīd’ni çırlatıp aydı: Eger Yezīd- (4) niŋ ḥükmni tutsaŋ Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn bile uruş ḳılġıl. Bolmasa (5) başıŋnı keser men dédi. Ḥur ibn Yezīd açığı kelip aṭlandı.

[76] Al-i İmran Suresi 185. Ayet: “Her nefis ölümü tadacaktır.”

Ḫavārīclar ṣaf rāst ḳıldı. (6) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn aydılar: “Ey Ḥur ibn Yezīd bizniŋ bile ceng ḳılur mu (7) siz yā ḫavārīclar bile mü?” dédiler. Ḥur ibn Yezīd aydı: Yā Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn, (8) siziŋ üçün cān fadā ḳılur men. Ey yer kök fırıştaları guvāh boluŋlar. Men (9) Yezīd’din yüz öyürdüm. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’ni dédim. Yā İmām ḳıyāmat (10) küni men ża‘īf ḳulnı unutmasunlar dép öz leşkerige aṭ saldı. Ḫavārīclarnı (11) birin birin ḳıldı. Ḫavārīclar ḳaçıp kelip ‘Abdu’llāh Ziyād’ġa ḫaber berdi. (12) Ḥur ibn Yezīd Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’ge yār bolup munça çerik birin birin (13) ḳıldı-dép ‘Abdu’llāh Ziyād-ı Ḫars, nā-bekār ḫavārīc otuz miŋ kişi bile kelip **[93a]** (1) tüşti. Aytadur kim: Yā Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn, özüŋiz bey‘at bermese- (2) ŋiz Şehrbānū’nı yā hem Ḥażrat-ı İmām ‘Alīekber’ni ibersünler. Barıp Yezīd bile bey‘at (3) ḳılıp yansunlar. Biz uruşmay. Yanıp baralı bolmasa uruşġa rāst bolsu- (4) nlar dédi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn aydılar: Ey Şehrbānū, Ey İmām ‘Alīekber (5) ne yaraġ körersizler? İmām ‘Alīekber aydılar: Anamnı yā özümni ul ıṭ ḳaşıġa barur- (6) nı ravā körmes-men. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ neşlidin bolmaġay-men. Ul ıṭlar (7) ḳaşıġa barur men-mü dédiler. Taŋlası Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn namāzdın (8) fārıġ bolup ‘Abdu’llāh ibn ‘Abbās’nı Ca‘far-ı Ṭayyār’nı ‘Abdu’llāh Ziyād ḳaşıġa élçilig- (9) ge iberdiler. Barıp Yezīd’ge aydılar kim: Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn ayta- (10) dur kim: Maŋa uluġ kerek émes. Barıp ceddimge mucāvır bolur men. Bāḳī ‘ömrümni anda (11) köçürür men. Mendin Yezīd bey‘at tilemesün. Aŋa unamasa ḫarb ceng ḳılur (12) men. Ḳādir-i Ḫudāyım ne salsa anı körgey-men dép turdılar. ‘Abdu’llāh Ziyād ‘Abbās (13) Yezīd ḳaşıġa barıp Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ sözlerini ayttılar. **[93b]** (1) Ḫavārīclar ma‘lūm ḳıldı. Bey‘at bermeydürler. Nā-sezā ayta başladı: “Siz Ḥażrat-ı (2) ‘Alī’niŋ oġlı siz. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmġa neçük ceddiŋiz bar?” dép. Kāfir (3) ḫavārīclarnıŋ aġzıġa taş-tofraḳ. Bu sözge rāżı bolmay. Ṣaf tartıŋlar. Ḫarb ḳıla- (4) dur men dédi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn farīşān-ḥāl bolup yıġlap aydılar: (5) İlāhī, meni dostuŋ Ḥażrat-ı Muḥammed Rasūlu’llahdın ḫavārīclar bīgāna köredürler. (6) İlāhī ḫavārīclarnıŋ neşlini dunyādın yoḳ ḳılġay sen-dép dua ḳıldılar. Ḫudā- (7) yı Ta‘ālā Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ du‘ālarını ıcābat ḳılıp ‘āḳıbat (8) Ḥażrat-ı Amīr Abā Müslim’ni vucūda keltürüp yigirme tört miŋ leşker cem‘ ḳılıp bu bī-ḥayā (9) ḫavārīclarnı şeher-be-şeher ḳoġlap yürüp ıṭdın beter ḳılıp ḳırḳ yıl aşını köl- (10) lerde, suyını çöllerde ḳılıp bihini bunyādını ḳuruttılar. Āḫır ‘Abdu’llāh Ziyād, Ḥażrat-ı (11) İmāmlar ṭerefige baḳıp aydı: Ey Benī Hāşimler Yezīd’din ne yamanlıḳ kördüŋüz- (12) ler? Néme dép yüz öyürdüŋizler? Yezīd’ge tābi‘ boluŋlar. Baġdād mülkini silerge bere- (13) li. Şām mülkini hem bereli. Şām mülkini bu dunyānıŋ uçmaḳı dérler dédi. Ey **[94a]** (1) Benī Hāşimler bizniŋ çerigimiz şarāb içerler. Sizler bir ḳanım su tafmay. Helā- (2) k bolur sizler dép. Ḫavārīclar ṭa‘na ayta başladı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (3) niŋ mübārek köŋülleri parīşān boldı. Hātıfdın

āvāz keldi: Ey İmām Ḥüseyn (4) bir kişini bu ḫavārīclar ḳaşıġa iberiŋler. İçe turġan suyuŋlarnı tökünler (5) dép körünler. Ḫavārīclar ne içer érmiş bilgey sizler. Ḥażrat-ı rasūl (6) ‘alayhı’s-salāmnıŋ kerāmātlarını Faẕīl ibn ‘Alī, Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (7) niŋ birāderleri érdi. Anı iberdiler. Ḫavārīclarġa aydılar: İçgen suyu- (8) ŋlarnı yerge tökünler dép. Ḫavārīclar aġzıdaḳı sunı yerge tökti. Körseler (9) kan bolupdur. Ḫavārīclar munı körüp cādū ḳıldıŋızlar dédi. Aġzıġa taş (10) tofraḳ. Faẕīl ibn ‘Alī kelip bu sözni Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn[ge] ayttılar. (11) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn yıġlap aydılar: Ey ceddim Ḥażrat-ı Muḥammed Rasūlullah (12) kāfir ḫavārīclar sizni cādūcı déydürler. Ḫavārīclar neçe kün Fırāt suyını ber- (13) mediler. Su üçün bısyār emgendiler. Āḫır Fırāt suyı ḫūn-ı ālūda bolup turur. **[94b]** (1) Anıŋ dék ıṭlar kan içer. Ḳan içmek ‘ayb érmes. Ḫavārīclar ıṭdın beter turur. (2) Anıŋ üçün aytıpdurlar: Iṭdın cafā kelür, vafā kelmes. Ḥażrat-ı Ādam peyġamberdin (3) tā bu demġaça āferīde peyġamber neṣlige mundaġ cafā ḳılġanı yoḳ turur. Yüz miŋ la‘nat (4) silerge. Ey kāfir palīd ıṭlar, mundaġ yaman endīşe ḳıldıŋlar dép la‘nat o- (5) ḳup ṣaf rāst ḳıldılar. Hāşim-ı Şam‘ān bile muḳābala boldı. Şam‘ān Hāşim (6) nayze saldı. Hāşim-i Şam‘ān’nıŋ nayzesini red ḳılıp ḳılıç birle andaġ urdı (7) kim başıdın beli kéçe egri kesilip atı bile tört ḥaṣṣa berāber boldı. Tegip (8) keltürdiler. Şam‘ān Ḥaleb pād-şāhınıŋ oġlı érdi. İnisi Nu‘mān [üç] (9) miŋ ḫavārīc bile cengge kirdi ve yana Hāşim aŋa hem şīr-i ġurrān-dék na‘ra tartıp (10) kirdi. Faẕīl ibn ‘Alī Abūbekr ibn Muḥammed, ‘Abdu’r-raḥman ibn Zübeyr ibn ‘Avvām bu [mubārız-] (11) lar Hāşim’ġa yār bergeli kirdiler. ‘Abdu’llāh Ziyād körüp aydı: Ularnıŋ (12) yolını tusuŋlar. Uruşḳalı ḳoymaŋlar dép. Ḥarām-zāda-yı ‘Ömer Sa‘d üç [miŋ] (13) ḫavārīc bile kelip yolını tustı. Uruşḳalı ḳoymadı. Ul sā‘at Hāşim **[95a]** (1) miŋ kişiniŋ başını kesip susalıḳ bed-ḥāl ḳıldı. Sekiz kişi tir- (2) bārān ḳılıp Hāşim’ni şehīd ḳıldı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn (3) bısyār yıġladılar. ‘Abdu’llāh Ziyād körüp aydı: Ey mubārızlar eger bir (4) bir kirseŋizler barçalarını öltürür érdi dédi. Ḥażrat-ı Şahzā- (5) da İmām Ḥüseyn aydılar: Ey birāderlerim bu bed-beḫt bizge ġālıb (6) kelgü-dék. Sizler meniŋ üçün ölmeŋler. Men sizlerdin ḫoşnūd (7) turur men. Bu bī-ḥayā ḫavārīcnıŋ ḫuṣūmatı meniŋ bile turur. ‘Adāvat ḳılsa (8) meni şehīd ḳılġay dédiler. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ yārānla- (9) rı tavaccuh ḳılıp aydılar: “Yā Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn bizniŋ (10) miŋ cānımız bolsa sizniŋ üçün fadā bolsun. Siziŋsiz (11) bizge tiriglig ḥarām turur. Ḳıyāmat küni Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ (12) mübārek yüzlerige neçük baḳalı? Bu bī-vafā dunyā üçün Yezīd-i ẓālımġa yār (13) bolup meniŋ ciger-kūşelerimni kāfir Yezīd’niŋ éligige ḳoyduŋlar **[95b]** (1) déseler neçük cavāb bereli? Ḳaysı yüzümiz birle şafā‘at tileli?” (2) dép ġulġula ḳıldılar. ‘Aşūr ayınıŋ beşi érdi. Taŋlası namāz-ı bāmdā- (3) ddın kéyin naḳkāra nafīrniŋ āvāzı çıḳtı. Mastūra meẓlümler yıġla- (4) şıp aydılar: Düşmenler Fırāt suyını içerler. Biz bir içim suġa (5) muḥtāc tururmız dédiler. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn aydılar: Neçe

vaḳt- (6) dın beri ṣabr ḳıldıŋızlar. Ḥālā hem bir neçe kün ṣabr ḳılıŋlar. İş yaḳīn (7) kelip turur dédiler. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ tört oġla- (8) nları bar érdi. Ḥażrat-ı İmām Zeyne'l-'ābidīn on toḳuz yaşar ér- (9) diler. Ḥażrat-ı İmām 'Alīekber on sekiz yaşar érdiler. Ḥażrat-ı İmām 'Alī (10) aṣġar sekiz yaşar érdiler. Ḥażrat-ı İmām 'Alīenver iki yaşar érdiler. (11) Analarınıŋ sütidin yaŋı ayrılıp érdiler. Suġa bısyār (12) mayl ḳıldılar. Susalıḳġa bed-ḥāl boldılar. Bibi Şehrbānū Ḥażrat-ı (13) İmām 'Alīenver'ni alıp Ḥażrat-ı İmām Ḥüseyn ḳaşlarıġa keldiler. Aydılar: **[96a]** (1) Men bu 'ıyālnıŋ zārīsiġa ṭāḳat tuta-almaydur men. Bu ferzendiŋ- (2) ni alıp barsaŋız şāyad ki düşmenler racm ḳılıp bir içim su bergey dédiler. (3) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn Ḥażrat-ı İmām 'Alīenver'ni ḳoyunlarıġa (4) alıp ḫavārīclarġa yaḳīn yetip bir ṣaḥābadın iberdiler. Aydılar kim: (5) Ḫavārīclarġa aytıŋ bu nāresidege bir içgünçe su birsün. Eger gunāh bolsa (6) bizde turur. Bu nāreside bī-gunāh turur dédiler. Ḫavārīclarnıŋ aġzıġa taş (7) tofraḳ. Düşmen uruġı bizge ne der-kār dép Ḥażrat-ı İmām 'Alīenver'ni tir-bārān (8) ḳılıp şehīd ḳıldılar. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn na'ra urup Bibi Şehr- (9) bānū ḳaşlarıġa kirdiler. Aydılar: Ey Şehrbānū Ḫudā-yı Ta'ālā sizlerge bu- (10) lardın nacāt bergey. Ḳażāġa rıżā bendeligge çāra yoḳ turur dédiler. (11) Bibi Şehrbānū bu sözni eşitip bī-hūş boldılar. Yana hūşlarıġa (12) keldiler. Ammā ḥāna-gāhda bısyār ġulġula boldı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn (13) ṣabrī ḳıldılar. Ul sā'atda taş bolsa érigey érdi. Ḫavārīcnıŋ **[96b]** (1) Köŋli taşdın hem beter boldı. Taŋlası Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn (2) ṣaflarını rāst ḳıldılar. Yezīd-i La'īnniŋ leşkeri ul ṭerefdin (3) bısyār keldi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ ṭerefleridin Ḥażrat-ı (4) İmām Ca'far-ı Ṭayyār'nıŋ oglı 'Abdu'llāh ve 'Ubeydu'llāh. Bular 'amme-i zāda-yı Ḥażrat-ı (5) İmām Ḥüseyn édiler. Bu iki mubārız beyt oḳup maydāngа kérdiler.

Beyt:

(6) Ér éligide ḳamuġ 'ālemde ṭayyār

Atamız birle tuḳḳandur Muḥammed

'Alī birle tuġuşġan ér- (7) di Ca'far

Ḳara yüzlüg palīd-ı nā-kes ıṭlar

İkevlen biz érürmiz (8) Ca'far oġlı

Ḥaḳīḳat-ı 'ālem içreler ḫaber-dār

'Azīz érdük besī ḫār itiŋiz- (9) ler

Anıŋ avṣāfıdın aytur meh-i bī-çār

Eger ölsek şahādat tapġumız var

(10) Tümen la‘nat yaġar her kün silerge

dép özlerini düşmen çerigige urdılar. (11) Ḫavārīclarnı birin birin ḳıldılar. Ul-kün bu iki mubārız beş yüz ḫavārīc- (12) nı öltürdiler. Fırāt’ġa yaḳīn sürüp Fırāt kıraġıdaḳı ḫavārīclarnı ḳo- (13) ġlap édiler ḫavārīclardın miŋ kişi aṭ salıp kelip tir-bārān **[97a]** (1) ḳılıp basıp keldi. Abdu’llāh’nıŋ aṭıġa on yerde oḳ tegdi. Āḫır bī- (2) ‘ilāc bolup özini suġa taşladı. ‘Abdu’llāhnı su içerde şehīd (3) ḳıldı. ‘Ubeydu’llāh bir niçe ḫavārīclarnı öltürdi. Āḫır ‘Ubeydu’llāh’nı (4) hem şehīd ḳıldı. Su içerde iki ten ḳuçaġlaşıp ġāyıb boldılar. And- (5) ın kéyin bir mubārız kelip Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ rikāblarını (6) būse ḳıldı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn du‘ā ḳıldılar. Yārānlar[77] āmīn (7) dédiler. Ul du‘ā mavḳūf érdi. Andaġ-kim Ḥażrat-ı Nūḥ peyġamberniŋ du‘ālar- (8) ını Ḫudā-yı Ta‘ālā ḳırḳ yılda ıcābat ḳıldı. Ḳavmları tūfān suyıda ġark bo- (9) ldı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn du‘āları seksen yılda ıcābat boldı. (10) Ḫudā-yı Ta‘ālā Amīr Abā Müslim’ni türetti. Ḫavārīclarnıŋ neşlini dunyādın munḳaṭī (11) ḳıldı. Andaġ ayturlar ul bed-beḫtniŋ çerigi otuz miŋ kişi érdi. (12) Ṣaf rāst ḳıldı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ çerikleri (13) yetmiş kişi érdiler. Kelip ḫavārīclarnıŋ çerigi bile rū-be-rā ḳıldılar **[97b]** (1) Ḫavārīclarnıŋ bégi ‘Abdu’llāh Ziyād, ‘Ömer Sa‘d Şibr-i mel‘ūn oŋ[78] ḳolıda, (2) Asḳalān bégi Ya‘ḳūb çep ḳolıda érdi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (3) niŋ çerikleridin Ḥur ibn Yezīd esb-i bād-pāy minip sar-u-pāylar (4) keyip buland āvāz bile beyt oḳup maydāngа kirdiler.

Beyt:

Men ul ḥūr men cahā- (5) nda bi’l-muḳarrar

Ġulām-ı çāker-i avlād-ı Ḥaydar

Ḫavārīclar eger yüz miŋ tümendür

(6) Ḳaşımda bir ḳotur ıṭdın münker

Ḳılıç u nayze birle zaḫm urayın

Bu kāfirni ḳılay (7) ḥayrān-ı ebter

Ayttı: Ey ‘aduvv-ı āl-i Ḥüseyn

[77] Metinde **يرانلار** şeklinde yazılmıştır.
[78] Metinde **اون** şeklinde yazılmıştır.

Silerdin Teŋri bī-zār hem peyġamber

(8) Toŋuz ıṭ yégüçi nā-kes ıṭlar

Ḳılayın men silerni zār mużṭar

Cehennemge (9) iberey cānıŋızny

Éligge aldı ul-dem gürz şemşīr

Ḫudāyım yār berse ḳoyma- (10) ġay-men

Érisün yer yüzidin cumla kāfir

Ümīdim bar bu toḳınışda miŋ ki

(11) s̱avāb bergey maŋa der-rūz-ı maḥşer

Ayttı gül-peri Ey şūm-ı mel‘ūn

Uruş (12) ḳılıŋ kelip men māh-ı enver

Tümen la‘nat silerge Ey ḫavārīc

Şereflig- (13) dür silerdin toŋuz hem ḫar

Toŋuz ıṭ bi’l-şerefdür barçaŋızdın

[98a] (1) Ḳılayın cān fadā Allahu ekber

Maŋa ḥarīf bar mu sen beri kel

dép turdı. (2) ‘Abdu’llāh Ziyād ul seg-i bī-bunyād körüp aydı: Bu saḫt mubārız turur. (3) Anıŋ birle berāber kişi bolsa kirsün dédi. Ḫavārīclardın Meşāhir (4) ibn ‘Anṭala dép bir ḫavārīc bar érdi. Ul kérdi, aydı: Ey Ḥur ibn Yezīd, Yez- (5) īd’dın néke yüz urup Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’ge yār bolduŋ d- (6) édi. Ḥur ibn Yezīd aydı: Ey seg-i ḥarām-zāda-yı mel‘ūn, Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (7) niŋ dadalarını ḥaḳ ṣubhanahu ve ta‘ālā arslanım dép turur. Aṭını ‘Abdu’llāh (8) dérler ‘alemniŋ faḫrı Ḥażrat-ı Muḥammed Muṣṭafā ṣallallahu alayhı ve sallām ḳoyunlarıda (9) parvarīş ḳılġan bolsalar Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām böşik tepre- (10) tgen bolsalar aŋa kişi neçük yar bolmaġay bilgil ve āgāh bolġıl. Ul-kim turur (11) ul maḳāmġa kim yeter dédi. Meşāhir ibn ‘Antele Ḥur ibn Yezīd’ge ḥamla ḳıldı. Ḥur i- (12) bn Yezīd ‘Anteli’ni andaġ urdı-kim baġrıdın ötüp arkasıdın bir ḳarı (13) çıḳtı. Ḥur ibn Yezīd tekbīr aytıp turdı yana

na‘ra tartıp ḥarīf bar mu? **[98b]** (1) Sén beri kel dédi. Meşāhir’niŋ iki inisi bar érdi. Biri kirip ḥamla (2) ḳıldı. Anı hem nayze bile andaġ urdı-kim baġrıdın ötüp arḳasıdın (3) bir ḳarı çıḳtı. Yana bir inisi kirdi. Anı hem ḳılıç birle iki pāra ḳıldı. Ḥur i- (4) bn Yezīd maŋa ḥarīf bar mu-sén dép turdı. Hātıfdın āvāz keldi-kim: (5) Ey Ḥur ibn Yezīd, yanmaġıl. Yukarı baḳġıl, uçmaḳ ḥūrları seniŋ cema- (6) liŋġa muntaẓīr tururlar dép Ḥur ibn Yezīd bu sözni eşitip aydı: Yā Ḥażrat-ı (7) Şahzāda İmām Ḥüseyn ceddiŋiz Ḥażrat-ı Muḥammed Rasūlullahġa sö- (8) ziŋiz bar mu? Alıp baray, hātıfdın āvāz eşittim. Bu dunyā-yı fānīda tu- (9) rġum kelmeydür dép Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn birle hemme yārānlar (10) birle baḥīllig ḳılışıp éligige ḳılıç alıp ḫavārīclarġa yüzlendi. Ḫavār- (11) īclar munı körüp kaçtılar. Āḫıru’l-amr Ḥur ibn Yezīd üç miŋ ḫavā- (12) rīcnıŋ başını kesti. Ḫavārīclar muŋa tāb kelmesmiz dép tir-bārān (13) ḳıldılar. Ḥur ibn Yezīd’ge elig yerde oḳ tegdi. Ḳan bısyār bardı. Āḫır **[99a]** (1) Ḥur ibn Yezīd hem şehīd boldı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Hüseyin, Ḥur ibn (2) Yezīd’ni ornıġa yetgürüp ḳoydılar. Ḫavārīclar yana ṣaf yasap keldi. (3) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ şah-suvārı maydānda aṭlarını o- (4) ynatıp turdılar. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ leşkeridin (5) Abū Ḳubays pād-şāhāna lıbāslar keyip beyt oḳup maydānġa kirdiler. (6) Bir demde yetmiş ḫavārīcnı öltürdi. Andın kéyin Abū Ḳubays’nı şehīd (7) ḳıldı. İslām ara ġurūr çıḳtı. Yana Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn (8) ṭerefleridin bir şah-suvār maydānġa kirip şīr-i ġurrān-dék kürkürep (9) édi. ‘Utbe ibn Sa‘d Vaḳḳāṣ’nıŋ oġlı, aṭım Hāşim turur. Dos-dār-ı (10) ḫānadān turur men dédi. ‘Abdu’llāh Ziyād aydı: Bir merd-i kāmil bar mu (11) sén? Bu ‘Arab bile cavalān ḳılıŋızlar dédi. Ul ṭerefdin muḳātıl (12) dégen ḫavārīc beş miŋ ḫavārīc bile maydānġa kirdi. Hāşim’ġa nā-sezā (13) ayta başladı. Ammā biri birige ḥamla ḳılıştılar. Muḳātıl Hāşim’ġa aydı: **[99b]** (1) Ataŋnıŋ bir tuḳḳanınıŋ oġlını Yezīd, bég ḳıldı. Neççe miŋ çerigi (2) bar. Aġaŋnıŋ maṣlaḥatı üçün Yezīd’ge yār bolsaŋ yaḫşı érmes-mü déd- (3) i. Hāşim ġażab bile muḳātılnı andaġ urdı-kim süŋekleri pāra pāra bo- (4) ldı. Ḫavārīclar aydı: Eger bir bir kirsek barçamızını tüketür dép cem‘ (5) bolup tir-bārān ḳılıp Hāşim’ni şehīd ḳıldılar. Andın Ḥażrat-ı Şahzā- (6) da İmām Ḥüseyn’niŋ birāderleri ‘Abbās ibn ‘Alī maydānġa kirdiler. On (7) kişi bile on miŋ ḫavārīcġa muḳābala boldılar. Fırāt kıraġıdaḳı ḫavārīclar- (8) nı öltürdiler. ‘Abbās ibn ‘Alī aṭını suġa saldı. Meşkide su alıp (9) aṭınıŋ yanıġa baġlay-dép turup édi. Toġradın bir ḫavārīc bir oḳ (10) attı. Anıŋ üçün-kim muḥıb-ı ḫāne-dānġa dunyā suyını ravā körmesler. ‘Abbās (11) ibn ‘Alī hem şehīd boldılar. ‘Aşūr ayınıŋ sekizi érdi. Yana ṣaf yasap (12) keldi. Ḥażrat-ı İmām Ḳāsım Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’ge bir ḫaṭ tu- (13) ttılar. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn ḫaṭnı oḳudılar. Aġaları Ḥażrat-ı **[100a]** (1) Şahzāda İmām Ḥasen’niŋ vaṣıyyatları ḫātırlarıġa keldi. Ḳızları (2) Bibi Zeyneb’ni nıkāḥ ḳılıp Ḥażrat-ı İmām Ḳāsım’ġa bérdiler. Özleri (3) cengge çıḳtılar. Bular çadır[da] olturdılar. Fırṣatdın kéyin Ḥażrat-ı Şahzā- (4) da İmām Ḳāsım ḳopup aydılar: Mendin

baḥīl bolsunlar. Cengge kiredürmen (5) dép baḥīllig ḳılışıp turdılar. Bibi Zeyneb aydılar: Ey İmām Ḳāsım (6) ḳıyāmat küni men sizni ḳaydın tapar men dédiler. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām (7) Ḳāsım aydılar: Babamız Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu'llahnıŋ ḳaşlarıda tapar siz (8) dép anbār keysülerini yayıp buland āvāz birle bu beytni oḳup maydānġa (9) kirdiler.

Beyt:

Muḥammed neṣli ve hem pārsā men

'Azīz-ı ferzendān-ı şīr-i Ḫudā men

(10) Ḥasen oġlı ve ceddim hem 'Alī'dür

Su tapmayın yürür men bī-navā men

Behişt- (11) de cāvdānı berkitip ḥaḳ

Yezīd birle ḳılur men mācarā men

Muḥammed'din (12) şafā'at izdeyürsiz

Ḳılur siz alġa mundaġ cafālar

Yüzü- (13) ŋlerge basılġay dāġ-ı la'nat

Ḳara yüzlüg ḳopar siz rūz-ı maḥşer

[100b] (1) dép. Yezīd-i bed-beḫtniŋ çerigidin altmış ḫavārīcnı öltürüp (2) āḫır, susalıḳ ġālıb keldi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (3) niŋ ḳaşlarıġa kelip su tilep açıp ḳuvvetü'l-emīn Yezīdlerni (4) ḳırayın dép kelür érdiler. Hātıfdın āvāz keldi-kim: Yā İmām (5) Ḳāsım yanmaġıl, yuḳarı baḳġıl, uçmaḳ éşikleri [açuḳ] (6) ḥūrlar ṣaf ṣaf turup ayturlar: Yā İmām Ḳāsım dunyā suyını (7) içmeŋ, biz siziŋ cemaliŋizġa muntaẓīr tururmız dédiler. Ḥażrat-ı (8) İmām Ḳāsım bī-ḥicāb bu ḥālnı körüp Ḥażrat-ı Şahzāda İmām (9) Ḥüseyn'ġa aydılar: Mendin ḫoşnūd bolsunlar, sizleriŋ (10) salāmlarını ceddim Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu'llahġa yetgürey. Ul (11) 'ālemni kördüm. Bu dunyāda turġum kelmeydür dép Yezīd- (12) niŋ çerigige ḥamla ḳıldılar. Beş yüz ḫavārīcnı öltürdiler. (13) Āḫır, ḫavārīclar tir-bārān ḳılıp Ḥażrat-ı İmām Ḳāsımnı şehīd ḳıldılar. **[101a]** (1) 'Aşūr ayınıŋ toḳuzı penççşenbe[79] küni érdi. Ḥażrat-ı Şahzāda (2) İmām Ḥüseyn avrād oḳup olturup érdiler. Ḥażrat-ı İmām 'Alī (3) ekber bile Ḥażrat-ı İmām

[79] Metinde **پحشنبه** şeklinde yazılmıştır.

‘Alīaṣġar māh-ı tābān-dék bolup pād-şāhāna lıbā- (4) slar keyip ‘anbarīn keysülerini öşnülerige salıp éliglerige (5) nayze alıp maydānġa yürüdiler. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn aydılar: (6) Ularnı tutuŋlar, cengge kirmesünler. Ceddim Muḥammed rasūlu’llah neṣlile- (7) ri munḳaṭī bolmasun-dép Ḥażrat-ı İmām ‘Alīaṣġarnı yandurdılar. Ḥażrat-ı (8) Şahzāda İmām Ḥüseyn, Ḥażrat-ı İmām ‘Alīekberġa aydılar: Ey ferzendim siz (9) tohtaŋ siz. Uruş körgen émes olsam hem men ular siz ehl (10) ularnı başlap yürüŋ. Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu’llahnıŋ neṣlileri munḳaṭī (11) dép aydılar. Ḥażrat-ı İmām ‘Alīekber yıġlap aydılar: Ey peder-i büzü- (12) rg-vār, sizler bolmasaŋızlar bizge kim farvā ḳılur? Kimge ḳalġaymız (13) ve kimniŋ yüzige baḳaymız? Ḳalın düşmen arasıda neçük ḳılġaymız? **[101b]** (1) Kāşkī men bolmasam érdi. Bu ḥālnı körmegey érdim. Yetimlig ṭāḳatın (2) tarta almasmız. Ḳoya beriŋler ḫavārīclar bile ceng ḳılay. Sizdin burun (3) men. Cān berey-dép ḫavārīclarġa yüzlendiler. Ḥażrat-ı İmām ‘Alīekber (4) bısyār sāhib-i cemāl érdiler. Beyt oḳup maydānġa kirdiler. (5) Ḫavārīclar sordılar: Bu kim turur dép. Ḥażrat-ı İmām ‘Alīekber (6) aydılar: Menim, Ḥażrat-ı İmām ‘Alīekber ferzend-i Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu’llah (7) sarvar-ı şīr-i yazdān Ḥażrat-ı ‘Alīyyu’l-murtażā ferzend-i Ḥażrat-ı Şahzāda (8) İmām Ḥüseyn turur men dédiler. ‘Abdu’llāh Ziyād aydı: Bu Ḥażrat-ı (9) ‘Alī’niŋ nebīresi turur. Kişi bar mu? Kirip muḳābala bolsa dédi. (10) Ul-sā‘at Şāmīlardın Muṣarrā ibn Ġālıb aṭlıġ bir ḫavārīc (11) kirip ḥamla ḳıldı. Ḥażrat-ı İmām ‘Alīekber Muṣarrā’nıŋ nayzesini sınd- (12) urup taşladılar. Muṣarrā Ḥażrat-ı İmām ‘Alīekber’ni tutḳalı (13) ḳaṣd ḳıldı. Ḥażrat-ı İmām ‘Alīekber yaḳasıdın tutup havāġa attılar. **[102a]** (1) Bu ḫavārīc yüz ḳırḳ ḳarı çıḳıp tüşti. Ustuḫānı pāra pāra bo- (2) ldı. Yana bir ḫavārīc rū-be-rū boldı. Anı hem ḳılıç birle çaftılar kim egeri (3) kesilip tört ḥaṣṣa berāber boldı. Ḳılıç ḳabżası çerige ornap (4) turdı. ‘Āḳıbat, yüz yetmiş ḫavārīcnı öltürdiler. Mübārek bedenle- (5) ri ḳızıdı. Susalıḳ ġalıb keldi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn (6) ḳuçaḳlarıġa alıp yüzlerideki tuġnı éritip büse ḳıldılar. Ḥażrat-ı (7) İmām ‘Alīekber aydılar: Ey peder-i büzürg-vār bir içim su tapsam bu bed-beḫt (8) ḫavārīclarnı ḳırar érdim dép. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn (9) ḳuçaḳlap aydılar: Mendin baḥīl bolsunlar dép barçaları (10) bile baḥīllig ḳılışıp amme-zāda Ümmü Gülsüm aydılar: Yā Ḥażrat-ı İmām ‘Alī- (11) ekber siz Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ yādgārları ularnıŋ fırāḳ- (12) ları köŋlümizge kirse siznіŋ mübārek cemālıŋızını körsek (13) fırāḳ otları uçar érdi. Dırīġā, Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām- **[102b]** (1) nıŋ yādgārlarıdın ḳalmaydur dép yıġlaşur érdiler. Ḫavārīc- (2) lar yana ṣaf yasap keldi. Ḥażrat-ı İmām ‘Alīekber yana cengge kirdile- (3) r. Ḫavārīclardın yüz yetmiş ḫavārīc cengge kirdi. Ḥażrat-ı İmā- (4) m ‘Alīekber ḳırḳ tört ḫavārīcnı öltürdiler. Özgesi kaçtı. (5) Ḥażrat-ı İmām ‘Alīekber yana kelip aydılar: Ey peder-i büzürg-vār, bir içim su (6) bolġay-mu? İçip bu kāfirlerni ḳırsam dédiler. Ḥażrat-ı Şahzāda (7) İmām Ḥüseyn aydılar: Ey ferzendim yüzügümni aġzıŋızġa (8) alsaŋız an-dék ārām alġay siz dédiler. Ḥażrat-ı İmām

‘Alīekber (9) yüzükni ağızlarıġa salıp an-dék ārām alıp maydānġa kirdiler. (10) Ḫavārīclardın miŋ aṭlıg bir bolup Ḥażrat-ı İmām ‘Alīekber’ġa ḳaṣd ḳıld- (11) ılar. Ḥażrat-ı İmām ‘Alīekber özlerini düşmen arasıġa saldılar. (12) Yana iki yüz ḫavārīcnı öltürdiler. Ḫavārīclar Ḥażrat-ı İmām (13) ‘Alīekber’ni besī ér elig bile kördi. Berāber kirsek barçamızını **[103a]** (1) tüketür dép cem‘ bolup tir-bārān ḳıldılar. Ḥażrat-ı İmām ‘Alīekber- (2) niŋ mübārek bedenleri oḳ zaḫmıġa Herī’niŋ gūnası-dék boldı. Āḫır, (3) Ḥażrat-ı İmām ‘Alīekber şehīd boldılar. Ul sā‘at cahān (4) ḳaraŋġuluḳ boldı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn baş baştaḳ bolup (5) ehl-i beytleri ḳaşlarıġa kirdiler. Āh ferzendim İmām-ı ‘Alīekber’din (6) ayrıldım dép bısyār yıġladılar. Bibi Şehrbānū ḳaşlarıġa kir- (7) diler. Bibi Şehrbānū hem yıġlap yıḳıldılar. Yana ‘aḳllarıġa keldiler. (8) Yıġlap ceng ḳılġan yerge barıp deşt-i Kerbelā’nıŋ tofraḳnı ba- (9) şlarıġa saçtılar. Ḫāna-gāhda bısyār ġulġula boldı. Ḥażrat-ı İmā- (10) m ‘Alīekber’ni dafn ḳıldılar. Āzīna kéçesi érdi. Ḥażrat-ı Şahzā- (11) da İmām Ḥüseyn namāzġa maşġūl boldılar. Taŋġa yavuḳ közleri (12) uyḳuġa bardı. Tüşleride Ḥażrat-ı Muḥammed rasūla’llah keldiler. (12) Mübārek çehreleridin nūr torlanıp édi[80]. Arḳalarıdın Ḥażrat-ı **[103b]** (1) Fāṭıma-ı Zehrā, Ḥażrat-ı Abūbekr-i Ṣıddīḳ, Ḥażrat-ı ‘Ömer, Ḥażrat-ı ‘Oṯmān, Ḥażrat-ı (2) ‘Alī, Ḥażrat-ı İmām Ḥasen, Ḥażrat-ı İmām Ḳāsım, Ḥażrat-ı İmām ‘Alīekber, (3) Ḥażrat-ı İmām ‘Alīenver, barça ilgeri ötgen avlād-ı ṣaḥābalarnı da- (4) şt-ı Kerbelā’da kördiler. Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu’llah Ḥażrat-ı İmām (5) Ḥüseyn’ni ḳuçaḳlarıġa alıp yüzlerige būse ḳılıp aydılar: (6) Ey bağrımnıŋ pārası, ey cān-ı ciger-ḳūşem, (7) ümmetlerim[81] cafāsını neçük tarttıŋız ve bu ıṭlar sizlerge ne (8) cafālar ḳıldı? Ey ferzendim ṣabr ḳılıŋ, taŋla namāz-ı cüm‘e bile bizge ḳavu- (9) şuŋ. Sizni ol kişi-kim şehīd ḳılur. ‘Alāmatı tört közlüg it (10) ṣūretide körünür. Kögside alta emçegi bolġay. Ul tamuġ nişāna- (11) sı turur dédiler. Bu sözni eşitip Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn (12) fi’l-ḥāl oyġandılar. Ümmü Seleme başlıġ barça ehl-i beytleri bile (13) baḥīllig ḳıldılar. Andın Bibi Şehrbānū’nuŋ boynını ḳuçaḳlap **[104a]** (1) aydılar: Ey yār-ı muvāfiḳ-ı mihr-bān, men ölsem ḳatıġ faryād (2) ḳılıp yıġlamaŋ. Bendeligge çāra yoḳ-turur. Ṣabr ḳılmaḳ kerek. (3) Ḫudā-yı Ta‘ālā’ġa ‘āṣī bolmaŋ. Mendin baḥīl boluŋ-dép yıġlaştıla- (4) r. Yana Bibi Şehrbānū aydılar: Ey Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām- (5) nıŋ yādgārları bizni zāyı‘ ḳoyar siz. Bizge sizniŋ- (6) siz tiriglig ḥarām turur. Sizdin biz ṭāḳat ḳıla almas- (7) mız. Ammā sizdin cān ten birle baḥīl tururmız. Ḳıyāmat küni (8) biz nā-tuvānlarnı şafā‘atdın maḥrūm ḳoymaŋ-dép ḫoşnūdluḳ ḳılıştılar. (9) Ve yana ḫızmat-kārları yıġlaştılar. Bir ḫızmat-kārlarınıŋ oġlı (10) bar érdi. Atı Ṣāliḥ, téve baḳar érdi. Anası aydı: Ey oglum, (11) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’din kéyin

[80] Metinde **الدي** şeklinde yazılmıştır.
[81] Metinde **اومتلاريم** şeklinde yazılmıştır.

ḳalıp bizge ne tirig- (12) lig turur? Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ aldılarıda cān (13) fadā ḳılġıl. Ḳıyāmat küni şehīd anı deşt-i Kerbelā'nıŋ ḳaṭa- **[104b]** (1) rıda[82] ḳopġay sén dédi. Şulzamān Ṣāliḥ salġu birle taş (2) atıp bir neçe ḫavārīcnıŋ meŋesini māş dék çıḳarıp öltü- (3) rdi. Āḫır, ḫavārīclar ġalaba ḳılıp Ṣāliḥ'ni hem şehīd ḳıldı. Anası (4) oġlınıŋ başıdın taş étip bir neçe ḫavārīcnı öltürdi. Bir (5) kenīzekleri çadırnıŋ yıġaçını alıp bir neçe ḫavārīcnı öltür- (6) di. Ża'īfalar hem cengge kirgeyler. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn (7) aydılar: Ey ża'īfalar, Ḫudāyı Ta'ālā ġazātnı meẓlümlerge buyruma- (8) ydur. Sizlerdin rāżı turur dép ża'īfalarnı yandurdılar. Barça- (9) larnı ḫavārīclar yép yutup şehīd ḳıldı. 'Aşūr ayınıŋ onı, (10) āzīna küni érdi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn 'anber keysülerni (11) yayıp pād-şāhāna lıbāslar keyip bu beytni oḳup maydānġa (12) kirdiler.

Beyt:

Muḥammed āyına-yı 'ālem yaraġı

Ḥasen birle Ḥüseyn közíniŋ (13) çarāġı

Muḥammed sekiz uçmaḳnıŋ gülidür

'Alīyy'ul-murtażādur çār (?) baġı

[105a] (1) Muḥammed ul gül ü berg-i ḫüsndür

Būy alġannıŋ mu'aṭṭardur dımāġı

(2) Fırātdın ger maŋa bermese suyın

Melāikler tutar kevs̱er ayaġı

(3) 'Ömer Sa'd ḳılıp bizge cafānı

Özini ḳıldı ul ḫażretge yaġı

'Alī ferzend (4) men atım Ḥüseyn'dür

Çıḳarur men tola düşmen ḳıraġı

Yezīd neşli arısun yer yüzide

Cahānda ḳalmasun soraġı

[82] Metinde **قتاريدا** şeklinde yazılmıştır.

(5) Muḥammed’niŋ ki faẓīlin bütüp

Ḳalġan ḫavārīclar ḳulaġı

dép Ḥażrat-ı (6) Şahzāda İmām Ḥüseyn maydāngа kérdiler. Ḳaḥṭabe aṭlıg bir ḫavārīc (7) ul ṭerefdin kirdi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’ge rū-be-rā bolup (8) ḥarb saldı. Bu ḫavārīcnıŋ ḥarbsını red ḳılıp nayze bile (9) andaġ urdılar kim kögsidin ötüp arḳasıdın bir ḳarı çıḳtı. (10) Bī-tamām ḫavārīclar bir bolup ḥamla ḳıldı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām (11) Ḥüseyn na‘ra tartıp kirip bir cengde beş yüz yetmiş ḫavārīc- (12) nı öltürdiler. ‘Abdu’llāh Ziyād aydı: Bu Ḥażrat-ı ‘Alīyyu’l-murtażānıŋ (13) oġlı turur. Anıŋ birle kişi berāber kelmes. Her kişi Ḥażrat-ı **[105b]** (1) Şahzāda İmām Ḥüseyn’ni şehid ḳılsa Yezīd ul kişige pād-şāhlıḳını (2) beredür dédi. Ḫavārīclarnıŋ eşkeridin bir ḫavārīc köŋlide (3) aydı: Eger men kirsem Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’ni şehīd ḳılsam, (4) Yezīd pād-şāhlıḳını beredür dép ḫām-ṭama‘ bolup uruş ḳılġalı rāst (5) bolup Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ rū-be-rālarıda (6) turup aydı: Yā Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn nége munça ḫuṣūmat ḳılur- (7) siz? Ferzendiŋiz, leşkeriŋiz ḳalmadı. Henüz teneḫḫī uruşdın élig (8) yıġmay siz dédi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn aydılar: Ey seg-i (9) ḥarām-zāda-yı mel‘ūn, men silerniŋ vilāyetiŋizlerge uruşḳalı (10) barmadım. Siler, Şām’dın keldiŋiz. Sizlerniŋ bizlerniŋ (11) ara ḳılıç turur. Hüneriŋ bolsa körsetgil. Beri kel dédiler. (12) Birbirlerige ḥamla ḳıldılar. Ul seg-i ḥarām-zāda-yı mel‘ūn pīş- (13) destlig ḳılıp ilgeri keldi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn **[106a]** (1) ḳılıç birle andaġ urdılar[83] kim saçrap élig ḳarı barıp tü- (2) şti. Yana ḫavārīclar, Yezīd bizge vilāyet berür dép on miŋ (3) ḫavārīc cengge kirdi. Beş miŋ ḫavārīc Ḥażrat-ı şahzāda İmām (4) Ḥüseynni körüp şarm tutup yandı. Ḥażrat-ı şahzāda İmām Ḥüseyn (5) bir saatda yetmiş ḫavārīcnı öltürdiler. Ḫavārīclar aydı: (6) Barçamız bir yolı kirmesek öltürür dép barça ḫavārīclar ġalaba (7) ḳılıp kérdi. Ḥażrat-ı şahzāda İmām Ḥüseyn yana yüz yetmiş hava- (8) ricnı öltürdiler. Susalıkġa besi teŋ bolup közlerini kö- (9) kge tegip aydılar: Ey parvar-digārım eger acalım yaḳin kelgen hatm-ı karını (10) saadat şahadat üzere berġıl. Tutay ceddim Muḥammed rasūlallah- (11) nıŋ ümmetlerını saŋa sıpārış ḳıldım dép ḳollarıdın nayza- (12) nı taşlap Ḥażrat-ı Alı radıyallahu anhanıŋ zülfikarlarını alıp (13) yüzlerige ḳalkan tutup üç miŋ ḫavārīcġa tekbir aytıp özlerini **[106b]** (1) urdılar. Ḫavārīclarnıŋ kanını darya darya, başını mınara ḳıld- (2) ılar. Ḫavārīclar bısyār şikest taptı. Eger bir bir kirsek barçamız- (3) nı tüketür. Cem‘ bolup tir-bārān ḳılalı dép ḫavārīclar tir-bārān (4) ḳıldı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’ge yetmiş yerde oḳ tegdi. (5) Mübārek bedenleri Herī’niŋ gūnası-dék boldı. Bu cengde sekiz yüz (6) ḫavārīcnı öltürdiler. Düşmenler arasıdın

[83] Metinde اوردیلا şeklinde yazılmıştır.

ötüp Fırāt daryāsıġa (7) yaḳīn kelip su alıp içer ḥālda hātıfdın āvāz keldi-kim: Yā İmām Ḥüseyn (8) dunyā suyını içmeŋ, yuḳarı baḳġıl dép. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām (9) Ḥüseyn yuḳarı baḳtılar. Uçmaḳ ḥūrları ṣaf ṣaf turup aytu- (10) rlar: Yā Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn fātrāḳ bizge ḳavuşuŋ, biz (11) siziŋ cemālıŋızġa muntaẓīr tururmız dédiler. Şubu ḥālda érdiler. (12) ‘Ömer Sa‘d ḥarām-zāda-yı mel‘ūn bir oḳ attı-kim Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (13) ge tegdi. Yıḳıldılar, Ḫavārīclar, bir kimerseni iberdi. Barıp Ḥażrat-ı **[107a]** (1) Şahzāda İmām Ḥüseyn’ni şehīd ḳılġıl dép. Ul ḥarām-zāda-yı (2) ḫavārīc Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn ḳaşlarıġa keldi. Ḥażrat-ı (3) Şahzāda İmām Ḥüseyn sordılar: Ḳayda keldiŋ-dép. Ul ḫavārīc (4) aydı: Yā İmām, sizni şehīd ḳılġalı keldim dédi. Ḥażrat-ı Şahzā- (5) da İmām Ḥüseyn aydılar: Meniŋ küşendem kelür, saŋa raḥmım kelür, kıyā- (6) mat küni tamuġġa barur sén dédiler. Ul ḫavārīc yandı. (7) ‘Abdu’llāh Ziyād Şibr-i mel‘ūnnı iberdi. Ḳılıç tartıp Ḥażrat-ı (8) Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ ḳaşlarıġa keldi. Mübārek kögsileri (9) üstün çıḳıp olturdı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn, Ey mel‘ūn (10) kögsüŋni açġıl dédiler. Şibr-i mel‘ūn kögsini açtı. (11) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām, Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ aytkan (12) nişānelerini bu ḫavārīcda kördiler. Ṣaddaḳa ya rasūlu’llah déd- (13) iler. Şibr-i mel‘ūn aydı: Yā İmām Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlallah néme **[107b]** (1) dép aydılar dédi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn aydılar: Ey (2) ferzendim sizni şehīd ḳılur kişi tört közlüg ıṭ ṣūretide körü- (3) nür. Kögside alta emçeki bolġay, ul tamuġ nişānesi turur dép (4) aydılar. Ul nişāne sende bar. Ey ḫavārīc tamām-ı ‘ālem-i ḫalḳı ḫuṭbanı meniŋ (5) ceddim Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu’llahnıŋ aṭlarıġa oḳurlar. Siler körüp (6) bilip ularnıŋ ferzendlerige cafā ḳılur sizler dédiler. Şibr-i mel‘ūn-ı (7) ḥarām-zāda ḳabūl ḳılmadı. Ḳılıçnı Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ (8) mübārek ḥalḳalarıġa sürdi. Ḳılıç kesmeydür. Şibr-i mel‘ūn aydı: Ey İmām (9) Ḥüseyn cādū ḳıldıŋız dédi. Kāfirler aġzıġa taş tofraḳ. Ḥażrat-ı (10) Şahzāda İmām Ḥüseyn aydılar: Ey seg-i ḥarām-zāda-yı mel‘ūn meniŋ ḥalḳam[nı] (11) baba Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu’llah bārhā süyer érdiler. Ḳılıç neçük (12) keser dédiler. Şibr-i mel‘ūn aydı: Yā İmām aytıp beriŋ, neçük ḳılsam (13) dédi. Siz hem ḫalāṣ boluŋ, men ḫalāṣ bolay [dédi]. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn aydılar: Ey seg-i ḥarām-zāda-yı mel‘ūn **[108a]** (1) Kögsümni basmaġıl, men teyemmüm ḳılıp namāz ötey dédiler. Şibr-i (2) mel‘ūn ḳoptı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn yetip īmā ışārat (3) bile namāz ötediler. Şibr-i mel‘ūn-ı seg-i ḥarām-zāda-yı bed-beḫt (4) ḳılıçnı Ḥażrat-ı Şahzāda Ḥüseyn’niŋ boyunlarıġa (5) saldı. Mübārek başları tenleridin cudā boldı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām (6) Ḥüseyn şehīd boldılar. Ḳavlehu **إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ**

Dar- (7) ḥāl kün tutuldı. Cahān ḳaraŋġuluḳ boldı. Fırāt daryāsı ḳanġa (8) uruldı. Yer kök titredi. Āsmāndın yerdin deşt-i Kerbelā’nıŋ yıġa- (9) ç taşlarıdın yıġı āvāz keldi. Ḥażrat-ı Şahzāda

İmām Ḥüseyn (10) ḫilāfetge olturġalı tört yarım yıl bolup érdi. Fırıştalar aydılar: (11) Ḫudā-yı Ta‘ālā, Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’ge bir içim su berse ér- (12) di. Cumla-ı ḫavārīclarnı ḳırar érdiler. Mi‘rāc kéçesi Ḥażrat-ı (13) rasūl ‘alayhı’s-salām ümmetlerige belādın panāh bergil dép du‘ā **[108b]** (1) ḳıldılar. Ul du‘ānıŋ haḳḳı ḥürmeti bolmasa érdi. Bu cengde (2) barça ḫavārīclarnı öltürür érdiler. Yā hem ot paydā bolup köydü- (3) rür érdi. Yā hem su kelip barça ḫalḳnı ġarḳ ḳılur érdi. Ḥażrat-ı Muḥammed rasūl- (4) u’llahnıŋ vaḳtıdaḳı du‘ālarnıŋ berekātidin ümmetleri her tür- (5) lüg günāh ḳılsalar ṣūretleri özge bolmaydur. Ul du‘ānı barça- (6) ġa ḳılġan üçün bu ḫavārīclar ḳutuldı. Ḥażrat-ı Şahzāda (7) İmām Ḥüseyn’niŋ ehl-i avlādılarını, Bibi Şehrbānū Ümmü Seleme, Ümmü- (8) Gülsüm, Bibi Zeynep Ḥażrat-ı Zeyne’l-‘ābidīn, Ḥażrat-ı İmām ‘Alīaṣġar (9) barça uluġ kiçiklerni ḫavārīclar esīr ḳılıp tévelerge mindü- (10) rüp Şām ṭerefige alıp yürüdi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (11) niŋ bir calv-dār yetimleri bar érdi. Bir kavākıbda bu köp ḳaldı. Ḥażrat-ı (12) İmām’nıŋ fāy-cāma baġlarını alay-dép ḳol saldı. Ḥażrat-ı (13) İmām bu segniŋ ḳolını tuttılar. Bu kāfir, seg Ḥażrat-ı Şahzāda **[109a]** (1) İmām Ḥüseyn’niŋ oŋ ḳollarını kesti. Çef ḳolları birle tuttılar. (2) Çef ḳollarını hem kesgey. Şul-zamān “hāy hāy nā-bekār nārī tur-d- (3) ép” bir āvāz çıḳtı. Ġayıbdın yüzige bergeç urdılar. sıŋar (4) yüzi ḳara boldı. Ḳaçıp kevekġa kirdi. Beliniŋ yukarısı Ādam (5) beliniŋ tūbānı toŋuz bolup ḳaldı. Bu kācnıŋ ḍarbıdın bī-hūş (6) bolup ḳaldı. Üç kündin kéyin hūşıġa keldi. Barıp bu vāḳ‘anı (7) ‘Abdu’llāh Ziyād’ġa ayttı. Ḫavārīclar, Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ mübā- (8) rek başlarını nayzege alġalı ḳaṣd ḳıldı. Nayze ötmedi. Ḥalḳa bolup (9) turdı. Hīç yıġaç ḳabūl ḳılmadı. Meger yolġun yıġaçı ḳabūl ḳıldı. (10) Ve yana özge yıġaçlar yolġun yıġaçġa ṭa‘na ḳıldılar. Biz ḳabūl (11) ḳılmaduk. Sen neçük ḳabūl ḳılur sén dédiler. Yolġun aydı: (12) Eger men ḳabūl ḳılmasam Ḫavārīclar Ḥażrat-ı İmām’nıŋ mübārek başla- (13) rını taḳıp alıp barġu-dék anıŋ üçün ḳıldım dédi. Ḫavārīc- **[109b]** (1) lar ehl-i beytlerini mübārek başlarını Şām ṭerefige alıp yürüdi. (2) Navbat birle kündüz bir kişi kéçe bir kişi mübārek başlarını saḳlar (3) érdi. Ḫavārīclarnıŋ arasıda Abū’l-ḥanūḳ aṭlıg bir kimerse bar (4) érdi. Ul aytur: Barça ḫavārīclar uyuḳlap ḳaldı. Men oyġaḳ (5) érdim. Kökdin buland-ḳāmat kimerse paydā boldı. Yüzidin nūr to- (6) lanıp iki éligini ṣanduḳġa ḳoydı. Ḥażrat-ı İmām’nıŋ başlarını alıp (7) söyüp aytur: Ey ferzend-i bī-vafā ümmetler cafāsını neçük tarttıŋ (8) dép. Abū’l-ḥanūḳ aydı: Şunı körüp bi-hūş boldum. Yana ‘aḳlımġa (9) turup aydım. Bir kimerse kéyin turġıl dép haybat ḳıldı. Bu kim turur dép sorup (10) édiler. Bular Ḥażrat-ı Ādam raḍıya’llah tururlar. Ḥażrat-ı Şahzāda (11) İmām Ḥüseyn’niŋ ta‘ziyetlerige kelip tururlar dédi. Ḫavā- (12) rīclarnıŋ bu ḳılġan işidin bī-zār boldum. Ve yana bir kimerse (13) keldi. Uçası mükri ularnı sordum: Bu kim turur dép. **[110a]** (1) Ḥażrat-ı Nūḥ nebīyu’llah tururlar. Hem Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (2) niŋ mübārek başlarını būse ḳıldılar. Andaġ yıġladılar kim taş (3) érip su bolgu dék. Yana bir sā‘atdın kéyin

Ḥażrat-ı İbrāhīm (4) peyġamber, İsmā‘īl peyġamber, İsḥāḳ peyġamber Ḥażrat-ı ‘īsā peyġamber. Barça (5) peyġamberler keldiler. Başlarını alıp būse ḳılıp yıġlap aydılar: Ey (6) ferzend-i bī-vafā ümmetler cafāsını neçük tarttıŋız dép turup édiler. (7) Yana nūr paydā boldı. ‘Ālem rūşenlig boldı. Kökdin ança mıḳdār ḫalḳ (8) keldiler. Sanını bilmedim. Andın kéyin yana āvāz keldi-kim: Yol beriŋler. (9) Cahānnıŋ faḫrı Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu’llah keledürler dép. (10) Şul-zamān Ḥażrat-ı Muḥammed Muṣṭafā ṣalla’llahu ‘alayhı ve sallam keldiler. Mübārek çehre- (11) leridin nūr torlanıp mübārek keysülerini şeşip baş baştaḳ (12) bolup Ḥażrat-ı Abābekr-i Ṣıddīḳ oŋ ḳollarıda Ḥażrat-ı ‘Ömer çep ḳo- (13) llarıda Ḥażrat-ı ‘Oṩmān, Ḥażrat-ı ‘Alī arḳalarıda farīşān ḥāl keldiler. **[110b]** (1) Ḥażrat-ı Muḥammed Muṣṭafā ṣalla’llahu ‘alayhı ve sallam ilgeri kelgen hemme-i (2) peyġamberler bile körüştiler. Hemme-i peyġamberler taḫt üzere olturd- (3) ılar. Ul bed-beḫt ḫavārīclar hemmesi uyḳuda érdi. Bir fırışta (4) éligide otluġ tayaḳ alıp keldi aydı: Ya rasūlu’llah farmān (5) ḳılsunlar. Men bu bed-beḫtlerni nist [ü] nā-būd ḳılay dédi. Ḥażrat-ı (6) rasūl ‘alayhı’s-salām aydılar: Ey fırışta, Ḫudā-yı Ta‘ālā cazāsını berür (7) dédiler. Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām- (8) nıŋ ayaġlarıġa tüşüp aydılar: Yā rasūlu’llah maŋa dād bersü- (9) nler dép yıġladılar. Hemme-i peyġamberler yıġlaştılar. Ḥażrat-ı rasūl (10) ‘alayhı’s-salām aydılar: Yā ‘Alī ne ḳılıŋız siz biliŋ dédiler. Ḥażrat-ı (11) ‘Alī barça ḫavārīclarnıŋ başını kestiler. Andın kéyin Ḫudā-yı Ta‘ā- (12) lā Şibr-i mel‘ūnnı tört közlüg ıṭ ṣūretide ḳıldı. Bir fırışta birle (13) dīv ḳıyāmatġaça otluġ tayaḳ birle urup ḳoġlap yürüdiler. **[111a]** (1) Baġdād[84] vilāyeti barur. Mekke’ge, Mekke’din Şām’ġa Şām’dın Kūfe’ġa (2) ḳoġladılar. Susalıḳġa ölgeli ḳılıp barur ammā olmas. (3) Bir zamān tenim bolmas ḳavī daryāġa yetse ul fırışta birle d- (4) īv su içgeli ḳoymaslar. Üç aylıḳ gāh ḳırḳ künlüg yürür daryā- (5) dın çölge çöldin daryāġa ta ḳıyāmatġa tegrü ‘ömri mundaġ kéçer. (6) Gāhī Fırāt ḳıraġıġa kelür. Ḳayda aytsa ul fırışta birle div hazır (7) bolurlar. Aman bermesler. Abūlhanuk aydı: Ul fırışta meni otluġ (8) tayaḳ birle urar ḥālda, men dost ḫāne-dāndur men. Yezīd-i La‘īn’din (9) bī-zārdur men dédim. Bā-vucūdı bir tapança urdılar. Sıŋar yüzüm (10) ḳara boldı. Ḥażrat-ı peyġamber ṣalla’llahu ‘alayhı ve sallam şafā‘at ḳılıp ḳopd- (11) ılar. Haybatdın bi-hūş boldum. Taŋ atġunça hemme-i peyġamberler (12) ġulġula ḳıldılar. Taŋ attı. Ġāyıb boldılar. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (13) niŋ başlarını saḳlar saḳçılarnı kördüm. Hemmesi köyüp **[111b]** (1) kül bolubdur. ‘Ömr Sa‘d’ġa bu ḥālnı ḫaber berdiler. ‘Ömer Sa‘d fi’l-ḥāl Abū- (2) l-ḥanūḳ’nı çırlatıp aldı. Körer kim sıŋar yüzi ḳara bolubdur. (3) Ḫavārīc Şimr-i mel‘ūnnı körerler kim tört közlüg ıṭ ṣūretide, (4) dīvāna bolġan ıṭ-dék tilini çıḳarıp bayābānlarda çevrülüp yü- (5) rüpdür. Barça ḫavārīclar mu‘āyana kördi. Abū’l-ḥanūḳ cān be-ḥaḳ taslīm (6) ḳıldı. Ḫavārīclar

[84] Metinde بغداي şeklinde yazılmıştır.

çerigi aṭlanıp barçası yürüdi. Namāz-ı dīger bile (7) yana bir kentge tüşti. Ul kent tarsālarnıŋ kenti érdi. Ve ul (8) kentde bir gülistān bar érdi. Ul gül-sitānnı leşkergāh ḳıldı. Ḫavā- (9) rīclar ḳorḳtı. Bu başnı saḳlapdurġan kişiler kéçeki-dék ot (10) köydürmesün dép her kimge ayttı: Bu başnı kéçe sén saḳlaġıl d- (11) ép hīç kişi unamadı. Bizni kéçeki-dék ot tüşüp köydüredür (12) dép ‘Ömer Sa‘d aydı: Tarsālarnıŋ çoŋını alıp keliŋler dédi. Tarsā- (13) larnıŋ çoŋını alıp keldi. ‘Ömer Sa‘d Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- **[112a]** (1) niŋ mübārek başlarını ṣanduḳġa salıp aġzını berkitip tar- (2) sālarnıŋ çoŋıġa berdi. Bu ṣanduḳnı saḳlap érte bergil (3) dép. Bu ṣanduḳnı alıp kelip bir öyde ḳoydı. Kéçe éşikni bu- (4) sap oyġaḳ yetip érdi. Tün yarımıda körer kim öyniŋ (5) içi rūşenlig boldı. “Tarsā, bu neçük rūşenlig ékin ?” dép (6) éşikniŋ yarşıkıdın baḳtı. Öyniŋ içide miŋ miŋ (7) maş‘allar köyedür. Bu ḥālnı körüp ḥayrān ḳaldı. Bilmedi-kim bu (8) ṣanduḳ içide néme bar turur? Ṣanduḳ üzere bir nūrdın ‘ālemler (9) turadur. Bu tarsā taaccubġa ḳaldı. “Bu ṣanduḳda ayā ne ḥikmet bar (10) ékin ?” dép gülistān yanıda bir öy bar érdi. Ṣanduḳ bar öyge tüşü- (11) ki bar érdi. Tarsā tüşükdin ḳaraladı. Bir sā‘atdın āsmāndın (12) bir ża‘īfa paydā boldı. Aldı, arḳasıda yüz miŋ kenīzekler keldi. (13) Ayturlar yıraḳ turuŋlar. Avvalīn āḫırīnniŋ anası Ḥażrat-ı Havvā **[112b]** (1) ana keldiler. Andın Bibi Meryem, Ḥażrat-ı ‘A’işe-i Ṣıddīḳ keldiler. (2) Andın yana yıġınıŋ üni keldi. Tarsā körerler kim Ḫadīce-i Kübrā, (3) Ḥażrat-ı Fāṭıma-ı Zehrā raḍıya’llahu‘anhumā keldiler. Ḥażrat-ı Şahzāda amīru- (4) l-mu’mınīn İmām Ḥüseyn’niŋ ḳanġa yuyulġan köŋleklerini öşnüle- (5) rige salıp Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ mübārek başlarını (6) ṣanduḳdın alıp ḳuçaḳlarıda ḳoyup aydılar kim: Ey cān-ı ciger-ḳūşem, (7) ey nūr-ı dīdem ve ey baġrımnıŋ pārası ve ey köŋlümnüŋ mīve- (8) si közümniŋ nūrı, tizim kuvveti. Ey cāndın ‘azīz ferzendim, bu (9) kāfir ḫavārīclar sizge ne cafālar ḳıldı? Ümmet cafāsını neçük ta- (10) ttıŋız? Bu ne ḥāldur dép yüz közlerige būse ḳılıp olturdı. (11) Be-tamām peyġamberleriniŋ ḫatunları taŋ atḳunça olturdılar. Taŋ (12) attı, ġāyıb boldılar. Tarsā bī-hūş boldı. Yana hūşıġa keldi. (13) Körer kim hīç kimerse yoḳ. Öyge kirdi. Ul ṣanduḳ ḳaşıġa kelip salām **[113a]** (1) ḳıldı faryād ḳılıp aydı: Ey tensiz baş, kimniŋ başı siz? (2) Maŋa aytıŋ dédi. Başdın āvāz keldi-kim: Ey tarsā, meni bilmes-mü sen? (3) [85] **انا غريب انا شهيد انا مظلوم انا مقتول انا حريق** Ya‘nī men (4) Ḥażrat-ı ‘Alī’niŋ ferzendleri, Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ (5) başları turur men. Āvāz keldi. Tarsā aydı: Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu- (6) ‘anhanıŋ rūḥları haḳḳı ḥürmeti üçün tavfīḳ ḳılġıl. Men īmān (7) ‘arż ḳılay. Musulmān bolay-dép īmān ‘arż ḳılıp Musulmān (8) boldı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ ta‘ziyetlerini (9) tuta başladı. Ḫavārīclar, Ḥażrat-ı İmām’nıŋ mübārek başlarını, (10) ehl-i beytlerini alıp Şām ṭerefige alıp yürüdi. Ḫavārīc- (11) lar kétgendin kéyin bu tarsā camā‘atige bu vaḳanı bayān

[85] Ben garibim, ben şehidim, ben mazlumum, ben maktülüm ve ben yanmışım.

ḳıldı. Biz- (12) niŋ dīnimiz bāṭıl éken. Ḥaḳ ve rāst dīn Ḥażrat-ı Muḥammed Muṣṭafā (13) ṣalla'llahu 'alayhı ve sallamnıŋ dīnleri éken dép barça ehl-i beyt- **[113b]** (1) lerini cem' ḳılıp üç yüz tarsā Musulmān boldı. Ḥażrat-ı Şahzā- (2) da İmām Ḥüseyn'niŋ ta'ziyetlerini tuttı. Ul bed-beẖt-i nā-kes (3) ẖavārīclar şeher-be-şeher ẖaber ḳılıp ẖoş-vaḳtlig ḳılıp baru- (4) r. Ul-kün dost-dār-ı ẖāne-dān[86] ġemgīn bolup öydin çıḳmadıla- (5) r. Ul ḳara yüz ẖavārīc taḥammul üçün Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (6) niŋ mübārek başlarını nayzege alıp yukarı köterdi. Ḥavārīcla- (7) r tamāşāġa çıḳar érdi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ ehl-i (8) beytleriniŋ başları yalaŋ érdiler. Ḥavārīclar her bender-gāh- (9) ġa yetse oyun ḳılur érdi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ (10) başlarını ilgeri yürütti.

Al-Ḳıṣṣa: Andaġ rıvāyat ḳılurlar. (11) Benī Ḫuzā'ī ḳabīlasıdın bir savdā-ger bar érdi. Anıŋ atını Ze- (12) rrīn Ḫuzā'ī dér érdiler. Yana bir vilāyetdin kelip munda ḳarā- (13) r alıp ḳılıp érdi. Özi merd ṣāliḥ çālāk kimerse érdi. **[114a]** (1) Fāṭıma atlıg bir igeçi bar érdi. Bir şeherge barsa igeçisini (2) bille alıp barur érdi. Zerrīn Ḫuzā'ī Asḳalān dervāzeside tu- (3) rup érdi. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ ehl-i beyt- (4) lerini kördi. Aytur: Ne kün bizge tüşti hīç kimersege tü- (5) şmegen bolġay-dép yıġlaşur érdiler. Zerrīn Ḫuzā'ī munı (6) eşitip közidin yaş aḳızıp aydı: Ey Ḥażrat-ı rasūl alayhıs- (7) salamnıŋ ehl-i beytleri, sizlerge ne ārzū turur men, anı (8) kifāyat ḳılay dédi. Ża'īfalar, el-ḥamdüli'llah bir dost-dār-ı ẖāne-dān ta- (9) ptuḳ dép aydılar. Bizge bir nemerseyi beriŋ, başımız yıġalı nā-maḥram- (10) nıŋ közidin pūşīde bolsun dédiler. Zerrīn Ḫuzā'ī şul-za- (11) mān dastārını yırtıp berdi. Başlarını yaftılar. Ża'īfalar (12) Zerrīn Ḫuzā'ī'ġa du'ā ḳıldılar. Aydılar: İlāhī ul kimerseni ḳıyāmat (13) rusvālıḳıdın öz panāhıŋda saḳlaġay sén dédiler. Dunyā **[114b]** (1) ve āẖıratnı Ḫudā-yı Ta'ālā ma'mūr ḳıldı. Zerrīn Ḫuzā'ī yana so- (2) rdı: Yana sözüŋizler bar mu dép. Ża'īfalar aydılar: Ḥażrat-ı (3) Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ başlarını köteredurġan kişige (4) aytsaŋız Ḥażrat-ı İmām'nıŋ başlarını ilgeri alıp yürü- (5) se ẖavārīclarnıŋ palīd közi bizge tüşmese dédiler. Zerrīn (6) Ḫuzā'ī baş köteredurġan kişige aydılar: Başını ilgeri alıp (7) yürügil dédi. Başını ilgeri alıp yürüdi. Ża'īfalar kéyin ḳaldılar. (8) Zerrīn Ḫuzā'ī hem ārzūŋuzlar bar mu dédi. Ża'īfalar aydılar: (9) Bizge munça yaẖşılıḳ ḳıldıŋız pesendīde turur. Bāḳīnı Ḫudā-yı (10) Ta'ālā rāst keltürgey dédiler. Zerrīn Ḫuzā'ī közidin yaş (11) töker érdi. 'Ömer Sa'd Ya'ḳūb yetip keldi. Zerrīn Ḫuzā'ī aydı: Hezār (12) la'nat silerge. Ey Teŋri'niŋ la'nat-kerdeleri mundaġ yaman iş- (13) ni ḳılıp sizler dédi. Ḫavārīclar Zerrīn Ḫuzā'īni ul mıḳdār **[115a]** (1) soḳtılar. Bī-hūd bolup yıḳılıp ḳaldı. Émdi oldı-dép sa- (2) lıp kitti. Kéçe tün yarımı bar érdi. Ḫudā-yı Ta'ālā ilhām berip (3) 'aḳlıġa keldi. Körerler kim igeçisi yıġlap olturadur. (4) Zerrīn Ḫuzā'īni tirig körüp yıġlay başladı. Zerrīn

[86] Metinde **دوستدان خانه دان** şeklinde yazılmıştır.

Ḫuzā‘ī pinhān (5) bolup olturay-dép mescidge kirdi. Körer kim yüz yigirme dost- (6) dar-ı ḫāne-dān Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ ta‘ziyet- (7) lerini tutup olturadurlar. Zerrīn Ḫuzā‘ī’ni körüp (8) sen kim dédi. Zerrīn Ḫuzā‘ī özige kelgen belānı bir bir bayān (9) ḳıldı. Ular aydılar: Bizge yār éken siz dép körüştiler. (10) Yana Zerrīn Ḫuzā‘ī aydı: Ḫānadāṅġa dost bolsaŋızlar. (11) Sizlerge ṣılāḥ rāst ḳılıp berey. Ḫavārīclarnı taŋla mescid- (12) ge sülep ceng ḳılalı. Tört ḳabuġda ündin cübbelig kişi (13) turalı, özgemiz mescidniŋ içige kireli ḫavārīclarnı dép **[115b]** (1) ḳıralı dép sözleştiler. Zerrīn Ḫuzā‘ī cübbe rāst (2) ḳıldı. ‘Ömer Sa‘d Ya‘ḳūb başlıġ cumla ḫavārīclar namāz-ı Cüm‘ege kir- (3) di. Andın yüz yigirme ṣāḥib-i devletler ṣaf tüzüp u- (4) rdılar. Ḫaṭīb minberge çıḳıp ul Ḫudā-yı Ta‘ālā’ġa tavḥīd oḳu- (5) dı. Andın, Na‘t-ı Ḥażrat-ı Sayyıdu’l-mursalīn ṣallahu ‘alayhı ve sallamġa (6) oḳudı. Andın elḳāb-ı çahār-yār oḳurda üç yārnı ta‘rīf ḳıldılar. (7) Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıyallahu‘anhaġa nā-sezā ayta başladı. Zerrīn Ḫuzā- (8) ‘ī ḫaṭībni ḳılıç birle andaġ urdı-kim ey ḫavārīc muhlat ber (9) dép ḫaṭībniŋ başı bir ḳarı saçrap tüşti. Teni ‘Ömer Sa‘d (10) aldıġa yıḳıldı. Canı tamuġġa bardı. Andaġ ceng ḳıldılar kim ḫavārīc- (11) lar ḳaça başladı. Ḳaçḳan ḫavārīclarnı mescid éşikini tutġan (12) cübbeligler öltürdiler. Ḫavārīclarnı yer birle yaksān ḳıldılar. (13) Şeherni öz taṣarruflarıda ḳıldılar. Şahzāda İmām Ḥüseyn mübārek **[116a]** (1) başlarını ehl-i beytlerini ilgeri yürüp érdi. ‘Amr Sa’d Ya‘ḳūb’nı (2) tutup zındāṅġa saldılar. Köŋüllerini tindürdiler. Ḫavārīc- (3) larnı zındāndın çıḳarıp baġlap alıp keldiler. Ṣāḥib-i (4) ḫāna-dānlar aydılar: “Ey seg-i bed-beḫt-i ḫavārīc, özüŋler- (5) ni neçük körer sizler?” dédiler. ‘Ömer Sa‘d Ya‘ḳūb aydı: “Bir kün Yez- (6) īd’niŋ çerigi kelip bizdin mü bed-ter ḳılur?” dédi. Zerrīn Ḫuzā‘ī (7) ġazab ḳılıp üç yüz ḫavārīcnıŋ ḳulaḳ burnunı kesip Yezīd- (8) ge iberdi. Ḫāna-dāṅġa yaman saġıṅġannıŋ cazāsı uşbu turur (9) dép ul mel‘ūnlar yıḳıla ḳopa Dımaşḳī’ġa bardı. Yezīd-i La‘īn (10) şunda érdi. Bu ḥālnı Yezīd’ge ḫaber berdi. Dımaşḳī uluġları (11) utru çıḳıp ‘ızāz ikrām bile şeherge alıp kirdiler. Ḥażrat-ı (12) Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ mübārek başlarını bir altun tabaḳġa (13) salıp Yezīd’niŋ aldıda ḳoydı. Yezīd-i bed beḫt-i şūm-ı rāfiẓī **[116b]** (1) Her zamān ḳamçı birle Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ (2) aytur érdi: Şubu aġzıŋ birle ḫilāfetlig da‘vāsı tu- (3) madıŋız dir érdi. Yüz miŋ la‘nat Yezīd-i bed-beḫt-i şūm-ı rā- (4) fiẓīġa bolsun. Ṣaḥābalardın bir uluġ ṣaḥāba bar érdi. Yez- (5) īd’ge aydı: “Ey Yezīd, Ḫudā-yı Ta‘ālā’dın ḳorḳmas-mu sén? Mundaġ bī- (6) edeblig ḳılur sén?” dép. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ (7) başlarını tabaḳ bile alıp pinhān ḳıldı. Yezīd-i şūm-ı rāfiẓī o- (8) l ṣaḥābanı kīne-kār ḳıldı.

Al-Ḳıṣṣa: Andaġ rıvāyat ḳılurlar kim a- (9) nıŋ bir oġlı bar érdi. Kūcek ibn Mu‘āviye aṭlıg. Ḥażrat-ı İmām ‘Alī- (10) aṣġar bile oynap yürür érdi. Nā-gāh pāy-ı navbat çaldı. Kū- (11) cek ibn Mu‘āviye aydı: “Yā İmām ‘Alīaṣġar meniŋ atamnıŋ pāy-ı navbat- (12) nı çaldı. Siziŋ ataŋız

pāy-ı navbatı ḳanı?" dédi. Ḥażrat-ı ʻAlīaṣġar (13) aydılar: Meniŋ atamnıŋ pāy-ı navbatını hem çalurlar dép aydılar. **[117a]** (1) Mua'zzīn aẕān oḳudı. Aşhadu anna Muḥammedan ʻabduhu ve rasūluhu dép (2) Ḥażrat-ı İmām ʻAlīaṣġar aydılar: Eşitgil meniŋ atamnıŋ pāy-ı navbatı (3) uşbu turur. Seniŋ ataŋnıŋ pāy-ı navbatı bir neçe künlügdür. (4) Meniŋ atamnıŋ pāy-ı navbatını ḳıyāmatġaça çalurlar dédiler. Yez- (5) īd'niŋ oglı ḫacīl boldı. Ammā Yezīd şādmān bolup bir neçe vaḳt- (6) dın beri bir ḳana su, bir loḳma ṭaʻām yégeni yoḳ érdi. Panāh-gāh ul (7) ḫavārīcġa ḳulaḳ burnını kesip ibergen ḫavārīc kirip keldi. (8) Yezīd-i bed-beḫt-i şūm-ı rāfiẓī körer kim hemmesini ḳulaḳ burnını (9) kesipdürler. Munı körüp Yezīd'din hūş kitti. Ne bolduŋ- (10) lar dép sordı. Ḫavārīclar aydı: Zerrīn Ḫuzāʻī baş bolup (11) yüz yigirme kişi āzīnā mescidge alıp tuttılar. Asḳalān şeherni (12) aldılar. ʻÖmer Saʻd Yaʻḳūb'nı tutup zındāngа saldılar. Biziŋ (13) ḳulaḳ burnımızını kesip barıp Yezīd'ge aytġıl dép iberdi. **[117b] [118a][87] [118b]** (1) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ şehīd bolġanlarını (2) eşitip yaḳalarını yırtıp néçe kündin İbrāhīm ibn Mālik (3) Ḳaṭʻ ḳabīlasıdın érdiler. Ularġa kişi iberdiler. Amīr Müseyyib (4) Ġāzī Ḥażrat-ı ʻAlī raḍıyallahuʻanhanıŋ şākirdler, velī, baha- (5) dur érdiler. Ceng künleride yetmiş fātmān gürz tutar érdiler. (6) ʻArab'dın Rūm'ġa barur érdiler. Ularġa nāme bitidiler. Ey birāder (7) körmes-mü sén? Birāderim Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'ni Benī (8) Ümeyye ḳabīlası deşt-i Kerbelā'da bī-ḫāre-i ḫār şehīd ḳılıpdur. Mālik (9) Ecder'ge hem nāme iberdim. Çerik alıp kelsünler birāderlig ḳıla- (10) durġan kün bu-kün turur. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn ḳanını (11) Benī Ümeyye, ḫavārīclardın alsaḳ neçük bolġay dédiler érse (12) nāme yetgeç Mālik Ecder miŋ üç yüz kişi bile Mekke'ge kirdiler. (13) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ taʻziyetlerini tuttılar. Leşker **[119a]** (1) cemʻ ḳılıp Şām'ġa teprediler.

Al-Ḳıṣṣa: Andaġ rıvāyat ḳılurlar kim (2) Faẓīl ibn [ʻAlī], Caʻfar-ı Ṭayyār, bu iki büzürg-zādalar maġrıb (3) yarıda érdiler. Ular hem Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ şehīd (4) bolġanlarını eşitip ḳatıġ taʻziyet tuttılar. Bular hem anbūh leşker (5) bile Şām'ġa ravān boldılar. Ḫaber taptılar kim Asḳalān şeher Yezīd- (6) din yüz urup ḫāna-dāngа yār boldı-dép Yezīd-i bed-beḫt, ḫavā- (7) rīc Mervān-ı Ḫar'nı ʻAbdu'llāh Ziyād'nı baş ḳılıp yüz miŋ çer- (8) ik iberdi. Asḳalān şeherni alıp bir kişini tirig ḳoymaŋlar dép (9) Asḳalān ḫalḳı tevekkülni Ḫudā-yı Taʻālā'ġa ḳılıp Zerrīn Ḫuzāʻī Yezīd'niŋ (10) leşkeri bile muḳābala boldı. Ul ṭerefdin bir ḫavārīc paydā bolup Zerrīn (11) Ḫuzāʻī'ġa aydı: Bir bāzārgānnıŋ bég bolġanıġa işenip amīr- (12) u'l-mu'mınīn Yezīd bile uruş ḳılur mu sizler dédi. Ḫoca Ḳāsım (13) dép bir Belḫlıḳ ġarīb kişi bar érdi. Bu ḫavārīc bile muḳābala **[119b]** (1) boldı aydı: Ey seg-i ḥarām-zāda-yı melʻūn uyatmas-mu sén? Yezīd-i bed- (2) beḫtni amīru'l-mu'mınīn dér sén dép. Bu ḫavārīcnı nayze [bile] (3) andaġ urdı-

[87] Yazmada iki sayfa boşluk bırakılmıştır.

kim sīnesidin ötüp arkasıdın çıḳtı. (4) Bu cengde yette yüz ḫavārīcnı öltürdiler. Āḫır, ḫavārīclar ḥamla ḳılıp (5) Ḫoca Ḳāsım'nı şehīd ḳıldı. Ḫoca Ḳāsım'nıŋ birāderi bar ér- (6) di. Ḫoca Ṭāhir aṭlıg. Anıŋ bir ḳulı bar érdi. Turġan[88] Türk dirler. (7) Bularnı körüp, Turġan ġayret bile uruşġa kirdi. Ḫavārīc- (8) lar yana yıġılıp keldi.

Al-Ḳıṣṣa: Turġan Türk bir cahān-pahlavān (9) bile bir ḫavārīcnı attı. Ḳalḳanı fulātdın érdi. Başıdın ö- (10) tüp yerge kirip ġāyıb boldı. Turġan'nıŋ işiġa Ḫoca- (11) sı barça ḫalāyıḳlar āferīn ḳıldılar. Turġan Türk yana aydı: (12) Ey Ḫocam: Maŋa icāza beriŋ. Men bu ḫavārīclardın Ḥażrat-ı (13) Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ öçlerini alay dédi. Ḫoca- **[120a]** (1) sınıŋ Turġan Türk'ni cengge kigürgeli ança maylı yoḳ érdi. (2) Zerrīn Ḫuzā'ī aydı: Ey Ḫoca Ṭāhir, eger Turġan'nı cengge kigürgeli (3) köŋlüŋiz bolmasa Turġan'nı maŋa satıŋ. Men anı Ḫudā-yı Ta'ālā- (4) nıŋ rıżāsı üçün āzād ḳılay. Ġazāt ḳılsun eger olsa meniŋ [pul-] (5) um żāyi' bolsun dédi. Ḫoca Ṭāhir aydı: Men bahā almas-men. Eger miŋ (6) cānım bolsa Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn üçün fadā bolsun (7) dédi. Turġan Türk aydı: Ey ḫocam maŋa bir neçe oḳ beriŋ. Bu ḫavā- (8) rīclarnı öltürey, ṣavābı sizge bolsun dédi. Ḫoca bir neçe (9) oḳ berdi. Turġan maydānġa kirdi. Yezīd'niŋ çerigidin bir ḫavār- (10) īc kirdi. Özini rāst ḳılġuça Turġan nayze bile andaġ ur- (11) dı-kim baġrıdın ötüp arḳasıdın bir ḳarı çıḳtı. Yana bir ḫavārīc (12) kirdi. Anı hem öltürdi. Turġan bir demde yetmiş ḫavārīcnı ö- (13) ltürdi. Bir oḳıda bir kişini ḫaṭā ḳılmas érdi. Ḫāna-dānġa **[120b]** (1) dost kişiler şādmān boldı. Yezīdler[89] ġem-gīn boldı. Turġan (2) ilgeri kelip ḫavārīclarnıŋ rū-be-rāsıda turup aydılar: (3) Ey ḫavārīclar biliŋler ve āgāh boluŋlar. Men merd-i ġarīb ḳul tur- (4) ur men. Musulmānlarnıŋ ḫızmatını ḳılur men. Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salām- (5) nı ṣaḥābalarnı körgenim yoḳ ammā ḫocalarımdın eşitip turur men. (6) Ḫudā-yı Ta'ālā'nı tanur men. Anıŋ üçün-kim cān fadā ḳılur men. Ḫavā- (7) rīclar, sizler Teŋri'ge īmān keltürüp Ḥażrat-ı rasūl 'alayh'ı- (8) s-salāmnı, ṣaḥābalarnı körüp bilip ularnıŋ ferzendlerige (9) cafā ḳılur sizler. Tarsālarnıŋ sizlerdin farḳı toladur. (10) Anıŋ üçün Ḥażrat-ı 'īsā peyġamberniŋ éşikiniŋ tuvaḳını (11) ayyām künleride "teberrük" dép ṭavāf ḳılurlar. Közlerige sürter (12) ler. Sizler Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salāmnıŋ ferzendlerige (13) ehl-i beytlerige mundaġ cafā ḳılur sizler dép Turġan Türk **[121a]** (1) ḫavārīclarnıŋ tuġıġa çaftı. Ḫavārīclarnı birin birin ḳılıp (2) üç yüz ḫavārīcnı öltürdi. Ḫavārīclar mutaḥayyır boldı. 'Acab- (3) dur kim bir Türk ḳul munça leşkerni kırdı. İşimiz oŋ kelmedi-dép (4) ḫavārīclar ṭabl-ı bāz-keşt çaldurup yandı. Ṭurġan hem yandı. (5) Zerrīn Ḫuzā'ī, Turġan Türk'ni ḳuçaḳlap yüzige būse ḳılıp (6) sar-u-pāylar pad-şāhāna berdi. Tuġ 'alem nafīr kār-nāy asbāb-ı cengni (7)

[88] Metinde **توغان** şeklinde yazılmıştır.
[89] Metinde **يزيدلا** şeklinde yazılmıştır.

Ṭurġan’ġa rāst ḳılıp berdi. Aydı: Çerikniŋ uluġı sén (8) bolġıl. Her kim meni neçük körse seni andaġ körsünler dép (9) ḥükm ḳıldı. Émgeni bar ‘ızāz ikram an‘āmlar ḳıldı. Turġan (10) Türk ġanī boldı. Ḫudā-yı Tabaraḳa ve Ta‘ālā’nıŋ ḳudratıdın érte (11) bilen Turġan ḳul aydı: Aḫşām sar-ı pād-şāh boldı. ‘Abdu’llāh (12) Ziyād ‘Irāḳ’dın çerik tartıp kelür édi. Yezīd-i bed-beḫt ḥükm (13) ḳıldı: Barıp Asḳalān şehrini alġıl. Mezlümlerini yesīr **[121b]** (1) ḳılıp ér kişilerini öltürgil dép aydı. Ḫavārīcla- (2) r şeherge yetgeli bir künçülüg ḳalġanda Asḳalān ḫalḳıġa ḫaber bo- (3) ldı. Ḫavārīclar keledür dép aldıġa biz baralı dép Asḳalān ḫalḳı (4) ‘Abdu’llāh Ziyād’nıŋ aldıġa leşker tartıp yürüdiler. Şahzāda ża‘īfa- (5) lar nāla vü zārī ḳıldılar. Taŋlası Zerrīn Ḫuzā‘ī’niŋ igeçi- (6) si Fāṭıma ḳaşıġa kişi keldi. Aydı-kim: ‘Abdu’llāh Ziyād yigirme miŋ kişi (7) bile kelipdür cān-ı ġemini ḳılıŋlar. Namāz-ı pīşīnde yatar dédi érse (8) Yezīd andaġ ḥükm ḳılıbdur uluġlarını öltürüp kiçiklerini (9) yesīr ḳılıp keliŋler dépdür dédi. Fāṭıma kelgen ḳaçḳuçıġa (10) pād-şāhāna berdi. Bu ḫaberni eşitip ża‘īfalar ḥayrān boldı. Fāṭıma (11) aydı: Ey ża‘īfalar ġem yemeŋler. İnşallah Ḫudā-yı Ta‘ālā bizni (12) āmānıda tutġay. Ḫudā-yı Ta‘ālā’ġa sıġınıp tavakkul ḳılalı dép (13) turdılar. Barça ża‘īfalar, ṭahārat ḳılıp mescidge barıp **[122a]** (1) namāz ḳıldılar. Nāla vü zārī ḳılıp nāresidelerni Ḫudā-yı Ta‘ā- (2) lā’nıŋ dar-gāhıġa sıpārış ḳıldılar. Ḳızlarnı belā-ḫānelerge (3) çıḳardılar. Dervāzelerge, sefīllerge taş, ḫışt, yıġaç yıġd- (4) ılar. Ḫavārīclarnı urarmız dép meẓlümler şeherni berkittiler. (5) Taŋlası namāz-ı pīşīn bar érdi. ‘Irāḳ ṭerefidin tuġ ‘alem paydā (6) boldı. Ḫavārīclar mūr malaḫ-dék keldi. Kündüzki kün kéçe dék (7) boldı. ‘Abdu’llāh Ziyād yigirme miŋ kişi bile kelip şeherni (8) kapap tüşti. Asḳalān içideki meẓlümler ġurūr çıḳtı. ‘Abdu’llāh (9) Ziyād leşkeri bile dervāzege aṭ saldı. Tir-bārān ḳıldı. Şeher içide- (10) ki meẓlümler munācāt ḳılıp aydılar: Ey bār-ı Ḫudāyā séndin (11) özge panāh bergüçi yoḳdur dép nāla vü zārī ḳıldılar. Bu ḥālat- (12) da érdiler. Maġrib sarıdın tuġ ‘alem paydā boldı. Tuġ arasıd- (13) ın tuġ ‘alemlar belgürdi. Yigirme tört miŋ kişi bile iki mubārız **[122b]** (1) yigitler keldi. Birilerініŋ aṭı ‘Amr ibn ‘Alī yana birlerініŋ (2) aṭı Faẓīl ibn Ca‘far-ı Ṭayyār. Asḳalān ehlige yār bolġalı[90] keldük déd- (3) iler. Ammā ḫavārīclarnıŋ leşkerini kördiler. Ḳum tofraḳdın (4) tola. ‘Amr ibn ‘Alī tekbīr aytıp maydānġa kérdiler. Bir cengde üç yüz ḫavā- (5) rīcnı öltürdiler. Ceng-dép berdiler. Ey yārānlar[91] himmet bile bolu- (6) ŋlar. Dost-dār-ı hāne-dānnı ḫavārīclardın āzād ḳılalı dép (7) maydānġa kirip ‘alem-dārlarnı tutup tuġ ‘alemlerni aldılar. Üç miŋ (8) ḫavārīcnı öltürdiler. Andın ḳalġan ḫavārīclarnı tutup baġla- (9) p olca bısyār aldılar. Asḳalān şeherige salāmat kirdiler. Zerrīn (10) Ḫuzā‘ī’ni sordılar: Aḥvālı

[90] Metinde **بولغاني** şeklinde yazılmıştır.
[91] Metinde **يرانلار** şeklinde yazılmıştır.

neçükdür dép. Asḳalān ehli aydılar: (11) Tatar şeherni kapap Yezīd-i bed-beẖt bile ceng ḳıladur dédiler. ‘Amr (12) ibn ‘Alī aydılar: Biz hem bātrāḳ barıp ularġa yār bereli déd- (13) iler.

Al-Ḳıṣṣa: Zerrīn Ḫuzā‘ī Turġan Türk’ge tuġ ‘alem nafīr kār-nāy **[123a]** (1) naḳkāra ceng asbābını berip çerik bégi ḳılıpdur dép (2) Yezīd’ge aydılar. Yezīd-i bed-beẖtniŋ ul kéçe uyḳusı (3) kelmedi. Dost-dār-ı ẖāne-dānlar namāzdın fārıġ bolup (4) ceng ḳılalı dép keldiler. Yezīd-i bed-beẖt teneẖẖī ornıdın (5) ḳofmap érdi. Ṣaf rāst ḳılıp turdılar. Bu-kün (6) mübārek kün turur dép cengge kirdiler. Ḫorāsān, Türkistā- (7) n çerigi bir bolup elig miŋ çerik Yezīd-i bed-beẖtġa yār bo- (8) lġalı keldi. Yezīd-i bed-beẖtniŋ çerigi cahānnı tuttı. Bu ḥālda (9) érdi. İskenderiyye’din elig miŋ çerik dost-dār-ı hāne-dā- (10) nġa yār bergeli keldiler. Leşker-i İslām ilgeri on beş miŋ (11) kişi érdi. Altmış beş miŋ kişi boldılar. Yezīd-i bed- (12) beẖt ṭerefidin bir ẖavārīc kelip aydı: Ey cāndın kéçgen (13) Abū Turābī ne üçün Yezīd’din yüz ögürdüŋler. Men Ḥaleb **[123b]** (1) pād-şāhınıŋ oġlı turur men. Silerni yalġuz men (2) öltürür men dép cengge kirdi. Zerrīn Ḫuzā‘ī bile muḳātala (3) boldı. Zerrīn Ḫuzā‘ī Turġan’ġa du‘ā ḳılıp maydānġa kirgüzdi. (4) Turġan aydı: Ey seg-i ḥarām-zāda-yı seg-i mel‘ūn uyatmas-mu sén? (5) Ul-kim turur? Ṣīr-i Ḫudā perākende-i ḳal‘a-yı Ḫayber ṣafıyān-ı ḥavż-ı kevṯer- (6) dir. Ḥażrat-ı Muḥammed Muṣṭafā ṣalla’llahu ‘alayhı ve sallam turur. Anıŋdın (7) bu ḥadīṯ kelipdür: **أنا مدينة**[92] **العلم و علیّ بابها** dédi. Ḫavārīclar (8) aydı: Ey ḳul bu ḥadīṯni bilür sén dédi. Turġan ayd- (9) ı: Ey ẖavārīclar men ġavī-raḳdın kelipdür men. Ular ḥürmet- (10) lerine saḳlar men. Siler ularġa īmān keltürüp cafā ḳılur (11) sizler dép birbirige ḥamla ḳıldı. ‘Āḳıbatu’l-amr Turġan (12) aytıp kirip yüz ẖavārīcnı öltürdi. Yana bir buland āvāz (13) aydı: Ey ẖavārīclar ér bolsaŋ biri kelip turdı. Ḫavārīclar **[124a]** (1) yana yıġılıp keldi. Turġan yana ḳırḳ bir ẖavārīcnı öltürdi. (2) Ḫavārīclar teŋ boldı. Aydı: Ey Türk ḳul, munça kişini öltü- (3) rdüŋ. Raḥm ḳılmas-mu sen dédi. Turġan aydı: Yana hem bolsaŋ (4) öltürür men. Sizler peyġamber-zādelerge raḥm ḳılmadıŋızlar. Siz- (5) lerge hem biz raḥm ḳılmasmız dédiler. Yana Ḫaleblig ẖavārīc Tu- (6) rġan’ġa ḥamla ḳıldı. Ḫarbasını ötgezip andaġ urdı-kim cā- (7) nı tamuġġa bardı. Ḫaleblig miŋ kişi Turġan’ġa aṭ saldı. (8) Namāz-ı pīşīn bolġunça Turġan miŋ kişini öltürdi. (9) Yaralıḳ bolġan ẖavārīclarnıŋ ḥaddı ḥasābı yoḳ érdi. (10) Āẖır, Turġan yandı. Maydāndaḳı ẖalḳ Turġan’nıŋ bu işiġa ā- (11) ferīn ḳıldılar. Şāmlıḳlar teŋ bolup édi. Bu ḳul, kişi ö- (12) ltürmekdin toymadı dép ḳorḳar érdi. Yezīd ‘alayhı’n-na‘la Mer- (13) vān-ı Ḫar-ı bed-beẖt-i rāfiẓīġa aydı: Bu nāmūsnı ḳayda alıp berür? **[124b]** (1) Men, bu Türk ḳul, iki cahān maşhūr bolġan mubārız pahlavānlar- (2) nı öltürdi. Ey Mervān ul işlerni kim deşt-i Kerbelā’da (3) sén ḳıldıŋ. Hīç kimerse ḳılmaġan bolġay. Ne üçün

[92] Ben ilmin şehriyim Ali ise kapısıdır.

ceng- (4) ge kirip Yezīd'niŋ köŋlini ḫoş-ḥāl ḳılmas-men dédi. Ḫavārīc- (5) larnıŋ başıġa ḳara kün tüşti. Nā-çār, çāra tapmay şılāḥ alıp (6) maydānġa kirdi. Aydı-kim: Ey bed-fi'l ḳul, munça ḫalāyıḳlarnı öltü- (7) rdüŋ, ömrüŋ ḳısḳa boldı. Eceliŋ toldı. Beri kelgil dédi (8) érse Turġan aydı: Ey seg-i ḥarām-zāda-yı mel'ūn kimniŋ ḫalḳıd- (9) ın bolur sén? Aytġıl, meniŋ ḳulumda bī-nām ü bī-nişān olmas. (10) Ḫavārīc aydı: Men 'Arab turur men. Sa'd Vaḳḳāṣ'nıŋ oġlı dédi. (11) Turġan aydı: Andaġ atadın seniŋ-dék oġul bolmaḳı 'acabdur? (12) Ataŋnı Ḥażrat-ı amīru'l-mu'mınīn Ḥażrat-ı 'Alī raḍıya'llahu'anha birāderim d- (13) égenler ularnıŋ ferzendlerige mundaġ ḳılur sén dép **[125a]** (1) güft-gū ḳılışıp turar érdiler. Ken'ān ṭerefidin tuġ 'alem- (2) ler köründi. Bir sā'atdın kéyin kördiler. Yezīd leşker- (3) idin éken tamām burnı ḳulaḳı kesük baş-baştaḳ yalaŋ (4) ayaġ kanġa bulġanıp kaçıp keldi. Yezīd'niŋ ayaġıġa (5) yıḳıldı. Biz leşkerniŋ bir kenāreside érdük. On miŋ leşker (6) kelip bizni mundaġ ḳıldı. Yezīd-i bed-beḫtġa yaruġ cahān ḳaraŋġu- (7) luḳ boldı. Reng-rūyı sarġardı[93]. Sordı: Kimler érmiş- (8) ler? Bular aydı: Uluġları Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe, İbrā- (9) hīm ibn Mālik Ecder dédiler. Yana bir sā'atdın kéyin Ken'ān (10) ṭerefidin tuġ 'alemler belgürdi. Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe bile (11) İmām Mālik Ecder yettiler. Zerrīn Ḫuzā'ī bile körüştiler. O- (12) l ḥālda érdiler. Asḳalān ṭerefidin tuġ 'alemler belgürdi. (13) Ḥażrat-ı İmām Ca'fer-i Ṭayyār'nıŋ oġlanları 'Amr ibn 'Alī, Faẓīl **[125b]** (1) ibn Ca'fer-i Ṭayyār yetip keldiler. Bu leşker-i İslām birbirileri (2) bile körüştiler. Zerrīn Ḫuzā'ī'nin çerigi sévündiler. (3) Yezīd'niŋ çerigi ġem-gīn boldı. Dar-ḥāl İslām çerigi, 'Abd- (4) u'llāh Ziyād'nıŋ yolını tuttılar. 'Abdu'llāh Ziyād'nıŋ çerigid- (5) in yette miŋ kişi ḳalıp érdi. İki kün bardılar. İki- (6) nçi küni on miŋ kişige dūçār boldılar. Ḥażrat-ı İmām (7) Muḥammed Ḥanīfe ḳollarıġa gürz alıp turdılar. Gürznüŋ aġır- (8) lıḳı yigirme batmān érdi. 'Abdu'llāh Ziyād köŋlide bu kim- (9) niŋ leşkeridin dép tonamadı. Ḥażrat-ı İmām Mālik Ecde- (10) r aydılar: "Ey seg-i ḥarām-zāda-yı mel'ūn tonamas-mu sén? (11) Deşt-i Kerbelā'da Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'ge oḳ attı. (12) Bu-kün meniŋ kelürümni bilmediŋ mü? Mendin ḳorḳmadıŋ mu?" d- (13) édiler. Ḫavārīc aydı: Ul-kün birāderiŋni öltürdüm. **[126a]** (1) Bu-kün seni öltürür men. Ḥażrat-ı İmām Mālik Ecder'ge (2) oḳ attı. Ḥażrat-ı İmām Mālik Ecder oḳını red ḳılıp (3) aydılar: Bu oḳ ātāşıŋġa maydānġa kirer sén dép bir oḳ (4) birle ḫavārīcnıŋ ḳalġanıġa urdılar. Ḳalḳanı fulāt- (5) dın érdi. Ḳalḳanıdın ötüp yerge kirip ġāyıb bo- (6) ldı. Fırıştalar Ḥażrat-ı İmām Mālik Ecder'niŋ dast- (7) yazusıġa āferīn ḳıldılar. Ḫavārīclar ara ġurūr çıḳtı. (8) Bu ḥālatda érdiler. Tuġ 'alemler paydā boldı. Ḥażrat-ı Amīr (9) Muṣayyab Ġāzī on iki miŋ leşker bile yettiler. Barçala- (10) rı bile körüştiler. Andın Ḥażrat-ı Şahzāda İmām (11) Ḥüseyn'niŋ ta'ziyetlerini tuttılar. Ḥażrat-ı İmām (12) Muḥammed Ḥanīfe Amīr Muṣayyab

[93] Metinde **ساغاردي** şeklinde yazılmıştır.

Ġāzī'ġa baḳıp aydılar: Ey (13) birāder, kördüŋiz mü? Eger men deşt-i Kerbelā'da bolmasam **[126b]** (1) ne işler ḳılur érdim? Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (2) niŋ öçlerini bu bī-ḥayā ḫavārīclardın alur érdim. Tā (3) ḳıyāmatġa tegrü aṭ ḳalġay érdi dédiler. Andın 'Abdu- (4) llāh Ziyād'nı tutup Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe ḳaşlarıġa a- (5) lıp keldiler. Ul munāfık ḫavārīc uy-dék köşerip yerge (6) baḳıp turdı. Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe aydılar: Ey seg-i ḥarām-zāda-yı mel'ūn (7) birāderim Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen'ge ne cafālar ḳıldıŋız? (8) Ḫudā-yı Ta'ālā'dın ḳorḳmadıŋlar. Yana aydılar: 'Ömer Sa'd Ya'ḳūb- (9) nı alıp keliŋler dédiler. Baġlap alıp keldiler. Bu ḫavārīc- (10) lar aydı: Bizni Yezīd dunyā bile firīfte ḳıldı. Her ne ḳılduk, (11) Yezīdniŋ farmānı bile ḳılduḳ dédi. Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe (12) aydılar: Ey ḫavārīclar men silerdin fārıġ bolup andın (13) özge işim ḳalsun Yezīd-i bed-beḫt bile dép farmān ḳıldı. **[127a]** (1) Dār étiŋler dép iki dār éttiler. Birige 'Ömer Sa'd'nı birige (2) Ya'ḳūb'nı asıp kürküt sürtüp ot yaḳtılar. 'Abdu- (3) llāh Ziyād'nı asıp temür tarmaḳda tirep olturdılar. (4) Yezīd-i bed-beḫt Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'ġa cafā (5) ḳılġanıġa bısyār faşīmān ve nadāmat ḳılur érdi. Ne yaman (6) işġa men ḳılıpdur men dép Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe (7) leşkeri bile ḫavārīclarġa yüzlendiler. Ġāzīlarnıŋ (8) aṭlarınıŋ tavuşı toḳuz felekge yetti. İbrāhīm ibn Mālik (9) Ecder, Faẓīl ibn Ca'far-ı Ṭayyār, 'Amr ibn 'Alī meymenedin kérdiler. (10) Amīr Muṣayyab Ġāzī meyseredin kirdiler. On iki kişi bile (11) bir égiz yerde ḫavārīclarnı ber-hem urdılar. Bularnıŋ (12) her birileri bir çogı[94] at saldılar. Ḥażrat-ı İmām Muḥammed (13) Ḥanīfe ḫavārīclarnıŋ 'alem-dārıġa ḳaṣd ḳıldılar. **[127b]** (1) Yezīd-i bed-beḫt-i rāfiẓī şunda bolġay-dép İmām Mālik (2) Ecder hāna-dān üçün bısyār ceng ḳıldılar. Andaġ (3) ceng hīç kişi ḳılmaġan bolġay ve yana Ḥażrat-ı rasūl (4) 'alayhı's-salām du'ā ḳılıp érdiler. Çahār-yārlar anı merd-i ḳā- (5) bil dér érdiler. Beş yüz ḫavārīcnı öltürd- (6) iler. Ḫavārīclar ḳorḳup Yezīd'ge sıġınur érdi. Yez- (7) id aydı: Ne üçün maŋa sıġınur sizler. Ḫavārīclar (8) aydı: İki ecderhā paydā bolupdur. Dem tartadur dédi. Ḥażrat-ı (9) İmām Muḥammed Ḥanīfe ḳara ḫaftān ton keyip édiler. Yezīd-i bed- (10) baht Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe'ni kördi, aydı: Ḥażrat-ı (11) 'Alī raḍıya'llahu'anha yaŋı başdın tirilipdür dédi. (12) Yezīd-i bed-beḫt neçe ḳullarını çırlap aydı: Ul iki (13) şahzādalar elig miŋ mubārız pahlavānnı öltürdi. **[128a]** (1) Émdi munda turmaḳnıŋ maṣlaḥatı yoḳ dédi. Ḫavā- (2) rīclarġa yaruḳ cahān ḳaraŋġu boldı. Faẓīl ibn 'Alī, (3) Ca'far-i Ṭayyār, 'Amr ibn 'Alī iki miŋ ḫavārīcnı öltürdile- (4) r. Yezīd-i bed-beḫt teŋ bolup başını ḳalḳanıġa daldarḳap (5) barur érdi. Turġan Türk bir oḳ attı. Ul oḳ Yezīd'niŋ (6) başıġa teger érdi. Ḳalḳanıġa daldarḳap ḳaçtı. Fi'l-ḥāl (7) Amīr Muṣayyab Ġāzī yettiler. Yezīd-i bed-beḫtni aṭdın yıkıp Ḥażrat-ı (8) İmām Muḥammed

[94] Metinde **چوغقي** şeklinde yazılmıştır.

Ḥanīfe ḳaşlarıġa alıp kelür ḥālda ḫavārīclar ġalaba (9) ḳılıp Yezīd-i bed-beḫtni açratıp aldı. İbrāhīm ibn Mālik (10) Ecder, Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfa barça leşker-i İslām ḫavārīclar- (11) dın ḳırḳ miŋ ḫavārīcnı öltürdiler. Olca bısyār aldılar. (12) Ḫavārīclarnı nist [ü] na-bud ḳıldılar. Tün yarımıġaça (13) ḳaçḳan ḫavārīclarnı ḳoġlap aldılar. Ḳalġan ḫavārīc- **[128b]** (1) lar ıtdın beter boldı. Ḥażrat-ı Amīr Muṣayyab Ġāzī iki kéçe (2) kündüz ḳoġladılar. Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe Ḥażrat-ı Amīr (3) Muṣayyab Ġāzī'ġa aytıp édiler. Nā-gāh Yezīd-i bed-beḫtniŋ (4) çerigige yetseŋizler. Dımaşk'nıŋ yolını tutuŋlar d- (5) ép aydılar. Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe öz leşkerleri (6) bile Yezīd-i bed-beḫtniŋ çerigi urundılar. Ḫavārīclar (7) Dımaşḳ yolıġa kirip kaçtı. Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe (8) ḳoġlap Dımaşḳ ḳabūġıġa yettiler. Üç kün ceng ḳıldılar. (9) Āḫır, Dımaşḳ şeherni aldılar. Yezīd-i bed-beḫtniŋ bala barḳa- (10) sını aldılar. Yezīd-i bed-beḫt şeher-i Guyābār'ġa kaçtı. (11) Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe Yezīd'niŋ sarāyıġa tüştiler. Kö- (12) rerler kim: Ḥażrat-ı şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ mübārek ṣū- (13) retlerini sarāynıŋ tamıġa tartıġlıḳ Şibr-i mel'ūn **[129a]** (1) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn'niŋ mübārek kögsüle- (2) ride olturur. Mübārek tenleridin başlarını cudā ḳılur. (3) Şubu ṣūretni tamıġa tartıp ḳoyupdur. Ḥażrat-ı İmām (4) Muḥammed Ḥanīfe bu ḥālnı körüp na'ra urup bī-hūş bo- (5) ldılar. Bir saatdın kéyin hūşlarıġa kelip barça çer- (6) ikni taşḳarı çıḳarıp Dımaşḳ şehrige ot saldurdıla- (7) r. Yezīd-i bed-beḫt-i şum-ı rāfiżīniŋ taht-ı beht köyüp (8) kül boldı. Kişi bilmedi şeher bar mu ya yoḳ mu? Bu ḫaber Yezīd-i (9) nā-bekārġa yetti. Yezīd'ġa yaruḳ cahān ḳaraŋġu boldı. Ḥażrat-ı (10) İmām Muḥammed hanife barça leşker-i İslām-ı devlet-ı saadat bile (11) yandılar. Yezīd-i bed-beḫt-i şum-ı rāfiżīniŋ içige ot tutaştı. (12) Bir zamān bir yerde ārām almadı. Ṣaḥābalarnıŋ ba'żaları (13) yana Dımaşḳ'ġa yıġılıp Yezīd-i la'nat-kerde hem Dımaşḳ'ġa barıp **[129b]** (1) Şeherni bunyād ḳılıp olturdı. Ḥażrat-ı İmām Muḥammed (2) leşkerleri birle barıp vīrān ḳılmaḳġa uġradılar. (3) Yezīd-i bed-beḫt-i şūm-ı seg- i ḥarām-zādanıŋ hīç ḳayan (4) barurġa çārası ḳalmadı. Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe- (5) ge nāma iberdi. Élçi[95] bilen nāmede bu érdi-kim: Ḳavlehu Ta'ā- (6) lā **ثُمَّ اَتْبَعَ سَبَباً [96] فَاَتْبَعَ سَبَباً [97]** Ḫudā-yı ta'āla Ḥażrat-ı Şahzā- (7) da İmām Ḥüsey'nni şehīd ḳılmaḳġa meni sabab-ı dūr ḳılma- (8) ġu işini men ḳıldım. Émdi faşīmān hīç asıġ ḳılmaydur. (9) Bolmasa meniŋ ḥaddım bolur mu? Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (10) ge baḳıp oḳ atḳalı Ḥażrat-ı rasūl 'alayhı's-salāmnıŋ o- (11) runlarıda ḥaḳḳ-ı rāst-ı ḫalīfa tururlar. Bilmedim, ḫaṭā ḳıldım. (12) Günāhımnı kéçürsünler. Her ne farmān ḳılsalar anı bar-ca (13) keltürey. Taḳṣīr ḳılmay. Ḫalīfa-yı ber-ḥaḳḳ tururlar. Şām **[130a]** (1) vilāyetleriniŋ barça ḫarācātlarını hem berey. Hīç (2) taḳṣīr ḳılmay.

[95] Metinde **الج** şeklinde yazılmıştır.
[96] Kehf Suresi 85. Ayet: "Böylece bir sebebe tabi oldu."
[97] Kehf Suresi 89. Ayet: "Sonra bir sebebe tabi oldu."

Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ ehl-i (3) beytlerini, mübārek başlarını çıḳarıp berey dép (4) yüz miŋ māl, ḫarāc bilen elçisi kelip yüz miŋ zār- (5) lıḳ bile bu sözlerni aytıp Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (6) ni araġa salıp turdı. Barça ṣaḥābalar, şerefler, bende ve (7) āzād, uluġ, kiçik cem‘ bolup Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe’ni (8) öz köŋülleriçe ḳoymay. Ḫudā-yı Ta‘ālā’nıŋ taḳdīri (9) mundaġ éken. Bendeligge çāra yoḳ. Māl, mülk Ḥażrat-ı (10) Şahzāda İmām Ḥüseyn’ge Ḥażrat-ı İmām Ḥasen’ge vafā ḳılma- (11) dı. Sizlerge ne vafā ḳılġay? Eger Yezīdlerni be-tamām öltü- (12) rseŋiz hem ḳarındaşları Ḥażrat-ı İmām Ḥüseyn tirilme- (13) sler dép Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe’niŋ köŋül- **[130b]** (1) lerini yandurdılar. Kelgen elçige yana elçi ḳoşup (2) iberdiler. Yezīd-i bed-beḫt-i şum-ı rāfiẓī bu ḫaberni e- (3) şitip şādmān boldı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (4) niŋ mübārek başlarını bir altun tabaḳġa saldur- (5) up barça ehl-i beytleri, Şehrbānū, Ümmü Seleme, Ümmü Gülsüm (6) Bibi Zeyneb, Ḥażrat-ı İmām ‘Alīaṣġar, Ḥażrat-ı İmām Zeyn- (7) e’l‘ābidīn barçalarını yüz miŋ ḫacālat bile, māl ḫarā- (8) cnı tévege yükletip şeherdin çıḳarıp Ḥażrat-ı İmām (9) Muḥammed Ḥanīfe’ge yetgürdi. Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanife yana (10) başdın Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ ta‘ziyet- (11) larını tāza ḳıldılar. ‘Amr ibn ‘Āṣ’nı, Mālik Ecder’ni (12) baş ḳılıp ne-çend kişini deşt-i Kerbelā’ġa iberdiler. Ḥażrat-ı (13) Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ mübārek başlarını mübārek **[131a]** (1) tenlerige ḳoşup tābūtġa salıp tévege yüklep Kū- (2) fe vilāyetide Ḳibā aṭlıġ kentde günbez[98] mezārātlar ḳılıp (3) vaḳf avḳāflar ta‘yīn ḳılıp anda dafn ḳıldılar. Ḳalġan (4) ehl-i beytleri Medīne’ge yandılar. Tā ḳıyāmatġa tegrü (5) barça sayyıdlar Ḥażrat-ı İmām ‘Alīaṣġardın naṣīb ḳo- (6) llarlar.

Al-Ḳıṣṣa: Ḳaçan-kim Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (7) ni ḫavārīclar ḳıldılar. Ḥażrat-ı İmām Ca‘far-ı Ṭayyār’nıŋ iki (8) oġlanları bar érdi. Uluġlarınıŋ aṭı İbrāhīm (9) kiçiklериniŋ aṭı Muḥammed érdi. Ular ḳaçıp bir (10) tegürmenniŋ nūrı altın kirip “Āh yetimligimiz, āh ġarīb- (11) lıġımız, āh yalġuzlıḳımız” dép yıġlaşur érdiler. Bir meẓlüm, (12) tegürmenniŋ arıḳıġa su alġalı keldi. Kördi-kim iki (13) tolanay-dék ‘ıyāllar birbirlerini ḳoçup yıġlaşa- **[131b]** (1) durlar. Bu meẓlüm sordı: “Ey büzürg-zāda kimniŋ (2) ferzendleri bolur sizler?” dédi. Büzürg-zādalar (3) aydılar: Biz Ḥażrat-ı İmām Ca‘far-ı Ṭayyār’nıŋ oġla- (4) nları bolurmız. Avlād-ı Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu’llah, Ḥażrat-ı (5) Şahzāda İmām Ḥüseyn’ni deşt-i Kerbelā’da şehīd ḳıld- (6) ılar. Biz ḳaçıp bir tegürmenniŋ nūrı altın yatadur- (7) mız. Ey ana bizni yaşuruŋ dép nālalar ḳıldılar. (8) Bu meẓlüm aydı: “Ey büzürg-zādalar meniŋ bir munāfıḳ (9) küyevim bar. ‘Abdu’llāh Ziyād bile, Ḥażrat-ı Şahzāda (10) İmām Ḥüseyn bile uruşḳalı barıp édi. Ḳorḳar (11)

[98] Bu kelimenin aslı “günbed”(**كنبد**) şeklindedir. Müstensih günlük konuşmadan yararlanarak bu kelimeyi “günbez” (**كنبذ**) şeklinde yazmıştır.

men kim şul munāfıḳ kelse sizlerge āzār yetgürü- (12) r. Ḳıyāmat küni Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ yüzler- (13) ige neçük baḳar men?” dédi. Büzürg-zādalar “el-ḥükmü li’llāh” **[132a]** (1) dédiler. Bu meẓlüm aydı: Ey büzürg-zādalar andaġ (2) bolsa yürüsünler dép öyge alıp bardı. (3) Aldılarıġa ṭa‘ām keltürdi. Aġaları, inileriġa (4) baḳtılar. İnileri aġalarıġa baḳtılar. Bu meẓlüm (5) aydı: Ey büzürg-zādalar nége ṭa‘ām yémes sizler (6) dédi. Büzürg-zādalar aydılar: Ey ana, biz Ḥażrat-ı Şahzā- (7) da İmām Ḥüseyn’din ayrılıp ançа ṭa‘āmġa maylımız yo- (8) ḳ dép bu sözde édiler. Aṭnıŋ tavuşı keldi. Bu (9) meẓlüm taşḳarı çıḳıp kirip aydı: Ey büzürg-zāda- (10) lar, küyevim keldi. Neçük ḳılur sizler dédi. Büzürg- (11) zādalar aydılar: Ey ana bizni yaşurġıl dédiler. (12) Bu meẓlüm, ḳaznaḳġa kiriŋler dédi. Büzürg-zādalar (13) ḳaznaḳġa kirdiler. Ul munāfıḳ sévünüp öyge kirip **[132b]** (1) keldi. Bu meẓlüm aydı: Küyevim ne bolduŋ nége sévünür (2) sén dép sordı. Ul munāfıḳ aydı: Ḥażrat-ı Şahzā- (3) da İmām Ḥüseyn’ni deşt-i Kerbelā’da şehīd ḳılduk. Şund- (4) ın iki oġlan kaçtı. Yezīd meni ularnıŋ arḳasıġa (5) iberdi. Kelip tegürmen nūrı astın kirip yana (6) çıḳıpdur. İzi bile keldim dédi. Meẓlüm aydı: Ey (7) munāfıḳ uyatmas-mu sén? Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ (8) ferzendlerige düşmenlig ḳılur sizler. Ḳıyāmat küni (9) Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmġa neçük cavāb berür (10) sén dédi. Aḳşam sarı boldı. Bu munāfıḳ yattı. (11) Oġlanlar birbirini kuçaḳlaşıp aytadurlar: “Āh (12) yetimligimiz, āh ġarīblıḳımız, āh yalġuzlıḳımız !” ölümd- (13) in ḳaçıp öltürgüçiniŋ öyige kelipdürmiz **[133a]** (1) Yıġlaşur érdiler. Ul munāfıḳ büzürg-zādalarnıŋ (2) ünini eşitip ḫatunıġa aydı: Bu ne ün turur déd- (3) i. Ḳoşnılarnıŋ balalarınıŋ üni turur dédi. (4) Ḳoşnılarnıŋ balalarınıŋ üni émes-dép çarāġ (5) yandurup ḳaznaḳġa kirdi. Körer kim iki ay-dék oġla- (6) nlar birbiriniŋ éligini boyunlarıġa salıp (7) āh-ı sard tartıp yıġlaşadurlar. Munāfıḳ körüp şu- (8) l-zamān büzürg-zādalarnı baġlap baş baştaḳ alıp (9) çıḳtı. Munāfıḳnıŋ bir ḳara zengī ḳulı bar érdi. Aydı: (10) Ey ḳul men seni āzād ḳılay. Miŋ mısḳāl altun (11) berey. Bu oġlanlarnı alıp Kūfe suyı yaḳasıda şehīd (12) ḳılġıl. Tenlerini suġa salḳıl. Başlarını alıp kelgil d- (13) édi. Bu ḳara zengī ḳul éligge[99] ḳılıç alıp bu şahzādalar- **[133b]** (1) nı aldıġa salıp barur érdi. İnileri Muḥammed İbrā- (2) hīm’ġa aydı: Bu ḳulnuŋ ḳaralıḳı uluġ babamız Ḥażrat-ı (3) rasūl ‘alayhı’s-salām mu’azzīnları Bilāl-i Ḥabeş’ge oḫşa- (4) ydur dédiler. Bu zengī mundaġ sözni eşitip aydı-kim: (5) Ey oġlanlar kimniŋ ferzend bolur sizler dédi. Büzürg- (6) zādalar aydılar: Ḥażrat-ı İmām Ca‘far-ı Ṭayyār’nıŋ oġla- (7) nları bolurmız dédiler. Bu sözni eşitip ḳılıçnı (8) yerge taşladı. Munāfıḳ yetip keldi. Ḳul aydı: Ey ḫoca, (9) öltürseŋ öltürgil, āzād ḳılmasaŋ ḳılma- (10) ġıl. Men bu işni ḳılmaġay men dédi. Munāfıḳnıŋ bir (11) oġlı bar érdi. Aydı: Ey oġlum, bu oġlanlarnı Kūfe (12) suyı yaḳasıda şehīd ḳılıp tenlerini suġa sal, (13) başını alıp kel dédi. Bu

[99] Metinde **ايللیکه** şeklinde yazılmıştır.

oġul büzürg-zādalarnı **[134a]** (1) aldıġa salıp barur érdi. Aġaları İbrāhīm (2) aydı: Ey yigit neçük éligiŋiz bardur. Bizni şehīd (3) ḳılur sizler dédiler. Munāfiḳnıŋ oġlı aydı: (4) Kimniŋ ferzendleri bolur sizler dédi. Büzürg-zāda- (5) lar aydılar: Ḥażrat-ı İmām Ca‘far-i Ṭayyār’nıŋ oġla- (6) nları bolurmız. Ceddimiz Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu’llah (7) tururlar dédiler. Munāfiḳnıŋ oġlı atasıġa aydı: (8) Men seniŋ-dék atadın bī-zār turur men dép ḳılıçnı yer- (9) ge taşladı. Munāfıḳ ḳılıçnı özi alıp bu oġul- (10) larnı aldıġa salıp Kūfe suyı yaḳasıda şehīd (11) ḳılıp tenlerini suġa saldı. Başsız tenler- (12) din āvāz keldi-kim: Ḳuçaḳlaşıp āh yetimligimiz, āh (13) ġarīb[lıḳımız] , āh yalġuzlıḳımız. Ey ẓālım ḫavārīc, ḳıyāmat **[134b]** (1) küni bizniŋ tırnaḳımız seniŋ yaḳaŋ[da] bolsun (2) dép suġa aḳıp kittiler. Bu munāfıḳ büzürg-zāda- (3) larnıŋ başlarını alıp Yezīd-i bed-beḫt-i şūm-ı (4) rāfiẓīniŋ aldıda ḳoydı. Yezīd-i bed-beḫt tavfıḳ (5) bolup aydı-kim: Ey seg-i ḥarām-zāda-yı mel‘ūn, men [bularnı] (6) ḳaçan öltür dép aydım. Tirig tutup kel dé- (7) medim. Bu segni seg-sār ḳılıp taşlaŋlar dép (8) seg-sār ḳıldılar. Yezīd-i bed-beḫt ḳaçan-kim Ḥażrat-ı (9) Şahzāda İmām Ḥüseyn’ni şehīd ḳılġandın kéyin (10) bir yarım yıl tiriglig ḳıldı. Bir kün li’l-cem‘ yetti. (11) Uyuklaġan émes, bir tabaḳ aş (12) li’l-cem‘ yetip yégen émes érdi. Köŋlige bir vahm (13) boldı. Ḫudā-yı Ta‘ālā bir muḫālıf aġrıḳ berdi. Hīç **[135a]** (1) ṭabīblar ‘ılāc ḳılmadılar. Yezīd bir kün men yaḫşı (2) turur men mü yaman mu dép muṣḥaf fāl açtı. Bu āyat (3) çıḳtı. **وخاب كل جبارٍ عنيدٍ**[100] Men turur men. Meni (4) ḳorḳutur mu sén dép muṣḥafnı yerge çalıp pāra pāra (5) ḳıldı.

Al-Ḳıṣṣa: Yezīd bir kün köŋlide aydı: Émd- (6) i maŋa daḫlī ḳılġalı kişi ḳalmadı dép çāġır (7) içip mest boldı. Ḫoş-ḥāllıḳ ḳılıp (8) olturup érdi. Tam yarılıp bir kimerse (9) paydā boldı. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn (10) ṣūretlig, éligide ḳılıç tutuġluḳ. Yezīdniŋ (11) aldıġa keldi. Yezīd faryād ḳılıp aydı: Sizler (12) Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’ni şehīd (13) ḳılduḳ dép yalġan aytıp sizler. Ḥażrat-ı **[135b]** (1) Şahzāda İmām Ḥüseyn meni öltürgeli keldiler. (2) Tutuŋlar dép faryād ḳıldı. Ḳaşıdaḳı ḫalḳ bu bed- (3) beḫt dīvāna bolupdur dép masḫara tuta- (4) r érdiler. Ammā Yezīd ṭāḳat tutalmay. Öyidin ḳa- (5) çıp çıḳıp ḳırḳ paḫālıḳ ṣatuġa çıḳtı. (6) Aldı ṭerefidin Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn (7) ṣūretlig kimerse yana köründi. Ul ‘Azrā- (8) ‘īl érdiler. Yezīd ḳorḳup ṣatudın yıḳılıp (9) ṣatunuŋ paḫānesi başıġa tegip (10) yarıldı. Bu mu‘cıza-yı kerāmāt-ı ḫāna-dāndın ér- (11) di. Her kişi ḫāna-dāniġa düşmen bolsa. Ḫudā-yı (12) Ta‘ālā anıŋ cazāsını mundın hem beter ḳılur. (13) Ḫudā-yı Ta‘ālā’nıŋ la‘natı Yezīd-i şūm-ı rāfiẓīġa **[136a]** (1) bolsun. Yüz miŋ medḥ ṣena dost-dār-ı ḫāna- (2) dāniġa bolsun. Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s salām- (3) nıŋ aṣlı ve naṣabları Ḥażrat-ı İbrāhīm peyġa- (4) mberdin turur. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen (5) ve İmām Ḥüseyn, Ḥażrat-ı Abūbekr-i Ṣıddīḳ raḍıya’llahu- (6) ‘anha ,

[100] Allah’ın ayetlerine inatlık etmiş olanlar.

Ḥażrat-ı ‘Ömer raḍıya’llahu‘anha, Ḥażrat-ı ‘Oṯmān (7) raḍıya’llahu‘anha, Ḥażrat-ı ‘Alī raḍıya’llahu‘anha, Ḥażrat-ı (8) Fāṭıma raḍıya’llahu‘anhumā, Ḥażrat-ı Ḫadīce-i Kübrā raḍı- (9) ya’llahu‘anhumā, Ḥażrat-ı ‘Ā’işe-i Ṣıddīḳ raḍıya’llahu‘anhumā (10) barçalarınıŋ şehīdlig derecelerini Ḥażrat-ı (11) Şayḫ Muḥammed Ḥarīrī raḥmatu’llahı ‘alayh, Ḳur’ān tafṣīr (12) bilen barçanı bayān ḳılıp āḫır zamāndaḳı ümmet- (13) lerige yādgār ḳoymuşlar. Mu’mınlar her zamān **[136b]** (1) oḳup eşitip Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn- (2) niŋ fırāḳlarını köŋüllerige salıp şularnıŋ (3) haḳḳılarıda neẕer nıyāz berip bağlarnı buryān (4) közlerini giryān ḳılıp yığlasalar ḳıyāmat (5) küni mu’mınlarnı Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn (6) Şafā‘at ḳılurlar. Bu vāḳ‘alarnı körüp bilip (7) bu fānī dunyāġa köŋül bağlamaġaylar.

Al-Ḳıṣṣa: Yez- (8) īd-i bed-beḫt-i şūm-ı rāfiẓīniŋ aġrıḳı kündin kü- (9) nge zıyāda boldı. Hīç kimerse Yezīd’niŋ aġrıḳı- (10) ġa ‘ılāc ḳılalmadı. Āḫır, İsfahān’dın bir ṭabīb alıp (11) kelip baḳturdı. Ṭabīb aydı: Ey Yezīd aġrıḳıŋ (12) neçükdür dédi. Yezīd aydı: Yürek baġrım ot (13) tutaşḳan-dék köyedür dédi. Ṭabīb aydı: Aç bo- **[137a]** (1) lsaŋ tola derdi bar mu toḳ bolsaŋ mu (2) dédi. Yezīd aydı: Toḳ bolsam tola derd ḳıladur. (3) Şul-zamān bir parça eçkünüŋ cigerini keltü- (4) rüp ibreşimlıḳ birle baġlap Yezīd’ge yutturdı. (5) Bir sā‘at turġuzup Yezīd’niŋ aġzıdın tar- (6) tıp aldı. Barça él kördiler. Ḳara çümelige oḫşar (7) mu közlüg ḳurtlar cigerge urlaşıp yéydür. (8) Cigeri Herī günası-dék bolupdur. Ṭabīb-i tarsā aydı-kim: (9) Ey Yezīd Ḫudā-yı Ta‘ālā’ġa ne yaman iş ḳılıp érd- (10) iŋ? Bu aġrıḳġa giriftār bolup sén dédi. Yezīd (11) aydı: Men Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ ferzendle- (12) rige cafā ḳıldım. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥasen’ge rū- (13) zanıŋ onıda zahr berdürdüm. Aġızlarıdın laḫta laḫta **[137b]** (1) ḳan kelip şehīd boldılar. Ḥażrat-ı Şahzāda İmām (2) Ḥüseyn’ni deşt-i Kerbelā’da ‘aşūr ayınıŋ onıda (3) susalıḳ birle mubtalā ḳılıp şehīd ḳıldurdum dédi. (4) Ṭabīb aydı: Ḥażrat-ı Şahzāda İmām Ḥüseyn’niŋ d- (5) īnleri ḥaḳ ve rāst bolmasa bu aġrıḳġa giriftār (6) bolur mu-din (?) Özüŋge özüŋ ḳılıp sén. Özü- (7) ŋdin körgil. Seniŋ bu aġrıḳıŋġa hīç davā asıġ (8) ḳılmas dédi. Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu’llahnıŋ dīnler- (9) i ḥaḳ éken dép īmān étip Musulmān boldı. (10) Yezīd-i bed-beḫt-i rāfiẓī meniŋ aġrıḳımġa davā ḳılmadıŋ (11) dép ṭabībni öltürdi. Ṭabīb şehīd boldı. (12) Yezīd-i bed-beḫt-i rāfiẓī tirigligidin ümīd üzdi. (13) Yezīd-i bed-beḫt-i şūm-ı rāfiẓīniŋ aġrıḳı kündin **[138a]** (1) künge zıyāda boldı. Teŋ bolup muddat-ı ḳırḳ kün cān- (2) laşıp başını yerge çalıp ıṭ-dék ulup eşek-dik (3) haŋrap miŋ törlüg ḥayvanātnıŋ āvāzını çıḳa- (4) rıp öldi. Hīç kimerse ḳaşıda ṭāḳat tuta almay. (5) Āḫır Dımaşḳ güristānıda kömdiler. Yer ḳabūl ḳılmadı. (6) Alıp taşladı yana yerde kömdiler yer ḳabūl ḳılmadı. A- (7) lıp taşladı. ‘Ulamālar aydılar: Ḥażrat-ı Muḥammed Muṣṭafā (8) ṣallalahu ‘alayhı ve sallamnı şef ‘ keltürüp ḳoysaḳ (9) ḳabūl ḳılur dép aydılar: Ey yer Ḥażrat-ı Muḥammed rasū- (10) lu’llahnıŋ ḫürmetleri üçün Yezīd’niŋ

ölü- (11) gni ḳabūl ḳılġıl dédiler érse yer ḳabūl ḳıldı. (12) Taşlamadı, kömdiler. Yüz miŋ la‘nat Yezīd-i bed-beḫtġa (13) bolsun. Temmet tamām.

[138b] [139a][101] [139b] Bu kitābnı ‘Abdu’llāh ḫoca bitidi.

[140a] Dilerim (?) bir nāma birle sizge ḳarlıḳ köŋlümüziŋ ḫoşluḳıdın bu orunnı tutsunlar. Ḳaralıp barġalı kişini mühim birle tutsunlar.

[101] İki sayfa boşluk bırakılmıştır.

DİZİN

A

āb Ar. Yağmur şeklinde bulutlardan yağan, yer altında bulunan, yer üstünde deniz, göl, ırmak vb.ni meydana getiren, hidrojen ve oksijenden meydan gelmiş rengi, kokusu ve tatı olmayan şeffaf sıvı madde, ma.

a. **ı ḥavż-ı kevs̱erdin** 79a/09

[=1]

Abābekr İslam peygamberi Muhammed'in sahâbesi ve Dört Halifenin ilki.

A. i Ṣıddīḳ 17b/04, 18a/02, 18a/03, 28b/07, 54b/13, 56b/03, 58a/03, 58a/09, 58b/08, 59a/03, 59a/08, 59a/12, 66b/07, 67a/05, 68a/13, 70a/01, 70b/03, 110a/12

A. i Ṣıddīḳdın 66b/08

A. i Ṣıddīḳġa 56a/02, 56a/08, 67b/03

A. i Ṣıddīḳnı 54b/11, 59b/03

A. i Ṣıddīḳnıŋ 55b/11, 65a/10, 70a/13, 85b/12, 86a/01

A. (Muḥammed ibn Abābekr) 70b/02, 71a/05, 71a/12

A.+ni (Muhammed ibn Abābekr) 70b/01, 70b/08, 71a/04

A.+niŋ (Muhammed ibn Abābekr) 70b/12, 71a/07

[=37]

‘Abbās I İslam peygamberi Hz. Muhammed’in sahabesi ve amcası.

‘A. 3b/02

[=5]

‘Abbās II Hz. Ali’nin oğlu

‘A. 64b/05, 67a/02, 67a/11, 93a/12

‘Abbās bin ‘Alī bkz. ‘Abbās

‘A. 99b/06, 99b/08, 99b/10

[=3]

‘Abd Carrāḥ İlk müslüman olup iman getiren kişilerdendir.

‘A. 28b/09

[=1]

‘Abdu’llah I Hz. Muhammet’in babası.

‘A. (Ḫoca ‘Abdu’llah) 3b/02, 4a/09, 4b/04, 4b/07, 4b/10, 4b/13, 5a/07, 5a/08, 5a/09, 5a/11, 5b/02, 5b/07, 16a/05

‘A.+da (Ḫoca ‘Abdu’llah) 3b/08

‘A.+nı (Ḫoca ‘Abdu’llah) 3b/03, 4a/12, 4a/13

‘A.+nıŋ (Ḫoca ‘Abdu’llah) 3b/05, 3b/06, 3b/09, 4b/01, 28a/07

‘A.+nıŋ (Ḫoca ‘Abdu’llahnıŋ) 5a/05

[=23]

‘Abdu’llah II İmam Cafer-i Tayyar’ın oğludur.

‘A. 96b/04, 98a/07

‘A.+nı 97a/02

‘A.+nıŋ 97a/01

[=4]

‘Abdu’llah III Kitabın müstensihidir.

‘A. Ḫoca 139b/01

[=1]

‘**Abdu’llah-ı Enṣārī** Şeyhülislam, büyük imam Ebû İsmail Abdullah b. Ebî Mansur Mıhammed b. Me’âz b. Ali b. Muhammed b. Ahmed b. Ali b. Ca’fer b. Mansur b. Mett el-Ensârî el-Herevî; Hz. Peygamber’in hicretten sonra evinde bir süre ikamet ettiği Ebu Eyyûb-i Ensârî'nin soyundandır.

‘A. 81b/13

‘A.+niŋ 82a/07

[=2]

‘Abdu’llah ibn ‘Abbās Hz. Peygamber’in amcasının oğlu, tefsir ve fıkıh ilimlerinde otorite kabul edilen ve çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahabe.

‘A. 89a/07, 89a/09, 89b/02

‘A.+ġa 89a/08

‘A.+nı 93a/08

[=5]

‘Abdu’llah Ṭay Tayoğulları kabilesine mensup bir sahabe.

‘A. 91b/04, 91b/06

[=2]

‘Abdu’llah Zıyād Ubeydullah bin Ziyad bin Ebih. Emeviler’in Irak valisidir. Eserde “Ubeydullah” değil de “Abdullah” olarak yer almıştır.

‘A. 88a/03, 88a/08, 88a/11, 88b/02, 88b/10, 89a/06, 93a/08, 93a/12, 93b/10, 94b/11, 95a/03, 97b/01, 98a/02, 99a/10, 101b/08, 105a/12, 121a/11, 121b/06, 122a/07, 122a/08, 125b/08

‘A. bile 131b/09

‘A. érdi 87b/10

‘A.+ġa 88a/01, 92a/07, 92b/11, 109a/07

‘A. -ı Ḫars 90b/07, 92b/13

‘A.+nı 119a/07, 126b/03, 127a/02

‘A.+nıŋ 88a/08, 88b/09, 121b/04, 125b/03, 125b/04

[=37]

‘Abdu’l-manāf İslâm Peygamberi Hz. Muhammed’in dedesi Abdülmuttalib’in dedesi.

‘A. 3a/02

‘A.+dın 2b/12, 3a/06

‘A.+nı 3a/01

[=4]

‘Abdu’l-muṭṭalib İslam peygamberi Hz. Muhammet’in dedesi.

‘A. 3a/08, 3a/12, 3b/03, 6b/06, 7a/01, 10b/08

‘A. (Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalib) 4b/12, 5b/10, 6b/12, 7a/06, 7a/08, 7a/12, 7b/03, 7b/13, 10b/08, 10b/10, 10b/12, 11a/02, 11a/09, 11b/10, 12a/03, 12a/05, 12a/09, 12a/11, 12b/04, 12b/10

‘A.+ġa 4b/10

‘A.+ġa (Ḫoca ‘Abdu’lmuṭṭalib) 10b/10

‘A.+ge (Ḫoca Abdu’l-muṭṭalibge) 11a/03

‘A.+niŋ 3a/13, 3b/01, 16a/02

‘A.+niŋ (Ḫoca ‘Abdu’l-muṭṭalib) 4b/04, 11b/01

[=34]

‘Abdu’l-muṭṭalib bin Hāşim bin ‘Abdu’l-manaf bkz. ‘Abdu’l-muṭṭalib

‘A. 2b/11

[=1]

‘Abdu’r-raḥmān ibn Mülcem Hz. Ali’yi öldüren harici.

‘A. 64b/05, 77b/03, 77b/04, 77b/04, 77b/06, 77b/08, 77b/09, 77b/13, 78a/01, 78a/03, 78a/05, 79a/09, 79a/12, 79b/07

‘A.+dın 77b/08

‘A. édi 79a/03

‘A.+ġa 77b/10, 78b/11

‘A. ı bed-beḫt 79a/10

‘A.+nı 79b/06

‘A. turur 85b/13

[=21]

‘Abdu’r-raḥmān-ı Baḥīl Hz. Ebubekir’in oğludur.

‘A. 86a/01

[=1]

‘Abdu’r-raḥman ibn ‘Avf Hz. Peygamber’e ilk iman eden ve cennetle müjdelenen on sahâbeden biri.

‘A. 28b/09, 67a/02

‘A.+ġa 67a/12

[=3]

‘Abdu’r-raḥman bin Zübeyr bin ‘Avvām Emevî hânedanına karşı halifeliğini ilân eden ve abâdileden biri olan sahabe.

‘A. 94b/10

[=1]

‘Abdu’r-raḥman Ṭay Tayoğulları kabilesine mensup bir sahabe.

‘A. turur 91a/13

[=1]

Āb-ı ‘Alaf Hz. Ali ve ordusunun Muaviye ve ordusuyla karşılaşmadan önce vardıkları yer.

Ā. 74a/13

[=1]

Abīhā Abdullah-ı Ensari’nin kızıdır.

A. 82a/01

[=1]

abr < Far. *ebr* Bulut.

a. ı 41b/04

[=1]

āb-rūy Far. Şeref, haysiyet, yüz suyu.

ā. 82b/07

[=1]

Abūbekr ibn Muḥammed Hz. Ebubekir’in oğlu ve Mısır valisidir.

a. 94b/10

[=1]

Abūbekr bkz. Abābekr

a. i Ṣıddīḳ 103b/01, 136a/05

a.+niŋ (Muḥammed ibn Abūbekr) 71a/01

[=3]

Abū Ca‘far Abdülmuttalib’in dokuz oğlundan biri.

A. 3b/02

[=1]

Abū Cehl Gerçek adı Amr bin Hişam’dır. Hz. Muhammed’in ve İslam’ın azılı düşmanlarından biri.

A. 16b/03, 17a/14, 17b/03, 17b/05, 19b/04, 19b/11, 19b/13, 23b/08, 23b/10, 23b/13, 28b/05, 28b/10, 29a/04, 29a/08, 29a/10

A.birle 19a/13

A.+ġa 29b/01

[=17]

Abū Ḥamza Abdülmuttalib’in dokuz oğlundan biri.

A. 3b/02

[=1]

Abū Ḥāriṯ Ebu Sufyan’dan önce Mekke’nin lideri olan kişidir.

A. 13a/04

[=1]

Abū Hurayra Yemen asıllı sahabe. Gerçek adı bilinmemekle birlikte Müslüman

olmadan önceki adının Abdüamr, Sükeyn, Abdüşşems olduğu yönünde farklı rivayetler vardır. Sahipsiz kedi yavrularını besleyip büyütmesinden dolayı Kedicik babası anlamına gelen Ebu Hureyre ismiyle anılırdı.

A. 74b/09, 82a/02, 82a/06, 82a/06, 82a/10, 82a/12, 82b/03, 82b/05, 82b/06, 82b/09

A.+nı 64a/12

A. +nıŋ 82b/01

A. turur atım

[=13]

Abū Ḳubays Kabe'nin yaklaşık 100 m. doğusunda bulunan küçük bir dağ.

A. 20b/08, 99a/05

A.+nı 99a/06

[=3]

Abū Lahab Hz. Peygamber'in amcası ve en azılı düşmanlarından biri.

A. 3b/02

[=1]

Abū'l-ḥanūḳ Hz. Hüseyin ve arkadaşlarına saldıran haricilerden biri

A. 109b/03, 109b/08, 111a/07, 111b/05

A.+nı 111b/01

[=5]

Abū'l-ḫayr Hz. Muhammet'in son peygamber olacağını bilen İncil'e hakim ve Hz. İsa'nın kavminden bir kişi.

A. 16b/06, 16b/10, 24a/03

[=3]

Abū Ṣufyān Kureyş kabilesinin liderlerinden bir sahabe

A. 5b/03, 13a/04

A.+nı 5b/03

[=3]

Abū Ṭālib Hz. Peygamber'in amcası

A. 3b/02, 12a/11, 12b/03, 12b/09, 12b/11, 13a/09, 13a/12, 13b/03, 13b/11, 14a/01, 14a/09, 14a/12, 24a/07, 24a/11, 24a/11, 24a/12, 24b/01, 24b/07, 24b/10, 25a/05, 25a/08, 25b/06, 26a/01

A.+ġa 12a/07, 12b/01, 14a/10, 24b/06, 25a/07, 25b/05, 25b/11

A.+ni 12a/09, 25a/01

A.+niŋ 24b/09, 24b/10, 25b/10, 26a/10

[=36]

Abū Turābī "Toprağın babası" anlamında bir ifade.

A. 123a/13

[=1]

‘acab Ar. Çok (daha, en, pek) garip ve tuhaf olan.

‘a. 19a/02, 32a/08, 46b/02, 47a/06, 64a/11, 73b/01, 83a/06

‘a. (hīç ‘acab érmes) 54a/05

‘a.+dur 55b/06, 121a/02, 124b/11,

[=11]

acal Ar. Çok (daha, en, pek) büyük, ulu, şerefli.

a.+ı 3b/12

a.+ı yet- 3a/13

a.+ım 106a/09

a.+ıŋ 124b/07

[=4]

‘**Acam** Ar. İran’ın Hint-Avrupa ırkından olan halkı ve bu halktan olan kimse, İranlı.

‘A. 2b/09, 59b/12, 77a/04, 65a/07

[=4]

‘acāyıb < Ar. *‘acā’ib* Garip, tuhaf, alışılanın dışında, değişik.

‘a. 27a/10, 27a/13

‘a.+larnı 24a/02

‘a.+larınıŋ 20b/12

[=4]

‘ācız < Ar. *‘āciz* Güçsüz, kudretsiz, zayıf (kimse).

‘a. bol- 30a/03

[=1]

aç Yemek yeme isteği ve ihtiyacı duyan.

a. bol- 136b/13

[=1]

aç- (Bir şeyi) Kapalı, örtülü, kilitli veya bağlı durumdan çıkarmak.

a.-alı 31a/05

a.-arġa 58b/11

a.-ġandın kéyin 90b/05

a.-ġıl 107a/10

a.-ıp 52b/05, 84a/12, 100b/03

a.-tı 14b/01, 30b/06, 107a/10, 135a/02

a.-tılar 27b/05, 29a/06, 31a/13, 90a/04, 90b/06

[=16]

aççıġ bkz. **açıġ**

a. 38b/13

[=1]

aççıġla- bkz. **açıġla-**

a.-p 23b/12

[=1]

açığ Acıma, acıyış; tadı ağızda yakıcı bir etki bırakan, dille alınan duygulardan tatlının karşıtı olan.

a.+ı 92b/05

a.+ları 60a/09

[=2]

açığla- Acımak, merhamet etmek.

a.-p 25b/10

[=1]

açıl- Kapalı, örtülü, kilitli, bağlı, toplu veya katlı durumdan çıkarılmak, açık hâle getirilmek; (hava için) berraklaşmak, açık ve berrak bir durum almak; (çiçek için) büyüyüp gonca hâlinden çıkmak, açmak; üzerindeki sıkıntı kalkmak, ferahlamak, rahatlamak, inşirah bulmak.

a.-dı 41a/03, 48b/01, 48b/01, 64b/10, 66b/06

a.-ıp 44b/13

a.-ıpdur 38a/02

a.-sa 38a/04, 48a/13

a.-ur dép 66a/09

[=10]

açra- Ayrılmak.

a.-p 21a/07

[=1]

açrat- Ayırtmak.

a.-ıp 128a/09

[=1]

açuḳ bkz. açığ

a. 100b/05

[=1]

adā Ar. Üzerine borç olan veya borç hükmünde bulunan şeyi yerine getirme, yapma, ifa etme, icra etme.

a. ḳıl- 91a/05

[=1]

Ādam İlk yaratılan insan ve ilk peygamber.

Ā. 22b/07, 109a/04, 109b/10

Ā. (Ḥażrat-ı Ādam) 94b/02

[=4]

‘adāvat Ar. Düşmanlık, hasımlık, husumet.

‘a. 64a/09, 83a/09

‘a.+dın 20b/09

‘a. ḳıl- 95a/07

‘a.+ları 38a/05

‘a. tut- 64a/06

[=6]

‘adl Ar. Adalet, hakkaniyet, doğruluk, tarafsızlık.

‘a. dād birle 65a/08

[=1]

‘aduvv bkz. ‘adāvat

‘a. ı āl-i Ḥüseyn 97b/07

[=1]

āfarīn Far. Beğenme, takdir.

ā. ḳıl- 119b/11, 124a/10, 126a/07

[=3]

āferīde Far. Yaratılmış, halkedilmiş.

ā. 94b/03

[=1]

āftāb Far. Güneş.

ā. 63b/07

[=1]

aġa Büyük erkek kardeş, ağabey, aga.

a.+ları 37a/04, 37a/11, 37b/08, 38b/02, 38b/10, 38b/11, 39a/10, 39b/13, 40a/02, 40a/04, 40a/13, 49a/09, 49a/11, 49b/08, 50a/07, 50b/11, 50b/12, 52a/11, 52b/05, 99b/13, 132a/03, 134a/01

a.+ları ékenni 49b/03

a.+larıġa 38a/07, 132a/04

a.+larını 40a/01, 50b/12

a.+larınıŋ 39a/01, 49b/03, 52b/06

a.+larınŋdın 51b/07

a.+larınŋız 50a/07

a.+m 51a/07, 51a/12

a.+mızını 60a/06

a.+mnı 62a/04, 62b/03

a.+mnıŋ 62a/04, 85a/10

a.+ŋ 51a/09

a.+ŋnıŋ 99b/02

a.+sı 25b/04, 52a/07

a.+sınıŋ 52a/06, 85a/09

[=45]

āgāh Far. Haberi olan, haberli, haberdar.

ā. bol- 33a/07, 57a/10, 88a/12, 98a/10, 120b/03

[=5]

āġāz Far. Başlangıç, giriş, iptida.

ā. (navḥa-yı āġāz ḳıl-) 58a/02

[=1]

ağır Ağır başlı, ciddi, vakur, olgun; güçlü, kuvvetli, donanımlı.

a. 21a/06, 73a/10, 73a/10, 74a/01, 88b/12

[=5]

ağırlıḳ Tartıda ağır olma durumu, sıklet.

a.+ı 125b/07

[=1]

ağız Hayvan ve insanda yüzün ön aşağı kısmında yer alan, yemeye, içmeye,

nefes alıp vermeye, ses çıkarmaya, konuşmaya yarayan ve sindirim borusunun giriş deliği olan boşluk.

a.+ı (aġzı) 72a/11

a.+ıdaḳı (aġzıdaḳı) 94a/08

a.+ıdın (aġzıdın) 48a/07, 137a/05

a.+ıġa (aġzıġa) 31a/12, 93b/03, 94a/09, 96a/06, 107b/09

a.+ını (aġzını) 30a/10, 112a/01

a.+ıŋ (aġzıŋ) 116b/02

a.+ıŋızġa (aġzıŋızġa) 102b/07

a.+larıdın 84a/02, 137a/13

a.+larıġa 7b/08, 102b/09

a.+larıġa salur érdi 6a/13

[=18]

aġızlıḳ Gemin atın ağzına giren demir kısmı.

a.+ı 75b/13

[=1]

aġrı- (Vücudun herhangi bir yeri) Ağrılı olmak, insana ıztırap ve acı vermek.

a.+dı 11a/10

a.-ġay 20a/01

a.-madı 10b/04

[=3]

aġrıḳ Ağrı, sızı, dert, hastalık.

a. 11a/10, 134b/13

a. bol- 6b/02

a. érdi 85b/02

a.+ġa 137a/10, 137b/05

a.+ı 11a/10, 136b/08, 137b/13

a.+ıġa 136b/09

a.+ımda 85b/04

a.+ımġa 137b/10

a.+ıŋ 136b/11

a.+ıŋġa 137b/07

[=14]

aġu Zehir.

a. 33b/04

[=1]

āh Far. Feryat, inilti.

ā. 16a/04, 16a/10, 16a/10, 16a/11, 16a/11, 16a/11, 39b/02, 90b/11, 103a/05, 131a/10, 131a/10, 131a/11, 132b/11, 132b/12, 132b/12, 134a/12, 134a/12, 134a/13

ā. ı sard tart- 133a/07

ā. ı sardāz-ı dil-i pür-derd 43a/04, 48a/06

[=21]

‘ahd Ar. Yemin, ant.

a.+dın 29a/10

[=1]

āheste Far. Yavaş, ağır, sakin.

ā. 43a/03

[=1]

āhī bkz. āh

ā. 57b/04

[=1]

āḫır < Ar. *āḫir* Nihayet, son.

ā. 63a/03, 65a/11, 72b/02, 72b/04, 80b/08, 84b/09, 89b/05, 91a/09, 92a/11, 93b/10, 94a/13, 97a/01, 97a/03, 98b/13, 100b/02, 100b/13, 103a/02, 104b/03, 119b/04, 124a/10, 128b/09, 136a/12, 136b/10, 138a/05

ā.+ınnıŋ 112a/13

[=25]

āḫırat < Ar. *āḫiret* Ölümden sonra gidilecek olan alem, öbür dünya, beka alemi.

ā. 57a/11

ā. (sefer-i āḫırat ḳıl-) 57b/09

ā.+da 82b/07

ā.+ı 28b/05

ā.+nı 22b/08, 36b/01, 114b/01

ā.+ta 47a/05

[=8]

āḫıru'l-amr Ar. İşin sonunda.

ā. 24a/05, 36a/10, 41a/06, 43a/12, 43b/09, 48b/05, 54b/10, 61b/09, 63a/05, 67a/08, 68a/08, 78b/08, 80a/05, 98b/11

[=14]

āḫıru'l-zamān Ar. Son zaman, dünyanın sonunun yaklaştığı, kıyametin kopmasının yakın olduğu kabul edilen zaman bölümü.

ā. 4a/02, 9a/04, 15b/08, 16b/08, 17a/03, 18a/06, 19a/07, 24a/04

ā.+daḳı 1b/12

[=9]

aḫmaḳ Ar. Aklı kıt, anlayışsız, kalın kafalı (kimse), beyinsiz, bön, budala.

a. bol- 81b/07, 81b/07

[=2]

aḫşam Akşam, güneşin batma zamanı, günün sonu.

a. 121a/11

a.+ı 90b/12

a.+ḳı 91a/07

[=3]

aḫta-hāna Far. Ahır.

a.+da 78a/01

[=1]

aḫtar- Araştırmak, aramak.

a.-ıp 51b/13, 52a/02

[=2]

aḥvāl Ar. Durum, vaziyet, hal.

a.+ı 122b/10

[=1]

‘A’işe bkz. ‘Ā’işe-yi Ṣıddīḳ

‘A. (Ḥażrat-ı ‘A’işe) 76a/09, 76b/07

[=2]

‘Ā’işe-yi Ṣıddīḳ Hz. Ebû Bekir’in kızı ve Hz. Peygamber’in hanımı.

‘Ā. (Ḥażrat-ı ‘Ā’işe-yi Ṣıddīḳ) 64b/02, 66a/03, 66a/04, 73a/02, 73a/04, 73a/05, 76a/06, 76a/12, 112b/01, 136a/09

‘Ā.+ġa (Ḥażrat-ı ‘Aişe-yi Ṣıddīḳ) 76b/06

[11]

ajdarhā Far. Milletlerin hayal gücüne göre değişik şekillerde tasarlanan, genellikle kanatlı, gövdesi aslana, kuyruğu yılana benzeyen, ağzından ateş püsküren korkunç masal canavarı.

a. 8b/01, 8b/10, 8b/13

[=3]

aḳ Kar renginde olan rengin adı, beyaz.

a. 17a/04, 17a/08, 34b/08, 79b/12, 80a/09

[=5]

aḳ- (Sıvılar veya ufak taneli maddeler için) Bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek, yukarıdan aşağıya doğru düşmek.

a.-ıp 41b/05, 134b/02

a. başla- 7b/09, 9a/10

[=4]

‘aḳd Ar. Evlenme muamelesi, nikah kıyma.

a. ı nıkāḥ ḳıl- 43a/08, 49a/04, 49a/05, 82b/12

[=4]

āḳıbat < Ar. *āḳibet* Son, nihayet,sonunda.

ā. 21b/06, 93b/07, 102a/04

[=3]

āḳıbatu’l-amr Ar. İşin sonu.

ā. 123b/11

[=1]

‘āḳıl < Ar. *‘āḳil* Akıllı (kimse).

‘a. 14b/06

‘a.+dın 83b/09

‘a. érdi 82b/08

‘a.+lar 83b/09

[=4]

aḳız- Akmasını sağlamak.

a.-ıp 114a/06

[=1]

‘aḳl Ar. Düşünme, anlama, kavrama ve davranışlarını ayarlama melekesi, us.

‘a.+ı 52a/06

‘a.+ıġa 86a/12, 115a/03

‘a.+ımġa 109b/08

‘a.+larıġa 103a/07

[=5]

‘aks Ar. Ses ve ışık dalgalarının bir cisme çarpıp geri dönmesi ve bunun sonucunda duyulan ses, görülen ışık, yankı, yansı.

‘a.+ını 77b/12

[=1]

aḳşām bkz aḫşām

a. 132b/10

[=1]

āl Ar. Aile, evlat, ahfat.

ā.+ġa 100a/12

ā. i (‘aduvv-ı āl-i Ḥüseyn) 97b/07

ā. i Hāşim bile 66a/10

ā. i Ümeyye 66a/10, 67a/07

ā. i Ümeyye’ge 68a/08, 68a/10

[=7]

al- 1. Herhangi bir şeyi tutup yerinden ayırarak elinde veya yanında bulundurmak; bir şeyi kullanmak veya gerekeni yapmak üzere yanında bulundurmak; beraberinde götürmek veya getirmek; sağlamak, elde etmek, temin etmek, istihsal etmek; bir kimse ile evlenmek.

a. 7a/13

a.-adurmen 77b/06, 77b/08

a.-alı dép 80a/12

a.-ay 75b/03, 119b/13

a.-ay dép 108b/12

a.-ay mu dép 5a/01

a.-dı 7b/05, 7b/08, 7b/13, 19b/07, 22a/12, 28b/12, 30a/04, 30b/06, 40a/09, 80b/02, 97b/09, 111b/02, 128a/09, 137a/06

a.-dılar 34a/05, 34b/01, 37b/02, 38b/05, 47a/04, 59a/02, 62b/03, 69b/10, 76b/10, 82b/12, 89b/07, 117a/12, 122b/07, 122b/09, 128a/11, 128a/13, 128b/09, 128b/10

a.-dım 21a/10

a.-dıŋız 69b/12

a.-ġalı 8a/13, 8b/02, 21a/09, 39b/08, 49a/10, 109a/08, 131a/12

a.-ġan dék 36b/02

a.-ġanı 50b/01

a.-ġannıŋ 105a/01

a.-ġay 5b/09, 15b/10, 43b/07

a.-ġay men 7a/11

a.-ġay siz 102b/08

a.-ġıl 7a/07, 21b/13, 30b/05, 47b/06, 121a/13

a.-ġıl dép 4b/12, 5a/08, 21a/09

a.-ıŋ 54b/12

a.-ıŋlar 42b/01

a.-ıp 3a/02, 4b/13, 6b/06, 6b/07, 6b/09, 6b/12, 8b/06, 8b/09, 9a/08, 9a/12, 9b/06, 9b/08, 9b/10, 11a/01, 11a/04, 13b/06, 13b/09, 13b/13, 15b/11, 17b/07, 17b/09, 19a/12, 19a/12, 20a/02, 22b/04, 22b/13, 27a/05, 27a/06, 27b/12, 28a/01, 29a/02, 29b/01, 30a/02, 30a/04, 30a/07, 30b/07, 31b/06, 31b/10, 32b/02, 33a/13, 33b/03, 34a/13, 34b/05, 34b/06, 35a/03, 35b/06, 36a/12, 37a/08, 38b/03, 38b/04, 38b/13, 40a/12, 40b/01, 41a/04, 41a/06, 41b/06, 42a/01, 43b/01, 44a/03, 45a/11, 46b/06, 46b/11, 46b/11, 47b/04, 47b/07, 50a/04, 50a/11, 50b/01, 50b/03, 50b/12, 51b/02, 51b/07, 52a/01, 52a/03, 52b/03, 53a/01, 54b/07, 55a/10, 57a/06, 59a/05, 60a/02, 60a/04, 61b/10, 65b/12, 66a/08, 69a/03, 69a/11, 69b/06, 70b/11, 70b/13, 71a/01, 71a/02, 71b/08, 75a/08, 75b/01, 75b/11, 76b/02, 77a/12, 77b/01, 77b/02, 79b/04, 79b/08, 79b/10, 79b/12, 80a/06, 80a/09, 80b/01, 80b/12, 81b/01, 81b/04, 82b/06, 83b/02, 83b/03, 84a/12, 84b/09, 91a/03, 92a/10, 95a/13, 96a/02, 96a/04, 98b/08, 98b/10, 99b/08, 101a/05, 102a/06, 102b/09, 103b/05, 104b/05, 106a/12, 106b/07, 108b/10, 109a/13, 109b/01, 109b/06, 10a/01, 110a/05, 110b/04, 111b/12, 111b/13, 112a/03, 112b/06, 113a/10, 113a/10, 113b/06, 113b/13, 114a/02, 114b/04, 114b/06, 114b/07, 116a/03, 116a/11, 116b/07, 117a/11, 118b/09, 119a/08, 124a/13, 124b/05, 125b/07, 126b/04, 126b/09, 126b/09, 128a/08, 12b/07, 12b/12, 132a/02, 133a/08, 133a/11, 133a/12, 133a/13, 133b/13, 134a/09, 134b/03, 136b/10, 138a/06, 138a/06, 140a/01

a.-madı 69a/05, 129a/12

a.-madılar 7a/03, 69b/09

a.-maġan 69b/12

a.-maġay 4b/13

a.-maġay men 55a/05

a.-maġlıklarıġa 82b/13

a.-maķġa 5a/01

a.-mas 69a/07, 77b/01

a.-masaḳ 8b/03

a.-masam 7b/02

a.-masaŋ 7b/04

a.-maslıḳġa 55a/12

a.-mas men 120a/05

a.-may 84a/11, 138a/04

a.-maydur 89b/01

a.-sa 40a/07, 76b/04

a.-saḳ 118b/11

a.-sam 7b/01

a.-saŋ 7b/04

a.-saŋız 102b/08

a.-ur 28b/12, 39b/09, 83a/04

a.-ur émişler 63a/13

a.-ur érdi 13a/01, 85a/09

a.-ur érdiler 8a/13, 18b/07, 86b/04

a.-ur érdim 126b/02

a.-ur siz 21a/02

[=279]

2. Çoğunlukla -a/-e, bazen -y zarf-fiil ekleri ile, bazen de herhangi bir zarf-fiil eki olmadan yeterlik işlevinde birleşik fiiller oluşturur.

a.-madı 29b/05, 46a/02

a.-madılar 55a/06

a.-madım 91a/04

a.-madıŋ 29b/08

a.-may 138a/04

[=6]

‘alayk al- 30a/04

ārām al- 102b/08, 102b/09, 129a/12

bahā al- 120a/05

başbaştaḳ al- 133a/08

éligige al- 7b/05

fi’l-ḥāl al- 12b/07

ḫaber al- 54b/12

ḫatun al- 55a/05, 55a/12

ḳarār al- 89b/01

ḳılıç al- 133a/13

ruḫṣat al- 22b/13

sabḳ alı- 30a/02

zekat al- 69b/06, 69b/09, 69b/10, 69b/12, 69b/12

[=20]

‘alem Ar. Bayrak.

a. 121a/06, 122a/12, 122b/13

a.+ler 125a/10, 126a/08

[=5]

‘ālem Ar. Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren.

‘ā. 15b/12, 110a/07, 122a/05,

‘ā. (āyına-ı ‘ālem) 104b/12

‘ā. (ḥaḳīḳat-ı ‘ālem) 96b/08

‘ā. (pād-şāh-ı ‘ālem) 51b/04

‘ā.+de 96b/06

‘ā.+de (şöhret-i ‘ālemde) 41b/10

‘ā.+din (aṭrāf-ı ‘ālemdin) 65b/12

‘ā.+ge 37a/01, 75b/03

‘ā.+ge (aṭrāf-ı ‘ālemge) 59b/06, 66b/11, 68a/02

‘ā.+ge (ehl-i ‘ālemge) 82a/02

‘ā. i (tamām-ı ‘ālem-i ḫalḳ) 107b/04

‘ā. i aşlīġa 54b/08

‘ā. i bāḳīġa 54a/08

‘ā. i fānīdın 54a/07

‘ā. i ḫalḳı 59b/10

‘ā.+ler 91b/08, 112a/08, 122a/13, 125a/01, 125a/12,

‘ā.+lerni 122b/07

‘ā.+ni 15b/06, 100b/11

‘ā.+ni (ḫalḳ-ı ‘ālemni) 28b/12

‘ā.+niŋ 98a/08

[=30]

‘alāmat Ar. İşaret, belirti, nişan, emare, alem, araz.

‘a.+ı 103b/09

[=1]

‘alayhı’n-na‘la Ar. “Lanet üzerine olsun” anlamında bir tabir.

‘a. 16b/03, 17b/03, 17a/14, 23b/08, 28b/05, 29a/10, 86a/05, 124a/12

[=8]

‘alayhı’s-salām Ar. Peygamberlerden biri anıldığında söylenmesi gereken “Allah’ın selamı üzerine olsun” anlamında bir tazim ifadesi.

‘a. 2a/06, 2a/08, 2b/04, 10a/03, 10a/04, 10a/06, 10a/08, 20b/01, 20b/05, 20b/07, 20b/14, 21a/03, 21b/12, 22a/01, 22a/02, 22a/04, 22a/09, 22b/09, 22b/11, 27b/12, 27b/13, 28a/08, 28a/10, 29a/13, 30b/10, 31b/01, 32b/03, 32b/10, 33a/02, 33a/03, 33a/09, 33b/10, 33b/11, 34a/08, 34a/12, 34b/01, 35a/07, 35b/01, 35b/06, 36a/08, 36a/11, 48b/06, 49a/02, 83a/01, 137a/11

‘a. (‘Azrā’īl ‘alayhı’s-salām) 21a/05

‘a. (Ḥażrat-ı Cabrā’il ‘alayhı’s-salām) 28a/03, 28a/05, 98a/09

‘a. (Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām) 6a/03, 6a/06, 6b/03, 7b/12, 9a/12, 9b/03, 9b/05, 108a/13, 10a/11, 13a/06, 13b/02, 13b/11, 14b/08, 15b/01, 17a/02, 18a/12, 18a/13,

18b/06, 18b/12, 23b/01, 23b/07, 25a/09, 27a/09, 27b/04, 28a/02, 28a/04, 28a/06, 28a/10, 31a/05, 31a/08, 31b/01, 31b/04, 31b/07, 31b/13, 32a/05, 32a/09, 32b/07, 34a/02, 34a/03, 34a/07, 34a/10, 34a/13, 34b/06, 34b/09, 35a/02, 35a/12, 35b/04, 35b/09, 35b/11, 35b/13, 55a/01, 55b/13, 56a/04, 56a/07, 56a/11, 56b/02, 56b/04, 56b/11, 57b/07, 59a/11, 66b/08, 67a/04, 67b/02, 67b/13, 68a/12, 68b/05, 68b/13, 69a/07, 69a/10, 69b/07, 69b/12, 69b/13, 70a/08, 71b/01, 71b/11, 73a/08, 73b/04, 74a/09, 75a/02, 75a/12, 77a/09, 77a/12, 78a/09, 84a/07, 89b/11, 110b/06, 110b/10, 127b/04, 133b/03

‘a. (rasūl ‘alayhı’s-salām) 55b/06, 55b/10, 64b/08, 69a/03

‘a.+da (Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmda) 14b/03

‘a.+dın (Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmdın) 10a/10, 21a/01, 35b/04, 54b/11, 56b/06, 58a/09, 59a/04, 62a/01

‘a.+ġa (Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmġa) 2b/01, 14b/07, 16b/13, 21b/09, 22b/10, 33b/09, 36b/07, 39a/05, 55b/12, 76a/07, 83a/01, 93b/02, 132b/09

‘a.+ġa (rasūl ‘alayhı’s-salāmġa) 30b/10

‘a.+nı (Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnı) 6a/09, 6b/11, 7b/05, 7b/08, 7b/13, 8b/09, 8b/11, 9b/08, 12b/11, 13b/12, 17b/14, 18a/02, 19b/12, 23b/05, 25a/08, 36a/03, 56b/08, 57b/12, 58a/06, 76a/08, 78a/07, 89b/06, 120b/04, 120b/07

‘a.+nıŋ (Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ) 2b/10, 6a/13, 10b/02, 10b/06, 11a/08, 13a/05, 14b/02, 20a/03, 20b/04, 27a/07, 30b/08, 30b/12, 31b/06, 32a/07, 33a/07, 33b/11, 56a/13, 58a/05, 59b/04, 63a/06, 64b/03, 67a/09, 67b/08, 68b/02, 68b/07, 68b/09, 69a/02, 69b/09, 70a/04, 70b/06, 71a/10, 74a/02, 75b/12, 76a/10, 77a/07, 79b/10, 80b/13, 82a/04, 82a/07, 82a/12, 84a/05, 86a/07, 88b/03, 89a/07, 89b/04, 93a/06, 94a/06, 95a/11, 102a/11, 102a/13, 104a/04, 107a/11, 110b/07, 114a/06, 120b/12, 129b/10, 131b/12, 132b/07, 136a/02, 137a/11

[=248]

‘alayk Ar. Selam, salamlaşma.

‘a. al- 30a/04

[=1]

aldı Ön, huzur.

a. 112a/12, 135b/06

a.+da 30a/10, 45b/03, 116a/13, 134b/04

a.+dın 77a/08

a.+ġa 18b/12, 23b/04, 24b/09, 115b/10, 121b/03, 121b/04, 133b/01, 134a/01, 134a/10, 135a/11

a.+larıda 49a/13, 51a/02, 56b/09, 104a/12

a.+larıġa 17b/10, 32a/12, 38b/04, 63a/07, 71a/01, 80b/11, 84b/05, 91b/13, 132a/03

a.+ŋġa 12b/06

[=31]

aldur- Bir kimsenin bir şeyi almasını, alıp yanında bulundurmasını sağlamak.

a.-ġıl 12b/05

a.-up 51b/09

[=2]

‘alemiyān Far. Alemler.

‘a.+ġa (farvar-dıgār-ı ‘ālemiyān) 17b/13

[=1]

‘alem-dār Far. Bayrak taşıyan kimse, sancaktar.

‘a.+ıġa 127a/13

‘a.+larnı 122b/07

[=2]

alın- Bulunduğu yerden kaldırılıp götürülmek, götürülüp başka yere konmuş olmak.

a.-ıp 2a/09

[=1]

‘Alīyyu’l-murtażā bkz. ‘Alī

‘A. 85a/02

‘A.+dur 104b/13

‘A.+nıŋ (Ḥażrat-ı ‘Alīyyu’l-murtażā) 1b/06, 105a/12

‘A. (Ḥażrat-ı ‘Alīyyu’l-murtażā) 101b/07, 84a/07

‘A. (Ḥażrat-ı ‘Alīyyu’l-murtażā tururlar) 62a/11

‘A. (mīve-i Ḥażrat-ı ‘Alīyyu’l-murtaża) 63a/10

[=8]

‘Alī İlk müslümanlardan, Hz. Peygamber’in damadı ve Dört Halifenin dördüncüsü.

‘A. 31b/08, 31b/05, 57a/05, 57a/09, 57b/05, 60b/07, 62b/12, 62b/12, 62b/13, 63a/01, 75a/03, 76b/07, 76b/11, 105a/03, 110b/10

‘A. (Ḥażrat-ı ‘Alī) 28b/08, 31b/08, 32b/11, 35b/03, 36a/03, 36a/04, 36a/06, 57a/05, 57a/07, 57b/01, 58a/11, 58b/10, 59a/01, 59a/05, 60a/08, 64b/05, 66a/12, 67a/02,

67a/12, 67b/02, 71a/09, 71a/11, 71a/13, 71b/03, 72a/12, 72b/02, 72b/05, 72b/06, 72b/11, 73a/13, 73b/10, 73b/11, 73b/13, 74a/06, 74a/11, 74b/01, 74b/04, 74b/05, 74b/08, 74b/10, 74b/11, 75a/01, 75a/04, 75a/06, 75a/07, 75a/10, 75a/13, 75b/05, 75b/07, 75b/10, 76a/04, 76a/13, 76b/03, 76b/06, 76b/08, 76b/09, 76b/11, 76b/13, 77a/03, 77a/05, 77b/02, 77b/03, 77b/07, 77b/09, 78a/06, 78a/09, 78a/12, 78b/01, 78b/05, 78b/07, 78b/12, 79a/01, 79a/05, 79a/08, 79b/02, 79b/05, 79b/09, 80a/05, 80b/02, 87a/03, 87a/13, 87b/12, 88b/01, 89b/06, 91b/10, 103b/02, 106a/12, 110a/13, 110b/07, 110b/11, 113a/05, 115b/07, 118b/04, 124b/12, 127b/11, 136a/07

‘A. (Ḥażrat-ı ‘Alī birle) 76b/05

‘A. (Muḥammed ‘Alī birle) 96b/06

‘A.+dür 100a/10

‘A.+ġa (Ḥażrat-ı ‘Alī) 31b/05, 57b/05, 58a/12, 61a/01, 66a/12, 66b/02, 72b/12, 73a/11, 73a/12, 74a/04, 74a/05, 78b/03

‘**A.+ni (Ḥażrat-ı ‘Alī)** 78a/04

‘A.+niŋ (Ḥażrat-ı ‘Alī) 60a/09, 74b/07, 79a/05, 80a/09, 93b/02, 101b/09, 113a/04

[=134]

‘Alī Aṣġar Hz. Hüseyin’in oğludur. Kerbela Olayı’nda öldürülmüştür.

‘**A. (Ḥazrat-ı ‘Alī Aṣġar)** 116b/12

‘A. (İmām ‘Alī Aṣġar) 90a/10, 95a/09, 101a/03, 108b/08, 116b/11, 117a/02, 130b/06

‘A. (İmām ‘Alī Aṣġar bile) 116b/09

‘A.+dın (İmām ‘Alī Aṣġar) 131a/05

‘A.+nı (İmām ‘Alī Aṣġar) 101a/07

[=11]

‘Alī Ekber Hz. Hüseyin’in Kerbela’da öldürülen büyük oğludur.

‘**A. (İmām ‘Alī Ekber)** 87a/09, 87a/13, 90a/09, 93a/04, 93a/05, 95a/09, 101a/11, 101b/03, 101b/05, 101b/06, 101b/11, 101b/13, 102a/07, 102a/10, 102b/02, 102b/04, 102b/05, 102b/08, 102b/11, 103a/03, 103b/02

‘A. (İmām ‘Alī Ekber bile) 101a/02

‘A.+din (İmām ‘Ali Ekber) 103a/05

‘A.+ġa (İmām ‘Ali Ekber) 87a/09, 101a/08, 102b/10

‘A.+ni (İmām ‘Alī Ekber) 87a/08, 93a/02, 101b/12, 102b/13, 103a/10

‘A.+niŋ (İmam ‘Alī Ekber) 103a/01

[=32]

‘Alī Enver Hz. Hüseyin’in Kerbela’da öldürülen oğullarındandır.

‘A. (İmām ‘Alī Enver) 90a/10, 95a/10, 103b/03

‘A.+ni (İmām Alī Enver) 95a/13, 96a/03, 96a/07

[=6]

‘ālim Ar. İlim sahibi olan (kimse), bilici, bilen.

‘ā.+lerni 46a/01

‘ā.+ lerniŋ 46a/03

[=2]

‘ālimān Ar. Alimler, bilginler.

‘ā.+lar 29b/01

[=1]

al-farż Ar. Şart ve gerekli olan şey.

a. 48b/11

[=1]

al-ḳıṣṣa Ar. Kısa hikâye, ibretli hikâye, fıkra, rivayet.

a. 2a/05, 3b/10, 5b/05, 6a/12, 11a/09, 13a/06, 16b/02, 32a/04, 32b/02, 36b/06, 37a/07, 37a/13, 37b/07, 41a/07, 41b/08, 43b/01, 44b/01, 46a/05, 68a/01, 68b/12, 70a/10, 90b/04, 113b/10, 116b/08, 119a/01, 119b/08, 122b/13, 131a/06, 135a/05, 136b/07

[=30]

Allahu Ekber Ar. “Allah en büyüktür” anlamında olup Allah’ın yüceliğini belirtmek için kullanılan, ezanın ve kāmetin de ilk cümlesini teşkil eden söz, tekbir.

A. 98a/01

[=1]

alt Bir şeyin yere bakan yüzü.

a.+ın 131a/10, 131b/06

a.+ını 55a/08

[=3]

alta Beşten sonra, yediden önce gelen sayının adı.

a. 5b/07, 6b/03, 103b/10, 107b/03, 47a/08, 56b/06, 59a/08, 66b/11, 66b/12, 67a/05, 67a/06, 74b/12, 81a/08, 81a/12, 81b/01, 87a/04, 92a/09

[=17]

altmış Elli dokuzdan sonra, altmış birden önce gelen sayının adı.

a. 100b/01, 123a/11

[=2]

altun Bu madenden yapılmış para, lira.

a. 10a/04, 21b/04, 26b/06, 28b/13, 41b/07, 42a/05, 44a/02, 50b/13, 51a/01, 51a/04, 51b/08, 51b/11,

52a/03, 61b/10, 65b/03, 85a/09, 86b/04, 86b/06, 116a/12, 130b/04, 133a/10

a. érdi 81a/13

a.+nı 81b/04, 81b/05

a.+nı (neçe mıḳdār altunnı) 81b/07

a.+nuŋ 81b/01

[=26]

ālūda Far. Bulaşmış, bulaşan.

‘ā. (ḫūn-ı ālūda) 94a/13

[=1]

alvān Ar. Birkaç renkli, alacalı, rengârenk.

a. 25a/10, 74b/08

[=2]

‘ām Ar. Seçkin olmayan, umuma hitap edecek seviyede olan, sıradan.

‘ā. 88a/04

[=1]

āmān Ar. Emin kılma, bağışlayıp korkusuz kılma, emniyet içinde bulundurma.

ā. ber- 111a/07, 88a/05

ā.+ıda 121b/12

ā. turur 89a/12

[=4]

amānāt Ar. Güvenilir bir kimseye saklaması veya birine teslim etmesi için bırakılan şey veya kimse, vedia.

a. 22a/01, 43a/11

a.+ım 21b/12, 22a/03

a.+ıŋ 22a/02

[=5]

amānet bkz. amānāt

a.+ge 21b/13

[=1]

ambūh Far.< *enbūh* Kalabalık.

a. (leşker-i ambūh) 53a/13

[=1]

amīr Ar. Bir kavim veya memleketin başı, başkan, bey, reis.

a. 49a/04, 126a/08, 126a/12, 127a/10, 128a/07, 128b/01, 128b/02

[=7]

Amīr Abā Müslim Abbasi ihtilâlinin önde gelen şahsiyetlerindendir.

A.+ni 97a/10

[=1]

Amīr Müseyyeb Ġāzī Hz. Hüseyin safında çarpışan Hz. Ali’nin öğrencilerindendir.

A. 118b/03

[=1]

Amīru'l-mu'mınīn İslâm tarihinde Hz. Ömer'den itibaren devlet başkanlarına verilen unvan.

A. 80b/13, 112b/03, 119a/11, 119b/02, 124b/12

A. (Ḥażrat-ı Amīru'l-mu'mınīn) 1b/09, 63a/09

[=7]

āmīn Dualardan ve hayır temennîlerinden sonra, "Allah kabul etsin, öyle olsun!" anlamında kullanılan söz.

ā. 97a/06

[=1]

amlāk Ar. Mülkler

a. 91b/11

[=1]

ammā Ar. Zıt ve aykırı hüküm ifade eden iki cümleyi birbirine bağlar; ancak, fakat, lâkin.

a. 4a/09, 7a/03, 7a/04, 9b/04, 9b/13, 104a/07, 10a/07, 10b/05, 11a/13, 13b/01, 18b/04, 24a/11, 24b/04, 24b/10, 24b/13, 29a/03, 29b/13, 38a/04, 49b/02, 49b/03, 55b/08, 61a/11, 69b/05, 74a/09, 78a/03, 78b/12, 79a/06, 81a/06, 83a/04, 88b/05, 89b/01, 90b/03, 96a/12, 99a/13, 111a/02, 117a/05, 120b/05, 122b/03, 135b/04

[=39]

'amme-zāda Far. Amcaoğlu.

'a. Ümmü Külṣüm 102a/10

'a. -yı Ḥażrat-ı İmām Ḥüseyn 96b/04

[=2]

'amme Ar. Amca.

'a.+leriniŋ 12a/08

[=1]

'Amr ibn 'Alī Hz. Ali'nin oğullarındandır.

'A. 122b/01, 122b/04, 122b/11, 125a/13, 127a/09, 128a/03

[=6]

'Amr ibn 'Āṣ Meşhur sahabe, Mısır fatihi ve devlet adamı.

'A. 67a/08, 67a/12, 67b/07, 74a/02

'A. birle 73b/09, 85b/05, 85b/07, 86a/05

'A.+nı 85b/10, 86b/01, 130b/11

[=11]

amvāl Ar. Mallar, mülkler, satın alınan şeyler.

a. (māl amvāl üçün) 24b/04

a.+ımız (māl amvālımız birle) 61a/07

a.+ımnı (māl amvāl) 25a/05

a.+larını birle 60a/04

[=4]

ana İnsanın ve hayvanın yavru sahibi olan dişisi, anne, valide.

a. 9a/13, 9b/03, 112b/01, 131b/07, 132a/06, 132a/11

a.+dın 30a/13, 36b/09, 36b/10, 36b/11

a.+ları 42b/11, 89b/06

a.+larıdın 6b/05

a.+larını 40b/05

a.+larınıŋ 6b/03, 40b/02, 40b/04, 40b/08, 95a/11

a.+m 16a/09, 81b/08

a.+mġa 83a/10

a.+mız 57b/04, 57b/12, 84a/07, 85a/02, 85a/02

a.+mnı 87a/10, 93a/05

a.+sı 52b/13, 77b/06, 77b/13, 78a/02, 78a/04, 82a/11, 82b/02, 82b/06, 104a/10, 104b/03, 112a/13

a.+sıdın 37b/04

a.+sıġa 42b/03, 78a/02, 78a/06

a.+sınıŋ 21a/10, 53a/02, 82a/11

[=48]

an‘am Ar. Lutuf, ihsan.

a.+lar 42b/07

a. lar ḳıl- 121a/09

[=2]

anbār Ar. İçine erzak ve eşya konan büyük yerli sandık veya bir binanın bu işe ayrılan bölümü.

a. 91b/08, 100a/08, 104b/10

a. (anbār anbār) 47a/03

[=4]

‘anbar-afşān Far. Güzel koku saçan.

a. 64b/11

[=1]

anbārīn Far. Güzel kokulu.

a. 63a/07, 63b/07, 101a/04

[=3]

anbıyā Ar. Nebiler, peygamberler.

a.+lar 1b/02

[=1]

anbūh bkz. ambūh

a. 119a/04

[=1]

anṭahūr Ar. Temiz, saf, pak.

a. (şarāb-ı anṭahūr) 84b/09

a. dın (şarāb-ı anṭahūr) 85a/04

[=2]

‘Anteli bkz. Meşāhir ibn ‘Antele

‘A.+ni 98a/12

[=1]

aŋla- Bir şeyin ne olduğunu akıl yoluyle kavramak, akıl erdirmek.

a.-p 25a/07

[=1]

ara İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, boşluk, aralık, mesafe; iki olguyu, iki olayı birbirinden ayıran zaman, fasıla; kişilerin veya toplulukların birbirine karşı olan durumu veya ilgisi; iç; arasında, içinde.

a. 38b/01, 64b/11, 64b/11, 67a/01, 67a/08, 73b/12, 76b/12, 88a/03, 99a/07, 105b/11, 126a/07

a.+dın 23a/06, 59a/07

a.+ġa 130a/06

a.+sıda 2a/12, 40a/02, 62a/07, 80b/10, 83b/13, 85a/05, 101a/13, 109b/03

a.+sıdaḳı 5a/03

a.+sıdın 9b/06, 9b/07, 50b/02, 106b/06, 122a/12

a.+sıġa 47b/07, 50a/05, 79a/13, 102b/11

[=32]

‘Arab Ar. Arap kavmi; Arap kavminden olan kimse; Arabistan.

‘A. 2b/13, 20b/03, 59b/11, 62b/02, 69b/11, 70a/03, 87a/02

‘A. bile 99a/11

‘A.+da 32a/06

‘A.+dın 80b/06, 118b/06

‘A.+lar 13b/13

‘A.+nıŋ 4a/01, 6a/11, 7b/10

‘A. tili birle 1b/11

‘A. zabānı birle 41a/09

‘A. turur men 124b/10

[=18]

A‘rābī Ar. Bedevi.

A. 20a/12, 21b/09, 79b/12, 80a/09, 80a/10, 80b/01, 90b/13, 91a/01

A. (neçük A‘rābī ékin) 80a/12

A.+din 80a/12

A.+sin 80a/13

[=11]

aralıḳ Birbirine bitişmeyen iki şey arasında kalan mesafe, iki şey arasındaki açıklık.

a.+ı 30b/11

[=1]

ārām Far. Rahat, huzur, sükun, istirahat.

ā. al- 102b/08, 102b/09, 129a/12

[=3]

ārāsta Far. Süslü, süslenmiş, bezenmiş.

ā. ḳıl- 14a/13, 26a/02, 65a/08

[=3]

arfa < *arpa* Buğdaygillerden, taneleri ekmek ve bira yapımında kullanılan, hayvanlara yem olarak verilen bir tahıl cinsi, arpa.

a. 25a/12, 25a/13, 25b/02, 74b/07

[=4]

arı Temiz, pak, saf.

a. 77b/09

[=1]

arı- Temizlenmek.

a.-sun 105a/04

[=1]

‘ārıf < Ar. *‘ārif* Çok anlayışlı, hakkıyle bilen, gördüğünü uzun düşünmeye gerek kalmadan hemen kavrayacak yetenekte olan (kimse), irfan sahibi, ehlidil.

‘ā.+lar 1b/03

[=1]

arıḳ Tarım alanlarını, tarla ve bostanları sulamak için açılan su yolu, kanal, cetvel.

a.+ıġa 131a/12

[=1]

arḳa Arka, bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı, art, peş; geri.

a.+dın 31a/08, 70b/11

a.+larıda 51a/02, 110a/13

a.+larıdın 64b/04, 76a/04, 103a/13

a.+sıda 45b/02, 112a/12

a.+sıdın 30b/09, 40b/12, 45b/10, 51b/13, 52a/02, 72a/04, 98a/12, 98b/02, 105a/09, 119b/03, 120a/11

a.+sıġa 40b/06, 132b/04

[=22]

arslan Afrika ve Batı Asya’da yaşayan, dört ayaklı, yırtıcı, çok kuvvetli, kedi cinsinden memeli hayvan.

a.+ım dép turur 98a/07

[=1]

art- Sayıca ve miktarca çoğalmak, fazlalaşmak, tezayüt etmek.

a.-a başladı 68a/05

a.-ar 13a/09

[=2]

artmaḳ Yük, ağırlık.

a. 64a/05, 64a/05

[=2]

artuġ bkz artuḳ

a.+raḳ 25b/02, 25b/03

[=2]

artuḳ Fazla.

a. 7a/13

a. érmes 11b/05

[=2]

arż Ar. Yeryüzü, dünya.

a.+da 77a/12

[=1]

‘arż Ar. Sunma, bir büyüğe takdim etme, sunu.

‘a.+da 77a/12

‘a.+ımnı 68b/04

‘a. ḳıl- 4b/05, 44b/07, 82b/03, 85b/07, 113a/07, 113a/07

[=7]

‘arż-ı ḥāl Ar. Hâlini bildirme.

‘a.+ını 42b/06

[=1]

ārzū Far. İnsanın bir şeye karşı duyduğu istek, dilek.

ā. (ne ārzū turur) 114a/07

ā.+ŋuzlar bar mu 114b/08

[=2]

as- Bir şeyi yüksek bir yere iliştirip sarkıtmak, talik etmek; bir kimseyi boğazına ip geçirip ayaklarını yerden keserek sallandırmak suretiyle öldürmek, idam etmek.

a.-ıp 127a/02, 127a/03

a.-tı 64a/05

[=3]

‘aṣāba Ar. Fes ve sarığın etrâfındaki düz kısım veya şerit.

‘a. 76b/01, 76b/03

[=2]

asbāb Ar. Sebepler.

a. ı cengni 121a/06

a.+ını 123a/01

[=2]

‘āṣī Ar. Baş kaldıran, isyan eden (kimse), isyankâr, serkeş.

‘ā. 33a/08, 36b/02

‘ā.+lar 1b/03

‘ā. bol- 104a/03

[=4]

asıġ Fayda, faydalı.

a. ḳıl- 129b/08, 137b/07

[=2]

Asḳalān Filistin’deki tarihi sahil şehri.

A. 97b/02, 114a/02, 117a/11, 119a/05, 119a/08, 119a/09, 121a/13, 121b/02, 121b/03, 122a/08, 122b/02, 122b/09, 122b/10, 125a/12

[=14]

aṣl Ar. Kaynak, kök, başlangıç noktası, mebde, menşe; soy, nesep.

a.+ı 1b/10, 2b/08, 14a/03, 24b/03, 26a/04, 74b/10, 136a/03

[=7]

aṣlā Ar. Hiçbir vakit, hiçbir zaman, hiçbir şekilde, kesinlikle, katiyen.

a. 49b/03

[=1]

aṣlī Ar. Bir şeyin ana unsurunu teşkil eden, bünyesinin esasını meydana getiren.

a.+ġa (‘ālem-i aṣlī) 54b/08

[=1]

asmaġlıḳ Asma işi.

a. 64a/05

[=1]

āsmān Far. Gök, gökyüzü, sema, felek.

ā. 58b/04

ā.+dın 108a/08, 112a/11

[=3]

aṣnā Ar. Bir işin yapıldığı veya olduğu zaman, sıra, an.

a.+da 44a/10, 45a/02, 51a/03, 79b/06, 89a/06

[=5]

asra- Korumak, kollamak, saklamak.

a.-dı 22b/04

a.-dılar 11a/05, 77b/02

a.-ġan 78a/11, 78a/13

a.-ġıl 2a/13, 11b/10, 14b/13

a.-p 60b/03

a.-r 11b/07, 12a/03

a.-rmız 11b/09

a.-sun dép 12a/01

a.-sunlar 57b/06

a.-y almas 12a/04

[=15]

asramaḳçı Koruyan.

a. bol- 12a/11

[=1]

As-salāmu ‘alaykum Ar. “Allah’ın selâmı sizin üzerinize olsun” anlamında selâm sözü, selâmünaleyküm.

A. 27b/12

[=1]

ast Alt.

a.+ın 3a/04, 132b/05

[=2]

aş Yenilmek üzere pişirilmiş yiyecek, yemek, taam.

a. 18a/01, 30a/13, 51a/04, 51a/04, 51a/05, 51a/07, 134b/11

a.+dın kéyin 51b/10

a.+ını 93b/09

a.+ka 51a/10

a.+larnı 57b/01

a.+nı 57a/07

a. üçün 68b/11

[=13]

aş- Yüksek bir yerin üzerinden geçip arka tarafına inmek; belli bir sınırın ve haddin üstüne çıkmak, ölçüyü geçmek, fazla olmak.

a.-tım 83a/13

a.-sa 22b/08

[=2]

Aşhadu anna muḥammedan ‘abduhu ve rasūluhı “Ben tanıklık ederim ki Muhammet Allah’ın kulu ve elçisidir” manasına gelen bir söz.

A. dép 117a/01

[=1]

‘**āşıḳ** Ar. Karşı cinsten birine gönlünü kaptırmış kimse.

‘ā. 37b/03

‘ā. bol- 77b/05

[=2]

āşkār bkz. āşkāra

ā. 32a/01

[=1]

āşkāra Far. Açık, meydanda, gözle görülebilen, belli, ayan, vâzıh, bariz.

ā. 31b/12

ā. bol- 62a/03

ā. kıl- 51b/06

[=3]

aşlıḳ Tahıl, hububat, yemeklik malzeme.

a. 49a/10, 50a/04, 50a/11, 50b/01, 51b/07, 51b/11, 52a/01

a.+ı 47a/07

a.+nıŋ 50a/05, 50b/02

[=10]

āşnā Far. Bildik, tanıdık (kimse).

ā. bol- 48b/09

[=1]

‘aşūr bkz. ‘aşūra

‘a. 2a/02, 137b/02, 90b/12, 95a/02

[=4]

‘aşūra Ar. Muharrem ayı.

‘a. 99b/11, 101a/01, 104b/09

[=3]

aṭ I Binme, yük çekme ve taşıma hizmetlerinde kullanılan, Orta Asya menşeli, tek tırnaklı, memeli hayvan.

a. 26a/08, 46b/11, 77b/04, 77b/11, 83b/09

a. birle 48b/07

a.+dın 53b/02, 128a/07

a.+ı bile 94b/07

a.+ıdın 21b/07, 47b/03

a.+ığa 97a/01

a.+ını 99b/08

a.+ınıŋ 99b/09

a.+larını 63b/05, 99a/03

a.+larınıŋ 127a/08

a.+larnı 78a/01

a.+nıŋ 132a/08

a. sal- 92b/10, 96b/13, 122a/09, 124a/07, 127a/12

[=24]

at II Varlıkları birbirinden ayırmaya, tek tek veya cins cins karşılamaya yarayan kelime, isim

a. 126b/03

a.+ı 3b/11, 13b/03, 32a/07, 41b/09, 41b/11, 60a/02, 60a/03, 60a/03, 62b/06, 91b/09, 104a/10, 122b/01, 122b/02, 131a/08, 131a/09

a.+ım 42a/12, 91a/13, 99a/09, 105a/04

a.+ını 3a/04, 3a/05, 5b/04, 28b/11, 55b/04, 77b/03, 81b/13, 98a/07, 113b/11

a.+larığa 107b/05

[=30]

at- Bir şeyi bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatmak; (Tan ve tan yeri için) sökmek, ışımak.

a.-ġalı 43b/05

a.-ġunça 111a/11

a.-ıp 104b/02

a.-ı körseler 91a/07

a.-ḳalı 16a/02, 129b/10

a.-ḳunça 20a/13, 23b/07, 52b/01, 91a/07, 112b/11

a.-masa 73b/02

a.-sa 73b/01

a.-tı 99b/10, 106b/12, 111a/12, 112b/12, 119b/09, 125b/11, 126a/02, 128a/05

a.-tılar 101b/13

[=22]

ata Baba.

a. 7a/01, 7a/07, 30a/13, 42b/11, 77b/06

a.+dın 36b/09, 124b/11, 134a/08

a.+lar 19a/09, 28b/11, 28b/12, 31a/10

a.+ları 89b/06

a.+larıdın 6b/04

a.+larıga 50a/13, 50b/03

a.+m 5b/10, 16a/09, 85b/07, 86a/06, 86b/03, 87a/11

a.+mdın 4b/08

a.+mnıŋ 116b/11

a.+mġa 86b/04

a.+m bile 5a/08

a.+mız 49b/09, 82b/04, 84a/07, 85a/02

a.+mız birle 96b/06

a.+mızdın 37a/06

a.+mızġa 52a/04

a.+mıznıŋ 37a/04, 37a/05

a.+mnıŋ 85a/11, 116b/13, 117a/02, 117a/04

a.+ŋız 81b/09, 84b/06, 116b/12

a.+ŋızlarnıŋ 49b/08

a.+ŋnı 124b/12

a.+ŋnıŋ 99b/01, 117a/03

a.+sı 4b/10, 5b/05, 5b/13, 7a/02, 7a/08, 7a/09, 12b/12, 13a/05, 91b/10, 92a/12

a.+sıġa 86a/04, 134a/07

a.+sını 92a/12

[=59]

‘aṭā Ar. Cömertçe vermek, ihsan, bağış.

‘a. ḳıl- 37a/01

[=1]

ata- Adlandırmak.

a.-p érdiler 71b/12

[=1]

ātāş Far. Çokluk, fazlalık; cehennem.

ā.+ıŋġa 126a/03

ā. ı dūzaḫ 33a/06

ā. ı dūzaḫın 54a/05

[=3]

‘Ātike Hz. Peygamberin halası.

‘Ā. 16a/03, 24a/12, 24b/01, 24b/06, 25a/07

‘Ā. birle 25b/06

‘Ā.+ni 24a/11, 24a/11, 25a/06

[=9]

aṭlan- Ata binmek.

a.-ay 75b/02

a.-dı 92b/05

a.-ıp 5a/07, 111b/06

a.-salar 47b/01

a.-ur érdiler 47b/02

[=6]

atlıġ Adı olan, ad sahibi, adlandırılmış, adlı.

a. 2b/02, 3a/08, 3a/09, 5b/03, 7a/03, 14b/06, 16a/03, 16b/06, 29b/09, 82a/01, 84b/05, 101b/10, 102b/10,

105a/06, 109b/03, 114a/01, 116b/09, 119b/06, 131a/02

[=19]

aṭrāf Ar. Bir yer veya şeyi kuşatan, çevreleyen yerler, çevre, yöre.

a. ı ‘ālemdin 65b/11

a. ı ‘ālemge 59b/06, 66b/11, 68a/02

[=4]

āvāz Far. Yüksek sesle bağırma, feryat, nara.

ā. 43a/10, 47b/06, 53b/13, 58b/03, 66b/06, 79a/11, 94a/03, 98b/04, 98b/08, 100b/04, 106b/07, 108a/09, 109a/03, 110a/08, 113a/02, 113a/05, 123b/12, 134a/12

ā. (buland āvāz bile) 97b/04

ā. birle 100a/08

ā.+ı 75b/09, 95a/03

ā.+ını 53a/02, 138a/03

ā. tüş- 4a/06

[=25]

avḳāf Ar. Vakıflar, vakfedilmiş olan mallar.

a.+lar 131a/03

[=1]

avlād Ar. Birinin soyundan gelen kimseler, soysop, sülâle, zürriyet.

a. (ehl-i avlād bile) 91b/05

a.+ı 49b/06

a.+ı (ehl-i avlādı birle) 62a/09

a.+ıdın 13b/04

a.+ı hazrat-ı muhammed 131b/04

a.+ı sahabalarnı 103b/03

a.+ılarını (ehl-i avlādılarını) 108b/07

a.+ımnı (ehl-i avlādımnı) 91b/03

[=8]

avlıyā < Ar. *avliyā* Allah’ın sevgilisi olan, hali, davranışları, çok üstün vasıfları ve gösterdiği kerametler sebebiyle bu husus halk tarafından da kabul edilmiş bulunan seçkin ve has kul (kullar), ermiş, ermişler, veliler.

a.+lar 1b/03

a.+larġa 84a/10

[=2]

‘avr Ar. Yok etme, mahvetme, öldürme, telef etme.

‘a. bol- 48a/04

[=1]

avrād Ar. Okunması adet edinilmiş olan belli ayet, sûre ve dualar.

a. oḳu- 101a/02

[=1]

‘avrat Ar. Zevce, karı.

‘a. 27b/08

‘a.+larını 6a/10

[=2]

avşāf Ar. Nitelikler, vasıflar.

a.+ıdın 96b/09

[=1]

avuç Elin iç kısmı.

a. 35b/06

[=1]

avval Ar. Başlangıçta, evvelâ, ilk önce, ilk olarak.

a. 12b/04, 12b/05, 28b/06, 82b/03

a.+ın 112a/13

a.+ḳı 59b/07

[=6]

ay I Yılın ayrıldığı on iki bölümden her biri.

a. 6a/02, 47a/09, 56b/06, 59a/08, 67a/05, 67a/06, 74b/12, 81b/01, 87a/04

a.+da 2a/02, 47a/10, 66b/11

a.+dın 5b/07

a.+ġaça 46a/03

a.+ı érdi 71a/11

a.+ınıŋ 83b/10, 90b/12, 95a/02, 99b/11, 101a/01, 104b/09, 137b/02

a.+nıŋ 66b/12, 81a/12

[=24]

ay II Güneşten aldığı ışığı yeryüzüne yansıtan ve dünyâmızın tek uydusu olan gök cismi, kamer, mah.

a. dék 133a/05

[=1]

ay- Söylemek, konuşmak.

a.-dı 3b/13, 4a/03, 4b/02, 4b/03, 4b/04, 4b/07, 4b/11, 4b/13, 5a/08, 5a/10, 5b/02, 5b/08, 7a/06, 7a/07, 7a/08, 7a/09, 7a/13, 7b/03, 7b/10, 9b/01, 9b/04, 10b/11, 10b/12, 12a/03, 12a/04, 12a/05, 12a/10, 12a/12, 12b/03, 12b/04, 13a/11, 13a/12, 13b/03, 13b/13, 14a/01, 14a/06, 14a/09, 14b/07, 14b/13, 15a/01, 17b/01, 17b/02, 17b/04, 17b/05, 18a/02, 18a/04, 18a/07, 18b/13, 19a/02, 19a/04, 19a/11, 19a/13, 19b/10, 20a/01, 21a/03, 21b/10, 21b/13, 22a/02, 22a/03, 22a/07, 23a/12, 24a/07, 24a/08, 24a/11, 24a/12, 24a/13, 24b/01, 24b/02, 24b/08, 24b/11, 24b/13, 25a/02, 26a/10, 26a/11, 26a/12, 26a/12, 26b/01, 26b/13, 27a/02, 27a/05, 28b/10, 29a/03, 29a/04, 29a/09, 29b/02, 29b/04, 29b/08, 29b/10, 29b/11, 29b/12, 30a/06, 30a/11, 30a/11, 30a/12, 30a/12, 30a/13,

30b/01, 30b/02, 30b/03, 30b/04, 30b/04, 32b/07, 33b/07, 40a/04, 40b/12, 41a/01, 43a/06, 44b/08, 45b/01, 48a/10, 48a/12, 51a/06, 51a/12, 51b/04, 53a/05, 55a/10, 55a/11, 56a/02, 58b/11, 60b/01, 61a/04, 61a/12, 61b/06, 62a/04, 62a/06, 62a/08, 62a/11, 62a/12, 62b/02, 62b/03, 62b/06, 62b/07, 62b/09, 62b/10, 63a/01, 63a/09, 63a/12, 63b/03, 63b/13, 64a/08, 65b/01, 65b/12, 67a/08, 67a/13, 69a/06, 69a/12, 69b/01, 69b/04, 72b/10, 72b/12, 73a/07, 74a/02, 74b/06, 78a/02, 78a/02, 78a/04, 81a/06, 81a/12, 81b/06, 82b/02, 82b/03, 82b/04, 82b/05, 82b/10, 83a/07, 83a/10, 83a/12, 85b/04, 85b/08, 86a/06, 86a/08, 86b/12, 88a/03, 88a/05, 88a/12, 89a/01, 91a/01, 91a/10, 91a/13, 91b/04, 91b/06, 91b/13, 92b/03, 92b/07, 93b/11, 94b/11, 95a/03, 98a/02, 98a/04, 98a/06, 98b/06, 99a/10, 99a/13, 99b/04, 101b/08, 104a/10, 105a/12, 105b/03, 105b/06, 106a/05, 107a/04, 107a/13, 107b/08, 107b/12, 109a/11, 109b/08, 110b/04, 111a/07, 111b/12, 113a/01, 113a/05, 114a/06, 114b/11, 115a/10, 116a/05, 116b/05, 116b/11, 117a/10, 119a/11, 119b/01, 119b/11, 11b/03, 120a/02, 120a/05, 120a/07, 121a/07, 121a/11, 121b/01, 121b/06, 121b/11, 123a/12, 123b/04, 123b/08, 123b/08, 123b/13, 124a/02, 124a/03, 124a/13, 124b/06, 124b/08, 124b/10, 124b/11, 125a/08, 125b/13, 126b/10, 127b/07, 127b/08, 127b/10, 127b/12, 131b/08, 132a/01, 132a/05, 132a/09, 132b/01, 132b/02, 132b/06, 133a/02, 133a/09, 133b/02, 133b/04, 133b/08, 133b/11, 134a/02, 134a/03, 134a/07, 134b/05, 135a/05, 135a/11, 136b/11, 136b/12, 136b/13, 137a/02, 137a/08, 137a/11, 137b/04

a.-dılar 2a/11, 3a/11, 3a/13, 8b/05, 10a/09, 10a/11, 16a/07, 17b/04, 18a/13, 19a/01, 19a/03, 19a/05, 20a/10, 20b/06, 20b/08, 20b/12, 20b/14, 21a/05, 21b/10, 21b/12, 22a/01, 22a/02, 22a/09, 23a/11, 23a/13, 23b/01, 23b/03, 25a/09, 25b/01, 26b/04, 26b/10, 27a/04, 27a/12, 27b/02, 28a/02, 28a/03, 28a/06, 28a/08, 28a/11, 30b/03, 31a/03, 31a/09, 31a/09, 31b/01, 31b/05, 31b/08, 31b/08, 31b/11, 32b/11, 33a/02, 33a/03, 33b/01, 33b/04, 33b/12, 34a/10, 34b/01, 34b/04, 35a/04, 35b/02, 35b/07, 35b/12, 36a/07, 37b/13, 41a/03, 42a/12, 44a/13, 45a/09, 49a/01, 49b/05, 49b/06, 49b/09, 50a/08, 50a/10, 50b/04, 50b/09, 51a/09, 51b/06, 52a/12, 54b/13, 55a/01, 55a/13, 55b/06, 56a/04, 56b/03, 56b/11, 57a/03, 57a/05, 57a/07,

57a/09, 57b/02, 57b/03, 57b/05, 57b/12, 58a/04, 58a/09, 58a/11, 58b/01, 58b/09, 58b/13, 59a/03, 59a/06, 59a/13, 60b/06, 60b/08, 60b/11, 61a/05, 61a/07, 61a/11, 61b/13, 63a/02, 63b/08, 64a/10, 64b/07, 64b/09, 65b/02, 65b/06, 66a/04, 66a/11, 66b/01, 66b/02, 67a/11, 67a/13, 67b/02, 67b/13, 68a/08, 70a/02, 70a/05, 70a/08, 71b/03, 71b/10, 72a/01, 72b/02, 73a/06, 73a/08, 73b/04, 73b/06, 73b/08, 73b/11, 73b/12, 73b/13, 74a/06, 74b/09, 75a/03, 75a/09, 75a/11, 75a/13, 75b/01, 75b/07, 76a/09, 76a/12, 76b/07, 76b/11, 76b/13, 77a/01, 77a/03, 77a/12, 77b/01, 77b/02, 77b/10, 78a/07, 78a/12, 78b/05, 78b/07, 78b/08, 79a/01, 79a/08, 79b/04, 79b/05, 80a/02, 80a/11, 80a/13, 80b/03, 80b/04, 80b/05, 80b/07, 80b/09, 80b/09, 81b/05, 81b/08, 82a/06, 82a/09, 82a/10, 82a/12, 82b/06, 83a/01, 83a/03, 83b/13, 84a/03, 84a/05, 84a/06, 84b/05, 84b/11, 84b/13, 85a/01, 85a/05, 85a/10, 85a/11, 86a/11, 87a/09, 87a/11, 87a/13, 88a/01, 88b/01, 88b/05, 89a/09, 89a/13, 89b/02, 89b/08, 89b/10, 89b/11, 90a/01, 90a/07, 90b/11, 91a/06, 91b/03, 91b/05, 92a/03, 92b/06, 93a/04, 93a/05, 93a/09, 93b/04, 94a/07, 94a/11, 95a/04, 95a/05, 95a/05, 95a/09, 95a/13, 96a/04, 96a/09, 100a/04, 100a/05, 100a/07, 100b/09, 101a/05, 101a/08, 101a/11, 101a/11, 101b/06, 102a/07, 102a/09, 102a/10, 102b/05, 102b/07, 103b/05, 104a/01, 104a/04, 104b/07, 105b/08, 106a/09, 107a/05, 107b/01, 107b/01, 107b/04, 107b/10, 107b/13, 108a/10, 110a/05, 110b/06, 110b/08, 110b/10, 112b/06, 114a/09, 114a/12, 114b/02, 114b/06, 114b/08, 115a/09, 116a/04, 116b/13, 116b/13, 117a/02, 11b/09, 120b/02, 122a/10, 122b/10, 122b/12, 123a/02, 125b/10, 126a/03, 126a/12, 126b/06, 126b/08, 126b/12, 128b/05, 131b/03, 132a/06, 132a/11, 133b/06, 134a/05, 138a/07, 138a/09

a.-dılar dép 76b/05, 83a/08

a.-dılar érse 72a/13

a.-dım 5a/13, 5b/01, 24a/10, 24a/10, 33a/06, 109b/09, 134b/06

[=578]

ayā Far. **Ey, hey.**

a. 41a/10, 41a/11, 89a/13, 92a/02, 112a/09

[=5]

ayaġ Vücudun, bacaktan ayak bileğiyle ayrılan ve yere basıp durmayı, yürümeyi sağlayan kısmı, kadem.

a. 21a/06, 42a/05

a.+ı 105a/02

a.+ıġa 39a/01, 40a/11, 88a/12, 125a/04

a.+ımdın 42b/01

a.+ını 21b/07

a.+larıda 58b/07

a.+larıġa 17b/10, 27b/09, 30b/12, 30b/13, 41a/02, 42a/06, 42a/08, 110b/08

a.+larını 84b/01

a.+nı 9a/06

[=20]

ayaḳ Kase, kadeh.

a. 26a/05, 34b/09

a.+da 51a/04

a.+nı 51b/11, 51b/13, 52a/03

[=6]

āyat Ar. Kur'an-ı Kerim'deki sûreleri meydana getiren kelime veya cümlelerden her biri.

ā. 72a/06, 135a/02

ā.+nı 28a/01, 69b/01, 90a/06

ā.+nıŋ 81b/10

[=6]

'ayb Ar. Noksan, kusur, eksiklik.

'a. 24b/04, 40a/10, 62b/11

'a. érmes 94b/01

'a.+ı 40a/11, 40a/11

[=6]

āyına < Far. *āyine* Ayna.

ā. 37a/08, 53b/08

ā. ı 'ālem 104b/12

[=3]

ayır- Birbirinden uzaklaştırmak, fasletmek.

a.-ıŋ dép 3a/02

a.-ıp 19a/12, 37b/04

a.-maḳ 3a/01

[=4]

aylıḳ Belli bir aydan beri var olan.

a. 46a/02, 81a/08, 111a/04

a.+larıda 6b/03

[=4]

ayrıl- (Bir yer, şey veya kimseden) Uzaklaşmak, onu geride bırakmak, ayrı düşmek.

a.-dım dép 103a/06

a.-ıp 40a/05, 40a/05, 42a/11, 75a/04, 132a/07

a.-ıp érdiler 95a/11

[=7]

ayt- Söylemek, demek; anlatmak; haber vermek, bildirmek; hikaye etmek.

a.-a almadı 46a/02

a.-a başladı 93b/01, 94a/02, 99a/13, 115b/07

a.-adur 74a/04, 84b/10, 90a/02, 92a/12, 93a/01, 93a/09

a.-adurlar 85a/03, 132b/11

a.-adur men 73a/09

a.-a durur 46b/03

a.-ay 24b/07, 25a/01, 68b/04

a.-ay dép 82a/10

a.-ay sizler 25a/03

a.-ġıl 34b/04, 85a/11, 124b/09

a.-ġıl dép 117a/13

a.-ıŋ 96a/05, 113a/02

a.-ıŋlar 74a/02, 74a/05, 74a/06, 85b/08

a.-ıp 43b/12, 64a/03, 64a/03, 74a/11, 98a/13, 106a/13, 107b/12, 122b/04, 123b/12, 130a/05

a.-ıp édiler 67b/13, 78b/11, 128b/03

a.-ıp édim 24a/09

a.-ıp érdi 16b/10, 25b/11, 26a/01

a.-ıp érdiler 75a/03, 76b/02, 78a/09

a.-ıpdur 83b/09

a.-ıpdurlar 81b/06, 94b/02

a.-ıp sizler 135a/13

a.-ḳalı 28b/06, 60a/05, 60a/07, 60a/08

a.-ḳan 4b/02, 25a/09, 107a/11

a.-ḳandın kéyin 78b/07

a.-ḳanıŋnı 29a/03

a.-madılar 90a/05

a.-mağıl 29a/09

a.-maḳ 61a/04

a.-mas men 29a/09, 79b/05

a.-sa 111a/06

a.-sam 13b/01

a.-saŋız 114b/04

a.-sunlar 12b/04, 25b/13

a.-sunlar dép 78b/06

a.-tı 12b/02, 19b/10, 19b/11, 24b/06, 25a/07, 25a/09, 29a/10, 43b/11, 44a/04, 45a/08, 48a/02, 53a/07, 70b/04, 83b/07, 89a/01, 97b/07, 97b/11, 109a/07, 111b/10

a.-tılar 23a/05, 25b/07, 29a/07, 38a/06, 46a/07, 46a/12, 46b/06, 48b/12, 49b/04, 50b/03, 50b/05, 73a/11, 81a/05, 93a/13, 94a/10

a.-ur 17b/05, 19a/03, 31b/02, 45b/08, 47b/08, 73b/13, 88a/10, 96b/09, 109b/04, 109b/07, 114a/04

a.-ur édi 5b/11, 7a/01

a.-ur édiler 4a/08

a.-ur érdi 3b/09, 11b/10, 14b/04, 16a/04, 47b/04, 66b/07, 74b/12, 116b/02

a.-ur érdiler 37a/04, 37a/08, 75a/07, 87b/04, 89a/04

a.-ur érmiş 73a/11

a.-urlar 23a/05, 23a/07, 28b/01, 97a/11, 100b/06, 106b/09, 112a/13

a.-ur siz 62a/04, 62a/08, 62a/12, 63a/12

[=147]

ayyām Ar. Günler.

a. 120b/11

[=1]

az- Yoldan çıkmak.

a.-dı 20a/12

[=1]

a‘żā Ar. Vücudu meydana getiren parçalar, organlar; organ.

a.+lar 30b/13

a.+larım 78b/09

[=2]

‘aẕāb Ar. Kafirlere ve günahkârlara ölümden sonra verilecek ceza.

a.+ġa 67b/05

[=1]

āzād Far. Serbest bırakma, serbestlik.

ā. 17b/05, 53b/11, 130a/07

ā. ḳıl- 6a/04, 6a/05, 54a/02, 54a/05, 120a/04, 122b/06, 133a/10, 133b/09

[=11]

azal Ar. Başlangıcı olmayan geçmiş zaman, başlangıcı tasavvur edilemeyen zaman, ezel.

a.+dın 9a/01

aẕān Ar. Müslümanlara namaz vaktini bildirmek ve namaza çağırmak için müezzin tarafından genellikle minâreden yüksek sesle yapılan davet.

a. 92a/05

a. ı Muḥammed 31b/12

a. oḳu- 117a/01

[=3]

āzār Far. Çıkışma, paylama, tekdir.

ā. 80b/04, 131b/11

[=2]

‘azar-şikestelik Far. Tekdir edilme durumu.

ā.+ni 47b/12

[=1]

‘aẓīm Ar. (Maddi bakımdan) Büyük.

‘a. 91a/01

‘a. (ġubār-ı ‘aẓīm) 91b/08

[=2]

‘aẓamat Ar. Büyüklük, ululuk, yücelik, celal.

‘a.+ı 68a/05

[=1]

āẕīna Far. Cuma günü.

a. 78b/12, 88a/11, 103a/10, 104b/10, 117a/11

ā.+da 56a/10

[=6]

‘azīz Ar. Yüce, kıymetli, değerli, mukaddes, muazzez.

‘a. 2a/12, 5b/08, 5b/11, 5b/12, 6a/01, 14b/13, 37a/12, 48b/09, 57b/06, 60b/03, 91a/11, 91a/13, 112b/08

‘a. érdük 96b/08

‘a. ı ferzendān-ı şīr-i ḫudā men 100a/09

‘a.+lar 38a/13

[=16]

‘Azrā’īl Dört büyük melekten can almakla görevli olanı.

‘A. 22a/07, 22a/13

‘A. (Ḥażrat-ı ‘Azrā’īl) 21a/01, 21a/03, 21b/09, 21b/11, 22a/01, 22a/02, 22a/04, 22a/09

‘A. ‘alayhı’s-salām 21a/05

‘A. érdiler 135b/07

[=12]

āzurda Far. İncinmiş, kırılmış, gücenmiş.

ā. ḳıl- 12b/01

[=1]

B

ba- Bağlamak.

b.-maŋlar 18a/08

[=1]

baba Dede.

b. 107b/11

b.+m 57a/10, 84a/09

b.+mız 57b/12, 84a/08, 85a/01, 100a/07, 133b/02

b.+ŋız 36b/08

b.+ŋızlar 80b/05

b.+sı 7a/01

b.+yı büzürg-vār 34a/05

[=12]

baççа < Far. *beççe* Çocuk.

b. 77a/12

[=1]

badekéyin (?)

b. 53b/05

[=1]

bād-pāy Far. Ayağına çabuk, çabuk koşan.

b. (esb-i bād-pāy) 97b/03

[=1]

bāġ Far. Bahçe.

b. 2b/03

b.+ı 104b/13

b. ı İrem 21b/03

b.+ıda 42a/06

b.+larını 108b/12

b.+larnı 136b/03

[=6]

Baġdād İslâm dünyasının önemli tarih, ilim ve kültür merkezlerinden biri ve bugünkü Irak'ın başkenti.

B. 111a/01, 93b/12

[=2]

bağır Göğüs, sine; yürek, kalp, gönül.

b.+ı (bağrı) 41b/01

b.+ıdın (bağrıdın) 98a/12, 98b/02, 120a/11

b.+ım (bağrım) 136b/12

b.+ımnı (bağrımnı) 10a/12, 10b/01

b.+ımnıŋ (bağrımnıŋ) 103b/06, 112b/07

[=9]

bağla- Bağlamak; ip, bağ, zincir vb. şeylerle sarmak, birbirine tutturmak, birleştirmek; ayrılamayacak duruma getirrmek; manevi bir bağ ile birleştirmek; uğruna vakfetmek, emrine vermek, hasretmek; meydana getirmek, teşkil etmek; sargı ile sarmak; önüne engel koymak, kapatmak.

b.-maġaylar 136b/07

b.-p 29a/02, 53b/08, 76b/01, 76b/03, 116a/03, 122b/08, 126b/09, 133a/08, 137a/04

b.-y dép turur édi 99b/09

[=11]

bahā Far. Paha, değer.

b. 37a/09

b. al- 120a/05

[=2]

ba-ḫaber Far. Haberdar.

b. bol- 32b/12

[=1]

bahadur Usta savaşçı, cengâver, yiğit, kahraman, cesur.

b. érdiler 118b/04

[=1]

baḥīl Ar. Eli sıkı (kimse), hasis, cimri, pinti, nekes.

b. bol- 80b/04, 100a/04, 102a/09, 104a/03

b. tururmız 104a/07

[=5]

baḥīllig Hasis olma durumu, cimrilik, pintilik, hasislik, nekeslik.

b. ḳıl- 103b/13

b. ḳılış- 98b/10, 100a/05, 102a/10

[=4]

bāiş Ar. Sebep olan şey, sebep.

b. bol- 43a/11

[=1]

baḳ- Gözleri bir şey üzerine çevirmek; seyretmek; ilgilenmek, meşgul olmak; geçimini sağlamak, beslemek, geçindirmek, yetiştirmek.

b.-adurlar 9b/02

b.-alı 58a/07, 95a/12

b.-alıŋ dép 77b/01

b.-almas érdi 13a/08

b.-almas men 62b/01

b.-ar 7b/11

b.-ar érdi 14b/02, 14b/02, 17a/07, 104a/10

b.-ar érdim 11a/01

b.-ar men 131b/13

b.-aymız 101a/13, 100b/05

b.-ġıl 98b/05

b.-ġıl dép 106b/08

b.-ıŋ 26a/13

b.-ıp 37a/08, 40b/06, 52a/11, 56a/02, 66b/02, 67a/13, 68a/07, 77a/09, 83b/13, 93b/11, 126a/12, 126b/06, 129b/10

b.-ḳalı 77b/04

b.-sa 3b/07, 3b/07, 77a/12

b.-tı 17b/02, 29b/06, 43a/05, 86b/13, 112a/06

b.-tılar 10b/03, 12a/08, 132a/04, 132a/04, 106b/09

[=45]

baḳ‘a Ar. Ölmezlik, ölümsüzlük, ebediyet, ebedîlik, bakilik.

b.+da (gūrūstān-ı baḳ‘a) 72b/03

[=1]

bāḳī Ar. Ebedî, ölümsüz, kalımlı.

b. 93a/10

b.+da (gūristān-ı bāḳīda) 85a/07

b.+ġa (‘ālem-i bāḳīġa) 54a/08

b.+nı 89b/02, 114b/09

[=5]

baḳış Bakma tarzı, bakma biçimi.

b.+ı birle 44a/11

[=1]

baḳtur- (Hasta için) Muayene ve tedavi ettirmek.

b.-dı 136b/11

[=1]

bala Çocuk.

b. 47a/08, 53b/10, 77a/08

b. barḳasını 128b/09

b.+ġa 77a/09

b.+larınıŋ 133a/03, 133a/04

b.+nı 45a/11

b.+nıŋ 77a/10

b.+sı 37b/02

b.+sını 37b/03

b.+sınıŋ 37b/05

[=12]

Belḫlıḳ Belhli, Belh şehrinden.

B. 119a/13

[=1]

bālıġ < Ar. *bāliġ* Büluğa eren, döl verme çağına gelmiş olan, ergin.

b. bol- 13a/06

[=1]

balıḳ Su içinde yaşayıp solungaçla nefes alan, çoğunlukla yumurtlama şeklinde üreyen omurgalı hayvanların ortak adı.

b.+lar 16b/01

[=1]

bāmdād Far. Sabah.

b.+dın (namāz-ı bāmdāddın kéyin) 75b/11, 95a/02

[=2]

bāng Far. Ezan.

b.+ı namāz 32a/01

[=1]

bar Kainatta veya düşüncede bulunan, mevcut olan (şey).

b. 8a/07, 8b/06, 13b/01, 13b/03, 21b/12, 22a/02, 22a/03, 24b/05, 24b/13, 25a/04, 26a/04, 43b/03, 46b/02, 49b/08, 50a/08, 53b/04, 53b/12, 58b/02, 67b/01, 70a/09, 78a/03, 78a/04, 91b/02, 93b/02, 97b/10, 99b/02, 107b/04, 112a/10, 121a/09, 131b/09

b. (kötergüçi bar dép) 58b/04

b. (ne ḥikmet bar ékin) 112a/09

b. (ne işi bar) 91b/05

b.+dép 82b/09

b.+dı 24b/09

b.+dur 45a/10, 134a/02

b. édi 5b/03, 17b/04, 29b/03, 38b/13, 45b/07

b. éken 45a/09, 55a/08

b. érdi 3b/01, 3b/08, 3b/11, 7a/03, 7a/05, 8a/12, 9a/07, 11b/01, 122a/05, 131a/08, 133a/09, 133b/11, 14b/06, 16a/03, 16b/06, 22b/03, 25b/04, 29a/11, 29b/09, 32a/06, 37b/02, 38a/05, 41b/09, 41b/10, 43b/03, 46b/10, 49a/09, 49b/11, 51a/07, 60a/01, 68b/12, 77b/12, 77b/12, 77b/13, 78a/05, 81a/03, 81a/04, 81b/13, 82a/01, 83a/06, 83a/09, 84b/04, 95a/08, 98a/04, 98b/01, 104a/10, 108b/11, 109b/03, 111b/08, 112a/10, 112a/11, 113b/11, 114a/01, 115a/02, 116b/04, 116b/09, 119a/13, 119b/05, 119b/06

b. érdiler 76a/06

b.+ı 52a/05, 87b/12

b.+ını 53b/11

b. mu 98a/01, 98a/13, 98b/04, 98b/08, 99a/10, 101b/09, 129a/08, 137a/01

b. mu (ārżūŋuzlar bar mu) 114b/08

b. mu dép 114b/02

b. turur 61b/01, 112a/08

[=118]

Bārı Ḫudāyā Far. Büyük Allah manasında bir söz.

B. 122a/10, 39a/03

[=2]

bār Far. Defa, kere.

b.+ı (her bār) 32a/07, 70b/05

[=122]

bar- Varmak, ulaşmak; gitmek; bir hale girmek, o hal üzere olmak.

b.-adurlar 79b/02

b.-adur men 29b/07

b.-adurmız 80b/05

b.-alı 24a/10, 58a/07, 87b/01, 93a/03

b.-alı dép 87b/03, 121b/03

b.-ay 4b/08, 83a/12, 98b/08

b.-ayın 9b/03, 27a/06

b.-dı 5a/05, 6b/06, 6b/07, 12b/12, 132a/02, 13b/13, 20a/10, 26a/10, 26b/02, 30b/09, 30b/09, 40b/05, 77b/11, 79b/09, 82a/11, 98b/13, 103a/12, 115b/10, 116a/09, 124a/07

b.-dı érse 14a/12

b.-dılar 8b/09, 10a/08, 11a/04, 14b/09, 31a/08, 36a/06, 36a/07, 38b/03, 39a/01, 48b/11, 50b/12, 75a/05, 125b/05

b.-ġalı 140a/01

b.-ġan 43b/07, 50b/01

b.-ġanda 14b/13, 35b/03

b.-ġandın kéyin 19b/01, 19b/03, 51b/12

b.-ġıl 3b/13, 8b/06, 29b/12, 30b/07

b.-ġu dék 109a/13

b.-ġunça 38b/03

b.-ıŋ 89b/11

b.-ıŋ dép 80a/03

b.-ıŋlar 19b/02, 40a/13, 50b/09, 66a/08

b.-ıp 4a/07, 4a/11, 4b/10, 5b/13, 8b/02, 10a/01, 17b/07, 20a/13, 21b/10, 25b/01, 29a/04, 31a/04, 38a/08, 39a/06, 40b/12, 51b/13, 54a/11, 59b/08, 69a/12, 77a/06, 80b/12, 85a/11, 91b/03, 93a/02, 93a/09, 93a/10, 93a/13, 103a/08, 106a/01, 106b/13, 109a/06, 117a/13, 121a/13, 121b/13, 122b/12, 129a/13, 129b/02

b.-ıp édi 131b/10

b.-ıp érdi 4a/09

b.-ırı 53b/09

b.-madım 105b/10

b.-mağıl 15a/05, 17b/01

b.-maḳġa 3b/13, 56b/02, 89b/10

b.-maḳımız 89a/04

b.-maŋ 14b/13, 89a/10

b.-mas 92b/01

b.-masun 48b/07

b. mu 28b/11, 50a/07, 65b/01

b. mudur 50b/05

b. mu ékin 56b/03, 66a/04, 89b/11

b.-mışı 27a/04

b.-sa 89a/11, 114a/01

b.-saḳ 56b/03

b.-saŋız 96a/02

b.-sun 56b/05

b.-sunlar 87b/05, 89a/05, 89a/12, 91b/01

b.-ur 11a/11, 14a/02, 20a/09, 39a/05, 111a/01, 111a/02, 113b/03

b.-ur édiler 77a/08

b.-ur érdi 16b/03, 29b/04, 55b/10, 70b/11, 114a/02, 128a/05, 133b/01, 134a/01

b.-ur érdiler 6b/09, 32a/13, 118b/06

b.-ur sén 107a/06

b.-urda 24a/09, 78a/10, 78a/13

b.-urġa 129b/04

b.-urlar 27a/05

b.-ur men dép 57b/08

b.-ur men mü 93a/07

b.-urmız 80b/08, 90a/07

b.-urmız mu 27a/03

b.-ur mu sizler 90a/07

b.-urnı 87a/10, 93a/05

b.-ur sén 80b/01

b.-ur sén dép 79a/12

b.-ur siz (ḳayan barur siz dép) 57b/04

b.-ur sizler 80b/09

[=174]

bāra Far. Zaman.

b. (her bāra) 32a/09

[=1]

barbād Far. Perişan, allak bullak, karmakarışık.

b. 22b/08

b. ḳıl- 41b/02

[=2]

bar-cā Far. Yerinde, uygun, münasip.

b. keltür- 5a/03, 129b/12, 12b/02, 12b/12, 78a/03, 86b/05

[=6]

barça Bütün.

b. 7a/05, 8a/03, 10b/07, 12a/08, 130a/01, 130a/06, 130b/05, 131a/05, 137a/06, 15a/13, 16b/05, 21b/05, 24a/05, 24b/11, 29a/06, 37b/08, 37b/09, 41a/12, 46a/01, 53a/11, 57b/09, 58a/03, 59a/09, 61b/04, 62b/11, 64a/10, 64a/12, 66a/13, 67b/06, 67b/11, 75b/03, 75b/06, 78b/09, 80a/07, 80b/11, 84b/07, 85b/05, 86a/10, 88b/09, 103b/03, 103b/12, 106a/06, 108b/02, 108b/03, 108b/09, 109b/04, 110a/04, 110b/11, 111b/05, 113a/13, 119b/11, 121b/13, 128a/10, 129a/05, 129a/10

b.+dın 43b/06, 47b/10, 85b/05, 85b/13

b.+ġa 9a/03, 68b/09, 108b/05

b.+lar 2b/09, 9a/04

b.+ları 3a/01, 56a/12

b.+ları bile 102a/09, 126a/09

b.+larını 95a/04, 130b/07

b.+larınıŋ 136a/10

b.+larnı 104b/08

b.+mız 8b/08, 106a/06

b.+mızını 99b/04, 102b/13, 106b/02

b.+nı 136a/12

b.+ŋızdın 97b/13

b.+sı 90a/13, 37b/09, 111b/06

b.+sını 12b/09, 54a/02, 61b/01

[=81]

barhā Far. Daima.

b. 107b/11

[=1]

bārī Far. Hiç olmazsa.

b. 21a/02

[=1]

barḳ Ev, mesken, âile.

b.+larını 41b/02

[=1]

barḳa Çocuk.

b.+larını 53b/10

b.+sını 47a/08

b.+sını (bala barḳa) 128b/09

[=3]

bas- Ayağı, üzerine vücudun veya bacağın ağırlığını verecek şekilde zemine yahut herhangi bir yere koymak; ansızın saldırmak, gafil avlamak, bir yere baskın yapmak; etkisini kuvvetle hissettirmek, kaplamak, bürümek; (Bir yazı veya şekli kâğıt, kumaş, deri vb. üzerine) kalıp vasıtasıyla aynen çıkarmak.

b.-ıp 3a/03, 49a/12, 49a/12, 70b/10, 97a/01

b.-maġıl 108a/01

b.-ydur 82b/05

[=7]

basıġlıḳ Basılı.

b. 71a/03

[=1]

basıl- Damga vurulmak.

b.-ġay 100a/13

[=1]

baş İnsan vücudunun en üst, hayvan vücudunun en ön kısmı, kafa; bir topluluğu yöneten kimse, önder; iki uçtan her biri, taraf; bir şeyin başlangıç zamanı; bir şeyin başladığı yer; bir şeyin bittiği yer, son; yüksek yerlerin üst kısmı, zirve; şahıs, kendi; (sayma sırasında) insan, nüfus.

b. 27b/13, 57a/11, 75a/08, 76a/02, 86b/11, 113a/01, 114b/06

b. bol- 117a/10

b.+dın 113a/02, 127b/11, 130b/10

b.+ı 45b/11, 45b/12, 115b/09

b.+ıda 23a/10, 38a/09, 39b/01

b.+ıdın 26b/10, 43b/10, 94b/07, 104b/04, 119b/09

b.+ıġa 8b/06, 8b/09, 8b/10, 38b/13, 39b/07, 45b/12, 54b/01, 76b/03, 79a/01, 124b/05, 128a/06, 135b/09

b.+ığaça 38a/08

b.+ımda 46a/06

b.+ımġa 64a/08

b.+ımız 114a/09

b.+ını 19b/07, 29a/02, 29b/02, 30b/13, 47b/07, 60a/09, 92a/10, 95a/01, 98b/12, 106b/01, 110b/11, 114b/06, 114b/07, 128a/04, 133b/13, 138a/02

b.+ıŋlarnı 85b/10, 86a/10

b.+ıŋnı 92b/05

b.+ı siz 113a/01

b. ḳıl- 119a/07, 130b/12

b.+ları 37b/13, 108a/05, 113b/08

b.+ları turur men 113a/05

b.+larıġa 16b/04, 41a/08, 63b/10, 67b/10, 75b/12, 76b/01, 85b/09, 86a/09, 103a/08

b.+larını 20a/10, 27b/05, 27b/06, 75b/01, 79b/03, 109a/08, 109a/12, 109b/01, 109b/02, 109b/06, 110a/02, 110a/05, 111a/13, 112a/01, 112b/05, 113a/09, 113b/06, 113b/10, 114a/11, 114b/03, 114b/04, 116a/01, 116a/12, 116b/07, 129a/02, 130a/03, 130b/04, 130b/13, 133a/12, 134b/03

b.+nı 111b/09, 111b/10

b.+sız 134a/11

[=106]

başbaştaḳ Lidersiz, lider olmadan.

b. 42a/04, 125a/03

b. al- 133a/08

b. bol- 57b/10, 58a/04, 103a/04, 110a/11

[=7]

başçı Başta olan, birinci, ilk akla gelen.

b.+sı 1b/04

[=1]

başla- Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, şüru etmek.

b.-dı 4b/10, 7b/09, 9a/10, 22a/06, 51a/11, 115a/04, 115b/11

b.-dılar 3a/10, 18a/11, 20b/03

b.-ġıl 20b/11

b.-p 25a/01, 44b/06, 101a/10

[=14]

başlıġ Başlı, reis, amir.

b. 58b/09, 103b/12, 115b/02

b.+ın 58a/03, 73a/05

[=5]

başlıḳ bkz. başlıġ

b. 71a/12, 89a/06, 90a/02

[=3]

bāṭıl Ar. Doğru ve sahih olmayan, gerçekle ilgisi bulunmayan şey.

b. 38a/13

b. éken 113a/12

[=2]

batmān Yerine veya ölçülen mala göre birimi değişen (ülkemizde 2 ile 8 okka arasında) eski bir ağırlık ölçüsü.

b. érdi 125b/08

[=1]

bātrāḳ Far. Hemen.

b. 89b/08, 89b/11, 122b/12

[=3]

bā-vucūd Far. Özellikle, yine de, rağmen, -den başka.

b.+ı 111a/09

[=1]

bay Zengin, paralı, mal mülk sahibi, varlıklı kimse.

b. bol- 14a/05

[=1]

bayābān Far. Çöl, sahra, badiye.

b.+da 38b/12

b.+larda 111b/04

b.+larġa 41a/08

[=3]

bayān Ar. Açıklama, anlatma, söyleme.

b. kıl- 10b/09, 24a/02, 36a/01, 36b/07, 113a/11, 115a/08, 136a/12

[=7]

ba‘ża Ar. Birtakım, bir kısım.

b. 19b/07

b.+lar 23a/05

b.+ları 21b/03, 28b/01, 129a/12

b.+nı 28b/02, 28b/03

[=7]

bāzār Far. Birçok satıcının bir arada bulunduğu alış veriş yeri.

b.+daḳı 81b/04

b.+ġa 45b/06

b.+ıġa 42a/04, 42a/04

[=4]

bāzārgān Far. Tacir, tüccar.

b.+nıŋ 119a/11

[=1]

bāz-keşt Far. Pişmanlık.

b. (ṭabl-ı bāz-keşt) 121a/04

[=1]

be-cān u dil Far. Can ve gönülle.

b. ḳabūl ḳıl- 42b/06

[=1]

bed-beḫt Far. Talihi kötü olan, bahtsız, talihsiz (kimse).

b. 77b/11, 79a/03, 79a/06, 79b/08, 83b/05, 83b/08, 95a/05, 102a/07, 110b/03, 135b/02,

b. (Yezīd-i bed-beḫt) 83a/08, 83a/12, 83b/03, 86b/02, 89a/02, 90a/02, 90a/13, 119a/06, 121a/12, 123a/04, 123a/11, 127a/04, 127b/09, 127b/12, 128a/04, 128b/10, 134b/04, 134b/08

b. (Yezīd-i bed-beḫt bile) 122b/11

b. (Yezīd-i bed-beḫt bile dép) 126b/13

b. i (seg-i bed-beḫt-i ḫavārīc) 116a/04

b.+i (yezid-i bedbeht-i rafizi) 127b/01, 137b/12

b.+i nā-kes 113b/02

b.+din 88a/13

b.+din (Yezīd-i bed-beḫtdin) 88b/07

b.+ġa (Yezīd-i bed-beḫtġa) 88b/03, 123a/07, 125a/06, 138a/12

b.+ge (Yezid-i bed-beḫtge) 90b/07

b. i (Yezīd-i bed-beḫt-i rāfiẓī) 137b/10

b. (‘Abdu’r-raḥmān-ı bed-beḫt) 79a/10

b. (Mervān-ı Ḫur-ı bed-beḫt) 72b/08

b.+lerni 110b/05

b.+ni (Mervān-ı şūm-ı bed-beḫt) 86a/03

b.+ni (Yezīd-i bed-beḫt) 119b/01, 128a/07, 128a/09

b.+niŋ 78a/05, 97a/11

b.+niŋ (yezid-i bedbeht) 83b/06, 83b/07, 100b/01, 123a/02, 123a/08, 128b/03, 128b/06, 128b/09

[=59]

beden Ar. Vücut, gövde.

b.+imge 33a/05, 86a/08

b.+leri 102a/04, 103a/02, 106b/05

[=5]

bed-fi‘l Far. Kötü davranış, hareket.

b. 124b/06

[=1]

bed-ḥāl Far. Kötü durum.

b. bol- 95a/12

b. ḳıl- 95a/01

[=2]

bed-ter bkz. beter

b. ḳıl- 116a/06

[=1]

begaval Sarayda mutfak işlerinden sorumlu olan ve hükümdara çıkan yemeği

kontrol etmekle görevli kimse, çeşnigir.

b.+lar 51a/03

b.+nı 46a/04, 46a/10, 51b/10

[=4]

be-ġāyet Far. Son derece, pek çok, fazlasıyla.

b. 13a/09, 60a/03

[=2]

behişt Far. Cennet, uçmak.

b. 21b/02

b.+de 100a/10

b.+din 34b/05, 60b/04

b.+ge 36b/03

b. i rıżā 84a/10

[=6]

beḫtlig Bahtı açık olan, talihli, kısmetli, mesut, şanslı.

b. 64a/11

[=1]

bel İnsan vücudunun orta kısmında göğüsle karın arasında hafifçe darlaşmış olan ve kuşak bağlanan yer.

b.+i 94b/07

b.+iniŋ 109a/04, 109a/05

b.+lerige 79a/07

b.+lerni 35a/02

[=5]

belā Ar. İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, badire, dert, gam, keder.

b.+dın 8b/07, 91a/11, 108a/13

b.+ġa 85a/04

b.+nı 115a/08

b.+nıŋ 84a/09

b.+sı 47a/07

[=7]

belā-ḫāne Far. Bela kaynağı, bela olan yer.

b.+lerge 122a/02

[=1]

belgür- Belirmek, ortaya çıkmak.

b.-di 91b/08, 122a/13, 125a/10, 125a/12

[=4]

bend Far. Bağlama, bağ, düğüm.

b. i renc 42b/01

b.+in 42b/02

b. ḳıl- 75b/13

[=3]

bender-gāh Far. Ticaret limanı, bender.

b.+ġa 113b/08

[=1]

bende Far. Esir, tutsak, bağlı kimse.

b. 36b/04, 130a/06

b. bol- 37a/08, 47a/09, 53b/10

b.+ge 36b/05

b.+leri 53b/13, 91a/11

b.+lerini 54a/04

[=9]

bend-i rencer Far. Zincir halkası.

b.+ini 42b/01

[=1]

bendelig Kölelik, kulluk.

b. 21b/01, 22b/06

b.+ge 96a/10, 104a/02, 130a/09,

b.+niŋ 40a/09

[=6]

Benī Hāşim Haşimoğulları kabilesi.

B. 19a/05, 71a/08, 71b/07, 72b/10, 74a/11, 86b/10, 90a/06

B.+ġa 66b/03

B.+ler 67b/12, 75b/05, 87b/06, 93b/11, 94a/01

[=13]

Benī Ḫuzā'ī Huzaioğulları kabilesi

B. 113b/11

[=1]

Benī Ṭay Tayoğulları kabilesi.

B. 91a/13

[=1]

Benī Ümeyye Ümeyyeoğulları kabilesi.

B. 35b/02, 55a/02, 55a/04, 55b/08, 67b/10, 68a/03, 86b/11, 90a/02, 118b/07, 118b/11

B.+ge 66b/02, 90a/11

[=12]

ber- 1. Vermek, iletmek; bırakmak, bağışlamak; bildirmek; ödemek; evlendirmek; bir hâli bir kimse üzerinde veya bir yerde hâkim kılmak, hasıl etmek; ikram etmek; bilgi edinmesi için göndermek.

b.(!) 115b/08

b.-di 4b/12, 5a/09, 12a/07, 15b/02, 15b/03, 17a/02, 23b/12, 24a/06, 26b/02, 30a/06, 37a/01, 47a/02, 53a/08, 55a/02, 69a/09, 69a/13, 81a/09, 83b/06, 86a/10, 92a/07, 92b/11, 112a/02, 116a/10, 120a/09, 121a/06, 121b/10, 134b/13

b.-diler 2b/07, 15b/08, 15b/13, 18b/03, 21b/06, 26a/02, 26a/07, 27b/04, 30b/10, 33a/11, 33b/09, 34b/06, 34b/07, 34b/12, 34b/13, 35b/10, 39a/12, 40a/10, 46b/13, 47b/13, 48b/06, 55b/13, 56a/13, 57a/07, 59a/11, 60b/02, 64b/01, 65a/11,

68a/03, 68a/03, 68a/10, 69a/05, 71a/11, 81a/08, 86a/13, 90b/07, 100a/02, 111b/01, 122b/05

b.-dim 26a/12, 59a/13

b.-diŋiz 24b/12

b.-edür 105b/02

b.-edür dép 105b/04

b.-eli 60b/01, 61a/07, 93b/12, 93b/13, 95a/01, 122b/12

b.-eliŋ 50a/11

b.-ey 4a/03, 7b/01, 10b/12, 41b/07, 65b/07, 78a/03, 81a/07, 86b/06, 88a/06, 133a/11

b.-ey dép 101b/03, 130a/03

b.-eyin 28b/13, 29a/01

b.-geç 40b/08, 40b/13, 109a/03

b.-geli 94b/11, 123a/10

b.-gen 24a/03, 40a/13, 77a/01

b.-gendin kéyin 85b/10

b.-gey 91a/11, 96a/02, 96a/10, 97b/11

b.-gil 14b/11, 22a/03, 29b/13, 41b/08, 45a/07, 79a/09, 83b/02, 106a/10, 108a/13

b.-gil dép 112a/02

b.-güçi 55b/12, 122a/11

b.-iŋ 27b/03, 78a/02, 81b/01, 114a/09, 119b/12, 120a/07

b.-iŋler 50a/05, 51b/11

b.-iŋizler 88a/05

b.-iŋler 40a/10, 85b/09, 110a/08

b.-iŋler dép 81b/04

b.-ip 22b/12, 33b/04, 35a/09, 36b/05, 40a/09, 44a/02, 44b/10, 46b/12, 50a/03, 52a/01, 52a/02, 52b/04, 53a/05, 59b/13, 60b/10, 83a/03, 86b/04, 115a/02, 123a/01, 136b/03

b.-ip édi 80a/11

b.-ip édiler 60b/05, 69a/13, 86b/10

b.-medi 5a/02, 24a/06

b.-mediler 34a/01, 94a/12

b.-mediŋiz 24b/12

b.-mediŋizler 86a/10

b.-megeymen 79a/10

b.-megey sizlerdür 38b/01

b.-mek 65b/03

b.-mekniŋ 22a/05

b.-meŋ 66b/02, 66b/03, 68a/08

b.-mes 39b/05

b.-mes érdi 41b/08

b.-mese 81a/07, 105a/02

b.-meseler 91b/01, 92a/01

b.-meseŋiz 7b/11, 90a/03, 93a/01

b.-meseŋler 85b/10, 86a/10

b.-mesler 85b/06, 111a/07

b.-mes men 69b/05

b.-mes sin 29a/03

b.-mes sizler 74b/13

b.-meydür 21b/12, 65a/13

b.-meydür dép 80b/08

b.-meydürler 93b/01

b.-mey mü 24a/07

b.-mey sizler (ne üçün bermey sizler) 24a/13

b.-se 4b/08, 47a/06, 65b/07, 81a/07, 81a/07, 97b/09

b.-se érdi 108a/11

b.-sek 14a/03

b.-seŋ 88b/06

b.-seŋiz 9b/03, 86b/05

b.-seŋizler 81b/02

b.-sün 34b/06, 69a/11, 96a/05

b.-sünler 25b/12, 75a/12, 82b/11

b.-sünler dép 110b/08

b.-ür 11b/03, 14a/08, 24a/08, 25a/11, 33b/10, 45a/11, 46b/13, 48b/06, 85b/05, 88b/12, 90a/04, 110b/06

b.-ür dép 106a/02

b.-ür érdi 65b/05, 74b/03

b.-ürge 60a/11

b.-ür men 24a/11, 24b/13, 78a/04

b.-ür men mü 86b/09

b.-ürmiz 25b/13, 88b/08

b.-ürmiz dép 52a/04, 80b/06

b.-ür sén 29b/06, 132b/09

b.-ür siz 59a/12

[=236]

2. a/-e zarf-fiil eki ile tezlik işlevinde birleşik fiiller oluşturur; -p zarf-fiil eki ile tezlik işlevinde yarı tasvirî fiiller oluşturur.

b.-di 14a/11, 19b/04, 20a/03, 24a/03, 42b/06, 83b/11, 87b/11, 114a/11, 121a/07

b.-diler 10a/13, 26a/05, 29b/01, 35b/07, 38a/07, 38a/11, 48a/06, 49a/06, 50b/06, 50b/07, 52a/09, 54a/03, 64b/01, 69a/04, 82b/12

b.-ey 13b/09, 17b/08, 69a/13, 115a/11, 130a/01

b.-gil 7b/03, 34b/05, 47b/05, 65b/06

b.-güçi 57a/13, 57a/13

b.-iŋ 11a/01, 29b/05, 57a/06, 107b/12

b.-iŋler 50a/04, 61b/02, 79b/12,101b/02

b.-ip 42a/01, 44a/09

b.-sünler 73b/08

b.-ür 32a/11, 32b/02, 44a/06, 55b/09, 124a/13

[=51]

amān ber- 88a/05, 111a/07

bereket ber- 69a/09

ber-hem ber- 59b/13

beşāret ber- 60b/05

beyʻat ber- 74b/13, 85b/05, 85b/06, 85b/09, 85b/10, 85b/10, 86a/10, 86a/10, 86a/10, 86a/13, 86b/09, 88b/06, 88b/12, 90a/03, 90b/07, 91b/01, 92a/01, 93a/01, 93b/01

cān ber- 22a/05, 46b/13, 101b/03

cavāb ber- 12a/07, 15b/08, 46b/12, 52a/04, 53a/08, 88a/06, 95a/01, 132b/09

dād ber- 110b/08

dastūr ber- 4b/08, 5a/09

fāyda ber- 39b/05, 80b/08

guvāhlıḳ ber- 55b/13

ḫaber ber- 21b/06, 23b/12, 26a/07, 27b/03, 27b/04, 30b/10, 39a/12, 47b/13, 48b/06, 55a/02, 71a/11, 83a/03, 92a/07, 92b/11, 111b/01, 116a/10

ʻıcāza ber- 5a/02, 75a/12, 119b/12

ilhām ber- 115a/02

merhem ber- 60b/10

muhlat ber- 115b/08

nacāt ber- 91a/11, 96a/10

naẓar nıyāz ber- 36b/05, 136b/03

nefes ber- 25a/11

orun ber- 80b/06, 88b/08

ömrī ber- 17a/02

panāh ber- 108a/13, 122a/11

rıżā ber- 26a/12, 56a/13

ruḫṣat ber- 4b/12, 9b/03, 18b/03

ṣavāb ber- 97b/11

sévünç ber- 82b/11

taʻbīr ber- 15b/13

yār ber- 94b/11, 97b/09, 122b/12, 123a/10

yol ber- 110a/08

zehr ber- 35a/09, 44b/10, 83b/02

zekāt ber- 69a/11

zıyān ber- 29b/06

[=91]

berāber Far. Birlikte.

b. 41b/12, 44a/02, 63b/02, 76b/05, 94b/07, 98a/03, 102b/13, 105a/13

b. bol- 102a/03

[=9]

berdür- Vermek işini başkasına yaptırmak, vermesini sağlamak, vermesine sebep olmak.

b.-düm 137a/13

[=1]

berekāt Ar. Bereketler.

b.+idin 108b/04

[=1]

bereket Ar. Allah'tan gelen hayrın bir nesnede görünmesi ve devam etmesi, artıp çoğalması, Tanrı ihsanı, nimet.

b. ber- 69a/08

[=1]

berg Far. Yaprak.

b. i ḥüsndür 105a/01

[=1]

ber-ḥaḳḳ Far. Tanrı

b. 74a/09

b. (ḫalīfa-ı ber-ḥaḳḳ) 74b/11

b. (ḫalīfa-yı ber-ḥaḳḳ tururlar) 129b/13

[=3]

ber-hem Far. Dağınık, perişan, içiçe

b. 75b/08, 127a/11

b. ber- 59b/13

[=3]

beri 1. İki uzaklıktan daha yakın olanı, yakın, daha yakın yer.

b. 30a/11, 84b/12, 98a/01, 98b/01, 105b/11, 124b/07

b.+ge 18b/04, 18b/05, 42a/01

b. kel- 73a/08

2. Edat

b. (bir neçe vaḳtdın beri) 117a/06

b. (iki yüz yıldın beri) 17a/05

b. (ḳırḳ yıldın beri) 47b/04

b. (neçe vaḳtdın beri) 95a/06

[=14]

berkit- Sağlamlaştırmak, kuvvetlendirmek, tahkim etmek.

b.-ip 100a/11, 112a/01

b.-ti 90b/08

b.-tiler 122a/04

[=4]

besī Far. Çok, birçok.

b. 13a/13, 59b/10, 68b/05, 68b/11, 68b/12, 69a/01, 73a/01, 82b/08, 90b/09, 91a/01, 96b/08, 106a/08

b. bile 102b/13

[=13]

beş Dörtten sonra, altıdan önce gelen sayının adı.

b. 7b/06, 9a/07, 14a/07, 18b/05, 39b/06, 42b/09, 42b/13, 47b/02, 67a/10, 69b/03, 88b/02, 92a/13, 96b/11, 99a/12, 100b/12, 105a/11, 106a/03, 123a/10, 123a/11, 127b/05

b.+i érdi 95a/02

[=21]

beşāret Ar. Müjde, iyi haber.

b. ber- 60b/05

[=1]

beşer Ar. İnsan, insan oğlu, insan türü.

b. émesdür 44a/13

[=1]

Beşīr Hz. Yakup'un anasından ayırıp sattığı çocuk.

B. 52b/13, 53a/06

B.+din 52b/07

[=3]

be-tamām Far. Tamamen, tamamına.

b. 31b/03, 77a/02, 85b/02, 112b/11

b.ı 'ıtıbār 88b/08

[=5]

beter Far. Çok fena, daha fena, çok kötü.

b. bol- 96b/01, 128b/01

b. ḳıl- 93b/09, 135b/12

b. turur 94b/01

[=5]

bey'at Ar. Bir hükümdarın, büyük bir kimsenin hakimiyetini, hüküm ve yetki sahibi olduğunu tasdik edip ona tabi olmayı kabul etme ve bunun için yapılan merasim.

b. 93a/11

b. ber- 74b/13, 85b/05, 85b/06, 85b/09, 85b/09, 85b/10, 86a/10, 86a/10, 86a/10, 86a/13, 86b/09, 88b/06, 88b/11, 90a/03, 90b/07, 91b/01, 92a/01, 93a/01, 93b/01

b.+ımnı 74a/05

b. kıl- 93a/02

[=22]

beytu'l-māl Ar. Devlet hazinesi.

b. 61a/13

[=1]

bég Bey; hükümdarın hizmetindeki nüfuzlu kimse.

b. 70a/11, 88b/06, 99b/01

b. bol- 119a/11

b.+i 87b/10, 90b/01, 97b/01, 97b/02, 123a/01

b.+i édiŋiz 88a/02

b.+ini 70a/11

b.+leriniŋ 44a/06

b.+lerni 42b/10

b.+ni 46b/05

[=14]

bıçaḳ Bir sap ve kesici bir madeni kısımdan meydana gelen kesme aleti.

b. 65b/09

b.+nı 38b/10

[=2]

bīgāna Far. Yabancı.

b. 30b/01

b. bile 30a/13

b. érdi 48b/08

b. kör- 93b/05

b.+sın 30a/12

[=5]

bī-hūda Far. Boş, gereksiz, faydasız, beyhude.

b. 71b/11

[=1]

bī-ḳarār Far. Kararsız, bir karar üzere durmayan, aynı hal üzere devam etmeyen.

b. bol- 43a/02, 45b/06

[=2]

Bilāl-i Ḥabeş Hz. Peygamber'in ilk müezzini olan sahabe.

B. 28b/08, 31b/13

B.+ge 133b/03

[=3]

bī-mālik Far. Sahipsiz.

b. 79b/09

[=1]

bīmār Far. Hasta.

b. 3b/06

[=1]

bīnā Far. Gören (kimse), görücü.

b. bol- 3b/07, 52b/10, 53a/03, 53a/06

[=4]

bınā < Ar. *binā* Barınmak veya belli bir maksat için kullanılmak üzere yapılmış her türlü mimari eser, yapı.

b. ḳıl- 21b/02

[=1]

bī-navā Far. Nasipsiz.

b.+larġa 81b/04

b. men 100a/10

[=2]

Bi'smi'llah Bismillâhirrahmânirrahim sözünün kısaltılmış şekli.

b. 30b/05

[=1]

bısyār < Far. *bisyār* Çok.

b. 12a/05, 13a/07, 13b/05, 13b/07, 16a/06, 18a/01, 25b/04, 26a/08, 32a/08, 35a/12, 44b/10, 46a/01, 49a/08, 50a/13, 50b/02, 55b/05, 62a/07, 62a/09, 63a/03, 68a/04, 68b/04, 68b/11, 69b/05, 73a/01, 76a/05, 76a/08, 76a/13, 76b/10, 79a/07, 79a/08, 84a/01, 84b/01, 89a/03, 91a/02, 91b/11, 92a/02, 94a/13, 95a/03, 95a/11, 96a/12, 96b/03, 98b/13, 101b/04, 103a/06, 103a/09, 106b/02, 122b/09, 127a/05, 127b/02, 128a/11

b. (ceng-i bısyār) 92a/01

b. (zārlıḳ bısyār kıl-) 51b/06

b. māl bile 4a/04

b. māl birle 4b/11

b. turur 85b/12

[=55]

bī-vafā Far. Vefasız.

b. 95a/12

b. (ferzend-i bī-vafā) 109b/07, 110a/06

[=3]

bī-veh Far. Dul kadın.

b. ḳal- 58a/01

[=1]

bīzār Far. Bıkmış, usanmış, bezmiş.

b. 97b/07

b. bol- 31a/10, 31a/10, 42a/13, 88b/04, 109b/12

b.+durmız 40a/07

b.+dur men 111a/09

b. turur men dép 134a/08

[=9]

bi‘ Ar. Satma, satış.

b. ḳıl- 44a/03

[=1]

bī-ārām Far. Huzursuz.

b. bol- 45b/06

[=1]

bibi Hatun, hala, nine, saygıdeğer kadın

b. (Bibi Fāṭıma) 35a/05, 35b/02

b. (Ḥażrat-ı Bibi Fāṭıma) 36a/01, 36a/06, 35b/11

b. Ḥācar 2a/06

b. (Bibi Meryem) 112b/01

b. (Bibi Şehrbānū) 61b/06, 90a/10, 95a/12, 96a/08, 96a/11, 103a/06, 103a/07, 103b/13, 104a/04, 108b/07

b. (Bibi Zeyneb) 90a/11, 100a/02, 100a/05, 108b/08, 130b/06

[=4]

bī-bunyād Far. Temelsiz.

b. 98a/02

[=1]

bī-cān Far. Cansız.

b.ı dalīl 13b/02

[=1]

bī-çāra Far. Çaresiz.

b.+lar bar édi 45b/07

b. (meh-i bī-çār) 96b/09

[=2]

bī-çāra-vār Far. Çaresiz gibi.

b. bol- 38a/06

[=1]

bī-dār Far. Uyanık.

b. 38b/01

b. ḳıl- 22b/10

[=2]

bī-edeb Far. Edepsiz.

b. 92a/02

[=1]

bī-edeblig Edepsizlik.

b. birle 45a/05

b. ḳıl- 116b/05

[=2]

bī-gunāh < Far. *bī-günāh* Günahsız.

b. turur 96a/06

[=1]

bīḫ Far. Kök.

b.+ini 93b/10

[=1]

bī-ḥayā Far. Hayasız.

b. 93b/08, 95a/07, 126b/02

[=3]

bī-ḥicāb Far. Utanmaz.

b. 100b/08

[=1]

bī-ḫūd Far. Kendinden geçmiş, medhuş.

b. bol- 65b/10, 79a/08, 55a/09, 115a/01

[=4]

bī-ḫūş Far. Aklı başında olmayan, kendinden geçmiş, baygın; şaşkın, sersem.

b. bol- 36a/02, 39b/02, 39b/06, 43b/11, 47a/11, 51b/03, 53b/05, 54a/10, 96a/11, 109a/05, 109b/08, 111a/11, 112b/12, 129a/04

[=14]

bī-ʻilāc Far. İlaçsız, dermansız.

b. bol- 97a/01

[=1]

bī-kes Far. Kimsesiz.

b.+dür men 43b/06

[=1]

bī-keslig Kimsesizlik.

b.+im 16a/11

[=1]

bikr Ar. El değmemiş, dokunulmamış, erkek görmemiş (kız), bakire.

b. 83a/03

[=1]

bil- Bilmek, bilgisi olmak, öğrenmiş bulunmak; anlamak, idrak etmek; kabul etmek, saymak, addetmek; tanımak; bir şeye yeteneği olmak, başarmak, muktedir olmak.

b.-di 15a/12, 24a/04, 82b/05

b.-diler 23b/10, 28a/10, 42b/03, 49b/03, 59a/01, 80b/08

b.-gey siz 35b/10

b.-gey sizler 66a/08, 94a/05

b.-gil 98a/10

b.-iŋ 57a/10, 110b/10

b.-iŋler 33a/07, 88a/12, 120b/03

b.-ip 107b/06, 120b/08, 136b/06

b.-medi 9a/11, 112a/07, 129a/08

b.-mediler 88b/05

b.-medim 110a/08, 129b/11

b.-mediŋ mü 125b/12

b.-megeyler 51b/12

b.-mek 1b/10

b.-mem 28a/02

b.-mes 19b/11

b.-mes mü sen 113a/02

b.-mey 70a/09

b.-ür 11b/13, 14a/03, 14b/08, 23b/03, 79b/05, 92a/02

b.-ürler 89b/03

b.-ür men 20b/02

b.-ür mü siz 20b/13

b.-ür mü sizler dép 52a/08

b.-ür sén 22a/08, 123b/08

b.-ürüm 89b/03

[=47]

bile 1. (Bağlama edatı) İle. İki kelimeyi, iki öbeği birbirine bağlar.

b. (āl-i Hāşim bile) 66a/10

b. (cahān-pahlavān bile bir ḫavārīcnı) 119b/09

b. (İmām ‘Alī ekber bile) 101a/03

b. (İmām Muḥammed Ḥanīfe bile İmām Mālik ecder) 125a/10

[=4]

2. (Son çekim edatı) İle. İsimlerin sonuna gelerek onlardan çeşitli anlamlarda zarflar yapar.

b. 2b/03, 5a/04, 88a/09, 92b/07, 97a/13, 99a/12, 12a/02, 140a/01, 46a/02

b. (‘Abdu’llah Zıyād bile) 131b/09

b. (‘Arab bile) 99a/11

b. (atam bile) 5a/08

b. (atı bile) 94b/07

b. (barçaları bile) 102a/10, 126a/10

b. (besī bile) 102b/13

b. (bīgāna bile) 30a/13

b. (bısyār māl bile) 4a/04

b. (birbirileri bile) 125b/02

b. (biznıŋ bile) 92b/06

b. (buland āvāz bile) 97b/04

b. (cemī‘ ṣaḥābalar bile) 77a/08

b. (çerik bile) 74a/01

b. (dīger bile) 111b/06

b. (dunyā bile) 126b/10

b. (ehl-i avlād bile) 91b/05

b. (ehl-i beytleri bile) 103b/12

b. (éri bile) 30a/02

b. (farmānı bile) 126b/11, 32b/13

b. (ġayret bile) 119b/07

b. (ġażab bile) 99b/03

b. (Hāşim-i Şam‘ān bile) 94b/05

b. (ḫavārīc bile) 119a/13

b. (ḫavārīclar bile) 101b/02

b. (hemme-i peyġamberler bile) 110b/02

b. (heybet ḳılışları bile) 79b/07

b. (ḥimmet bile) 122b/05

b. (‘ızāz ikrām bile) 116a/11

b. (īmā işārat bile) 108a/03

b. (īmān bile) 92b/01

b. (İmām ‘Alī Aṣġar bile) 116b/10

b. (İmām Ḥüseyn bile) 92a/06, 92b/04, 131b/10

b. (izi bile) 132b/06

b. (‘izzet bile) 38b/03

b. (leşker bile) 4a/05, 119a/05

b. (leşkeri bile) 119a/10, 122a/09, 127a/07

b. (meniŋ bile) 89a/12, 95a/07

b. (Mışrlıḳlar bile) 70b/02

b. (miŋ kişi bile) 91b/09

b. (miŋ üç yüz kişi bile) 118b/12

b. (namāz-ı cüm‘e bile) 103b/08

b. (nayze bile) 98b/02, 105a/08, 119b/02, 120a/10

b. (on kişi bile) 99b/07

b. (on iki kişi bile) 127a/10

b. (on iki miŋ leşker bile) 126a/09

b. (on miŋ tāc-dār bile) 47b/0

b. (otuz miŋ kişi bile) 92b/13

b. (ölgen bile) 87a/12

b. (öz leşkerleri bile) 128b/06

b. (sizniŋ bile) 63b/13

b. (tabaḳ bile) 116b/07

b. (turġan bile) 87a/04

b. (üç miŋ ḫavārīc bile) 94b/09, 94b/13

b. (yaġı bile) 89b/13

b. (Yezīd-i bed-beḫt bile) 122b/11, 126b/13

b. (Yezīd bile) 87a/02, 87a/06, 87b/05, 89a/05, 93a/02, 119a/12

b. (yigirme miŋ kişi bile) 121b/07, 122a/07

b. (yigirme tört miŋ kişi bile) 122a/13

b. (yette ḳadam bile) 64b/03

b. (yüz miŋ ḫacālat bile) 130b/07

b. (yüz miŋ zārlıḳ bile) 130a/05

b. (Zerrīn Ḫuzā'ī bile) 123b/02, 125a/11

b. (zavḳ surūr bile) 39a/13

b. (zor bile) 77b/06, 77b/08

[=94]

bilen bkz. bile

b. (bitgen bilen) 37a/10

b. (élçi bilen) 129b/05

b. (érte bilen) 121a/11

b. (Ḥażrat-ı Ya'ḳūb bilen) 54a/01

b. (kārvān bilen) 17a/04

b. (Ḳur'ān tafṣīr bilen) 136a/12

b. (maṣlaḥat bilen) 54b/06

b. (Teŋri farmānı bilen) 69b/01

b. (yüz miŋ māl ḫarāc bilen) 130a/04

[=7]

bille bkz. bile

b. 29b/13, 114a/02

b. (meniŋ bille) 79b/13

[=3]

bi'l-muḳarrar Ar. Tekrar şeklinde.

b. 97b/05

[=1]

bi'l-şeref Ar. Şerefle.

b.+dür 97b/13

[=1]

bī-nām Far. Adsız, isimsiz, adı sanı belli olmayan.

b. ü bī-nışān ol- 124b/09

[=1]

bī-nışān < Far. *bī-nişān* İzsiz, işaretsiz.

b. (bī-nām ü bī-nışān ol-) 124b/09

[=1]

biŋ Dokuz yüz doksan dokuzdan sonra, bin birden önce gelen sayının adı.

b. 91b/02

[=1]

bir 1. Bir sayısı.

b. 3a/08, 3a/08, 5b/03, 5b/04, 6a/04, 6a/09, 6a/10, 7a/03, 7a/04, 7b/03, 7b/07, 8a/07, 8b/01, 11b/05, 12a/07, 12b/10, 13b/01, 13b/03, 14a/11, 14b/11, 15b/02, 15b/03, 16a/03, 16a/10, 16b/06, 19b/02, 19b/08, 19b/13, 20a/03, 20b/09, 21a/10, 21b/07, 22a/13, 23a/10, 23b/11, 24b/03, 24b/04, 24b/13, 25b/04, 26b/02, 27b/03, 28b/10, 29a/07, 29b/04, 29b/08, 29b/09, 29b/12, 30a/04, 30a/05, 30a/13, 30a/13, 31b/04, 33a/11, 33b/02, 33b/08, 34b/09, 34b/11, 34b/11, 35b/06, 35b/07, 36b/05, 36b/09, 36b/09, 36b/10, 37a/13, 37b/02, 39a/01, 39a/11, 40a/11, 40a/11, 40b/01, 41b/09, 42a/02, 42a/06, 42b/10, 42b/13, 43a/02, 43a/03, 44b/01, 45a/10, 47a/08, 51a/04, 51b/08, 51b/11, 51b/12, 52a/08, 53a/10, 55a/13, 55b/03, 56b/01, 56b/08, 58b/02, 58b/06, 60a/01, 60a/01, 60a/03, 61b/02, 62a/10, 65a/01, 65a/11, 65a/12, 66a/04, 68a/03, 69a/02, 69a/04, 69a/10, 69b/03, 69b/03, 69b/04, 72a/08, 74a/03, 75a/05, 78a/03, 81a/07, 81a/08, 82b/11, 84b/04, 86b/04, 86b/10, 88a/09, 90b/11, 90b/13, 91b/07, 91b/08, 94a/04, 95a/04, 96a/02, 96a/05, 97b/06, 98a/04, 98a/12, 98b/03, 98b/03, 99b/12, 102a/07, 102b/05, 104a/09, 104b/04, 105a/09, 105a/11, 106a/05, 106a/06, 106b/12, 108a/11, 109b/02, 109b/02, 10a/04, 110a/03, 111b/08, 112a/11, 114a/01, 115b/09, 116b/09, 117a/03, 117a/05, 117a/06, 117a/06, 119a/08, 119a/10, 119b/06, 120a/11, 120a/12, 120a/13, 120a/13, 121b/02, 122b/04, 124a/01, 125a/02, 125a/09, 126a/03, 128a/05, 129a/05, 130b/04, 133a/09, 133b/10, 134b/10, 134b/11, 137a/05

b. bir 106b/02, 10b/09, 99b/04

b.+er 44a/09, 49a/11, 61b/07, 61b/11, 62b/11, 69b/10

b.+iniŋ 3a/03

b.+isi 3a/03

b. sā'atdın kéyin 34a/13

[=190]

bir 2. Belgisiz Sıfat.

b. 2a/03, 2a/06, 3b/11, 6b/06, 6b/12, 6b/13, 8a/11, 8a/12, 9b/06, 13a/11, 140a/01, 15b/04, 16b/03, 16b/04, 16b/05, 16b/08, 17a/04, 17a/05, 17a/08, 17a/08, 17b/04, 18a/10, 18b/04, 18b/07, 18b/09, 18b/10, 20a/12, 20b/03, 21a/01, 21a/05, 21a/06, 21a/06, 21a/07, 21b/02, 21b/09, 21b/12, 22a/07, 22a/12, 22b/03, 23a/10, 24a/06, 25a/02, 28a/13, 29b/03, 32a/05, 32a/06, 32b/02, 33a/10, 33b/01, 33b/04, 33b/06, 34a/02, 36a/05, 36b/13, 37a/01, 37a/07, 37b/07, 38a/12, 38b/06, 38b/10, 38b/11, 38b/12, 38b/12, 38b/12, 38b/13, 39a/01, 39a/07, 40a/05, 41b/09, 41b/11, 41b/13, 42a/03, 43b/04, 43b/13, 44b/02, 44b/05, 45b/09, 45b/09, 46a/05, 46a/05, 46a/06, 46a/10, 46a/11, 46b/02, 47a/11, 47b/03, 48a/05, 48a/06, 48a/08, 48a/12, 48a/13, 49b/11, 50a/08, 50b/10, 51a/07, 55a/06, 55a/09, 55b/02, 55b/05, 55b/07, 55b/07, 55b/10, 56a/03, 56a/03, 56a/04, 57a/06, 58b/03, 59a/09, 60b/01, 60b/09, 61a/02, 61b/06, 61b/09, 62b/04, 62b/05, 62b/08, 62b/11, 62b/12, 62b/12, 63b/06, 63b/13, 65b/05, 66a/01, 67b/07, 68b/12, 69a/08, 69a/11, 69a/12, 69a/13, 69b/13, 70a/11, 73a/07, 74b/06, 76b/03, 77a/08, 77a/08, 77b/05, 77b/05, 77b/07, 77b/11, 77b/12, 77b/12, 78a/06, 78a/10, 78a/12, 78b/03, 78b/10, 78b/12, 78b/13, 79a/04, 79a/09, 79b/02, 79b/12, 79b/12, 80a/03, 80a/03, 80a/09, 80a/09, 80a/11, 81a/03, 81a/04, 81b/09, 81b/13, 82a/01, 83a/01, 83a/02, 83a/05, 83a/10, 87b/05, 88a/05, 88b/10, 89a/05, 90b/13, 94a/01, 95a/06, 96a/04, 97a/03, 97a/05, 99a/06, 99a/08, 99a/10, 99b/01, 99b/09, 99b/09, 101b/10, 102a/02, 104b/02, 104b/04, 104b/05, 105a/06, 105b/02, 106b/13, 108b/11, 108b/11, 109a/03, 109b/03, 109b/09, 109b/12, 110b/03, 110b/12, 111a/03, 111a/09, 111b/07, 112a/03, 112a/08, 112a/10, 112a/12, 113b/11, 113b/12, 114a/01, 114a/08, 114a/09, 116a/05, 116a/12, 116b/04, 119a/11, 119a/13, 119b/08, 119b/09, 11a/09, 120a/07, 120a/08, 120a/09, 120a/11, 121a/03, 123a/12, 123b/12, 125a/05, 127a/11, 127a/12, 129a/12, 129a/12, 12b/06, 131a/09, 131a/11, 131b/06, 131b/08, 134b/10, 134b/12, 134b/13, 135a/01, 135a/05, 135a/08, 136b/10, 137a/03

b. (her bir) 19b/06, 37b/12, 44b/03

b. bir 10b/09, 17a/12, 17a/14, 24a/02, 36a/01, 39b/04, 74b/01, 95a/03, 115a/08, 123b/11

b. biridin 3a/02

b. birileri 125b/01

b. birilerini 53b/04

b. birini 132b/11

b. biriniŋ 133a/06

b. birlerige 105b/12

b. birlerini 131a/13

b. bol- 92a/08, 102b/10, 105a/10, 123a/07

b.+i 2b/12, 28b/06, 28b/07, 28b/07, 28b/07, 28b/09, 28b/09, 28b/09, 43a/01, 60a/11, 60a/12, 63b/03, 71b/01, 82b/06, 83b/09, 83b/09, 83b/09, 98b/01, 99a/13, 123b/13

b.+ige 2b/12, 43a/01, 99a/13, 127a/01, 127a/01

b.+ige (her biri) 38b/07, 62b/11, 68a/03

b.+ileri 10a/03, 10a/03, 10a/13, 10a/13, 63b/03, 82b/07, 127a/12

b.+ileriniŋ 122b/01, 122b/01

b.+ini 11b/10, 42a/01

b.+iniŋ 26b/06, 44b/03

b.+isi 71a/13

b.+isi (her birisi) 38b/06

b.+isini 64b/13

b.+leri 62a/07

b. neççe vaḳtdın kéyin 65b/08

[=315]

birāder Far. Erkek kardeş.

b. 28a/08, 38a/12, 48b/09, 62b/06, 73a/04, 118b/06, 126a/13

b. érdim 28a/09

b.+i 119b/05

b.+im 21a/01, 32b/07, 83b/13, 84a/03, 86b/09, 88a/05, 118b/07, 124b/12, 126b/07

b.+iŋiz 28a/05

b.+iŋni 125b/13

b.+leri 99b/06

b.+leri érdi 94a/07

b.+lerim 95a/05

[=23]

birāderlig Kardeşlik.

b. ḳıl- 118b/09

[=1]

birin Birer birer.

b. birin ḳıl- 92b/11, 92b/12, 96b/11, 121a/01

[=4]

birinçi Bir sayısının sıra sıfatı, sırada yeri en başta ve ikinciden önce olan, ilk.

b. 76b/10

[=1]

birle 1. Bağlaç

b. 85b/05, 85b/07, 86a/06

b. (fırışta birle dīv) 111a/03, 111a/06

b. (Ḥasen birle) 104b/12

[=6]

2. Edat

b. 13a/01, 16b/03, 18a/12, 25a/11, 45b/04, 48a/07, 48b/07, 140a/01

b. (Abū Cehl birle) 19a/13

b. (‘adl dād birle) 65a/08

b. (aġzıŋ birle) 116b/02

b. (‘Amr ibn ‘Āṣ birle) 73b/09

b. (anıŋ birle) 42b/02, 55b/01, 98a/03, 105a/13

b. (‘Arab tili birle) 1b/12

b. (‘Arab zabānı birle) 41a/09

b. (atamız birle) 96b/06

b. (‘Āṭīke birle) 25b/06

b. (baḳışı birle) 44a/11

b. (bısyār māl birle) 4b/11

b. (bī-edeblig birle) 45a/05

b. (bir énégesi birle) 43a/02

b. (bir oḳ birle) 126a/04

b. (bizniŋ birle) 37a/05, 38a/03

b. (buland-āvāz birle) 100a/08

b. (cān dilim birle) 24b/13

b. (cān ten birle) 104a/07, 24a/08

b. (cān teni birle) 60b/03

b. (celālat birle) 47b/13, 53b/01

b. (çābekleri birle) 42b/13

b. (çalma birle) 55a/08

b. (çerigi birle) 76a/03

b. (çerik birle) 76a/06

b. (çūb-dasta birle) 76b/06

b. (delīl birle) 73a/08

b. (ehl-i avlād-ı birle) 62a/09

b. (ehl-i beytleri birle) 80b/11

b. (ehl-i İslām birle) 62a/02

b. (farāġat birle) 76b/10

b. (faṣīḥ til birle) 8b/12

b. (fıçaḳ birle) 44a/09, 72a/07

b. (fırışta birle) 110b/12

b. (fusūn birle) 43a/08

b. (ġażab birle) 29b/03, 58b/13

b. (ġuzāt birle) 28b/03

b. (Ḫadīce birle) 25a/07

b. (ḥasrat birle) 22a/12

b. (Ḫażrat-ı ‘Alī birle) 76b/05

b. (Ḫażrat-ı Ḫadīce birle) 27a/09

b. (Ḥażrat-ı ‘Oṣmān birle) 72a/02

b. (Ḥażrat-ı ‘Ömer birle) 62a/02

b. (Ḥażrat-ı Ya‘ḳūb birle) 54a/06

b. (Ḥażrat-ı Yūsüf birle) 43b/13

b. (ıbraşımlıḳ birle) 137a/04

b. (ıttıfāḳ birle) 66b/11, 67a/01

b. (‘ızāz ikrām birle) 4a/12, 11a/05

b. (‘ızāz ikrāmlar birle) 15a/09

b. (İbni Yemen birle) 50b/08

b. (ikrām birle) 80b/12

b. (ikrāmlar bile) 65a/02

b.(İmām Ḥüseyn birle) 92a/08, 98b/09

b. (ḳamçı birle) 116b/01

b. (ḳanatları birle) 10a/06

b. (ḳaṭar téve birle) 53a/11

b. (ḳayaşları birle) 53a/11

b. (kelişleri birle) 8b/10

b. (ḳılıç birle) 79a/04, 79a/07, 94b/06, 98b/03, 102a/02, 106a/01, 115b/08

b. (ḳılıç u nayze birle) 97b/06

b. (kimniŋ dīdārı birle) 58a/08

b. (ḳolları birle) 85b/08, 109a/01

b. (ḳorkunç bile) 78b/10

b. (körüşleri birle) 53b/02

b. (ḳudratım birle) 39a/07, 49a/03

b. (leşkerleri birle) 129b/02

b. (māl amvāllarını birle) 60a/04

b. (māl amvālımız birle) 61a/07

b. (meniŋ birle) 59a/02, 60b/12, 90a/07, 91b/01

b. (Mu‘āviye birle) 73b/08

b. (Muḥammed-i Émin birle) 14a/10, 25a/03

b. (Muḥammed ‘Alī birle) 96b/06

b. (mūy birle) 78b/10

b. (nāme birle) 140a/01

b. (navbat birle) 109b/02

b. (navḥa birle) 57b/11

b. (nāz nı‘matlar birle) 25a/10

b. (néme birle) 41a/10

b. (nıkāḥ birle) 15b/10

b. (oġlanları birle) 55b/11

b. (olar birle) 73b/05

b. (otluġ tayaḳ birle) 110b/13, 111a/08

b. (öy ḳızları birle) 23a/09

b. (özleri birle) 9b/05

b. (paymānı birle) 85a/10, 85a/10, 85a/11

b. (rasūlu’llah birle) 60b/13

b. (rıżālıḳıŋız birle) 26a/11

b. (ruḫṣat birle) 56a/09

b. (ṣabr birle) 60a/13

b. (ṣaḥābalar birle) 56a/06

b. (sākinlig birle) 60b/02

b. (salġu birle) 104b/01

b. (seniŋ birle) 10b/11, 30a/01, 64a/02

b. (sizniŋ birle) 15b/09

b. (sizniŋ cemālıŋız birle) 57b/13

b. (susalıḳ birle) 137b/03

b. (sürtgen birle) 53a/03

b. (sürtüşleri birle) 52b/09, 53a/06

b. (şām birle turur) 73b/03, 87a/01

b. (şarī'at ḥükm birle) 77b/10

b. (Şehrbānū birle) 64b/06

b. (ta'rıflar birle) 50a/13

b. (tavāżu' birle) 49a/13

b. (tayaḳ birle) 76a/01

b. (temür birle) 75b/13

b. (uşaḳıŋ birle) 83b/02

b. (üç 'ayb birle) 40a/10

b. (yārānlar birle) 98b/10

b. (yer birle) 115b/12

b. (Yezīd-i La'īn birle) 63b/02

b. (Yezīd birle) 83a/06, 100a/11

b. (yıġı birle) 36a/04

b. (yüzümiz birle) 95a/01

[=151]

Bi'smi'llahi'r-raḥmāni'r-raḥīm

Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla manasına gelen bir tabir.

b. 34b/10

[=1]

bit- Sona ermek, tamamlanmak.

b.-gen bilen 37a/10

[=1]

bī-ṭāḳat Far. Güçsüz, kuvvetsiz, dermansız.

b. bol- 40b/03, 51b/01

[=2]

bī-tamām Far. Tamamlanmamış.

b. 130a/11, 105a/10

[=2]

biti- Yazmak.

b.-di 70b/08, 83a/13

b.-diler 88b/09, 118b/06,

b.-p 24a/03, 70b/10, 83a/07, 83b/03

b.-pdürler 71a/03

[=9]

bitü- bkz. biti-

b.-ŋ 88b/07

[=1]

biz (Zamir) Biz.

b. 14a/09, 19b/01, 24a/10, 27a/03, 37a/05, 38a/03, 39a/12, 40a/06, 48b/10, 49b/06, 53b/12, 56b/03, 58b/09, 61a/07, 61a/09, 61b/07, 67a/11, 70b/13, 71b/09, 71b/10, 72a/02, 72a/03, 72a/13, 73b/08, 75a/11, 77a/10, 78a/08, 80b/04, 80b/08, 84b/10, 87b/01, 93a/03, 95a/04, 96b/07, 100b/07, 104a/06, 104a/08, 106b/10, 109a/10, 121b/03, 122b/12, 124a/05, 125a/05, 131b/03, 131b/06, 132a/06

b.+de turur 96a/06

b.+din 23a/13, 40a/05, 80b/04

b.+din mü 116a/06

b.+ge 34a/07, 48b/09, 56b/12, 58a/01, 61a/09, 66a/03, 75a/12, 80b/01, 80b/07, 87b/01, 89b/09, 95a/05, 95a/11, 96a/07, 101a/12, 103b/08, 104a/05, 104a/11, 105a/03, 106a/02, 106b/10, 114a/04, 114a/09, 114b/05, 114b/09, 115a/09

b.+lerniŋ 105b/10

b.+ni 24b/08, 24b/11, 57b/04, 70b/13, 72a/01, 73b/08, 78a/07, 89b/09, 91b/07, 104a/05, 111b/11, 121b/11, 125a/06, 126b/10, 131b/07, 132a/11, 134a/02

b.+niŋ 14a/03, 19a/08, 27a/03, 31b/02, 37a/12, 40a/04, 52a/09, 60a/06, 61a/08, 62b/07, 75a/11, 87b/13, 88a/03, 90b/11, 94a/01, 95a/09, 113a/11, 117a/12, 134b/01

b.+niŋ bile 92b/06

b.+niŋ birle 37a/05, 38a/03

b.+niŋ dék 33a/08

[=118]

boğuzla- Boğazlamak, haince, hunharca öldürmek

b.-ġay 33b/01

b.-p 35a/10

b.-r 38b/11

[=3]

bol- 1. Olmak; meydana gelmek, vuku bulmak; bulunmak, var olmak; birinin mülkiyetine geçmek; bir şeye sahip olmak.

b.-adur 59a/02

b.-ay 16b/11, 16b/12, 29b/03, 91b/02, 107b/13,

b.-ay dép 113a/07

b.-ayın 29a/11, 51a/09

b.-ayın (cuft bolayın dép) 4b/06

b.-dı 3a/06, 3a/08, 3a/08, 4b/02, 4b/09, 5b/07, 6b/02, 7b/10, 8b/13, 9a/03,

9a/10, 10a/09, 10b/08, 11a/11, 11a/12, 11a/13, 11b/04, 12a/11, 13a/04, 14a/02, 14a/05, 15a/13, 16b/04, 17a/08, 18b/01, 20a/05, 20a/11, 20b/10, 21a/06, 21a/08, 21a/12, 21b/06, 21b/09, 22b/06, 23a/01, 23a/10, 26b/02, 27b/06, 28b/05, 29a/12, 29b/03, 30a/03, 31b/11, 32a/04, 32a/04, 34a/08, 34b/11, 35b/13, 37b/05, 37b/06, 39a/06, 40b/10, 40b/11, 40b/12, 41b/12, 42a/05, 43a/02, 43a/06, 43b/04, 43b/08, 43b/09, 44b/13, 45a/03, 45b/04, 45b/06, 45b/07, 45b/13, 47a/07, 47a/09, 47b/01, 48a/03, 48a/04, 48a/04, 48b/01, 48b/03, 48b/08, 48b/09, 49a/04, 49a/08, 49b/12, 53a/03, 53a/06, 54b/05, 55b/03, 55b/04, 58a/03, 58b/10, 59b/11, 62b/11, 64a/09, 64a/12, 64b/11, 68b/11, 69a/09, 69a/10, 69a/10, 69b/08, 69b/10, 71a/06, 73a/09, 74a/10, 74b/03, 76a/04, 77b/05, 77b/13, 79a/06, 79a/11, 79a/12, 80a/11, 81b/13, 83a/08, 83a/09, 83b/11, 84b/09, 90a/12, 90b/12, 91b/08, 92a/11, 94a/03, 94b/05, 94b/07, 96a/12, 96b/01, 97a/08, 97a/09, 99a/01, 99b/03, 102a/01, 102a/02, 102a/03, 103a/02, 103a/04, 103a/09, 106b/05, 108a/05, 108a/07, 109a/04, 109b/05, 110a/07, 110a/07, 111a/10, 112a/05, 112a/12, 112b/12, 113a/08, 113b/01, 117a/05, 119a/10, 119b/01, 119b/10, 120b/01, 120b/01, 121a/02, 121a/10, 121a/11, 121b/02, 121b/10, 122a/06, 122a/07, 122a/12, 123b/03, 124a/02, 124b/07, 125a/07, 125b/03, 126a/05, 126a/08, 128a/02, 128b/01, 129a/08, 129a/09, 130b/03, 132b/10, 134b/13, 135a/07, 135a/09, 136b/09, 137b/09, 137b/11, 138a/01

b.-dı (kéçe boldı érse) 27a/02

b.-dı dép 92a/08, 119a/06

b.-dı érse 5a/06, 26a/03, 77b/04

b.-dılar 9a/02, 10b/02, 15a/13, 15b/01, 15b/13, 16a/12, 17a/10, 18a/01, 18b/06, 18b/10, 18b/10, 19b/09, 20a/09, 20b/11, 23b/07, 26b/12, 31a/03, 34a/12, 34b/08, 35a/01, 41b/05, 42a/03, 42a/13, 42b/08, 46a/01, 48b/06, 49a/09, 49b/09, 49b/09, 49b/10, 50a/06, 50b/11, 53a/11, 53b/07, 57b/02, 58b/08, 59a/11, 60b/06, 64b/02, 65a/06, 66b/12, 70b/03, 77a/05, 77b/01, 79a/03, 80a/07, 80b/03, 80b/11, 83b/05, 86b/10, 87a/02, 87b/07, 87b/11, 89a/04, 91a/10, 91b/07, 95a/12, 96a/11, 97a/04, 99b/07, 99b/11, 103a/03, 103a/11, 108a/06, 111a/12, 112b/12, 119a/05, 123a/11, 125b/06, 129a/04, 137b/01

b.-duḳ 49a/01, 90a/04

b.-dum 16a/08, 31a/04, 31a/10, 31b/12, 88b/01, 88b/04, 88b/12, 109b/08, 109b/12, 111a/11

b.-duŋ 98a/05, 132b/01

b.-duŋlar dép 117a/09

b.-duŋuzlar 88a/05

b.-ġalı 122b/02, 123a/07

b.-ġan 25a/11, 53b/10, 89a/13, 111b/04, 124a/09, 124b/01

b.-ġan (ḳayyūm bolġan dék) 58a/03

b.-ġan dék 76a/03

b.-ġan émes érdi 73a/10

b.-ġanda 5b/09, 32b/12, 56b/07

b.-ġandın kéyin 27a/09, 68a/11

b.-ġanıġa 119a/11

b.-ġanlarıda 66b/10

b.-ġanlarıdın 67a/04

b.-ġanlarını 56a/13, 118b/01, 119a/04

b.-ġannı 23b/03

b.-ġay 4a/03, 4b/03, 5a/03, 11b/08, 124b/03, 127b/03, 13b/01, 15b/09, 15b/10, 34a/01, 35b/09, 48a/04, 55b/01, 56a/03, 56a/05, 58a/02, 61a/02, 61a/08, 65b/07, 78b/01, 87a/01, 103b/10, 107b/03, 118b/11

b.-ġay dék 17a/09

b.-ġay dép 68b/07, 87a/01, 87a/05, 87a/06, 114a/05, 127b/01

b.-ġay érdi 11b/06

b.-ġay érdiler 64b/08

b.-ġay mu 35b/05, 102b/06,

b.-ġıl 20a/13, 98a/10, 121a/08

b.-ġu 110a/03

b.-ġu dék 92a/02

b.-ġunça 70b/04, 124a/08

b.-ġusı (ne bolġusı turur) 92a/02

b.-ġusıdur 24a/05

b.-ma 43a/10

b.-madı 10a/07, 10b/04, 44a/13, 45a/10, 48b/10, 62a/03, 67a/06, 70a/06

b.-madım dép 84b/03

b.-madı mu 78a/07

b.-maġay 55b/01, 61a/08, 98a/10

b.-maġay men 84a/05, 93a/06

b.-maġlıḳları 1b/10

b.-maḳġa 89b/01

b.-maḳı 124b/11

b.-maŋ 104a/03

b.-mas 16a/06, 48b/11, 83b/09, 111a/03

b.-mas (ġāyıb bol-) 27b/07

b.-mas édiŋiz 57a/08

b.-masa 10b/05, 10b/13, 17b/07, 74a/05, 89a/12, 92b/04, 93a/03, 120a/03, 129b/09, 137b/05

b.-masa érdi 108b/01

b.-masam 126a/13

b.-masam érdi 101b/01

b.-masaŋızlar 101a/12

b.-masaŋız mu 81b/07

b.-mas men 85a/10

b.-mas siz 55a/11

b.-masun 41a/12, 41a/13, 68b/08

b.-masun dép 101a/07

b.-masunlar 89a/11

b.-may 33b/06, 72a/04, 80b/07, 82a/09, 93b/03

b.-maydur 5a/13, 30b/06, 108b/05

b.-sa 13a/02, 14b/07, 16a/09, 17b/08, 24b/07, 25a/13, 25b/12, 27a/05, 33a/08, 34b/09, 41a/13, 45b/02, 45b/03, 51a/07, 55a/04, 58a/10, 60a/11, 61a/02, 61a/07, 66a/08, 66b/13, 72b/03, 73b/05, 75b/07, 76b/04, 77a/03, 77a/05, 80b/04, 80b/10, 87a/01, 87b/13, 88b/05, 91a/04, 91b/06, 91b/07, 92b/01, 95a/10, 96a/05, 96a/13, 98a/03, 101b/09, 105b/11, 120a/06, 132a/02, 135b/11

b.-sa érdi 27b/07, 37a/09, 66a/05

b.-saḳ 73b/03

b.-salar 25b/02, 59a/06, 74a/10, 98a/09, 98a/10

b.-sam 37a/09, 65b/13, 67b/04, 70a/07, 88a/04, 137a/02

b.-sam érdi 54a/13

b.-saŋ 99b/02, 123b/13, 124a/03, 136b/13

b.-saŋız 16a/05

b.-saŋızlar 74a/01, 80a/03, 87b/03, 115a/10

b.-saŋ mu 137a/01

b.-sun 14a/12, 14b/05, 20a/08, 26b/03, 27b/11, 41a/12, 66a/11, 66a/12, 77a/01, 77a/02, 77a/04, 85a/12, 88a/01, 95a/10, 114a/10, 116b/04, 120a/05, 120a/06, 120a/08, 136a/01, 136a/02, 138a/13

b.-sun dép 66a/10, 70b/04, 74a/11, 84b/06, 134b/01

b.-sunlar 77a/02, 93a/03, 100a/04, 100b/09

b.-sunlar dép 102a/09

b.-ubdur 16b/09, 57a/01, 68b/06, 111b/01, 111b/02

b.-ubdur mu 82b/02

b.-uŋ 57a/10, 88b/06, 107b/13

b.-uŋ dép 104a/03

b.-uŋızlar 80b/04

b.-uŋlar 19a/08, 31a/11, 33a/07, 80a/01, 88a/13, 92b/08, 93b/12, 120b/03, 122b/05

b.-up 5b/02, 6b/02, 7b/01, 9b/07, 13a/07, 14a/05, 14a/06, 19a/10, 19a/11, 19a/12, 19b/03, 19b/06, 20a/13, 21b/10, 22b/08, 23a/08, 26a/05, 27b/03, 29a/09, 32a/02, 32b/03, 34a/01, 34a/09, 36a/02, 36a/05, 36a/09, 37a/04, 38a/07, 39a/10, 39b/03, 39b/06, 40b/03, 41a/08, 42a/13, 42b/02, 42b/08, 43a/02, 43a/12, 43b/11, 44a/05, 44a/06, 45a/04, 45b/06, 45b/12, 46b/05, 47a/11, 51a/02, 51b/01, 51b/03, 53b/05, 54a/10, 55a/07, 55a/09, 56a/06, 57a/02, 57b/10, 57b/11, 58a/04, 58b/05, 59a/09, 59a/09, 61a/02, 61b/03, 64a/07, 64a/10, 64a/12, 65b/10, 65b/11, 66b/11, 67a/04, 69a/09, 69b/07, 70a/02, 70a/03, 71a/08, 71a/08, 72a/11, 73b/11, 75b/06, 75b/10, 76a/02, 76a/10, 76a/11, 79a/08, 81b/06, 83b/12, 87a/05, 88a/07, 88a/10, 88b/03, 90a/11, 91a/08, 92b/12, 93a/08, 93b/04, 95a/13, 97a/02, 99b/05, 101a/03, 102b/10, 103a/01, 103a/04, 105a/07, 105a/10, 105b/04, 105b/05, 106a/08, 106b/03, 108b/02, 109a/05, 109a/06, 109a/08, 110a/12, 113b/04, 115a/01, 115a/05, 117a/05, 117a/10, 119a/10, 123a/03, 123a/07, 126b/12, 128a/04, 130a/07, 134b/05, 138a/01

b.-up édi 83a/05, 124a/11

b.-up édi érse 47a/06

b.-up érdi 6a/02, 6b/01, 6b/11, 67a/05, 71a/13, 108a/10

b.-up érdiler 73a/02

b.-up turur 84a/13, 90a/02, 94a/13

b.-updur 13b/08, 29b/06, 92a/13, 94a/09, 127b/08, 137a/08

b.-updur dép 135b/03

b.-updurlar 73a/12

b.-updurlar dép 75b/06

b.-updurmız 39a/13

b.-up sén 137a/10

b.-uptur 5a/10, 27a/12, 90a/05

b.-ur 3b/06, 3b/07, 3b/10, 4a/02, 4b/04, 6a/12, 7b/02, 7b/02, 9b/04, 12a/13, 12b/03, 16b/08, 18a/07, 25b/08, 35b/03, 36b/12, 46b/13, 52b/10, 58a/06, 62a/05, 63b/07, 65b/13, 67b/01, 68a/01, 78a/10, 81b/07, 87a/03, 89a/06, 131b/02

b.-ur dép 71b/03, 71b/13, 73b/06, 78a/12, 83a/03

b.-ur éken 60b/07

b.-ur ékin dép 89a/04

b.-ur érdi 8a/09, 91b/11

b.-ur érmiş 34a/05

b.-urlar 2a/05, 32a/12, 87b/08, 111a/07

b.-ur men 25a/12, 57b/07, 93a/10

b.-urmız 8b/08, 49b/07, 80a/01, 131b/04, 133b/07, 134a/06

b.-ur mu 82a/10, 129b/09,

b.-urmudın 137b/06

b.-urnı 91a/03

b.-ur sén 22a/03, 88b/03, 124b/09

b.-ur siz 19a/05, 34a/09, 67b/09

b.-ur sizler 49b/06, 74b/07, 133b/05, 134a/04

b.-ur sizler dép 94a/02

[=749]

2. -sa/-se şart kipi ile imkân ve imkânsızlığa, -p zarf-fiili ile de sadece imkânsızlığa işaret eden yeterlik işlevinde birleşik fiiller oluşturur.

b.-ġan 81a/13

b.-ġay 87a/11

b.-sun 41a/13

b.-ur 89a/12

[=4]

‘ācız bol- 30a/03

aç bol- 136b/13

āgāh bol- 33a/07, 57a/10, 88a/13, 98a/10, 120b/03,

aġrıḳ bol- 6b/02

aḥmaḳ bol- 81b/07, 81b/07

‘āṣī bol- 104a/03

asramaḳçı bol- 12a/11

‘āşıḳ bol- 77b/05

āşınā bol- 48b/09

āşkāra bol- 62a/03

‘avr bol- 48a/04

bā-ḫaber bol- 32b/12

baḥīl bol- 80b/04, 100a/04, 102a/09, 104a/03

bāiṣ bol- 43a/12

bālıġ bol- 13a/07

baş bol- 117a/10

başbaştaḳ bol- 57b/11, 58a/04, 103a/04, 110a/12

bay bol- 14a/05

bed-ḥāl bol- 95a/12

bende bol- 37a/09, 47a/09, 53b/10

berāber bol- 102a/03

beter bol- 96b/01, 128b/01

bég bol- 119a/11

bī-ḳarār bol- 43a/02, 45b/06

bīnā bol- 3b/07, 52b/10, 53a/03, 53a/06

bīzār bol- 31a/10, 31a/11, 42a/13, 88b/04, 109b/12

bī-ārām bol- 45b/06

bī-çāra-vār bol- 38a/07

bī-ḫūd bol- 55a/09, 65b/10, 79a/08, 115a/01

bī-hūş bol- 36a/02, 39b/03, 43b/11, 47a/11, 51b/03, 53b/05, 54a/10, 96a/11, 109a/06, 109b/08, 111a/11, 112b/12, 129a/04,

bī-ʻilāc bol- 97a/02

bir bol- 92a/08, 102b/10, 105a/10, 123a/07

bī-ṭāḳat bol- 40b/03, 51b/01

carāḥat bol- 10b/04

cem‘ bol- 19a/08, 19a/10, 19a/12, 19b/03, 56a/06, 57b/10, 59a/06, 59a/09, 64a/12, 65b/11, 66b/11, 66b/12, 67a/04, 70a/03, 71a/08, 72a/11, 73a/02, 73a/10, 75b/06, 87a/05, 88a/07, 88a/10, 90a/11, 99b/05, 103a/01, 106b/03, 130a/07

ceng bol- 76a/04

cudā bol- 16a/08, 79a/06, 108a/05

cuft bol- 4b/06, 15b/10

çāker bol- 14a/05, 14a/06, 16a/06

çoŋ bol- 3a/06, 5b/09, 55b/04, 77b/04

dāġ-ı ferzend bol- 41a/13

dāġ-ı hicrān bol- 41a/12, 41a/13

dāġ bol- 41a/12

der-elem bol- 81b/06

der-ġażab bol- 45a/03, 71a/06

dīvāna bol- 111b/04, 135b/03

dīvāne-vār bol- 41a/08

dost bol- 115a/10

dūçār bol- 125b/06

düşmen bol- 77a/05, 88b/03, 90a/02, 92b/01, 135b/11

ér bol- 123b/13

fadā bol- 88a/01, 95a/10, 120a/06

farīfta bol- 89a/11

fārıġ bol- 55a/07, 57a/02, 68a/11, 93a/08, 123a/03, 126b/12

farīşān bol- 32a/02, 43a/10

farīşān-ḥāl bol- 93b/04

farmān bol- 20a/11, 20b/10, 21a/08, 21b/09, 39a/06, 49a/04

farmānıda bol- 22b/06

ġāfıl bol- 39a/13

ġanī bol- 26b/12, 65a/06, 121a/10

ġarḳ bol- 21a/06, 97a/08

ġāyıb bol- 10b/02, 27b/06, 27b/07, 34a/12, 42a/03, 42a/13, 80b/03, 97a/04, 111a/12, 112b/12, 119b/10, 126a/05

ġem-gīn bol- 11a/13, 92a/11, 113b/04, 120b/01

ġemlig bol- 34a/09, 36a/09, 83b/05, 87a/02, 87b/07, 89a/04, 125b/03

ġemlig ve ḳayġuluḳ bol- 87b/08

giriftār bol- 137a/10, 137b/06

ġulġula bol- 58b/10, 96a/12, 103a/09

guvāh bol- 92b/08

günāh bol- 96a/05

ḫaber bol- 78b/01, 90a/12, 121b/02

ḫaber-dār bol- 58a/02, 84b/03

ḫaberleri bol- 44a/13

ḫacīl bol- 63b/07, 117a/05

ḫaḳḳ ve rāst bol- 137b/05

ḫāl bol- 42a/05

ḫalāṣ bol- 107b/13, 107b/13

ḫalīfa bol- 66a/10, 70a/02, 70b/04, 74a/10

ḫalḳa bol- 109a/08

ḫāmıla bol- 5a/06, 55b/03

ḫām-ṭama‘ bol- 105b/04

hāmūş bol- 45b/04

ḫār zār bol- 32a/04

ḫarīdār bol- 43b/04, 43b/09

ḫāṣıl bol- 48b/10, 48b/11, 64a/12

ḫayrān bol- 36a/05, 51a/02, 91a/08, 121b/10

ḫāżır bol- 15a/13, 15b/01, 34a/09, 58a/10, 58b/05, 58b/08, 111a/07

helāk bol- 8b/08, 65b/13, 65b/13, 73b/06, 74b/07, 94a/02

ḫoş bol- 4a/03, 5a/03, 65b/07

ḫoş-ḫāl bol- 42b/02, 42b/08

ḫoş-ḫāl u ḫurram bol- 44a/05

ḫoş-nūd bol- 11b/08, 12b/03, 100b/09,

ḫoş-vaḳt bol- 4b/09

ḫūb bol- 7b/02, 7b/02, 9b/04

ḫursand bol- 44a/06

‘ıcābat bol- 97a/09

‘ıcāza bol- 66a/08

ıssıġ bol- 16b/04

iki köŋüllüg bol- 7b/01

‘illet bol- 62b/11

imām bol- 80a/07

ḳad-rasīda bol- 60a/11

kāfir bol- 71b/13

ḳan bol- 90a/05, 94a/09

ḳānı‘ bol- 25a/12, 25a/13

ḳara bol- 109a/04, 111a/10, 111b/02

ḳaraŋġu bol- 128a/02, 129a/09

ḳaraŋġuluk bol- 103a/04, 108a/07, 125a/07

ḳavī bol- 59b/11

ḳayyūm bol- 76a/03

kebīr bol- 55b/01

ked-ḫudā bol- 27a/09

ḳeḥṭlig bol- 46b/13, 68b/11, 69b/10, 74b/03, 87a/01, 87a/03, 89a/06

kéçe bol- 43a/02

kéçe dék bol- 122a/07

ḳısḳa bol- 124b/07

köŋülleri sınuḳ bol- 57b/07

kör bol- 48a/03

kül bol- 111b/01, 129a/08

küşāde bol- 44b/13

maḥal bol- 13b/08

maḥram bol- 61a/02

māl bol- 69a/09

ma‘lūm bol- 9a/03, 17a/08, 20a/08, 35b/05

ma‘mūr bol- 28b/05

maşġūl bol- 17a/10, 39a/10, 48b/03, 57a/08, 67b/04, 70a/07, 79a/03, 103a/11

maşhūr bol- 124b/01

māyıl bol- 32a/12

mest-i lā-ye‘aḳl bol- 77b/13

mest bol- 19b/06, 26a/05, 135a/07

mısāfır bol- 61a/02

mu‘aṭṭar bol- 64b/11

mucāvır bol 93a/10

muḥkem bol- 79a/12

muḳābala bol- 59a/02, 94b/05, 99b/07, 101b/09, 119a/10, 119b/01

muḳayyad bol- 42b/08

munāsıb bol- 82a/09, 82a/10

munḳaṭī bol- 101a/07

muntaẓır bol- 23a/08

musaḫḫara bol- 86b/10

musallam bol- 77a/05

musulmān bol- 31a/03, 31a/04, 31b/12, 113a/07, 113a/08, 113b/01, 137b/09

muşarraf bol- 2a/05

mutaḥayyır bol- 121a/02

muteġayyır bol- 27a/12

mübārek bol- 14b/05, 27b/11

nā-bīnā bol- 37b/05, 41b/05, 47b/01, 49b/09, 49b/10, 49b/12

nafīẕ bol- 37b/06

naṣīb bol- 82b/02, 83a/03, 83a/05

navmīd bol- 5b/02, 34a/01, 69b/07

neçük bol- 61a/02, 77a/03, 87a/01, 87a/06, 89a/04, 118b/11

neme bol- 10a/09

nem-nāk bol- 46a/01

noḳṣān bol- 30b/06, 61a/08

nūn bol- 48a/04

obdan bol- 32a/04

özge bol- 108b/05

pād-şāh bol- 21a/12, 121a/11

pāra pāra bol- 99b/03, 102a/01

parīşān bol- 57b/02, 64a/07, 83a/08, 94a/03

paydā bol- 3b/10, 4a/02, 9b/07, 16b/08, 23a/10, 40b/10, 40b/11, 45b/12, 47a/07, 91b/08, 108b/02, 109b/05, 110a/07, 112a/12, 119a/10, 122a/06, 122a/12, 126a/08, 127b/08

pāy-dār bol- 45b/13

pınhān bol- 115a/05

pīr bol- 49b/09

pūşīde bol- 114a/10

rancīda bol- 81b/13

rancūr bol- 34a/08, 59a/09, 59a/11, 83b/12

rasm bol- 68b/08

rāst bol- 93a/03, 105b/05

ravān bol- 8b/13, 16a/12, 18b/10, 18b/10, 20a/05, 20b/11, 23b/07, 29a/12, 29b/03, 50b/11, 53a/11, 53b/07, 70b/03, 73a/09, 79a/11, 80a/11, 91b/07, 119a/05

rāżī bol- 72a/04, 74a/11, 80b/07, 85a/12, 93b/03

red bol- 33b/06

rıżā bol- 24b/07

rū-be-rā bol- 105a/07

rū-be-rū bol- 102a/02

rusvā bol- 29a/09

rūşenlig bol- 110a/07, 112a/05

şādır bol- 45a/10

şaf bol- 75b/10

sākin bol- 91a/10

sar-fırāz bol- 18a/01

sar-ḫoş bol- 25b/12

saza-vār bol- 29a/11, 29b/03

suvāra bol- 64b/02

şād bol- 34b/08, 35a/01

şād-mān bol- 9a/02, 15b/13, 60b/06, 61b/03, 64a/10, 87b/11, 117a/05, 120b/01, 130b/03

şaydā bol- 41b/12

şehīd bol- 1b/10, 99a/01, 99b/11, 103a/03, 108a/06, 118b/01, 119a/04, 137b/01, 137b/11

şermende bol- 45a/04

tābi‘ bol- 93b/12

taġayyur bol- 29b/06

tamām bol- 6a/02, 18b/01

taş bol- 96a/13

tavfıḳ bol- 134b/05

ṭayyār bol- 21b/06

ta‘ẓīm bol- 68b/07

teŋ bol- 49a/01, 49a/09, 106a/08, 124a/02, 124a/11, 128a/04, 138a/01

tirig bol- 16a/05, 16b/11

toḳ bol- 137a/01, 137a/02

toŋuz bol- 109a/05

uçmaḳlıḳ bol- 34a/01

uruşmaḳçı bol- 75b/06

vabā bol- 54b/05

vafā bol- 83b/09

vafāt bol- 5b/07, 6b/02, 13a/04, 56a/13, 66b/10, 67a/04, 73a/12

vahm bol- 134b/13

vāḳ‘alar bol- 35b/03

vāḳı‘ bol- 49a/08

vāḳ‘a bol- 66b/13, 71a/13

vaḳt bol- 16b/09, 31b/11

yaġı bol- 73b/03, 73b/05, 76a/11, 87a/01

yaḫşı bol- 55a/11

yaḳīn bol- 35b/09, 67a/06, 84b/09

yār bol- 71a/08, 73b/11, 87b/03, 88b/03, 92b/12, 98a/05, 98a/10, 99b/02, 119a/06, 122b/02, 123a/07

yār yāvar bol- 91b/02

yaralıḳ bol- 124a/09

yarlıḳ bol- 48b/08

yaruġluḳ bol- 36b/12

yaşıl bol- 83b/11, 84a/13

yoḳ bol- 66a/05

ẓāhır bol- 3b/06, 4b/02, 5a/13

ża‘īf bol- 68b/06

żarar zaḥmat bol- 17b/08

zar-dār bol- 69a/09

żāyı‘ bol- 60b/07, 120a/05

zāyıl bol- 5a/10

zıyāda bol- 7b/10, 9a/10, 43b/08, 48b/01, 62a/05, 64a/09, 83a/09, 136b/09

zıyān bol- 23b/03

[=545]

boran Şiddetli fırtına, kar veya yağmurla karışık olarak döne döne esen şiddetli rüzgâr, borağan.

b.+ġa 22b/02

[=1]

boşu- Muzdarip olmak.

b.-bdur 29b/07

[=1]

botıla- (Deve) Yavrulamak.

b.-p 49a/11

[=1]

boy Bir şeyin yere değen veya yere en yakın olan kısmı ile en yüksek noktası arasındaki mesafe.

b.+ları 44a/02

[=1]

boya- Renklendirmek.

b.-p 39a/12

[=1]

boyra Hasır.

b. 79a/13

[=1]

boyun Vücudun omuzlarla baş arasında kalan ve başı bedene bağlayan kısmı.

b.+ıġa (boynıġa) 17b/09, 40a/12, 55b/05, 55b/07

b.+ını (boynını) 29a/01, 53a/02, 103b/13

b.+larıda 38b/03

b.+larıġa 35a/04, 35a/06, 108a/04, 133a/06

b.+uŋızġa (boynuŋızġa) 35a/05

b.+uŋızını (boynuŋızını) 32b/09

[=14]

boz- Düzgün bir şeyi düzensiz duruma sokmak, düzgünlüğünü gidermek.

b.-madılar 79a/06

[=1]

bölek Başka.

b. 21a/06, 28a/07, 36b/11

b. (andın bölek) 60a/13

b. (ṭā‘at ‘ıbādatdın bölek) 57a/08

[=5]

bölük Bölük, kısım, fırka, güruh, parça, ayrılık, bir alay, zümre, yığın.

b. 90b/13

b.+ide érdi 79a/13

[=2]

böri Kurt.

b. 39b/01, 49b/11, 50a/08, 50b/08

[=4]

böşik bkz. **böşük**

b. 98a/09

b.+de 45a/10

[=2]

böşük Beşik.

b.+de ékende 32b/11

b.+deki 45a/11

b.+lerini 33a/01

[=3]

bu 1. (Sıfat) Bu

b. 2a/10, 2a/12, 3a/06, 3a/09, 3a/13, 3b/08, 4b/09, 5a/02, 5a/13, 5b/08, 6a/11, 6b/02, 6b/13, 7a/07, 7a/10, 7a/13, 7b/09, 7b/10, 8a/07, 8b/05, 8b/07, 14b/13, 15b/06, 15b/07, 15b/08, 15b/13, 17b/12, 19a/08, 20a/02, 20a/05, 22a/04, 22a/07, 22a/10, 22b/08, 22b/09, 23a/04, 24b/06, 25a/13, 25b/07, 26b/01, 26b/09, 27b/07, 28a/01, 29a/01, 29a/06, 29a/09, 30b/07, 32b/06, 33b/06, 33b/06, 34b/08, 34b/08, 35b/01, 35b/03, 35b/07, 35b/08, 36a/01, 36a/01, 37a/03, 37b/05, 40a/04, 40a/07, 40b/12, 40b/13, 41a/01, 42a/09, 42b/03, 45a/03, 45a/05, 45a/08, 45b/10, 45b/13, 46a/02, 46a/03, 46a/06, 48a/02, 48a/11, 48a/11, 49b/13, 50a/04, 51b/04, 51b/06, 51b/08, 51b/10, 52b/11, 54a/09, 54a/13, 54b/03, 54b/05, 55a/03, 55a/11, 55b/03, 56a/05, 56a/06, 56a/08, 56b/10, 56b/13, 57a/04, 57a/07, 57a/09, 57b/01, 57b/05, 57b/07, 58b/13, 59b/01, 60a/06, 60b/01, 60b/07, 60b/08, 61a/03, 61a/03, 61a/04, 61a/06, 61a/10, 62a/11, 62b/02, 62b/06, 63a/09, 63b/12, 64a/07, 65a/12, 65b/01, 65b/04, 66b/12, 67a/04, 67b/02, 69b/01, 70b/11, 72a/03, 72a/06, 72a/13, 72b/08, 72b/11, 73a/10, 73a/13, 73b/01, 73b/02, 73b/03, 73b/09, 74a/11, 74a/13, 74b/04, 74b/12, 75a/09, 75a/10, 75a/11, 75b/04, 77a/09, 77a/10, 77a/12, 77b/01, 77b/06, 77b/07, 78a/02, 79a/06, 79b/04, 79b/07, 79b/08, 80a/12, 80b/05, 80b/09, 81a/05, 81a/06, 81a/12, 81b/01, 81b/02, 81b/03, 81b/05, 81b/10, 81b/12, 82b/01, 82b/01, 82b/05, 83a/10, 83a/12, 83b/04, 83b/08, 83b/10, 84a/04, 85a/03, 85b/04, 86a/08, 86a/11, 87a/07, 87b/06, 87b/06, 87b/08, 88a/05, 88a/06, 88a/09, 88b/01, 88b/04, 89a/01, 89a/01, 89b/12, 90a/06,

91a/04, 91a/11, 91b/13, 92a/04, 92a/11, 93b/03, 93b/08, 93b/13, 94a/04, 94a/10, 94b/03, 94b/10, 95a/05, 95a/07, 95a/12, 96a/01, 96a/01, 96a/05, 96a/06, 96a/11, 96b/05, 96b/11, 97b/06, 97b/10, 98b/06, 98b/08, 99a/11, 100a/08, 100b/08, 100b/11, 101b/01, 102a/01, 102a/07, 102b/06, 103b/07, 103b/11, 104b/11, 105a/08, 106b/05, 107a/12, 108b/01, 108b/06, 108b/13, 108b/13, 109a/05, 109a/06, 109b/12, 10b/07, 10b/13, 110b/05, 111b/01, 111b/09, 111b/10, 112a/02, 112a/03, 112a/07, 112a/07, 112a/09, 112a/09, 112b/08, 113a/11, 113a/11, 116a/10, 118b/10, 119a/02, 119a/13, 119b/02, 119b/04, 119b/12, 11a/10, 11a/11, 120a/07, 121b/10, 122a/11, 123a/05, 123a/08, 123b/07, 123b/08, 124a/10, 124a/11, 124a/13, 124b/01, 125b/01, 125b/12, 126a/01, 126a/03, 126a/08, 126b/02, 126b/09, 129a/04, 129a/08, 130a/05, 130b/02, 131b/01, 131b/08, 132a/01, 132a/04, 132a/08, 132a/08, 132a/12, 132b/01, 132b/10, 133a/02, 133a/11, 133a/13, 133a/13, 133b/02, 133b/04, 133b/07, 133b/10, 133b/11, 133b/13, 134a/09, 134b/02, 134b/07, 135a/02, 135b/02, 136b/06, 136b/07, 137a/10, 137b/05, 137b/07, 139b/01, 13b/08, 140a/01

[=321]

bu 2. (Zamir) Bu

b. 4a/10, 7a/01, 14a/11, 26b/02, 36b/08, 44a/13, 61b/13, 62a/06, 62a/11, 62b/09, 70b/05, 73b/04, 74a/03, 75a/13, 78b/05, 80a/11, 90b/09, 98a/02, 101b/05, 101b/08, 105a/12, 108b/11, 109b/09, 109b/13, 112a/05, 112b/10, 125b/08, 129b/05, 135b/10

b. émes 43a/07

b. érdi 82b/13

b. kim turur 62b/02, 62b/06, 62b/09, 63a/09

b.+lar 40a/04, 42b/11, 49b/04, 49b/06, 50a/12, 56a/12, 58b/11, 59a/10, 61b/13, 62a/06, 67a/13, 70b/12, 73b/11, 90a/07, 90a/11, 96b/04, 100a/03, 109b/10, 119a/04, 125a/08

b.+lar kim turur 63b/03

b.+lardın 96a/09

b.+larġa 52b/03, 92a/01

b.+larnı 70b/12, 76a/01, 86a/13, 119b/07, 134b/05

b.+larnıŋ 127a/11, 88a/04

b. turur 1b/10

munça 24a/13, 33a/08, 74a/01, 86a/12, 92b/12, 105b/06, 114b/09, 121a/03, 124a/02, 124b/06

munda 40a/06, 45a/06, 61a/02, 83b/02, 113b/12, 128a/01

mundaġ 14a/04, 15a/08, 16a/09, 26b/05, 26a/06, 55b/03¸ 64a/11, 71a/07, 73a/10, 75b/01, 76a/12, 78b/09, 87b/07, 94b/03, 94b/04, 100a/12, 111a/05, 114b/12, 116b/05, 120b/13, 124b/13, 125a/06, 133b/04

mundın 8b/03, 69b/04, 73a/09, 47b/03, 135b/12

munı 3a/01, 17a/03, 29b/13, 94a/09, 98b/11, 114a/05, 117a/09

munuŋ 83b/04

muŋa 98b/12

[=120]

buġday Taneleri un ve ekmek yapımında kullanılan ve insanın başlıca gıdasını teşkil eden bitki.

b. 45b/11, 45b/12, 45b/12

[=3]

buland < Far. *bülend* Yüksek, yüce, ulu.

b. 100a/08, 123b/12

[=2]

buland-āvāz < Far. *bülend-āvāz* Sesi gür, yüksek sesli.

b. bile 97b/04

[=1]

buland-ḳāmat < Far. *bülend-ḳāmet* Boyu uzun, uzun boylu.

b. 109b/05, 62b/04

[=2]

bulġan- Bulanmak.

b.-ıp 125a/04

[=1]

buluŋ Köşe.

b. 79a/13

[=1]

bulut Gökyüzünün yüksekçe katlarındaki görülebilir duruma gelmiş su buharı kütlesi.

b. 9b/06, 16b/04, 17a/04, 17a/08, 17b/02, 17b/06, 23a/10

[=7]

bunyād < Ar. *bünyād* Esas, temel.

b.+ını 93b/10

b. ḳıl- 129b/01

[=2]

Burāḳ Ar. Hz. Muhammed'in, üzerine binerek miraca çıkması için emrine verilen semavi binek.

B.+larını 63a/06

[=1]

buru- Buyurmak.

b.-dılar 31b/13

[=1]

burun 1. Burun organı

b.+ı (burnı) 125a/03

b.+ımızn (burnımızn) 117a/13

b.+ını (burnını) 117a/07, 117a/08

b.+unı (burnunı) 116a/07

[=5]

2. Sonra

b. 69b/07

b. (sizdin burun men) 101b/02

b. (yetmesdin burun) 30b/09, 90b/02

b.+ḳı 28a/09, 48a/13, 48b/01, 78a/05

b.+raḳ 23b/12

[=8]

buryān < Far. *büryān* Kebap, püryan.

b. 136b/03

[=1]

būse Far. Öpücük.

b. ḳıl- 97a/06, 102a/06, 103b/05, 110a/02, 110a/05, 112b/10, 121a/05

[=7]

but Far. Put.

b. 31b/04, 41a/12

b.+dın 47b/06

b.+ġa 28b/01

b.+ıdın 47b/06

b.+lar 29a/06

b.+lar (hemme butlar) 6a/07

b.+larımızġa 31b/02

b.+larımızn 48b/10

b.+larınıŋ 29a/04

b.+larnı 31a/05, 31a/13, 31b/03, 31b/05, 31b/10, 48b/08

b.+nı 47b/03, 48b/09

[=18]

but-ḫāna Far. Putların muhafaza edildiği yer.

b. ḳıl- 29a/05

[=1]

būy Far. Koku.

b. 105a/01

[=1]

buyda Yular.

b.+sını 7b/12, 20b/02, 22b/12

[=3]

buyrı- bkz. buyur-

b.-dılar 80a/03, 81b/03

[=2]

buyru- bkz. buyur-

b.-dı 90b/02

b.-maydur 104b/07

b.-salar 75b/08

[=3]

buyur- Bir şeyin yapılmasını kesin olarak bildirmek, emretmek.

b.-dılar 49b/13, 50a/04, 56a/01

b.-up 47a/03

[=4]

bük- Diz çökmek.

b.-ti 70b/12

b.-tüŋ 70b/13

b.-üp 40a/02

b.-üp éken 40a/06

[=4]

bürkeş- Büründürmek, örttürmek.

b.-ip 45b/12

[=1]

büt- İnanmak.

b.-üp 105a/05

[=1]

büti- bkz. biti-

b.-di 139b/01

[=1]

büz- Toplamak, dağınıklığı gidermek.

b.-diler 35a/02

[=1]

büzürg Far. Büyük, ulu.

b. 81a/11, 86a/06

b.+ler 54b/05

b.+leri 13b/05

b. sén 85b/05

[=5]

büzürg-vār Far. Saygı değer, hürmete layık, büyük mertebeli kimse.

b. (baba-yı büzürg-vār) 34a/05

b. (mādar-ı büzürg-vār) 61a/04

b. (peder-i büzürg-vār) 35b/12, 38a/01, 56b/10, 58b/01, 73b/08, 75a/11, 78b/04, 79b/04, 101a/11, 102a/07, 102b/05

[=13]

büzürg-zāda Far. Şehzade

b. 131b/01

b.+lar 119a/02, 131b/02, 131b/08, 131b/13, 132a/01, 132a/05, 132a/06, 132a/09, 132a/10, 132a/12, 133b/05, 134a/04

b.+larnı 133a/08, 133b/13

b.+larnıŋ 133a/01, 134b/02

[=17]

C

Cabrā'īl İlâhî emirleri meleklere ve peygamberlere ulaştıran vahiy meleği.

C. 20b/12, 32b/07, 33a/09, 34a/08, 34a/10, 35a/13, 36a/11, 39a/05, 55a/02

C. (Ḥażrat-ı Cabrā'īl) 2b/01, 2b/03, 10a/03, 10a/05, 20b/01, 20b/05, 20b/07, 20b/14, 22b/09, 22b/11, 22b/13, 27a/10, 27b/12, 27b/13, 28a/08, 28a/10, 28a/11, 29a/13, 30b/10, 31b/01, 32b/03, 32b/10, 33a/02, 33a/03, 33a/07, 33b/11, 34a/12, 34b/01, 35a/07, 35b/01, 35b/04, 35b/06, 48b/06, 49a/01, 83a/01

C. (Ḥażrat-ı Cabrā'īl 'alayhı's-salām) 98a/09

C. (Ḥażrat-ı Muhtadī Cabrā'īl) 15b/11

C. 'alayhı's-salām 28a/03, 28a/05

C.+ġa (Ḥażrat-ı Cabrā'īl'ġa) 20a/11, 39b/09

C.+niŋ (Ḥażrat-ı Cabrā'īl'niŋ) 32b/05

[=51]

cādū Far. Büyü.

c. ḳıl- 94a/09, 107b/09

[=2]

cādūçı Büyücü.

c. 94a/12

c. turur 31a/11

[=2]

cafā Ar. Eziyet, sıkıntı, eza, cevr.

c. kel- 83b/10, 94b/02

c. ḳıl- 55a/03, 68a/08, 76a/11, 83a/13, 94b/03, 107b/06, 120b/09, 120b/13, 123b/10, 127a/04, 137a/12

c.+lar 100a/12, 103b/08, 112b/09, 126b/07

c.+nı 35b/01, 79b/04, 84a/04, 105a/03

c.+sıġa 84a/08

c.+sıġa (kevn-i cafā) 63a/13

c.+sını 103b/07, 109b/07, 110a/06, 112b/09

[=27]

Ca'far bkz. Ca'far-ı Ṭayyār

C. 96b/07, 96b/08

[=2]

Ca'far-ı Ṭayyār Hz. Peygamber'in amcasının oğlu, Mute Savaşı kumandanlarından, sahabe.

C. 65a/03, 119a/02, 128a/03

C. (İmām Ca'far-ı Ṭayyār) 90a/08

C.+nı 93a/08

C.+nıŋ (İmām Ca'far-ı Ṭayyār) 96b/04, 125a/13, 131a/07, 131b/03, 133b/06, 134a/05

[=11]

cāfī Ar. Cefa eden, eziyet veren.

c. 36b/03

c.+larnıŋ 33a/08

[=2]

cahān Far. Dünya, yeryüzü.

c. 108a/07, 103a/03, 124b/01, 125a/06, 128a/02, 129a/09

c.+da 97b/04, 105a/04

c.+ım 42a/09, 43a/06

c.+nı 28a/13, 123a/08

c.+nıŋ 110a/09

[=13]

cahān-pahlıvān Far. Cihanın yiğiti.

c. bile bir ḫavārīcnı 119b/08

[=1]

cahd Ar. Çalışıp çabalama, büyük gayret sarfetme, uğraşma.

c. (cıdd u cahd ḳıl-) 71b/13

[=1]

calālat Ar. Yücelik, büyüklük, ululuk, azamet.

c. birle 53b/01

[=1]

calv-dār Far. Uşak, atın önünden giden uşak, atın boynuna bağlanan ipi tutan kişi.

c. 108b/11

[=1]

camā'at Ar. Aynı dinden veya aynı soydan olanların meydana getirdiği topluluk.

c.+ge 69a/09

c.+ı 71b/07

c.+ige 68a/03, 113a/11

c.+ları 71a/08

[=5]

cāma-ḫāna Far. Elbise konulan yer.

c.+da 70b/07

[=1]

cān Far. İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

c. 9b/01, 42a/09, 43a/06, 52b/02, 57a/03, 84b/09, 92b/08, 98a/01, 103b/06, 104a/12, 120b/06

c. ber- 22a/05, 46b/13, 101b/03

c.+dın 112b/08, 123a/12

c. dilim birle 24b/13

c.+ı 43a/06, 115b/10, 124a/06

c. ı ciger-kūşem 84b/05, 90a/01, 103b/06, 112b/06

c. ı ġemini 121b/07

c. ı mādar 90a/01

c.+ıġa 21a/04, 21a/04

c.+ım 83b/13, 84a/03, 120a/06

c.+ımız 87b/13, 88b/08, 95a/10

c.+ımnı 47b/05, 91b/02

c.+ını 21a/09, 21a/09, 21a/10

c.+ıŋızını 97b/09

c.+larġa 21a/02

c.+larnı 21a/02

c.+nı 22a/11

c. ten birle 24a/08, 104a/07

c. ten ḳıl- 25a/07

c. teni birle 60b/02

[=47]

canāze Ar. Gömülmek üzere hazırlanmış ceset, ölü, mevta.

c.+ge 58a/13, 66a/07, 80a/06

c.+lerini 66b/05

c.+mġa 58b/12

c.+ni 58b/05

c.+niŋ 58b/01

[=7]

cān-be-ḥaḳḳ Cenab-ı Hakk'a.

c. taslīm ḳıl- 54b/02, 59b/02, 66a/02, 66b/04, 80a/04, 85a/06, 86a/04, 111b/05

[=8]

cānib Ar. Yan, taraf, yön, cihet.

c.+din 37a/03

[=1]

cānlaş- Can çekişmek.

c.-ıp 138a/01

[=1]

cānsız Ölmüş, ölü.

c. 42a/09

[=1]

carāḥat Ar. Kanın damar dışına sızmasıyle vücut dokularında meydana gelen, ak yuvarların hâkim olduğu donuk renkli birikinti, irin, yangı.

c. 10b/03

c. bol- 10a/06, 10b/04

c. ḳıl- 57b/06

[=4]

cāsūs Ar. Bir devletin askerî, siyasî ve ekonomik sırlarını başka bir devlet hesabına gizlice öğrenmekle görevli kimse, ajan.

c. 89a/02

[=1]

cāsūz bkz. cāsūs

c. 52a/12

[=1]

cavāb Ar. Bir soruya, bir söz veya yazıya, bir durum ve ihtiyâca söz, yazı veya başka bir ifâde yoluyla verilen karşılık, yanıt.

c. ber- 12a/07, 15b/08, 46b/12, 52a/04, 53a/08, 88a/06, 95a/01, 132b/09

c.+nı 22a/04, 74a/11

[=10]

cavāhır < Ar. *cevāhir* Elmas, zümrüt, pırlanta gibi değerli taşlar.

c. 44a/02, 54b/01, 61b/09, 63b/10, 64b/13, 65a/06

c.+nı 64a/08

[=7]

cavāhırāt < Ar. *cevāhirāt* Cevherler, mücevherler.

c.+larnı 26b/13

[=1]

cavālān Ar. Dolaşma, gidip gelme, deveran.

c. ḳıl- 99a/11

c.+lar 73b/07

[=2]

cāvdān Far. Ebedi, kalıcı, daimi, baki.

c.+ı 100a/11

[=1]

cazā Ar. Suç işleyen bir kimseye suçunun derecesine göre verilen acı karşılık.

c.+sı 116a/08

c.+sını 110b/06, 135b/12

[=3]

cedd Ar. Ata.

c.+ileri 2b/11, 13a/06

c.+im 94a/11, 100a/10, 100b/10, 101a/06, 106a/10, 107b/05

c.+imge 93a/10

c.+imiz 84a/06, 87a/13, 134a/06

c.+iŋiz 84b/02, 93b/02, 98b/07

c.+iŋizler 89a/13

c.+iŋizlerni 80a/02

[=17]

cehennem Ar. Günahkarların öldükten sonra âhirette azap görecekleri, cezalarını çekecekleri yer, tamu, duzah.

c.+ge 97b/08

[=1]

celālat Ar. Yücelik, büyüklük, ululuk, azamet.

c. birle 47b/13

[=1]

cem‘ Ar. Toplama, toplanma, bir araya gelme, getirilme.

c. bol- 19a/08, 19a/10, 19a/12, 19b/03, 56a/06, 57b/10, 59a/06, 59a/09, 64a/12, 65b/11, 66b/11, 66b/12, 67a/04, 70a/03, 71a/08, 72a/11, 73a/02, 73a/10, 75b/06, 87a/05, 88a/07, 88a/10, 90a/11, 99b/04, 103a/01, 106b/03, 130a/07

c. ḳıl- 72b/13, 74a/12, 90a/13, 93b/08, 113b/01, 119a/01

[=33]

cemāl Ar. Güzellik.

c. (ṣāḥib-i cemāl) 60a/04, 81a/03, 82a/01, 101b/04

c. (ṣāḥib-i cemāl érdiler) 13a/07

c. i (ḥusn-ı cemāl) 48b/01

c. i Muḥammed 17b/13

c.+im (ḥusn-ı cemāl) 48a/03, 48a/13

c.+iŋġa 98b/05

c.+iŋiz 78a/08

c.+iŋşz (siziŋ cemāliŋiz birle) 57b/13

c.+iŋizġa 84b/10, 100b/07, 106b/11

c.+iŋizni 102a/12

c.+lerini 39b/12

c.+leriġa 44a/05

[=18]

cemāllıḳ Güzelliğe sahip.

c. 24b/03

[=1]

cemī‘ Ar. Bütün, hep, cümle

c. 3b/08, 15b/07, 54a/03, 55a/13, 58b/09, 77a/08, 85a/13

[=7]

ceng Far. Silahlı çatışma, savaş, harp, muharebe, kıtal.

c. 118b/05, 123a/01, 127b/03

c. (ḥarb ceng ḳıl-) 93a/11

c. bol- 76a/04

c.+de 73b/05, 105a/11, 106b/05, 108b/01, 119b/04, 122b/04

c. dép 122b/05

c.+ge 100a/03, 100a/04, 101a/06, 102b/02, 102b/03, 104b/06, 106a/03, 120a/01, 120a/02, 123a/06, 123b/02, 124b/03, 94b/09

c. i bısyār 92a/01

c. ḳıl- 76a/03, 92b/06, 101b/02, 103a/08, 115a/12, 115b/10, 122b/11, 123a/04, 127b/02, 128b/08

c.+ni (asbāb-ı ceng) 121a/06

[=37]

cesed Ar. Cansız, ölü vücut, naaş.

c.+leri 72a/10

c.+lerini 54b/07, 72a/09, 80a/09, 80a/12, 80a/13

[=6]

cıdd Ar. Bir işi çalışıp çabalayarak yapma, gayret, ceht.

c. u cahd ḳıl- 71b/13

[=1]

cılav At yuları, dizgin.

c.+nı 64b/04

[=1]

cımā‘ Ar. Cinsel ilişkide bulunma, çiftleşme.

c. ḳıl- 55b/01, 55b/02

[=2]

ciger Far. Karaciğer ve ak ciğerin ortak adı.

c.+ge 137a/07

c.+i 137a/08

c.+ini 137a/03

[=3]

ciger-küşe Far. Evlat, yavru.

c. i Ḥażrat-ı Muḥammed 63a/11

c. i Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām 84b/01

c.+leri 1b/07, 1b/08

c.+lerimni 95a/13

c.+m (cān-ı ciger-küşem) 84b/05, 90a/01, 103b/06, 112b/06

[=9]

cudā Ar. Ayrı düşmüş, uzak kalmış, ayrı, uzak.

c. bol- 16a/08, 79a/06, 108a/05

c.+dur 41b/01

c. ḳıl- 3a/03, 37a/06, 37b/07, 50b/05, 51b/05, 129a/02

[=10]

cuft Far. Çift, eş.

c. 64a/11

c. bol- 15b/10

c. bolayın dép 4b/05

c.+ları 76a/10

c.+ları érmişler 62a/12

[=5]

cuftluḳ Evlilik.

c.+ġa 2a/06, 4b/06, 26b/08

[=3]

cuhūd Ar. Yahudi, çıfıt.

c.+lar 15a/05, 18a/08, 19a/08, 19a/10, 19a/13, 19b/03, 19b/07

c.+larġa 19b/06

c.+larnıŋ 34a/06

c.+nuŋ 19b/07

[=10]

cumla Ar. Bir bütün meydana getirecek şekilde birbirine bağlı olan şeylerin tamamı.

c. 64b/05, 64b/06, 73a/05, 97b/10, 115b/02

c.+yı ḫavārīclarnı 108a/12

[=6]

cund Ar. Asker.

c. 71b/13

[=1]

cunūn Ar. Cinnet, delilik, delirme, çıldırma.

c. 42a/04

[=1]

cübbe < Ar. *cubbe* Elbise üstüne giyilen, bedeni uzun ve bol, yenleri geniş, düğmesiz giyecek.

c. 115b/01

c.+lerini 59a/01, 75b/12

[=3]

cübbelig Cüppeli, cüppe giyen.

c. 115a/12

c.+ler 115b/12

[=2]

cüm‘e Ar. Perşembe ile cumartesi arasındaki günün adı, haftanın altıncı günü.

c. 68a/11

c. (namāz-ı cüm‘e bile) 103b/08

c.+ge (namāz-ı cüm‘e) 115b/02

c. (her cüm‘e) 68a/06, 69a/10

[=5]

Ç

çadır Barınmak maksadıyla yere çakılmış kazıklara keçe, kalın bez, kıl dokuma veya deri gerilmek suretiyle açık havada kurulan, kolayca sökülüp taşınabilir barınak.

ç. 4a/05, 27a/01, 91a/09

ç.+da 100a/03

ç.+ġa 4a/11, 4a/12

ç.+ıġa 5a/07

ç.+nı 4a/10, 43a/03

ç.+nıŋ 104b/05

[=10]

çaf- bkz. çap-

ç.-tı 79a/05, 121a/01

ç.-tılar 102a/02

[=3]

çaġır Şarap.

ç. 25b/12, 26a/02, 135a/06

[=3]

çahār-sū Far. Çarşı

ç. 18b/10

ç. yı Mışrī 43b/01

[=2]

çahār-yār Far. Hz. Muhammed'den sonra halife olan Hz. Ebubekir, Ömer, Osman ve Ali'ye verilen ortak isim, dört halife, hulefa-i raşidin.

ç.+lar 127b/04

ç.+larnıŋ 62a/06

ç. (elḳāb-ı çahār-yār) 115b/06

[=3]

çāk Far. Yırtık, yarık.

ç. 22a/02

[=1]

çaḳ- 1. Vurmak, (Yılan, akrep vs.) sokmak, ısırmak.

ç.-tı 55a/09

ç.-tılar 79b/08

[=2]

çāker Far. Kul, köle, bende.

ç. 14b/10

ç.+iniŋ 24a/05

ç.+leri 15a/13

ç.+lerige 15b/02

ç.+lerniŋ 24b/11

ç. bol- 14a/05, 14a/06, 16a/06

[=8]

çal- Çarpmak, atmak, (Musiki aletlerinin veya ses çıkarmaya yarayan boru, çan, çıngırak, kampana vb.nin) vurmak, üflemek veya gerekeni yapmak suretiyle ses çıkarmasını sağlamak.

ç.-dı 116b/10, 116b/12

ç.-dılar 23b/02, 26a/07

ç.-ıp 135a/04, 138a/02

ç.-urlar 117a/04

ç.-urlar dép 116b/13

[=8]

çālāk Far. Çabuk hareket eden, hareketli, çevik.

ç. 113b/13

[=1]

çaldur- Bir musiki eserini bir çalgı aletiyle icra ettirmek.

ç.-up 121a/04

[=1]

çalış- Çabalamak, gayret etmek.

ç.-adurmen dép 64a/01

ç.-almaydur men 64a/02

[=2]

çalma Sarık.

ç. birle 55a/07

ç.+da 55a/08

[=2]

çandān Far. Çok, pek çok.

ç. 22a/10, 89b/05

[=2]

çapduḳ At takımı.

ç. 42b/09

ç.+ıġa 42b/08

ç. ḳıl- 53a/10

[=3]

çaptur- Atla gitmek, at sürmek.

ç.-dılar 42b/12

[=1]

çar (?)

ç. 104b/13

[=1]

çāra Far. İstenen noktaya varmak, bir engeli aşmak için tutulması gereken yol, çıkar yol.

ç. 92a/04, 104a/02, 130a/09

ç. kıl- 55a/06, 72b/05

ç.+larını 86a/12

ç.+sı 129b/04

ç. tap- 124b/05

ç. yoḳ turur 96a/10

[=9]

çarāġ Far. Yağ kandili ve genellikle mum, meşale gibi ışık veren şey.

ç. 133a/04

ç.+ı 104b/13

ç. dék 48b/01

[=3]

çāşt Far. Kuşluk vakti.

ç. (namāz-ı çāşt) 78b/13

[=1]

çayan Akrep.

ç. 55a/08

[=1]

çef bkz. çep

ç. 109a/01, 109a/02, 51a/01

[=3]

çehre Far. Yüz, surat, sima.

ç.+leri 27a/11

ç.+leridin 103a/13, 110a/10

[=3]

çep Sol.

ç. 97b/02, 110a/12

[=2]

çerik Asker.

ç. 66b/12, 72b/13, 73a/09, 73a/10, 73a/10, 73b/06, 74b/12, 76b/04, 76b/09, 86a/01, 87a/04, 87a/05, 88b/12, 88b/12, 89a/03, 90a/13, 90b/01, 91a/02, 92b/12, 118b/09, 119a/07, 121a/12, 123a/01, 123a/07, 123a/09

ç. bile 74a/01

ç. birle 76a/06

ç.+e (çerige) 102a/03

ç.+i (çerigi) 59b/13, 74b/12, 76a/03, 76b/08, 87a/03, 87b/06, 89a/05, 90a/03, 97a/11, 99b/01, 111b/06, 116a/06, 123a/07, 123a/08, 125b/02, 125b/03, 125b/03, 128b/06

ç.+i bile (çerigi bile) 97a/13

ç.+idin (çerigidin) 75a/06, 75b/09, 100b/01, 120a/09, 125b/04

ç.+ige (çerigige) 73b/01, 76a/02, 96b/10, 100b/12, 128b/04

ç.+im (çerigim) 91b/02

ç.+imiz (çerigimiz) 94a/01

ç.+ini (çerigini) 65a/07

ç.+iniŋ (çeriginiŋ) 62b/02

ç.+iŋler (çeriginŋler) 75a/08

ç.+leri 90b/02, 90b/04, 90b/05, 90b/08, 97a/12

ç.+leridin 97b/03

ç.+ni 75b/03, 75b/08, 76a/05, 129a/05

ç.+niŋ 121a/07

[=73]

çevrül- Daire şeklinde hareket ettirilmek, döndürülmek.

ç.-üp 54a/11, 111b/04

[=2]

çıban Vücudun herhangi bir yerinde ve deri üzerinde meydana gelen iltihaplı kabartı.

ç. 55a/08

[=1]

çıda- Dayanmak, sabretmek.

ç.-yalmas men 63b/01

[=1]

çıḳ- Dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek; (Bir yerden) uzaklaşmak, ayrılmak, (bir yeri) terk etmek; yukarı doğru gitmek, yüksekteki bir yere erişmek, tırmanmak.

ç.-adur 13b/08, 52a/13

ç.-alı 34a/07

ç.-anı 39b/13

ç.-ar 13b/08, 15b/09, 34a/06, 86a/09

ç.-ar dép 83a/03

ç.-ar érdi 113b/07

ç.-arda 85b/09

ç.-ay 13b/10

ç.-ay dép 79a/11

ç.-ıŋ 28a/12, 90a/03

ç.-ıp 4a/12, 7a/10, 8b/01, 8b/10, 14b/09, 17b/02, 23a/08, 24b/09, 25a/06, 25b/10, 30a/03, 31b/05, 31b/07, 38a/03, 42b/13, 45b/06, 46b/04, 47b/07, 48a/08, 49a/12, 51b/09, 68a/11, 72a/12, 74a/07, 74a/13, 74a/13, 78a/10, 78a/13, 79b/07, 80b/03, 102a/01, 107a/09, 115b/04, 116a/11, 132a/09, 135b/05

ç.-ıp édiler 16a/02, 49a/10

ç.-ıpdur 132b/06

ç.-ıpdur men 31b/09

ç.-ḳan 21b/05

ç.-ḳannıŋ 20a/05

ç.-madılar 36a/09, 55a/01, 113b/04

ç.-maŋ 71b/02

ç.-mas 69a/01

ç.-mas dép 57b/01

ç.-mas érdi 7b/06

ç.-may 71b/04

ç.-mış 15b/09

ç.-sun 39b/10

ç.-tı 9a/08, 19b/02, 21b/01, 22b/07, 45b/10, 45b/10, 45b/11, 46a/04, 50b/02, 56a/04, 64a/03, 66a/02, 71a/02, 71a/05, 74a/12, 80b/11, 95a/03, 98a/13, 98b/03, 99a/07, 105a/09, 109a/03, 119b/03, 120a/11, 122a/08, 126a/07, 133a/09, 135a/03, 135b/05

ç.-tılar 9a/12, 9b/06, 19a/13, 35a/01, 36a/09, 39b/11, 41b/07, 45a/12, 46a/02, 47a/12, 53b/01, 63b/06, 100a/03

[=109]

çıḳar- Dışarı çıkmasını sağlamak; (Bir yerden) çıkmak zorunda bırakmak, çıkmaya mecbur etmek, ihraç etmek; vücuttan ayırmak.

ç.-almas 37a/09

ç.-dılar 10a/02, 71b/04, 85b/01, 122a/03

ç.-ġunça 21b/08

ç.-ıŋ 27b/13

ç.-ıp 10a/12, 14a/11, 31b/03, 46b/06, 52a/08, 54a/12, 70b/07, 72a/08, 86a/13, 104b/02, 111b/04, 116a/03, 129a/06, 130a/03, 130b/08, 138a/03

ç.-ıp édiler 56b/05

ç.-ıp érdiler 46b/01

ç.-maġunça 48b/11

ç.-salar 2a/03, 36b/05

ç.-ur 46a/13

ç.-urġa 60a/12, 60a/12

ç.-ur men 105a/04

[=32]

çıḳart- Çıkarmak işini başkasına yaptırmak.

ç.-ıp 43b/13, 46a/09, 46b/10

[=3]

çıray Yüz.

ç.+ı 24b/10

ç.+ıŋ 29b/06

ç.+lar 10a/07

ç.+ları 16a/04, 83b/11

[=5]

çıraylıḳ Güzellik.

ç. 57b/06

[=1]

çırla- Çağırmak, davet etmek, emirle davet etmek.

ç.-dılar 12a/02, 26a/02

ç.-p 25b/11, 90a/07, 127b/12

[=5]

çırlat- Çağırtmak.

ç.-ıp 11b/02, 14b/10, 14b/13, 25a/08, 26b/12, 43b/13, 44a/08, 44a/10, 46b/08, 49a/05, 50a/02, 50b/12, 51b/10, 72b/09, 73a/05, 83a/09, 92b/03, 111b/02

ç.-tı 89a/01

[=19]

çiyek Gömlek yakasını birleştiren bağ.

ç.+i 35a/04, 35a/05, 35a/11

[=3]

çoḳ Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün üstünde bulunan, az olmayan, fazla, ziyade.

ç.+ı (çoġı) 127a/12

[=1]

çolġa- Örtmek.

ç.-ŋlar 27b/01

[=1]

çoŋ Büyük.

ç. 81b/06

ç. bol- 3a/05, 5b/09, 55b/04, 77b/04

ç.+ıġa 112a/02

ç.+ını 111b/12, 111b/13

ç.+ları 88b/08

[=9]

çöl Kumluk, susuz, düz ve geniş arazi, sahra.

ç.+din 49a/11, 111a/05,

ç.+ge 8a/12, 111a/05

ç.+lerde 93b/10

[=5]

çūb-dasta Far. Değnek, çubuk, sopa.

ç. 76b/01, 76b/03

ç. birle 76b/06

[=3]

çugruḳ- Ürpermek.

ç.-tı 20b/05

[=1]

çuḳur Belli bir maksatla kazılmış veya oyulmuş yer.

ç. 38b/12, 85b/06, 86a/04

[=3]

çümeli Karınca.

ç.+ge 137a/06

[=1]

çün bkz çünki

ç. 41b/04

[=1]

çünki Far. (Cümle başı edatı) Çünkü, şundan dolayı ki, şu sebepten ki; ne zaman ki; mademki.

ç. 15a/11

[=1]

D

dād Far. Adalet, doğruluk.

d. (‘adl dād birle) 65a/08

d. (ne dād tiler sén) 21b/11

d. ay- 21b/10

d. ber- 110b/08

d.+ımnı 45a/07

d. ḳıl- 45a/04, 52a/05, 65a/12, 77b/07

d. ḳılış- 55b/12

[=10]

dada Baba.

d.+ları 37a/01

d.+larıdın 37b/06

d.+larını 53b/01, 98a/07

d.+mnıŋ 80a/12, 80a/13

[=6]

dādek Far. Cariye.

d.+niŋ 26b/06

[=1]

dādekçilig Cariyecilik

d.+ge 25a/04, 25b/01

[=2]

dafn Ar. (Ölü için) Gömme, gömülme.

d. ḳıl- 54a/09, 54b/02, 54b/08, 58b/08, 58b/10, 59b/05, 72a/13, 79b/13, 85a/07, 103a/10, 131a/03

[=11]

dāġ Far. Kızgın demirle vücuda vurulan damga, işaret, nişan.

d.+lar 41a/12

d. bol- 41a/12

d. ı ferzend bol- 41a/13

d. ı hicrān bol- 41a/12, 41a/12

d. ı la'nat 100a/13

[=6]

daḫlī Ar. Bir işe karışmış olma, müdahale.

d. ḳıl- 135a/06

[=1]

dā'ıra Ar. Bir yerde belli bir iş için ayrılmış bölüm.

d.+sıdın 21b/01, 22b/06

[=2]

dalālat Ar. Yol gösterme, kılavuzluk, rehberlik, aracılık.

d. ḳıl- 28a/12, 28b/02, 60b/04

[=3]

daldarḳa- Siper etmek.

d.-p 128a/04, 128a/06

[=2]

dalīl Ar. Bir şeyin varlığını, aslını, ne olduğunu ispatlamaya yarayan şey, burhan, kanıt, beyyine.

d. (bī-cān-ı dalīl) 13b/02

d. birle 73a/08

[=2]

daluv Ar. Su kovası.

d.+nı 39b/08, 39b/10, 39b/11

[=3]

dāne Far. Başlı başına bir varlık teşkil eden şeylerin her biri için kullanılan sayı birimi, adet.

d. 33a/11, 33b/02, 33b/08

[=3]

dānış-mand Far. İlim sahibi kimse, bilgin, alim.

d. 14b/06

[=1]

dār Far. İdama mahkum olanların asıldığı darağacı.

d. ét- 127a/01, 127a/01

[=2]

ḍarb Ar. Vurma, vuruş.

ḍ.+ıdın 109a/05

[=1]

dar-gāh Far. Bir büyüğün, büyük bir yerin herkes için başvurma yeri olan kapısı, huzuru, eşiği.

d.+ıda 37b/06

d.+ıdın 36a/11

d.+ıġa 122a/02

d.+ıŋġa 47b/11

[=4]

dar-ḥāl Far. O anda, hemen, hiç vakit geçirmeksizin, süratle, acilen.

d. 19b/08, 34a/08, 39a/08, 42b/02, 42b/04, 79b/03, 88b/13, 89a/01, 108a/06, 125b/03

[=10]

darıt- Getirtmek, çekmek, ulaştırmak ve takdim etmek.

d.-tılar 49a/02

[=1]

daryā Far. Deniz.

d. 22b/02, 22b/03

d. (daryā daryā) 106b/01

d.+da 79b/02

d.+daḳı 16b/01

d.+dın 45b/09, 111a/04

d.+ġa 111a/03, 111a/05

d.+nıŋ 54a/09, 54b/04, 54b/08

d.+sı 90b/10, 108a/07

d.+sıġa 106b/06

d.+sınıŋ 48b/02

d.+yı (dürr-i daryā-yı nebī) 63b/08

[=17]

dastār Far. Sarık.

d. 88a/09

d.+ını 114a/11

d.+larını 63a/06, 75b/12

[=4]

dastūr Far. İzin, ruhsat, müsaade.

d. ber- 4b/08, 5a/09

ı ḫan 46a/11, 51a/03

[=4]

dast-yazu El yazısı.

d.+sıġa 126a/06

[=1]

davā Ar. İlaç, derman, şifa.

d. 137b/07

d. ḳıl- 137b/10

[=2]

da‘vā Ar. Bir meziyetin kendinde bulunduğunu ileri sürme, iddia.

d.+sı 21b/02, 22b/07, 116b/02,

[=3]

düvvüm Far. İkincisi.

d. 79a/06

[=1]

de- bkz. **dé-**

d.-r érdiler 6a/12, 10b/05

[=2]

deh-bān Far. Köy ağası, köy bekçisi.

d. 38b/06

[=1]

dem Far. Zaman, an, çağ.

d. 7b/03, 97b/09, 127b/08

d.+de 99a/06, 120a/12

d.+ġa 67a/04

d.+ġaça 94b/03

[=7]

derd Far. İnsana ıztırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü.

d.+i 137a/01

d. ḳıl- 137a/02

[=2]

derece Ar. (Maddî veya manevî bir kıymet ölçüsüne göre sıralanan şeylerde) Bulunulan yer, kademe, seviye, mertebe, mevki veya safha.

d.+lerini 136a/10

[=1]

der-elem Far. Elem içinde.

d. bol- 81b/06

[=1]

der-ġażab Far. Gazap içinde.

d. bol- 45a/03, 71a/06

d. ol 46a/04

[=3]

der-kār Far. Belli, aşikâr.

d. 96a/07

[=1]

darvāze Far. Kale ve şehirlerin, külliyelerin büyük giriş kapısı.

d.+de 6b/12, 52b/13

d.+din 16a/13, 50b/10

d.+ġa 16a/02

d.+ge 122a/09

d.+lerge 122a/03

d.+ni 90b/05

d.+side 114a/02

d.+sige 90a/11

[=10]

deşt Far. Bozkır, ova, sahra, çöl.

d.+i 38b/12

d. i (menzil-i deşt-i Kerbelā) 91a/07

d. i Kerbelā 35a/10, 35b/06

d. i Kerbelā'da 91a/09, 103b/03, 118b/08, 124b/02, 125b/11, 126a/13, 131b/05, 132b/03, 137b/02

d. i Kerbelā'dur 90b/10

d. i Kerbelā'ġa 90b/08, 130b/12

d. i Kerbelā'nıŋ 103a/08, 104a/13, 108a/08

[=19]

devlet Ar. Belli bir toprakta bir hükümet idaresi altında teşkilatlanmış bulunan bağımsız siyasi topluluk, milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli.

d. 8b/05, 29a/11

d. i 'ızzat ve hürmetini 11b/06

d.+lar (ṣāḥib-i devlet) 115b/03

[=2]

devletlig Devletli.

d. 12a/13

[=1]

dé- Demek, söylemek; ad vermek, adlandırmak, vasıflandırmak; düşünmek, niyet etmek; saymak, kabul etmek.

d.-di 3b/13, 4a/03, 4b/04, 4b/07, 4b/12, 5a/09, 7a/07, 7a/08, 7a/09, 7b/01, 7b/04, 7b/11, 9b/02, 9b/04, 10b/12, 11a/01, 12a/03, 12a/04, 12a/05, 12a/11, 13b/01, 13b/09, 13b/10, 14a/01, 14a/06, 14a/08, 14a/09, 14b/08, 14b/13, 14b/13, 17b/08, 17b/14, 18a/07, 18a/09, 19a/01, 19a/03, 19a/10, 19b/10, 19b/12, 21b/11, 21b/13, 22a/01, 22a/03, 22a/08, 23b/09, 24a/11, 24b/06, 24b/07, 25a/05, 25a/07, 25b/08, 26a/04, 26a/12, 26a/12, 26a/13, 26b/03, 29a/02, 29a/03, 29a/10, 29a/11, 29b/05, 29b/07, 29b/07, 29b/09, 29b/11, 30a/01, 30a/05, 30a/11, 30a/12, 30a/13, 30b/02, 30b/03, 30b/05, 30b/08, 33b/08, 43a/07, 45a/07, 45a/09, 45b/03, 46a/07, 46a/12, 46b/03, 46b/08, 48a/05, 51a/08, 51b/01, 55a/11, 55a/13, 62a/05, 62a/10, 62a/12,

62b/01, 62b/04, 62b/08, 62b/10, 63b/01, 65b/02, 65b/07, 69a/07, 72b/11, 73a/06, 73a/09, 74b/09, 74b/11, 77b/06, 77b/08, 77b/09, 78a/02, 78a/03, 78a/05, 81a/07, 81b/02, 81b/07, 82b/03, 82b/04, 82b/06, 83a/11, 83a/12, 85a/10, 86a/08, 86a/11, 88a/06, 88a/10, 88b/05, 88b/11, 89a/02, 89a/13, 90b/04, 91a/11, 91a/13, 91b/03, 91b/05, 92b/02, 92b/05, 93a/04, 93b/04, 93b/13, 94a/09, 95a/04, 98a/03, 98a/05, 98a/11, 98b/01, 99a/10, 99a/11, 99b/02, 101b/09, 104b/01, 105b/02, 105b/08, 107a/04, 107b/01, 107b/09, 107b/13, 107b/13, 109a/13, 109b/11, 110b/05, 111b/12, 113a/02, 114a/08, 114b/07, 114b/08, 114b/13, 115a/08, 116a/06, 116b/12, 119a/12, 119b/13, 120a/05, 120a/07, 120a/08, 121b/09, 123b/07, 123b/08, 124a/03, 124b/04, 124b/10, 126b/11, 127b/08, 127b/11, 128a/01, 131b/02, 131b/13, 132a/06, 132a/10, 132a/12, 132b/06, 132b/10, 133a/02, 133a/03, 133a/12, 133b/05, 133b/10, 133b/13, 134a/04, 136b/12, 136b/13, 137a/02, 137a/10, 137b/03, 137b/08,

d.-di érse 17b/01, 121b/07, 124b/07

d.-diler 5a/12, 8a/07, 8b/08, 9b/04, 11b/09, 13b/02, 14a/04, 14a/05, 16b/12, 17a/01, 17b/05, 18b/01, 18b/07, 19a/02, 19a/04, 19a/06, 20b/07, 20b/13, 21a/04, 21b/03, 21b/04, 21b/12, 22a/03, 25a/13, 25b/03, 26b/05, 27a/01, 27a/01, 27a/04, 27a/05, 27a/06, 27b/01, 27b/03, 27b/06, 27b/08, 27b/11, 28a/02, 28a/03, 28a/04, 28a/05, 28a/06, 28a/08, 28a/09, 31b/01, 31b/06, 31b/08, 31b/13, 32b/10, 33a/01, 33a/03, 33b/01, 34a/07, 34a/12, 34b/09, 35a/12, 35b/01, 35b/03, 35b/05, 35b/09, 35b/10, 35b/13, 36a/07, 39b/01, 40a/07, 45a/11, 46a/13, 49b/06, 49b/07, 49b/12, 50a/07, 50a/09, 50a/11, 50b/04, 50b/10, 51b/09, 52a/07, 55b/01, 55b/07, 56a/12, 56b/13, 57a/09, 57a/12, 57b/01, 58a/11, 58b/03, 58b/13, 59a/06, 59a/12, 60a/09, 60a/13, 61a/05, 61a/09, 61b/01, 61b/02, 61b/04, 62a/03, 62a/08, 63a/03, 63a/05, 63a/12, 63b/04, 63b/10, 64a/12, 65b/03, 65b/07, 65b/13, 66a/06, 66b/02, 66b/03, 67a/07, 67a/11, 67a/12, 67b/01, 67b/05, 68b/09, 69b/04, 70a/05, 70a/08, 70a/09, 70a/13, 71a/12, 72a/03, 72b/03, 72b/04, 73a/13, 73b/12, 73b/12, 74a/04, 74a/06, 75b/04, 75b/09, 76a/11, 76b/08, 76b/12, 77a/01, 77a/02, 77a/04, 77a/13, 77b/10, 78a/08, 78b/01, 78b/06, 78b/11, 79a/10, 79b/05, 80b/01, 80b/05, 80b/08, 80b/09, 80b/10, 81b/12, 82a/06,

82a/08, 82a/10, 82b/02, 82b/11, 84a/04, 84a/06, 84a/11, 84b/11, 84b/12, 85a/11, 85a/13, 86b/12, 87a/09, 87a/11, 87a/12, 87b/02, 88a/01, 88a/03, 88b/04, 89b/01, 89b/03, 89b/09, 89b/11, 89b/12, 90a/03, 90a/04, 90a/08, 90b/10, 91b/04, 91b/06, 92a/04, 92b/07, 93a/07, 95a/05, 95a/07, 95a/08, 96a/02, 96a/06, 96a/10, 97a/07, 100a/06, 100b/07, 101b/08, 102b/06, 102b/08, 103b/11, 105b/11, 106b/11, 107a/06, 107a/10, 107a/12, 107b/06, 107b/12, 108a/01, 109a/11, 110b/07, 110b/10, 114a/10, 114a/13, 114b/05, 114b/10, 116a/05, 117a/04, 122b/02, 122b/11, 122b/12, 124a/05, 125a/09, 125b/12, 126b/03, 126b/09, 132a/01, 132a/11, 133b/04, 133b/07, 134a/03, 134a/07

d.-diler dép 85a/05

d.-diler érse 22a/04, 33a/06, 33b/05, 46a/08, 61a/03, 61b/08, 77a/11, 118b/11, 138a/11

d.-dim 44a/04, 88b/04, 88b/07, 92b/09, 111a/09

d.-gen 37a/11, 40a/08, 74a/10, 74a/13, 79a/02, 86b/07, 99a/12

d.-genler 124b/12

d.-gey 5b/10, 31b/02

d.-medim 134b/06

d.-meseŋiz 88a/02

d.-p 2a/13, 2b/03, 3a/01, 3a/02, 3a/12, 4a/07, 4a/09, 4a/11, 4b/03, 4b/03, 4b/09, 4b/12, 4b/13, 5a/01, 5a/03, 5a/08, 5b/02, 5b/09, 5b/10, 6a/02, 7a/01, 7a/11, 7b/02, 8a/07, 8b/04, 8b/12, 9b/11, 9b/12, 11a/12, 11b/11, 12a/01, 12a/06, 12b/09, 14a/10, 14a/12, 14b/05, 15a/08, 15b/12, 16a/10, 16a/11, 16b/09, 17a/05, 17a/09, 17a/13, 17b/01, 17b/03, 17b/07, 18a/03, 18a/13, 18b/03, 19b/02, 19b/10, 19b/13, 20a/02, 20a/09, 20b/01, 20b/03, 20b/11, 20b/14, 21a/09, 21b/02, 21b/06, 22a/10, 22b/08, 23a/01, 23a/05, 23a/07, 23a/08, 23b/11, 23b/13, 24a/05, 24a/08, 24a/10, 24a/13, 24b/08, 25a/01, 25a/07, 25b/04, 25b/10, 26a/01, 26b/01, 26b/08, 26b/10, 27b/13, 28a/10, 29a/05, 29a/08, 29b/03, 30a/07, 30b/06, 30b/11, 31a/11, 31b/03, 31b/10, 32a/02, 33a/06, 33a/09, 34a/01, 34a/11, 34b/06, 34b/10, 35a/06, 36a/05, 36a/06, 37a/06, 37a/10, 37b/03, 37b/12, 38a/04, 38a/10, 38b/10, 38b/11, 38b/12, 39a/04, 39a/08, 39b/02, 39b/11, 40a/03, 40a/04, 40a/10, 40a/13, 40b/08, 40b/13, 42a/11, 42a/13, 42b/01, 43a/12, 43b/07, 43b/12, 44a/05, 44a/08, 44a/10, 44b/01, 44b/10,

45a/06, 45a/08, 45a/13, 46b/02,
46b/06, 46b/09, 46b/13, 47b/12,
48a/01, 48a/12, 48b/07, 48b/09,
49a/01, 49a/04, 49b/02, 49b/08,
49b/10, 50a/05, 50b/04, 50b/06,
50b/09, 51a/06, 51a/08, 51a/09,
51a/12, 51a/13, 51b/05, 52a/01,
52a/05, 52a/09, 52a/13, 52b/10,
52b/12, 53a/08, 53a/09, 53b/04,
53b/12, 53b/13, 54b/01, 55a/01,
55a/03, 55a/05, 55b/13, 56a/05,
57b/02, 57b/04, 57b/08, 58a/02,
58a/08, 59a/06, 59b/02, 59b/09,
59b/13, 60a/07, 60b/02, 60b/08,
60b/09, 61b/13, 64a/01, 64a/03,
64a/09, 64b/09, 65a/13, 66a/01,
66a/04, 66a/06, 66a/09, 66a/13,
66a/13, 66b/06, 67b/07, 67b/09,
68a/01, 68a/08, 68b/03, 68b/07,
68b/12, 69a/12, 69a/13, 69b/01,
69b/05, 69b/11, 70a/03, 70a/12,
70b/02, 70b/05, 70b/09, 71a/01,
71a/05, 71a/07, 71b/03, 71b/06,
71b/10, 71b/12, 71b/13, 72a/03,
72a/10, 72a/13, 72b/01, 72b/12,
73a/07, 73a/08, 73b/06, 73b/09,
74a/04, 74a/11, 74a/13, 74b/03,
75a/01, 75a/03, 75a/09, 75a/13,
75a/13, 75b/04, 75b/06, 75b/08,
76a/02, 76a/08, 76a/13, 76b/05,
76b/05, 77a/13, 77b/01, 77b/02,
77b/09, 78a/12, 78b/03, 78b/04,
78b/06, 78b/08, 78b/13, 79a/02,
79a/04, 79a/11, 79a/12, 79b/06,
79b/11, 80a/03, 80a/04, 80a/13,
80b/03, 80b/07, 80b/08, 81a/02,
81a/05, 81b/04, 82a/11, 82a/12,
82b/01, 82b/09, 83a/03, 83a/03,
83a/08, 83b/03, 83b/05, 84a/01,
84a/12, 84b/03, 84b/06, 84b/13,
85a/05, 85a/05, 85a/12, 85b/08,
86a/03, 86a/08, 86a/12, 86b/07,
87a/01, 87a/05, 87a/06, 87a/08,
87a/12, 87b/03, 87b/06, 88a/04,
88a/07, 88b/12, 88b/13, 89a/04,
90a/06, 90a/12, 90b/11, 91a/04,
91a/06, 91a/09, 91a/12, 91b/07,
92a/08, 92a/11, 92b/10, 92b/13,
93a/12, 93b/02, 93b/06, 93b/12,
94a/02, 94a/05, 94a/08, 94b/04,
94b/12, 95a/02, 96a/07, 96b/10,
98a/01, 98a/04, 98a/07, 98b/04,
98b/06, 98b/09, 98b/12, 99b/04,
99b/09, 100a/05, 100a/08, 100b/01,
100b/04, 100b/11, 101a/07, 101a/11,
101b/03, 101b/05, 102a/08, 102a/09,
102b/01, 103a/01, 103a/06, 104a/03,
104a/08, 104b/08, 105a/05, 105b/04,
106a/02, 106a/06, 106a/11, 106b/03,
106b/08, 107a/01, 107a/03, 107b/03,
108a/13, 108b/12, 109b/08, 109b/09,
109b/13, 10b/09, 110a/06, 110a/09,
110b/09, 111b/10, 111b/10, 111b/12,
112a/03, 112a/05, 112a/10, 112b/10,
113a/07, 113a/13, 114a/05, 114a/09,
114b/02, 115a/01, 115a/05, 115a/09,
115a/13, 115b/01, 115b/09, 116a/09,
116b/06, 116b/13, 117a/01, 117a/10,

117a/13, 119a/06, 119a/08, 119a/13, 119b/02, 120b/11, 120b/13, 121a/03, 121a/08, 121b/01, 121b/03, 121b/03, 121b/12, 122a/04, 122a/11, 122b/05, 122b/06, 122b/10, 123a/01, 123a/04, 123a/06, 123b/02, 123b/11, 124a/12, 124b/13, 125b/09, 126a/03, 126b/13, 127a/01, 127a/06, 127b/01, 128b/04, 130a/03, 130a/12, 131a/11, 131b/07, 132a/02, 132a/08, 133a/04, 134a/08, 134b/02, 134b/06, 134b/07, 135a/02, 135a/04, 135a/06, 135a/13, 135b/02, 135b/03, 137b/09, 137b/11, 138a/09

d.-p (ḥasābsız uçmaḳġa kirgey dép) 58a/11

d.-p (ibermek kerek dép) 56a/06

d.-p (İbni Yemen dép) 50a/08

d.-p (ḳayda édiŋiz dép) 10a/09

d.-p (ḳırḳınlar dép) 56a/01

d.-p (kötergüçi bar dép) 58b/04

d.-p (nége yémeydürler dép) 56b/11

d.-p (tegdi mü dép) 61b/03

d.-p (tileydürler dép) 61a/11

d.-p (Yūsüf dép) 49b/11

d.-pdür 71a/12, 73a/12, 77b/08, 121b/09

d.-pdürler 54b/08

d.-r 3b/10, 46b/13, 66b/09, 68b/13, 89a/06

d.-r érdi 116b/03

d.-r érdiler 69b/08, 82a/01, 113b/12, 127b/05

d.-r érdiler érse 7a/02

d.-rler 38b/07, 93b/13, 62b/07, 98a/08, 119b/06

d.-r sén 17b/06, 30b/01

d.-r sén dép 119b/02

d.-r sizler 56a/12, 67a/13

d.-r sizler dép 76a/12

d.-se 15a/02, 15a/03, 26a/01, 26b/09

d.-seler 18a/04, 41b/08, 95a/01

d.-seler érdi 38a/11

d.-sem 11b/11, 56b/05, 66a/11, 66a/12, 69a/06, 69a/06

d.-seŋiz 82b/07

d.-ydür 24b/02, 74a/06, 86b/11

d.-ydürler 94a/12

[=975]

dégil Bulunduğu cümledeki bir hususu ret, diğerini veya diğerlerini kabul ve ispat eden bir bağlaç gibi kullanılır.

d. 29b/13

[=1]

dék (Son çekim edatı) Gibi.

d. 11b/03, 31b/10, 33a/08, 40a/13, 42a/05, 48b/01, 76a/04, 95a/06, 104b/02

d. (alġan dék) 36b/02

d. (an dék) 102b/08, 102b/09

d. (anıŋ dék) 17b/06, 86b/09, 86b/12, 94b/01

d. (ay dék) 133a/05

d. (barġu dék) 109a/13

d. (bolġay dék) 17a/09

d. (ceng-i bısyār bolġu dék) 92a/02

d. (çarāġ dék) 48b/01

d. (elif dék) 48a/04

d. (eşek dék haŋra-) 138a/02

d. (fīl dék) 62b/05

d. (Herī'niŋ günası dék) 103a/02, 106b/05, 137a/08

d. (ıt dék) 111b/04

d. (ıt dék ulu-) 138a/02

d. (ḳayyūm bolġan dék) 58a/03

d. (kéçe dék bol-) 122a/06

d. (kéçeki dék) 111b/09, 111b/11

d. (körgen dék) 58a/06

d. (kuş tili dék) 40a/02

d. (māh-ı tābān dék) 101a/03

d. (meniŋ dék) 25a/12

d. (mūr malaḫ dék) 122a/06

d. (ot tutaşḳan dék) 136b/13

d. (ölgen kişiler dék) 39b/03

d. (öz ferzendi dék) 13a/02

d. (seniŋ dék) 28b/11, 124b/11, 134a/08

d. (su bolġu dék) 110a/03

d. (şīr-i ġurrān dék) 63a/08, 94b/09, 99a/08

d. (talunay dék) 63b/07

d. (tolanay dék) 131a/13

d. (tolunay dék) 63a/07

d. (uy dék) 126b/05

[=52]

dīdār Far. Yüz, güzel yüz, çehre.

d.+ı birle 58a/07

[=1]

Dıḥya-ı Kelbī Hz. Peygamber'in Herakleios'a elçi olarak gönderdiği sahabe.

D. 32a/07, 32a/13, 32b/03, 32b/08

D.+ni 32a/12, 32b/04

D.+niŋ 32a/13

[=7]

dımāġ Ar. Şuur, bilinç, akıl.

d.+ı 105a/01

d.+ıġa 52b/11

[=2]

Dımaşḳ Şam.

D. 128b/07, 128b/08, 128b/09, 129a/06, 138a/05

D.+ġa 129a/13, 129a/13

D.+nıŋ 128b/04

[=8]

Dımaşḳī Şamlı.

D. 116a/10

D.+ġa 116a/09

[=2]

dırīġ Far. Esirgeme, kıyamama.

d. 64b/08

[=1]

dırīġā bkz. dırīġ

d. 102a/13

[=1]

dīv Far. Dev.

d. 27b/07, 110b/13

d. (fırışta birle dīv) 111a/03, 111a/06

[=4]

dīvāna Far. Çılgın, deli, mecnun.

d. 17b/04

d.+dur 52a/06

d. bol- 111b/04, 135b/03

[=4]

dīvāna-vār Far. Deli gibi.

d. bol- 41a/08

[=1]

dīde Far. Göz.

d.+m 11a/01

d. i (nūr-ı dīde) 76a/12

d.+leri (nūr-ı dīde) 1b/06

d.+m (nūr-ı dīde) 112b/07

d. yi (nūr-ı dīde) 63a/10

[=5]

dīger Far. Başka, öteki, öbür, sair.

d. bile 111b/06

[=1]

dil Far. Gönül, yürek.

d.+im (cān dilim birle) 24b/13

[=1]

dil-bend Far. Gönül bağlayan.

d.+imni (ferzend-i dilbend) 50b/08

[=1]

dīn Ar. İnsanların yaratıcı olarak kabul ettikleri üstün güce olan imanlarını, ona yapacakları ibadetlerin bütününü ve bu imana göre davranışlarının nasıl

olması gerektiğini düzenleyen inanış yolu.

d. 113a/12

d.+iġa 15b/12, 29b/11, 29b/11, 32a/02, 62a/03

d.+imiz 113a/12

d.+imizni 19a/08

d.+ini 19a/09, 28b/12

d.+ide 53a/08, 53a/09

d.+idin 31a/10

d.+leri 137b/04, 137b/08

d.+leri éken dép 113a/13

[=16]

dīşvār Far. Zor, güç.

d. 16a/09

d. kel- 61a/03, 83a/06

[=3]

dorġa Miğfer, tolga.

d. 85b/01

d.+sını 85b/01

[=2]

dos-dār bkz. dost-dār

d. 99a/09

[=1]

dost Far. Birini riyasız ve samimi duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis.

d. 37a/02, 87b/07, 111a/08, 120b/01

d. bol- 115a/10

d. édiler 87b/13

d. tur- 3b/04

d.+um 34b/04, 36a/13, 36b/01, 36b/02

d.+uŋ 93b/05

[=12]

dost-dār Far. Dosta bağlı, dostu seven.

d.+ı ḫānedān 113b/04, 114a/08, 115a/05

d.+ı ḫānedānlar 123a/03

d.+ı ḫānedanġa 123a/09, 136a/01

d.+ı ḫānedānnı 122b/06

[=7]

du‘ā Ar. Güçsüzlük ve ihtiyacını ortaya koyarak Allah’a yalvarma, bir şeyin olmasını veya olmamasını isteme, yakarış, niyaz.

d. 50b/07, 97a/07

d.+da 91b/07

d. ḳıl- 16b/10, 16b/12, 48a/13, 48b/01, 61b/05, 93b/06, 97a/06, 108a/13, 114a/12, 123b/03, 127b/04

d.+ları 97a/09

d.+larını 50b/01, 93b/07, 97a/07

d.+larnıŋ 108b/04

d.+nı 108b/05

d.+nıŋ 108b/01

d. tekbīr ḳıl- 18a/01, 51b/10

[=23]

dūçār Far. Uğramış, tutulmuş, yakalanmış.

d. bol- 125b/06

d. ḳıl- 22b/04

[=2]

duhul Ar. Bir çalgı aleti

d. 26a/07

[=1]

Duldul Hz. Ali'nin atı.

D.+larıġa 76a/01

D.+nı 64b/01

D.+nuŋ 64b/04

[=3]

dunyā < Ar. *dünyā* İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

d. 22b/08, 28b/05, 36b/01, 36b/12, 87b/08, 99b/10, 100b/06, 106b/08, 114a/13

d. bile 126b/10

d.+da 16a/05, 82b/07, 100b/11

d.+dın 11a/11, 12b/10, 22a/12, 22b/05, 35b/03, 56a/08, 56b/02, 70b/04, 93b/06, 97a/10

d.+dur 38b/01

d.+ġa 136b/07

d.+nı 85a/03

d.+nıŋ 20b/12, 87b/07, 93b/13

d.+nıŋ (hāk-i dunyā) 82b/08

d. üçün 88b/02, 92a/13, 95a/12

d. yı fānī 98b/08

[=34]

dur < Ar. *durr* İnci.

d.+ca 47a/06

d. ı daryā-yı nebī 63b/08

[=2]

durūd Far. Dua, medih, övme sözü, selam.

d. 34b/03, 36a/13

[=2]

dūşanba Far. Pazartesi günü.

d. 6a/03

d. (her dūşanba küni) 6a/05

[=2]

dūzaḫ Far. Cehennem.

d. 36b/06, 86a/08

d.+daḳı 6a/05

d.+dın 33a/07

d.+dın (ātāş-ı dūzaḫ) 54a/05

d.+ġa 79b/09, 92a/13

d.+nı (ātāş-ı dūzaḫ) 33a/06

[=8]

dūzaḫī Far. Cehenneme mensup, cehennemlik.

d.+larnı 6a/05

[=1]

düşmen Far. (Birine karşı) İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, yağı, hasım, adu.

d. 10b/13, 85b/12, 85b/12, 85b/13, 96a/07, 96b/10, 101a/13, 102b/11, 105a/04

d. bol- 77a/05, 88b/03, 90a/02, 92b/01, 135b/11

d.+ler 14b/12, 80a/04, 83b/13, 85a/05, 87a/12, 95a/04, 96a/02, 106b/06

d.+lerdin 84b/03

[=23]

düşmenlig Düşman olma durumu.

d. ḳıl- 132b/08, 19b/13

[=2]

E

ebter Ar. Kendisinden sonra zürriyeti kalmayan (kimse).

e. (ḫayrān-ı ebter) 97b/07

[=1]

Ecder bkz. İmām Mālik Ecder

e. (İmām Mālik Ecder) 125a/11

e. turur 62b/06

[=2]

ecderhā Far. Milletlerin hayal gücüne göre değişik şekillerde tasarlanan, genellikle kanatlı, gövdesi aslana, kuyruğu yılana benzeyen, ağzından ateş püsküren korkunç masal canavarı.

e. 127b/08

[=1]

eçkü Geviş getirenlerden, eti, sütü, derisi ve pöstekisi için yetiştirilen, çenesinde sakalı bulunan, bitkilere çok zararlı, evcil memeli hayvan. *Capra hircus*.

e. 69a/02

e.+ge 9a/08

e.+leri 78a/13

e.+nüŋ 137a/03

e.+ŋiz 78a/11

e.+si 9a/07

[=6]

eger I Şart anlamını güçlendirmek için şart cümlelerinin başına getirilir, şayet.

e. 3b/06, 3b/07, 4b/08, 7a/10, 8b/03, 11b/10, 12b/02, 16a/05, 24b/05, 25b/01, 25b/13, 27b/07, 37a/08, 40a/07, 44b/09, 44b/09, 45b/02, 45b/02, 55a/04, 59b/08, 60b/07, 66a/08, 66a/11, 66b/01, 66b/03, 73b/01, 73b/13, 81a/07, 83b/01, 85b/09, 86a/10, 86b/06, 87b/01, 87b/05, 88a/02, 88a/04, 88b/08, 89a/12, 92b/03, 95a/03, 96a/05, 96b/09, 97b/05, 99b/04, 105b/03, 106a/09, 106b/02, 109a/12, 120a/02, 120a/04, 120a/05, 126a/13, 130a/11

[=53]

eger II Binicisinin, üzerine oturması için binek hayvanlarının sırtına konulan nesne.

e.+i 102a/02

[=1]

egri Doğru ve kırık çizgi biçiminde olmayıp yönünü değiştirerek devam eden, aynı istikamet üzere gitmeyen, çarpık.

e. 94b/07

[=1]

ehl Ar. Bir yerin, bir topluluğun halkından olanlar, oraya mensup bulunanlar, cemaat.

e. 101a/09

e.+ı ḳāfıla 40a/08

e.+i 83b/04, 90a/02, 122b/10

e. i ʻālemge 82a/02

e. i avlād-ı birle 62a/09

e. i avlād bile 91b/05

e. i avlādıların 108b/07

e. i avlādımnı 91b/03

e. i beyt 41a/01

e. i beytleri 103a/05, 130b/05, 114a/07, 131a/04

e. i beytleri bile 103b/12

e. i beytleri birle 80b/10

e. i beytlerige 120b/13

e. i beytlerini 84b/07, 109b/01, 113a/10, 113a/13, 114a/03, 116a/01, 130a/02

e. i beytleriniŋ 113b/07

e. i ġāvġanıŋ 72a/01

e. i islām birle 62a/02

e. i muḥıb-i ḫānadān 90b/10

e.+ige 74b/02, 74b/03, 122b/02,

e. islām 62a/02

[=33]

el bkz. él

e.+din 7a/13

e.+ge 28a/12

e.+niŋ 8a/03

[=3]

elçi bkz. élçi

e. 42b/04, 42b/05, 42b/07, 72b/07, 130b/01

e.+ge 42b/07, 130b/01

e. ḳıl- 48b/04

e.+si 130a/04

[=9]

El-ḥamdüli'llah Ar. Allah'a hamdolsun, şükürler olsun, hamdülillah.

e. 114a/08

[=1]

El-ḥamdüli'llahişükrā Ar. Allah'a hamd ve şükürler olsun.

e. 17b/13

[=1]

El-ḥükmüli'llah Ar. Hüküm Allah'ındır anlamında bir söz.

e. 131b/13

[=1]

elif Ar. Arap alfabesinin ve Türkler'in İslamiyet'i kabullerinden 1928 harf inkılabına kadar 9 – 10 asır boyunca kullanmış oldukları alfabenin ilk harfi ve bu harfin adı.

e. dék 48a/04

[=1]

elig bkz. élig

e. 123a/07, 123a/09, 127b/13, 98b/13

[=4]

elḳāb Ar. Lakaplar, unvanlar.

e. ı çahār-yār 115b/06

[=1]

em- (Bir şeyi) Dudak, dil ve nefes yardımı ile içine çekmek.

e.-di 42a/10, 80b/04

e.-diler 7b/12

e.-e turġan 37b/02

e.-mediler 6b/01, 6b/07

e.-mes érdiler 6b/01

[=7]

emçek Meme.

e.+i (emçegi) 7b/05, 103b/10, 107b/03

e.+ide 7b/07

e.+in 7b/04

e.+ni 6a/12, 7b/08

[=7]

emgel- Eziyet, acı çekmek.

e.-diler 68b/11

[=1]

emgen- Zahmet çekmek, üzülmek.

e.-diler 94a/13

[=1]

Emīr Abā Müslim Abbasî ihtilalinin önde gelen şahsiyetlerindendir.

E.+ni (ḥażrat-ı Emīr Abā Müslim) 93b/08

[=1]

emiz- bkz. émiz-

e.-geli 37b/01

[=1]

Emri ma'rūf mehri münker İyiliği emredip kötülükten vazgeçirmeye çalışma yönündeki faaliyetler için kullanılan dinî, ahlaki ve hukuki bir tabir.

e.+ġa 67b/04

[=1]

endīşe Far. Kaygı, tasa, gam, keder.

e.+din 88b/04

e.+ge 67b/12, 87a/05

e. ḳıl- 94b/04

[=4]

engīz Far. Tahrik eden, uyandıran.

e. 23a/08

e. ét- 37b/09

[=2]

enver Ar. Çok (daha, en, pek) nurlu, çok parlak ve aydınlık.

a. (māh-ı enver) 97b/12

[=1]

erkek Canlı varlıkların üreme bakımından ayrıldığı iki cinsten dişisini dölleyecek şekilde yaratılmış olanı, dişinin karşıt cinsi, er.

e. 19b/06

[=1]

'erş < Ar. *'arş* İslam inancına göre göğün en yüksek katı, alem tasavvurunda en yüksek nokta.

'e. 49a/03

'e.+ge 31b/09

'e. i 58b/04

[=3]

erte bkz. érte

e.+ge 70b/09

e.+sige 52b/02

[=2]

esb Far. At.

e. i bād-pāy 97b/03

[=1]

Esedu'llah Allah'ın aslanı, Hz. Ali'nin lakabı.

E. dép 75a/13

[=1]

esīr Ar. Savaşta düşman eline düşen kimse, tutsak.

e. ḳıl- 19a/09, 59b/09, 60a/01, 62b/04, 108b/09

[=5]

eş Yar, dost, arkadaş, hemhal.

e. ḳıl- 65a/13

[=1]

eşek Tek parmaklılardan, uzun kulaklı, attan küçük binek ve yük hayvanı, merkep. *Equus asinus.*

e. dék haŋra- 138a/02

[=1]

eşit- İşitmek, duymak; haber almak, öğrenmek; dinlemek.

e.-gil 117a/02

e.-iŋ 89a/10

e.-ip 2a/02, 10b/08, 22a/05, 32a/02, 34a/08, 36a/02, 36a/09, 39b/13, 44a/07, 53a/02, 55a/04, 55b/08, 56b/01, 60b/06, 62a/01, 65b/04, 65b/10, 72b/09, 72b/11, 73a/13, 77b/01, 81a/01, 81a/03, 87b/06, 92a/11, 96a/11, 98b/06, 103b/11, 114a/06, 118b/02, 119a/04, 121b/10, 130b/02, 133a/02, 133b/04, 133b/07, 136b/01

e.-ip édim 58a/09, 59a/04

e.-ip érdi 82a/02

e.-ip turur men 120b/05

e.-mediŋiz mü 81b/09

e.-mey 75a/02

e.-ti 43a/10

e.-tim 98b/08

[=47]

eşitil- İşitilmek, duyulmak.

e.-di érse 75b/05

[=1]

ey (Seslenme ünlemi) Ey, hey.

e. 2a/11, 3b/13, 5a/11, 7a/07, 7b/03, 7b/10, 8b/05, 9a/13, 9b/01, 9b/03, 10a/09, 10b/11, 10b/12, 13a/11, 14a/09, 14b/04, 14b/07, 14b/10, 14b/13, 15b/08, 16a/05, 16a/07, 16b/12, 17b/03, 17b/11, 18a/04, 18b/13, 19a/08, 25b/09, 26a/10, 30b/07, 32b/07, 34a/04, 37a/12, 37b/12, 38a/12, 39a/03, 42a/09, 43a/06, 43a/06, 43a/10, 44a/04,

44b/08, 45a/08, 45a/13, 45b/01, 47b/04, 48a/12, 49a/02, 49b/04, 49b/05, 51a/09, 51a/12, 51b/04, 51b/06, 56a/10, 56b/12, 57a/03, 57b/02, 57b/03, 57b/12, 58a/04, 58b/01, 59a/03, 59a/10, 60b/11, 61a/04, 61a/05, 63b/13, 64b/08, 65b/02, 65b/06, 72a/01, 74b/06, 74b/09, 75b/01, 76a/12, 78b/05, 78b/07, 78b/08, 79a/09, 79b/04, 80b/04, 81b/08, 82b/04, 83a/10, 83b/13, 84a/03, 84a/06, 84b/01, 84b/05, 84b/11, 85a/05, 86a/11, 87a/09, 88a/12, 88b/01, 89a/01, 89a/09, 89b/02, 89b/08, 90a/01, 90a/01, 91a/10, 92a/12, 92b/06, 92b/08, 93a/04, 93a/04, 93b/11, 93b/13, 94a/03, 94a/11, 94b/04, 95a/03, 95a/05, 96a/09, 97b/07, 97b/11, 97b/12, 98a/04, 98a/06, 98b/05, 100a/05, 101a/08, 101a/11, 102a/07, 102b/05, 102b/07, 103b/06, 103b/06, 103b/06, 103b/08, 104a/01, 104a/04, 104a/10, 104b/07, 105b/08, 106a/09, 107a/09, 107b/01, 107b/04, 107b/08, 107b/10, 107b/13, 109b/07, 110a/05, 110b/06, 112b/06, 112b/07, 112b/07, 112b/07, 112b/08, 113a/01, 113a/02, 114a/06, 114b/12, 115b/08, 116a/04, 116b/05, 118b/06, 119b/01, 119b/12, 120a/02, 120a/07, 120b/03, 121b/11, 122a/10, 122b/05, 123a/12, 123b/04, 123b/08, 123b/09, 123b/13, 124a/02, 124b/02, 124b/06, 124b/08, 125b/10, 126a/12, 126b/06, 126b/12, 12a/03, 131b/01, 131b/07, 131b/08, 132a/01, 132a/05, 132a/06, 132a/09, 132a/11, 132b/06, 133a/10, 133b/05, 133b/08, 133b/11, 134a/02, 134a/13, 134b/05, 136b/11, 137a/09, 138a/09

[=202]

É

é- 1. **Bkz. ér- I 1**

é.-di 5b/03, 8a/01, 8a/02, 8a/06, 17b/04, 25b/04, 29b/04, 33a/04, 38b/08, 38b/13, 45b/07, 48b/03, 58a/12, 83a/05

é.-diler 28b/07, 28b/08, 50a/12, 87b/13, 96b/05, 132a/08

é.-diŋiz 88a/02

é.-diŋiz dép 10a/09

é.-diŋizler 37b/12

é.-ken 14b/11, 40b/08, 41a/02, 45a/09, 46b/07, 52a/10, 55a/08, 90b/06, 113a/12, 125a/03, 130a/09

é.-ken dép 113a/13, 137b/09

é.-kende 32b/11

é.-kenleride 37b/01, 66b/08, 78a/09

é.-kenlerini 53a/07

é.-kenni 49b/03

é.-kensiz dép 115a/09

[=43]

2. **Bkz. ér- I 2**

é.-di 5b/11, 7a/01, 17a/03, 28b/10, 29a/06, 40b/13, 46b/05, 48b/13, 55a/07, 76b/02, 78b/02, 78b/04, 79a/03, 80a/11, 86a/06, 86a/12, 99a/09, 99b/09, 103a/13, 121a/12, 124a/11, 131b/10

é.-di (bolup édi érse) 47a/06

é.-diler 4a/09, 16a/02, 16b/06, 37a/02, 49a/10, 56a/11, 56b/05, 60b/05, 67b/13, 68a/12, 69a/13, 69b/13, 70a/01, 77a/08, 78b/11, 78b/13, 79b/01, 80b/06, 83a/04, 86b/10, 87b/09, 88a/11, 89a/08, 96b/13, 109b/10, 110a/06, 127b/09, 128b/03

é.-dim 24a/09, 45a/06, 58a/10, 59a/04, 71a/06, 75b/04, 79b/10

é.-diŋiz 57a/09

é.-ken 7a/06, 35a/05, 40a/06, 40b/12, 55b/03, 60b/07, 69a/05

é.-miş 62a/10

é.-mişler 63a/13

é.-miş men 46a/07, 46a/12

[=70]

égil- Eğilmek, eğik bir durum almak.

é.-geç 66a/01

é.-seler 65b/13

[=2]

égin Sırt.

é. 34b/08

é.+ilerige (égnilerige) 75b/13

é.+lerini 82b/12

[=3]

égiz Yüksek, yüce.

é. 127a/11

[=1]

ékin (Merak, şüphe, tereddüt ve belirsizlik bildiren edat) Acaba, kim bilir.

é. 10b/09, 28b/11, 35b/13, 36a/05, 41a/11, 41a/11, 64a/11

é. (bar mu ékin) 89b/11

é. (keldi ékin) 83b/04

é. (meniŋ tüşüm mü ékin) 51b/05

é. (ne ékin) 89b/01

é. (ne ékin dép) 91a/09

é. (ne ḫikmet bar ékin) 112a/10

é. (ne kişi ékin) 4a/11

é. (neçük a‘rābī ékin) 80a/12

é. (neçük bolur ékin dép) 89a/04

é. (neçük rūşenlig ékin dép) 112a/05

é. (orun bar mu ékin) 66a/04

é. (ruḫṣat bar mu ékin) 56b/03

é. (mékin) 4a/09

[=20]

él Halk, ahali, başkaları, herkes.

é. 8b/03, 46b/13, 52b/12, 137a/06

é.+ge 14a/07

é.+ide 13b/03

é.+niŋ 47a/07

[=7]

élçi Belli bir hususu konuşmak üzere bir taraf adına diğer tarafa gönderilen kimse, aracı.

é. 86b/08

é. bilen 129b/05

é.+ġa 85a/11

é.+sini 85a/12

[=4]

élçilig Elçi olma durumu.

é.+ge 73b/10, 93a/08

[=2]

élig Kolun, bilek mafsalından itibaren avuç ve parmakları içine alan ve iş görmeye, tutmaya yarayan kısmı.

é. 32b/09, 42a/06, 42b/01, 85a/12, 105b/07, 106a/01

é.+ge 97b/09, 133a/13

é.+ide 96b/06, 110b/04, 135a/10

é.+ige 14b/11, 59a/05, 91b/04, 95a/13, 98b/10

é.+ige al- 7b/05

é.+imde 46a/11

é.+imdin 5b/09

é.+imni 31b/09

é.+ini 109b/06, 133a/06

é.+iŋiz 31b/08, 134a/02

é.+leri 33a/05, 86a/07

é.+leride 6a/09, 6a/10

é.+leridin 70b/07

é.+lerige 61b/09, 76b/01, 76b/03, 101a/04

é.+lerini 32b/01, 32b/05, 44a/12

é. uzat- 31b/07

[=37]

éllig Kırk dokuzdan sonra, elli birden önce gelen sayının adı.

é. 53a/11

[=1]

élt- İletmek, getirmek, taşımak.

é.-ip 2b/03, 2b/04, 10a/12, 34b/05

é.-tiler 65a/02

[=5]

émdi Şimdi, şu an, şu anda.

é. 8a/04, 11b/07, 12a/12, 14a/09, 14b/07, 18b/03, 25b/09, 31a/04, 47b/05, 48b/08, 48b/13, 51b/05, 56a/12, 56b/02, 58a/01, 58a/06, 59a/04, 67a/10, 78a/07, 115a/01, 128a/01, 129b/08, 135a/05

[=23]

émes Değil; cümlenin anlamını/yüklemi olumsuz hâle getiren kelime.

é. 5b/01, 14b/13, 17b/04, 43a/07, 73a/10, 89a/10, 93a/10, 101a/09

é. dép 133a/04

é. dür 44a/13, 79b/05

é. érdi 134b/12

é. mü 44b/09

é. sén 30b/02

[=15]

Émin Ar. Emin, güvende, emniyetli, tehlikeden uzak.

é. (Muḥammed-i émin) 6a/11, 9b/12, 10a/09, 10b/11, 11a/12, 11b/03, 12a/08, 12a/13, 12b/02, 12b/06, 13a/11, 14a/05, 14a/08, 14b/07, 14b/10, 14b/13, 15a/04, 16a/07, 16b/02, 17a/09, 17b/11, 19a/01, 19a/03, 19a/05, 19b/11, 20a/09, 20b/06, 23a/11, 23a/12, 23a/13, 23b/12, 24a/04, 24a/09, 24b/05, 24b/07, 25b/01, 26a/03, 26b/09, 27a/03, 27a/06, 28b/11

é. (Muḥammed-i émin birle) 14a/10, 25a/03

é. (Muḥammed-i émin üçün) 25a/05, 26b/13

é.+din (Muḥammed-i émin'din) 12b/07, 15a/01, 15a/06, 20a/06, 20a/07, 24a/01

é.+ge (Muḥammed-i émin'ge) 12b/05, 14a/13, 14b/12, 22b/12, 23a/04, 24b/03, 26b/07

é. ḳıl- 8b/07

é.+ni (Ḥażrat-ı Muḥammed-i émin) 17a/14

é.+ni (Muḥammed-i émin'ni) 6b/05, 9b/10, 9b/13, 10b/10, 11a/03, 11a/04, 11a/06, 11b/02, 11b/07, 12a/02, 14a/02, 14b/10, 14b/13, 15a/08, 16a/02, 17b/09, 17b/10, 18a/07, 19a/11, 19a/12, 19b/04, 19b/04, 19b/10, 23a/06, 24b/02, 25b/12, 29a/01

é.+niŋ (Muḥammed-i émin' niŋ) 11b/04, 11b/06, 11b/12, 16a/01, 16a/12, 16b/04, 19b/05, 20a/08, 23b/08, 24a/06, 24a/07, 24a/12, 24b/12, 26b/03, 26b/09

[=102]

Émine Hz. Muhammet'in annesi.

É. 5a/01, 5a/06, 5b/06, 5b/07, 6a/12, 6b/02

É.+ge 5a/05

É.+ni 4b/13

É.+niŋ 5a/02

[=9]

émit- Emzirmek.

é.-geli 6b/09, 7a/09

é.-ip érdi 7b/07

[=3]

émiz- Emzirmek.

é.-ip 7b/03

[=1]

énége Dadı; süt anne.

é. 43a/04, 43a/05, 43a/07

é.+lerge 43b/11

é.+si 43a/02

[=5]

éŋlig Şehir.

é.+ge 6b/09, 37b/01

[=2]

ér Er, erkek, adam; yiğit, kahraman; koca.

é. 74a/12, 82b/03, 96b/06, 121b/01

é. bol- 123b/13

é. ẖatun 5a/03

é.+i 30a/03

é.+i bile 30a/01

[=8]

ér- 1. (Ana yardımcı fiil) İsimleri yüklem yapar.

é.-di 2a/10, 2b/05, 3b/01, 3b/03, 3b/08, 3b/11, 3b/12, 6b/08, 7a/03, 7a/04, 7a/05, 7a/05, 7b/06, 8a/12, 9a/01, 9a/07, 14a/04, 14b/06, 16a/03, 16a/06, 16b/06, 16b/07, 16b/08, 19a/06, 22b/03, 23b/02, 25b/04, 26a/07, 26a/09, 28a/07, 28b/01, 28b/03, 29a/12, 29b/09, 29b/10, 31b/04, 32a/06, 32a/06, 32a/07, 32a/09, 34b/09, 36b/11, 37b/02, 38a/05, 38b/09, 41a/05, 41b/09, 41b/10, 41b/11, 42a/01, 42b/05, 43a/13, 43b/03, 46b/10, 48a/11, 48b/08, 49a/09, 49b/01, 49b/04, 49b/11, 51a/07, 55b/09, 60a/01, 60a/03, 60a/04, 61a/12, 61a/13, 67a/08, 68a/04, 68b/05, 68b/12, 68b/13, 69a/01, 69b/05, 70b/05, 71a/11, 76a/01, 77b/05, 77b/08, 77b/12, 77b/12, 78a/01, 78a/05, 79a/13, 81a/03, 81a/04, 81a/11, 81a/12, 81a/13, 81b/13, 82a/01, 82a/02, 82b/08, 82b/13, 83a/04, 83a/09, 83b/10, 85b/03, 87b/10,

88a/08, 89a/06, 89b/03, 90b/01, 90b/12, 91b/09, 91b/11, 91b/12, 94a/07, 94b/08, 95a/02, 95a/08, 97a/07, 97a/11, 97b/02, 98a/04, 98b/01, 99b/11, 101a/01, 101b/01, 103a/10, 104a/10, 104b/10, 108b/11, 109b/04, 10b/07, 110b/03, 111b/07, 111b/08, 112a/10, 112a/11, 113b/11, 113b/13, 114a/01, 115a/02, 116a/10, 116b/04, 116b/09, 117a/06, 119a/13, 119b/05, 119b/06, 119b/09, 11a/09, 11b/01, 120a/01, 122a/05, 123a/09, 123a/11, 124a/09, 125b/08, 126a/05, 129b/05, 131a/08, 131a/09, 133a/09, 133b/11, 134b/12, 135b/10

é.-di érse 5b/06

é.-diler 10a/04, 13a/08, 28b/08¸33a/09, 33b/06, 36b/10, 52a/07, 57a/04, 59a/10, 66a/10, 72b/13, 73a/03, 73b/09, 76a/06, 92a/04, 97a/13, 101b/04, 106b/11, 113b/08, 118b/03, 118b/05, 119a/03, 122a/12, 125a/12, 126a/08, 135b/08

é.-dim 17b/13, 18a/05, 28a/09, 74a/07, 109b/05

é.-diŋiz 24a/12

é.-diŋizler 14a/01

é.-dük 96b/08, 125a/05

é.-mişler 62a/13, 125a/07

é.-se 8b/08, 92a/10

é.-ürmiz 96b/07

[=199]

2. Fiillerin birleşik çekimini yapar.

é.-di érse 26a/03, 77b/04

é.-diler érse 22a/04, 72a/13

é.-di 4a/10, 6a/02, 6b/01, 6b/10, 6b/11, 7a/04, 7b/02, 7b/06, 7b/07, 7b/07, 8a/04, 8a/09, 8a/11, 9b/13, 11a/07, 11b/06, 11b/10, 12b/13, 133b/01, 134a/01, 135a/08, 13a/01, 13a/02, 13a/03, 13a/08, 13a/09, 13a/11, 14b/02, 14b/02, 14b/03, 14b/04, 14b/05, 16a/04, 16a/06, 16a/09, 16b/03, 16b/09, 16b/10, 17a/05, 17a/06, 17a/07, 17a/07, 18b/11, 19a/07, 25b/11, 26a/01, 27b/03, 27b/07, 27b/07, 29b/04, 30a/02, 32a/11, 36b/12, 37a/09, 38a/11, 39a/01, 39b/05, 41b/08, 41b/09, 42a/08, 43a/09, 44a/06, 44b/05, 46a/11, 46b/04, 47b/03, 47b/04, 47b/09, 51a/05, 53a/01, 53b/11, 54a/13, 55a/08, 55b/10, 64a/04, 64a/09, 65b/05, 66a/05, 66b/07, 67a/05, 70b/04, 70b/11, 71a/13, 73a/04, 73a/10, 74a/08, 74a/09, 74b/04, 74b/13, 75b/13, 78b/06, 78b/12, 82a/02, 82b/01, 83a/06, 83a/06, 84a/03, 84b/04, 85a/09, 85b/08, 91b/06, 91b/11, 95a/04, 96a/13, 96b/06, 102a/13, 104a/10, 108a/10, 108a/11, 108b/01, 108b/03,

108b/03, 109b/03, 112a/04, 113b/07, 113b/09, 113b/13, 114a/02, 114a/03, 114b/11, 116a/01, 116b/02, 116b/03, 116b/10, 120a/13, 123a/05, 124a/12, 125b/05, 126b/03, 127a/05, 127b/06, 128a/05, 128a/06

é.-di (ağızlarıġa salur érdi) 6a/13

é.-di (aytur érdi) 3b/09

é.-di (bīnā bolur érdi) 3b/07

é.-di (sıḥḥat tapar érdi) 3b/07

é.-di (tutar érdi) 3b/04

é.-di (ẓāhır bolur érdi) 3b/06

é.-di érse 3a/06, 5a/06, 5b/07, 6a/02, 7a/02, 7b/09, 8a/05, 9a/09, 10b/08, 17b/01, 24a/01, 47a/06, 75b/05, 121b/07, 124b/08

é.-diler 3b/10, 5b/10, 6b/01, 6b/10, 8a/09, 8a/13, 13b/06, 16b/01, 18b/07, 22a/04, 23a/09, 23b/05, 29b/01, 32a/05, 32a/13, 32a/13, 32b/01, 32b/01, 32b/02, 33a/11, 34a/02, 37a/03, 37a/04, 37a/07, 37a/08, 38a/12, 39a/10, 39b/02, 39b/05, 40a/02, 41b/05, 43b/07, 44b/01, 45b/08, 46b/01, 46b/11, 46b/12, 47b/02, 49a/07, 52b/02, 52b/13, 53a/10, 60b/03, 64b/08, 66b/09, 66b/11, 66b/12, 67a/01, 67a/03, 68a/06, 68a/07, 68b/13, 69b/08, 70b/07, 70b/13, 71a/10, 71b/01, 71b/02, 71b/12, 72a/05, 73a/02, 73a/04, 74b/02, 74b/05, 74b/06, 75a/02, 75a/03, 75a/07, 76b/03, 77a/06, 78a/10, 81a/03, 82a/01, 86b/05, 87b/04, 89a/04, 89a/06, 95a/08, 95a/09, 95a/10, 95a/10, 95a/11, 100b/04, 101a/02, 102b/01, 107b/11, 108a/12, 108b/02, 10b/05, 113b/12, 114a/05, 118b/05, 118b/06, 125a/01, 127b/04, 127b/05, 131a/11, 133a/01, 135b/04

é.-diler (dér érdiler) 6a/12

é.-diler (dér érdiler érse) 7a/02

é.-diler (ikrām ḳılur érdiler) 32a/08

é.-diler (paydā bolur érdiler) 4a/02

é.-diler (ṣaf ṣaf turur érdiler) 4a/08

é.-diler érse 8b/01, 33a/06, 33b/05, 46a/08, 61a/03, 61b/08, 77a/11, 118b/11, 138a/11

é.-dim 11a/01, 11b/04, 11b/07, 16a/10, 33a/01, 45a/05, 50b/08, 51a/08, 54b/01, 55a/12, 66a/05, 74a/08, 101b/01, 126b/01, 126b/02

é.-dim dép 102a/08

é.-diŋ 83a/10, 137a/09

é.-diŋiz 81b/07

é.-diŋizler 74a/01

é.-dük 58a/01, 58a/06, 71a/04

é.-miş 34a/05, 73a/11, 83a/13, 94a/05

é.-se 14a/12, 27a/02, 56a/08

é.-ti érse 12b/11, 73b/07

é.-tiler érse 48a/01, 51b/03, 53a/12

[=312]

éri- (Katı bir cisim) Isı etkisiyle sıvı durumuna gelmek, zeveban etmek.

é.-gey érdi 96a/13

é.-p 110a/03

é.-sün 97b/10

[=3]

érit- Erimesini sağlamak.

é.-ip 102a/06

[=1]

érmes bkz. émes

é. 11b/05, 38b/12, 47a/06, 53b/11, 54a/05, 58a/13, 70a/05, 73b/01, 78b/05, 79a/02, 83b/05, 94b/01, 99b/02

[=13]

érte Bir günün veya belli bir zamânın hemen arkasından gelen gün veya zaman.

é. 12a/02, 70b/09, 112a/02

é. bile 88a/09

é. bilen 121a/10

é.+si 88a/07

é.+sige 46a/06, 46a/08, 46b/01

[=9]

éş bkz. eş

é.+ini 5a/03

[=1]

éşik Eşik, kapı ağzı, giriş; kapı.

é. 43a/09, 44b/13, 66a/09, 66b/06, 78a/10, 78a/13

é.+ge 44b/13, 45a/01

é.+ide 33b/07

é.+ige 44b/06, 79a/11, 88a/08

é.+in 79a/12

é.+iniŋ 120b/10

é.+ini 31a/12, 115b/11

é.+leri 100b/05

é.+leride 71a/09

é.+lerini 71b/07

é.+ni 29a/06, 112a/03

é.+niŋ 112a/06

[=22]

éşit- bkz. **eşit-**

é.-iŋler 67a/09

[=1]

ét- (Yardımcı fiil) Etmek, eylemek.

é.-edür men 21b/02

é.-iŋizler 96b/08

é.-iŋler dép 127a/01

é.-ip 34b/13, 37b/09, 41b/13, 41b/13, 43b/09, 57a/13, 65b/06, 104b/04, 137b/09

é.-tiler 127a/01

[=13]

dār ét- 127a/01, 127a/01

īmān ét- 137b/09

nān ét- 57a/13

[=4]

étek Etek, giysinin belden aşağıda kalan bölümü.

é.+inizni (éteginizni) 78a/10

é.+leri 78a/13

é.+lerini 48b/12

[=3]

éttik Keskin.

é. 44a/09

[=1]

F

fadā Ar. Feda, bir amaç doğrultusunda değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.

f. 98a/01

f. bol- 88a/01, 95a/10, 120a/06

f. ḳıl- 25a/05, 91b/02, 92b/08, 120b/06, 104a/13

[=9]

faḫr Ar. İftihar kaynağı, iftihar sebebi, övünç, medâr-ı iftihar.

f. 1b/02

f.+ı 98a/08, 110a/09

[=3]

faḳīr Ar. Yoksul (kimse), muhtaç, fukara.

f. 42a/10

f.+larġa 69a/03, 69b/10, 81b/04

f.+ları 65a/06

[=5]

faḳīr-ḥāl Far. Fakir halli, durumu kötü olan kişi.

f. 7a/03

f. érdi 69a/01

[=2]

fāl Ar. Fal, çeşitli şeylere veya durumlara bakarak gelecekte olacaklar hakkında anlamlar çıkarma.

f. 135a/02

[=1]

falās < Far. *palās* Kaba yünden dokunan giysi; kilim, yaygı.

f. 25a/11

f.+ḳa 25a/12

f.+nı 25b/02

[=3]

fānī Ar. Son bulucu, sonlu, ölümlü, kalımsız, baki olmayan.

f. 56a/08, 136b/07

f.+da (dunyā-yı fānī) 98b/08

f.+dın (‘ālem-i fānī) 54a/07

[=4]

fāra bkz. pāra

f. 69a/02

[=1]

farāġat Ar. Hakkından isteyerek vazgeçme, el çekme, sarf-ı nazar etme.

f. birle 76b/10

[=1]

farastış < Far. *perestiş* Tapma, tapınma.

f. ḳıl- 47b/04

[=1]

farīfta < Far. *firīfte* Aldatılmış, kandırılmış, iğfal edilmiş.

f. bol- 89a/11

f. ḳıl- 126b/10

[=2]

fārıġ < Ar. *fārigˇ* Vazgeçmiş, terk etmiş, el çekmiş.

f. bol- 55a/07, 57a/01, 68a/11, 93a/08, 123a/03, 126b/12

[=6]

farīşān bkz. parīşān

f. bol- 32a/02, 43a/10

f.+dur 13a/12

f. ḳıl- 5b/12, 34b/04, 36b/01

[=6]

farīşān-ḥāl < Far. *perīşān-ḥāl* Perişan halli.

f. 110a/13

f. bol- 93b/04

[=2]

farīşānlıḳ < *perīşānlıḳ* Perişanlık.

f. ḳılur érdiler 5b/10

[=1]

farḳ Ar. İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan değişik taraf, başkalık, farklılık.

f.+ı 120b/09

[=1]

farmān Far. Yazılı padişah emri, berat, yarlık, buyrultu.

f. 22a/10, 28b/03

f. bol- 20a/11, 20b/10, 21a/08, 21b/09, 23a/01, 39a/06, 49a/04

f.+ı (Teŋri farmānı bilen) 69b/01

f.+ı bile 32b/13, 126b/11

f.+ıda bol- 22b/06

f. ḳıl- 2b/02, 22b/02, 39b/10, 110b/04, 126b/13, 129b/12

f.+larıda 88b/01

[=20]

farmānla- Ferman buyurmak, ferman eylemek, emretmek.

f.-dılar 56a/09

[=1]

fārsā bkz. pārsā

f. érdi 68b/12

[=1]

Fārsī Farsça.

F. 1b/12

F.+nı 1b/12

[=2]

farvā < Far. *pervā* Çekinme, sakınma, korku.

f. ḳıl- 101a/12

f.+sı 37a/06

[=2]

farvar-dıgār bkz. parvar-dıgār

f. ı ʻalemıyān 17b/13

f.+ım 2a/11

[=2]

farvarīş bkz. parvarīş

f. ḳıl- 65b/12

[=1]

faryād Far. Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırtı, haykırış, çığlık, avaze, figan.

f. (ḫurūş nāla ve faryād ḳıl-) 16b/01

f. (navḥa-yı faryād ḳıl-) 41a/09

f. ḳıl- 9b/11, 19a/07, 48a/02, 53a/02, 104a/01, 113a/01, 135a/11, 135b/02

f.+lar ḳıl- 22a/11

[=11]

faryād-res Far. Feryat edenin yardımına koşan.

f. 38b/09

[=1]

farż Ar. İslam inancında, özür olmadıkça yapılması zorunlu, yapılmaması günah sayılan yükümlülük.

f. 36a/09

[=1]

fasīḥ Ar. Güzel, ahenkli, açık ve anlaşılır şekilde düzgün ve yanlışsız söylenen (söz), fesahatle söylenen (söz).

f. til birle 8b/11

[=1]

faşīmān bkz. paşīmān

f. 129b/08

f. ḳıl- 69b/06, 78b/07

f. ve nadāmat ḳıl- 127a/05

[=4]

Fāṭıma Hz. Muhammet'in kızı, Hz. Ali'nin eşi, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in anneleri.

f. 29b/09, 29b/12, 29b/13, 30a/01, 30a/02, 30a/04, 30a/06, 30a/07, 30a/09, 30a/11, 30a/12, 30a/12, 30b/01, 30b/02, 30b/04, 30b/07, 30b/09, 30b/11, 32b/11, 57a/07, 114a/01, 121b/06, 121b/09, 121b/10

f. (Ḥażrat-ı Bibi Fāṭıma) 36a/01

f. (Ḥażrat-ı Fāṭıma) 56b/10, 56b/13, 57a/05, 57a/09, 57b/02, 57b/05, 58b/11, 64b/08, 136a/08,

f.+ġa 29b/12, 30a/01, 30a/05

f. ı (Ḥażrat-ı Fāṭıma-ı zehrā) 35b/12, 36a/04, 60b/12, 56b/07, 62a/13, 63a/10, 81b/08, 84a/07, 85a/02, 89b/06, 103b/01, 112b/03

f. ı zehrā 62a/12

f.+nı 29b/10

f.+nı (Ḥażrat-ı Fāṭıma'nı) 58a/11, 58a/13, 58b/08

f.+nıŋ 58a/10, 58b/09

f. raḍıya'llahu'anhumā 1b/07

[=57]

fatman bkz. batman

f. 118b/05

f. érdi 76a/01

[=2]

fātrāḳ bkz. bātrāḳ

f. 106b/10, 56b/12

[=2]

fāya bkz. pāya

f.+da 68a/13, 68a/13, 68b/01, 68b/08

[=4]

fāy-cāma < Far. *pāy-cāme* Yatarken giyilen ceket ve pantolondan ibaret kıyafet.

f. 108b/12

[=1]

fāyıda < Ar. *fā'ide* İşe yarama, işe yaramanın meydana getirdiği iyi durum, olumlu sonuç, yarar, nefi.

f. ber- 39b/05, 80b/08

[=2]

fāy-muzd < Far. *pāy-müzd* Ücret.

f.+ıŋız 14a/12

[=1]

faẕīl Ar. Faziletli, dürüst, namuslu, iffetli.

f.+ın 105a/05

f.+raḳ 66b/09

[=2]

faẕīlat Ar. Dürüstlük, iffet, namus, merhamet, alçak gönüllülük, yiğitlik, sadakat, adalet, kerem ve ihsan gibi ahlaki meziyetlerin hepsine birden verilen isim, erdem.

f.+lar 3b/08

[=1]

Faẕīl ibn 'Alī Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in kardeşleri.

F. 94a/06, 94a/10, 94b/10, 119a/02, 128a/02

[=5]

Faẕīl ibn Ca'far-ı Ṭayyār bkz. Ca'far-ı Ṭayyār

F. 122b/02, 125a/13, 127a/09

[=3]

faẕl Ar. Alicenaplık ve cömertlik, iyilik, lutuf, kerem.

f.+ı 1b/07

[=1]

felek Ar. Gök katlarında yer alan yıldızların insan kaderi üzerinde yaptığı kabul edilen etki, kadere hâkim olduğuna inanılan güç, talih, baht.

f. 54b/03

f.+ge 127a/08

[=2]

fenāh bkz. penāh

f. 38b/07

[=1]

ferzend Far. Oğul, erkek çocuk.

f. 5b/12, 21a/10, 45a/13, 55b/01, 56b/12, 105a/03, 133b/05

f. (dāġ-ı ferzend bol-) 41a/13

f.+i 22b/07

f.+i (öz ferzendi dék) 13a/02

f. i bī-vafā 109b/07, 110a/06

f. i dil-bendimni 50b/07

f. i Ḥażrat-ı Muḥammed 101b/06

f. i Ḥazrat-ı Şahzāda 101b/07

f.+idin 41a/13

f.+im 9b/01, 44a/04, 45a/08, 87a/09, 89b/08, 101a/08, 102b/07, 103a/05, 103b/06, 103b/08, 107b/02, 112b/08

f.+imni 2a/13

f.+iŋiz 105b/07

f.+iŋizni 96a/01

f.+ler 2b/07

f.+leri 83a/06, 113a/04, 131b/02, 134a/04

f.+lerige 76a/11, 88b/03, 107b/06, 120b/08, 120b/12, 124b/13, 132b/08, 137a/11

f.+lerim 34a/04, 37b/12, 57a/03, 57b/02, 57b/05, 61a/05, 75b/02, 78b/05, 78b/07, 78b/08, 80a/01

f.+lerimge 35a/13

f.+leriniŋ 64b/09

f.+leriŋizge 55a/03

f.+lerni 2a/10

f.+ni 5b/08, 6a/01

[=61]

fıçaḳ bkz. bıçaḳ

f. 71b/08

f. birle 44a/09, 72a/07

[=3]

fırāḳ < Ar. *firāḳ* Ayrılık; ayrılığın sebep olduğu acı, üzüntü, gam.

f. 57b/13, 102a/13

f.+ı 62a/04

f.+ıda 37b/05, 45b/06, 49b/12, 50b/08, 52a/06

f.+ıŋda 48a/03

f.+ıŋızda érdim 17b/13, 18a/05

f.+ları 102a/11

f.+larıda 41a/08

f.+larını 136b/02

[=14]

Fırāt Türkiye'de doğup Irak'ta Dicle ile birleştikten sonra denize ulaşan akarsu.

F. 90b/10, 91b/09, 92a/09, 94a/12, 94a/13, 95a/04, 96b/12, 99b/07, 106b/06, 108a/07, 111a/06

F.+dın 105a/02

F.+ġa 96b/12

F.+nı 91a/02

[=14]

fırāvān < Far. *firāvān* Çok, aşırı, bol.

f. 69a/09

[=1]

fırışta < Far. *firişte* Melek.

f. 27b/08, 44a/13, 110b/03, 110b/06, 111a/07

f. birle 110b/12, 111a/03, 111a/06

f.+lar 34b/03, 36a/13, 108a/10, 126a/06

f.+lardın 58b/08

f.+larġa 22b/13

f.+ları 16b/01, 58b/05, 80a/08, 92b/08

[=18]

fırṣat Ar. Bir şeyin yapılması için uygun düşen, elden kaçırılmayacak durum ve zaman, vesile.

f.+dın kéyin 100a/03

[=1]

fikrī Ar. Fikirle ilgili, düşünce ile alâkalı.

f.+de (ne fikrīde) 74a/02

f. ḳıl- 11b/10

[=2]

fīl Ar. Afrika ve Asya'nın sıcak bölgelerinde yaşayan, kolayca evcilleşen, yaşamakta olan kara hayvanlarının en irisi, hortumlu, kalın derili, memeli hayvan. *Elephas*.

f. dék 62b/05

[=1]

fi'l-ḥāl Ar. O anda, hemen şimdi.

f. 20b/05, 26a/01, 30a/05, 30a/07, 30a/09, 30b/05, 103b/12, 111b/01, 128a/06

f. al- 12b/06

[=10]

Filisṭīn Akdeniz'in güneydoğu ucunda, Asya ile Afrika arasında köprü konumunda bulunan tarihî bölge.

F. 2b/02

[=1]

fitne Ar. Karışıklık, fesat, kargaşalık.

f. 73b/02, 83b/04

f.+din 89a/10

f. ḳıl- 72b/08, 83b/04

f.+ler 71b/02

[=6]

fitne-engīz Far. Fitne koparan, fesat çıkaran.

f. 89a/10

f.+ler 72b/04

[=2]

fitnelik Fitne olma, fitneci olma durumu, fesatlık.

f.+idin (fitneligidin) 69b/13

[=1]

föçek Böcek.

f. 37a/11, 40a/09, 52a/10

[=3]

ful bkz. pul

f. 40a/09

[=1]

fūlāt < Far. *pūlād* Çelik.

f.+dın érdi 119b/09, 126a/04

[=2]

fusūn Far. Büyü, sihir, tılsım, afsun, arpag, rukye.

f. birle 43a/08

[=1]

füşür- Pişirmek.

f.-di 30a/06, 30a/06

f.-gil 30a/06

f.-sün 29b/13

f.-üp 30a/10, 57a/06

[=6]

G

ġaddār Ar. Gadreden, karşısındakine aşırı derecede haksız davranan, kıyıcı, zalim, merhametsiz, insafsız (kimse), vahşî, hunhar.

ġ. 54b/03

[=1]

ġāfıl < Ar. *ġāfil* Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan, gaflet içinde bulunan, dalgın, dikkatsiz ve düşüncesiz (kimse), basiretsiz, aymaz.

ġ. bol- 39a/13

[=1]

gāh Far. Bazen, bazı zaman, kah.

k. 111a/04

[=1]

gāhī Far. Ara sıra, bazen, bazı defa.

g. 1b/07, 77a/06, 111a/06

[=3]

ġalaba Ar. Üstün gelme, üstün olma, bastırma.

g. ḳıl- 20a/10, 84a/02, 89b/05, 90b/09, 92a/11, 104b/03, 106a/06, 128a/08

[=8]

ġalaṭ Ar. Yanlış, hata, sehiv.

ġ. ḳıl- 23b/09

[=1]

ġālıb < Ar. *ġālib* Üstün gelen, yenen, galebe çalan (kimse).

g. kel- 79a/08, 95a/05, 100b/02, 102a/05

[=4]

ġammāz Ar. Söz taşıyan, laf yetiştiren, fitleyen (kimse), kovucu.

ġ. émesdür men 79b/05

[=1]

ġanī Ar. Zengin.

ġ. bol- 26b/12, 65a/06, 121a/10

[=3]

ġanīmat Ar. Savaşta düşmandan alınan savaş esirleri, sivil esirler, menkul ve gayrimenkul mallar.

g. 70b/08

[=1]

ġār Ar. Mağara, in.

ġ. ı (yār-ı ġār) 18a/03

[=1]

ġaraż Ar. Gaye, maksat, istek, arzu.

ġ. 4a/01, 33b/13

[=2]

ġarīb Ar. Kimsesiz, zavallı, biçare (kimse).

ġ. 43b/06, 119a/13

ġ.+lar 49b/05

ġ. (merd-i ġarīb) 120b/03

[=4]

ġarīblig bkz. ġarīblıḳ

ġ.+ımız 131a/10

[=1]

ġarīblıḳ Garip olma durumu, kimsesizlik, zavallılık, biçarelik.

ġ.+ım 16a/11

ġ.+ımız 132b/12, 134a/13

[=3]

ġarḳ Ar. (Suya) batma, (suya) batırma, (suda) boğulma.

ġ. bol- 21a/06, 97a/08

ġ. ḳıl- 108b/03

[=3]

ġasl Ar. Yıkama, yıkanma.

ġ. ı tahārat ḳıl- 57a/01

[=1]

ġāvġa Far. Kavga, dövüş, mücadele; karışıklık, kargaşa, gürültü.

ġ. ḳıl- 68a/12, 72b/10

ġ.+ları 39b/13

ġ.+nıŋ (ehl-i ġāvġa) 72a/01

ġ.+sı 88a/04

ġ.+sıda 71b/02, 74a/07, 75a/03

[=8]

ġavī bkz. ḳavī

ġ.+raḳdın 123b/09

[=1]

ġaybāne Far. Gizlice.

ġ. 44a/07

[=1]

ġāyıb < Ar. *ġā'ib* Göz önünde olmayan, görülmeyen.

ġ. bol- 10b/01, 27b/05, 34a/12, 42a/03, 42a/13, 80b/02, 97a/04, 111a/12, 112b/12, 119b/10, 126a/05

ġ. bolmas érdi 27b/07

ġ.+dın 43a/10, 109a/03

ġ.+ġa 84b/12

[=15]

ġayr Ar. Başka bir kimse, başkası.

g. 15a/06

[=1]

ġayret Ar. İçten gelerek çalışma, belli bir şey için çabalama, didinme, çaba, ceht.

ġ. bile 119b/07

ġ.+lerige 75b/01

[=2]

ġayyūr Ar. Çok gayretli, çok çalışkan.

g. kimerse édi 25b/04

[=1]

ġażab Ar. Aşırı hiddet, intikam alma duygusu ile karışık öfke, kızgınlık, hışım.

ġ. bile 99b/03

ġ. birle 29b/03, 58b/13

ġ.+ı 30a/01, 72b/12

ġ. kıl- 116a/07

ġ.+ları 81b/03, 81b/08, 86b/08

[=9]

ġazāt Ar. İslam dini uğruna yapılan savaş, cihat.

ġ. ḳıl- 77a/06, 120a/04

ġ.+nı 104b/07

[=3]

ġāzī Ar. Gazada büyük kahramanlıklar gösteren kumandan veya şehirlere verilen unvan.

ġ.+ları 78b/01

ġ.+larnıŋ 127a/07

ġ.+ŋız 78a/11

ġ. (Muṣayyab Ġāzī) 126a/09, 127a/10, 128a/07, 128b/01

ġ.+ġa (Muṣayyab Ġāzī) 126a/12, 128b/03

[=9]

gedā Far. Dilenci, yoksul, fakir.

g.+ġa 38a/11

g.+lar 26b/12

ġem < Ar. *ġamm* Kaygı, tasa, keder, iç darlığı.

ġ. 58b/03

ġ.+ını (cān-ı ġem) 121b/07

ġ. yé- 121b/11

[=3]

ġem-ḫārlıḳ < *ġam-ḫārlıḳ* Gam çekme durumu.

ġ. ḳıl- 57a/03, 89a/02

[=2]

ġem-gīn < Far. *ġam-gīn* Gamlı, kederli.

ġ. bol- 92a/11, 113b/04, 11a/12, 120b/01, 125b/03

[=5]

ġemlig < *ġamlig* Gam çeken, üzüntülü, üzgün, kederli

g. 34a/11

g. bol- 34a/09, 36a/09, 83b/05, 87a/02, 87b/07, 89a/04

g. ve ḳayġuluk bol- 87b/08

[=8]

genc Far. Hazine.

g.+i 36b/03

[=1]

ger Far. Eğer edatının nazımda kullanılan şekli.

g. 13b/10, 105a/02

[=2]

gevher Far. Cevher, mücevher, elmas, inci.

g. i kānī 63b/08

g.+lerini 54a/12

[=2]

ġıll u ġış Gizli kin ve düşmanlık, gönül fesâdı, karışıklık.

ġ. 20b/08, 20b/09

[=2]

giriftār Far. Tutulmuş, yakalanmış, tutkun, müptela.

g. bol- 137a/10, 137b/05

[=2]

giryān Far. Ağlayan, ağlayıcı.

g. ḳıl- 136b/04

[=1]

göz İnsanda ve hayvanda görme organı.

g.+leri 47a/13

[=1]

ġubār Ar. Toz, ince toprak.

ġ. 49a/12

ġ. ı ʻaẕīm 91b/08

[=2]

guft gū Far. Dedikodu.

g. ḳılış- 125a/01

[=1]

guft gūy bkz. guft gū

g.+lar 63a/03, 67a/07, 72b/02

[=3]

ġulām Ar. Köle, kul, esir, bende.

ġ. ı çāker-i avlād-ı ḫaydār 97b/05

[=1]

ġulġula Far. Dalga dalga ortalığa yayılan gürültülü ses, her ağızdan bir ses çıkmasından meydana gelen karışık gürültü, velvele.

ġ. bol- 58b/10, 96a/12, 103a/09

ġ. ḳıl- 67b/07, 70a/03, 71b/10, 95a/02, 111a/12

[=8]

gūna Far. Günah.

g.+sı 106b/05

g.+sı dék 103a/02

[=2]

gūn-a-gūn Far. Türlü türlü, çeşit çeşit.

g.+lar 14a/13

[=1]

ġūr Far. Mezar, kabir.

ġ.+dın 86a/09

ġ.+ġa 86a/09

ġ.+ını 86a/11

ġ.+nıŋ 86a/05

ġ.+nuŋ 86a/04

[=5]

gūristān Far. Mezarlık.

g.+ı bāḳīda 85a/07

g+ıda 138a/05

[=2]

ġurrān Far. Hiddet ve şiddetle haykıran, homurdanan, gürleyen, gurrende.

ġ. (şīr-i ġurrān dék) 63a/08, 94b/09, 99a/08

[=3]

ġurūr Ar. Kendini beğenme, büyüklük taslama, boş şeylerle övünme, benlik, enaniyet, kibir, azamet.

ġ. 99a/07, 122a/08, 126a/07

[=3]

gūrustān bkz. gūristān

g.+ı baḳada 72b/03

[=1]

guvāh Far. Şahit, delil, tanık.

g. bol- 92b/08

[=1]

guvāhlıḳ Şahitlik, tanıklık.

g. ber- 55b/13

[=1]

guvālıḳ bkz. guvāhlıḳ

g. 45a/11

[=1]

gūyā Far. Sözde, sanki.

g. 76a/03, 76a/07

[=2]

ġuzāt Ar. Gaziler.

ġ. birle 28b/03

ġ.+ġa 66b/12

[=2]

gül Far. Gül ağacının güzel kokulu, pek çok çeşidi bulunan çok makbul çiçeği.

g. 105a/01

g.+idür 104b/13

g.+ler 38a/01

[=3]

gülistān Far. Gül bahçesi, gülü çok olan yer, gülşen, gülzar.

g. 111b/08, 112a/10

[=2]

gül-āb Far. Gül suyu.

g. 43a/05

[=1]

gül-perī Far. Gül gibi güzel, peri gibi zarif.

g. 97b/11

[=1]

gülsitān bkz. gülistān

g.+nı 111b/08

[=1]

günāh Far. Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış, masiyet.

g. 45a/10, 45a/13, 45b/02, 45b/03, 46b/07

g. (her günāh) 46b/08

g. bol- 96a/05

g.+ımnı 129b/12

g.+ıŋızdın 46a/13

g. ḳıl- 71a/06, 108b/05

g.+nı 46b/01, 52b/07

[=13]

günāh-kār Far. Günah işleyen, günah işlemiş (kimse).

g. 45b/07, 46b/09

g. ḳıl- 46a/04, 46a/10

[=4]

günbeẕ Far. Kubbe.

g. 131a/02

[=1]

güneh-kār bkz. günāh-kār

g. 54a/03

[=1]

gürūh Far. Topluluk, cemaat, bölük.

g. (gürūh gürūh) 75a/04

[=2]

gürz Far. Ateşli silâhların icadından önce savaş aleti olarak kullanılan, demir, tunç, bakır veya pirinçten ağır topuz, bozdoğan, şeşper.

g. 59a/02, 97b/09, 118b/05, 125b/07

g.+nüŋ 125b/07

[=5]

H

ḫāb Far. Uyku.

ḫ. 56a/02

[=1]

ḫaber Ar. Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dair orada olmayanlara erişen bilgi, ondan ona nakledilen söz.

ḫ. 10b/07, 43b/10, 53a/13, 84a/12, 87a/07, 129a/08

ḫ. al- 54b/12

ḫ. ber- 21b/06, 23b/12, 26a/07, 27b/02, 27b/04, 30b/10, 39a/12, 47b/13, 48b/06, 55a/02, 71a/11, 83a/03, 92a/07, 92b/11, 111b/01, 116a/10

ḫ. bol- 78b/01, 90a/12, 121b/02

ḫ.+i 26b/01

ḫ.+ige 19b/09

ḫ.+im 26b/01

ḫ.+ini 23a/05, 23b/10, 41b/04

ḫ. kelür dép 23a/08

ḫ. ḳıl- 42b/01, 42b/03, 113b/03

ḫ.+leri 49b/03

ḫ.+leri bol- 44a/12

ḫ.+lerini 53a/07

ḫ.+ni 36a/01, 72b/09, 73a/13, 92a/11, 121b/10, 130b/02

ḫ. sal- 9b/10

ḫ. taf- 15a/05, 18a/08

ḫ. tap- 119a/05

[=49]

ḫaber-dār Far. Haberi olan, haberli, vakıf.

ḫ. 96b/08

ḫ. bol- 58a/02, 84b/03

[=3]

ḫaber-gūy Far. Haber söyleyen, haberi anlatan.

ḫ. 46b/02

[=1]

Ḥabeş Habeşistan, bugünkü adıyla Etiyopya. Doğudan Somali, kuzeyden Cibuti ve Eritre, batıdan Sudan, güneyden de Somali ve Kenya ile çevrilmiş bulunan Doğu Afrika ülkesi.

Ḥ. 55b/02

Ḥ.+ge (Bilāl-i Ḥabeş) 133b/03

Ḥ.+nı (Bilāl-ı Ḥabaş) 31b/13

[=3]

ḥabība'llah Ar. Allah'ın sevgilisi anlamında bir söz.

ḥ. 27b/12

[=1]

ḥabīb Ar. Sevgili.

ḥ. +im 20a/12

[=1]

ḫāca Far. Hoca.

ḫ.+larnıŋ 40b/07

ḫ.+sı 65b/01

[=2]

ḫacālat Ar. Utanma, mahçup olma, utanç.

ḫ. bile 130b/07

[=1]

Ḥācar Hz. İbrahim'in eşi.

Ḥ.+nı (Bibi Ḥācar'nı) 2a/06

[=1]

ḥācat Ar. Gerek duyulan, muhtaç olunan şey, ihtiyaç.

ḥ. 47b/06

[=1]

ḥācet bkz. ḥācat

ḥ.+ge (ḳāżā-yı ḥācet) 55a/07

[=1]

ḫacīl Ar. Utancından kimsenin yüzüne bakamayacak duruma düşmüş olan, küçük düşüp utanmış, mahcup olmuş (kimse).

ḫ. bol- 63b/07, 117a/05

[=1]

ḥadd Ar. Had, sınır; derece, mertebe; yetki.

ḥ.+ı 124a/09

ḥ.+ıdın 22b/07

ḥ.+ım 129b/09

[=3]

Ḫadīce Hz. Peygamberin ilk hanımı.

Ḫ. 13b/03, 13b/09, 13b/12, 13b/13, 14a/01, 14a/06, 14a/09, 14a/12,

14b/03, 14b/04, 14b/06, 14b/09, 14b/09, 15a/11, 15b/04, 15b/07, 15b/08, 15b/13, 17b/01, 19b/10, 23a/04, 23a/07, 23a/11, 23a/12, 23b/05, 23b/12, 24a/01, 24a/04, 24a/07, 24a/08, 24a/11, 24a/13, 24b/02, 24b/08, 24b/09, 24b/11, 24b/13, 25a/02, 25a/12, 25b/05, 25b/07, 25b/08, 25b/09, 25b/11, 26a/10, 26a/11, 26a/12, 26b/02, 26b/05, 26b/12, 27a/01, 27a/01, 27a/02, 27a/05, 27a/08

Ḫ. (Ḥażrat-ı Ḫadīce) 27b/02, 27b/05, 27b/09, 27b/11

Ḫ. (Ḥażrat-ı Ḫadīce birle) 27a/09

Ḫ. (Ḥażrat-ı Ḫadīce édiler) 28b/07

Ḫ. birle 25a/07

Ḫ.+din 13b/06, 25a/07

Ḫ.+ġa 26a/07

Ḫ.+ġa (Ḥażrat-ı Ḫadīce) 27b/04

Ḫ.+ge 20a/07, 20a/08, 23a/06, 25b/01

Ḫ.+ni 26b/08

Ḫ.+niŋ 14b/05, 15b/05, 15b/05, 24b/06, 25a/08, 25b/03, 26a/09

Ḫ. i Kübrā 85a/02, 112b/02

Ḫ. (Ḥażrat-ı Ḫadīce-i Kübrā) 136a/08

[=81]

ḥadīṣ Ar. Hz. Muhammed'in sözleri, davranışları ve başkalarının yaptığı kendisi tarafından tasvip edilen hareketleri.

ḥ. 123b/07

ḥ.+ni 123b/08

[=2]

ḥādiṣe Ar. Olan, ortaya çıkan, vuku bulan her türlü hal, keyfiyet ve oluş, vaka, olay.

ḥ. (her ḥādiṣe) 66b/13

[=1]

hādūḳ Yorgunluk, bitkinlik.

h. 43a/01, 53b/06

[=2]

ḫaftān Far. Kaftan, zırh üstüne giyilen bir çeşit pamuklu elbise.

ḫ. 127b/09

[=1]

ḫaftan Far. Yatsı vakti.

ḫ.+nı (namāz-ı ḫaftan) 91a/05, 92a/06

[=2]

ḫāk Far. Toprak.

ḫ. i dunyānıŋ 82b/08

[=1]

ḥaḳḳ Ar. Doğru, gerçek; Allah, Tanrı; hukukun veya geleneğin bir kimseye tanıdığı şey, hisse, pay.

ḥ. 29a/08, 47b/10, 100a/11, 113a/12

ḥ.+ı 75b/02, 76b/07, 108b/01, 113a/06

ḥ. ı ḫudā-yı ta‘ālā 29a/07

ḥ. ı rāst-ı ḫalīfa 129b/11

ḥ. éken dép 137b/09

ḥ.+ıda 36b/04

ḥ.+ılarıda 136b/03

ḥ. ve rāst bol- 137b/05

[=14]

ḥaḳīḳat Ar. Hakikat, gerçek, asıl.

ḥ. ı ‘ālem 96b/08

[=1]

ḥākim Ar. Hükmeden, hakimiyet kurmuş olan, egemen.

ḥ. 85b/01, 85b/01

ḥ.+ini 70b/01

ḥ. ḳıl- 70b/01, 70b/08, 71a/04, 85b/11, 85b/11

[=8]

ḥaḳībe Ar. Heybe.

ḥ.+ge 20a/10

[=1]

Ḥaḳ Subḥānahu ve Ta‘ālā Bütün hamd ve senalar Allah’a mahsustur anlamında bir söz.

Ḥ. 2b/06, 8b/07, 21a/12, 33a/05, 34b/02, 47b/12, 98a/07

Ḥ.+dın 20a/11, 20b/10, 21a/08, 21b/08, 22a/09, 44b/11

Ḥ.+ġa 2a/13, 39a/02

Ḥ.+nıŋ 5a/04, 32b/13

[=17]

ḥāl Ar. Hal, durum, vaziyet; davranış, tavır, tutum; güç, kuvvet, takat

ḥ. 79b/03

ḥ. (faḳīr-ḥāl) 7a/04

ḥ. (ne ḥāl turur) 91a/01

ḥ. bol- 42a/05

ḥ.+da 6a/09, 33b/10, 39a/05, 39b/09, 57a/05, 66a/02, 85b/02, 86a/09, 90b/12, 106b/07, 128a/08

ḥ.+da (ne ḥal) 54b/12

ḥ.+da érdi 123a/08

ḥ.+da érdiler 106b/11, 125a/12

ḥ.+da men 111a/08

ḥ.+dur (ne ḥāldur dép) 75a/13, 112b/10

ḥ.+ı 33a/09

ḥ. ı tiliġa kel- 45b/01

ḥ.+ımızdın 58a/01

ḥ.+ını 45a/03

ḥ.+ları 49a/12, 49b/08

ḥ.+larıġa 65b/11

ḥ.+nı 7b/09, 30b/07, 42b/03, 63b/12, 100b/08, 101b/01, 111b/01, 112a/07, 116a/10, 129a/04

[=39]

ḥālā Ar. Bu zamana kadar, daha, henüz, şimdi bile, halen.

ḥ. 2b/05, 13b/08, 24a/10, 45a/06, 68b/06, 77a/03, 79a/03, 95a/06

[=8]

ḫāla- İstemek.

ḫ.-ydur 4b/12, 61b/08

[=2]

ḫalāṣ Ar. Kurtulma, kurtuluş.

ḫ. bol- 107b/13, 107b/13

ḫ. ḳıl- 42b/02

[=3]

ḥālat Ar. Hal, nitelik, keyfiyet.

ḥ.+da 60a/07

ḥ.+da érdiler 122a/11, 126a/08

[=3]

ḫalāyıḳ < Ar. *ḫalā'iḳ* Halk, topluluk.

ḫ.+lar 10a/10, 10b/07, 26b/04, 73b/03, 119b/11

ḫ.+larnı 124b/06

[=6]

Ḥaleb Suriye'nin ikinci büyük şehri.

Ḥ. 94b/08, 123a/13

[=2]

Ḥaleblig Halepli.

Ḥ. 124a/05, 124a/07

[=2]

ḥālet bkz. ḥālat

ḥ.+te 38b/11

[=1]

ḫālī Ar. Boş; serbest; tenha, ıssız.

ḫ. 66a/05

ḫ. émes 89a/10

[=2]

Ḫālid ibn Velīd Hz. Peygamber'in seyfullah unvanı verdiği meşhur kumandan sahabe.

Ḫ. turur 62b/10

[=1]

ḫalīfa < Ar. *ḫalīfe* Hz. Muhammed'den sonra onun vekîli olarak din ve dünya işlerinde bütün müslümanların

önderi, aynı zamanda devletin reisi olan kişi, emirü'l-müminin.

ḫ. 59a/10, 67b/07, 67b/09, 68a/02, 73a/08, 74a/09, 74a/10

ḫ. (ḥaḳḳ-ı rāst-ı ḫalīfa) 129b/11

ḫ. bol- 66a/10, 70a/02, 70b/04, 74a/10

ḫ. yı ber-ḥaḳḳ 74b/11

ḫ. yı ber-ḥaḳḳ tururlar 129b/13

[=14]

ḫalīfalıḳ Halifelik makamı.

ḫ.+ını 59a/11, 81a/07

ḫ. ḳıl- 59a/08, 65a/09, 77b/03, 84b/08, 87a/13

[=7]

ḫalīfelig bkz. ḫalīfalıḳ

ḫ.+ni 68a/02

[=1]

Ḥalīme Hz. Peygamber'in sütannesi.

Ḥ. 7a/03, 7a/07, 7a/07, 7a/09, 7b/01, 7b/03, 7b/04, 7b/09, 7b/12, 8b/04, 8b/05, 9a/06, 9b/01, 9b/04, 9b/11, 10a/08, 10b/09, 10b/10, 10b/11, 10b/12, 11a/02

Ḥ.+din 8a/06, 9a/13

Ḥ.+ge 9b/10, 11a/02

Ḥ.+ni 8a/01

Ḥ.+niŋ 7b/05, 8a/02, 8a/08, 8a/10, 9a/08

[=31]

ḫalḳ Ar. Halk, insan topluluğu.

ḫ. 8a/05, 18b/01, 21b/03, 23b/02, 28a/13, 41b/06, 43b/03, 47a/08, 47a/11, 49a/08, 53b/12, 58b/06, 72a/13, 75a/04, 80b/11, 85b/05, 86a/10, 110a/07, 124a/10, 135b/02

ḫ.+ġa 54b/05

ḫ.+ı 11a/07, 18a/10, 22b/06, 39b/12, 40a/03, 41a/05, 53b/09, 59a/05, 61b/05, 61b/07, 69b/11, 70a/03, 80b/04, 80b/11, 87a/02, 87b/04, 88a/12, 89a/04, 89a/10, 90a/04, 90b/06, 119a/09, 121b/03

ḫ.+ı (ʻālem-i ḫalḳ) 59b/10

ḫ. ı ʻālem 28b/12

ḫ.+ıdın 18b/02, 124b/08

ḫ.+ıġa 2b/06, 121b/02

ḫ.+ını 59b/13

ḫ.+ınıŋ 40a/01

ḫ.+ları 77a/04

ḫ.+nı 8b/01, 19a/09, 28a/12, 28b/02, 49a/05, 56a/05, 108b/03

ḫ.+nıŋ 6b/08

[=61]

ḥalḳa Ar. Bir yere tutunmak veya bir şeyi bir yere tutturmak için kullanılan maden, tahta veya plastikten çember; boyunluk.

ḥ. bol- 109a/08

ḥ.+larıġa 107b/08

ḥ.+mnı 107b/10

[=3]

ḥalvā Ar. Un veya unlu maddelerle şeker ve yağdan yapılan, muhtelif şekil ve çeşitleri olan tatlı.

ḥ. 46a/06

[=1]

ḫalvat Ar. Çevre ile her türlü ilişkiyi kesip yalnız kalma, tenhaya çekilme.

ḫ. 44b/05

[=1]

ḥamāyıl < Ar. *ḥamā'il* Muska, tılsım.

ḥ. ḳıl- 29a/12

[=1]

ḥāmıla < Ar. *ḥāmile* Karnında yavru bulunan (kadın), gebe, iki canlı, yüklü.

ḥ. bol- 5a/06, 55b/03

[=2]

ḫamīr Ar. Unun su ile yoğrulmasından meydana gelen, sıvı ile katı arası yumuşak madde.

ḫ. ḳıl- 57a/06

[=1]

hamīşa < Far. *hemīşe* Daima, her zaman.

h. 87b/08

[=1]

ḥamla Ar. Düşmana karşı yapılan saldırış, saldırma, savlet, hücum.

ḥ. ḳıl- 19b/06, 76a/03, 76b/06, 98a/11, 98b/01, 100b/12, 101b/11, 105a/10, 105b/12, 119b/04, 123b/11, 124a/06

ḥ. ḳılış- 99a/13

[=13]

ḫām-ṭama' Far. Hırslı ve açgözlü.

ḫ. bol- 105b/04

[=1]

ḫāmūş Far. Susmuş, sessiz.

ḫ. bol- 45b/03

[=1]

ḫānadān Far. Köklü, asil ve büyük aile, tarihteki tanınmış bir kimseye dayanan soy.

ḫ. 76b/07, 99a/10

ḫ. (ehl-i muḥib-i ḫānadān) 90b/10

ḫ.+dın (mu‘cıza-yı kerāmat-ı ḫānadān) 135b/10

ḫ.+dur men 111a/08

ḫ.+ġa 92b/01, 115a/10, 116a/08, 119a/06, 120a/13, 135b/11

ḫ.+ġa (muḥıb-ı ḫānadānġa) 99b/10

ḫ.+lar (ṣāḥib-i ḫānadān) 116a/04

ḫ. üçün 127b/02

[=14]

ḫāna-gāh Far. Bir tarikatın merkez durumundaki tekkesi, hankah.

ḫ.+da 96a/12, 103a/09

[=2]

ḫāna-zād Far. Efendisinin evinde doğmuş köle veya cariye çocuğu.

ḫ. 40a/04

[=1]

ḫānedān bkz. ḫānadān

ḫ. (dost-dār-ı ḫānedān) 113b/04, 114a/08, 115a/06

ḫ.+ġa (dost-dār-ı ḫānedān) 123a/09, 136a/01

ḫ.+lar (dost-dār-ı ḫānedān) 123a/03

ḫ.+nı (dost-dār-ı ḫānedān) 122b/06

[=7]

Ḥanīfe Ebu Hanife, Hanefi mezhebinin imamı, büyük müctehid.

Ḥ. 126a/11

Ḥ. (Ḥażrat-ı İmām Ḥanīfe) 64b/04

Ḥ. (Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe) 65a/03

Ḥ. (İmām Muḥammed Ḥanīfe) 125a/08, 125b/07, 126a/12, 126b/04, 126b/06, 126b/11, 127a/06, 127a/13, 127b/09, 128a/08, 128a/10, 128b/02, 128b/05, 128b/07, 128b/11, 129a/04, 129a/10, 130b/09

Ḥ. (İmām Muḥammed Ḥanīfe bile) 125a/10

Ḥ.+ge (İmām Muḥammed Ḥanīfe) 129b/04, 130b/09, 80a/02

Ḥ.+ni (İmām Muḥammed Ḥanīfe) 127b/10, 130a/07

Ḥ.+niŋ (İmām Muḥammed Ḥanīfe) 130a/12

[=28]

haŋra- Anırmak.

h.-p 138a/03

[=1]

ḫār Far. Diken.

ḫ. 38b/09, 96b/08, 97b/13

ḫ. (bī-ḫāre-i ḫār) 118b/08

ḫ. zār bol- 32a/03

[=5]

har- Yorulmak.

h.-sa 8a/08

[=1]

ḫarāb Ar. Kötü durumda, bitik, perişan.

ḫ. 49a/12

ḫ. ḳıl- 19a/08, 62b/08, 73b/02, 87b/06, 90a/03

[=6]

ḫarāc Ar. Haraç, vergi.

ḫ. bilen 130a/04

ḫ.+ını 44b/02

ḫ. ḳıl- 81b/02

ḫ.+nı 130b/07

[=4]

ḫarācāt Ar. Haraçlar.

ḫ.+larını 130a/01

[=1]

ḥarām Ar. Dini bakımdan yasak olan; yasak.

ḥ. 37a/13

ḥ. ḳıl- 33a/06, 86a/08

ḥ.+larını 53b/09

ḥ. turur 33b/13, 36b/06, 95a/11, 104a/06

[=8]

ḥarām-zāda Far. Haram yiyen, soysuz, ahlaksız.

ḥ. yı (seg-i ḥarām-zāda-yı mel‘ūn) 98a/06, 105b/09, 105b/12, 107b/10, 107b/13, 119b/01, 124b/08, 125b/10, 126b/06, 134b/05

ḥ. yı ‘Amr Sad 94b/12

h. yı ḫavārīc 107a/01

ḥ. yı mel‘ūn 106b/12

[=13]

ḥarb Ar. Devletlerin birbirleriyle diplomatik münasebetlerini keserek yaptıkları silâhlı çarpışma, savaş, cenk.

ḥ. ceng ḳıl- 93a/11

ḥ. ḳıl- 93b/03

ḥ. sal- 105a/08

ḥ.+sını 105a/08

[=4]

ḥarba Ar. Kısa mızrak, süngü.

ḥ.+sını 124a/06

[=1]

ḫarc Ar. Bir iş için harcanan para, masraf.

ḫ. ḳıl- 13a/13, 44b/02

[=2]

ḫarcī bkz. ḫarc

ḫ. ḳıl- 13b/06

[=1]

ḫarīdār Far. Alıcı, müşteri.

ḫ. bol- 43b/04, 43b/09

[=2]

ḥarīf Ar. Rakip.

ḥ. bar musén 98a/01, 98a/13, 98b/04

[=3]

Ḥarīrī Şeyh Muhammet Hariri, eserin mütercimi.

Ḥ. (Ḥażrat-ı Şeyḫ Muḥammed Ḥarīrī) 1b/11

Ḥ. (Muḥammed Ḥarīrī) 136a/11

[=2]

Ḥariṣ Haris bin Abdülmuttalib, Hz. Muhammed'in amcası.

Ḥ. 3a/09, 3a/12, 3b/01, 12a/04

Ḥ.+niŋ 5b/02

[=5]

ḫas Far. Dal veya ot kırıntısı, yonga, çöp.

ḫ. 38b/09

[=1]

ḥasāb Ar. Bir iş için önceden plan kurma, tasarlama, tasavvur.

ḥ.+ı 124a/09

ḥ.+ını 9a/11

[=2]

ḥasābsız Bir hesaba ve ölçüye dayanmadan, ölçüsüz.

ḥ. 58a/10

[=1]

Ḥasen Hz. Ali'nin oğlu, Hz. Hüseyin'in kardeşidir.

Ḥ. 100a/10

Ḥ. (İmām Ḥasen) 57b/10, 62b/13, 63a/02, 63a/05, 63a/10, 64b/02, 65a/02, 71b/04, 73b/07, 75a/09, 78b/02, 80a/07, 81a/01, 81a/03, 81a/06, 81a/10, 82a/05, 82a/09, 82b/10, 82b/11, 83a/08, 83a/11, 83a/13, 84a/05, 84b/01, 84b/08, 84b/10, 84b/11, 84b/12, 85a/01, 85a/09, 86b/03, 87a/12, 103b/02, 136a/04,

Ḥ. (İmām Ḥasen tururlar) 82b/08

Ḥ. birle 104b/12

Ḥ.+ġa (İmām Ḥasen'ġa) 64a/13

Ḥ.+ge (İmām Ḥasen'ge) 34b/12, 80a/08, 83b/01, 126b/07, 130a/10, 137a/12

Ḥ.+ni (İmām Ḥasen'ni) 63a/04, 81a/02, 82b/09, 83b/07, 84a/01, 85a/07

Ḥ.+niŋ (İmām Ḥasen'niŋ) 64a/01, 65a/04, 81a/04, 81a/08, 81a/11, 81b/03, 81b/05, 81b/08, 82b/13, 83a/05, 83b/11, 84b/04, 100a/01

[=64]

ḥāṣıl Ar. Husule gelen, olan, meydana çıkan.

ḥ. bol- 48b/10, 48b/11, 64a/11

ḥ. ḳıl- 65b/03

[=4]

ḥāṣılāt Ar. Bir işten, bir yerden elde edilen gelir, semere, mahsul.

ḥ. 81a/13

ḥ.+ımnı 25a/04

ḥ.+larnı 21b/05

[=3]

ḫaşm Ar. Düşman.

ḫ.+ige 60a/11

[=1]

ḥasrat Ar. Ayrı kalınan veya elden kaçırılan bir şeye karşı duyulan istek, tekrar görme ve kavuşma arzusu, özleyiş, özlem, iştiyak.

ḥ. 43a/09

ḥ. birle 22a/12

ḥ.+dın 6b/02

[=3]

ḥaṣṣa Ar. Bölünen bir bütünden bir kimseye düşen kısım, pay.

ḥ. 24a/11, 48b/01, 94b/07, 102a/03

[=4]

Hāşim Haşimoğulları, Kureyş kabilesinin Hz. Peygamber'in de mensup olduğu kolu.

H. 3a/04, 3a/05, 12a/02, 12a/03, 94b/05, 94b/09, 94b/13, 99b/03

H. (āl-i Hāşim bile) 66a/10

H. (Benī Hāşim) 19a/05

H.+din 62b/12, 62b/13

H.+ġa 94b/11, 99a/12, 99a/13

H. i Şam'an bile 94b/05

H. i Şam'an'nıŋ 94b/06

H.+ni 95a/02, 99b/05

H.+niŋ 3a/07

H.+turur 99a/09

[=21]

ḫaṭ Ar. Yazı; mektup, yazılı belge, ferman.

ḫ. 52a/08, 52a/08, 99b/12

ḫ. ḳıl- 40a/10, 88b/10

ḫ.+ları éken 52a/10

ḫ.+nı 23b/13, 40a/10, 70b/11, 71a/02, 99b/13

[=11]

ḫaṭā Ar. Hata, yanlış, yanlışlık.

ḫ. 55b/12

ḫ. ḳıl- 120a/13, 129b/11

[=3]

ḫaṭar Ar. Tehlike, güvensizlik.

ḫ. (ḫavf ḫaṭar) 86a/02

[=1]

hātif Ar. Gözle görülmeyen manevî alem, gayb.

h.+dın 94a/03, 98b/04, 98b/08, 100b/04, 106b/07

[=5]

ḫāṭır Ar. Düşünme, akılda tutma yeteneği, zihin, hâfıza; gönül, duygu, his.

ḫ.+ıdın (ḫatrıdın) 46a/03, 46b/04

ḫ.+ıġa 4b/13

ḫ.+ıŋızn 36a/07

ḫ.+larıġa 100a/01

[=5]

ḫaṭīb Ar. Topluluk karşısında söz söyleyen kimse.

ḫ. 115b/04

ḫ.+ni 115b/08

ḫ.+niŋ 115b/09

[=3]

ḫatm Ar. Bitirme, sona erdirme, tamamlama.

ḫ. ı kārını 106a/09

[=1]

ḫattā Ar. "Bile, dahi, üstelik, bundan başka, hem de" gibi anlamı kuvvetlendirmek için kullanılır.

ḫ. 43b/08, 72a/11

[=2]

Ḫaṭṭāb Hz. Ömer'in babası.

Ḫ.+nıŋ 59a/13

[=1]

ḫatun Hatun, kadın; eş, karı, zevce.

ḫ. 6b/13, 7a/02, 7a/03, 7a/06, 21a/07, 28b/06, 28b/07, 63a/12, 82b/13, 83a/04, 83b/08, 83b/09ḫ

ḫ. (er ḫatun) 5a/03

ḫ. al- 55a/05, 55a/12

ḫ. érdi 7a/04

ḫ.+ı 44a/06

ḫ.+ıġa 133a/02

ḫ.+ını 58a/12

ḫ.+lar 44a/10, 44a/13, 63a/13

ḫ.+lardın kéyin 7a/05

ḫ.+larġa 6b/06

ḫ.+ları 6b/08, 6b/10, 81a/04, 83a/05, 83b/07, 112b/11

ḫ.+nı 6b/07, 44a/08, 46b/08

[=33]

havā Ar. Yeryüzünden yukarıya doğru bakıldığında görülen boşluk.

h. 16b/03, 40b/13, 41a/03

h.+ġa 58b/06, 101b/13

h.+daḳı 16a/13

[=6]

havā-dārlıḳ Havası bol olma durumu.

h. ḳıl- 58a/01

[=1]

havāle Ar. Bir şeyi birine veya bir yere doğru savurma, yöneltme.

h. ḳıl- 79b/08

[=1]

ḫavārīc Ar. Harici mezhebine uyanlar, Hariciler.

ḫ. 89a/02, 90a/13, 92b/13, 97b/12, 98a/04, 99a/12, 99b/09, 101b/10, 102a/01, 102a/02, 102b/03, 105a/06, 105b/02, 106a/03, 106a/03, 107a/03, 107a/06, 107b/04, 111b/03, 113b/05, 115b/08, 117a/07, 119a/06, 119a/10, 120a/09, 120a/11, 123a/12, 124a/05, 124b/10, 125b/13, 126b/05, 134a/13

ḫ. (ḥarām-zāda-yı ḫavārīc) 107a/02

ḫ. (hemme-i ḫavārīc éken) 90b/06

ḫ. (seg-i bed-beḫt-i ḫavārīc) 116a/04

ḫ. bile 94b/09, 94b/13, 99a/12, 119a/13

ḫ.+da 107a/12

ḫ.+ġa 99b/07, 106a/13, 117a/07

ḫ.+lar 35a/10, 92b/05, 92b/11, 93b/01, 93b/05, 94a/02, 94a/04, 94a/05, 94a/08, 94a/09, 94a/12, 94a/12, 94b/01, 97b/05, 98b/10, 98b/12, 99a/02, 99b/04, 100b/13, 101b/05, 102b/01, 102b/12, 104b/03, 104b/09, 105a/05, 105a/10, 106a/02, 106a/05, 106a/06, 106b/02, 106b/03, 106b/13, 108b/06, 108b/09, 109a/07, 109a/12, 109a/13, 109b/04, 110b/03, 111b/05, 111b/06, 111b/08, 112b/09, 113a/09, 113a/10, 113b/03, 113b/06, 113b/08, 114b/13, 115b/02, 115b/10, 117a/10, 119b/04, 119b/07, 120b/03, 120b/06, 121a/02, 121a/04, 121b/01, 121b/03, 122a/06, 123b/07, 123b/09, 123b/13, 123b/13, 124a/02, 126a/07, 126b/09, 126b/12, 127b/06, 127b/07, 128a/08, 128a/13, 128b/06, 131a/07

ḫ.+lar bile 101b/02

ḫ.+lar bile mü 92b/07

ḫ.+lardın 96b/13, 98a/03, 102b/03, 102b/10, 118b/11, 119b/12, 122b/06, 126b/02, 128a/10

ḫ.+larġa 94a/07, 96a/04, 96a/05, 98b/10, 101b/03, 127a/07, 128a/01

ḫ.+larnı 92b/10, 93b/09, 96b/11, 96b/12, 97a/03, 99b/07, 102a/08, 108b/02, 115a/11, 115b/11, 115b/12, 116a/02, 120a/07, 121a/01, 122a/04, 122b/08, 127a/11, 128a/12, 128a/13

ḫ.+larnı (cumla-yı ḫavārīclarnı) 108a/12

ḫ.+larnı dép 115a/13

ḫ.+larnıŋ 91b/03, 93b/03, 93b/06, 96a/06, 97a/10, 97a/13, 97b/01, 105b/02, 106b/01, 109b/03, 109b/11, 110b/11, 114b/05, 120b/02, 121a/01, 122b/03, 124a/09, 124b/04, 127a/13

ḫ.+nı 96b/11, 99a/06, 100b/01, 100b/12, 102a/04, 102b/04, 102b/12, 104b/04, 104b/05, 105a/11, 106a/05, 106a/07, 106b/06, 119b/02, 119b/04, 119b/09, 120a/12, 121a/02, 122b/04, 122b/08, 123b/12, 124a/01, 127b/05, 128a/03, 128a/11

ḫ.+nıŋ 95a/07, 96a/13, 98b/11, 104b/02, 105a/08, 116a/07, 126a/04

[=208]

ḫavf Ar. Korku.

ḫ. ḫaṭar 86a/02

[=1]

ḫavl Ar. Etraf, çevre.

ḫ.+ı 53b/09

[=1]

Havvā İlk kadın, Hz. Adem'in eşi ve insan neslinin annesi.

H. (Ḥażrat-ı Havvā) 112a/13

[=1]

ḫavż Ar. Havuz.

ḫ. ı (şāfıyān-ı ḫavż-ı Kevṯer) 123b/05

[=1]

ḫayāl Ar. Var olmayan şeyleri varmış gibi zihinde tasarlama yeteneği, tasavvur etme gücü.

ḫ.+ı 24b/07

ḫ.+ıŋlar 50b/05

ḫ. ḳıl- 4a/08, 32b/04, 32b/08, 36a/04, 90b/04, 90b/05

[=8]

ḫayālāt Ar. Hayaller, tasarlanan ve zihinde canlandırılan şeyler.

ḫ. 45a/08

[=1]

ḫayāt Ar. Doğumdan ölüme kadar geçen süre, yaşanan, yaşanmakta olan veya ileride yaşanacak zaman, ömür.

ḫ.+da 64b/08

ḫ. ékenleride 66b/08, 78a/09

[=3]

Ḫaybar Hicaz'da Medine-Suriye yolu üzerinde bulunan eski bir ticaret ve ziraat merkezi.

Ḫ. (perākende-i ḳal'a-yı Ḫaybar) 123b/05

[=1]

ḥayrān Ar. Hayranlık duyan, çok beğenen, çok takdir eden; şaşkın, şaşırıp kalmış kimse.

ḥ. 8a/05

ḥ. bol- 36a/05, 51a/02, 91a/08, 121b/10

ḥ. ı ebter 97b/07

ḥ. ḳal- 8b/03, 10b/07, 36a/10, 39b/13, 39b/13, 40b/11, 41a/01, 43a/04, 50a/01, 52a/04, 58b/06, 66a/06, 90b/06, 112a/07

ḥ. tur- 63b/12

[=21]

ḫayrāt Ar. İyilikler, hayırlı işler.

ḫ.+ġa 13a/10

[=1]

ḥayvānāt Ar. Hayvanlar.

ḥ.+nıŋ 138a/03

[=1]

ḥaẕar Ar. Sakınma, çekinme.

ḥ. ḳıl- 86a/02

[=1]

ḥāżır Ar. Bir işi yapmak için gerekli her türlü şeyini tamamlamış olan.

ḥ. bol- 15a/13, 15b/01, 34a/09, 58a/10, 58b/05, 58b/07, 111a/06

ḥ. érdiler 66a/10

ḥ. kel- 85a/03

[=9]

ḫazīne Ar. Devlet malı, devlet parası ve bunların saklandığı yer.

ḫ.+leriŋ 26b/13

ḫ.+side 44a/01

[=2]

ḫazīneçi Hazineyi korumak ve yönetmekle görevli kimse.

ḫ.+ge 50a/03

[=1]

ḥażrat Ar. Hazret, büyük bir zattan bahsedilirken isim yerine kullanılır.

ḥ. 15a/11, 108b/13

ḥ. ı (avlād-ı ḥażrat-ı Muḥammed) 131b/04

ḥ. ı (ciger-küşe-i ḥażrat-ı Muḥammed) 63a/11

ḥ. ı (ferzend-i ḥażrat-ı şah-zāda) 101b/07

ḥ. ı (ferzend-i ḥażrat-ı Muḥammed) 101b/06

ḥ. ı (mīve-i ḥażrat-ı ‘Alīyyu’l-murtażā) 63a/10

ḥ. ı Ādem 94b/02, 109b/10

ḥ. ı ‘Ā’işe 76b/07 , 76a/09

ḥ. ı ‘Ā’işe-yi ṣıddīḳ 64b/02, 66a/02, 66a/04, 73a/02, 73a/04, 73a/05, 76a/06, 76a/11, 112b/01, 136a/09

ḥ. ı ‘Ā’işe-yi ṣıddīḳ’ġa 76b/06

ḥ. ı ‘Alīyyu’l-murtażā 62a/11, 84a/07, 101b/07

ḥ. ı ‘Alīyyu’l-murtażā’nıŋ 105a/12

ḥ. ı ‘Alī 28b/08, 31b/05, 31b/08, 32b/11, 35b/03, 36a/03, 36a/04, 36a/05, 57a/05, 57a/07, 57b/01, 58a/11, 58b/10, 59a/01, 59a/05, 60a/08, 64b/05, 66a/12, 67a/02, 67a/11, 67b/01, 71a/09, 71a/11, 71a/13, 71b/03, 72a/12, 72b/02, 72b/05, 72b/06, 72b/10, 73a/13, 73b/10, 73b/11, 73b/13, 74a/06, 74a/11, 74b/01, 74b/04, 74b/05, 74b/08, 74b/10, 74b/11, 75a/01, 75a/04, 75a/06, 75a/07, 75a/10, 75a/13, 75b/05, 75b/07, 75b/10, 76a/04, 76a/13, 76b/03, 76b/06, 76b/08, 76b/09, 76b/11, 76b/13, 77a/03, 77a/04, 77b/01, 77b/03, 77b/06, 77b/09, 78a/06, 78a/08, 78a/12, 78b/01, 78b/04, 78b/06, 78b/12, 79a/01, 79a/05, 79a/07, 79b/01, 79b/04, 79b/09, 80a/05, 80b/02, 87a/03, 87a/13, 87b/12, 88b/01, 89b/06, 91b/10, 103b/01, 106a/12, 110a/13, 110b/07, 110b/10, 113a/05, 115b/07, 118b/04, 124b/12, 127b/10, 136a/07

ḥ. ı ‘Alī birle 76b/05

ḥ. ı ‘Alī Aṣġar 116b/12

ḥ. ı ‘Alī’ġa 57b/05, 58a/12, 60b/13, 66a/11, 66b/02, 72b/12, 73a/11, 73a/12, 74a/04, 74a/05, 78b/03

ḥ. ı ‘Alī’ni 78a/04

ḥ. ı ‘Alī’niŋ 60a/09, 74b/07, 79a/04, 80a/09, 93b/01, 101b/08, 113a/04

ḥ. ı amīru’l-mu’mınīn 1b/09, 63a/09

ḥ. ı ‘Azrā’īl 21a/01, 21a/03, 21b/09, 21b/11, 22a/01, 22a/02, 22a/03, 22a/09

ḥ. ı Bibi Fāṭıma 36a/01, 36a/06

ḥ. ı Bibi Fāṭıma’nıŋ 35b/11

ḥ. ı Cabrā’īl 2b/01, 2b/03, 10a/03, 10a/05, 20a/11, 20b/01, 20b/05, 20b/07, 20b/13, 22b/09, 22b/11, 22b/13, 27a/10, 27b/11, 27b/13, 28a/03, 28a/08, 28a/10, 28a/11, 29a/13, 30b/09, 31b/01, 32b/03, 32b/05, 32b/10, 33a/02, 33a/03, 33a/07, 33b/10, 34a/12, 34b/01, 35a/07, 35b/01, 35b/04, 35b/05,

39b/09, 48b/06, 49a/01, 83a/01, 98a/09

ḥ. ı Emīr Abā Müslim 93b/08

ḥ. ı Fāṭıma 56b/10, 56b/13, 57a/05, 57a/09, 57b/02, 57b/05, 58b/11, 64b/08, 136a/07

ḥ. ı Fāṭıma-ı zehrā 35b/12, 36a/03, 56b/07, 63a/10, 103a/13, 112b/03

ḥ. ı Fāṭıma-ı zehrā'nıŋ 60b/12, 62a/13

ḥ. ı Fāṭıma'nı 58a/11, 58a/13, 58b/08

ḥ. ı Ḫadīce 27a/08, 27b/02, 27b/04, 27b/05, 27b/09, 27b/11, 28b/07

ḥ. ı Ḫadīce-yi Kubrā 136a/08

ḥ. ı Havvā 112a/13

ḥ. ı İbrāhīm 2a/06, 2a/08, 2a/10, 110a/03, 136a/03

ḥ. ı İmām 64a/02, 82a/05, 90a/01, 108b/12

ḥ. ı İmām Ḥanīfe 64b/04

ḥ. ı İmām Muḥammed Ḥanīfe 65a/03

ḥ. ı İmāmġa 64a/06, 64b/01

ḥ. ı İmāmlar 93b/10

ḥ. ı İmāmnıŋ 81a/12, 113a/09, 114b/04, 108b/11, 109a/12, 109b/06,

ḥ. ı 'īsā 16b/07, 16b/09, 16b/12, 110a/04, 120b/10

ḥ. ı İsmā'īl 2a/07, 2a/08, 2b/07

ḥ. ı Mīkā'il 10a/03

ḥ. ı Muḥammed 1b/05, 2b/08, 3b/04, 3b/09, 4a/01, 5a/06, 5b/06, 16b/11, 18a/03, 20b/11, 27a/11, 27a/12, 27b/09, 54a/04, 57a/10, 60b/13, 76a/12, 76b/02, 84a/08, 84b/02, 85a/01, 93b/05, 94a/11, 98a/08, 98b/07, 100a/07, 100b/10, 101a/10, 103a/12, 103b/04, 107a/13, 107b/05, 107b/11, 108b/03, 110a/09, 110a/10, 110b/01, 113a/12, 123b/06, 134a/06, 137b/08, 138a/07, 138a/09

ḥ. ı Muḥammed-i Émin 17a/14, 22b/12

ḥ. ı Muhtadī Cabrā'il 15b/11

ḥ. ı Nūḥ 75b/11, 97a/07, 110a/01

ḥ. ı 'Oṣmān 62a/05, 62a/06, 64b/05, 66a/11, 67a/01, 67b/10, 68a/01, 68a/09, 68b/04, 70a/05, 70a/09, 70a/12, 70b/01, 70b/05, 71a/03, 71a/12, 71b/06, 72a/02, 72a/05, 72a/06, 73a/11, 77a/01, 103b/01, 110a/13, 136a/06

ḥ. ı 'Oṣmān'ġa 66a/12, 66b/01, 67a/07, 68a/06, 69b/11, 70a/10, 71a/06

ḥ. ı 'Oṣmān'nı 71b/09, 71b/12, 72a/08, 72b/10, 74a/07, 88a/03

ḥ. ı 'Oṣmān'nıŋ 67b/09, 67b/10, 68b/10, 69b/09, 70b/10, 71a/08, 71b/02,

71b/04, 72a/09, 72a/12, 72a/13, 74a/06, 77a/03

ḥ. ı ‘Ömer 31a/03, 31a/06, 31a/06, 31a/07, 31a/09, 31a/12, 31b/11, 59a/12, 59b/05, 59b/11, 60b/06, 61b/01, 61b/04, 61b/12, 61b/13, 62a/01, 62a/02, 62a/03, 63a/03, 63a/04, 64a/09, 64a/13, 65a/07, 65a/08, 65a/11, 65a/13, 65b/02, 65b/04, 65b/05, 65b/08, 65b/09, 65b/10, 66a/06, 66a/11, 66b/05, 66b/10, 67b/03, 68a/06, 68a/09, 70a/01, 103b/01, 110a/12, 136a/06

ḥ. ı ‘Ömer’din 66b/08, 67b/13

ḥ. ı ‘Ömer’ge 61a/10, 65a/12

ḥ. ı Ömer’niŋ 68a/05

ḥ. ı ‘Ömer Sa‘d Vaḳḳāṣ’ġa 61a/11

ḥ. ı peyġamber 17a/03, 111a/10

ḥ. ı rasūl ‘alayhı’s-salām 2b/10, 6a/03, 6a/06, 6a/08, 6a/13, 6b/03, 6b/11, 7b/04, 7b/07, 7b/11, 8b/08, 8b/11, 9a/12, 9b/02, 9b/05, 9b/08, 10a/11, 10b/02, 10b/06, 110b/05, 110b/09, 11a/07, 12b/11, 13a/05, 13a/06, 13b/01, 13b/10, 13b/11, 14b/01, 14b/03, 14b/06, 14b/08, 15b/01, 15b/02, 16b/13, 17a/01, 17b/14, 18a/02, 18a/11, 18a/13, 18b/06, 18b/12, 19b/12, 20a/03, 22b/09, 23b/01, 23b/05, 23b/06, 25a/08, 25a/09, 27a/07, 27a/09, 27b/04, 28a/02, 28a/04, 28a/06, 28a/09, 30b/08, 30b/12, 31a/05, 31a/08, 31a/13, 31b/04, 31b/06, 31b/07, 31b/13, 32a/05, 32a/07, 32a/09, 32b/07, 33b/09, 33b/11, 34a/02, 34a/03, 34a/07, 34a/09, 34a/13, 34b/06, 34b/09, 35a/02, 35a/12, 35b/04, 35b/09, 35b/11, 35b/13, 36a/03, 36a/08, 36b/07, 54b/11, 55a/01, 55b/13, 56a/04, 56a/07, 56a/11, 56b/01, 56b/04, 56b/11, 57b/07, 59a/11, 59b/04, 62a/01, 66b/07, 67a/04, 67b/02, 67b/13, 68a/12, 68b/05, 68b/06, 68b/13, 69a/07, 69a/10, 69b/06, 69b/11, 69b/12, 70a/03, 70a/08, 71b/01, 71b/11, 73a/07, 73b/04, 74a/02, 74a/09, 75a/02, 75a/12, 77a/09, 77a/11, 78a/09, 84a/05, 84a/06, 89b/11, 108a/12, 127b/03, 133b/02

ḥ. ı rasūl ‘alayhı’s-salāmdın 56b/06, 58a/09, 59a/04

ḥ. ı rasūl ‘alayhı’s-salāmġa 55b/11, 76a/07, 83a/01, 93b/02, 132b/09

ḥ. ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnı 56b/08, 57b/12, 58a/06, 76a/07, 78a/06, 89b/05, 120b/04, 120b/07,

ḥ. ı rasūl ‘alayhı’s-salāmnıŋ 20b/04, 56a/13, 58a/04, 63a/06, 64b/02, 67a/09, 67b/08, 68b/02, 68b/09, 69a/02, 69b/08, 70b/06, 71a/09, 75b/12, 76a/10, 77a/07, 79b/09,

80b/12, 82a/04, 82a/07, 82a/12, 86a/07, 88b/02, 89a/07, 89b/04, 93a/06, 94a/05, 95a/11, 102a/11, 102a/13, 104a/04, 107a/11, 110b/07, 114a/06, 120b/12, 129b/10, 131b/12, 132b/07, 136a/02, 137a/11

ḥ. ı rasūlu'llah 16b/10

ḥ. ı Şeyḫ Muḥammed Ḥarīrī 1b/11

ḥ. ı Ya'ḳūb 37a/02, 37b/10, 37b/11, 38a/05, 38b/02, 39b/01, 39b/05, 41a/07, 41b/01, 50a/12, 50b/04, 52b/08, 52b/11, 53a/04, 53a/05, 53a/07, 53a/09, 53a/10, 53b/03, 54a/01, 54a/06

ḥ. ı Ya'ḳūb'ġa 52b/08

ḥ. ı Ya'ḳūb'nuŋ 49b/06

ḥ. ı Yūsüf 36b/06, 36b/08, 36b/10, 36b/11, 36b/13, 37a/02, 37a/07, 37a/13, 37b/06, 37b/07, 38a/02, 38a/07, 38a/10, 38b/01, 39a/02, 39a/10, 39b/11, 39b/12, 40b/01, 40b/02, 40b/03, 40b/06, 40b/09, 41a/05, 41a/06, 41a/07, 41b/03, 41b/06, 41b/11, 41b/12, 42a/03, 42a/07, 42a/11, 43a/13, 43b/01, 43b/04, 43b/05, 43b/10, 43b/13, 44a/01, 44a/05, 44a/10, 44a/11, 44b/04, 44b/06, 44b/07, 44b/11, 45a/01, 45a/09, 45b/04, 45b/05, 45b/08, 46a/07, 46a/12, 46b/04, 46b/06, 46b/11, 47a/02, 47a/02, 47a/04, 47a/09, 47a/10, 47a/12, 47b/01, 47b/13, 48a/01, 48a/05, 48a/08, 48a/09, 48b/03, 48b/05, 48b/11, 48b/11, 49a/09, 49a/10, 49a/13, 49a/13, 49b/01, 49b/05, 49b/07, 49b/10, 49b/12, 50a/02, 50a/06, 50a/10, 50a/13, 51a/05, 51a/08, 51a/11, 51b/01, 51b/06, 52a/07, 52a/11, 52b/04, 52b/06, 53a/13, 53b/06, 53b/13, 54a/06, 54a/12

ḥ. ı Yūsüf 'ġa 52a/05

ḥ. ı Yūsüf 'ge 50b/06, 53a/12, 53b/08

ḥ. ı Yūsüf 'nüŋ 41a/02, 50b/10, 50b/12, 52a/10, 53a/04, 53a/06, 54a/11, 54b/02, 54b/03, 54b/06

h. ı Zeyne'l-'ābidīn 108b/08

ḥ.+ları 77a/11

ḥ.+larınıŋ 53b/12

ḥ.+nı 64b/07

ḥ.+nıŋ 56a/09, 66a/03

[=738]

ḥażret bkz. ḥażrat

h.+ge 105a/03

[=1]

hefte Far. Hafta.

h. 53a/10

[=1]

helāk Ar. Ölme, mahvolma, yok olma.

h. bol- 8b/08, 65b/13, 65b/13, 73b/06, 74b/07, 94a/01

[=6]

hem Far. (Bağlama ve kuvvetlendirme edatı) Dahi, da/de.

h. 7a/04, 7b/11, 9b/03, 10a/10, 110a/01, 114b/08, 116b/13, 118b/09, 119a/03, 119a/04, 11a/02, 11a/12, 11b/04, 12b/09, 13b/11, 14a/05, 15a/04, 15b/01, 15b/03, 16a/07, 16b/03, 17b/01, 20a/01, 21b/04, 21b/10, 24a/09, 24b/01, 24b/02, 25a/12, 27a/01, 28a/09, 28b/12, 29a/01, 29a/02, 30a/06, 31a/10, 31b/09, 32a/13, 36b/08, 37b/05, 38a/08, 42b/13, 44a/04, 46a/03, 48b/10, 49a/04, 50a/07, 50a/11, 50b/05, 51a/08, 51a/11, 52a/07, 52b/02, 53a/13, 54b/02, 55b/08, 56b/03, 56b/05, 57a/11, 60a/05, 60a/07, 61a/01, 61a/06, 61a/07, 61a/09, 61a/09, 62a/10, 62b/01, 62b/04, 62b/08, 62b/10, 63b/01, 65b/07, 65b/07, 71a/02, 72b/03, 72b/05, 73a/03, 73a/06, 76a/04, 77a/04, 79b/13, 81a/07, 82b/05, 83a/02, 83a/06, 83a/09, 83a/09, 83b/07, 83b/07, 85a/09, 86b/05, 87b/01, 88a/04, 88b/06, 90a/04, 91a/04, 92a/06, 93a/02, 93b/13, 94b/09, 95a/06, 96b/01, 97a/04, 97b/07, 97b/13, 98b/02, 98b/03, 99a/01, 99b/11, 100a/09, 100a/10, 101a/09, 102a/02, 103a/07, 104b/03, 104b/06, 107b/13, 108b/02, 108b/03, 109a/02, 120a/12, 121a/04, 122b/12, 124a/03, 124a/05, 129a/13

[=131]

hemān Far. Derhal, çabucak, hiç vakit geçirmeden.

h. 43a/03

[=1]

hem-ber Far. Birlikte oturan.

h. 65b/06

[=1]

hemīn Far. "Yerine göre, ancak, hemen, her zaman" vb. anlamlar ifade eden bir çeşit doldurma kelime.

h. 4b/07

[=1]

hem-kār Far. Aynı işi yapan.

h. ḳıl- 78b/11

[=1]

hem-kāsa Far. Kadehleri bir olan, içki arkadaşı.

h. ḳıl- 51a/10

[=1]

hem-rāh Far. Yoldaş, yol arkadaşı.

h. 20a/13

[=1]

heme bkz. **hemme**

h. 38a/08

[=1]

hemme < Far. *heme* Bütün, hep, hepsi, cümle, tamamen.

h. 3b/03, 3b/04, 34a/06, 43b/03, 51a/04, 53b/11, 53b/12, 55b/08, 59a/06, 61b/10, 66a/06, 98b/09

h. butlar 6a/07

h. i ḫavārīc éken 90b/06

h. i peyġamberler 110b/01, 110b/02, 110b/09, 111a/11

h.+si 110b/03, 111a/13

h.+sini 117a/08

[=21]

henūz Far. Daha şimdi, yeni.

h. 105b/07

[=1]

hep Her zaman, daima.

h. 17a/03

[=1]

her Far. Her; önüne geldiği ismin benzerlerini "teker teker hepsi, birer birer hepsi, birer birer tamamı" anlamıyla kapsayacak biçimde genelleştiren söz.

h. 2a/01, 4a/08, 12b/08, 18b/07, 23a/08, 23b/03, 23b/09, 26b/06, 28b/04, 36b/04, 38a/04, 43b/02, 44b/04, 44b/06, 44b/13, 45b/07, 47a/10, 72b/07, 91a/04, 96b/10, 108b/04, 113b/08, 127a/12

h. bar 32a/07, 70b/05

h. bārā 32a/09

h. bir 19b/06, 37b/12, 44b/03

h. birige 38b/07, 62b/11, 68a/03

h. birisi 38b/06

h. cüm'e 68a/05, 69a/10

h. dūşanba küni 6a/05

h. günāh 46b/08

h. ḫādiṣe 66b/13

h. iş 12b/07

h. ḳaçan 11a/05, 12b/13

h. ḳayan 14b/13

h. ḳaydaġ 23b/03

h. ḳaysı 49a/11, 71b/08, 80a/03

h. ḳaysıġa 12a/06

h. kim 6b/07, 46b/03, 58a/10, 92b/01, 121a/08

h. kimge 111b/10

h. kimniŋ 8a/08, 8a/09

h. kişi 41a/13, 77a/12, 105a/13, 135b/11

h. kişige 9a/06

h. kün 5b/11, 69a/01, 74b/12

h. künde 5b/13, 58a/05, 65b/02, 85a/09, 87b/04, 89a/04

h. ne 14b/08, 24a/02, 25a/04, 39a/04, 50b/09, 51a/06, 52a/05, 53b/09, 77b/02, 86a/01, 87b/12, 126b/10, 129b/12

h. ne vāḳ'a 20a/06

h. neçe 29b/05

h. neme ḳıl- 25b/08

h. ṣūretige 14b/03

h. ta'ām 12b/05

h. ṭeref 32a/03

h. ṭerefge 66b/12, 75a/04, 89a/11

h. vaḳtda 15a/03, 78b/08

h. yerde 15a/02

h. yılda 6b/08, 13b/07, 17a/06

h. zamān 64a/04, 84a/02, 116b/01, 136a/13

[=101]

hergiz Far. Asla, katiyen, hiçbir vakit, hiçbir şekilde.

h. 37a/12, 55a/05, 62a/09, 67b/05, 72a/03, 82b/05, 87a/10

[=7]

Herī Herat şehri.

H.+niŋ 103a/02, 106b/05, 137a/08

[=3]

heybet Ar. İnsanda korku ve saygı uyandıran görünüş, ululuk, azamet, mehabet.

h. 79b/06

h.+din 111a/11

h. ḳıl- 109b/09

[=3]

hezār Far. Bin.

h. 65a/05, 114b/11

[=2]

ḥıcāb < Ar. *ḥicāb* Perde, örtü, engel, hâil.

ḥ.+nı 23a/06

[=1]

ḥıfẓ Ar. Koruma, saklama, muhâfaza etme.

ḥ. ḳıl- 20a/06

[=1]

Hindī Hintli.

H. 81b/09

[=1]

Hind u Şām Hint ve Şam memleketleri.

H. (melike-i Hind u Şām) 4a/11

H.+dın (melike-i Hind u Şām'dın) 4a/04

[=2]

ḫışt Far. Koruma, saklama, muhafaza etme.

ḫ. 122a/03

[=1]

ḫıṭna Ar. Sünnetleme.

ḫ. 6a/10

[=1]

ḫıyānat Ar. Sonuna kadar bağlı olması gereken bir şeye karşı kendisinden beklenen sadakati göstermeme, güveni kötüye kullanma, ihmal ve hilekarlık göstererek sözünü ve ahdini tutmama, ihanet etme.

ḫ. 21b/13

ḫ. ḳıl- 44a/04

[=2]

ḫızmat Ar. Bir kimsenin yapmakla sorumlu tutulduğu iş, kendisine verilen görev.

ḫ.+ı 26b/03

ḫ.+ıda 44a/03

ḫ.+ıdın 40a/06

ḫ.+ını 120b/04

ḫ.+larıda érdi 91b/10

ḫ.+larını 37a/05, 86b/05

[=7]

ḫızmat-kār Far. Hizmet eden kimse, hizmetçi.

ḫ.+ları 81b/05, 104a/09

ḫ.+larınıŋ 104a/09

[=3]

hicrān Ar. Ayrılık, ayrılık acısı.

h. (dāġ-ı hicrān bol-) 41a/12, 41a/13

[=2]

hīç Far. Hiç, hiçbir.

h. 2a/09, 2b/05, 6b/01, 6b/07, 7a/02, 7a/12, 10a/06, 10b/03, 11b/04, 14a/03, 20b/13, 21a/02, 24b/04, 25a/06, 26b/04, 35b/05, 37a/05, 37a/09, 38b/09, 41b/08, 45a/09, 47a/10, 47b/06, 53b/10, 55a/06, 57a/07, 66b/13, 67a/06, 68a/08, 69a/04, 69b/04, 82b/02, 90a/04, 109a/09, 111b/11, 112b/13, 114a/04, 124b/03, 127b/03, 129b/03, 129b/08, 130a/01, 134b/13, 136b/09, 137b/07, 138a/04

h. 'acab érmes 54a/05

h. kim 13a/08, 72a/09

h. kişi 46a/02, 59a/02, 71b/05

h. kişini 8b/02

h. nemerse 7b/11, 44a/01, 72a/11

[=56]

ḥikāyat Ar. Hikaye.

ḥ. 28b/10, 34a/02

ḥ.+nı 22b/09

[=3]

ḥikāye bkz. ḥikāyat

ḥ.+sini 20b/13, 83b/07

[=2]

ḥikmet Ar. Bilgelik; gizli sebep.

ḥ. (ne ḥikmet bar ékin) 112a/09

ḥ.+din 92a/04

[=2]

ḫilāfet Ar. Halife olma durumu.

ḫ. 67a/06, 68a/07

ḫ.+ge 59b/05, 66b/01, 66b/03, 68a/01, 68a/09, 72b/06, 72b/11, 81a/01, 81a/10, 81a/13, 85a/08, 108a/10

ḥ.+ni 56a/08, 81b/01, 86b/10

[=17]

ḫilāfetlig Halifelik.

ḫ. 66b/13, 67b/02, 68b/02, 72b/12, 73a/06, 73a/12, 74a/03, 116b/02

ḫ. ḳıl- 67a/06, 70a/10

ḫ.+ni 86b/04, 86b/05

[=12]

himmet Ar. Yardım, ihsan.

h. bile 122b/05

[=1]

himmetlig Himmet sahibi olan, himmet eden.

h. 77b/02

[=1]

ḫiṭāb Ar. Sözü veya yazıyı bir kimseye yöneltme, tevcih etme.

ḫ. 22a/13

[=1]

ḫoca Far. Birine bir hususta öğreticilik yapan kimse, usta, üstat.

ḫ. 120a/08, 133b/08

ḫ. (‘Abdu’llah ḫoca) 139b/01

ḫ. ‘Abdu’llah 3b/02, 3b/03, 3b/05, 3b/06, 3b/08, 3b/09, 4a/09, 4a/12, 4a/13, 4b/01, 4b/03, 4b/07, 4b/10, 4b/13, 5a/05, 5a/07, 5a/08, 5a/09, 5a/11, 5b/02, 5b/07, 16a/05, 28a/06

ḫ. ‘abdu’l-muṭṭalib 4b/04, 4b/12, 5b/10, 6b/12, 7a/06, 7a/08, 7a/12, 7b/03, 7b/13, 10b/08, 10b/10, 10b/10, 10b/12, 11a/01, 11a/03, 11a/09, 11b/01, 11b/10, 12a/03, 12a/05, 12a/09, 12a/11, 12b/04, 12b/09

ḫ. ḳāsım dép 119a/12

ḫ. ḳāsımnı 119b/05

ḫ. ḳāsımnıŋ 119b/05

ḫ.+larımdın 120b/05

ḫ.+m 119b/12, 120a/07

ḫ. Mu‘āviye 5b/05, 55a/03, 55a/06, 55a/09, 55a/11, 72b/09, 72b/11, 73a/03, 73a/04, 73a/05, 73a/07

ḫ. Mu‘āviye’ge 68a/02

ḫ. Mu‘āviye’niŋ 68a/04

ḫ.+ŋ 65b/03

ḫ.+sı 119b/10

ḫ.+sınıŋ 119b/13

ḫ. Ṭāhir 119b/06, 120a/02, 120a/05

[=75]

Ḫorāsān Kuzeydoğu İran’da bir eyalet.

Ḫ. 123a/06

Ḫ.+ġa 85b/11, 86b/01

[=3]

ḫoş Far. Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif.

ḫ. 61b/11

ḫ. bol- 4a/03, 5a/03, 65b/07

ḫ. kel- 30a/08, 68b/09, 75b/03

[=7]

ḫoş-būy Far. Güzel kokulu.

ḫ. 64b/11

[=1]

ḫoş-ḥāl Far. Durumu iyi, mesut, bahtiyar, memnun.

ḫ. 37b/09, 49a/07

ḫ. bol- 42b/02, 42b/07

ḫ. ḳıl- 124b/04

ḫ. u ḫurram bol- 44a/05

[=6]

ḫoş-ḥāllıḳ İyi durumlu olma.

ḫ. ḳıl- 135a/07

[=1]

ḫoşluḳ Hoş olma durumu.

ḫ.+ıdın 140a/01

[=1]

ḫoş-nūd Far. Bir kimseden veya bir halden memnun durumda olan, razı.

ḫ. bol- 11b/08, 12b/03, 100b/09

ḫ. turur men 95a/06

[=4]

ḫoş-nūdluḳ Hoşnut olma durumu, hoşnudi.

ḫ. ḳılış- 104a/08

[=1]

ḫoş-rūy Far. Güzel ve sevimli yüzlü.

ḫ. 36b/12

[=1]

ḫoş-şūret Far. Güzel suretli.

h. 32a/09, 62b/08

[=2]

ḫoş-vaḳt Far. Mutlu.

ḫ. bol- 4b/09

[=1]

ḫoş-vaḳtlig Mutluluk.

ḫ. ḳıl- 113b/03

[=1]

höl Yaş, ıslak.

h. 45b/11, 45b/12

[=2]

ḫūb Far. Güzel.

ḫ. 4a/13, 7a/10, 26a/04, 89b/03

ḫ. bol- 7b/01, 7b/02, 9b/04

[=7]

ḥucra Ar. Hapishanelerde mahkumların yalnız olarak kapatıldığı oda.

ḥ. 44b/03

ḥ.+ga 44b/06

ḥ.+larıġa 36a/08

ḥ.+nı 44b/03

ḥ.+nıŋ 44b/06

[=5]

ḫudā Far. Allah, Tanrı, Cenâbıhak.

ḫ. 79b/05

ḫ. (şīr-i ḫudā) 123b/05

ḫ.+dın 30b/03, 44b/09

ḫ.+nıŋ 91a/11

ḫ. yı (taḳdīr-i ḫudā-yı ta'ālā) 70b/05, 89b/01, 91a/08

ḫ. yı ta'ālā 5b/13, 6a/05, 17a/01, 22b/13, 23a/06, 29a/07, 29a/08, 36a/11, 36a/12, 36b/11, 36b/13, 37a/10, 37b/06, 38a/13, 39a/05, 47a/05, 49a/02, 69b/02, 75b/08, 83a/02, 84a/10, 85a/04, 86a/08, 91a/11, 92a/02, 93b/06, 96a/09, 97a/08, 97a/10, 104b/07, 108a/11, 110b/06, 110b/11, 114b/01, 114b/09, 115a/02, 121b/11, 129b/06, 134b/13

ḫ. yı ta'ālādın 116b/05, 126b/08

ḫ. yı ta'ālāġa 2a/11, 104a/03, 115b/04, 119a/09, 121b/12, 137a/09

ḫ. yı ta'ālānı 120b/06

ḫ. yı ta'ālānıŋ 59b/01, 75b/02, 85a/03, 87b/07, 120a/03, 122a/01, 130a/08, 135b/11, 135b/13

ḫ.+yım 44b/09, 97b/09

[=68]

ḫudālıḳ Tanrılık.

ḫ. 21b/01, 22b/07

[=2]

ḫudāyā Far. Ey Tanrım, anlamında bir söz.

ḫ. (bārı ḫudāyā) 39a/03, 122a/10

[=2]

ḫudā-yı tabaraka ve ta‘ālā "Yüce ve noksan sıfatlardan münezzeh" anlamında yüceltme ve hürmet ifadesi.

ḫ. 34b/03, 39b/09, 54a/03

ḫ.+dın 48b/07

ḫ.+nıŋ 121a/10

[=5]

ḥukamā Ar. Hakimler, filozoflar, ilim adamları.

ḥ.+lar 4b/02

[=1]

ḥulla Ar. Cennette giyilecek elbise.

h. 34a/13, 34b/05, 34b/06

h.+larnı 34b/01, 34b/07, 34b/10, 34b/13

[=7]

ḫūn Far. Kan.

ḫ. 46a/12

ḫ. ı ālūda 94a/13

[=2]

ḥūr Ar. Huri.

ḥ.+lar 84b/09, 100b/06

ḥ.+ları 98b/05, 106b/09

ḥ. men 97b/04

[=11]

Ḥur ibn Yezīd Kerbela Vakası'nda Hz. Hüseyin'in tarafına geçen Emevi kumandanı.

Ḥ. 92a/05, 92a/07, 92a/11, 92b/05, 92b/06, 92b/07, 92b/12, 97b/03, 98a/04, 98a/06, 98a/11, 98a/13, 98b/03, 98b/05, 98b/06, 98b/11, 99a/01

Ḥ. érdi 91b/09

Ḥ.+ge 92a/09, 98a/11, 98b/13

Ḥ.+ni 92b/03, 99a/01

Ḥ.+niŋ 91b/10

[=24]

ḥūr-lıḳā Far. Huri yüzlü.

ḥ. 41b/10

[=1]

Hūrmīz İran imparatorunun oğlunun adı.

H. 60a/02, 60a/05, 60a/08

[=3]

ḫurram < Far. *ḫurrem* Sevinçli, şen, gönül açıcı.

ḫ. 49a/07

ḫ. (ḫoş-ḥāl u ḫurram bol-) 44a/05

[=2]

ḫursand Far. Kanaatkâr, tok gözlü, kısmetine razı olan (kimse), mütevekkil.

ḫ. bol- 44a/06

[=1]

ḫurūş Far. Coşma, gürleme, şamata.

ḫ. nāla ve faryād ḳıl- 16b/01

[=1]

ḫuṣūmat Ar. Hasımlık, düşmanlık, adavet.

ḫ. 59a/07

ḫ.+ı 91b/04, 95a/07

ḫ. ḳıl- 55b/10, 105b/06

ḫ. ḳıla başla- 3a/10

ḫ.+ların 37b/09

[=7]

hūş Far. Akıl, şuur.

h. 117a/09

h.+ıdın 22a/05

h.+ıġa, 22a/06, 26a/09, 43a/05, 43b/11, 51b/04, 109a/06, 112b/12

h.+larıdın 44a/11

h.+larıġa 36a/02, 53b/06, 54a/10, 96a/11, 129a/05

[=15]

ḫuṭba Ar. Cuma namazından önce ve bayram namazlarından sonra hatibin minberde yaptığı, Arapça ve Türkçe olmak üzere iki kısımdan meydana gelen dini konuşma.

ḫ. 68a/06, 68a/11, 68a/13, 68b/01, 68b/01, 68b/03, 68b/08, 68b/08, 68b/10

ḫ.+nı 107b/04

[=10]

Ḫuṭbe ibn Ṣafvān Abdullah b. Zübeyr'i desteklediği için onunla birlikte şehit edilen kişi.

Ḫ.+nı 73b/10

[=1]

ḥükm Ar. Emir, buyruk.

ḥ. (şarı'at ḥükm birle) 77b/10

ḥ. ḳıl- 69b/02, 74a/12, 121a/09, 121a/12, 121b/08

ḥ.+ni 92b/04

[=7]

hüner Far. Bir işte gösterilen ustalık, beceriklilik, maharet.

h.+i 65b/01

h.+iŋ 105b/11

[=2]

ḥürmet Ar. Bir şeye veya bir kimseye değer vermekten ileri gelen ölçülü davranma hissi, çekinme ile karışık bir sevginin verdiği dikkat ve itina gösterme duygusu, saygı.

ḥ. 68b/03, 68b/07

ḥ.+ge 61a/08

ḥ.+i 75b/02, 108b/01

ḥ.+i üçün 68b/06, 113a/06

ḥ.+ini 76b/07

ḥ.+ini (devlet-i ‘ızzat ve hürmet) 11b/06

ḥ.+leri 74b/10

ḥ.+leri üçün 138a/10

ḥ.+lerine 123b/09

ḥ.+lerini 64b/03

[=13]

Ḥüseyn Hz. Peygamber’in torunu, Hz. Fatıma ile Hz. Ali’nin küçük oğlu, Kerbelâ şehidi.

Ḥ. (‘aduvv-ı āl-i Ḥüseyn) 97b/07

Ḥ. (Ḥasen birle Ḥüseyn) 104b/12

Ḥ. (İmām Ḥüseyn) 33a/13, 33b/01, 33b/03, 33b/04, 57b/10, 63b/02, 63b/05, 63b/09, 63b/13, 73b/07, 75a/09, 83b/12, 84a/03, 84b/06, 84b/13, 85a/08, 85a/10, 85a/13, 85b/13, 87a/06, 87a/07, 87a/08, 87a/11, 87b/02, 87b/04, 88b/13, 89a/08, 89a/13, 89b/02, 89b/04, 89b/09, 89b/12, 90a/06, 90a/12, 90b/08, 90b/09, 90b/11, 91a/05, 91a/08, 91a/12, 91b/01, 91b/03, 91b/05, 91b/13, 92a/03, 92b/06, 92b/07, 93a/01, 93a/04, 93a/07, 93a/09, 93b/04, 94a/03, 94a/11, 95a/02, 95a/05, 95a/05, 95a/09, 95a/13, 96a/03, 96a/08, 96a/12, 96b/01, 96b/05, 97a/06, 97a/09, 98b/07, 99a/01, 99a/07, 99b/13, 101a/02, 101a/05, 101a/08, 102a/05, 102a/08, 102b/07, 103a/04, 103a/11, 103b/11, 104b/06, 104b/10, 105a/06, 105a/11, 105b/06, 105b/08, 105b/13, 106a/04, 106a/07, 106b/07, 106b/09, 106b/10, 107a/02, 107a/03, 107a/05, 107a/09, 107b/01, 107b/09, 107b/10, 107b/13, 108a/02, 108a/06, 108a/09, 115b/13, 118b/10, 130a/12, 135a/09, 135b/01, 135b/06, 136a/05, 136b/05

Ḥ. (İmām Ḥüseyn bile) 92a/06, 92b/04, 131b/10

Ḥ. (İmām Ḥüseyn birle) 92a/08, 98b/09

Ḥ. (İmām Ḥüseyn turur) 63b/04

Ḥ. (İmām Ḥüseyn turur men) 101b/08

Ḥ. (İmām Ḥüseyn üçün) 120a/06

Ḥ.+din (İmām Ḥüseyn) 78b/02, 86a/02, 132a/07

Ḥ.+din (İmām Ḥüseyn'din kéyin) 104a/11

Ḥ.+dür 105a/04

Ḥ.+ġa (İmām Ḥüseyn) 83b/13, 100b/09, 127a/04

Ḥ.+ge (İmām Ḥüseyn) 34b/12, 83a/04, 84b/08, 86b/02, 87b/13, 88a/07, 88b/06, 88b/07, 88b/10, 92b/02, 92b/12, 94a/10, 98a/05, 99b/12, 105a/07, 106b/04, 106b/12, 108a/11, 125b/11, 129b/09, 130a/10

Ḥ.+ni (İmām Ḥüseyn) 71b/04, 88a/02, 88b/04, 88b/11, 89b/08, 89b/13, 90b/13, 91a/10, 91b/12, 92a/10, 92b/09, 103b/05, 105b/01, 105b/03, 106a/04, 107a/01, 118b/07, 129b/07, 130a/05, 131a/06, 131b/05, 132b/03, 134b/09, 135a/12, 137b/02

Ḥ.+niŋ 108a/04

Ḥ.+niŋ (İmām Ḥüseyn) 1b/09, 33a/12, 33b/02, 63b/10, 86b/08, 87a/02, 88a/13, 90a/09, 90a/10, 90b/02, 90b/03, 90b/05, 93a/13, 93b/07, 94a/02, 94a/06, 95a/07, 95a/08, 96b/03, 97a/05, 97a/12, 97b/02, 98a/06, 99a/03, 99a/04, 99b/06, 100b/02, 104a/12, 105b/05, 107a/08, 107b/07, 108b/07, 108b/10, 109a/01, 109a/07, 109b/11, 110a/01, 111a/12, 111b/13, 112b/04, 112b/05, 113a/04, 113a/08, 113b/02, 113b/05, 113b/07, 113b/09, 114a/03, 114b/03, 115a/06, 116a/12, 116b/01, 116b/06, 118b/01, 118b/13, 119a/03, 119b/13, 126a/11, 126b/01, 128b/12, 129a/01, 130a/02, 130b/03, 130b/10, 130b/13, 136b/01, 137b/04

[=242]

ḥüsn Ar. Güzellik.

ḥ. 36b/13

ḥ.+dür (gül ü berg-i ḥüsn) 105a/01

ḥ.+ni 37a/01

ḥ. i cemāli 48b/01

ḥ.i cemālim 48a/03, 48a/13

[=6]

I

'ıbādat < Ar. *'ibādet* İnsanın tek Tanrılı dinlerde Allah'a, diğer din ve inanışlarda ise inanıp bağlandığı kudrete kulluğunu göstermek üzere yaptığı hareketler, tapma, tapınma.

'ı.+dın bölek 57a/08

[=1]

‘ıbādat-ẖāna Far. İbadet edilen yer, tapınak, mâbet, ibadetgâh.

‘ı. ḳıl- 48b/02

[=1]

‘ıcābat < Ar. **‘icābet** (Teklif edilen, istenen bir şeyi) Kabul etme, muvafakat etme, uyma.

‘ı. bol- 97a/09

‘ı. ḳıl- 93b/07, 97a/08

[=3]

ıcāza < Ar. *icāze* İzin, müsaade, ruhsat.

ı. ber- 5a/01, 75a/12, 119b/12

ı. bol- 66a/08

ı. ḳıl- 66a/05

[=5]

ıḫtıyāc < Ar. *iḫtiyāc* Gerekli olan, elde bulunmayan bir şeyin eksikliğini duyma.

ı. 13b/06

[=1]

ıḫtıyār < Ar. *iḫtiyār* Seçme, intihap etme, tercih etme.

ı. (ṣāḥib-i ıḫtıyār) 14b/05

ı.+ıŋız 70a/09

ı. ḳıl- 12a/01, 12a/09, 12b/02, 41b/02, 61b/05, 67b/01, 82b/11

[=9]

ıḫtıyāṭla- Sakınmak.

ı.-p 40a/12

[=1]

ıḳrār < Ar. *iḳrār* Kabul etme, tasdik etme.

ı. ḳıl- 24a/10, 46b/09

[=2]

ıḳtıdā < Ar. *iḳtidā* Birini örnek alıp ona uyma, örnek tutma, tabi olma.

ı. ḳıl- 80a/08, 92a/05, 92b/02

[=3]

‘ılāc < Ar. ‘*ilāc* Bir hastalığı, bir yarayı iyi etmek üzere içilmek, herhangi bir yolla vücuda verilmek veya dışarıdan sürülmek sûretiyle kullanılan maddelere verilen isim, em.

‘ı. ḳıl- 55a/12, 90b/06, 73a/13, 135a/01, 136b/10

[=4]

ılġan- Seçilmek.

ı.-ıp 18b/08

[=1]

‘ılm < Ar. ‘*ilm* Evrenin ve olayların bir bölümünü deneye ve gerçeklere dayanarak inceleyen ve bunlara ait yasaları çıkarmaya çalışan düzenli bilgi, bilim.

‘ı. 39a/07

[=1]

īmā Ar. Açıkça söylemeden üstü kapalı olarak anlatma, dokundurma.

ī. işārat bile 108a/02

[=1]

‘ımārat < Ar. **‘imāret** Bir yeri bayındır ve mamur etme, bayındırlık.

‘ı. 21b/02, 44b/02, 66b/02

‘ı.+nı 22a/07, 22a/10

[=5]

ınançı Manzum kısımda kafiyenin bozulmaması için yerleştirilmiş doldurma bir söz.

ı.+sı 1b/04

[=1]

‘ınāyat < Ar. **‘ināyet** Lutuf, ihsan, iyilik.

‘ı.+ı 29a/11

[=1]

ınḳıyād < Ar. *inḳiyād* Boyun eğme, baş eğme, itaat etme.

ı. ḳıl- 59b/08, 59b/10

[=2]

ınṣāf < Ar. *inṣāf* Hakka ve adalete uygun davranış, nefse değil vicdana uyarak adâletle hareket etme, merhametli davranma.

ı. ḳıl- 47a/01

[=1]

ıntıẓār < Ar. *intiẓār* Bekleme, bekleyiş.

ı. érdi 17a/07

ı. oltur- 56b/09

[=2]

‘Irāḳ Ortadoğu’da bir İslâm ülkesi.

‘I. 77a/04, 90a/04, 122a/05

‘I.+dın 121a/12

‘I. zemīn 87a/13

‘I. zemīnġa 87b/01

[=6]

ırġat- Kımıldatmak.

ı.-ıp 31a/06

[=1]

ısrāf < Ar. *isrāf* Gereksiz yere harcama, boşuna sarfetme, lüzûmundan fazla harcama, savurganlık.

ı. 11b/03

[=1]

ıssıġ Sıcak.

ı. 16b/05

ı. bol- 16b/04

[=2]

ıstı‘dāt < Ar. *isti‘dāt* Herhangi bir şeye karşı doğuştan gelen yatkınlık, yetenek, kabiliyet.

ı. 61a/09

[=1]

ıstıḳbāl < Ar. *istiḳbāl* Karşılama, gelen bir kimseyi karşılamaya çıkma.

ı. ḳıl- 53b/01

[=1]

ışārat < Ar. *işāret* Bir şeyi, anlatılmak istenen bir manayı el, parmak, kaş, göz, baş ile gösterme.

i. (īmā işārat bile) 108a/02

ı. ḳıl- 19b/04, 39b/04

[=3]

ışġāl < Ar. *işġāl* Kaplama, tutma, eli altında bulundurma.

ı.+ıŋ 12a/03

[=1]

ıt Aşağılık, adi, serseri, edepsiz kimse.

ı. 87a/10, 93a/05, 97b/08, 97b/13, 107b/02, 110b/12, 111b/03

ı. dék 111b/04

ı. dék ulu- 138a/02

ı.+dın 86b/12, 93b/09, 94b/01, 94b/02, 97b/06, 128b/01

ı.+ġa 86b/09

ı.+lar 93a/06, 94b/01, 94b/04, 96b/07, 97b/08, 103b/07

ı.+ları 72a/11

[=23]

ı‘ṭā < Ar. *i‘ṭā* Verme, verilme.

ı. ḳıl- 11a/02

[=1]

ı‘tıbār < Ar. *i‘tibār* Saygı görme, saygı gösterme, değer verme, kendine değer verilme.

ı. (be-tamām-ı ı‘tıbār) 88b/08

ı.+ı 82b/08

[=2]

ı‘tıḳād < Ar. *i‘tiḳād* İnanma, kalben tasdik ederek inanma, inanç, inan.

ı.+larını 9a/04

[=1]

ı‘tıḳādlıḳ İtikadı olan, inançlı.

ı. 2a/01

[=1]

ı‘tıkāf < Ar. *i‘tikāf* Bir yere kapanıp dışarıya çıkmadan ibadetle meşgul olma.

ı.+dın 72a/12, 74a/07

ı.+ġa 71a/10, 71b/01

[=4]

ıttıfāḳ < Ar. *ittifāḳ* Fikir birliğine varma, uyuşma, anlaşmaya varma.

ı. birle 66b/11, 67a/01

ı. ḳıl- 3a/11, 3a/12, 37a/07, 66a/13, 88a/07, 89a/02

[=8]

‘ıyāl Ar. Aile reisinin geçimlerini sağlamak zorunda olduğu kimseler, çoluk çocuk.

‘ı. 6b/13, 32b/10, 37b/03, 52a/06, 83b/02

‘ı.+lar 32a/11, 131a/13

‘ı.+nıŋ 96a/01

[=8]

‘ıyd Ar. Bayram.

‘ı. 13a/02, 34a/10, 35a/01

‘ı. bol 34a/05

‘ı.+ġa 35a/01

[=5]

‘ıydlıḳ Bayramlık.

‘ı. 34b/05, 34b/07

[=2]

ı‘zāz < Ar. *i‘zāz* Ağırlama, ikram etme, saygı gösterme.

ı. 41a/04, 65a/02, 80b/12, 116a/11, 121a/09

ı. ikrām birle 4a/12

ı. ikrāmlar birle 15a/09

ı. ikrāmlar ḳıl- 13a/03

[=8]

ıżṭırāb Ar. Maddi veya manevi acı, azap, eziyet, zahmet, sıkıntı.

ı. 29b/07

ı. ḳıl- 24b/01, 60a/10

[=3]

‘ızzat < Ar. *‘izzet* Kıymet, itibar, büyüklük, yücelik.

‘ı. 68b/03, 68b/07

‘ı. bile 38b/03

‘ı. (devlet-i ‘ızzat ve ḥürmet) 11b/06

‘ı.+ıŋızını 5b/12

‘ı. ikrām birle 11a/05

‘ı. ikrām ḳıl- 12b/01

‘ı. ikrāmlar ḳıl- 12b/13

[=8]

‘ızzat-hāh Far. Yücelik isteyen.

‘ı. 38b/08

[=1]

İ

iber- Göndermek, yollamak.

i. ! 19b/10

i.-di 17a/12, 20a/07, 23b/11, 24a/08, 24a/11, 24a/12, 25a/06, 25b/05, 46b/05, 70b/11, 82a/03, 83a/07, 83b/03, 85a/08, 86b/01, 86b/01, 86b/03, 86b/08, 87a/07, 87a/08, 88b/10, 88b/13, 89a/03, 92a/09, 106b/13, 107a/07 116a/08, 117a/13, 119a/08, 129b/05, 132b/05

i.-di dép 87a/12

i.-diler 10a/07, 25b/07, 27a/08, 34b/03, 36a/13, 48b/04, 52b/08, 52b/10, 56a/07, 59b/06, 59b/07, 59b/11, 61a/10, 65a/07, 66a/03, 66a/07, 68a/02, 69a/11, 70b/02, 72b/07, 73b/10, 74a/11, 81a/05, 84a/11, 87b/03, 88b/10, 93a/09, 94a/07, 96a/04, 118b/03, 130b/02, 130b/12

i.-dim 83a/13, 83b/01, 118b/09

i.-edür 19b/12

i.-edür men 23b/11

i.-eli 19b/01, 19b/11

i.-eli dép 88a/07

i.-ey 97b/09

i.-geli 23b/13

i.-gen 85b/03, 117a/07

i.-iŋler 15a/08, 88b/12, 94a/04

i.-ip 43a/01, 51b/09, 52b/03

i.-ip édiler 87b/09

i.-ipdürler 89b/10, 90a/04

i.-iptür 56b/01

i.-mek kerek dép 56a/06

i.-seŋ 87a/11

i.-sünler 24a/11, 25b/05, 93a/02

i.-sünler dép 87a/08

i.-ür 19b/09, 22b/08, 66b/11

i.-ür érdiler 66b/12

[=97]

İblīs Ar. Şeytan.

İ. 34a/01

İ. i La‘īn turur 33b/12

[=2]

İbn ‘Abbās Hz. Peygamber’in amcasının oğlu, tefsir ve fıkıh ilimlerinde otorite kabul edilen ve çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahabe.

İ. 59a/10, 65a/01

[=2]

İbni Yemen Hz. Yusuf’un anne bir kardeşidir.

İ. 36b/10, 51a/05, 51a/06, 51a/10, 51a/12, 51b/03, 51b/06

İ. birle 50b/08

İ. dép 50a/08

i.+ge 51b/02

İ.+ni 51b/13

İ.+ni mü 50a/10, 50b/03

İ.+niŋ 51b/01, 51b/11, 52a/03

[=16]

İbn Müslim bkz. Müslim bin ʻAḳīl

İ.+ni 91b/06

[=1]

İbrāhīm I Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâm'ın müştereken kabul ettiği büyük peygamber.

İ. (Ḥażrat-ı İbrāhīm) 2a/06, 2a/08, 2a/10, 110a/03, 136a/03

[=5]

İbrāhīm II Cafer-i Tayyar'ın büyük oğlu.

İ. 131a/08, 134a/01

İ.+ġa 133b/01

[=3]

İbrāhīm ibn Mālik bkz. İbrāhīm ibn Mālik Ecder

İ. 118b/02

[=1]

İbrāhīm ibn Mālik Ecder bkz. Mālik Ecder

İ. 125a/08, 127a/08, 128a/09

[=3]

ibreşim < Far. *ibreşūm* Bükülmüş ipekten iplik.

i. 66a/02

[=1]

ibreşimlik̟ İbrişimden oluşan ip topluluğu.

ı. birle 137a/04

[=1]

iç Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan yer, dâhil, dış karşıtı; (insan veya nesnelerin meydana getirdiği topluluklarda) ara; oyuk cisimlerin boşluğu; kabuğu veya bir dış kısmı bulunan yiyeceklerin bunların arasında kalıp yener kısmı; karın, mide, bağır; gönül, kalp, yürek; bir kimse veya meselenin dıştan görünmeyen tarafı, mana ciheti.

i.+i 43b/02, 112a/05

i.+ide 11a/05, 14b/01, 39a/06, 43a/09, 44b/02, 44b/03, 49b/13, 61b/07, 61b/11, 66b/13, 81a/13, 86a/05, 90b/01, 112a/06, 112a/08

i.+ide édi 48b/03

i.+ideki 21b/04, 26b/13, 90a/05, 122a/08, 122a/09

i.+idekiler 72a/10

i.+idin 79b/07

i.+ige 115a/13, 129a/11

i.+imde érdi 48a/11

i.+imge 10b/01

i.+lerige 10a/05

[=30]

iç- Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.

i.-er 94a/05, 94b/01, 106b/07

i.-erde 97a/02, 97a/04

i.-erler 94a/01, 95a/04

i.-e turġan 94a/04

i.-geli 111a/04

i.-gen 94a/07

i.-günçe 96a/05

i.-ip 102b/06, 135a/07

i.-mek 94b/01

i.-meŋ 100b/07, 106b/08

i.-tiler 9a/02

[=17]

içgeri İçeri.

i. 51b/02

[=1]

içim İçiş, içişlik.

i. 79a/09, 95a/04, 96a/02, 102a/07, 102b/05, 108a/11

[=6]

içre İçinde, içine.

i. 79b/02

i.+ler 96b/08

[=2]

ifṭār Ar. Güneş batıp oruç müddeti sona erdikten sonra yenen yemek, verilen ziyafet.

i. 83b/10

[=1]

igeçi Büyük kız kardeş, abla.

i. 114a/01

i.+leri 90a/11

i.+si 115a/03, 121b/05

i.+sini 114a/01

[=5]

ikevlen İkisi birden.

i. 9a/06, 51a/06, 51a/08, 96b/07

[=4]

iki Birden sonra, üçten önce gelen sayının adı.

i. 2b/12, 3a/06, 3a/09, 9b/07, 9b/10, 10a/11, 10b/11, 17a/05, 17b/12, 20a/02, 21a/04, 22a/13, 23a/02, 26b/06, 26b/06, 34a/13, 34b/05, 34b/06, 36b/09, 37b/03, 38a/12, 39b/08, 43b/02, 43b/03, 46b/05, 47b/07, 51b/12, 52a/02, 59a/08,

61a/13, 67a/05, 67a/05, 67b/01, 71a/13, 82b/05, 86a/08, 95a/10, 96b/05, 96b/11, 97a/04, 98b/01, 102b/12, 109b/06, 119a/02, 122a/13, 124b/01, 125b/05, 126a/09, 127a/01, 127a/10, 127b/08, 127b/12, 128a/03, 128b/01, 131a/07, 131a/12, 132b/04, 133a/05

i. köŋüllüg bol- 7b/01

i. kündin kéyin 52a/02

i. +ŋizlerni 85b/07

i. pāra ḳıl- 98b/03

i.+sige 51a/04

[=63]

ikinçi İki sayısının sıra sıfatı, sırada yeri birinciden sonra, üçüncüden önce olan.

i. 21a/11, 68a/13, 70a/06, 73b/02, 81a/12, 85b/12, 125b/05

[=7]

ikrām Ar. İkram, ağırlama, hürmet etme, misafirperverlik gösterme; gönül hoşluğu için bir şeyler verme, sunma.

i. 121a/09

i. (ı‘zāz ikrām birle) 4a/12

i. (‘ızzat ikrām birle) 11a/05

i. (‘ızzat ikrām ḳıl-) 12b/01

i. bile 116a/11

i. birle 80b/12

i. ḳıl- 32a/08

i.+lar birle (ı‘zāz ikrāmlar birle) 15a/09

i.+lar ḳıl- 41a/04

i.+lar ḳıl- (ı‘zāz ikrāmlar ḳıl-) 13a/03

i.+lar ḳıl- (‘ızzat ikrāmlar ḳıl-) 12b/13

i.+lar birle 65a/02

[=12]

ilāhī Ar. “Ey benim Allah’ım” anlamında Allah’a hitap sözü.

i. 2a/11, 33b/01, 33b/04, 93b/05, 93b/06, 114a/12

i. (taḳdīr-i ilāhī) 55b/03

i.+ġa (taḳdīr-i ilāhī) 55a/05

[=8]

ilgeri İleri, öne doğru.

i. 8a/04, 31a/07, 56b/08, 63a/02, 63a/03, 63a/04, 63a/05, 63a/08, 63b/05, 63b/12, 64a/08, 73a/09, 88b/13, 103b/03, 105b/13, 110b/01, 113b/10, 114b/04, 114b/06, 114b/07, 116a/01, 120b/02, 123a/10

[=23]

ilhām Ar. Allah tarafından ilâhî feyz yoluyla peygamberlerin ve seçkin

kulların gönlüne verilen ilâhî düşünce, halet ve duygular.

i. ber- 115a/02

[=1]

‘illet Ar. Hastalık.

‘i. bol- 62b/11

[=1]

İmām Ar. İslâm dîninde görüş ve fikirleriyle bir mezhebe öncülük etmiş olan kimse.

i. 82b/10, 89a/09, 92b/09, 107a/04, 107a/11, 107a/13, 107b/12

i. (Ḥażrat-ı İmām) 65a/03, 64a/02, 82a/05, 90a/01, 108b/13

i. (Ḥażrat-ı İmām Ḥanīfe) 64b/04

i. ‘Alīaṣġar 90a/10, 95a/09, 101a/03, 108b/08, 116b/11, 117a/02, 130b/06

i. ‘Alīasġar bile 116b/09

i. ‘Alīaṣġar’dın 131a/05

i. ‘Alīaṣġar’nı 101a/07

i. ‘Alīekber 87a/09, 87a/13, 90a/09, 93a/04, 93a/05, 95a/09, 101a/11, 101b/03, 101b/05, 101b/06, 101b/11, 101b/13, 102a/07, 102a/10, 102b/02, 102b/03, 102b/05, 102b/08, 102b/11, 103a/03, 103b/02

i. ‘Alīekber bile 101a/02

i. ‘Alīekber’din 103a/05

i. ‘Alīekber’ġa 87a/09, 101a/08, 102b/10

i. ‘Alīekber’ni 87a/08, 93a/02, 101b/12, 102b/12, 103a/09

i. ‘Alīekber’niŋ 103a/01

i. ‘Alīenver 90a/10, 95a/10, 103b/03

i. ‘Alīenver’ni 95a/13, 96a/03, 96a/07

i. bol- 80a/07

i. Ca‘far-ı Ṭayyār 90a/08

i. Ca‘far-ı Ṭayyār’nıŋ 96b/04, 125a/13, 131a/07, 131b/03, 133b/06, 134a/05

i.+ġa (Ḥażrat-ı İmām) 64a/06, 64b/01

i.+ge 89a/03

i. Ḥasen 34b/11, 57b/10, 62b/13, 63a/02, 63a/05, 63a/10, 64b/02, 65a/01, 71b/04, 73b/07, 75a/09, 78b/02, 80a/07, 81a/01, 81a/03, 81a/06, 81a/10, 82a/05, 82a/08, 82b/10, 82b/11, 83a/08, 83a/11, 83a/13, 84a/05, 84a/13, 84b/08, 84b/10, 84b/11, 84b/12, 85a/01, 85a/09, 86b/03, 87a/11, 103b/02, 136a/04

i. Ḥasen tururlar 82b/08

i. Ḥasen’ġa 64a/13

i. Ḥasen’ge 80a/08, 83b/01, 126b/07, 130a/10, 137a/12

i. Ḥasen’ni 63a/04, 81a/01, 82b/09, 83b/07, 84a/01, 85a/07

i. Ḥasen’niŋ 64a/01, 65a/04, 81a/04, 81a/08, 81a/11, 81b/03, 81b/05, 81b/08, 82b/13, 83a/05, 83b/11, 84b/04, 100a/01

i. Ḥüseyn 1b/09, 33a/12, 33a/13, 33a/13, 33b/02, 33b/03, 33b/04, 34b/12, 57b/10, 63b/02, 63b/05, 63b/09, 63b/13, 73b/07, 75a/09, 83b/12, 84a/03, 84b/06, 84b/13, 85a/08, 85a/10, 85a/13, 85b/13, 87a/06, 87a/07, 87a/08, 87a/11, 87b/02, 87b/04, 88b/13, 89a/08, 89a/13, 89b/02, 89b/04, 89b/09, 89b/12, 90a/06, 90a/12, 90b/08, 90b/09, 90b/11, 91a/05, 91a/08, 91a/12, 91b/01, 91b/03, 91b/05, 91b/13, 92a/03, 92b/06, 92b/07, 93a/01, 93a/04, 93a/07, 93a/09, 93b/04, 94a/03, 94a/11, 95a/02, 95a/05, 95a/05, 95a/09, 95a/13, 96a/03, 96a/08, 96a/12, 96b/01, 96b/05, 97a/06, 97a/09, 98b/07, 99a/01, 99a/07, 99b/13, 100b/08, 101a/02, 101a/05, 101a/08, 102a/05, 102a/08, 102b/07, 103a/04, 103a/11, 103b/11, 104b/06, 104b/10, 105a/06, 105a/10, 105b/06, 105b/08, 105b/13, 106a/04, 106a/07, 106b/07, 106b/08, 106b/10, 107a/02, 107a/03, 107a/05, 107a/09, 107b/01, 107b/08, 107b/10, 107b/13, 108a/02, 108a/05, 108a/09, 115b/13, 118b/10, 130a/12, 135a/09, 135b/01, 135b/06, 136a/05, 136b/05

i. Ḥüseyn bile 92a/06, 92b/04, 131b/10

i. Ḥüseyn birle 92a/07, 98b/09

i. Ḥüseyn turur 63b/04

i. Ḥüseyn turur men 101b/08

i. Ḥüseyn üçün 120a/06

i. Ḥüseyn’din 78b/02, 86a/02, 132a/07

i. Ḥüseyn’din kéyin 104a/11

i. Ḥüseyn’ġa 83b/13, 127a/04

i. Ḥüseyn’ge 83a/04, 84b/07, 86b/02, 87b/13, 88a/07, 88b/06, 88b/07, 88b/10, 92b/02, 92b/12, 94a/10, 98a/05, 99b/12, 105a/07, 106b/04, 106b/12, 108a/11, 125b/11, 129b/09, 130a/10

i. Ḥüseyn’ni 71b/04, 88a/02, 88b/04, 88b/11, 89b/08, 89b/13, 90b/13, 91a/10, 91b/12, 92a/10, 92b/09, 103b/04, 105b/01, 105b/03, 106a/03, 107a/01, 118b/07, 129b/07, 130a/05, 131a/06, 131b/05, 132b/03, 134b/09, 135a/12, 137b/01

i. Ḥüseyn’niŋ 63b/10, 86b/08, 87a/02, 88a/13, 90a/08, 90a/10, 90b/02, 90b/03, 90b/05, 93a/13, 93b/07, 94a/02, 94a/06, 95a/07, 95a/08, 96b/03, 97a/05, 97a/12, 97b/02, 98a/06, 99a/03, 99a/04, 99b/06,

100b/02, 104a/12, 105b/05, 107a/08, 107b/07, 108b/07, 108b/10, 109a/01, 109a/07, 109b/11, 110a/01, 111a/12, 111b/13, 112b/04, 112b/05, 113a/04, 113a/08, 113b/02, 113b/05, 113b/07, 113b/09, 114a/03, 114b/03, 115a/06, 116a/12, 116b/01, 116b/06, 118b/01, 118b/13, 119a/03, 119b/13, 126a/10, 126b/01, 128b/12, 129a/01, 130a/02, 130b/03, 130b/10, 130b/13, 136b/01, 137b/04

i. Ḳāsım 84b/04, 99b/12, 100a/04, 100a/05, 100a/06, 100b/04, 100b/06, 100b/08, 103b/02

i. Ḳāsım'ġa 100a/02

i. Ḳāsım'nı 84b/05, 84b/07, 87a/10, 100b/13

i.+lar (Ḥażrat-ı İmāmlar) 93b/11

i.+larnıŋ 36b/04

i. Mālik Ecder 125a/11, 125b/09, 126a/02, 127b/01

i. Mālik Ecder'ge 126a/01

i. Mālik Ecder'niŋ 126a/06

i. Muḥammed 126a/11, 129b/01

i. Muḥammed Ḥanīfe 125a/08, 125b/06, 126b/04, 126b/06, 126b/11, 127a/06, 127a/12, 127b/09, 128a/08, 128a/10, 128b/02, 128b/05, 128b/07, 128b/11, 129a/03, 129a/10, 130b/09

i. Muḥammed Ḥanīfe bile 125a/10

i. Muḥammed Ḥanīfe'ge 80a/02, 129b/04, 130b/08

i. Muḥammed Ḥanīfe'ni 127b/10, 130a/07

i. Muḥammed Ḥanīfe'niŋ 130a/12

i.+nıŋ (Ḥażrat-ı İmām) 81a/12, 108b/12, 109a/12, 109b/06, 113a/09, 114b/04

i. Zeyne'l-'ābidīn 90a/09, 95a/08, 130b/06

[=429]

imāmetlig İmamlık, imam olanın yaptığı iş.

i.+ge 56a/11

i. ḳıl- 56a/10

[=2]

īmān Ar. Allah'ın birliğini, melekleri, mukaddes kitapları, peygamberleri, kıyâmet gününü, kaderi, ölümden sonra dirilmeyi kalp ile tasdik ve dil ile ikrar etme, kalben inanma ve dil ile söyleme.

ī. 28b/05, 30a/08, 61a/06, 113a/06, 113a/07

ī. ayt- 60a/05, 60a/07, 60a/08

ī. bile 92b/01

ī. ét- 137b/09

ī.+ġa 28a/12, 28b/02, 28b/03, 60a/05, 60b/04

ī.+ını 28b/04

ī. keltür- 8b/12, 18a/04, 28b/06, 30b/07, 30b/11, 41a/06, 60b/02, 60b/05, 120b/07, 123b/10

[=26]

in- (Bulunduğu yerden) Aşağıya doğru gelmek.

i.-gen 58b/07

[=1]

İncīl Dört kutsal kitaptan Hz. İsa'ya indirileni.

İ. 16b/07

[=1]

inde- Davet etmek, çağırmak.

i.-ŋler 59b/12

[=1]

ini Kardeş, küçük kardeş.

i.+leri 132a/04, 133b/01

i.+lerige 132a/03

i.+miz 49b/11, 50a/08

i.+si 94b/08, 98b/01, 98b/03

[=8]

İnşā'llāh Ar. "Eğer Allah isterse, Allah nasip ederse" anlamında dilek sözü.

i. 121b/11

[=1]

iŋek Sığır türünün dişisi.

i. 45b/09

[=1]

iŋlig Şehir.

i.+ge 6b/09, 37b/01

[=2]

İrem Efsâneye göre Ad kavminden Şeddad'ın cenneti yeryüzünde kurmak maksadıyla yaptığı şehrin adı olup edebiyatımızda "cennet bağı, dünya cenneti, cennet kadar güzel ve bayındır yer" anlamında ve genellikle bâğ-ı İrem şeklinde kullanılır.

İ. (bāġ-ı İrem) 21b/03

[=1]

'īsā Kur'an'da adı geçen ve kendisine kutsal kitap İncil verilen peygamber.

'ī. (Ḥażrat-ı 'īsā) 16b/07, 16b/09, 16b/12, 110a/04, 120b/10

[=5]

İsfahān İran'ın dördüncü büyük şehri ve aynı adı taşıyan eyaletin merkezi.

İ.+dın 136b/10

[=1]

İsḥāḳ Hz. İbrahim'in oğlu, Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biri.

İ. 2b/09, 110a/04

[=2]

İskenderiyye Mısır'ın ikinci büyük şehri ve en önemli limanı.

İ.+din 123a/09

[=1]

İslām 1. Allah'ın Kur'an ile vahyettiği ve esasları Hz. Muhammed tarafından bildirilen din, müslümanlık.

İ. 59b/10, 59b/13, 62a/03, 65a/07, 68b/05, 68b/06, 73b/01, 85b/02, 99a/07, 125b/03

İ. (leşker-i İslām) 123a/10, 125b/01, 128a/10

İ.+ġa 59b/12

İ.+ nıŋ 68b/06

2. Bu dinden olan kimse, müslüman.

İ. (ehl-i İslām) 62a/02

İ. (ehl-i İslām birle) 62a/02

[=17]

İsmā'īl Hz. İbrâhim'in oğlu, Kur'an'da adı geçen bir peygamber.

İ. 110a/04

İ. (Ḥażrat-ı İsmā'īl) 2a/08

İ.+ġa (Ḥażrat-ı İsmā'īl) 2b/07

İ.+ni (Ḥażrat-ı İsmā'īl) 2a/09

[=4]

iste- (Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

i.-p 7a/11, 40b/08

[=2]

iş Bir amaçla yapılan etkinlik, çalışma; görev.

i. 12b/08, 15a/02, 79a/04, 86a/12, 95a/06, 137a/09

i. (her iş) 12b/07

i. (néme iş) 9b/01

i.+de 8a/07

i.+din 26b/01

i.+dür 73b/01

i.+ġa 57a/08, 59b/01, 60a/10, 82a/06, 83a/12, 89a/01, 119b/10, 127a/06

i.+ge 75a/09

i.+i 42a/01, 62a/03, 87b/07

i.+i (ne işi bar) 91b/05

i.+idin 64a/07, 109b/12

i.+iġa 83a/10, 124a/10

i.+im 126b/13

i.+imiz 121a/03

i.+imni 83a/11

i.+ini 14a/04, 29a/03, 60a/13, 66b/02, 70a/07, 129b/08

i. ḳıl- 56a/03

i.+ler 86a/12

i.+ler (ne işler) 126b/01

i.+leriġa 32b/06

i.+lerini 70a/04

i.+lerni 124b/02

i.+ni 15a/03, 114b/12, 133b/10

[=46]

işen- Güvenmek, inanmak, bağlanmak, mutmain olmak.

i.-ip 119a/11

[=1]

işkil Zincir.

i. 40a/11

[=1]

it bkz. ıt

i. 103b/09, 40a/13

[=2]

iz Bir şeyin bir yerde bıraktığı belirti.

i.+i bile 132b/06

[=1]

izde- bkz. iste-

i.-yürsiz 100a/12

[=1]

K

Ka‘ba Bütün müslümanların kıblesi ve ziyaret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes bina, beytullah.

K. 11a/05

K.+ġa 5b/13

K.+nı 29a/05

K.+nıŋ 31a/12

[=4]

kabāb Ar. Yanmış, yanık.

k.+dur 41b/01

[=1]

Ka‘ba-ḫāna bkz. Ka‘ba

K.+nı 31a/05

[=1]

ḳabīḥ Ar. Çirkin.

ḳ. 55a/13

[=1]

ḳābıl < Ar. *ḳābil* Kabul eden, alan, alıcı.

ḳ. 67b/01

ḳ. (merd-i ḳābıl) 127b/04

[=2]

ḳabīla < Ar. *ḳabīle* Aynı soydan gelen ve bir başkanın yönetiminde yaşayan göçebe topluluk, boy.

ḳ. 28a/13

ḳ.+dın 13a/03, 35b/02

ḳ.+sı 71a/07, 118b/08

ḳ.+sıdaḳı 32a/10

ḳ.+sıdın 4a/01, 19a/05, 32a/06, 55a/02, 55a/04, 113b/11

ḳ.+sıdın érdi 55b/09

ḳ.+sıdın érdiler 118b/03

ḳ.+sıdın turur men 91a/13

[=15]

ḳabr Ar. Mezar.

ḳ.+ısıda 40b/08

ḳ.+ısını 40b/04

ḳ.+siġa 40b/02

[=3]

ḳabuġ Kapı.

ḳ.+da 115a/12

ḳ.+ıġa 128b/08

ḳ.+ları 64b/10

[=3]

ḳabūl Ar. Bir şeye isteyerek veya istemeyerek peki deme, razı olma, muvafakat etme.

ḳ. (be-cān u dil ḳabūl ḳıl-) 42b/06

ḳ. ḳıl- 4b/06, 5a/12, 5b/04, 11b/13, 12b/09, 138a/05, 138a/06, 138a/09, 138a/11, 138a/11, 13b/02, 13b/11, 22a/11, 24b/05, 25a/04, 25a/13, 25b/02, 26b/08, 26b/09, 28b/05, 44b/07, 44b/08, 47b/12, 48b/05, 61a/06, 61a/06, 61b/08, 62a/05, 62a/10, 62b/01, 62b/04, 62b/08, 62b/10, 63b/01, 67b/04, 67b/05, 69b/07, 72b/03, 74a/05, 81a/06, 82b/09, 86b/06, 107b/07, 109a/09, 109a/09, 109a/10, 109a/11, 109a/12

ḳ. ḳıldılar érse 2a/07

[=51]

ḳabża Ar. (Kılıç, tabanca, ok vb.nin) Tutulacak yeri.

ḳ.+sı 102a/03

[=1]

kāc Far. Tokat, darbe.

k.+nıŋ 109a/05

[=1]

ḳaç- Birinden veya bir şeyden kurtulmak için hızla uzaklaşmak; kimseye bildirmeden bulunduğu yerden

ayrılmak, firar etmek, gizlice sıvışmak.

ḳ.-a başladı 32a/03, 115b/11

ḳ.-arġa 79a/12

ḳ.-ıp 9b/09, 19b/08, 40a/06, 47a/04, 48a/10, 79a/11, 92b/11, 109a/04, 125a/04, 131a/09, 131b/06, 132b/13, 135b/04

ḳ.-ıp éken 40b/12

ḳ.-ḳan 115b/11, 128a/13

ḳ.-tı 45a/06, 72b/08, 76b/05, 102b/04, 128a/06, 128b/07, 128b/10, 132b/04

ḳ.-tılar 44b/12, 48b/11, 98b/11

[=30]

ḳaçan Ne zaman.

ḳ. 14a/08, 14b/07, 14b/12, 15a/07, 15a/12, 18a/07, 23b/13, 26a/12, 26b/07, 35b/08, 50b/09, 56a/07, 73b/06, 131a/06, 134b/06, 134b/08

ḳ. (her ḳaçan) 11a/05, 12b/13

[=18]

ḳaçḳu Kaçma.

ḳ. 40a/11

[=1]

ḳaçḳuçı Kaçak.

ḳ.+ġa 121b/09

[=1]

ḳadam Ar. Ayak.

ḳ. 20a/09, 80a/11, 83a/11

ḳ. (yette ḳadam bile) 64b/03

ḳ. élt- 65a/02

[=5]

ḳadam-cāy Far. Ayakyolu, tuvalet.

ḳ.+ġa 70b/06

[=1]

ḳadeḥ Ar. İçki içmekte kullanılan küçük bardak, cam, piyale.

ḳ.+lerde 84b/09

[=1]

ḳāżī Ar. İslâm hukukuyla yönetilen devletlerde halk arasında çıkan anlaşmazlıkları, her türlü davayı halletmek üzere devlet tarafından tâyin edilen memur.

ḳ. érdi 67a/08

[=1]

Ḳādıri Ḫudāyım Far. Ey Kadir Allah'ım anlamındaki söz.

k. 93a/12

[=1]

ḳāżīyy'ul-ḥācat Ar. "Arzularımızı gerçekleştiren Allah" anlamında bir söz.

ḳ. 39a/03, 47b/08

[=2]

ḳadr Ar. Değer, kıymet.

ḳ. 15a/12, 43b/08

ḳ. ḳıymatımız bolġay 61a/08

[=3]

ḳad-rasīda < Far. *ḳad-resīde* Büyüme, boyu uzama.

ḳ. bol- 60a/11

[=1]

ḳāfıla < Ar. *ḳāfile* Birlikte yolculuk edenlerin meydana getirdiği topluluk.

ḳ. 16b/03, 21a/06, 39b/07, 41a/01

ḳ.+da 7a/03

ḳ.+nıŋ (ehl-i ḳāfıla) 40a/08

[=6]

kāfir Ar. Tanrı'nın varlığını inkâr eden kimse; müslüman olmayanlara genel olarak verilen ad.

k. 31b/02, 81b/09, 93b/02, 94a/12, 94b/04, 95a/13, 97b/10, 108b/13, 112b/09

k. bol- 71b/13

k. érdi 41a/05

k.+ler 29a/05, 31a/11, 32a/01, 32a/03, 107b/09

k.+leri 31a/08

k.+lerni 59b/12, 102b/06

k.+lerniŋ 31a/12, 77a/06, 87b/08

k.+ni 97b/06

k.+niŋ 88b/05

[=24]

ḳahr Ar. Galip gelip ezme, perişan etme, mahv ve helak etme.

ḳ. ḳıl- 77a/05

[=1]

Ḳaḥṭabe bkz. Ḳaḥṭabe ibn Eşfa'

Ḳ. 105a/06

[=1]

Ḳaḥṭabe ibn Eşfa' Abbâsîler'in kuruluşunda önemli rol oynayan nakib ve kumandanlardan.

Ḳ. 86b/07, 86b/12

[=2]

kākül Far. Alna düşen kısa saç demeti, perçem.

k.+lerini 57a/02, 57a/12, 57a/13

k.+leriŋizni 57a/04

[=4]

ḳal- Kalmak, olduğu yerde veya olduğu hâlde durmak; var durumda olmak, mevcut bulunmak; hâlini koruyup devam ettirmek, hâli sürüp gitmek.

ḳ.-asız 84b/06

ḳ.-ay 51b/07

ḳ.-dı 10b/05, 21a/07, 21a/11, 40a/01, 43a/05, 48a/09, 68b/10, 69a/04, 72a/10, 75a/06, 88a/06, 108b/11, 109a/05, 109a/06, 109b/04, 112a/07, 112a/09, 115a/01

ḳ.-dılar 2b/13, 6b/04, 6b/05, 8a/05, 8b/03, 10b/07, 36a/05, 36a/10, 39b/03, 39b/13, 50a/02, 51a/03, 52a/04, 53b/05, 55b/08, 58b/06, 66a/06, 73a/13, 83b/04, 90b/06, 114b/07

ḳ.-dım 87b/03

ḳ.-dı mu 17b/03

ḳ.-dıŋız 83b/13

ḳ.-dıŋız dép 85a/05

ḳ.-duḳ 58a/01

ḳ.-ġan 22b/01, 42a/02, 64a/05, 105a/05, 122b/08, 128a/13, 131a/03

ḳ.-ġan érmes érdi 53b/11

ḳ.-ġanda 47a/08, 47a/10, 52b/10, 121b/02

ḳ.-ġay érdi 126b/03

ḳ.-ġaymız 101a/12

ḳ.-ġu 11b/03

ḳ.-ġunça 66a/01

ḳ.-ıŋlar 57b/02

ḳ.-ıp 7a/06, 40b/11, 41a/01, 104a/11

ḳ.-ıp éken 69a/05

ḳ.-ıp érdi 125b/05

ḳ.-ıpdur 67a/10

ḳ.-madı 47a/10, 47b/05, 105b/07, 129b/04

ḳ.-madı dép 135a/06

ḳ.-maġay 16a/10

ḳ.-masun 105a/04

ḳ.-may 44a/01

ḳ.-maydur dép 102b/01

ḳ.-salar 57a/12

ḳ.-sun 126b/13

ḳ.-ur 11a/12, 11b/04

ḳ.-ur érdi 8a/04

ḳ.-ur men 67b/05

[=85]

bī-veh ḳal- 58a/01

ḫayrān ḳal- 10b/07, 36a/10, 39b/13, 40a/01, 40b/11, 41a/01, 43a/05, 50a/02, 52a/04, 58b/06, 66a/06, 90b/06, 112a/07

parīşān ḳal- 10b/05

rasm ḳal- 68b/10

ta‘accubge ḳal- 8a/05, 55b/08

ta‘accubḳa ḳal- 2b/13

yaḫşı ḳal- 57b/02

yalġuz ḳal- 85a/05, 87b/03

yetim ḳal- 84b/06

[=23]

ḳal‘a Ar. Eskiden düşmana karşı koymak ve güvenliği sağlamak için savunulması gereken önemli noktalara yapılan yüksek, kalın duvarlı, burçlu, mazgallı, sağlam ve kuvvetli yapı, kermen, germen.

ḳ. yı (perākende-i ḳal‘a-yı Ḫaybar) 123b/05

[=1]

ḳalem Ar. Yazı çeşidi.

ḳ. (lavḥ-i ḳalem) 58b/05

[=1]

ḳalın Çok, pek çok, kalabalık, fazla.

ḳ. 83b/13, 85a/05, 101a/13

[=3]

ḳalḳan Eski savaşlarda savaşçının kılıç, kargı, mızrak ve ok darbelerine karşı kendini korumak için sol elinde tutarak kullandığı siper.

ḳ. 106a/13

ḳ.+ı 119b/09, 126a/04

ḳ.+ıdın 126a/05

ḳ.+ıġa 126a/04, 128a/04, 128a/06

[=7]

Kallāb Arapların bir kabilesi.

K. 32a/06

[=1]

ḳāmat Ar. Boy, endam.

ḳ.+ım 48a/04

[=1]

ḳamçı Ucuna ince deri, meşin veya ip bağlanmış bir değnekten ibaret vurma aleti, kırbaç, taziyane.

ḳ. birle 116b/01

ḳ.+ġa 48a/07, 48a/08

ḳ.+ları 47b/02

ḳ.+larınıŋ 48a/06

ḳ.+nı 48a/08

ḳ.+ŋnıŋ 48a/04

[=7]

ḳamçıla- Kamçı ile vurmak.

ḳ.-dılar 63b/05

[=1]

kāmil Ar. Olgunluk yaşında olan (kimse).

k. (merd-i kāmil) 99a/10

[=1]

ḳamuġ Bütün, hep.

ḳ. 15b/12, 96b/06

[=2]

ḳan Plazma ve kan yuvarlarından meydana gelen ve damarların içinde dolaşarak vücut dokularını besleyen kırmızı renkli sıvı.

ḳ. 38b/11, 79a/07, 79b/02, 94b/01, 94b/01, 98b/13

ḳ. bol- 90a/05, 94a/09

ḳ.+ġa 35b/08, 39a/11, 108a/07, 112b/04, 125a/04

ḳ.+ımız 90b/11

ḳ.+ını 106b/01, 118b/10

ḳ. kel- 84a/02, 137b/01

[=18]

ḳana Kanımlık.

ḳ. 117a/06

[=1]

ḳanat Meleğin kanadı.

ḳ.+ları birle 10a/06

[=1]

ḳandın Nereden.

ḳ. 19a/03

[=1]

ḳanı Hani.

ḳ. 116b/12

[=1]

ḳānī‘ Ar. Kanaat eden, elindekini yeterli bulup fazlasını istemeyen, kendisine verilene razı olan.

ḳ. bol- 25a/12, 25a/13

[=2]

ḳanım İçim.

ḳ. 94a/01

[=1]

kānī Ar. Maden yatağı, maden ocağı.

k. (gevher-i kānī) 63b/08

[=1]

ḳapa- Kapamak, örtmek.

ḳ.-p 122a/08, 122b/11

[=2]

kār Far. İş, fiil, amel.

k. 140a/01

k.+ını (ḫatm-ı kār) 106a/09

[=2]

ḳara Kömür renginde olan rengin adı.

ḳ. 2a/12, 96b/07, 100a/13, 113b/05, 124b/05, 127b/09, 133a/09, 133a/13, 137a/06

ḳ. bol- 109a/04, 111a/10, 111b/02

[=12]

ḳarala- Bakmak, dikkati bir şeye çevirmek, ikide bir bakmak.

ḳ.-dı 112a/11

[=1]

ḳaralıḳ Kara olma durumu, siyahlık.

ḳ.+ı 133b/02

[=1]

ḳaraŋġu Karanlık.

ḳ. bol- 128a/02, 129a/09

[=2]

ḳaraŋġuluḳ bkz. ḳaraŋġu

ḳ. 28a/13, 40b/10

ḳ. bol- 103a/04, 108a/07, 125a/06

[=5]

ḳarār Ar. Bir iş veya mesele hakkında verilen kesin hüküm.

ḳ. al- 89b/01, 113b/12

ḳ.+ım 42a/11

ḳ. ḳıl- 80b/03

[=4]

kār-dān Far. Zeki, yetenekli, iş bilir.

k. 70a/08

[=1]

ḳarġa Kanatları geniş, tüyleri kara, gagası dişli, tarla ve bahçelere çok zararlı ötücü kuş. *Corvus corax.*

ḳ. ḳuzġun 46a/08, 46a/09

[=2]

kār-gerde Far. İş yapmış, tecrübeli.

k. 70a/07

[=1]

ḳarı Uzunluk birimi, karış, bir kulaçlık uzunluk ölçüsü.

ḳ. 98a/12, 98b/03, 102a/01, 105a/09, 106a/01, 115b/09, 120a/11

[=7]

ḳarın İnsan ve hayvan vücudunun kaburgaların kenarından kasıklara kadar olan ve iç boşluğunda mide, bağırsak, böbrek, safra kesesi, rahim, dalak, karaciğer gibi organlar bulunan kısmı, batın.

ḳ.+ıda (ḳarnıda) 6b/04, 54b/08

ḳ.+ımnı (ḳarnımnı) 10a/12

ḳ.+ları 66a/02

[=4]

ḳarındaş Kardeş.

ḳ.+ım 84a/06, 84b/11, 85a/05

ḳ.+ları 130a/12

ḳ.+larım 9a/13

[=5]

kārnāy Far. Bir tür trompet, kendi üzerine bükülmüş bir boru ve bir ağızlıktan ibaret nefesli çalgı.

k. 121a/06, 122b/13

[=2]

ḳarul- Karıştırılmak.

k.-dı 23a/02

[=1]

kārvān Far. Kervan, uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı.

k. 14b/10, 17a/07, 18a/09, 18a/10, 24a/01, 39b/12, 40a/01, 40a/03

k. bilen 17a/04

k.+dın 14a/08, 23a/07

k.+ġa 23b/07

k.+ıġa 13b/09

k.+lar 8a/07, 8b/04, 9a/01, 14b/07, 13b/08, 15a/12, 16a/01, 17a/11, 17a/12, 17a/13, 17b/03, 18b/04, 18b/07, 19b/02, 19b/08, 23b/09, 40b/11, 90b/13

k.+lardın 8a/04, 18b/08

k.+larġa 16b/05

k.+larıŋız 14a/02

k.+larnıŋ 19b/05

k.+nıŋ 23b/04, 40b/10

[=38]

ḳaṣd Ar. Öldürme, yaralama veya zarar vermeye teşebbüs etme.

ḳ. ḳıl- 40a/03, 71a/07, 85b/11, 101b/13, 102b/10, 109a/08, 127a/13

[=7]

Ḳāsım I Hz. Hasan'ın oğlu.

Ḳ. (imām Ḳāsım) 84b/04, 99b/12, 100a/04, 100a/05, 100a/07, 100b/05, 100b/06, 100b/08, 103b/02

Ḳ.+ġa (imām Ḳāsım) 100a/02

Ḳ.+nı (İmām Ḳāsım) 84b/05, 84b/07, 87a/10, 100b/13

[=14]

Ḳāsım II Belhli olduğu söylenen bir kişi.

Ḳ. (ḫoca Ḳāsım dép) 119a/12

Ḳ.+nı (ḫoca Ḳāsım) 119b/05

Ḳ.+nıŋ (ḫoca Ḳāsım) 119b/05

[=3]

ḳaş Ön, kat, huzur, yan, karşı.

ḳ.+ıda 17b/01, 17b/03, 29a/05, 74b/05, 91b/11, 138a/04

ḳ.+ıdaḳı 135b/02

ḳ.+ıġa 8a/10, 13b/09, 13b/13, 25b/08, 27a/03, 29b/12, 30a/03, 48b/04, 48b/07, 83a/09, 83b/06, 85b/03, 87a/10, 87a/12, 93a/05, 93a/07,

93a/08, 93a/13, 94a/04, 112b/13, 121b/06

ḳ.+ımda 74b/08, 97b/06

ḳ.+ımġa 17a/12

ḳ.+ımızġa 27a/03

ḳ.+ıŋızda 70a/03

ḳ.+larıda 74b/06, 74b/08, 75a/06, 100a/07

ḳ.+larıdın 14b/09, 37a/03

ḳ.+larıġa 8b/04, 30b/08, 32a/08, 32a/10, 35b/11, 37b/10, 48b/11, 53a/04, 57b/08, 63a/04, 66a/03, 73b/10, 75a/10, 76a/09, 76b/11, 77b/07, 82a/05, 82b/10, 84b/01, 87a/06, 89b/13, 95a/13, 96a/09, 100b/03, 103a/05, 103a/06, 107a/02, 107a/08, 126b/04, 128a/08

[=70]

kāşkī Far. Keşke; dilek cümlelerinin başına getirilen ve "ne olurdu" anlamında özlem veya esef bildiren söz.

k. 101b/01, 11b/05

[=2]

ḳat (Sayı sıfatları ile) Tabakalar veya sıralar hâlinde bulunan şeylerin her bir tabakası, her bir sırası.

Ḳ. 58b/04

[=1]

Ḳat' Arapların bir kabilesi.

ḳ. 118b/03

[=1]

ḳat- Karıştırmak, koymak.

ḳ.-ar érdiler 8a/09

ḳ.-ıp 83b/11

[=2]

ḳaṭar Ar. Birbiri arkasına sıralanmış hayvan dizisi; dizi, sıra.

ḳ. 15b/03, 49a/11

ḳ.+dın 15b/02

ḳ.+ıda 104a/13

ḳ. téve birle 53a/11

[=5]

ḳatıġ Katı, sert; şiddetli.

ḳ. 3a/02, 16a/12, 68b/11, 88a/09, 104a/01, 119a/04

[=6]

ḳaṭra Ar. Damla.

ḳ. 2a/03, 36b/05, 37a/13

[=3]

ḳattıġ bkz. ḳatıġ

ḳ. 57b/04, 58a/08

[=2]

kavākıb < Ar. *kevākib* Yıldızlar.

k.+da 108b/11

[=1]

ḳavī Ar. Güçlü, kuvvetli.

ḳ. 111a/03

ḳ. bol- 59b/11

ḳ. érdi 68b/05

ḳ.+raḳ 85b/12

[=4]

ḳavm Ar. Aynı soydan gelen, dil, töre ve kültürleri ortak insan topluluğu, budun.

ḳ.+ları 97a/08

ḳ.+larıdın 16b/07

[=2]

ḳavuş- (Başka yerde olan, hasreti çekilen bir kimseyi veya şeyi) Tekrar bulmak ve görmek, bir araya gelip buluşmak.

ḳ.-ġay siz 56b/12

ḳ.-saŋ 16b/13

ḳ.-uŋ 103b/08, 106b/10

ḳ.-ur érdiler 38a/12

ḳ.-ur sén 43a/12

[=6]

ḳayan Nereye, hangi yere.

ḳ. 36a/06, 58a/06, 79a/12, 80b/01, 129b/03

ḳ. (her ḳayan) 14b/13

k. barur siz dép 57b/04

[=7]

ḳayaş Kabile, akraba.

ḳ.+ım 34a/10, 35a/13, 55a/01

ḳ.+ımdın 16a/08

ḳ.+ım turur 70a/06

ḳ.+ları 16a/01, 16a/12

ḳ.+ları birle 53a/11

[=8]

ḳayda Nerede, hangi yerde.

ḳ. 10a/09, 37b/12, 66a/06, 77a/05, 83a/11, 107a/03, 111a/06, 124a/13

ḳ.+dur dép 9b/12

ḳ. érdiŋiz 24a/12

ḳ. érdiŋizler 14a/01

[=11]

ḳaydaġ Nasıl.

ḳ. (her ḳaydaġ) 23b/03

[=1]

ḳaydın Nereden, hangi yerden.

ḳ. 23a/12, 82a/11, 100a/06

[=3]

ḳayġu Kaygı, endişe.

ḳ. 11b/04

ḳ.+sıdın 11b/05

[=2]

ḳayġuluḳ Kaygılı.

ḳ. (ġemlig ve ḳayġuluḳ bol-) 87b/08

[=1]

ḳayınata Bir kadına göre kocasının, bir erkeğe göre karısının babası, kayın peder, kayın baba.

ḳ.+ları érdi 81a/12

[=1]

ḳayṣar < Ar. *ḳayṣer* Rum hükümdarlarına verilen unvan.

ḳ. (pād-ṣāh-ı ḳayṣar) 25b/09

[=1]

ḳaysı Hangi, hangisi.

ḳ. 21a/04, 41a/11, 53a/08, 61b/08, 95a/01

ḳ. (her ḳaysı) 49a/11, 71b/08, 80a/03

ḳ.+da 45a/13

ḳ.+ġa (her ḳaysıġa) 12a/06

ḳ.+ları 45b/08, 67b/01

ḳ.+mızda éken 46b/07

ḳ.+mızġa 11b/09

ḳ.+ŋızlar 11b/07

ḳ.+ŋızlarnı 11b/12, 11b/13

ḳ.+sınıŋ 38a/04

[=18]

ḳayu Ne, hangi, nereye.

ḳ. kün 59a/04

[=1]

ḳayyūm Ar. Kıyamet gibi.

ḳ. bol- 76a/03

ḳ. bolġan dék 58a/03

[=2]

ḳaz- Toprağı herhangi bir şeyle yarıp eşerek yerinden çıkarmak.

ḳ.-ıŋlar 85b/07

[=1]

ḳażā Ar. Kaderin, Allah tarafından ezelde tayin ve tespit edilen biçimde ve zamanda gerçekleşmesi.

ḳ.+ġa 96a/10

ḳ. yı ḥācetge 55a/06

[=2]

ḳazıt- Kazımak işini başkasına yaptırmak.

ḳ.-tı 86a/04

[=1]

ḳaznaḳ Kazılmış olan.

ḳ.+ġa 132a/12, 132a/13, 133a/05

[=3]

kebīr Ar. Büyük, ulu.

k. bol- 55b/01

[=1]

kebūter Far. Güvercin.

k.+i 68b/13, 69b/08, 69b/08

[=3]

keçke Geviş getirenlerden, eti, sütü, derisi ve pöstekisi için yetiştirilen, çenesinde sakalı bulunan, bitkilere çok zararlı, evcil memeli hayvan. Capra hircus.

k.+sige 38b/10

[=1]

ked-ḫudā Far. Büyük devlet adamlarının, zenginlerin işlerini gören kimse, kâhya.

k. bol- 27a/09

k. ḳıl- 24b/02

[=2]

kefen Ar. Gömülmek için hazırlanan bir müslüman ölüsünün kabre konmak üzere yıkandıktan sonra sarıldığı amerikan bezi, kefin.

k.+ge 80a/06

k. ḳıl- 79b/11, 79b/11

k.+leridin 79b/10

[=4]

keffe (?)

k.+sige 48a/09

[=1]

ḳeḥṭlig < *ḳaḥṭlig* Azlık, kıtlık, yokluk.

ḳ. 47a/07, 49a/08, 54b/05

ḳ. bol- 46b/13, 68b/11, 69b/10, 74b/03, 86b/13, 87a/03, 89a/06

ḳ.+de 53b/09

ḳ.+din 47a/12

ḳ. tadbīri üçün 47a/01

[=13]

kel- Gelmek, uzak bir yerden daha yakın bir yere doğru yol almak, bir mesafe katedip uzak bir yerdan daha yakın bir yere varmak; bulunduğu yerden ayrılıp geri dönmek, avdet etmek; ulaşmak, varmak, erişmek; doğmak, neşet etmek, hasıl olmak; ele almak, üzerinde durmak.

k.-(!) 14b/12, 29a/04, 69a/11, 98a/01, 98b/01, 105b/11, 133b/13, 134b/06

k.-di 3b/12, 4a/11, 5a/07, 7a/06, 7a/12, 17b/09, 18b/02, 19a/10, 21a/04, 21a/11, 21b/07, 22a/13, 22a/13, 25a/06, 25b/08, 26a/09, 27a/09, 28b/02, 29a/05, 30a/01, 30a/03, 30a/08, 36a/05, 36b/08, 39b/08, 43a/05, 43b/13, 51a/04, 52b/13, 53b/13, 54b/08, 55b/06, 58b/03, 62a/10, 62b/01, 62b/05, 62b/09,

63a/01, 63b/06, 64a/01, 66b/06, 68b/09, 69b/06, 70a/06, 71b/13, 72a/06, 74a/02, 74a/04, 75b/09, 78a/01, 79a/08, 79a/11, 80a/09, 81a/02, 81a/10, 82a/04, 82a/05, 82b/02, 83a/07, 83b/03, 85b/03, 86a/09, 87b/11, 90b/13, 91a/10, 94a/03, 96b/03, 97a/01, 98b/04, 99a/02, 99b/12, 100b/04, 100a/01, 100b/02, 102a/05, 102b/02, 105b/13, 106b/07, 107a/02, 107a/08, 108a/09, 109a/06, 109b/13, 110a/08, 110b/04, 111b/13, 112a/12, 112b/02, 112b/12, 113a/02, 113a/05, 114b/11, 115a/03, 117a/07, 119b/08, 121b/06, 122a/06, 122b/01, 123a/08, 124a/01, 125a/04, 131a/12, 132a/08, 132a/10, 132b/01, 133b/08, 134a/12, 135a/11

k.-di ékin 83b/04

k.-di érse 24a/01

k.-diler 2a/08, 6a/04, 8b/04, 9b/09, 17a/11, 17a/14, 18b/13, 19b/03, 23b/02, 27a/08, 27b/12, 28a/01, 32b/04, 34a/03, 34a/09, 34a/13, 36a/02, 36a/03, 36a/12, 44b/13, 46b/11, 47b/13, 49a/10, 55a/10, 57a/05, 57b/10, 59a/09, 60a/02, 60a/04, 60a/08, 60a/09, 61b/12, 62a/05, 62b/04, 62b/13, 63a/01, 63a/04, 63b/02, 64b/06, 64b/06, 65b/11, 65b/11, 65b/12, 69a/03, 71a/01, 75b/06, 76a/09, 76b/01, 76b/02, 76b/11, 80b/12, 83b/12, 85a/03, 90a/11, 95a/13, 96a/12, 103a/07, 103a/12, 10b/09, 110a/05, 110a/08, 110a/10, 110a/13, 112b/01, 112b/01, 112b/03, 116a/03, 123a/04, 123a/10, 125b/01, 126b/05, 126b/09, 12a/02, 135b/01

k.-diler érse 8b/01

k.-dim 4b/06, 4b/07, 21a/09, 81b/01, 82a/08, 82b/06, 107a/04, 132b/06

k.-diŋ dép 107a/03

k.-diŋiz 82a/06, 105b/10

k.-diŋizler mü 73b/11

k.-dük 54b/09, 73b/12, 74a/03, 76b/12, 122b/02

k.-e 26a/08

k.-edür 6b/13, 27b/01, 30b/11, 46b/03, 55b/07, 91a/06, 121b/03

k.-edürler dép 110a/09

k.-gen 6a/07, 17b/02, 23a/11, 23a/13, 23b/04, 33b/07, 50a/04, 69b/01, 70a/06, 74a/01, 83b/05, 85a/11, 106a/09, 110b/01, 115a/08, 121b/09, 130b/01

k.-genler 26b/11

k.-gey 15b/11, 86b/13

k.-gil 25a/07, 28b/13, 29a/02, 30a/04, 124b/07, 133a/12

k.-gü dék 95a/06

k.-günçe 4a/10, 16b/11, 17a/02, 38a/09, 49b/02

k.-günler 75b/07

k.-iŋ 9b/04, 14b/08, 73a/08

k.-iŋler 11b/12, 17b/07, 46b/06, 50a/11, 50b/04, 92a/11, 111b/12, 121b/09, 126b/09

k.-ip 4a/05, 5b/01, 5b/11, 6b/08, 6b/10, 6b/12, 7a/04, 15b/05, 16b/04, 18a/05, 19a/12, 20b/01, 22a/06, 23a/05, 23b/12, 30b/12, 31a/09, 31b/01, 32b/04, 32b/13, 33b/06, 34b/06, 35a/02, 35b/06, 37b/08, 39a/12, 39b/07, 40b/08, 42b/05, 42b/07, 42b/11, 43a/01, 43a/03, 43b/01, 43b/11, 44a/08, 45b/01, 48b/06, 49a/12, 50a/02, 51b/04, 52a/05, 52b/03, 53a/04, 53b/06, 54a/11, 54b/06, 58a/05, 58b/09, 59b/07, 59b/13, 61a/03, 65a/12, 67b/06, 70a/11, 71a/08, 71b/06, 72b/12, 73b/07, 73b/11, 74b/05, 74b/12, 75a/11, 75b/07, 75b/10, 76a/11, 77b/07, 78a/08, 80b/06, 81b/03, 81b/08, 82b/10, 83a/01, 84b/09, 86b/09, 87a/06, 87b/04, 87b/06, 88a/08, 89a/04, 89a/08, 90a/03, 90b/13, 91a/01, 91a/02, 91b/09, 91b/13, 92a/01, 92a/09, 92b/05, 92b/11, 92b/13, 94a/10, 94b/13, 95a/07, 96b/13, 97a/05, 97a/13, 100b/03, 102b/05, 106b/07, 108b/03, 112a/03, 112b/13, 113b/12, 116a/06, 120b/02, 122a/07, 123a/12, 123b/13, 125a/06, 129a/05, 130a/04, 132b/05, 136b/11, 137b/01

k.-ip tururlar 109b/11

k.-ipdür 4a/06, 4b/11, 19a/04, 84a/10, 121b/07, 123b/07, 123b/09, 132b/13

k.-ip men 47b/11, 97b/12

k.-ip sizler 19a/03

k.-işleri birle 8b/10

k.-medi 38a/06, 47b/07, 121a/03, 123a/03

k.-mediŋizler 61a/02

k.-mes 29b/09, 69a/09, 74a/01, 76b/05, 83b/10, 88b/13, 94b/02, 105a/13

k.-mese 59b/08

k.-meseŋiz 60b/07

k.-mesmiz dép 98b/12

k.-mesün 58b/12

k.-meydür 59a/01, 98b/09, 100b/11

k.-se 12b/06, 13a/01, 13b/06, 14a/08, 14b/11, 17a/07, 24a/09, 32a/08, 32a/10, 57b/13, 86a/02, 87a/03, 87a/05, 87b/02, 89a/05, 89a/12, 131b/11

k.-seler 14b/13, 17a/04, 88b/08

k.-seŋ 12b/06

k.-seŋler 50a/10

k.-sün 75b/03, 83b/02

k.-sünler 17a/13, 27a/06, 118b/09

k.-üp 82b/04

k.-ür 11b/11, 12a/10, 17a/09, 23a/08, 23a/12, 52b/12, 66a/12, 66a/12, 69a/10, 69b/04, 79b/12, 83b/10, 86a/02, 87a/12, 94b/02, 107a/05, 107a/05, 111a/06, 121a/12, 128a/08

k.-ür érdi 17a/05, 19a/07, 84a/03

k.-ür érdiler 74b/05, 100b/04

k.-ürde 8a/03

k.-ürdi 23a/10

k.-ürler 48a/01, 82a/12

k.-ürmiz 49b/04

k.-ür mü 27a/03

k.-ürni 73a/10

k.-ür sizler 49b/02

k.-ürümni 125b/12

[=475]

beri kel- 73a/08

cafā kel- 83b/10, 94b/02

dīşvār kel- 61a/03, 83a/07

ġālıb kel- 79a/08, 100b/02, 102a/05

ḥāżır kel- 85a/03

ḫoş kel- 30a/08, 68b/09, 75b/03

ḳan kel- 84a/03, 137b/01

raḥmı kel- 22a/13

rāst kel- 38a/06, 46b/03, 59a/01, 71b/13

utru kel- 62b/13

vafā kel- 83b/10, 94b/02

vāḳ'a-pīş kel- 36a/05, 36b/08

vucūdġa kel- 2a/08

yaḳīn kel- 3b/12, 18b/13, 95a/07, 106a/09

yaman kel- 11b/11, 66a/12, 66a/12, 87a/12

[=33]

kél- bkz. kel-

k. 14b/13, 29b/13, 30a/11

k.-e almadılar 59a/03

k.-e almas 59a/06

k.-ey 51b/09

[=6]

kelābe Ar. İplik, yün yumağı.

k. 43b/09

[=1]

kelām Ar. Tek kelime veya kelimelerden meydana gelmiş söz, ifade.

k.+ı 30b/05

k.+ını 30b/04

[=2]

Kelime-i Şerīf Şerefli, değerli kelime anlamına gelen bir söz.

K. 29a/06

[=1]

Kelime-i Şahādat İslâm dîninin beş temel esasından birincisi olan, "Şahitlik ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve yine şâhitlik ederim ki Hz. Muhammed O'nun kulu ve elçisidir" anlamındaki "Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlüh" cümlesi.

K.+nı 31a/03

[=1]

kelin Evlenmek üzere süslenip hazırlanmış genç kız veya yeni evlenmiş kadın, gelin.

k.+im 5b/11

[=1]

kelle Far. Baş, kafa.

k. 69b/03

k.+din 69b/03

[=2]

keltür- Getirmek, (daha uzak bir yerden) bulunulan yere gelmesini sağlamak, gelmesine sebep olmak, iletmek, nakletmek; (bir yere) bir kimse veya şeyle birlikte gelmek, gelirken o kimse veya şey yanında olmak.

k.-di 8b/13, 12b/12, 18a/04, 19b/13, 22b/03, 25a/02, 28b/06, 30a/05, 41a/06, 60b/05, 83a/10, 132a/03

k.-diler 5a/04, 27a/11, 35a/07, 45a/12, 94b/08

k.-ey 86b/06, 129b/13, 30b/08

k.-geli 30b/11

k.-gey 60b/02, 114b/10

k.-medim 70a/05

k.-seler 8a/10

k.-seŋ 12b/02

k.-seŋiz 78a/03

k.-sünler 25b/13

k.-üŋler dép 66b/06

k.-üp 18b/11, 20a/03, 29a/13, 32a/11, 33a/10, 34b/10, 67b/07, 70a/02, 80a/06, 84b/05, 85b/03, 93b/08, 120b/07, 123b/10, 137a/03, 138a/08

k.-ür 53a/09

[=46]

bar-cā keltür- 5a/04, 12b/02, 12b/12, 78a/03, 86b/06, 129b/13

īmān keltür- 8b/13, 18a/04, 28b/06, 30b/08, 30b/11, 41a/06, 60b/02, 60b/05, 120b/07, 123b/10,

rāst keltür- 114b/10

şükrler keltür- 53a/09

ṭa‘ām keltür- 132a/03

vaḥy keltür- 27a/11, 35a/07

[=21]

kem Far. Kötü, fena, değersiz, adi.

k. 43b/06

k. ḳıl- 61b/02

[=2]

kemāl Ar. En olgun, en yetişkin döneminde olma, olgunluk.

k.+ıġa 82b/02

[=1]

kem-ḫāb Far. Az uyuyan, az uyur.

k.+dın 25b/03

[=1]

Ken‘ān Akdeniz’in güneydoğu ucunda, Asya ile Afrika arasında köprü konumunda bulunan tarihî bölge, Filistin.

K. 125a/01, 125a/09

K.+dın 49b/04, 49b/05

K.+ġa 49a/08, 52b/10

K.+lar 50a/01, 50a/06, 50a/11, 51a/03, 52a/04

K.+larġa 50a/04, 51a/04, 51b/10, 52a/01

K.+larnı 50a/01

[=16]

kenāre Far. (İsim tamlamasının ikinci öğesi olarak) Bahsedilen şeyin yakınındaki yer, yan.

k.+side 125a/05

[=1]

kenīzek Far. Cariye, halayık.

k. 37b/01, 37b/04, 42b/10, 52b/07, 55b/03

k.+ler 112a/12

k.+leri 104b/05

k.+lerige 42b/01

k.+ni 55b/02

k.+niŋ 37b/02, 37b/03

[=11]

kent Şehir.

k. 111b/07

k.+de 111b/08, 131a/02

k.+ge 111b/07, 17a/11

k.+i érdi 111b/07

k.+lerden 21b/04

k.+ni 2b/02, 2b/04

k.+te 17a/05

[=10]

keŋeş Danışma, görüşme, müşavere.

k. ḳıl- 18a/12, 90a/08

[=2]

keŋeş- Görüşmek, anlaşmak.

k.-tim 5a/08

[=1]

keŋeşsiz Görüşme yapılmaksızın, anlaşmaksızın.

k. 12b/08, 15a/01, 15a/04

[=3]

keŋrü Geniş.

k. 73a/01

k. érdi 68a/04

[=2]

keŋrülüg Genişlik.

k. 2b/06

[=1]

kerāmat Ar. Bir ermişin, Allah'ın kendisine yakın kullarına lutfettiği olağanüstü şeyler yapma gücü ile ortaya koyduğu, akıl sınırlarını aşan tabiat üstü iş, harikulâde hal.

k. ı (mu'cıza-yı kerāmāt-ı ḫānadān) 135b/10

k.+ları 19b/05, 20a/08

k.+larını 94a/06

[=4]

Kerbelā Hz. Hüseyin'in türbesinin bulunmasından dolayı kutsal sayılan Irak'taki şehir.

K.+da (deşt-i Kerbelā) 35a/10, 91a/09, 103b/04, 118b/08, 124b/02, 125b/11, 126a/13, 131b/05, 132b/03, 137b/02

K.+da (menzil-i deşt-i Kerbelā'da) 91a/07

K.+dın (deşt-i Kerbelā'dın) 35b/06

K.+dur (deşt-i Kerbelā'dur) 90b/10

K.+ġa (deşt-i Kerbelā'ġa) 90b/08, 130b/12

K.+nıŋ (deşt-i Kerbelā'nıŋ) 103a/08, 104a/13, 108a/08

[=18]

kerek Gerek, herhangi bir şeyin yapılabilmesi veya olabilmesi için şart olan şey, lazım.

k. 3a/01, 60a/10, 60a/11, 60a/13, 61a/09, 65b/03, 72b/04, 76b/04, 89a/02, 93a/10, 104a/02

k. (ibermek kerek dép) 56a/06

k. émes 5b/01

[=13]

kerem Ar. Lutuf, iyilik, merhamet, ihsan.

k. ḳıl- 24a/11

[=1]

kerīm Ar. Kerem sahibi (kimse), cömert, alicenap.

k. 13b/07, 44b/09

[=2]

kerü Geri.

k. 49a/12

[=1]

kes- Kesmek, kesici bir aletle bulunduğu yerden ayırmak, çıkarmak; kesici bir aletle öldürmek, katletmek; parçalara ayırmak, bölmek; ucundan bir parçasını almak.

k.-er 107b/12

k.-er men 85b/10, 86a/11, 92b/05

k.-gey 109a/02

k.-ip 92a/10, 95a/01, 116a/07, 117a/07, 117a/13

k.-ipdürler 117a/09

k.-megünçe 29b/02

k.-meydür 107b/08

k.-ti 98b/12, 109a/01

k.-tiler 44a/12, 110b/11

k.-tük 60a/09

[=18]

kesil- Başı gövdesinden ayrılmak suretiyle öldürülmek.

k.-ip 94b/07, 102a/03

[=2]

kesük Kesik, kesilmiş.

k. 125a/03

[=1]

kevek Geçit.

k.+ġa 109a/04

[=1]

kevn Ar. Olma, vuku bulma, ortaya çıkma, hudus etme.

k. i cafāsıġa 63a/13

[=1]

kevs̱er Ar. Cennette bir nehir veya havuz.

k. 105a/02

k.+din (āb-ı kevs̱er) 79a/09

k.+dir (ṣāfiyān-ı ḥavż-ı kevs̱er) 123b/05

[=3]

key- Giymek, örtünüp korunmak ya da süslenmek için bir giyeceği bedenine veya herhangi bir organına geçirmek.

k.-diler 59a/01

k.-geli 34a/11

k.-gen 27a/01, 35a/08, 35a/09

k.-ip 25a/11, 27a/06, 27a/08, 34a/06, 34a/07, 61b/11, 61b/12, 62b/05, 63a/06, 75b/12, 75b/13, 88a/09, 97b/04, 99a/05, 101a/04, 104b/11

k.-ip édiler 127b/09

k.-mek 34b/08

[=23]

keydür- Giydirmek, bir giyeceği bir kimsenin vücuduna veya organına geçirmek.

k.-diler 34b/13

k.-üp 14b/11, 14b/13, 41a/04, 60b/10

k.-ür érdi 13a/02

[=6]

keysü Giysi.

k.+ge 60b/09

k.+lerini 57b/11, 63a/07, 101a/04, 100a/08, 110a/11

k.+lerni 104b/10

[=7]

kéç Belirtilen, istenen veya alışılan zamandan sonra.

k. 39a/10

[=1]

kéç- Geçmek; belli bir yerde yer almak; vazgeçmek.

k.-er 111a/05

k.-gen 123a/12

k.-gendin 41b/03

k.-gey 33a/09

k.-medi 60b/13

k.-mes 60b/12

k.-ti 67a/07, 72b/02

[=8]

kéçe Gece.

k. 5a/02, 15b/04, 23a/03, 23a/03, 23a/04, 36b/12, 41b/11, 45b/09, 46a/06, 46a/11, 52b/01, 70b/09, 71a/05, 83a/03, 88a/05, 88a/06, 88a/09, 88b/01, 94b/07, 109b/02, 111b/10, 112a/03, 115a/02, 123a/02

k. bol- 27a/02, 43a/02

k. boldı érse 27a/02

k. dék bol- 122a/06

k.+ge 70b/09, 71a/04

k. kündüz 37a/03, 37b/04, 39b/05, 40a/05, 53a/12, 54a/10, 65a/05, 72a/10, 128b/01

k.+ki dék 111b/09, 111b/11

k.+si 108a/12

k.+si érdi 103a/10

[=43]

kéçür- Affetmek.

k.-sünler 129b/12

[=1]

kéme Gemi, su üstünde giden büyük taşıt, sefine.

k.+din 21a/07

k.+ge 21a/06

[=2]

kéyin Sonra.

k. 8a/04, 12b/10, 27a/10, 28a/11, 48a/10, 64a/02, 64a/06, 69a/11, 73a/10, 114b/07,

k. (açġandın kéyin) 90b/06

k. (andın kéyin) 15b/13, 22a/08, 31b/03, 35b/11, 36a/03, 38b/04, 50a/02, 54a/07, 63b/02, 64a/12, 69a/09, 69b/08, 72b/06, 76a/13, 76b/10, 80a/01, 80b/13, 85a/13, 86b/02, 89b/03, 97a/05, 99a/06, 110a/08, 110b/11

k. (aşdın kéyin) 51b/10

k. (aytḳandın kéyin) 78b/07

k. (barġandın kéyin) 19b/01, 19b/03

k. (bey‘at bergendin kéyin) 85b/10

k. (bir iki ḳonaḳ barġandın kéyin) 51b/13

k. (bir neççe vaḳtdın kéyin) 65b/08

k. (bir sā‘at kéyin) 125a/02

k. (bir sā‘atdın kéyin) 34a/13, 58b/06, 91b/07, 110a/03, 125a/09, 129a/05

k. (bir yıldın kéyin) 42a/02, 42a/07, 69a/10

k. (bolġandın kéyin) 27a/09, 68a/12

k. (fırṣatdın kéyin) 100a/03

k. (ḫatunlardın kéyin) 7a/05

k. (Ḥażrat-ı ‘Ömer’din kéyin) 67b/13

k. (Ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salāmdın kéyin) 56b/06

k. (iki kündin kéyin) 52a/02

k. (İmām Ḥüseyn’din kéyin) 104a/11

k. (ḳılġandın kéyin) 134b/09

k. (kitgendin kéyin) 113a/11

k. (mendin kéyin) 57a/12, 66a/13, 68b/08

k. (namaz-ı bāmdāddın kéyin) 75b/11, 95a/03

k. (namāzdın kéyin) 92b/03

k. (namāzımnı ötegendin kéyin) 79b/11

k. (neççe muddatdın kéyin) 69b/06

k. (neçe muddatdın kéyin) 60b/11

k. (neçe zamāndın kéyin) 15b/10

k. (nıkāḥ ḳılġandın kéyin) 26b/11

k. (sizdin kéyin) 66a/10

k. (üç kündin kéyin) 17a/10, 109a/06

k. (vafātlarıdın kéyin) 56a/10

k. (yette kündin kéyin) 72a/12

k. (yette yıldın kéyin) 46b/13

k. (yürügendin kéyin) 51b/09

k. tur- 109b/09

[=81]

ḳıçḳır- Bağırmak, çağırmak, seslenmek.

ḳ.-dı 78b/01

ḳ.-ıp 53a/02

ḳ.-ur 78a/11

[=3]

ḳıl- Kılmak, etmek, eylemek, yapmak.

ḳ.- (!) 11a/02, 15a/09, 48a/13

ḳ.-a başla- 3a/10, 18a/11, 26a/07, 44a/07, 83b/08

ḳ.-a almadılar 55a/06

ḳ.-a almadım 91a/04

ḳ.-adur 25a/07, 38a/02, 83a/11, 71b/08, 122b/11, 137a/02,

ḳ.-adurġan 118b/09

ḳ.-adur men 17a/13, 24b/02, 44a/08, 47b/04, 93b/03

ḳ.-adurmız 37a/05, 58b/10

ḳ.-alı 14a/09, 18a/12, 58a/08, 60b/09, 61b/08, 72a/13, 81a/06, 106b/03, 115a/12, 121b/12, 122b/06, 123a/04

ḳ.-alıŋ 38b/05

ḳ.-almadı 136b/10

ḳ.-almasmız 104a/06

ḳ.-almay 72b/05, 75a/10, 90b/07

ḳ.-almaz mu sen 48a/12

ḳ.-ar 6a/06

ḳ.-ay 12a/05, 29a/05, 57a/06, 69a/06, 79b/11, 83a/12, 84a/04, 91b/02, 97b/06, 101b/02, 110b/05, 113a/07, 114a/08, 120a/04, 133a/10

ḳ.-ayın 5b/09, 97b/08, 98a/01

ḳ.-ay sén 85b/04

ḳ.-dı 4a/13, 4b/05, 5b/04, 12a/01, 12b/02, 12b/09, 14a/13, 15b/06, 16b/05, 18b/04, 18b/05, 19a/07, 19b/06, 20a/10, 21a/13, 21a/13, 21b/01, 21b/02, 21b/03, 21b/06, 22a/11, 22a/11, 22b/07, 24a/03, 24b/10, 28b/05, 30a/04, 37a/01, 39b/10, 43a/08, 44b/07, 44b/11, 45a/04, 45b/13, 46b/09, 47a/05, 47b/07, 47b/12, 48b/04, 51b/06, 55a/05, 55b/02, 70a/11, 72b/10, 72b/13, 76a/03, 77b/07, 78a/06, 79b/04, 79b/08, 81a/09, 82b/03, 82b/09, 82b/11, 84a/02, 84a/04, 84a/09, 86a/03, 86a/04, 88a/12,

89b/05, 90a/13, 90b/09, 92a/05, 92a/12, 92b/03, 92b/05, 92b/11, 92b/13, 93b/01, 95a/01, 95a/02, 97a/03, 97a/04, 97a/06, 97a/08, 97a/11, 97a/12, 98a/11, 98b/02, 98b/03, 99a/07, 99b/01, 101b/11, 101b/13, 103b/08, 104b/03, 104b/09, 105a/03, 105a/10, 106b/04, 109a/08, 109a/09, 109b/09, 10b/09, 110b/12, 111b/06, 111b/08, 112b/09, 113a/01, 113a/11, 114b/01, 115a/09, 115b/02, 116b/07, 116b/08, 119b/05, 11a/02, 121a/09, 121a/09, 121a/13, 122a/09, 123b/11, 124a/06, 125a/06, 126b/10, 126b/13, 134b/10, 135a/05, 135b/02, 138a/11

ķ.-dılar 2b/01, 2b/02, 3a/03, 3a/13, 6a/04, 9a/05, 10a/11, 12a/09, 13b/11, 15a/09, 16b/02, 16b/12, 18a/02, 18b/01, 18b/03, 22b/10, 26b/04, 27a/02, 28a/11, 28b/02, 28b/03, 31a/03, 31a/13, 36a/01, 36a/04, 36a/10, 36b/07, 40a/03, 40b/09, 40b/13, 42b/01, 42b/03, 42b/03, 42b/04, 48b/01, 50a/01, 50a/06, 51a/10, 52a/06, 53b/08, 54a/07, 54a/08, 54a/09, 54b/02, 54b/03, 54b/08, 56a/10, 56b/06, 56b/07, 57a/01, 57b/09, 58a/02, 58b/08, 58b/11, 59a/09, 59b/03, 59b/05, 59b/10, 60a/06, 61a/01, 61a/10, 61b/05, 63b/11, 64b/13, 65a/05, 65a/06, 65a/08, 65a/09, 65a/12, 66a/09, 66b/04, 67a/06, 67b/07, 67b/12, 68b/04, 69b/11, 70a/03, 70a/10, 71b/10, 71b/13, 72a/07, 72a/09, 72b/07, 73b/08, 73b/11, 74a/12, 74a/12, 75a/01, 76a/03, 76b/07, 77a/05, 77b/04, 79b/09, 80a/05, 80a/08, 80b/07, 80b/13, 84a/08, 84a/09, 84b/08, 84b/12, 85a/06, 85a/07, 85b/02, 87b/01, 88a/07, 90a/08, 90b/05, 91a/06, 93b/06, 94b/05, 95a/02, 95a/12, 96a/08, 96a/13, 96b/02, 96b/11, 97a/06, 97a/13, 98b/13, 99b/05, 100b/12, 100b/13, 102a/06, 102b/10, 103a/01, 103a/10, 103b/13, 105b/12, 106b/01, 108b/01, 109a/10, 110a/02, 111a/12, 114a/12, 115b/06, 115b/10, 115b/12, 115b/13, 119b/11, 121b/05, 122a/01, 122a/02, 122a/11, 124a/11, 126a/07, 127a/13, 127b/02, 128a/12, 128b/08, 130b/11, 131a/03, 131a/07, 131b/05, 131b/07, 134b/08

ķ.-dılar érse 2a/07, 56a/08

ķ.-dım 16a/09, 22a/07, 22b/02, 22b/04, 26b/09, 36b/02, 48a/11, 49a/03, 57b/01, 88b/05, 92a/04, 106a/11, 109a/13, 129b/08, 129b/11, 137a/12

ķ.-dıŋ 31a/09, 124b/03

ķ.-dıŋız 21a/05, 42a/10, 70a/04, 107b/09, 114b/09, 126b/07

ķ.-dıŋızlar 61a/06, 94a/09, 95a/06

ķ.-dıŋız mu 21a/03, 26b/08

ķ.-dıŋlar dép 94b/04

ķ.-duķ 20b/09, 70b/01, 70b/08, 126b/10, 126b/11, 132b/03, 135a/13

ķ.-ġalı 50b/05, 70a/07, 71a/07, 73b/12, 74a/03, 75a/08, 76b/12, 82a/07, 83b/04, 87a/02, 89a/08, 105b/04, 107a/04, 135a/06

ķ.-ġan 12b/12, 62b/08, 98a/09, 103a/08, 109b/12

ķ.-ġan érdi 75b/13

ķ.-ġan üçün 65a/13, 72b/08, 108b/06

ķ.-ġandın 24a/10

ķ.-ġandın kéyin 26b/10, 134b/09

ķ.-ġanı 14a/04, 94b/03, 127a/05

ķ.-ġay 4a/03, 8b/07, 13b/10, 35b/01, 57a/03, 58a/01, 86a/08, 95a/08

ķ.-ġaylar 35b/02, 55a/03

ķ.-ġay men 56a/03, 57a/11

ķ.-ġaymız 101a/13

ķ.-ġay mu 33a/06

ķ.-ġay sen dép 93b/06

ķ.-ġay siz dép 84a/01

ķ.-ġay sizler 66a/13, 80b/10

ķ.-ġıl 4b/07, 12b/09, 18a/13, 18b/03, 18b/06, 27a/01, 80b/01, 83a/11, 85b/11, 85b/11, 86a/02, 92b/04, 104a/13, 107a/01, 113a/06, 133a/12, 138a/11

ķ.-ġuça 120a/10

ķ.-ġuçı 19a/09, 85b/11

ķ.-ıbdur 121b/08

ķ.-ıŋ 16b/10, 28a/13, 59b/02, 73b/05, 75a/03, 84a/06, 97b/12, 103b/08

ķ.-ıŋız 110b/10

ķ.-ıŋızlar 61a/06, 99a/11

ķ.-ıŋlar 12b/01, 44a/09, 59b/13, 75b/07, 79b/11, 80a/02, 80b/03, 81a/05 85b/07, 95a/06, 121b/07

ķ.-ıp 1b/12, 2a/10, 2a/11, 3a/11, 3b/13, 4a/08, 9b/11, 11b/10, 12b/10, 17a/04, 18a/12, 19a/09, 19b/02, 19b/04, 20a/01, 20a/02, 20a/06, 22b/10, 23a/09, 23a/10, 23b/09, 24a/11, 25a/02, 25b/12, 26a/02, 26b/08, 29a/06, 29a/12, 32b/04, 32b/08, 37a/07, 37b/11, 37b/13, 37b/13, 38a/06, 39a/03, 39a/08, 39a/08, 39a/13, 39b/04, 40a/10, 40b/01, 41a/04, 41a/09, 41b/02, 41b/03, 42a/01, 42a/05, 42a/08, 42a/10, 42a/12, 42b/07, 42b/07, 42b/09, 42b/09, 43a/03, 43a/08, 44a/03, 44b/02, 46a/05, 46a/10, 47a/01, 47b/05, 47b/08, 47b/13, 48a/02, 48b/02, 48b/04, 49a/06, 50a/03, 50b/06, 51b/10, 52b/01, 53a/01, 53a/02, 53a/10, 53b/01, 53b/03,

53b/07, 54a/02, 54a/09, 54b/03, 54b/07, 55b/10, 56a/11, 57b/08, 58b/11, 59a/13, 59b/02, 59b/09, 60a/02, 60b/04, 62b/04, 64a/04, 64a/13, 64a/13, 64b/03, 64b/07, 65b/12, 66a/13, 66b/01, 66b/04, 67b/11, 68a/12, 69a/04, 69b/06, 72b/10, 73b/06, 77a/11, 80a/04, 80a/12, 80b/07, 82a/05, 82b/12, 82b/12, 85a/06, 85b/04, 86a/03, 86a/06, 86b/07, 88a/05, 88b/09, 88b/10, 89a/02, 89b/05, 91a/01, 91b/13, 92b/02, 93a/03, 93b/07, 93b/08, 93b/09, 93b/10, 94b/06, 95a/02, 95a/09, 96a/02, 96a/08, 97a/01, 99b/05, 100a/02, 100b/13, 103b/05, 104a/02, 104b/03, 105a/03, 105a/08, 105b/13, 106a/07, 108a/01, 108b/09, 110a/05, 111a/02, 111a/10, 112b/10, 113a/01, 113a/07, 113b/01, 113b/03, 113b/03, 115a/11, 116a/07, 119a/01, 119a/07, 119a/09, 119b/04, 121a/01, 121a/05, 121a/07, 121b/01, 121b/09, 121b/13, 122a/01, 122a/10, 123a/05, 123b/03, 126a/02, 128a/09, 129b/01, 130b/12, 131a/02, 131a/03, 133b/12, 134a/11, 134b/07, 135a/07, 135a/11, 136a/12, 136b/04, 137b/03

ķ.-ıp édim 71a/06, 75b/04, 79b/10

ķ.-ıp érdi 46b/04, 85b/08, 113b/13

ķ.-ıp érdiler 60b/03, 67a/03, 68a/07, 71b/02, 127b/04

ķ.-ıp érdim 55a/12

ķ.-ıp érdük 71a/04

ķ.-ıp érdiŋ 137a/09

ķ.-ıpdur 59a/07, 69b/03, 118b/08, 123a/01, 127a/06

ķ.-ıpdurlar 1b/02, 2a/01, 3b/11, 15b/03, 56b/02, 77a/07

ķ.-ıp sén 137b/06

ķ.-ıp sizler 114b/13

ķ.-ışları bile 79b/07

ķ.-madı 48b/05, 67b/03, 107b/07, 109a/09, 130a/10, 138a/05, 138a/06

ķ.-madılar 44b/08, 69b/07, 72b/03, 135a/01

ķ.-madım 5a/12

ķ.-madıŋ dép 137b/10

ķ.-madıŋızlar 124a/04

ķ.-maduķ 109a/11

ķ.-maġan 124b/03, 127b/03

ķ.-maġay men 133b/10

ķ.-maġaymız 37a/12

ķ.-maġay sén 44a/04

ķ.-maġıl 12b/08, 15a/04, 51b/07, 133b/09

ķ.-maġlıķ turur 79b/13

ķ.-maġu 129b/07

ḳ.-maġunça 55a/10, 79a/10

ḳ.-maḳ 60a/10, 60a/11, 60a/13, 74a/08, 89a/02, 104a/02

ḳ.-maḳġa 37b/07, 129b/02, 129b/07

ḳ.-maŋ 5b/12, 15a/02, 36a/07, 84b/03, 89b/12

ḳ.-maŋlar 12b/01, 15a/07

ḳ.-mas 12a/06, 137b/08

ḳ.-mas érdi 81b/07, 120a/13

ḳ.-masalar 51b/05, 89a/05

ḳ.-masam 67b/05, 79a/04, 109a/12

ḳ.-masaŋ 133b/09

ḳ.-masaŋız 86b/06

ḳ.-masdıŋız 57a/08

ḳ.-maslar 87b/05

ḳ.-mas men 62a/05, 62a/10, 62b/01, 62b/04, 62b/08, 62b/10, 63b/01, 67b/04, 67b/05, 124b/04

ḳ.-masmız 124a/05

ḳ.-mas mu sén 124a/03

ḳ.-masun 14b/12, 34b/04, 36b/01, 57b/06, 86b/13

ḳ.-may 4b/06, 22a/11, 39a/02, 44b/08, 61b/02, 129b/08,129b/13, 130a/02

ḳ.-mış 88a/10

ḳ.-sa 11b/13, 12a/01, 14a/06, 14b/13, 24b/05, 25a/04, 37a/06, 38a/04, 55b/01, 74a/05, 77b/02, 84a/10, 85a/04, 95a/07, 105b/01

ḳ.-salar 54a/05, 67b/01, 87a/06, 108b/05, 129b/12

ḳ.-sam 13a/13, 14a/07, 77a/13, 105b/03, 107b/12

ḳ.-saŋ 12b/07, 22a/08, 39a/04, 65b/03

ḳ.-saŋız 11b/09

ḳ.-saŋızlar 81b/02

ḳ.-sun 3a/12, 3a/12, 49a/04, 59b/08, 60b/01, 77b/02, 83b/01, 120a/04

ḳ.-sunlar 25b/06, 60b/08, 87b/05, 91b/07, 110b/05

ḳ.-ur 5b/10, 5b/13, 13a/11, 13b/02, 13b/06, 16b/01, 25b/02, 25b/08, 28b/12, 32a/08, 32a/13, 39b/04, 43b/07, 55a/12, 66a/02, 73b/02, 74a/06, 78b/11, 83a/02, 85a/04, 90a/03, 90b/04, 101a/12, 103b/09, 107b/02, 116a/06, 129a/02, 135b/12

ḳ.-ur dép 87b/06, 138a/09

ḳ.-ur érdi 11a/07, 12b/13, 13a/03, 55a/08, 64a/04, 73a/03, 108b/03, 113b/09, 127a/05

ḳ.-ur érdiler 44b/01, 67a/01, 75a/02, 77a/06

ḳ.-ur érdim 66a/05, 74a/08, 126b/01

ḳ.-ur érmiş 83a/13

ḳ.-urlar 6a/06, 9b/01, 35a/09, 35a/11, 35a/12, 66b/09, 68a/08, 113b/10, 116b/08, 119a/01, 120b/11, 136b/06

ḳ.-ur men 25a/05, 25a/13, 29a/03, 59b/09, 92b/08, 93a/11, 100a/11, 120b/04, 120b/06

ḳ.-urmız 73a/13, 87b/02

ḳ.-ur mu 17b/07, 24b/01¸ 24b/08, 92b/06, 119a/12

ḳ.-ur sén 22a/13, 109a/11, 116b/06, 124b/13

ḳ.-ur siz 84b/13, 100a/12, 105b/06

ḳ.-ur sizler 61b/06, 76a/11, 78b/07, 107b/06, 120b/09, 120b/13, 123b/10, 132a/10, 132b/08, 134a/03

[=907]

adā ḳıl- 91a/06

‘adāvat ḳıl- 95a/07

āfarīn ḳıl- 119b/11, 124a/11, 126a/07

‘aḳd-ı nıkāḥ ḳıl- 43a/08, 49a/04, 49a/06, 82b/12

an‘amlar ḳıl- 121a/09

ārāsta ḳıl- 14a/13, 26a/02, 65a/08

‘arż ḳıl- 4b/05, 44b/07, 82b/03, 85b/07, 113a/07, 113a/07

asıġ ḳıl- 129b/08, 137b/08

āşkāra ḳıl- 51b/07

‘aṭā ḳıl- 37a/01

āzād ḳıl- 6a/04, 6a/06, 54a/02, 54a/05, 120a/04, 122b/06, 133b/09,

āzūrda ḳıl- 12b/01

baḥīllig ḳıl- 103b/13

barbād ḳıl- 41b/02

barça ḳıl- 16b/05

baş ḳıl- 119a/07, 130b/12

bayān ḳıl- 10b/09, 24a/03, 36a/01, 36b/07, 113a/11, 115a/09, 136a/12,

be-cān-ı dil ḳabūl ḳıl- 42b/07

bed-ḥāl ḳıl- 95a/01

bed-ter ḳıl- 116a/06

begāvel ḳıl- 46a/05

bend ḳıl- 75b/13

beter ḳıl- 93b/09, 135b/12

bey‘at ḳıl- 74a/05, 93a/03

bi‘ ḳıl- 44a/03

bīdār ḳıl- 22b/10

bī-edeblig ḳıl- 116b/06

bīnā ḳıl- 21b/03

birāderlig ḳıl- 118b/09

birin birin ḳıl- 92b/11, 92b/13, 96b/11, 121a/01

bunyād ḳıl- 129b/01

būse ḳıl- 97a/06, 102a/06, 103b/05, 110a/02, 110a/05, 112b/10, 121a/05,

but-ḫāna ḳıl- 29a/06

cādū ḳıl- 94a/09, 107b/09

cafā ḳıl- 55a/03, 68a/08, 76a/11, 83a/13, 94b/03, 107b/06, 120b/09, 120b/13, 123b/10, 127a/05, 137a/12

cān ten ḳıl- 25a/07

cān be-ḥaḳḳ taslīm ḳıl- 54b/02, 59b/03, 66a/02, 80a/05, 85a/06, 86a/04, 111b/06

carāḥat ḳıl- 57b/06

cavalān ḳıl- 99a/11

cem‘ ḳıl- 72b/13, 74a/12, 90a/13, 93b/08, 113b/01, 119a/01

ceng ḳıl- 76a/03, 92b/06, 101b/02, 103a/08, 115a/12, 115b/10, 122b/11, 123a/04, 127b/02, 128b/08,

cıdd u cahd ḳıl- 71b/13

cımā‘ ḳıl- 55b/01, 55b/02

cudā ḳıl- 3a/03, 37a/06, 50b/05, 51b/05, 129a/02

çapduḳ ḳıl- 53a/10

çāra ḳıl- 55a/06, 72b/05

dād ḳıl- 45a/04, 52a/06, 65a/12, 77b/07

dafn ḳıl- 54a/09, 54b/03, 54b/08, 58b/08, 58b/10, 59b/05, 72a/13, 79b/13, 85a/07, 103a/10, 131a/03

daḫlī ḳıl- 135a/06

dalālat ḳıl- 28a/13, 28b/02, 60b/04

davā ḳıl- 137b/10

derd ḳıl- 137a/02

destlig ḳıl- 105b/13

du‘ā ḳıl- 16b/10, 16b/12, 48a/13, 48b/01, 61b/05, 93b/06, 97a/06, 108b/01, 114a/12, 123b/03, 127b/04

du‘ā tekbīr ḳıl- 51b/10

du‘ā ve tekbīr ḳıl- 18a/02

dūçār ḳıl- 22b/04

düşmenlig ḳıl- 20a/01, 132b/08

elçi ḳıl- 48b/04

endīşe ḳıl- 94b/04

esīr ḳıl- 19a/09, 59b/09, 60a/02, 62b/04, 108b/09

eş ḳıl- 65a/13

émīn ḳıl- 8b/07

fadā ḳıl- 25a/05, 91b/02, 92b/08, 104a/13, 120b/06

farastīş ḳıl- 47b/04

farīşān ḳıl- 5b/12, 36b/01, 34b/04, 69b/06

farmān ḳıl- 2b/02, 22b/02, 39b/10, 110b/05, 126b/13, 129b/12

farvā ḳıl- 101a/12

farvarīş ḳıl- 65b/12

faryād ḳıl- 9b/11, 19a/07, 48a/02, 53a/02, 104a/02, 113a/01, 135a/11, 135b/02

faryādlar ḳıl- 22a/11

faşīmān ḳıl- 78b/07

faşīman ve nadāmat ḳıl- 127a/05

fikrī ḳıl- 11b/10

firīfte ḳıl- 126b/10

fitne ḳıl- 72b/08, 83b/04

ġalaba ḳıl- 20a/10, 84a/02, 89b/05, 90b/09, 92a/12, 104b/03, 106a/07, 128a/09

ġalaṭ ḳıl- 23b/09

ġarḳ ḳıl- 108b/03

ġasl-ı ṭahārat ḳıl- 57a/01

ġāvġa ḳıl- 72b/10

ġażab ḳıl- 116a/07

ġazāt ḳıl- 77a/06, 120a/04

ġem-ḫārlıḳ ḳıl- 57a/03, 89a/02

giryān ḳıl- 136b/04

ġulġula ḳıl- 67b/07, 70a/03, 71b/10, 95a/02, 111a/12

günāh ḳıl- 71a/06 , 108b/05

günāh-kār ḳıl- 46a/10

ḫaber ḳıl- 42b/01, 42b/03, 113b/03

ḥākim ḳıl- 70b/01, 70b/08, 71a/04, 85b/11, 85b/11

ḫalāṣ ḳıl- 42b/03

ḫalīfalıḳ ḳıl- 59a/09, 65a/09, 77b/04, 84b/08, 87b/01

ḫamīr ḳıl- 57a/06

ḥamla ḳıl- 19b/06, 76a/03, 76b/07, 98a/11, 98b/02, 100b/12, 101b/11, 105a/10, 105b/12, 119b/04, 123b/11, 124a/06

ḫarāb ḳıl- 19a/09, 62b/08, 73b/02, 87b/06, 90a/03

ḫarāc ḳıl- 81b/02

ḥarām ḳıl- 33a/06

ḫarb ceng ḳıl- 93a/11

ḫarb ḳıl- 13a/13, 44b/02, 93b/03

ḫarcī ḳıl- 13b/06

ḥāṣıl ḳıl- 65b/03

ḫaṭ ḳıl- 40a/10, 88b/10

ḫaṭā ḳıl- 120a/13, 129b/11

havā-dārlıḳ ḳıl- 58a/01

havāle ḳıl- 79b/08

ḫayāl ḳıl- 4a/08, 32b/04, 32b/08, 36a/04, 90b/04, 90b/05

hazār ḳıl- 86a/02

hem-kār ḳıl- 78b/11

hem-kāse ḳıl- 51a/10

heybet ḳıl- 109b/09

ḥıfẓ ḳıl- 20a/06

ḫıyānat ḳıl- 44a/04

ḫilāfetlig ḳıl- 67a/06, 70a/10

ḫoş-ḥāl ḳıl- 124b/04

ḫoş-ḥāllıḳ ḳıl- 135a/07

hoş-vaḳtlig ḳıl- 113b/03

ḫuşūmat ḳıl- 55b/10, 105b/06

ḥükm ḳıl- 69b/03, 74a/12, 121a/09, 121a/13

‘ıbādat-ḫāna ḳıl- 48b/02

‘ıcābat ḳıl- 93b/07, 97a/08

‘ıcāza ḳıl- 66a/05

ıḫtıyār ḳıl- 12a/01, 12a/09, 12b/02, 41b/03, 61b/06, 67b/01, 82b/11

ıḳrār ḳıl- 24a/10, 46b/09

ıḳtıdā ḳıl- 80a/08, 92a/05, 92b/03

‘ılāc ḳıl- 55a/12, 73a/13, 90b/07, 135a/01, 136b/10

ınḳıyād ḳıl- 59b/08, 59b/10

ıstıḳbāl ḳıl- 53b/01

ışārat ḳıl- 19b/04, 39b/04

‘ıṭā ḳıl- 11a/02

ıttıfāḳ ḳıl- 3a/11, 3a/13, 37a/07, 66a/13, 88a/07, 89a/02

‘ızāz ikrāmlar ḳıl- 13a/03

ıżṭırāb ḳıl- 24b/01, 60a/11

‘ızzat ikrām ḳıl- 12b/01

‘ızzat ikrāmlar ḳıl- 12b/13

iki pāra ḳıl- 98b/03

ikrām ḳıl- 32a/08

ikrāmlar ḳıl- 41a/04

imāmetlig ḳıl- 56a/10

iş ḳıl- 56a/03

ḳabūl ḳıl- 2a/07, 4b/07, 5a/12, 5b/04, 13b/02, 13b/11, 22a/11, 24b/05, 25a/04, 25a/13, 25b/02, 26b/08, 26b/09, 28b/05, 44b/08, 47b/13, 48b/05, 61a/06, 61a/06, 61b/08, 62a/05, 62a/10, 62b/01, 62b/04, 62b/08, 62b/10, 63b/01, 67b/04, 67b/05, 69b/07, 72b/03, 81a/06, 82b/09, 86b/06, 107b/07, 109a/09, 109a/09, 109a/11, 109a/11, 109a/12, 11b/13, 12b/09, 138a/05, 138a/06, 138a/11, 138a/11

ḳahr ḳıl- 77a/05

ḳarār ḳıl- 80b/03

ḳaṣd ḳıl- 40a/03, 71a/07, 85b/11, 101b/13, 102b/10, 127a/13

kedḫudā ḳıl- 24b/02

kefen ḳıl- 79b/11, 79b/11

kem ḳıl- 61b/02

keŋeş ḳıl- 18a/12, 90a/08

kerem ḳıl- 24a/11

kıfāyat ḳıl- 67a/01, 114a/08

ḳışāş ḳıl- 74a/08, 74a/08

kīne-kār ḳıl- 116b/08

leşger-gāh ḳıl- 111b/08

ma‘lūl ḳıl- 36a/07

ma‘lūm ḳıl- 91a/04, 93b/01

ma‘mūr ḳıl- 114b/01

maṣlaḥat ḳıl- 85b/04

masrūr ḳıl- 15b/06

māt ḳıl- 38b/05

mayl ḳıl- 95b/12

mazārāt ḳıl- 54a/09

ma‘ẕūrat ḳıl- 38a/06

mekrī ḳıl- 88a/05

men‘ ḳıl- 53b/03

merhem ḳıl 58a/08

mazārātlar ḳıl- 131a/02

mıhmān ḳıl- 44a/08

mıhmān-dārlıḳ ḳıl- 4a/13, 17a/13, 25b/12, 50a/01, 50a/03, 53b/08

mubtalā ḳıl- 137b/03

mucāma‘at ḳıl- 55a/10

mulāzamatlıḳ ḳıl- 44b/11

munācāt ḳıl- 2a/10, 40b/09, 122a/10

munādī ḳıl- 71b/08, 72a/09

munḳatī ḳıl- 97a/11

murā‘ātlar ḳıl- 80b/07

musaḫḫar ḳıl- 21a/13

musaḫḫara ḳıl- 24b/08

musulmān ḳıl- 59b/13

muyassar ḳıl- 47b/05

nafaḳa ḳıl- 69a/04

nāla vü zārī ḳıl- 10a/11, 22a/11, 52b/01, 121b/05, 122a/01, 122a/11,

namāz ḳıl- 122a/01

nāme ḳıl- 50b/06

nāmūş ḳıl- 64a/04

nasīb ḳıl- 60b/09, 61a/01, 83a/02

naṣīḥat ḳıl- 28b/03, 60b/01, 60b/03, 60b/08, 61a/10, 73b/05, 83b/01

navāzīş ḳıl- 32a/13

navḥā-yı āġāz ḳıl- 58a/02

navḥā-yı faryād ḳıl- 41a/09

naẓẓāre ḳıl- 16b/02, 23a/09

neçük ḳıl- 84a/01, 132a/10

nıkāḥ ḳıl- 26b/08, 26b/10, 49a/03, 64a/13, 100a/02

nıṣār ḳıl- 27a/01, 27a/02, 65a/06

nigeh-dāşlıḳ ḳıl- 73a/03

nist ü nā-būd ḳıl- 110b/05, 128a/12

oyun ḳıl- 113b/09

pād-şāh ḳıl- 21a/13, 47a/05

pād-şāhlıḳ ḳıl- 21b/01

pāk ḳıl- 55a/08

pāra pāra ḳıl- 31a/13, 47b/07, 84a/04, 135a/05

parvarīş ḳıl- 98a/09

paşīmān ḳıl- 39b/04

pes ḳıl- 43a/08

peş ḳıl- 37b/11

pınhān ḳıl- 116b/07

raḥm ḳıl- 21a/03, 21a/05, 22a/13, 39a/02, 124a/03, 124a/04, 124a/05

rāst ḳıl- 26b/04, 42b/09, 86b/07, 92b/05, 94b/05, 96b/02, 97a/12, 115a/11, 115b/02, 120a/10, 121a/07, 123a/05

rāstlıḳ ḳıl- 59b/02

ravān ḳıl- 42b/04

recm ḳıl- 96a/02

red ḳıl- 4b/06, 70a/04, 83a/11, 94b/06, 105a/08, 126a/02

reşk ḳıl- 44b/01

rıḥlat ḳıl- 54a/08, 56a/08

rıvāyat ḳıl- 1b/02, 3b/11, 6a/06, 15b/03, 59a/07, 66b/09, 77a/07, 113b/10, 116b/08, 119a/01

rıżā ḳıl- 25b/06

rū-be-rā ḳıl- 97a/13

rusvā ḳıl- 36b/02, 42a/10

sabab-ı dūr ḳıl- 129b/07

ṣabr ḳıl- 18a/13, 60a/10, 75a/02, 75a/03, 84a/06, 84a/08, 85a/04, 95a/06, 95a/06, 103b/08, 104a/02

ṣabrī ḳıl- 96a/13

salām ḳıl- 24b/10, 30a/04, 73b/11, 84b/12, 84b/13, 88a/12, 91b/13, 113a/01

ṣanduḳ ḳıl- 54b/07

sar-ancām ḳıl- 70a/07

ṣarf ḳıl- 13a/11, 21b/06

sar-farāz ḳıl- 13b/10

sar-gardān ḳıl- 42a/10

savdā ḳıl- 18a/12, 18b/01, 18b/03, 18b/03

sāye ḳıl- 17a/04, 17b/07, 23a/10

sāyıllıḳ ḳıl- 53a/01

sefer-i āḫırat ḳıl- 57b/09

seg-sār ḳıl- 134b/07, 134b/08

sıfārış ḳıl- 2a/11, 2b/01

sīr-āb ḳıl- 85a/04

sıpārış ḳıl- 15a/09, 16a/09, 106a/11, 122a/02

sūd ḳıl- 18b/04, 18b/05, 18b/06

şulḥ ḳıl- 73b/12, 76b/12, 87a/02, 87a/06, 87b/05, 89a/05

şa‘bede-engīz ḳıl- 54b/03

şafā‘at ḳıl- 111a/10, 136b/06

şarṭ ḳıl- 29a/05, 55a/05, 55a/12

şehīd ḳıl- 35a/09, 35a/11, 38a/02, 72a/07, 72b/10, 77a/13, 84a/09, 95a/02, 95a/08, 96a/08, 97a/03, 97a/04, 99a/07, 99b/05, 100b/13, 103b/09, 104b/03, 104b/09, 105b/01, 105b/03, 107a/01, 107a/04, 107b/02, 118b/08, 119b/05, 129b/07, 131b/05, 132b/03, 133a/12, 133b/12, 134a/03, 134a/11, 134b/09

şıḳāf ḳıl- 43a/03

şıkāyat ḳıl- 70a/11, 83b/08, 84b/03

şikestelig ḳıl- 43b/07

şundaḳ ḳıl- 50a/06

tabassum ḳıl- 42a/12, 77a/11

tadbīr ḳıl- 83a/11, 83a/12

taḥammul ḳıl- 75b/04

ṭahārat ḳıl- 92b/02, 121b/13

taḫt ḳıl- 39a/08, 39a/08

takabbur ḳıl- 37a/12

ṭāḳat ḳıl- 48a/11, 48a/12, 75a/10, 104a/06

taḳṣīr ḳıl- 129b/13, 130a/02

ṭalab ḳıl- 80a/12

tamām ḳıl- 12b/10, 40b/13, 57b/08, 59b/02, 66b/04, 80a/04, 85a/06, 86a/03

tamāşā ḳıl- 39a/13, 75b/07

ta‘na ḳıl- 69b/11, 75a/01, 109a/10

ṭarāb ḳıl- 25a/02

tarbıyat ḳıl- 12a/05, 12a/06

ta‘rīf ḳıl- 115b/06

taslīm ḳıl- 85b/04

tavaccuh ḳıl- 36a/10, 95a/09

ṭavāf ḳıl- 120b/11

tavaḳḳuf ḳıl- 89b/12

tavakkul ḳıl- 92a/04, 121b/12

tavba ḳıl- 88b/05

tavfıḳ ḳıl- 113a/06

ta‘yīn ḳıl- 131a/03

ṭayyār ḳıl- 42b/09

tāza ḳıl- 130b/11

tażarru‘ ḳıl- 15a/07

ta‘ẓīm ḳıl- 28a/11, 37b/13, 91a/01

ta‘zīt ḳıl- 60a/06

tefāvut ḳıl- 67b/05

telḳīn ḳıl- 31a/03

tercüme ḳıl- 1b/12

teyemmüm ḳıl- 108a/01

tıraḳ tıraḳ ḳıl- 64a/04

tīr-bārān ḳıl- 95a/02, 96a/08, 98b/13, 99b/05, 100b/13, 103a/01, 106b/03, 106b/04, 122a/09

tiriglig ḳıl- 134b/10

toy ḳıl- 82b/12

uruş ḳıl- 74a/06, 75a/08, 87b/02, 92b/04, 97b/12, 105b/04, 119a/12

uşaḳ ḳıl- 44a/09

vadā ḳıl- 12a/01, 78a/06

vafā ḳıl- 67b/03, 130a/10, 130a/11

vafāt ḳıl- 56b/02, 56b/07

vaṣıyyat ḳıl- 3b/13, 11b/09, 56a/11, 58b/11, 66a/09, 68a/07, 71b/02, 73b/06, 79b/09, 80b/07, 85b/08, 86a/06

vekil ḳıl- 64a/13

vezīr ḳıl- 86a/03

vīrān ḳıl- 28b/12, 129b/02

yād ḳıl- 64b/07, 91b/07

yād-gār ḳıl- 2a/01

yādlıġ ḳıl- 63b/11, 64b/13

yādlıḳ ḳıl- 65a/05, 67b/12

yaḫşılıḳ ḳıl- 84a/09, 114b/09

yaksān ḳıl- 115b/12

yesīr ḳıl- 121b/01, 121b/09

yoḳ ḳıl- 59b/09, 93b/06

ẓāhır ḳıl- 80b/01

zārī ḳıl- 42a/08, 47b/12

zārlıḳ bısyār ḳıl- 51b/06

żāyı‘ ḳıl- 81b/07

zında-kārlıḳ ḳıl- 54a/07

zıyāda ḳıl- 9a/05

zıyārat ḳıl- 74a/03, 80a/02, 80b/13, 82a/05, 82a/07, 89a/08, 89b/05

ẕikr ḳıl- 88b/09

zor ḳıl- 58b/11

[=765]

ḳıldur- Kıldırmak, yaptırmak, ettirmek.

ḳ.-ay 4b/08

ḳ.-a başla- 4b/09

ḳ.-dı 44b/02, 44b/03, 44b/04, 74b/02

ḳ.-dum 137b/03

ḳ.-ġalı 47a/03

ḳ.-up 14a/13, 55b/02

[=10]

ḳılıç Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz, uzun kesici silâh.

ḳ. 79a/01, 79b/08, 83b/09, 85b/09, 86a/09, 97b/06, 98b/10, 102a/03, 107a/07, 107b/08, 107b/11, 135a/10

ḳ. al- 133a/13

ḳ. birle 79a/04, 79a/07, 94b/06, 98b/03, 102a/02, 106a/01, 115b/08

ḳ.+ım 29b/02

ḳ.+ın 37b/08

ḳ.+ını 79b/08

ḳ.+nı 29a/12, 79a/10, 107b/07, 108a/04, 133b/07, 134a/08, 134a/09,

ḳ.+turur 88a/03, 105b/11

[=32]

ḳılış- Karşılıklı veya birlikte yapmak, etmek.

ḳ.-ıp 98b/10, 100a/05, 102a/10, 125a/01

ḳ.-tılar 55b/12, 99a/13, 104a/08

ḳ.-ur 82a/03

[=8]

ḳır- Öldürmek.

ḳ.-alı dép 115b/01

ḳ.-ar érdiler 108a/12

ḳ.-ar érdim 102a/08

ḳ.-ay 75b/03

ḳ.-ayın dép 100b/04

ḳ.-dı 121a/03

ḳ.-sam 102b/06

[=7]

ḳıraḳ Sahil, kenar.

ḳ. 43b/10

ḳ.+ı (ḳıraġı) 105a/04

ḳ.+ıda (ḳıraġıda) 22b/03, 48b/02

ḳ.+ıdaḳı (ḳıraġıdakı) 96b/12, 99b/07

ḳ.+ıġa (ḳıraġıġa) 22b/02, 111a/06

[=8]

ḳırḳ Otuz dokuzdan sonra, kırk birden önce gelen sayının adı.

ḳ. 18a/09, 18b/08, 28b/01, 48a/02, 48a/10, 48b/04, 53b/07, 69b/03, 76b/09, 93b/09, 97a/08, 102a/01, 102b/04, 111a/04, 124a/01, 128a/11, 135b/05, 138a/01

ḳ. yıldın beri 47b/04

[=19]

ḳırḳ- (Bir şeyin) Uç veya kenarından parça kesmek, bir miktarını eksiltmek.

ḳ.-ıŋlar dép 56a/01

ḳ.-tılar 56a/02

[=2]

ḳıs- Tutmak, takılmasına neden olmak, mani olmak.

ḳ.-ar 78a/10

ḳ.-tı 78a/13

[=2]

ḳışāṣ Ar. Eski hukukta öldürme ve yaralama suçlarını işleyen bir kimseyi bu fiilleri aynen kendisine uygulamak suretiyle cezalandırma, misilleme yapma.

ḳ. ḳıl- 74a/08, 74a/08

[=2]

ḳısḳa Kısa.

ḳ. bol- 124b/07

[=1]

ḳıṣṣa Ar. Kısa hikâye, ibretli hikâye, fıkra, rivayet.

ḳ. 3b/10

ḳ.+larıdın 36b/07

[=2]

ḳıvan- Mutlu olmak.

ḳ.-ur érdi 14b/05

[=1]

ḳıyāmat Ar. Semavi dinlerdeki ortak inanışa göre takdir edilen zamanı gelince bu alemin ve bu alemdeki canlı cansız her şeyin bir anda mahvolup yok olması, ölülerin dirilmesi, ahiret hayatının başlaması olayı ve bu olayın meydana geldiği zaman.

ḳ. 1b/04, 2a/04, 36b/02, 36b/02, 54a/03, 58a/02, 62a/13, 67b/05, 76a/03, 79a/09, 79b/13, 92b/09, 95a/11, 100a/06, 104a/07, 104a/13, 107a/05, 114a/12, 131b/12, 132b/08, 134a/13, 136b/04

ḳ.+ġa tegrü 111a/05, 126b/03, 131a/04

ḳ.+ġaça 110b/13, 117a/04

[=27]

ḳıymat < Ar. *ḳiymet* Bir şeyin taşıdığı maddî varlığa göre tespit edilen karşılık, hakkında biçilen değer.

ḳ.+ımız (ḳadr ḳıymatımız bolġay) 61a/08

ḳ.+ları 43b/08

ḳ.+larını 15a/12

[=3]

ḳız Dişi cinsten olan evlat; dişi cinsten çocuk yaşta kimse.

ḳ. 16a/03, 41b/13, 42a/01, 60a/11, 64a/11, 77b/05, 77b/10, 77b/12,

82a/11, 82b/01, 82b/02, 82b/04, 82b/08, 82b/11, 83a/02, 83a/03, 83a/04

ḳ.+ġa 82b/01

ḳ.+ı 4a/03, 4a/04, 4a/06, 4b/11, 5b/03, 16a/03, 22b/04, 28a/07, 41b/10, 60a/01, 81a/03, 82a/01, 82a/09

ḳ.+ıġa 3b/12, 77b/05

ḳ.+ım 3b/13, 58a/10, 78a/04

ḳ.+ımız 77b/07

ḳ.+ımıznı 78a/02

ḳ.+ımnı 81a/07

ḳ.+ını 81a/05, 81a/09, 82a/08

ḳ.+ınıŋ 60a/02, 60a/03, 82a/02

ḳ.+ıŋıznı 78a/02

ḳ.+lar 60a/06, 60b/07, 61a/04, 61a/07, 61a/10, 61b/03, 61b/09, 61b/13

ḳ.+lar érdi 60a/04

ḳ.+lardın 61b/05

ḳ.+larġa 60b/08, 60b/11, 61a/03, 61b/02

ḳ.+ları 23a/11, 23a/13, 42b/02, 100a/01

ḳ.+ları (öy ḳızları birle) 23a/09

ḳ.+larım 60b/11

ḳ.+larını 59b/09

ḳ.+larnı 60a/05, 60a/07, 122a/02

ḳ.+nı 27a/04, 60b/01, 82b/12, 83a/07

ḳ.+nıŋ 3a/05, 27a/04, 61a/12, 77b/06, 77b/12, 77b/13, 78a/01, 78a/02, 78a/04, 78a/05, 82a/11, 82b/02, 82b/06

[=88]

ḳızı- Kızmak, ısınmak.

ḳ.-dı 102a/05

[=1]

ḳızıl Parlak kırmızı renk.

ḳ. 28b/13, 34b/11, 35a/09, 62a/11

ḳ.+nı 34b/12

[=5]

ki İki cümleyi sebep, sonuç vb. çeşitli fonksiyonlarda birbirine bağlayarak birleşik cümle hâline getirir.

k. 4a/02, 12b/05, 14b/05, 16a/10, 32a/07, 38a/02, 38b/07, 65b/12, 70b/05, 71b/08, 72a/11, 76a/03, 76a/07, 96a/02, 97b/10, 105a/05

[=16]

Ḳibā Kufe vilayetindeki bir kent.

Ḳ. 131a/02

[=1]

kibār Ar. Büyük, ulu ve seçkin kimseler.

k. (ṣaḥāba-yı kibār) 67a/03

[=1]

kiçik Küçük.

k. 32a/11, 32b/09, 49a/05, 52a/06, 130a/07

k. érdi 3b/03

k.+lerini 121b/08

k.+lerni 108b/09

k.+leriniŋ 131a/09

k.+niŋ 61a/13

[=10]

kifāyat Ar. Yeter miktarda olma, yetişme, elverme, kafi olma.

k. ḳıl- 67a/01, 114a/08

[=2]

kigür- Girdirmek, içeri sokmak, sokmak.

k.-diler 54b/11

k.-geli 120a/01, 120a/02

[=3]

kim I (Zamir) Kimse, hangi kimse, hangi kişi.

k. 2a/01, 5b/09, 6b/13, 28a/05, 28b/04, 35b/01, 43b/07, 55a/06, 57a/03, 57a/04, 57a/04, 58a/01, 58a/02, 58b/02, 61b/13, 62a/06, 62a/11, 66a/10, 79b/04, 82b/06, 84a/04, 91a/12, 98a/10, 98a/11, 101a/12, 115a/08,

k. (bu kim turur) 62b/02, 62b/06, 62b/09, 63a/09

k. (bular kim turur) 63b/03

k. (her kim) 6b/07, 8a/08, 8a/09, 46b/03, 58a/10, 92b/01, 121a/08

k. (hīç kim) 13a/08, 72a/09

k.+din 26a/03, 31a/04

k.+ge 59a/12, 84b/13

k.+ge (her kimge) 80b/09, 101a/12, 111b/10

k.+i 24b/04

k.+ler 125a/07

k.+ni 5b/09, 61b/05, 70a/12

k.+niŋ 4b/03, 19a/04, 49b/05, 53b/12, 58a/07, 58a/07, 101a/13, 113a/01, 124b/08, 125b/08, 131b/01, 133b/05, 134a/04

k.+sin dép 79b/06

k. turur 101b/05, 109b/09, 109b/13, 123b/05

[=70]

kim II Ki; anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayarak birleşik cümle meydana getirir; özneyi veya tümleci güçlendirerek cümlenin temel bölümüne bağlar. **Krş. ki**

k. 1b/02, 2a/11, 2b/02, 3a/11, 3b/04, 3b/09, 3b/11, 3b/13, 4a/01, 4a/08, 4a/09, 4b/02, 4b/03, 4b/04, 4b/11,

5a/08, 5b/08, 5b/11, 6a/06, 6b/08, 7a/01, 7b/10, 8b/05, 9a/01, 9a/03, 11a/10, 11b/03, 11b/10, 12a/13, 14a/08, 14b/07, 14b/12, 14b/12, 15a/10, 15a/12, 15b/04, 15b/08, 16a/07, 17a/08, 17b/04, 17b/04, 17b/05, 17b/12, 21a/03, 21b/10, 22a/07, 22a/09, 22a/13, 23a/05, 23a/07, 24a/04, 26b/07, 26b/13, 28a/02, 28a/10, 28b/01, 28b/03, 33b/06, 33b/07, 35b/08, 37a/04, 37a/06, 37a/08, 39a/10, 39b/10, 40a/04, 40b/13, 41a/01, 46b/12, 47b/09, 48b/13, 49a/04, 49b/13, 50a/04, 51a/09, 52a/12, 53b/03, 56a/03, 56a/04, 56a/05, 56a/07, 57a/03, 58b/03, 59a/01, 59a/02, 59a/07, 59a/10, 60b/07, 60b/12, 64b/07, 65b/06, 66b/06, 66b/07, 66b/07, 66b/10, 67a/08, 69b/03, 70b/08, 71b/07, 72b/12, 73b/04, 73b/06, 74a/03, 74a/05, 74b/02, 75b/02, 75b/03, 76a/09, 76b/11, 77a/05, 77a/07, 77a/12, 77b/07, 78a/07, 78a/10, 78b/02, 78b/08, 78b/13, 79a/11, 79b/03, 80b/08, 80b/09, 80b/09, 81b/03, 81b/06, 81b/08, 82b/05, 82b/13, 83a/07, 83a/13, 85a/03, 85b/04, 85b/05, 86a/04, 87b/12, 87b/13, 89a/06, 91a/02, 93a/01, 93a/09, 93a/10, 94b/07, 96a/04, 97a/07, 98a/12, 98b/02, 98b/04, 99b/03, 99b/10, 100b/04, 102a/02, 103b/09, 105a/09, 106a/01, 106b/07, 106b/12, 10a/09, 110a/02, 110a/08, 111b/02, 111b/03, 112a/04, 112a/07, 112b/02, 112b/06, 112b/13, 113a/02, 115a/03, 115a/05, 115b/08, 115b/10, 116b/08, 117a/08, 119a/01, 119a/05, 119b/03, 120a/11, 120b/06, 121a/03, 121b/06, 124a/06, 124b/02, 124b/06, 128b/12, 129b/05, 131a/06, 131a/12, 131b/11, 133a/05, 133b/04, 134a/12, 134b/05, 134b/08, 137a/08

[=194]

kimerse (Zamir) Kimse, herhangi bir kişi.

k. 10a/11, 112b/13, 124b/03, 135a/08, 135b/07, 136b/09, 138a/04, 19a/08, 20b/04, 46a/05, 62b/05, 78b/13, 109b/03, 109b/05, 109b/09, 109b/12

k. (ġayyūr kimerse édi) 25b/04

k.+de 21b/12

k. érdi 91b/12, 113b/13

k.+ge 114a/04

k.+ler 86a/06

k.+ni 56b/04, 84a/11, 106b/13, 114a/12

k.+niŋ 77b/05

k. turur 62a/07

[=28]

kimlik Bir topluluğa ait ve onu diğerlerinden ayıran, bir arada tutan özelliklerin tamamı.

k.+i (kimligi) 26a/04

[=1]

kin bkz. ékin

k. (bolur mu kin) 7b/02, 7b/02

[=2]

kindik Göbek.

k.+leriġaça érdi 10b/07

[=1]

kīne Far. Kin; birine karşı duyulan öç alma isteği, garaz, buğz, öç, intikam.

k. 20b/09, 64a/09, 65b/04, 77b/11, 83a/09

k.+si 78a/05

[=6]

kīne-kār Far. Kin tutan.

k. ḳıl- 116b/08

[=1]

kiŋeş- bkz. keŋeş-

k.-tiler 25b/06

[=1]

kir- Girmek, dışarıdan içeriye geçmek; bir yeri ele geçirmek, zaptetmek, işgal etmek; ulaşmak, erişmek, vasıl olmak.

k.-di 7a/11, 15b/05, 25a/01, 26a/03, 32a/02, 88a/10, 94b/09, 94b/10, 98a/04, 98b/03, 99a/12, 102b/03, 105a/07, 106a/03, 106a/07, 109a/04, 112b/13, 115a/05, 115b/02, 119b/07, 120a/09, 120a/10, 120a/12, 123b/02, 124b/06, 133a/05

k.-diler 13a/07, 18b/09, 18b/09, 20b/14, 27b/11, 31b/03, 35b/12, 36a/08, 43a/09, 43a/13, 43b/04, 44a/10, 50b/12, 72a/04, 75a/05, 79b/03, 89b/13, 94b/11, 96a/09, 96b/05, 97b/04, 99a/05, 99b/06, 100a/09, 101b/04, 102b/02, 102b/09, 103a/05, 103a/06, 104b/12, 105a/06, 116a/11, 118b/12, 122b/04, 122b/09, 123a/06, 127a/09, 127a/10, 132a/13

k.-edür men dép 100a/04

k.-eli 115a/13

k.-er érdiler 70b/07

k.-er sén dép 126a/03

k.-ey 7a/09

k.-eyin 31b/01

k.-gey 15b/12, 58a/11

k.-geyler 104b/06

k.-iŋler 90b/03, 132a/12

k.-ip 21a/06, 22a/08, 30b/12, 31a/13, 34a/03, 36a/03, 51b/02, 54b/13, 57a/05, 60a/08, 71b/09, 72a/02, 76a/05, 78b/13, 79a/13, 83b/06, 84b/01, 98b/01, 99a/08, 101b/09,

101b/11, 105a/11, 117a/07, 119b/10, 122b/07, 123b/12, 124b/04, 126a/05, 128b/07, 131a/10, 132a/09, 132a/13, 132b/05

k.-ip édiler 88a/11

k.-ip érdiler 71b/01

k.-ipdür 29b/11

k.-ip müdür 29b/11

k.-mediler 31b/03

k.-megey men 84a/11

k.-megünçe 62a/03

k.-meŋler 50b/10

k.-mesek 106a/06

k.-mesünler 31b/02, 101a/06

k.-se 102a/12

k.-sek 99b/04, 102b/13, 106b/02

k.-seler 70b/06

k.-sem 105b/03

k.-seŋizler 95a/04

k.-sün 98a/03

[=128]

kirgüz- Girdirmek, sokmak.

k.-di 123b/03

[=1]

kişi İnsan, kimse, şahıs, zat.

k. 3b/06, 3b/07, 4b/02, 6a/12, 12a/13, 135a/06, 13b/07, 17a/12, 17b/03, 19b/01, 19b/09, 22a/03, 21b/11, 23a/10, 23a/11, 23b/11, 24a/08, 24b/03, 25b/05, 25b/05, 25b/07, 26a/04, 28b/06, 28b/09, 32a/09, 33b/01, 33b/04, 33b/06, 37a/09, 37a/09, 38b/08, 40a/07, 41b/08, 42b/12, 43a/01, 43b/13, 46b/03, 47a/03, 51b/09, 51b/12, 52a/02, 52b/01, 52b/03, 57b/01, 58a/12, 58b/12, 59b/01, 59b/07, 60a/10, 61a/10, 62a/08, 62a/09, 62b/08, 62b/09, 65a/11, 65b/06, 66a/03, 66b/09, 66b/11, 67a/10, 67b/01, 69a/04, 69a/07, 70a/11, 70b/11, 75a/06, 80b/10, 81b/06, 84a/11, 86b/02, 87a/08, 90a/08, 92a/09, 92a/09, 95a/01, 96b/13, 98a/03, 98a/10, 101b/09, 103b/09, 105a/13, 107b/02, 109b/02, 109b/02, 111b/11, 115a/12, 117a/11, 118b/03, 119a/13, 121b/06, 123a/11, 124a/07, 124a/11, 125b/05, 127b/03, 129a/08

k. (her kişi) 41a/13, 77a/12, 105a/13, 135b/11

k. (hīç kişi) 46a/02, 59a/03, 71b/05

k. (miŋ kişi bile) 91b/09

k. (ne kişi ékin) 4a/10

k. (pīr kişi dép) 82b/01

k. bile 92b/13, 99b/07, 118b/12, 121b/06, 122a/07, 122a/13, 127a/10

k.+de 47a/10

k.+din 75a/05, 82b/05

k. éken 41a/01

k. érdi 81a/11, 97a/11, 123a/11

k. érdiler 97a/13

k. érmes 70a/05

k.+ge 17b/06, 22a/13, 29a/09, 51b/06, 60b/01, 66a/05, 66b/13, 67a/06, 77b/05, 77b/07, 79a/10, 90a/04, 105b/01, 114b/03, 114b/06, 125b/06

k.+ge (her kişi) 9a/06

k.+ler 14a/05, 111b/09, 120b/01

k.+ler (ölgen kişiler dék) 39b/03

k.+lerdin 67a/10

k.+leridin 85b/01

k.+lerige 70b/12

k.+lerini 121b/01

k.+ni 19b/11, 23b/04, 23b/11, 61b/08, 70a/06, 70b/03, 74a/08, 77a/13, 81a/05, 94a/04, 119a/08, 120a/13, 124a/02, 124a/08, 130b/12, 140a/01

k.+ni (hīç kişi) 8b/02

k.+niŋ 42a/01, 86a/05, 95a/01

k.+si 43b/03, 85b/03

k. turur 70a/08

[=170]

kit- (Bir şey veya bir kimse) Konuşana göre yakın bir yerden daha uzak bir yere doğru hareket etmek, bir mesâfe katedip yakın bir yerden daha uzak bir yere varmak, azimet etmek; (sıvılar için) akmak, geçmek; yok olmak, eser kalmamak.

k.-ip 44a/12

k.-gendin kéyin 113a/11

k.-messizler dép 75a/08

k.-ti 4b/09, 9b/11, 22a/06, 22a/12, 25b/10, 31a/11, 34a/01, 83b/09, 91a/05, 115a/02, 117a/09

k.-tiler 9b/08, 134b/02

[=16]

kitāb Ar. Bir araya getirilmiş yazılı veya basılı yapraklardan meydana gelen bütün.

k. 28a/02

k.+da 17a/03

k.+ġa 14b/02

k.+ıda 19a/06

k.+ıda érdi 16b/07

k.+larda 3b/08

k.+nı 14b/01, 139b/01

[=8]

ḳo- … duruma getirmek, o hal üzere kalmasına sebep olmak.

ḳ.-sam 83a/11

[=1]

ḳoç- Sarmak, dolamak, kucaklamak.

ḳ.-up 10a/08, 32b/09, 53a/02, 84b/01, 89b/08, 131a/13

[=6]

ḳoduḳ Eşek yavrusu, sıpa.

ḳ. 8b/06, 8b/09, 8b/10

ḳ.+dın 8a/12, 8a/13, 8b/01

ḳ.+ġa 8b/02

[=9]

ḳof- bkz. ḳop-

ḳ.-map érdi 123a/05

ḳ.-uŋlar 91a/06

ḳ.-up 45a/06, 46a/06, 53b/07, 57a/01, 89b/12

[=7]

ḳoġla- Kovmak, kovalamak.

ḳ.-dılar 111a/02, 128b/02

ḳ.-ġan 70b/03

ḳ.-p 8b/02, 29b/04, 56a/07, 93b/09, 110b/13, 128a/13, 128b/08

ḳ.-p édiler 96b/12

ḳ.-pmadılar 70a/09

[=12]

ḳoġlaş- Kovalanmak.

ḳ.-ıp 45a/01

ḳ.-tı 29b/05

[=2]

ḳoġlat- Kovalatmak.

ḳ.-ıp 70a/02

ḳ.-ıp édiler 69b/13, 70a/01

[=3]

ḳol İnsanın omuzundan parmak uçlarına kadar olan organı.

ḳ. 31b/04, 45a/05, 51a/10, 67a/08, 67a/09, 108b/12

ḳ.+ı 86a/05

ḳ.+ıda 97b/01, 97b/02

ḳ.+ıdın 51b/01, 79b/08

ḳ.+ıġa 40a/11, 44a/08

ḳ.+ını 108b/13

ḳ.+ları 20a/04, 51a/12, 79a/06

ḳ.+ları birle 85b/08, 109a/01

ḳ.+larıda 50b/13, 51a/01, 76b/09, 110a/12, 110a/12

ḳ.+larıdın 33a/12, 33b/02, 106a/11

ḳ.+larıġa 26b/06, 51a/13, 59a/02, 67b/09, 71b/08, 75b/11, 125b/07

ḳ.+larını 33a/10, 33b/11, 44a/12, 64a/01, 109a/01, 109a/02

ḳ.+umġa 75b/03

ḳ.+uŋdın 12a/10, 29b/09

[=43]

ḳol- Kız almak, istemek.

ḳ.-ġan 83a/07

[=1]

ḳolla- Olmasını beklemek, gözetmek.

ḳ.-rlar 131a/05

[=1]

ḳomar- Koparmak.

ḳ.-ıp 2b/04

[=1]

ḳon- Konmak, konaklamak.

ḳ.-dı 5a/02

[=1]

ḳonaḳ Konuk, misafir.

ḳ. 51b/12

[=1]

ḳop- Kalkmak, harekete geçmek.

ḳ.-a 116a/09

ḳ.-ar siz 100a/13

ḳ.-dılar 64a/03, 111a/10

ḳ.-ġay sén 104b/01

ḳ.-ġıl 79a/01

ḳ.-tı 7b/12, 24b/08, 26a/09, 30a/09, 108a/02

ḳ.-tılar 52b/11

ḳ.-up 100a/04

[=13]

ḳopar- Zorla almak, ayırmak, uzaklaştırmak.

ḳ.-ıp 10b/01

[=1]

ḳorḳ- Korkuya kapılmak, korku duymak, ürkmek.

ḳ.-adurlar 31a/04

ḳ.-ar érdi 124a/12

ḳ.-ar men 30b/03, 131b/10

ḳ.-ar mu sizler dép 75a/01

ḳ.-madıŋlar 126b/08

ḳ.-madıŋ mu 125b/12

ḳ.-maḳ 76b/04

ḳ.-mas men 30b/03

ḳ.-mas mu sén 30b/02, 116b/05

ḳ.-saŋ 44b/09, 44b/10

ḳ.-tı 111b/09

ḳ.-up 30a/09, 44b/11, 72b/08, 76b/05, 79b/02, 88a/03, 127b/06, 135b/08

[=22]

ḳorḳu Kaygı, üzüntü, endişe.

ḳ.+m 27a/13

[=1]

ḳorḳunç Korku, endişe.

ḳ. birle 78b/10

ḳ.+ı 33a/08

ḳ.+um 86b/12

[=3]

ḳorḳut- Korkmasına yol açmak.

ḳ.-up 60b/04

ḳ.-ur men 86b/11

ḳ.-ur mu sén dép 135a/04

[=3]

ḳoş- Yanına katmak, arkadaş veya yardımcı olarak vermek; hayvanı çekeceği şeye bağlamak; katmak, ilave etmek, birleştirmek.

ḳ.-uŋ 89b/09

ḳ.-up 13b/10, 38a/07, 38a/11, 42b/10, 42b/10, 50b/06, 130b/01, 131a/01

[=9]

ḳoşnı Komşu.

ḳ.+larnıŋ 133a/03, 133a/04

[=2]

ḳoştur- Kavuşturmak.

ḳ.-ġalı 82a/08

[=1]

ḳotur Hasta.

ḳ. 9a/07, 14b/11, 20a/03, 20a/04, 40b/01, 69a/04, 69a/07, 69a/12, 97b/06

ḳ. (oruḳ ḳotur érdi) 7a/05

ḳ. édi 8a/01, 8a/06

ḳ.+ı 8a/02, 9a/09, 69a/08

[=15]

ḳoy Koyun.

ḳ. 9b/02, 26a/08, 69a/02, 69b/03

ḳ.+dan 69b/03

ḳ.+lar 38a/01, 38a/01

ḳ.+larnı 69a/03

ḳ.+nı 36b/02

[=9]

ḳoy- (Bir yere) Bırakmak, (bir yere) yerleştirmek; (birini) bir işe yerleştirmek, tayin etmek; öne sürmek, feda etmek, vermek; bırakmak, terk etmek.

ḳ.-a beriŋler 79b/12, 101b/02

ḳ.-a bersünler 73b/08

ḳ.-armız 72b/03

ḳ.-armız dép 66a/06, 67b/07

ḳ.-ar siz 104a/05

ḳ.-ay 51b/08

ḳ.-daḳ 33b/01, 35a/10

ḳ.-dı 5b/05, 17b/01, 30a/11, 55b/04, 109b/06, 112a/03, 116a/13, 134b/04

ḳ.-dılar 2a/09, 3a/04, 3a/05, 10a/01, 10a/05, 10a/06, 17a/12, 31a/06, 35a/06, 44a/03, 51a/04, 52b/01, 69a/08, 72b/06, 77b/03, 77b/04, 80a/06, 80a/10, 85b/01, 86a/09, 99a/02

ḳ.-dum 70a/07

ḳ.-duŋlar 95a/13

ḳ.-ġan 85b/01, 87b/10

ḳ.-madı 8b/03, 94b/13

ḳ.-madılar 53b/03, 54b/04, 72b/02, 78b/06

ḳ.-maġay men 97b/09

ḳ.-maḳ 72b/04

ḳ.-maŋ dép 104a/08

ḳ.-maŋlar dép 94b/12, 119a/08

ḳ.-mas 37a/03

ḳ.-maslar 111a/04

ḳ.-masmız 71b/11

ḳ.-masmız dép 72a/03, 72b/01

ḳ.-may 70b/09, 70b/09, 71a/04, 71a/05, 130a/08

ḳ.-muşlar 136a/13

ḳ.-saḳ 138a/08

ḳ.-salar 54b/05

ḳ.-salar dép 85b/08

ḳ.-sunlar 72a/02

ḳ.-up 10a/04, 10a/07, 10a/13, 10b/01, 11a/03, 18a/08, 20a/10, 30b/13, 30b/13, 38a/10, 38b/04, 41a/03, 44a/09, 47b/08, 56b/09, 57b/04, 70b/07, 78a/01, 85b/09, 89b/07, 112b/06

ḳ.-up érdiler 46b/11

ḳ.-updur 129a/03

[=92]

ḳoydur- Koymak işini başkasına yaptırmak.

ḳ.-dı 14b/01

[=1]

ḳoyun Yatmakta olan bir kimsenin kollarının arası, kucak.

ḳ.+ıdaḳı (ḳoynıdaḳı) 32b/02

ḳ.+ıġa (ḳoynıġa) 6b/12, 15b/05, 32b/01

ḳ.+larıda 38b/03, 98a/08

ḳ.+larıġa 32b/05, 96a/03

ḳ.+uŋızġa (ḳoynuŋızġa) 32b/09

[=9]

ḳozı Kuzu, koyunun yavrusu.

ḳ. 9b/02

[=1]

ḳozıla- (Koyun) Doğurmak, kuzulamak.

ḳ.-pdur 38a/01

[=1]

köç- Bulunduğu yerden ayrılıp yerleşmek üzere başka yere gitmek, yurt değiştirmek, göç etmek, hicret etmek.

k. (!) 15a/03

k.-eli dép 91a/06

k.-gil 15a/03

k.-tiler 18b/08, 18a/09, 19b/08, 91a/06

k.-üp 80b/10, 90a/12

[=9]

köçür- Göç ettirmek.

k.-üp 83b/02

k.-ür men 93a/11

[=2]

kögüs Vücudun boyunla karın arasında bulunan ve kalp, akciğer gibi organları içine alan bölümü, bağır, döş, sine.

k.+ide (kögside) 103b/10, 107b/03

k.+idin (kögsidin) 105a/09

k.+ileri (kögsileri) 107a/08

k.+ini (kögsini) 107a/10

k.+üleride (kögsüleride) 129a/01

k.+ümni (kögsümni) 108a/01

k.+üŋni (kögsüŋni) 107a/10

[=8]

kök Yeryüzünün üstünü kaplayan kubbe biçimindeki mâvi boşluk, sema, asuman; mavi.

k. 16b/01, 64b/10, 64b/11, 80a/07, 88a/09, 90a/13, 92b/08, 108a/08

k.+din 109b/05, 110a/07

k.+ge 106a/08

[=11]

köl Kara ile çevrili, çeşitli büyüklükte durgun ve kalıcı su, göl.

k.+lerde 93b/09

[=1]

köm- (Ölüyü) Toprağa yerleştirip üstünü toprakla örtmek, defnetmek.

k.-diler 138a/05, 138a/06, 138a/12

k.-düŋizler 41a/11

k.-mesün dép 72a/09

[=5]

köndür- Doğrultmak, düzeltmek, ıslah etmek.

k.-diler 28b/03

k.-gil 20a/13

[=2]

köŋlek Erkeklerin ceket veya yelek altına giydikleri, vücûdun üst kısmını örten giyecek.

k.+iniŋ 35a/11

k.+iŋiziniŋ 35a/05

k.+leriġaça 27a/02

k.+lerini 27a/06, 27a/07, 39a/11, 52b/07, 53a/04, 112b/04

k.+leriniŋ 35a/04

k.+ni 52b/09, 53a/05

[=12]

köŋül İman, sevgi ve nefretin, iyi ve kötü bütün duyguların kaynağı olduğu kabul edilen kalbin manevi yönü, yürek, dil.

k. 89b/01, 136b/07

k.+ge 38a/12

k.+i (köŋli) 5a/03, 15b/06, 38a/04, 81b/12, 87a/03, 96b/01

k.+ide (köŋlide) 4a/08, 38a/04, 64a/07, 82b/01, 105b/02, 125b/08, 135a/05

k.+ige (köŋlige) 30a/08, 87a/12, 134b/12

k.+ini (köŋlini) 34b/04, 36b/01, 124b/04

k.+leri 16a/04, 34a/08, 89a/12, 94a/03

k.+leri sınuḳ bol- 57b/07

k.+leriçe 130a/08

k.+lerige 37a/10, 60b/10, 136b/02

k.+lerini 13a/01, 57b/06, 116a/02, 130a/12

k.+lerniŋ 1b/07

k.+üm (köŋlüm) 91a/06

k.+ümiz (köŋlümiz) 58a/07, 61b/08

k.+ümizge (köŋlümizge) 102a/12

k.+ümnüŋ (köŋlümnüŋ) 112b/07

k.+ümüzdeki (köŋlümüzdeki) 48b/10

k.+ümüzniŋ (köŋlümüzniŋ) 140a/01

k.+üŋiz (köŋlüŋiz) 38b/01, 120a/03

k.+üŋizni (köŋlünüzni) 5b/11

[=46]

köŋüllüg Gönüllü, gönle sahip.

k. (iki köŋüllüg bol-) 7b/01

[=1]

köp Çok.

k. 10b/12, 11a/03, 14a/05, 61a/09, 80b/07, 108b/11

k.+dür 10b/13

[=7]

kör Görme duyusundan mahrum olan, görmeyen, ama.

k. bol- 48a/03

[=1]

kör- (Gözle ve ışık yardımı ile) Bir nesne veya kimsenin varlığını algılamak, hissetmek; (Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) şahit olmak, müşahede etmek; karşılaşmak, rast gelmek, tesadüf etmek; gezmek, gezip dolaşmak; incelemek, tetkik etmek.

k. dép 22a/10

k.-di 4a/10, 4b/01, 14b/03, 17b/10, 23a/04, 26b/01, 42a/03, 45b/09, 46a/05, 46a/11, 63b/06, 77b/13, 89a/01, 92a/12, 102b/13, 111b/05, 114a/04, 127b/10, 131a/12

k.-diler 3a/01, 36a/04, 40b/05, 50b/13, 56b/08, 78a/07, 84a/13, 89b/07, 89b/12, 90a/01, 90a/05, 91a/08, 103b/04, 107a/12, 122b/03, 125a/02, 137a/06

k.-düm 100b/11, 111a/13, 17b/14, 21a/09, 24b/03, 45a/07, 46a/06

k.-düm dép 76a/08

k.-düm men 57a/10

k.-düŋ 45a/07

k.-düŋiz mü 63b/08, 126a/13

k.-düŋüzler 93b/11

k.-e başladılar 27a/10

k.-edürler 93b/05

k.-edürmiz 67a/12

k.-eli 61b/08

k.-er 111b/02, 112a/04, 112b/13, 115a/05, 117a/08, 133a/05

k.-er érdim 11b/07

k.-erler 66b/07, 71b/07, 78b/13, 79b/03, 111b/03, 112b/02, 115a/03, 128b/11

k.-er men 25b/03

k.-er men mü 91b/04

k.-er mü sén 92b/01

k.-er siz 87a/09

k.-er sizler 93a/05, 116a/05

k.-ey 22a/08

k.-ey dép 4a/11, 81a/02

k.-geli 21b/07, 59a/09, 83b/12, 87b/10

k.-gen 24a/02, 43a/07, 43b/12

k.-gen dék 58a/06

k.-gen émes 101a/09

k.-genim yoḳ 120b/05

k.-genimiz 26b/05

k.-genni 88b/09

k.-gey 64b/09

k.-gey men dép turdılar 93a/12

k.-gil 89a/01, 137b/07

k.-gülüg 24b/03

k.-gümiz 57b/13

k.-medi 5a/10, 40b/07

k.-mediler 10b/03

k.-megey érdim 101b/01

k.-mesler 99b/10

k.-mes men 87a/10, 93a/06

k.-mes mü sén 118b/07

k.-se 12b/08, 15b/04, 46b/03, 121a/08

k.-sek 58a/05, 102a/12

k.-seler 32a/12, 35a/03, 45b/08, 71a/02, 79b/01, 80b/02, 94a/08

k.-seŋiz 78a/08

k.-seŋizler 76b/13

k.-sünler dép 84a/12, 121a/08

k.-üŋler 23b/08, 55b/06, 94a/05

k.-üp 2b/13, 3b/09, 5a/13, 7b/09, 8b/11, 24a/04, 30b/07, 39b/12, 40a/01, 41a/06, 41b/11, 42a/07, 43b/06, 43b/10, 45a/03, 51b/03, 53b/04, 56b/13, 61b/11, 63b/12, 70b/12, 70b/13, 76a/07, 76a/09, 83a/08, 87b/11, 88a/11, 89b/08, 91a/10, 91b/12, 92a/07, 94a/09, 94b/11, 95a/03, 98a/02, 98b/11, 100b/08, 106a/04, 107b/05, 109b/08, 112a/07, 115a/04, 115a/07, 117a/09, 119b/07, 120b/08, 129a/04, 133a/07, 136b/06

k.-üp édi 17a/03, 76b/02

k.-üp érdi 14b/03

k.-üpdür 88a/09

k.-üp siz 57a/09

[=178]

bīgāna kör- 93b/05

muʻāyana kör- 111b/05

ravā kör- 91b/04, 92b/01, 93a/06, 99b/10

yamanlıḳ kör- 93b/11

yıraġ kör- 3a/01

[=8]

körgüz- Gözükmek, göstermek.

k.-di 23a/07

k.-diler 89a/09

k.-güçi érdiŋ 83a/10

k.-üp 22b/11

[=4]

körk Güzellik.

k. 13a/09

k.+lerini 64b/09

[=2]

körklüg Güzel.

k. 32a/08

[=1]

körnüş- Birbirini görmek, karşılaşmak.

k.-üp 74b/01

[=1]

körset- Göstermek.

k.-gil 105b/11

k.-ip 37b/10

k.-tiler 47a/11, 52b/05

k.-tiler érse 51b/03

[=5]

körün- Görünmek, görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek.

k.-di 17a/08, 27b/03, 27b/06, 125a/02, 135b/07

k.-edür 27a/13, 27b/01

k.-se 27b/02

k.-üp 42a/03

k.-ür 103b/10, 107b/02

[=11]

körüş Görme, görüş.

k.+leri birle 53b/02

[=1]

körüş- Karşı karşıya gelip konuşmak, birbirini görmek.

k.-genleriniŋ 54a/01

k.-tiler 66b/07, 110b/02, 115a/09, 125a/11, 125b/02, 126a/10

k.-üp 80b/11

[=8]

körüşlüg Görünüşlü.

k. 14b/13

[=1]

köşer- Geviş getirmek.

k.-ip 126b/05

[=1]

köter- Kaldırmak, taşımak, yükseltmek.

k.-di 86b/11, 113b/06

k.-diler 65a/01, 65a/02, 65a/03

k.-e durġan 114b/03, 114b/06

k.-edür 20a/02

k.-gil 12b/07

k.-güçi bar dép 58b/04

k.-ip 23a/06, 38b/03, 46a/06, 46a/12, 55b/06, 55b/07, 58b/05

k.-ür 58b/03

k.-ürmiz 58b/02

[=19]

köteril- Götürülmek, kaldırılmak.

k.-di 59a/07

k.-medi 87a/04

[=2]

köy- Yanmak.

k.-di 38b/08

k.-edür 112a/07, 136b/13

k.-er 19a/01

k.-mesün 30b/05

k.-üp 48a/03, 111a/13, 129a/07

[=8]

köydür- Yakmak, yandırmak.

k.-almas 19a/02

k.-edür dép 111b/11

k.-mesün dép 111b/10

k.-ür érdi 108b/02

[=4]

köz Göz, insanda ve hayvanda görme organı.

k. 16b/09, 42a/06, 50b/10

k.+i 37b/05, 45a/03, 53a/01, 58b/12, 114b/05

k.+idin 114a/06, 114a/10, 114b/10

k.+iniŋ 104b/12

k.+leri 20a/10, 40b/04, 49b/09, 52b/09, 53a/06, 103a/11

k.+leridin 2a/03, 36b/05, 38b/02

k.+lerige 52b/09, 53a/05, 112b/10, 120b/11

k.+lerim 48a/13

k.+lerini 6a/09, 16a/07, 106a/08, 136b/04

k.+leriniŋ 41b/05, 54a/12

k.+üm 48a/03

k.+ümiz 80b/06

k.+ümni 57a/11

k.+ümniŋ 112b/08

k.+ümge 27a/13

[=37]

közlüg Gözlü.

k. 103b/09, 107b/02, 110b/12, 111b/03, 137a/07

[=5]

Kücek ibn Mu‘āviye Metinde adı zikredilmeyen bir sahabenin oğlu.

K. 116b/09, 116b/10

[=2]

ḳuça bkz. ḳuçaḳ

ḳ.+sıġa 51b/11

[=1]

ḳuçaġ bkz. ḳuçaḳ

ḳ.+larıġa 79b/04

[=1]

ḳuçaġla- bkz. ḳuçaḳla-

ḳ.-p 40b/04

[=1]

ḳuçaġlaş- bkz. ḳuçaḳlaş-

ḳ.-ıp 57b/03, 97a/04

[=2]

ḳuçaḳ Vücudun açılmış durumdaki kollarla göğüs arasında kalan kısmı.

ḳ.+larıda 112b/06

ḳ.+larıġa 35a/03, 102a/06, 103b/05

[=4]

ḳuçaḳla- Kucaklamak, sarılmak.

ḳ.-p 102a/09, 103b/13, 121a/05

[=3]

ḳuçaḳlaş- Kucaklaşmak.

ḳ.-ıp 132b/11, 134a/12

[=2]

ḳudrat Ar. Kuvvet, güç, takat, iktidar.

ḳ. 39a/04

ḳ.+ıdın 121a/10

ḳ.+ım birle 39a/07, 49a/03

[=4]

ḳuduḳ Kuyu.

ḳ. 8a/12, 38b/13, 38b/13, 39b/07

ḳ.+dın 39b/10, 39b/11

ḳ.+ġa 39a/02, 39b/08

ḳ.+nuŋ 39a/06

[=9]

Kūfe Irak'taki önemli bir şehir.

K. 80b/04, 89a/10, 90b/06, 90b/12, 91a/01, 91b/08, 131a/01, 133a/11, 133b/11, 134a/10

K.+de 80a/01, 80b/03, 91a/01

K.+ġa 87b/02, 87b/09, 89a/03, 89a/10, 90a/12, 90b/04, 111a/01

K.+niŋ 78b/12, 87b/10, 88a/11, 88b/08

[=24]

Kūfelıḳ Kufeli.

K. 80b/08, 88a/12

K.+lar 80b/05, 87b/11, 88a/01, 88b/05, 88b/11 89b/10, 90b/04

K.+larnıŋ 87b/12, 89a/03, 89a/06

[=13]

ḳufl Ar. Kilit.

ḳ. 44b/07, 44b/13

[=2]

ḳul Kul, köle.

ḳ. 6a/04, 17b/04, 17b/06, 28b/07, 28b/08, 40b/12, 45a/05, 65b/02, 65b/06, 65b/07, 65b/07, 121a/03, 121a/11, 123b/08, 124a/02, 124a/11, 124b/01, 124b/06, 133a/10, 133a/13, 133b/08

ḳ. émes 17b/04

ḳ.+ı 9a/08, 14b/06, 39b/08, 40b/06, 119b/06, 133a/09

ḳ.+ları 76b/12, 87b/08

ḳ.+larıġa 59b/01

ḳ.+larını 127b/12

ḳ.+nı 65a/12, 85a/04, 92b/10

ḳ.+nuŋ 65b/01, 133b/02

ḳ. turur men 120b/03

ḳ.+um 65a/12

ḳ.+umda 124b/09

ḳ.+umız 40a/05

ḳ.+umız dép 52a/09

ḳ.+umızını 40a/07

[=43]

ḳulaġ bkz. ḳulaḳ

ḳ. dép 105a/05

[=1]

ḳulaḳ Başın iki yanında bulunan işitme organı.

ḳ. 116a/07, 117a/07, 117a/08, 117a/13

ḳ.+ı 125a/03

ḳ.+ıġa 30a/08

ḳ.+ıŋızını 84b/11

[=7]

Kulba-ı Beytü'l-aḥzan Hz. Yakup'un oğlu Yusuf'tan ayrı düştükten sonra hayatını ıstırap içinde geçirdiği ev için kullanılan bir tabir.

k. 41b/02

[=1]

ḳum Silisli kütlelerin, bazı kaya ve maden parçalarının tabi tesirlerle parçalanıp ufalanması sonucu ortaya çıkan küçük ve sert tanecikler ve bunlardan oluşan kütle.

ḳ. 122b/03

[=1]

ḳumāş Ar. İpek, yün, pamuk vb. malzemeden makine veya tezgâhlarda dokunmuş her türlü dokuma.

ḳ. 18b/07

[=1]

Ḳur'ān Allah tarafından Hz. Muhammed'e vahyedilen kutsal kitap, İslam dininin temel kitabı, kelam-ı kadim, Kur'an-ı Kerim.

Ḳ. tafṣīr bilen 136a/11

[=1]

Ḳurayş Hz. Peygamber'in mensup olduğu arap kabilesi, Kureyşoğulları.

Ḳ. 11a/07

Ḳ.+ları 6b/09

[=2]

ḳurçaḳ Resim, şekil, suret.

ḳ. 41b/12, 41b/13, 42a/02

[=3]

ḳursaḳ Kuşlarda ve bazı hayvanlarda yemek borusunda şişkin bir kısım olarak bulunan ilk sindirim torbası.

ḳ.+ımda 5b/08

ḳ.+larıġa 65b/09

ḳ.+larını 10a/01, 65b/11

[=4]

ḳursçuḳ bkz. ḳursaḳ

ḳ. +ġa (ḳursçuġuġa) 25a/11

[=1]

ḳurt Köpekgillerden, gri sarı renkli, yırtıcı, etçil memeli hayvan.

ḳ.+lar 137a/07

[=1]

ḳuruḳ Kuru, daha sonra yenmek veya kullanılmak için kurutulmuş.

ḳ. 45b/11

[=1]

ḳuruḳ- Kurumak.

ḳ.-sa 58a/07

[=1]

ḳurun Vakit, zaman.

ḳ. 39a/10

[=1]

ḳurut- Kurutmak, devamını bırakmayacak şekilde tüketmek, tamamen bitirmek, yok etmek.

ḳ.-tılar 93b/10

[=1]

ḳuş Yumurtlayan omurgalılardan gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, vücudu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların ortak adı.

ḳ. 9b/07, 9b/10

ḳ.+lar 9b/13, 10a/02, 16a/13, 26a/05

ḳ. tili dék 40a/02

[=7]

ḳuşla- Kuş avlamak.

ḳ.-p 26a/05

[=1]

ḳutluġ Uğurlu, mübarek.

ḳ. 27b/10

[=1]

ḳutul- Kurtulmak.

ḳ.-dı 19b/08, 108b/06

[=2]

ḳuvvet Ar. Maddi güç, canlı bir organizmanın faaliyetini sağlayan güç.

ḳ.+i 112b/08

[=1]

ḳuvvetü'l-emīn Ar. Güvenilir güç.

ḳ. 100b/03

[=1]

ḳuyaş Güneş.

ḳ. érdi 7b/05

[=1]

ḳuzġun Kırlarda, tarlalarda yaşayan, ekinlere zararlı böcekleri, kemirgenleri yok ettiği için tarım için faydalı karga türlerine, özellikle kara kargaya verilen isim. *Corvus corone*.

ḳ. (ḳarġa ḳuzġun) 46a/08, 46a/09

[=2]

küç Bir iş veya hareketi sağlayan maddi ve fiziki kuvvet.

k.+üm 79a/04

[=1]

ḳūçe Far. Sokak.

k. 42a/04

ḳ.+ġa 18b/09

[=2]

küfr Ar. Allah'ın varlığını, birliğini kabul etmeme, dînin esaslarına inanmama; gece karanlığı.

k. 28a/13, 59b/13

[=2]

kügür- bkz. kigür-

k.-ürler 36b/03

[=1]

kül Yanan şeylerden artakalan toz halindeki madde.

k. bol- 111b/01, 129a/08

[=2]

kül- (Bir kimse bir şeyi tuhaf bulduğu veya bir şeye sevindiği zaman) Kesik kesik sesler çıkarmak sûretiyle duygusunu, sevinç veya hayretini açığa vurmak.

k.-diler 77a/09, 77a/11

k.-e başladı 23b/08

[=3]

kümüş Tabiatta altın, bakır, bazen platinle birlikte bulunan, altından sonra en kolay dövülüp haddelenebilen, ısı ve elektriği en iyi ileten, ziynet ve kıymetli süs eşyası îmâline yarayan, kendine has beyaz renkte, atom ağırlığı 107,88, atom numarası 47, sembolü Ag olan metal element, sim.

k. 26b/06, 44a/02, 61b/10

k.+lerini 21b/04

[=4]

kün Gün, dünyanın kendi yörüngesi etrafında bir kere dönmesinden ibaret 24 saatlik zaman parçası; güneş.

k. 2a/06, 5a/13, 6b/11, 6b/12, 11a/09, 11b/05, 13a/11, 16b/03, 16b/05, 17a/08, 18a/13, 18b/01, 21a/01, 21a/05, 23a/07, 24a/06, 26b/11, 28b/10, 29a/01, 29a/12, 32a/05, 32b/03, 34a/02, 36a/08, 37a/07, 37b/07, 41b/07, 42b/08, 42b/12, 43b/04, 43b/05, 44b/05, 46a/05, 46a/10, 48b/13, 50a/01, 50b/11, 52b/10, 52b/11, 53b/07, 55a/06, 55b/05, 55b/10, 56a/03, 56a/04, 56b/08, 57a/09, 57b/07, 58a/02, 59a/09, 60b/03, 63b/13, 64b/10, 65b/05, 71a/13, 73a/07, 74b/06, 76a/03, 76b/03, 76b/04, 77a/08, 77b/11, 78a/06, 78a/10, 78a/12, 78b/03, 78b/12, 83a/01, 90b/12, 95a/06, 96b/10, 96b/11, 108a/07, 113b/04, 116a/05, 118b/10, 122a/06, 123a/05, 124b/05, 125b/05, 125b/12, 125b/13, 126a/01, 128b/08, 134b/10, 135a/01, 135a/05, 138a/01

k. (her kün) 5b/11, 69a/01, 74b/12

k. (ḳayu kün) 59a/04

k. (ne kün) 114a/04

k. (neçe kün) 94a/12

k.+de 18a/09, 86b/06

k.+de (her kün) 5b/13, 58a/05, 65b/02, 85a/09, 87b/04, 89a/04

k.+din 9a/10, 118b/02, 12b/10, 13a/09, 32a/03, 32a/04, 45b/05, 49a/07, 68a/05, 136b/08, 137b/13

k.+din (iki kündin kéyin) 52a/02

k.+din (üç kündin kéyin) 17a/10

k.+din kéyin 72a/12, 109a/06

k.+ge 9a/10, 13a/09, 16a/09, 32a/03, 32a/04, 45b/05, 49a/07, 51b/08, 68a/05, 136b/08, 138a/01

k.+i 2a/04, 6a/03, 6a/07, 6b/01, 14b/10, 15b/05, 18b/02, 23b/04, 30a/01, 34a/10, 35a/09, 36b/02, 36b/02, 54a/03, 62a/13, 67b/05, 68a/11, 79a/09, 79b/13, 92b/10, 95a/11, 100a/06, 104a/07, 104a/13, 104b/10, 107a/06, 125b/06, 131b/12, 132b/08, 134b/01, 136b/05

k.+i (her dūşanba küni) 6a/05

k.+i érdi 101a/01

k.+lerde 2a/05, 21a/05, 28b/10, 32a/05, 32b/02, 37a/07, 44b/05, 76b/03, 77b/11

k.+leride 2a/02, 118b/05, 120b/11

k. turur 118b/10

k. turur dép 123a/06

[=175]

künçilig bkz. künçülüg

k. 69b/13

[=1]

künçülüg Günlük.

k. 70a/01, 70a/02, 121b/02

[=3]

kündüz Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki aydınlık zaman, gün; bu zaman içinde, gündüzleyin, gündüz vaktinde.

k. 71a/04, 109b/02

k. (kéçe kündüz) 37a/03, 37b/04, 39b/06, 40a/05, 53a/12, 54a/10, 65a/05, 72a/10, 128b/02

k.+de 23a/03

k.+ge 71a/05

k.+ki 122a/06

[=14]

kündüzlüg (Sayı bildirilen kelimelerle) … gün sürecek olan veya üzerinden … gün geçmiş bulunan.

k. 23a/03

[=1]

künlüg (Sayı bildiren kelimelerle) …gün sürecek olan veya üzerinden … gün geçmiş bulunan.

k. 8a/12, 15b/04, 42b/10, 42b/13, 57a/06, 88b/02, 92a/13, 111a/04

k.+dür 117a/03

k.+leride 6b/05

[=10]

kürküre- Kükremek.

k.-p édi 99a/08

[=1]

kürküt Kibrit.

k. 127a/02

[=1]

kürsī Ar. Arşın altında bulunan, yeri ve gökleri kaplayan sekizinci felek.

k. 58b/04

[=1]

küşāde Far. Açılmış, açık, ferah.

k. bol- 44b/13

[=1]

küşende Far. Öldürücü.

k.+m 107a/05

[=1]

küvenç Güven, inanma, itimat.

k.+isi 1b/03

[=1]

küyev Koca, zevç.

k.+im 131b/09, 132a/10, 132b/01

[=3]

L

laḥd Ar. Mezar.

l. 86a/04

l.+ge 85b/08, 85b/09

l.+ımnı 85b/06

[=4]

laḫta Far. Pıhtı.

l. (laḫta laḫta) 137a/13, 84a/02

[=4]

Lā İlāha İllā'llāh Muḥammeden Rasūlu'llah "Allah'tan başka ilah yoktur ve Hz. Muhammet, onun kulu ve elçisidir." Anlamına gelen söz, Kelime-i Şehadet.

l. 8b/12, 29a/07

[=2]

la'īn Ar. Lanetlenmiş, Hakk'ın rahmetinden mahrum olmuş, lanetli (kimse), melun.

l. (İblīs-i la'īn turur) 33b/12

l. (Yezīd-i la'īn) 55b/04, 63b/03, 63b/11, 64a/03, 64a/06, 64a/07, 82a/02, 86a/04, 86a/09, 86a/13, 116a/09

l. (Yezīd-i la'īn birle) 63b/02

l. (Yezīd-i la'īn ibn Mu'āviye) 63a/01

l.+din (Yezīd-i la'īn'din) 63b/05, 64a/05, 111a/08

l.+ge (Yezīd-i la'īn'ge) 86a/03

l.+niŋ (Yezīd-i la'īn'niŋ) 91b/11, 96b/02

[=18]

la'l Ar. Lal, parlak kırmızı renkli kıymetli taş.

l. 26b/07, 44a/02, 54b/01, 61b/09, 63b/10, 64a/08, 64b/12, 65a/05

[=8]

la'nat Ar. Allah'ın rahmetinden, af ve merhametinden mahrum olma.

l. 94b/03, 94b/04, 96b/10, 97b/12, 114b/12, 116b/03, 138a/12

l. (dāġ-ı la'nat) 100a/13

l.+ı 135b/13

[=9]

la'nat-kerde Far. Lanet edilmiş.

l. (Yezīd-i la'nat-kerde) 129a/13

l.+leri 114b/12

[=2]

Lāt İslâm öncesi Arap toplumundaki putlardan biri.

L. 29a/04, 29a/10, 29b/02, 31a/09

[=4]

laṭīf Ar. Zevk ve ruh okşayıcı ince bir güzelliğe sahip olan, hoş, nazik, yumuşak.

l. 74b/03

[=1]

lavḥ Ar. Üzerine yazı yazılabilecek ve resim yapılabilecek yassı düz nesne veya yüzey.

l. i ḳalem 58b/04

[=1]

lā-ye‘aḳl Ar. Akılsız.

l. (mest-i lā-ye‘aḳl bol-) 77b/13

[=1]

lāyıḳ Ar. Uygun, yaraşır, münasip.

l. 67a/10, 80b/10

[=2]

lāzım Ar. Gerekli, lüzumlu.

l. 5a/12

[=1]

leb Far. Kenar.

l.+ige 86a/05

[=1]

leşker Far. Asker.

l. 74a/13, 86b/13, 87b/01, 91b/13, 93b/08, 118b/13, 121b/04, 125a/05

l. bile 4a/05, 119a/04, 126a/09

l.+ge 91a/04

l.+i 74b/01, 90b/04, 92a/06, 96b/02

l. i ambūh 53a/13

l.+i bile 119a/10, 122a/09, 127a/07

l. i İslām 123a/10, 125b/01, 128a/10

l. i İslām-ı devlet-ı sa‘ādat bile 129a/1

l.+ide 74b/07

l.+idin 99a/04, 105b/02

l.+idin dép 125b/09

l.+idin éken 125a/02

l.+ige 92b/10

l.+im 86b/11

l.+ini 59b/11, 74a/12, 75b/09, 90a/07, 122b/03

l.+iŋiz 105b/07

l.+leri bile 128b/05

l.+leri birle 129b/02

l.+leridin 74b/04, 75a/04

l.+ni 121a/03

l.+niŋ 125a/05

[=43]

leşker-gāh Far. Askerin toplandığı yer, ordugâh.

l. ḳıl- 111b/08

[=1]

leẕīẕ Ar. Tadı güzel olan, lezzetli, tatlı.

l. 74b/03

[=1]

lıbās < Ar. *libās* Elbise, giyecek şey.

l.+lar 41a/04, 61b/11, 61b/12, 99a/05, 101a/03, 104b/11

[=6]

līkīn Ar. Ama, ancak, fakat.

l. 63a/12

[=1]

loḳma Ar. Bir defada ağza götürülen yiyecek parçası, bir seferde yutulacak miktardaki yiyecek.

l. 117a/06

[=1]

M

mācarā Ar. Yaşanan olaylar dizisi, baştan geçen, vuku bulan hal ve olay.

m. 100a/11

[=1]

maclıs < Ar. *meclis* Bir konuyu konuşmak, görüşmek için yapılan toplantı, içtima.

m. 26a/02

m.+larını 26b/05

[=2]

mādar Far. Anne, valide.

m. 43a/06

m. (cān-ı mādar) 90a/01

m.+ı büzürg-vār 61a/04

[=3]

maġrıb Ar. Güneşin battığı yer veya güneşin battığı yön, taraf, batı, garp.

m. 2b/02, 22b/06, 41b/08, 59a/05, 119a/02

m.+daḳı 59b/06

m.+ġa 32a/01

m.+ġaça 76b/04

m.+ḳa 18a/07

m.+sarıdın 122a/12

[=10]

māh Far. Gökteki ay, kamer.

m. ı enver 97b/12

m. ı peyker 41b/10

m.+rūlarnı 42b/10

m. ı tābān 63a/09

m. ı tābān dék 101a/03

m.+nı 38b/05

[=6]

maḥal Ar. Yer, mekân, mevki, cay; yerinde, uygun, layık, münasip, mehel.

m. bol- 13b/08

m.+da 4b/13, 77b/05

[=3]

maḥalle Ar. Şehir, kasaba, nahiye ve büyük köylerin, çeşitli isimlerle birbirinden ayrılan ve idari yönden bir muhtarlığa bağlı olan kısımlarından her biri.

m. 43b/02

m.+de 43b/02

m.+sige 18a/10

[=3]

maḥbūs Ar. Bir yere kapatılmış, hapsedilmiş.

m. 38a/02

[=1]

maḥdūm-zāda Far. Erkek evlat, oğul.

m.+larım 72a/01

[=1]

maḥram Ar. Başkalarından saklanan, başkaları tarafından görülmesi, bilinmesi, duyulması istenmeyen, gizli.

m. 70a/06

m. bol- 61a/02

[=2]

maḥrūm Ar. İyi ve güzel bir şeyden hissesi, payı olmayan, yoksun olan, istediğini elde edemeyen (kimse), nasipsiz.

m. koy- 104a/08

[=1]

maḥşer Ar. Ahiret hayâtında bütün insanların, dünyada yaptıklarının hesabını Allah huzûrunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer.

m. (der-rūz-ı maḥşer) 97b/11

m. (rūz-ı maḥşer dép) 100a/13

[=2]

maḳām Ar. Durulacak yer, durak, mekân, mahal.

m.+ġa 98a/11

[=1]

maḳṣūd Ar. Söylenilmek, belirtilmek istenilen, kastedilen.

m.+um 33a/04

[=1]

māl Ar. Bir kimse veya kurumun mülkiyetinde bulunan, taşınır,

taşınmaz her çeşit değerli ve gerekli şey, mülk, irat, varlık, servet; kâr sağlamak maksadıyla alınıp satılan şeyler, tüccar malı, emtia.

m. 7a/13, 10b/12, 11a/02, 13b/04, 13b/06, 50b/01, 60a/04, 130a/04, 130a/09, 130b/07

m. (bısyār māl bile) 4a/04

m. (bısyār māl birle) 4b/11

m. amvāl 25a/04

m. amvāl üçün 24b/04

m. amvālımız birle 61a/07

m. bol- 69a/09

m.+dan 69a/04

m.+ı 9a/10

m.+ıdın 69a/11, 69b/06

m.+ım 13a/13

m.+ını 50a/04

m.+ınıŋ 9a/11

m.+ıŋlarġa 17b/07

m.+ları 61a/12

m.+larnı 61a/11

m.+nı 9a/12

[=27]

malaḫ Far. Çekirge.

m. (mūr malaḫ dék) 122a/06

[=1]

malāmat Ar. Azarlama, kınama, yerme, ayıplama, serzeniş.

m. 68b/03

[=1]

Mālik Ecder bkz. İmām Mālik Ecder

M. 118b/12, 62b/07

M. (İmām Mālik Ecder) 125b/09, 126a/02

M.+ge 118b/08

M.+ge (İmām Mālik Ecder) 125a/11, 126a/01

M.+ni 130b/11

M.+niŋ (İmām Mālik Ecder) 126a/06

[=9]

mālik Ar. Bir şeye sahip olan (kimse), sahip.

m. 37a/11, 40a/08, 40a/13, 41b/05, 42b/04, 43b/01, 43b/13, 52a/09

[=8]

ma'lūl Ar. Hasta, sakat, illetli.

m. ḳıl- 36a/07

[=1]

ma'lūm Ar. Herkes tarafından bilinen, öğrenilmiş olan (şey).

m. bol- 9a/03, 17a/08, 20a/08, 35b/05

m. ḳıl- 91a/03, 93b/01

[=6]

ma‘mūr Ar. Gelişip güzelleşmiş, bayındır duruma gelmiş, şenlikli.

m. bol- 28b/05

m. ḳıl- 114b/01

[=2]

Manāt İslâm öncesi Arap toplumundaki putlardan biri.

M. 29a/04, 29b/02

M.+dın 29a/11, 31a/09

[=4]

martaba < Ar. *mertebe* Kademe, derece, basamak, sıra.

m. 47a/11, 48b/04

[=2]

masḫara Ar. Tuhaflıklar yaparak çevresini eğlendiren, hoş, sevimli, şaklaban (kimse).

m. tut- 135b/03

[=1]

maṣlaḥat Ar. İş, husus, mesele.

m. bilen 54b/06

m.+dur 13b/02

m.+ı 128a/01

m.+ı üçün 99b/02

m.+ın 26b/03

m. ḳıl- 85b/04

m.+nı 25b/07, 26a/07

[=8]

masrūr Ar. Sevinçli, memnun (kimse), mutlu.

m. ḳıl- 15b/06

[=1]

mastūra Ar. Dinen yabancı sayılan erkeklerin yanına örtülü olarak çıkan kadın.

m. 95b/03

[=1]

maşāḳḳ Ar. Sıkıntılar, zorluklar, zahmetler, mihnetler.

m. 14b/13

[=1]

maş‘al Ar. Bir sopanın ucuna yerleştirilmiş yağlı paçavra vb. yanıcı maddelerin yakılması suretiyle ışık veren aydınlatma aracı.

m.+lar 112a/07

[=1]

maşġūl Ar. Bir şeyle uğraşan, bir iş yapmakta olan.

m. bol- 17a/10, 39a/09, 48b/02, 57a/08, 67b/04, 70a/07, 79a/02, 103a/11

[=8]

maşhūr Ar. Herkesçe bilinen, adı sanı her tarafa yayılmış, ünlü, şöhretli.

m. 41b/10

m. bol- 124b/01

m. érdi 82a/02

[=3]

maşrıḳ Ar. Güneşin doğduğu yer veya yön, gün doğusu, doğu, şark.

m.+dın 22b/05, 32a/01, 59a/05, 59b/06, 76b/04

[=5]

māt Parlak ve cilâlı olmayan, donuk.

m. ḳıl- 38b/05

[=1]

mavḳūf Olması, meydana gelmesi başka bir şeye bağlı olan (şey), bağlı, vabeste ;–e adanmış, vakfedilmiş, tahsis edilmiş şey.

m. érdi 97a/07

m. turur 82b/03

[=2]

mavżū Ar. Ele alınan, incelenen, üzerinde durulan mesele, konu.

m.+da 2b/07

[=1]

mayāne Far. Ara, mabeyn, meyan.

m. 14b/11

[=1]

maydān Ar. Üzerinde bina vb. şeyler bulunmayan düz, açık ve geniş yer, açıklık, alan, saha.

m.+da 99a/03

m.+daḳı 124a/10

m.+ġa 96b/05, 97b/04, 99a/05, 99a/08, 99a/12, 99b/06, 100a/08, 101a/05, 101b/04, 102b/09, 104b/11, 105a/06, 120a/09, 122b/04, 122b/07, 123b/03, 124b/06, 126a/03

[=20]

māyıl < Ar. *mā'il* Bir yana, bir tarafa doğru eğilmiş, meyletmiş.

m. 33a/01, 33a/03

m. bol- 32a/12

[=3]

mayl Ar. Bir kimse veya şeye diğerlerinden fazla eğilim, sevgi, istek ve ilgi gösterme, temayül.

m.+ımız yoḳ dép 132a/07

m.+ı 120a/01

m. ḳıl- 95a/12

[=3]

mazārāt Ar. Mezarlar.

m. ḳıl- 54a/09

m.+lar ḳıl 131a/02

m.+larıġa 54a/11

[=3]

mażmūn Ar. Kastedilen asıl mana, anlam, kavram, meal, mefhum.

m.+ını 81b/10

[=1]

ma‘ẕūr Ar. Mazereti olan, özrü bulunan, özürlü.

m. 89b/10

m. tut- 32b/10

[=2]

ma‘ẕūrıyat Ar. Mazur olma durumu, özürlü, mazeretli olma.

m. ḳıl- 38a/06

[=1]

medḥ Ar. Bir kimse veya bir şeyin iyiliklerini, üstün niteliklerini söyleyerek değerini yüceltme, övme, övgü, sena.

m. 136a/01

[=1]

Medīne Hz. Peygamber’in mescidiyle kabrinin bulunduğu hicret yurdu, İslâm’da iki Harem bölgesinden biri.

M. 58b/06, 61b/04, 61b/07, 64b/07, 72a/10, 74b/02, 74b/03, 80b/11, 83b/04, 86b/13, 87a/03, 87b/04, 89a/04, 89a/06, 90a/02, 90a/11

M.+de 59b/04, 66b/11, 80a/01, 81b/13, 89a/12, 89b/01

M.+din 39b/06, 56b/05, 74a/12, 80b/03, 90a/03

M.+ge 60a/02, 73a/09, 76b/10, 80b/05, 80b/08, 80b/11, 80b/12, 81a/02, 82a/03, 83a/12, 83b/03, 89a/02, 131a/04

M.+ni 89a/11, 90a/03

M.+niŋ 65a/06, 73b/02, 87a/01

[=45]

meger Far. “Oysa ki, halbuki” anlamıyle önceden farkına varılmayıp sonradan anlaşılan bir durumu bildirir, meğerse.

m. 24b/08, 36a/09, 60a/10, 109a/09

[=4]

megiŋ Beyin.

m.+ni 46a/08, 46a/09

[=2]

meh bkz. māh

m.+i bī-har 96b/09

[=1]

Mekke Kabe'nin bulunduğu ve hac ile umre ibadetinin ifa edildiği kutsal şehir.

M. 2b/06, 2b/10, 13b/03, 17a/08, 19a/11, 19b/09, 31a/08, 79b/11, 80a/09, 80a/10

M.+de 2b/05

M.+din 17a/06, 19a/04, 20a/05, 111a/01

M.+ge 2b/03, 3b/13, 3b/13, 4a/06, 10b/08, 11a/04, 23a/03, 80a/02, 89a/12, 111a/01, 118b/12

M.+niŋ 2b/04, 3a/06, 3a/09, 3a/10, 3a/11, 4a/05, 4a/07, 6b/08, 13b/05, 22b/11

[=36]

Mekkelıḳ Mekkeli.

M.+larnıŋ 84a/07

[=1]

mekr Ar. Hile, düzen, aldatma.

m.+iŋ turur 86a/12

[=1]

mekrī bkz. mekr

m. ḳıl- 88a/05

m.+sini 88b/05

[=2]

mekteb Ar. Herhangi bir derecede öğrenim görecek olanların toplu olarak devam ettikleri öğretim kurumu, okul.

m.+de 63b/12

[=1]

melā'ik Ar. Melekler.

m.+ler 105a/02

[=1]

melike Ar. Kadın hükümdar veya hükümdar karısı, kraliçe.

m. 4a/13, 4b/02, 4b/05, 4b/09, 5a/09, 5a/10

m. i Hind u Şām 4a/04, 4a/11

m.+ni 5a/01

m.+niŋ 4a/07, 5a/07

[=11]

Melike-i Rayyān Mısır'ın yöneticisi.

M. 42b/06

[=1]

mel'ūn Ar. Allah'ın lanetine uğramış, rahmetinden mahrum kalmış, lanetlenmiş, lanetli.

m. 107a/09

m.+lar 116a/09

m. ('Amr S'ad Şibr-i mel'ūn) 92b/03

m. (ḥarām-zāda-yı mel'ūn) 106b/12

m. (seg-i ḥarām-zāda-yı mel‘ūn) 98a/06, 105b/09, 105b/12, 107b/10, 107b/13, 119b/01, 124b/08, 125b/10, 126b/06, 134b/05

m. (seg-i ḥarām-zāda-yı seg-i mel‘ūn) 123b/04

m. (Şibr-i mel‘ūn) 107a/07, 107a/10, 107a/13, 107b/08, 107b/12, 108a/02, 110b/12, 111b/03, 128b/13

m. (Şibr-i mel‘ūn-ı Ṭūs-ı Asḳalānī) 90b

m. (Şimr-i mel‘ūn) 92a/08

m. (şūm-ı mel‘ūn) 97b/11

m.+ı (şibr-i mel‘ūn-ı ḥarām-zāda) 107b/06

[=28]

memleket Ar. Bir devletin, bir hükümdârın yönetimi altında bulunan yer, ülke.

m. 67b/09, 86a/13

m.+lerini 81a/09

m.+ni 68a/03, 73b/02, 80b/09

[=6]

men Tekil birinci şahsı gösterir.

m. 4b/04, 4b/07, 5a/12, 5b/13, 5b/13, 6a/01, 7a/01, 7a/08, 7a/09, 7b/11, 9b/03, 10b/11, 10b/13, 11b/03, 12a/02, 12a/03, 12a/04, 12b/03, 12b/03, 13a/13, 13b/02, 13b/09, 14a/07, 14a/08, 17b/08, 17b/12, 18a/05, 18a/06, 19b/13, 20b/02, 20b/07, 22a/04, 23b/11, 24a/08, 24a/09, 24a/10, 24b/02, 24b/05, 24b/07, 26a/12, 28a/02, 28a/04, 28a/05, 28b/13, 29b/02, 30a/07, 31a/04, 31a/09, 31b/12, 33b/07, 37a/08, 39a/07, 43a/07, 43b/06, 43b/11, 44a/04, 45a/07, 45a/08, 48a/11, 48b/13, 50b/07, 51a/07, 51a/09, 51b/07, 54a/13, 55a/04, 55a/04, 55a/05, 55a/12, 55a/13, 58a/09, 59a/04, 59a/13, 59b/08, 62a/01, 62a/01, 63a/02, 63a/03, 63a/13, 63b/13, 64a/02, 64a/08, 65b/07, 68b/04, 69a/06, 70a/05, 70a/06, 71a/06, 74a/07, 74a/09, 74a/09, 77a/13, 79a/10, 79b/05, 81a/13, 82a/12, 83a/11, 83a/12, 83a/13, 84a/04, 84a/05, 84a/10, 85b/04, 85b/06, 86b/03, 87b/03, 88a/04, 88a/13, 88b/11, 88b/12, 91b/03, 92b/08, 92b/10, 95a/06, 96a/01, 97b/04, 97b/08, 100a/06, 100a/09, 101a/09, 101b/01, 104a/01, 105a/04, 105b/03, 105b/09, 107b/13, 108a/01, 109a/12, 109b/04, 110b/05, 113a/03, 113a/06, 114a/07, 119b/12, 120a/03, 120a/05, 120b/03, 123a/13, 123b/01, 123b/09, 124b/10, 126a/13, 126b/12, 127a/06, 129b/08, 133a/10, 133b/10, 134a/08, 134b/05, 135a/01, 137a/11

m.+de 46b/08

m.+ iŋ dék 25a/12

m.+din 11a/12, 11b/04, 125b/12, 13b/10, 28a/07, 30b/02, 45a/09, 50b/05, 93a/11, 100a/04, 100b/09, 102a/09, 104a/03

m.+din kéyin 57a/12, 66a/13, 68b/08

m.+i 4b/06, 4b/11, 5a/11, 10a/11, 10b/01, 18a/04, 20b/06, 24a/12, 25a/03, 25b/01, 27b/01, 30b/07, 37a/09, 43b/07, 44b/08, 45a/06, 56a/11, 66a/07, 77a/12, 77b/02, 78b/10, 79b/12, 79b/13, 84b/02, 85b/08, 88a/04, 93b/05, 95a/08, 111a/07, 113a/02, 121a/08, 129b/07, 132b/04, 135a/03, 135b/01

m.+im 101b/06

m.+iŋ 16b/13, 17a/12, 18a/05, 19a/01, 26b/01, 31b/05, 33a/04, 33a/05, 36b/13, 36b/13, 45a/07, 48a/11, 51a/07, 51b/04, 58a/10, 58b/12, 61a/06, 62b/03, 64a/08, 66b/06, 74a/05, 74b/07, 80a/01, 81b/08, 82a/09, 83a/11, 86a/07, 86b/11, 88a/05, 89a/09, 89b/03, 91b/01, 95a/13, 107a/05, 107b/04, 107b/10, 116b/11, 116b/13, 117a/02, 117a/04, 120a/04, 124b/09, 125b/12, 129b/09, 131b/08, 137b/10

m.+iŋ bile 89a/12

m.+iŋ bile turur 95a/07

m.+iŋ bille 79b/13

m.+iŋ birle 59a/02, 60b/12, 90a/07, 91b/01

m.+iŋ üçün 95a/06

m. maŋa 4a/09, 5b/01, 9b/03, 11b/04, 16b/10, 27b/02, 33a/01, 33a/03, 33a/06, 41b/07, 45a/05, 47b/05, 65a/13, 65b/06, 67b/02, 71a/06, 72b/12, 73a/06, 73a/12, 74a/04, 74a/09, 78a/02, 79a/09, 81a/05, 81a/07, 81b/01, 82a/09, 82b/10, 83a/03, 84a/10, 85b/09, 86a/08, 86b/05, 87b/03, 88a/05, 88b/12, 89b/10, 90a/02, 90a/04, 93a/10, 97b/11, 98a/01, 98b/04, 105a/02, 110b/08, 113a/02, 119b/12, 120a/03, 120a/07, 127b/07, 135a/06

m. turur men 135a/03

[=311]

men‘ Ar. Yasaklama, engelleme, önleme.

m. ḳıl- 53b/03

menzil Ar. Yolcuların konakladıkları yer, konak yeri, konak.

m. 19b/01, 19b/03

m.+de 8a/11

m.+ge 19b/08, 74b/01

m. i deşt-i Kerbelā’da 91a/07

[=6]

merd Ar. Yiğit, cesur (kimse), bahadır, kahraman, şeci.

m. 113b/13

m. i ġarīb 120b/03

m. i ḳābil 127b/04

m. i kāmil 99a/10

[=4]

merhem Ar. İçinde gerekli etkili maddeler bulunan, yumuşak ve koyu kıvamda, yağlı veya yağsız, deri üzerine sürülerek kullanılan ilâçların ortak adı, melhem.

m. ber- 60b/10

m. ḳıl- 58a/08

[=2]

mermer Renkli, damarlı ve beyaz çeşitleri olan, perdah ve cilâya elverişli, billurlaşmış bir çeşit kireç taşı.

m.+din (seng-i mermer) 54b/07

[=1]

Mervān I. Mervan, Emevilerin dördüncü halifesi.

M. 55b/08, 56a/05, 56b/01, 72b/09, 83a/10, 83b/02, 83b/04, 83b/08, 89a/01, 124b/02

M. dép 55b/12

M.+dın 83b/01

M.+ı 72b/09

M. ı Ḫar 70a/04, 70b/07, 83a/12, 83b/03, 83b/05, 85b/05

M. ı Ḫar-ı bed-beḫt 72b/08

M. ı Ḫar-ı bed-beḫt-i rāfiẓī 70b/03

M. ı Ḫar-ı bed-beḫt-i rāfiẓīġa 124a/12

M. ı Ḫar'nı 119a/07, 69b/12, 70a/02, 83a/09, 83a/13, 85b/03

M. ı şūm-ı bed-beḫtni 86a/03

M.+nı 56a/06, 88b/13

M.+nıŋ 55b/13, 56a/01

[=33]

mescid Ar. Cami.

m. 68b/13, 69b/07, 79a/02, 115b/11

m.+de 69a/05, 79a/01

m.+din 69a/01, 77a/08

m.+ge 65b/08, 79b/03, 115a/05, 115a/11, 117a/11, 121b/13

m.+ige 78b/12, 88a/11

m.+niŋ 33b/07, 79a/11, 79a/12, 79a/13, 115a/13

[=21]

mest Far. İçki vb. sarhoşluk veren bir şeyin etkisiyle şuuru zayıflamış, kendinden geçmiş kimse, sarhoş; aşk, sevgi, zevk vb. bir duygudan dolayı aklı başından gitmiş, sarhoş olmuş kimse.

m. bol- 19b/06, 26a/05, 135a/07

m. i lā-ye‘aḳl bol- 77b/13

[=4]

Meşāhir bkz. Meşāhir ibn ‘Anṭeli

M.+nıŋ 98b/01

[=1]

Meşāhir ibn ‘Anṭeli Hz. Hüseyin’in karşısında savaşmış Haricilerdendir.

M. 98a/03, 98a/11

[=2]

meşetlik Mezarlık.

m.+in 38b/06

[=1]

meşk Far. Tulumdan yapılmış su kabı, kırba.

m.+ide 99b/08

[=1]

meymene Ar. Savaş durumunda olan bir ordunun sağ kanadı, sağ cenahı.

m.+din 127a/09

m.+ni 76a/05

[=2]

meysere Ar. Savaş durumunda olan bir ordunun sol kanadı, sol cenahı.

m. 14b/06, 14b/08, 14b/10, 17b/09, 18a/11, 19b/10, 19b/12, 20a/06

m.+din 127a/10, 24a/01

m.+ge 15a/01, 15a/09, 18b/02, 18b/06, 76a/06

m.+ni 14b/09, 26b/12

m.+niŋ 18b/04

[=18]

meẓlüm Ar. Kadın.

m. 13b/03, 13b/07, 131a/11, 131b/01, 131b/08, 132a/01, 132a/04, 132a/09, 132a/12, 132b/01, 132b/06

m.+ler 95a/03, 122a/04, 122a/08, 122a/10

m.+lerge 104b/07

m.+lerini 121a/13

m.+nüŋ 21a/09

[=18]

meẓlüme bkz. meẓlüm

m.+ler 64b/06

m.+leri 64b/07

[=2]

mıhmān < Far. *mihmān* Misafir, konuk.

m.+ġa 60a/12

m. ḳıl- 44a/08

[=2]

mıhmān-dārlıḳ Misafirperverlik.

m.+ḳa 13a/10

m. ḳıl- 4a/13, 17a/13, 25b/11, 50a/01, 50a/03, 53b/08

[=7]

mıhmān-ḫāna Far. Misafirhane, konuk evi.

m.+sını 14a/12

[=1]

mıhmān-ḫāne bkz. mıhmān-ḫāna

m.+ge 23b/05

[=1]

mıḥrāb Ar. Cami, mescit gibi ibadet yerlerinde kıble duvarında bulunan, cemaatle namaz kılınırken imamın önünde durduğu, zeminden biraz yüksek girintili yer.

m.+ġa 79a/07

[=1]

Mıkāil Kur'an'da geçen dört büyük melekten biri.

M. (Ḥażrat-ı Mıkāil) 10a/03

[=1]

mıḳdār Ar. Bir şeyin ölçüsü, sayısı veya ölçülebilme, sayılabilme, azalıp çoğalabilme durumu, nicelik, kemiyet.

m. 110a/07, 114b/13

m. (ne mıḳdār) 14a/07

m. (neçe mıḳdār altunnı) 81b/07

[=4]

Mīnā Mekke yakınında bazı hac ibadetlerinin icra edildiği yer.

M. tağı 2a/09

[=1]

mınāra < Ar. *menāre* Müezzinlerin ezan okuması ve okunan ezanın çevreden rahatça duyulabilmesi için camilerle birlikte yapılan bir, iki veya üç şerefeli, zarif yapılı, yüksek kulelerden her biri, menar.

m. 106b/01

[=1]

mınnat < Ar. *minnet* Yapılan bir iyiliğin yükü, ağırlığı altında ezilme, iyilik yapana karşı kendini daima borçlu hissetme.

m. tut- 14a/07

[=1]

mısāfır < Ar. *misāfir* Görüşme, ziyaret vb. amaçlarla birinin evine veya bir yere gelen ve geçici olarak kalan kimse, konuk, mihman.

m. bol- 61a/01

m. turur men 63a/13

[=2]

mışḳāl < Ar. *miṣḳāl* Altın, gümüş, inci gibi kıymetli maden ve mücevherleri

tartmakta kullanılan ve kullanıldığı yere, zamana göre değişiklik gösteren, yaklaşık 1,3 veya 1,5 dirhem yahut 20 veya 24 kırat ya da 4,009 veya 4,80 gr. karşılığı olarak kabul edilen ağırlık ölçüsü birimi.

m. 28b/13, 41b/07, 65b/03, 81b/01, 81b/04, 81b/05, 85a/09, 86b/04, 86b/06, 133a/10

[=10]

Mışr Büyük bir kesimi Afrika'da, küçük bir kesimi (Sina yarımadası) Asya'da yer alan ülke.

M. 50b/07, 53b/08

M.+ġa 14a/02

M.+nıŋ 42a/12, 44b/01, 50b/03

[=6]

Mışrī bkz. Mışr

M. 42b/12

M.+da 49a/04

M.+dın 49a/08, 53a/13, 70a/10

M.+ġa 40b/01, 41a/07, 41b/06, 42b/04, 42b/04, 42b/12, 43a/12, 49a/09, 50b/09, 50b/11, 50b/11, 53a/07, 53a/10, 53a/12, 53b/07, 70b/01, 70b/02, 70b/08, 71a/04, 85b/11, 86b/01

M.+ġa (çahār-sū-yı Mışrī) 43b/01

M.+nıŋ 43b/02, 70a/11

[=29]

Mışrīlıḳ bkz. Mışrlıḳ

M. 43b/05

[=1]

Mışrlıḳ Mısırlı.

m.+lar 70a/13

m.+lar bile 70b/02

[=2]

mihr Far. Sevgi, dostluk.

m. i muḥabbat 7b/09

[=1]

mihr-bān Far. Şefkatli, muhabbetli, güler yüzlü (kimse), dost.

m. 57b/04, 57b/12

m. (yār-ı muvāfıḳ-ı mihr-bān) 104a/01

[=3]

mihr-bānçılıḳ Şefkatli, muhabbetli olma durumu.

m. ḳıl- 11a/07

[=1]

min- Bir şeyin veya bir hayvanın üzerine çıkıp ayakları sarkıtarak oturmak.

m.-diler 32b/05, 76a/01

m.-er érdiler 32b/01

m.-ip 38b/10, 63a/07, 97b/03

m.-ipdürler 32b/08

[=7]

minber Ar. Cami içinde genellikle mihrabın sağ tarafında bulunan, cuma namazının farzından önce hatibin üzerine çıkıp hutbe okuduğu merdivenli kürsü.

m.+ge 115b/04, 68a/11

[=2]

mindür- Bindirmek.

m.-di 8a/01

m.-üp 14b/11, 17b/09, 40b/01, 108b/09

m.-ür 14b/13

[=6]

miŋ Dokuz yüz doksan dokuzdan sonra, bin birden önce gelen sayının adı.

m. 19b/03, 37a/01, 37b/10, 43a/07, 43b/02, 43b/03, 44b/03, 47b/01, 47b/02, 50b/13, 51a/01, 51a/01, 51a/02, 53a/09, 68a/06, 72b/13, 74a/12, 75a/05, 76a/03, 76b/09, 81a/13, 81b/01, 81b/03, 81b/05, 85a/09, 86b/04, 87b/13, 90a/13, 92a/09, 92b/13, 93b/08, 94b/03, 94b/09, 94b/12, 95a/01, 95a/10, 96b/13, 97a/11, 97b/05, 97b/10, 98b/11, 99a/12, 99b/01, 99b/07, 102b/10, 106a/02, 106a/03, 106a/13, 112a/06, 112a/06, 112a/12, 116b/03, 118b/12, 119a/07, 120a/05, 121b/06, 122a/07, 122a/13, 122b/07, 123a/07, 123a/09, 123a/10, 123a/11, 124a/07, 124a/08, 125a/05, 125b/05, 125b/06, 126a/09, 127b/13, 128a/03, 128a/11, 130a/04, 130a/04, 130b/07, 133a/10, 136a/01, 138a/03, 138a/12

m. kişi bile 91b/09

[=80]

mi‘rāc Ar. İslâm inancına göre Hz. Muhammed’in, Cenabıhakk’ın dâveti üzerine yedi kat semayı aşıp Allah’ın huzuruna yükselerek O’nunla görüşmesi mucizesi.

m. 108a/12

[=1]

mīve Far. Bitkilerin, çiçeğin döllenmesinden sonra yumurtalığın gelişip büyümesiyle meydana gelen ve tohumları taşıyan kısmı, yemiş.

m.+ge 32a/12

m. i ḥażrat-ı ‘Alīyyu’l-murtażā 63a/10

m.+lerdin 32a/10

m.+lerni 32b/02

m.+si 112b/07

[=5]

mu‘aṭṭar Ar. Güzel kokulu, ıtırlı.

m. bol- 64b/11

m.+dur 105a/01

[=2]

Mu‘āviye Emevi hilafetinin kurucusu,sahabe.

M. 55b/04, 55b/05, 63a/01, 73a/06, 73a/11, 73b/04, 73b/06, 73b/09, 74a/02, 74a/04, 74b/01, 74b/02, 74b/03, 74b/05, 74b/06, 74b/09, 74b/11, 75b/08, 75b/09, 75b/09, 76a/02, 76a/02, 76b/02, 76b/05, 77a/04, 81a/01, 81a/06, 81a/09, 81a/10, 81a/11, 81a/12, 81b/06, 81b/08, 85b/02, 86a/11, 87a/03

M. (Ḫoca Mu‘āviye) 5b/05, 55a/03, 55a/06, 55a/09, 55a/11, 72b/09, 72b/11, 73a/03, 73a/05, 73a/07

M. birle 73b/08

M.+ge 73b/11, 74a/06, 75a/05, 77a/02, 81a/05, 81a/05, 85a/08, 85a/11

M.+ge (Ḫoca Mu‘āviye) 68a/03

M.+ni (Ḫoca Mu‘āviye) 73a/04

M.+niŋ 13a/05, 74b/12, 75a/03, 75a/06, 76a/05, 76b/08, 81a/02, 81b/02, 81b/12, 85b/01, 86a/11

M.+niŋ (Ḫoca Mu‘āviye’niŋ) 68a/04

[=69]

mu‘āyana Ar. Ne olduğunu ve nasıl olduğunu anlamak için görerek inceleme, dikkatle bakma, yoklama, gözden geçirme.

m. 23a/07

m. kör- 111b/05

[=2]

mu’aẕẕın Ar. Namaz vakitlerini haber vermek için ezan okumakla görevli kimse.

m. 92a/05, 117a/01

m.+ları 133b/03

[=3]

mubāhāt Ar. Övünme.

m. turur 62a/02

m. tururlar 62a/02

[=2]

mubārız Ar. Herhangi bir konuda muhalifiyle mücadele eden, mücadeleye girişen kimse.

m. 28b/11, 91b/12, 96b/05, 96b/11, 97a/05, 122a/13, 124b/01, 127b/13

m.+lar 94b/10, 95a/03

m. turur 98a/02

[=11]

mubtalā Ar. Bir şeye kendini kaptırmış olan, tutulmuş, düşkün.

m. ḳıl- 137b/03

[=1]

mucāma‘at Ar. Cinsel ilişkide bulunma.

m. ḳıl- 55a/10

[=1]

mucarradī Ar. Madde ve cisim hâlinde olmayan.

m. 53b/01

[=1]

mucāvır Ar. Komşu.

m. bol- 93a/10

[=1]

mu‘cıza Ar. Peygamberlerin Allah’ın izniyle peygamberliklerini ispat için yaptıkları, akılla açıklanması mümkün olmayan olağanüstü iş, halkı hayrette bırakan ve ancak ilâhi müdahaleyle açıklanan harikulâde hal ve davranış.

m. 19b/05, 20a/08

m.+yı kerāmat-ı ḫānadāndın érdi 135b/10

[=3]

muddat Ar. Bir şeyin, bir olayın başı ile sonu arasında geçen zaman bölümü, süre.

m. 27a/10

m.+dın (neççe muddatdın kéyin) 69b/05

m.+dın (neçe muddatdın kéyin) 60b/11

m.+dın soŋ 2a/07

m. ı ḳırḳ kün 138a/01

[=5]

muḥabbat Ar. Sohbet.

m. (mihr-i muḥabbat) 7b/09

[=1]

muḫālıf Ar. Karşı çıkan, karşı koyan kimse; uygun olmayan, uymayan, benzemeyen şey, aykırı, zıt.

m. 71a/02, 134b/13

[=2]

Muḥammed İslam peygamberi, son peygamber.

M. 4b/01, 9a/04, 14b/13, 15b/08, 18a/04, 19a/07, 20b/06, 27b/10, 28a/04, 28a/11, 29a/07, 31a/11, 31b/02, 31b/02, 32b/11, 34a/09, 35a/08, 36a/12, 36a/13, 100a/09, 101a/06, 104b/12, 104b/13, 105a/01, 106a/10, 133b/01

M. (avlād-ı Ḥażrat-ı Muḥammed) 131b/04

M. (ciger-küşe-i Ḥazrat-ı Muḥammed) 63a/11

M. (ferzend-i Ḥazrat-ı Muḥammed) 101b/06

M. (Ḥażrat-ı Muḥammed) 1b/05, 2b/08, 3b/05, 3b/10, 4a/01, 5a/06, 5b/06, 16b/11, 20b/11, 27a/11, 27a/12, 27b/09, 54a/04, 57a/10, 60b/13, 76a/12, 76b/02, 84a/08, 84b/02, 85a/01, 93b/05, 94a/11, 96b/06, 98a/08, 98b/07, 100a/07, 100b/10, 101a/10, 103a/12, 103b/04, 107a/13, 107b/05, 107b/11, 108b/03, 110a/09, 110a/10, 110b/01, 113a/12, 123b/06, 134a/06, 137b/08, 138a/07, 138a/09

M.+din 100a/11

M.+din (azān-ı Muḥammed'din) 31b/12

M. érdi 131a/09

M.+ge 10b/08, 14a/07, 30b/07, 34b/04, 36b/02, 65a/10

M.+ge (Ḥażrat-ı Muḥammed'ge) 18a/04

M. i (Ḥażrat-ı Muhammed-i Émin) 17a/14, 22b/12

M. i Émin 6a/11, 6b/05, 9b/10, 9b/12, 9b/13, 10a/09, 10b/10, 10b/11, 11a/03, 11a/04, 11a/06, 11a/12, 11b/02, 11b/03, 11b/04, 11b/06, 11b/07, 11b/12, 12a/02, 12a/08, 12a/13, 12b/02, 12b/05, 12b/06, 12b/07, 13a/11, 14a/02, 14a/05, 14a/08, 14a/13, 14b/07, 14b/10, 14b/10, 14b/12, 14b/13, 14b/13, 15a/01, 15a/04, 15a/06, 15a/08, 16a/01, 16a/02, 16a/07, 16a/12, 16b/02, 16b/04, 17a/09, 17b/09, 17b/10, 17b/11, 18a/07, 19a/01, 19a/03, 19a/05, 19a/11, 19a/12, 19b/04, 19b/04, 19b/05, 19b/10, 19b/11, 20a/06, 20a/06, 20a/08, 20a/09, 20b/06, 23a/04, 23a/06, 23a/11, 23a/12, 23a/13, 23b/08, 23b/12, 24a/01, 24a/04, 24a/06, 24a/07, 24a/09, 24a/12, 24b/01, 24b/02, 24b/05, 24b/07, 24b/12, 25b/01, 25b/12, 26a/03, 26b/02, 26b/07, 26b/09, 26b/09, 27a/02, 27a/06, 28b/11, 29a/01

M. i Émin birle 14a/10, 25a/03

M. i Émin üçün 25a/05, 26b/13

M.+ni 19b/01, 29b/07, 29b/08, 70a/13

M.+ni (cemāl-i Muḥammed) 17b/14

M.+niŋ 18a/03, 20a/12, 29b/02, 29b/10, 29b/11, 36b/01, 105a/05

M. turur 85b/12

[=196]

Muḥammed Ḥarīrī Orijinal eserin müellifi.

M. 136a/11

M. (Ḥażrat-ı Şeyḫ Muḥammed Ḥarīrī) 1b/11

[=2]

Muḥammed Ḥanīfe Hz. Ali'nin Havle bint Ca'fer el-Hanefiyye isimli hanımından doğan oğlu.

M. (Ḥażrat-ı İmām Muḥammed Ḥanīfe) 65a/03

M. (İmām Muḥammed) 129b/01

M. (İmām Muḥammed Ḥanīfe) 80a/02, 125a/08, 125b/07, 126a/12, 126b/04, 126b/06, 126b/11, 127a/06, 127a/12, 127b/09, 127b/10, 128a/08, 128a/10, 128b/02, 128b/05, 128b/07, 128b/11, 129a/04, 129a/10, 129b/04, 130a/07, 130a/12, 130b/09, 130b/09

M. (İmām Muḥammed Ḥanīfe bile) 125a/10

[=27]

Muḥammed ibn Abābekr Hz. Ebubekir'in oğlu, Mısır valisi.

M. 70b/02, 71a/05, 71a/11

M.+ni 70b/01, 70b/08, 71a/04

M.+niŋ 70b/11, 71a/01, 71a/07

[=9]

muḥıb Ar. Sevgi duyan, sevgi besleyen, seven kimse.

m. ı (ehl-i muḥıb-ı ḫānadan) 90b/10

m. ı ḫānadanġa 99b/10

[=2]

muḥkem Ar. Dayanıklı, güçlü duruma getirilmiş, sağlamlaştırılmış, sağlam, kuvvetli, metin.

m. bol- 79a/12

[=1]

muhlat < Ar. *muhlet* Bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için verilen belirli süre, vade, mehil.

m. 46a/02

m. ber- 115b/08

[=2]

muḥtāc Ar. Bir şeye veya kimseye ihtiyacı olan, ihtiyaç duyan.

m. tururmız 95a/05

[=1]

muhtadī Ar. Mensup olduğu dinden dönüp İslâmiyet'i kabul eden, müslüman olan, hidayete eren kimse.

m. (Ḥażrat-ı Muhtadī Cabrā'īl) 15b/11

[=1]

muḳābala Ar. Birbirine karşı koyma, çatışma.

m. bol- 59a/02, 94b/05, 99b/07, 101b/09, 119a/10, 119a/13

[=6]

muḳātala Ar. Karşılıklı vuruşma, birbirini öldürme, boğazlaşma.

m. bol- 123b/02

[=1]

muḳātıl Ar. Karşılıklı vuruşan, savaşan, mukatele edenlerden her biri.

m. 99a/11, 99a/13

m.+nı 99b/03

[=3]

muḳayyad Ar. Bir şeye veya kimseye maddi yahut manevi bir bağla bağlanmış olan, bağlı, kayıtlı.

m. bol- 42b/08

[=1]

mulāḳāt Ar. Bir yerde buluşmak suretiyle karşılıklı konuşma, görüşme.

m. 54a/06

[=1]

mulāzamatlıḳ Bir kimseye, bir şey veya yere hiç ayrılmak istemeyecek şekilde bağlanma durumu.

m. ḳıl- 44b/10

[=1]

mūmā (?)

m.+larġaça 43b/09

[=1]

munācāt Ar. Allah'a yalvarıp yakarma, duâ ve niyazda bulunma.

m.+ı 39a/03, 47b/08

m. ḳıl- 2a/10, 40b/09, 122a/10

[=5]

munādī Ar. Bir haberi yüksek sesle duyuran, ilan eden kimse, tellal.

m. ḳıl- 71b/08, 72a/09

m. ḳıldur- 74b/02

[=3]

munāfıḳ Ar. İçi başka, dışı başka olan, özü sözüne uymayan, iki yüzlü, ara bozucu kimse.

m. 88b/10, 126b/05, 131b/08, 131b/11, 132a/13, 132b/02, 132b/07, 132b/10, 133a/01, 133a/07, 133b/08, 134a/09, 134b/02

m.+lar 10b/05

m.+nıŋ 133a/09, 133b/10, 134a/03, 134a/07

[=18]

munāsıb Ar. Uygun, yerinde.

m. 60b/09, 82b/03

m. bol- 82a/09, 82a/09

m.+dur 67a/07

m. turur 82b/04

[=6]

munḳaṭı‘ Ar. Bir kimse veya bir şeyden ilgisini kesmiş, ayrılmış, aralarında hiçbir bağ kalmamış.

m. bol- 101a/07

m. dép 101a/10

m. ḳıl- 97a/10

[=3]

muntaẓīr Ar. Bekleyen, gözleyen, intizar eden.

m. 56b/12

m. bol- 23a/08

m. édiler 50a/12

m. érdi 43a/13

m. tururlar dép 98b/06

m. tururmız 78a/08, 84b/10, 100b/07, 106b/11

[=9]

muŋdaş- Dertleşmek, söyleşmek.

m.-ıp 40b/05

[=1]

mūr Far. Karınca.

m. malaḫ dék 122a/06

[=1]

murā‘āt Ar. Saygı ile koruyup gözetme, saygı, riayet.

m.+lar ḳıl- 80b/07

[=1]

murād Ar. Erişilmek istenen, olması, gerçekleşmesi arzu edilen şey, istek, dilek, amaç.

m. 48b/10, 48b/11

m.+ımġa 17b/11

[=3]

murdār Far. Kirli, pis, iğrenç.

m. 79b/08

[=1]

murvārīd Far. İnci, dür.

m. 14a/11, 26b/02, 26b/07, 61b/10

[=4]

musaḫḫar bkz. musaḫḫara

m. ḳıl- 21a/13

[=1]

musaḫḫara Ar. Ele geçirilmiş, zaptedilmiş.

m. 24b/11, 52b/12

m. bol- 86b/10

m. ḳıl- 24b/08

[=4]

musallam < Ar. *musellem* Verilmiş, teslim edilmiş, tevdi olunmuş.

m. bol- 77a/05

[=1]

Muṣarrā bkz. Muṣarrā ibn Ġālıb

M. 101b/12

M.+nıŋ 101b/11

[=2]

Muṣarrā ibn Ġālıb Eserde Şamlı olduğu zikredilen Hariciler safındaki bir kişi.

M. 101b/10

[=1]

Muṣayyab Hz. Hüseyn'in intikamını Haricilerden alan şahıs.

M. Ġāzī 126a/09, 127a/10, 128a/07, 128b/01

M. Ġāzī'ġa 126a/12, 128b/03

[=6]

muṣḥaf Ar. Kur'an-ı Kerim.

m. 72a/05, 90a/04, 135a/02

m.+nı 135a/04

[=4]

Muṣṭafā Ar. Maddi manevi yönden arıtılıp saf ve seçkin duruma getirilmiş veya cinsi içinden en temizi, en iyisi ve en halisi olarak seçilmiş kimse; bu anlamı ile kelime Hz. Muhammed'in hem sıfatı hem ismi olarak kullanılmıştır.

M. 1b/05, 2b/08, 54a/04, 63a/11, 76b/02, 84b/02, 85a/01, 98a/08, 110a/10, 110b/01, 113a/12, 123b/06, 138a/07

[=13]

Musulmān Far. İslam dininden olan kimse, müslim, Muhammedî.

M. 32a/02, 53a/08

M. bol- 31a/03, 31a/04, 31b/12, 113a/07, 113a/07, 113b/01, 137b/09

M. érdi 29b/10

M. ḳıl- 59b/12

M.+lar 32a/04, 56a/10, 74b/06, 75b/04

M.+larnıŋ 72b/01, 120b/04

M. tururmız 70b/13

[=18]

muşarraf Ar. Şeref kazanmış, şereflenmiş, şerefli.

m. bol- 2a/05

[=1]

muṭahhar Ar. Maddi ve manevi kirlerden temizlenmiş, paklanmış, arınmış.

m. 36a/11

[=1]

mutaḥayyır Ar. Şaşmış, şaşırmış, hayrete düşmüş.

m. bol- 121a/02

[=1]

muteġayyır Ar. Başka bir şekle giren, başka bir hal alan, değişen, başkalaşan.

m. bol- 27a/12

[=1]

muvāfiḳ Ar. Uygun, münasip.

m. ı (yār-ı muvāfiḳ-ı mihr-bān) 104a/01

[=1]

mūy Far. Tüy, kıl, saç teli.

m. birle 78b/10

m.+nı (tār-ı mūy) 61b/02

[=2]

muyassar Ar. Kolaylıkla olan, kolaylıkla yapılan, kolaylaştırılmış.

m. ḳıl- 47b/05

[=1]

muzd Far. Ücret.

m.+ını 24b/12, 24b/12

[=2]

mużṭar Ar. Bir işi, bir davranışı yapmak zorunda kalmış, zorlandığı için aksini yapamaz, başka türlü davranamaz duruma gelmiş, çaresiz (kimse), mecbur.

m. 97b/08

[=1]

muzuḳ Korkak.

m.+ı 29b/04, 29b/05, 29b/08

[=3]

mübārek Ar. Hayırlı, uğurlu, kutlu, mukaddes.

m. 3b/05, 7b/08, 10a/01, 10a/04, 10b/06, 13a/08, 17b/10, 20a/04, 20a/10, 27a/07, 27a/11, 27b/05, 30b/13, 31b/06, 33a/05, 34a/08, 36a/07, 58b/07, 63a/06, 63b/10, 63b/11, 64b/13, 65a/05, 67b/08, 67b/11, 70b/10, 75b/12, 79a/05, 79a/07, 79b/10, 80b/13, 82a/04, 82a/07, 83b/11, 84a/02, 84b/01, 85b/08, 89a/07, 94a/03, 95a/12, 102a/04, 102a/12, 103a/02, 103a/13, 106b/05, 107a/08, 107b/08, 108a/05, 109a/07, 109a/12, 109b/01, 109b/02, 110a/02, 110a/10, 110a/11, 112a/01, 112b/05, 113a/09, 113b/06, 115b/13, 116a/12, 123a/06, 128b/12, 129a/01, 129a/02, 130a/03, 130b/04, 130b/13, 130b/13

m. bol- 14b/04, 27b/10

m.+ge (ravża-yı mübārek) 66b/05

[=72]

mühim Ar. Ehemmiyetli, önemli.

m. 140a/01

[=1]

mühr Ar. Damga.

m. i yüzüklerini 70b/06

m.+leri 71a/03

m.+lerini 70b/10

[=3]

mükemmel Ar. Olabileceği en üstün, en kusursuz şekilde olan, eksiksiz, kusursuz, tam.

m. 61b/01

[=1]

mükri Eğri, kambur.

m. 109b/13

[=1]

mülāyemetlig Yumuşak huyluluk, yumuşaklık durumu.

m. 80b/08

[=1]

mülk Ar. Dükkan, ev, arsa vb. taşınmaz mal; bir hükümdar veya devletin hüküm ve idaresi altında bulunan toprakların tamamı, memleket.

m. 91b/11, 130a/09

m.+ini 93b/12, 93b/13, 93b/13

[=5]

mü'min Ar. Allah'ın varlığına, birliğine, Hz. Muhammed'in O'nun kulu ve peygamberi olduğuna ve İslâmiyet'in diğer îman esaslarına inanan, iman sahibi kimse, müslüman.

m. 36b/04

m. émes sén 30b/01

m.+ler 2a/03, 136a/13

m.+lerni 136b/05

m.+lerniŋ 87b/08

[=6]

müneccim Ar. Yıldızların durum ve hareketlerinden geleceğe ait hükümler çıkaran kimse, astrolog.

m.+lerni 15b/07

[=1]

münker Ar. Hoşa gitmeyen, beğenilmeyen, makbul olmayan.

m. 97b/06

[=1]

Müslim ibn 'Aḳīl Hz. Hüseyin'in amcasının Kufe'de şehit edilen oğlu.

M. 87b/11

M.+dın 87b/09

M.+ni 87b/10, 88a/11, 90b/07

[=5]

N

nabāt Ar. Bitki.

n.+lar 81b/12

[=1]

nā-bīdār Far. Uyanık olmayan.

n. 54b/03

[=1]

nā-bīnā Far. Görmeyen, kör.

n. 3b/07, 53a/01

n. bol- 37b/05, 41b/05, 47a/13, 49b/09, 49b/10, 49b/12

[=8]

nā-bekār Far. İşe yaramaz, haylaz, hayırsız.

n. 79a/03, 79a/06, 92b/13

n.+ga (Yezīd-i nā-bekār) 129a/09

[=4]

nā-būd Far. Perişan, müflis, mahvolmuş.

n. (nist ü nā-būd ḳıl-) 110b/05, 128a/12

[=2]

nacāt Ar. Kurtulma, kurtuluş, halâs.

n. ber- 91a/11, 96a/10

[=2]

nā-çār Far. Çaresiz.

n. 38a/06, 50b/06, 85b/10, 90b/06, 124b/05

[=5]

nadāmat Ar. Yaptığı iş veya davranışın sonucunu beğenmeyip yaptığına hayıflanma, pişman olma, pişmanlık.

n. (faşīmān ve nadāmat ḳıl-) 127a/05

[=1]

nafaḳa Ar. Geçinmek için gerekli olan yiyecek, içecek ve bunun için sarfedilen para.

n. ḳıl- 69a/04

[=1]

nafīr Ar. Boru şeklindeki nefesli musiki aleti.

n. 75b/09, 121a/06, 122b/13

n.+nıŋ 95a/03

[=4]

nāfıẕ < Ar. *nāfiẕ* Bir şeyin bir tarafından girip içine işleyerek öbür tarafından çıkan.

n. 37a/10

n. bol- 37b/06

[=2]

nā-gāh Far. Ansızın, birdenbire, nagehan.

n. 9b/06, 17a/08, 87a/03, 89a/05, 91a/10, 116b/10, 128b/03

[=7]

nā-ḥaḳḳ Far. Hakka ve adâlete uygun olmayan, haksız.

n. ol- 75b/04, 76b/12

[=2]

nā-kes Far. İnsaniyetsiz, aşağılık, bayağı, alçak kimse.

n. 97b/08

n. (bed-beḫt-i nā-kes) 113b/02

n. (palīd-ı nā-kes) 96b/07

[=3]

nāḳışu'l-'aḳl Ar. Eksik akıllı, aklı az.

n. 83b/08

[=1]

naḳḳāra Ar. Eskiden savaş musikisinde kullanılan vurmalı saz, küçük davul.

n. 75b/09, 95a/03, 123a/01

[=3]

naḳş Ar. Kumaş üzerine renkli iplikler, sırma veya simle el veya makinede yapılan işleme.

n. ı nigār 44b/04

[=1]

nāla Far. İnleme, inilti.

n. (ḫurūş nāla ve faryād ḳıl-) 16b/01

n.+lar 131b/07

n.+sıdın 38b/08

n. vü zār ḳıl- 10a/11

n. vü zārī ḳıl- 22a/10, 52b/01, 121b/05, 122a/01, 122a/11

[=9]

nā-maḥram Far. Şer'en kendisiyle evlenilmesi caiz olduğu ve nikâh düştüğü için kadının yanına örtüsüz çıkmadığı erkek.

n.+nıŋ 58b/12, 114a/09

[=2]

namāz Far. İslam dininde belli kurallara göre günde beş vakit yapılması müslümanlar üzerine farz kılınmış olan ve İslam'ın beş şartından birini teşkil eden ibadet.

n. 80a/06

n.+da 32b/11

n.+dın 57a/01, 66a/01, 68a/11, 93a/07, 123a/03

n.+dın kéyin 92b/03

n.+ġa 36a/09, 58b/05, 65b/12, 66a/01, 78b/08, 79a/02, 103a/11

n. ı bāmdāddın kéyin 75b/11, 95a/02

n. ı cüm'e bile 103b/08

n. ı cüm'ege 115b/02

n. ı çāşt 78b/13

n. ı dīger 111b/06

n. ı ḫaftannı 91a/05, 92a/05

n. ı pīşīn 31b/10, 121b/07, 122a/05, 124a/08

n. ı şām 91a/05, 90b/12, 92a/05

n.+ıġa 58a/10

n.+ımnı 18a/05, 66a/08, 79b/11

n.+ını 35a/01, 58b/10

n. ḳıl 122a/01

n.+larını 72a/13, 79a/05

n.+nı 74b/05, 74b/08, 78b/09

n.+nı (bāng-ı namāz) 32a/01

n. öte- 80a/08, 108a/01, 108a/03

[=46]

nāme Far. Mektup, ferman.

n. 56b/01, 59b/06, 59b/10, 70b/08, 70b/09, 83a/07, 83a/13, 83b/03, 85a/08, 87a/07, 87b/02, 88a/07, 88b/07, 88b/08, 88b/13, 89a/01, 89b/10, 90a/04, 118b/09, 118b/12, 129b/05

n. birle 140a/01

n. biti- 118b/06

n.+de 129b/05

n.+ge 83a/07

n. ḳıl- 50b/06

n.+lerini 88b/09, 89a/09

n.+ni 24a/03, 24a/04, 83a/08, 83b/03, 83b/06, 87b/09, 87b/11, 89a/01

n.+si 89a/03, 89a/07

n.+sini 42b/05

[=39]

nā-munāsıb Far. Münasip olmayan, uygunsuz.

n. turur 61a/05

[=1]

nāmūs Ar. İnsanın ahlâk kurallarına uymasını sağlayan, onu şerefli kılan manevi duygu; güzel haslet; dürüstlük, doğruluk.

n.+nı 124a/13

n. ḳıl- 64a/04

[=2]

nān Far. Ekmek.

n. 30a/06, 46b/13, 57a/06

n. ét- 57a/13

n.+ġa 57a/06

n.+ı 74b/07

n.+ıġa 25a/12, 25a/13

n.+ını 25b/02

[=9]

nā-pāk Far. Temiz olmayan, kirli.

n. 81b/11

[=1]

na‘ra Ar. Duyguların coşması veya sarhoşluk etkisiyle yüksek sesle bağırma, haykırma.

n. 52b/11

n. tart- 39b/02, 94b/09, 98a/13, 105a/11

n. ur- 96a/08, 129a/04

[=7]

nāresīde Far. Henüz buluğa ermemiş kimse.

n. 45a/10, 45a/13, 45a/13, 96a/06

n.+ge 96a/05

n.+lerni 122a/01

[=6]

naṣab Ar. Soy, soy sop, atalar, dedeler silsilesi.

n.+dın 26a/04

n.+ımıznı 14a/03

n.+ları 2b/08, 136a/03

n. tut- 2b/10

[=5]

naṣablıḳ Nesebi, soyu olan.

n. 24b/04

[=1]

nā-sazā Far. Layık olmayan, uygun düşmeyen.

n. 93b/01, 99a/12, 115b/07

[=3]

naṣīb Ar. Allah’ın bir kimseye tayin ve kısmet ettiği şey, talih, baht.

n. 4a/03, 131a/05

n. bol- 82b/02, 83a/03, 83a/05

n. ḳıl- 60b/09, 61a/01, 83a/02

[=8]

naṣīḥat Ar. Bir kimseye doğru yolu göstermek, yapması ve yapmaması gereken şeyler üzerine dikkatini çekmek için söylenen söz, öğüt, pend.

n.+ge 83b/01

n.+ḳıl- 28b/02, 60b/01, 60b/08, 61a/10, 73b/05, 83b/01

n.+lar (naṣīḥat ḳıl-) 60b/03

[=8]

na‘t Ar. Bilhassa Hz. Muhammed’i, Hz. Ali ve dört halifeyi övmek için yazılan manzum methiye.

n. ı ḥażrat-ı sayyıdu’l-mursalīn 115b/05

[=1]

nā-tuvān Far. Kuvvetsiz, güçsüz, zayıf.

n.+larnı 104a/08

[=1]

navāḥāt Ar. Nahiyeler, civardaki yerler.

n.+ı 68a/04

[=1]

navāzış < Far. *nuvāziş* Okşama, gönül alma, iltifat etme.

n. ḳıl- 32a/13

[=1]

nav-bahār Far. İlkbahar.

n. 41b/04

[=1]

navbat Ar. Saray veya konaklarda günün belli zamanlarında, seferlerde, konak yerlerinde ve padişahın otağı önünde çalınan askeri muzıka, nöbet.

n. 12a/07, 27a/08

n. birle 109b/02

n. (pāy-ı navbat) 116b/10

n.+ı (pāy-ı navbatı) 116b/12, 117a/02, 117a/03

n.+ını (pāy-ı navbatını) 116b/13, 117a/04

n.+nı (pāy-ı navbatnı) 116b/11

[=10]

navḥa Ar. Ölünün arkasından sesle ağlama, matemle feryat etme.

n. birle 57b/11

n. yı āġāz ḳıl- 58a/02

n. yı faryād ḳıl- 41a/09

[=3]

navmīd Far. Ümitsiz, meyus.

n. 47b/11

n. bol- 5b/02, 34a/01, 69b/07

[=4]

nayze < Far. *nīze* Mızrak, süngü, kargı.

n. 101a/05, 109a/08

n. bile 98b/02, 105a/08, 119b/02, 120a/10

n. birle 97b/06

n.+ge 109a/08, 113b/06

n.+ni 106a/11

n. sal- 94b/06

n.+sini 94b/06, 101b/11

[=13]

nāz Far. Kendini beğendirmek amacıyle takınılan edalı tavır, cilve.

n. 45a/04

n. nı‘matlar birle 25a/10

[=2]

naẓẓāre Ar. Bakma, bakış, seyretme.

n. ḳıl- 16b/02, 23a/09

[=2]

ne Hangi şey; hangi; bir şey, herhangi bir şey; birçok şey; nasıl; neden, niçin.

n. 12b/08, 22a/02, 22a/03, 22a/08, 23b/03, 23b/09, 26a/13, 31a/09, 31b/12, 35b/12, 40b/12, 42a/09, 43a/06, 48a/04, 49b/02, 49b/08, 52a/04, 54b/12, 55a/12, 67a/13, 73a/13, 78a/03, 78b/03, 78b/04, 82a/06, 82b/04, 82b/08, 87a/09, 92a/13, 93a/05, 93a/12, 93b/11, 94a/05, 96a/07, 103b/07, 104a/11, 110b/10, 112b/09, 114a/04, 117a/09, 126b/07, 127a/05, 130a/11, 137a/07, 137a/09

n. (her ne vaḳ'a) 20a/06

n. (her ne) 14b/08, 24a/02, 25a/04, 39a/04, 50b/09, 51a/06, 52a/05, 53b/09, 77b/02, 86a/01, 87b/12, 126b/10, 129b/12

n. ārżū turur 114a/07

n. bolduŋ 132b/01

n. bolġusı turur 92a/02

n. dād tiler sén 21b/11

n. ékin 89b/01

n. ékin dép 91a/09

n. fikrīde 74a/02

n. ḥāl turur 91a/01

n. ḥāldur dép 75a/13, 112b/10

n. ḥikmet bar ékin 112a/09

n. işi bar 91b/05

n. işler 126b/01

n. ḳılayın 5b/08

n. kişi ékin 4a/10

n. kişi sén 21b/11

n. mıḳdār 14a/07

n. oḳuyın 28a/03

n. sababdın 49b/10, 73a/07

n. sır 57a/09

n. turur 90b/09

n. üçün 10b/04, 13a/12, 14b/12, 15a/10, 30b/01, 54b/13, 123a/13, 124b/03, 127b/07

n. üçün bermey sizler 24a/13

n. ün turur 133a/02

n. vaḳ'a boldı 10b/08

[=92]

ne'ūẕubi'llah men ẕālik Ar. "Bundan Allah'a sığınırım" anlamında bir söz.

n. 92b/01

[=1]

nebī Ar. Peygamber.

n. (dürr-i daryā-yı nebī) 63b/08

[=1]

nebire Ar. Torun.

n.+leriŋizge 83a/02

n.+si turur 101b/09

[=2]

nebīyu'llah Ar. Allah'ın peygamberi.

n. 110a/01

[=1]

neççe bkz. **neçe**

n. 6a/12, 27a/10, 65a/02, 65b/06, 99b/01

n. (bir neççe vaḳtdın kéyin) 65b/08

n. muddatdın kéyin 69b/05

[=7]

neçe Kaç; birkaç; birçok.

n. 2a/07, 6b/06, 11b/05, 16b/05, 24a/06, 57a/06, 60b/03, 78b/12, 80a/11, 81a/04, 95a/06, 97a/03, 104b/02, 104b/04, 104b/05, 117a/03, 117a/05, 118b/02, 120a/07, 120a/08, 127b/12

n. (her neçe) 29b/05

n. kün 94a/12

n. mıḳdār altunnı 81b/07

n. muddatdın kéyin 60b/11

n. vaḳtdın beri 95a/05

n. zamāndın kéyin 15b/10

[=27]

ne-çend Birkaç.

n. 41a/05, 42b/08, 42b/11, 50b/11, 130b/12

[=5]

neçük Nasıl, ne şekilde; ne gibi, ne türlü.

n. 13b/01, 18a/09, 28a/07, 33a/09, 35a/12, 73b/03, 76b/13, 80a/13, 91a/04, 93b/02, 95a/01, 95a/12, 98a/10, 101a/13, 103b/07, 107b/11, 107b/12, 109a/11, 109b/07, 110a/06, 112a/05, 112b/09, 116a/05, 121a/08, 131b/13, 132b/09, 134a/02

n. a'rābī ékin 80a/11

n. bol- 61a/02, 77a/03, 87a/01, 87a/05, 87a/06, 89a/04, 118b/11

n.+dür 37a/06, 136b/12

n.+dür dép 122b/10

n. ḳıl- 84a/01, 132a/10

[=40]

neççen bkz. **ne-çend**

n. 20a/09

[=1]

neçün Niçin.

n. 30a/12

[=1]

nefes Ar. Akciğerlere hava alıp verme ve bu yolla alınıp verilen hava, soluk.

n. ber- 25a/11

[=1]

nege Niye.

n. 90a/01

[=1]

neme Ne, hangi; şey, nesne.

n. 30b/04, 83b/04, 107a/13, 112a/08

n. (birer neme) 69b/10

n. (her neme ḳıl-) 25b/08

n. bol- 10a/09

n. dép 93b/12

n. ḳılay 69a/06

[=9]

nemerse Şey; bir şey.

n. 69b/04

n. (hiç nemerse) 7b/11, 44a/01, 72a/11

n.+de 83b/09

n.+din 83b/10

n.+niŋ 26a/08

n.+yi 114a/09

[=8]

nem-nāk Far. Nemli.

n. bol- 46a/01

[=1]

nergis Far. Bir çenekliler sınıfının nergisgiller familyasından, lale gibi soğanla üretilen, beyaz veya sarı çiçekli, soğanı zehirli süs bitkisi. Narcissus.

n. 48a/03

[=1]

nesl Ar. Aynı yıllarda yaşamış olan, yaklaşık aynı yaşta bulunan kişilerin bütünü, kuşak.

n.+ıdın 84a/05

n.+i 70b/04, 100a/09, 105a/04

n.+idin 3b/09, 19a/05, 93a/06

n.+ige 94b/03

n.+ileri 101a/06, 101a/10

n.+ini 93b/06, 97a/10

[=12]

nesībe Ar. Soylu.

n.+sidür 43a/11

[=1]

neẓer < Ar. *naẓar* Görme, tecrübe ve kıyasa dayanarak düşünme, fikir yürütme.

n.+ige 45a/12

n. nıyāz ber- 36b/04, 136b/03

[=3]

né bkz. ne

n. 36b/13

[=1]

nége bkz. nege

n. 34a/04, 34a/09, 44b/08, 51a/12, 74b/13, 74b/13, 75a/07, 75a/08, 70b/13, 76a/12, 90a/01, 98a/05, 105b/06, 132a/05

n. sévünürsén dép 132b/01

n. yémeydürler dép 56b/11

n. yıġlarsén 51a/06

[=17]

néme bkz. neme

n. 56a/12, 71a/06

n. birle 41a/10

n.+din 24b/04

n. érdi 61a/12

n.+iş 9b/01

n.+ŋiz 40a/04

[=7]

nıḳāb < Ar. *niḳāb* Örtü, perde.

n. 49b/01, 79b/11, 80a/08, 90b/03

n.+dın 51b/02, 52b/04

n.+nı 80b/02

n.+nıŋ 49b/12

[=8]

nıkāḥ < Ar. *nikāḥ* Bir kadınla bir erkeğin kanun nazarında karı koca sayılmalarını sağlayan işlem.

n. (‘aḳd-ı nıkāḥ ḳıl-) 43a/08, 49a/04, 49a/05, 82b/12

n. birle 15b/10

n. ḳıl- 26b/08, 26b/10, 49a/03, 64a/13, 100a/02

n. ḳıldur- 4b/08, 55b/02

[=12]

nıkāḥlıḳ < *nikāḥlıḳ* Kanuni olarak nikah işlemi yapılmış olan, birinin nikahı altında bulunan kadın veya erkek.

n. érdi 77b/05, 77b/07

[=2]

nı‘mat < Ar. *ni‘met* Lutuf eseri olan iyilik, ihsan, bağış.

n. 2a/09, 13b/04

n.+i 73a/01

n.+lar (nāz nı‘matlar birle) 25a/10

[=4]

nışār < Ar. *nişār* Düğün hediyesi.

n. ḳıl- 27a/01, 27a/02, 65a/06

[=3]

nıyāz < Ar. *niyāz* Bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma, yakarma, rica.

n. (neẕer nıyāz ber-) 36b/05, 136b/03

[=2]

nigār Far. Resim, nakış.

n. (naḳş-ı nigār) 44b/04

[=1]

nigeh-dāşlıḳ Bekçilik, gözcülük, koruyuculuk.

n. ḳıl- 73a/03

[=1]

nist ü nā-būd Far. Berbat, harap.

n. 76b/09, 110b/05, 128a/12

[=3]

nişāne Far. İşaret, alamet, belirti.

n. 10b/06, 107b/04

n.+lerini 107a/12

n.+ni 5a/13

n.+si 8b/06

n.+si turur 103b/10

n.+si turur dép 107b/03

[=7]

noḳṣān Ar. Eksik, kusurlu.

n. bol- 30b/06, 61a/08

[=2]

nöker Hizmetçi.

n. 81b/02

n.+leri érdi 88a/08

[=2]

nubuvvat Ar. Peygamberlik, nebilik.

n. 1b/05

[=1]

Nūḥ Büyük peygamberler arasında sayılan, kendisine inanmayan kavmi tufan ile helak edilen peygamber.

N. (Ḥażrat-ı Nūḥ) 75b/11, 97a/07, 110a/01

[=3]

Nu‘mān Halep padişahının oğullarından biri.

N. 94b/08

[=1]

nūn Ar. Arap alfabesinin yirmi sekizinci harfi ve bu harfin adı.

n. bol- 48a/04

[=1]

nūr Ar. Gözle görülen aydınlık, maddî şeyleri görmeye yarayan ışık, ziya: kalp gözüyle his ve idrak edilen gönül açıcı aydınlık, maddi olmayan hususlarda basîret gözüyle görülen ve gerçeği görmeyi sağlayan manevi ışık.

n. 5a/05, 63a/08, 103a/13, 109b/05, 110a/07, 110a/11

n.+dın 112a/08

n.+ı 112b/08, 131a/10, 131b/06, 132b/05

n. ı (nūr-ı dīde) 1b/06, 63a/10, 76a/12

n. ı dīdem 112b/07

n. ümmīdi üçün 5b/01

n.+ları 3b/05

n.+larını 4b/01

n.+nı 5a/10

[=19]

nurlan- Aydınlanmak, nurlu bir durum almak.

n.-ıp 63a/08

[=1]

Nūş bkz. Nūşbānū

N. 60a/03

[=1]

Nūşbānū Acem padişahının kızlarından biri.

N. 60b/05

N.+nı 65a/10

[=2]

Nūşīravān Sasani hükümdarı (531-579).

N. 6a/08

[=1]

O

obdan < Far. *ābādān* Mutlu.

o. bol- 32a/04

[=1]

oġlaḳ Keçi yavrusu.

o. 69a/04, 69a/05, 69a/12, 69a/13

o.+nı 39a/11, 69a/07

[=6]

oġlan Oğlan, erkek çocuk.

o. 7a/10, 7a/12, 7b/06, 8a/10, 28b/07, 28b/08, 29b/03, 29b/06, 29b/07, 29b/10, 29b/11, 132b/04

o. ékenleride 37b/01

o.+ġa 10b/13

o.+lar 8a/11, 9b/07, 9b/09, 12a/12, 36a/06, 132b/11, 133a/05, 133b/05

o.+ları 9a/11, 11b/08, 12a/01, 131a/08, 34a/06, 36b/09, 36b/10, 39b/03, 49b/07, 65a/10, 84b/04, 90a/09, 95a/07, 125a/13, 131b/03, 133b/06, 134a/05

o.+ları birle 55b/11

o.+larıdın 3b/03, 3b/04

o.+larıġa 11b/02, 34b/05, 49b/13, 50b/09

o.+larını 6b/09, 80a/03

o.+larınıŋ 37b/12

o.+larnı 9b/05, 11b/01, 133a/11, 133b/11

o.+nı 7a/07, 7a/11, 7a/13, 7b/10

[=57]

oġrı Hırsız.

o. 40a/11, 52a/12

o. érdiler 52a/07

[=3]

oġul Oğul, erkek çocuk, erkek evlat.

o. 2b/12, 3a/06, 3a/09, 5b/04, 21a/10, 21a/10, 37b/02, 51a/09, 51a/12, 55b/03, 124b/11, 133b/13

o.+ı (oġlı) 3a/08, 3a/08, 3b/01, 4b/03, 4b/04, 5b/03, 11b/01, 22b/03, 28a/07, 53a/02, 59a/13, 59b/09, 60a/01, 70a/13, 82b/07, 85b/12, 86a/01, 94b/08, 96b/04, 96b/08, 99a/09, 100a/10, 104a/09, 105a/13, 116b/09, 117a/05, 123b/01, 124b/10, 133b/11, 134a/03, 134a/07

o.+ını (oġlını) 99b/01

o.+ınıŋ (oġlınıŋ) 53a/01, 60a/02, 104b/04

o.+ısiz (oġlı) 93b/02

o.+larnı 134a/09

o.+nuŋ 3a/04

o.+um (oġlum) 5b/09, 92a/12, 104a/10, 133b/11

o.+uŋda (oġluŋda) 8b/05

o.+uŋga (oġluŋġa) 56a/03

o.+uŋız (oġluŋız) 16a/06

o.+uŋnı (oġluŋnı) 8b/06

o.+uŋuznı (oġluŋuznı) 35a/08, 35a/09

[=60]

oġurla- Çalmak, hırsızlık yapmak.

o.-p 70b/10

[=1]

oḫşa- Benzemek.

o. (!) 89b/09

o.-dı 51a/13

o.-r mu 137a/06

o.-ydur 23a/12, 133b/03

o.-ydurlar 76a/07

[=5]

oḳ Yay denilen aletle fırlatılan ve ucunda sivri bir demir bulunan ince kısa değnek, tir, sehim, navek.

o. 73b/01, 73b/01, 97a/01, 98b/13, 99b/09, 103a/02, 106b/04, 106b/12, 120a/07, 120a/09, 125b/11, 126a/02, 126a/03, 128a/05, 128a/05, 129b/10

o. birle 126a/03

o.+ıda 120a/13

o.+ını 126a/02

[=19]

oḳu- Bir yazıda ne yazıldığını sadece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek; bir yazıda anlatılmak istenen manayı anlamak, öğrenmek; bir metni seslendirmek, yüksek sesle kıraat etmek; öğrenim görmek, tahsil yapmak.

o.-dı 30a/07, 69b/02, 92a/05, 115b/04, 115b/06, 117a/01

o.-dılar 32a/01, 68a/11, 68a/13, 68b/01, 68b/01, 99b/13

o.-dılar dép 90a/06

o.-dum 68b/08

o.-duŋız 68b/03

o.-maḳ 68b/08, 68b/10

o.-maslar 31b/12

o.-p 71a/02, 72a/05, 89a/01, 94b/04, 96b/05, 97b/04, 99a/05, 100a/08, 101a/02, 101b/04, 104b/11, 136b/01

o.-p érdi 30a/02

o.-r 63b/12

o.-r érdiler 68a/06

o.-rda 115b/06

o.-rlar 107b/05

o.-şnı 52a/08

o.-yın (ne okuyın) 28a/03

[=38]

oḳut- Okumak işini başkasına yaptırmak, kıraat ettirmek.

o.-up 2a/02

[=1]

ol- bkz. bol-

o.-dı dép 115a/01

o.-mas 111a/02, 124b/09

o.-masun 76b/12

o.-masun dép 75b/04

o.-sa 120a/04

o.-sam 101a/09, 85b/04

o.-up 46a/04

[=9]

bī-nām ü bī-nışān ol- 124b/09

nā-ḥaḳḳ ol- 75b/04, 76b/12

[=3]

olca Ganimet.

o. 76b/10, 122b/09, 128a/11

[=3]

oltur- Oturmak; tahta geçmek.

o. (!) 27a/01

o.-adur 115a/03

o.-adurlar 115a/07

o.-alı 38b/09, 61b/07

o.-ay 38b/10

o.-ay dép 115a/05

o.-dı 4a/05, 13a/04, 22b/05, 86b/01, 90b/12, 107a/09, 112b/10, 129b/01

o.-dılar 26a/08, 40b/05, 56b/09, 59b/05, 61b/10, 61b/11, 68a/02, 68a/09, 72b/06, 72b/11, 81a/01, 81a/10, 85a/08, 100a/03, 110b/02, 112b/11, 127a/03

o.-dum 86b/03

o.-ġalı 108a/10

o.-sa 11a/06

o.-saŋız 66b/01, 66b/03, 68a/07

o.-up 14b/01, 33b/07, 41b/03, 47a/13, 81a/13

o.-up édi 55a/07

o.-up érdi 18b/11, 82b/01, 135a/08

o.-up érdiler 32a/05, 39a/10, 39b/01, 71a/10, 72a/05, 101a/02

o.-updurlar 89b/07

o.-ur 17b/12, 41b/04, 129a/02

o.-ur érdi 17a/06, 51a/05, 53a/01

o.-ur érdiler 34a/02, 49a/07

o.-ur érdim 50b/08

o.-urġa 11a/08

o.-ur men 38a/09

[=65]

olturġuz- Oturtmak, oturma işini yaptırmak.

o.-dı 11b/02, 18a/01, 39a/08, 39a/09

o.-up 11a/06

[=4]

on Dokuzdan sonra, on birden önce gelen sayının adı.

o. 6b/01, 6b/04, 6b/11, 7b/06, 10b/13, 13a/07, 15b/04, 18b/09, 18b/09, 23a/02, 24a/11, 35a/08, 36b/09, 37a/01, 37a/11, 40a/08, 41b/07, 43b/02, 43b/02, 43b/05, 44a/02, 44a/08, 46b/07, 47b/01, 49a/09, 52a/10, 54a/07, 65a/05, 65b/03, 67a/05, 70a/10, 76a/02, 91b/02, 95a/08, 95a/09, 97a/01, 99b/06, 99b/07, 106a/02, 123a/10, 125a/05, 125b/06, 126a/09, 127a/10

o.+ı 18b/10, 104b/09

o.+ı érdi 83b/10

o.+ıda 137a/13, 137b/02

[=49]

oŋ I Sağ, sağ taraf.

o. 50b/13, 67a/08, 97b/01, 109a/01, 110a/12, 121a/03

[=6]

oŋ II Uyanık.

o.+um 51b/05

[=1]

orna- Yerleşmek, iskan olmak.

o.-p 102a/03

o.-p édiler 80b/06

[=2]

ornat- Yerleştirmek, iskan ettirmek.

o.-ḳıl 2b/03

o.-tılar 2b/05

[=2]

oruḳ Zayıf.

o. 8a/06, 20a/03, 29b/04, 29b/08, 45b/10, 69a/06

o. édi 8a/02

o. ḳotur érdi 7a/05

[=8]

orun Yer, mahal, mevki, makam.

o. 58b/07, 82b/05

o. bar mu ékin 66a/04

o. ber- 80b/06, 88b/08

o.+ıda (ornıda) 13a/04, 82b/04

o.+ıdın (ornıdın) 123a/04

o.+ıga (ornıġa) 99a/02

o.+larıda 68b/02, 68b/10, 129b/10

o.+nı 140a/01

o.+uŋnı (ornuŋnı) 41b/07

[=14]

orunluḳ Makam sahibi.

o. 59b/01

[=1]

‘Oṣmān İlk müslümanlardandır. Dört Halifen’in üçüncüsü (644-656).

‘O. (Ḥażrat-ı ‘Oṣmān) 62a/05, 64b/05, 66a/11, 67a/01, 67b/10, 68a/01, 68a/09, 68b/04, 70a/05, 70a/09, 70a/12, 70b/01, 70b/05, 71a/03, 71a/12, 71b/06, 72a/05, 72a/07, 73a/11, 77a/01, 103b/01, 110a/13, 136a/06

‘O. (Ḥażrat-ı ‘Oṣmān birle) 72a/02

‘O. (Ḥażrat-ı ‘Oṣmān tururlar) 62a/06

‘O.+ġa (Ḥazrat-ı ‘Oṣmān) 66a/12, 66b/01, 67a/07, 68a/07, 69b/11, 70a/10, 71a/06

‘O.+nı (Ḥazrat-ı ‘Oṣmān) 71b/09, 71b/12, 72a/08, 72b/10, 74a/07, 88a/03

‘O.+nıŋ (Ḥażrat-ı ‘Oṣmān) 67b/09, 67b/10, 68b/10, 69b/09, 70b/10, 71a/09, 71b/02, 71b/05, 72a/09, 72a/12, 72b/01, 74a/06, 77a/03

[=51]

oşul (Sıfat) Bu, işte bu.

o. 17b/08

[=1]

ot I Ateş.

o. 48a/08, 48a/09, 48a/11, 108b/02, 111b/09, 111b/11, 127a/02, 129a/06, 129a/11, 136b/12

o.+ġa 28b/01, 43b/05, 48b/03

o.+ı 36b/06

o.+ını 57b/13, 86a/08

o.+ları 102a/13

o.+uŋ 19a/01

[=18]

ot II Ot; bir iki mevsim veya bir yıl yaşadıktan sonra kuruyan, toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan küçük bitkilerin ortak adı.

o.+ġa 17a/11

[=1]

otluġ Ateşli, ateşe sahip.

o. 110b/04, 110b/13, 111a/07

[=3]

otra Orta, bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer.

o.+ġa 38b/05

[=1]

otsuz Ateşsiz, ateşi olmayan.

o. 2a/12

[=1]

otuz Yirmi dokuzdan sonra, otuz birden önce gelen sayının adı.

o. 69b/03, 81a/13, 81b/01, 81b/03, 81b/05, 86b/04, 92b/13, 97a/11

[=8]

oyan Taraf, yön, cihet.

o.+ıda 54b/04

[=1]

oyġak Uyanık.

o. 112a/04

o. érdim 109b/04

[=2]

oyġan- Uyanmak.

o.-dı 56b/13, 92b/02

o.-dılar 20b/05, 79b/02, 103b/12

[=5]

oyna- Oynamak, hareket etmek, eğlenmek, oyalanmak, vakit geçirmek.

o.-ġalı 9b/06, 36a/07

o.-maḳı 42a/02

o.-p 116b/10

[=4]

oynat- Oynatmak, hareket ettirmek.

o.-ıp tururlar 99a/03

[=1]

oyun Hile.

o. ḳıl- 113b/09

[=1]

ozal- Öne geçmek, ilerlemek.

o.-dı 67a/11

[=1]

Ö

öç Yapılan bir kötülüğün acısını çıkarma arzusu ve işi, intikam.

ö.+lerini 119b/13, 126b/02

[=2]

öçür- Söndürmek; silmek.

ö.-di 28b/11

ö.-üp érdük 57b/13

[=2]

ögür- bkz. öyür-

ö.-düm 88a/13, 88b/07

ö.-düŋler 123a/13

[=3]

öl- Hayatı sona ermek, yaşamaz olmak, can vermek, vefat etmek.

ö.-di 7a/02, 7a/09, 18a/04, 86b/03, 138a/04

ö.-ermiz 8b/04

ö.-geli 111a/02

ö.-gen bile 87a/12

ö.-gen kişiler dék 39b/03

ö.-gende 85b/06

ö.-gey 20a/01

ö.-meŋler 95a/06

ö.-sek 96b/09

ö.-sem 104a/01

[=14]

öltür- Öldürmek, ölmesini sağlamak.

ö. (!) 134b/06

ö.-di 30a/05, 88a/04, 90b/07, 97a/03, 99a/06, 104b/02, 104b/04, 104b/05, 120a/12, 120a/12, 121a/02, 123b/12, 124a/01, 124a/08, 124b/02, 127b/13, 137b/11

ö.-diler 46a/09, 60a/05, 76a/05, 96b/12, 99b/08, 100b/12, 102a/04, 102b/04, 102b/12, 105a/12, 106a/05, 106a/08,

106b/06, 115b/12, 119b/04, 122b/05, 122b/08, 127b/05, 128a/03, 128a/11

ö.-diler dép 60a/06

ö.-düm 125b/13

ö.-düŋ 124a/02, 124b/06

ö.-düŋler 41a/10

ö.-edürmiz 71a/12

ö.-edürmiz dép 71b/09

ö.-ey 120a/08

ö.-eyin 30a/04, 44b/10

ö.-geli 29b/07, 71b/11, 135b/01

ö.-gen 74a/07

ö.-gen üçün 62a/04

ö.-gey 33b/05

ö.-gil 29b/10, 133b/09

ö.-gil dép 121b/01

ö.-güçi 71b/12

ö.-güçiniŋ 132b/13

ö.-megey érdi 91b/06

ö.-mek 29b/08

ö.-mekdin 124a/11

ö.-seŋ 78a/04, 133b/09

ö.-seŋiz 130a/11

ö.-sünler dép 70b/09, 71a/05

ö.-üp 29a/02, 29b/12, 39a/11, 59b/09, 100b/01, 121b/08

ö.-ür 46a/07, 60a/07

ö.-ür dép 88a/04, 106a/06

ö.-ür érdi 95a/04

ö.-ür érdiler 108b/02

ö.-ürge 60a/10

ö.-ür men 124a/04, 126a/01

ö.-ür men dép 123b/02

[=83]

ölüg Ölü.

ö.+lerini 72b/01

ö.+ni 60a/12, 138a/10

[=3]

ölüm Bir canlıda hayati fonksiyonların tam ve kesin bir şekilde sona ermesi durumu, mevt, irtihal, vefat.

ö. 11a/10, 11a/13

ö.+din 132b/12

[=3]

‘Ömer Dört Halifenin ikincisi (634-644).

‘Ö. 28b/10, 29a/02, 29a/09, 29b/01, 29b/05, 29b/09, 29b/11, 30a/02, 30a/04, 30a/05, 30a/06, 30a/09, 30a/11, 30a/12, 30a/13, 30b/02, 30b/03, 30b/04, 30b/06, 30b/09,

30b/11, 30b/12, 31a/09, 31a/12, 32a/02

‘Ö. (Ḥażrat-ı ‘Ömer) 31a/03, 31a/06, 31a/06, 31a/07, 31a/09, 31b/11, 59a/13, 59b/05, 59b/11, 60b/06, 61b/01, 61b/04, 61b/12, 61b/13, 62a/01, 62a/03, 63a/04, 63a/04, 64a/09, 64a/13, 65a/07, 65a/09, 65a/11, 65a/13, 65b/02, 65b/04, 65b/05, 65b/08, 65b/09, 65b/10, 66a/06, 66a/11, 66b/05, 66b/10, 67b/03, 68a/06, 68a/09, 68b/01, 70a/01, 103b/01, 110a/12, 136a/06

‘Ö. (Ḥażrat-ı ‘Ömer birle) 62a/02

‘Ö.+din (Ḥażrat-ı ‘Ömer’din) 66b/09, 67b/13

‘Ö.+ġa 29a/09, 29a/11, 29b/04

‘Ö.+ge 30a/03

‘Ö.+ge (Ḥażrat-ı ‘Ömer) 61a/10, 65a/12

‘Ö.+niŋ 29b/06, 30a/01, 30a/08, 30a/10

‘Ö.+niŋ (Ḥażrat-ı ‘Ömer) 68a/05

[=81]

‘Ömer Sa‘d Sa’d bin Ebu Vakkas’ın oğlu.

‘Ö. 62b/01, 62b/02, 105a/03, 106b/12, 111b/01, 111b/12, 111b/13, 115b/09

‘Ö. (ḥarām-zāda-yı ‘Amr Sa‘d) 94b/12

‘Ö.+ġa 111b/01

‘Ö.+nı 127a/01

[=11]

‘Ömer Sa‘d Şibr-i Mel‘ūn bkz. **‘Ömer Sa‘d**

‘Ö. 92b/03, 97b/01

[=2]

‘Ömer Sa‘d Vaḳḳāṣ Sa’d bin Ebu Vakkas’ın oğlu.

‘Ö.+ġa (Ḥażrat-ı ‘Ömer Sa‘d Vaḳḳāṣ) 61a/11

[=1]

‘Ömer Sa‘d Ya‘ḳūb bkz. **‘Ömer Sa‘d**

‘Ö. 114b/11, 115b/02, 116a/05

‘Ö.+nı 116a/01, 117a/12, 126b/08

[=6]

‘Ömer Sa‘d Ya‘ḳūb Asḳalānī bkz. **‘Ömer Sa‘d**

‘Ö. 92a/08

[=1]

‘ömr Ar. Yaşama veya var olma süresi, bir şeyin yaşadığı müddet, hayat.

‘ö. 21b/04

‘ö.+i 111a/05

‘ö.+leride 65a/11

‘ö.+üm 11b/05

‘ö.+ümni 93a/10

‘ö.+üŋ 124b/07

‘ö.+üŋizler 60b/12

[=7]

‘ömrī bkz. ‘ömr

‘ö. ber- 17a/02

[=1]

ön- Bitmek, yetişmek, büyümek.

ö.-er 81b/11, 81b/12

[=2]

örget- Öğretmek, bildirmek.

ö.-eyin 28a/04

[=1]

örle- Yükselmek.

ö.-di 22b/10

[=1]

örte- Yakmak, tutuşturmak.

ö.-p 19a/09

[=1]

öşün Omuz.

ö.+lerige 79a/05

ö.+ülerige (öşnülerige) 31b/07, 32b/01, 32b/05, 101a/04, 112b/04

ö.+ümde (öşnümde) 46a/11

ö.+ümge (öşnümge) 31b/05

ö.+üŋüzge (öşnüŋüzge) 32b/08

[=9]

öt- Geçmek, affetmek, gitmek, tesir etmek, ayrılmak, aşınmak, feragat edip vazgeçmek.

ö.-er 65b/05

ö.-er dép 78b/03, 78b/04

ö.-gen 10b/09, 24a/02, 41b/03, 103b/03

ö.-genni 20a/06

ö.-medi 109a/08

ö.-sünler 61b/07

ö.-ti 3a/06, 22b/05, 24a/07, 63a/03

ö.-ti érse 12b/11

ö.-tiler 61b/11, 62b/11

ö.-üp 8a/04, 46a/13, 46b/01, 49a/08, 52b/07, 77a/08, 91a/05, 98a/12, 98b/02, 105a/09, 106b/06, 119b/03, 119b/09, 120a/11, 126a/05

ö.-üp (andın ötüp) 53a/03

ö.-üp érdi 78b/12

[=34]

öte- Eda etmek, yerine getirmek.

ö.-di 92a/06

ö.-diler 80a/08, 108a/03

ö.-gendin kéyin 79b/11

ö.-ŋ 18a/05

ö.-p 35a/01, 58b/10, 66a/08, 72a/13

ö.-r érdiler 74b/06

ö.-rirde 80a/06

ö.-r sizler 74b/09

ö.-y 108a/01

ö.-y dép 78b/13

ö.-ydür men 78b/10

[=15]

ötker- Geçirmek.

ö.-mey 79a/03

[=1]

ötkez- Geçirmek.

ö.-ip 124a/06

[=1]

öy Ev, konut, hane.

ö. 23a/11, 23a/12, 41b/02, 42b/02, 61b/06, 61b/09, 112a/10

ö.+de 45a/10, 112a/03

ö.+din 78a/10, 113b/04

ö.+ge 4b/08, 4b/10, 9a/06, 9b/09, 10a/07, 12b/12, 132a/02, 132a/13, 14a/12, 25a/01, 25a/06, 26a/10, 27a/04, 27a/05, 81b/02, 112a/10, 112b/13

ö.+ide 5a/02, 61b/01

ö.+idin 72a/08, 135b/04

ö.+ige 6b/06, 26b/02, 82a/11, 132b/13

ö. ķızları birle 23a/08

ö.+leride 64b/12

ö.+leridin 78a/12

ö.+lerige 14b/09

ö.+niŋ 112a/04, 112a/06

[=42]

öylen- Evlenmek.

ö.-ür 14a/06, 14a/08, 24a/09

[=3]

öylüg Evlik, … ev kadar.

ö. 43b/03

[=1]

öyür- Çevirmek.

ö.-di 88b/11

ö.-düm 92b/09

ö.-düŋizler 93b/12

[=3]

öz (Zamir) Kendi.

ö. 2a/03, 6b/06, 7a/08, 24b/06, 25a/02, 26a/08, 32a/10, 49a/03, 58a/12, 61a/01, 72b/07, 81a/09, 85b/01, 85b/02, 88b/07, 92b/10, 114a/13, 115b/13, 128b/05, 130a/08

ö. ferzendi dék 13a/02

ö.+i 11b/13, 14b/01, 14b/04, 16a/02, 24b/08, 25b/07, 25b/08, 48b/02,

63b/06, 70a/05, 76a/02, 113b/13, 134a/09

ö.+idin 11b/12

ö.+ige 14b/04, 64a/11, 115a/08

ö.+ini 4b/05, 37b/09, 43b/05, 44b/07, 55a/07, 55b/09, 82b/03, 97a/02, 105a/03, 120a/10

ö.+iniŋ 7a/01, 41b/13

ö.+leri 38a/07, 48b/05, 64a/13, 71b/03, 80b/02, 89b/03, 100a/02

ö.+leri birle 9b/05

ö.+leridin 51b/05

ö.+lerige 51a/10

ö.+lerini 40b/03, 43b/06, 47a/04, 53b/02, 59b/08, 91a/07, 96b/10, 102b/11, 106a/13

ö.+leriniŋ 72b/04, 72b/05, 89a/11

ö.+üm 59b/08

ö.+ümge 79b/10

ö.+ümni 16a/08, 87a/10, 93a/05

ö.+üŋ 137b/06

ö.+üŋdin 137b/06

ö.+üŋge 137b/06

ö.+üŋiz 80b/09, 93a/01

ö.+üŋizni 86b/06

ö.+üŋlerni 116a/04

ö.+üŋni 80b/01, 92a/13

[=86]

özge Başka.

ö. 7a/13, 19b/11, 23b/09, 58a/12, 77a/02, 85a/12, 92a/04, 109a/10, 122a/11

ö. (andın özge) 18b/01, 126b/13

ö. (séndin özge) 39a/04

ö. bol- 108b/05

ö.+çe 41a/01

ö.+lerige 11b/11

ö.+miz 115a/13

ö.+si 102b/04

ö.+si (-dın özge) 38a/13

[=18]

‘özr Ar. Yanlış, hatalı bir davranışın elde olmadan veya mecbur kalındığı için yapıldığını bildirmek ve hoş görülmesini istemek üzere öne sürülen sebep, mazeret; kusur, hata, eksiklik.

‘ö. 41a/03

‘ö.+ler 11a/03, 88a/10

[=3]

P

pād-şāh Far. Padişah, hükümdar, sultan.

p. 3b/11, 21b/10, 22b/03, 22b/04, 41b/09, 44a/03, 44a/03, 44b/12, 45a/07, 45a/12, 45b/01, 45b/09, 45b/13, 46a/04, 46a/04, 46a/07, 46a/08, 46a/10, 46a/13, 46b/01, 46b/07, 46b/12, 47a/01

p. bol- 21a/12, 121a/11

p.+dın 44b/09, 46b/10

p. ékenlerini 53a/07

p. érdi 42b/05

p.+ġa 43b/12, 45a/04

p.+ı 42a/12, 42b/13, 50b/03, 62b/02

p. ı ʻālem 51b/04

p. ı ḳayṣar 25b/09

p.+ıġa 50b/07

p.+ımız 49b/04

p.+ınıŋ 60a/01, 82b/07, 94b/08, 123b/01

p. ḳıl- 21a/13, 47a/05

p.+ları 2b/09

p.+larnıŋ 26b/04

p.+nıŋ 44a/01, 44a/06, 45a/02, 45a/12, 46a/03, 46b/04, 13b/04

[=54]

pād-şāhāna Far. Padişaha yakışacak tarzda.

p. 41a/03, 50a/03, 52b/03, 61b/12, 62b/05, 99a/05, 101a/03, 104b/11, 121a/06, 121b/10

p. (sar u pāy-ı pād-şāhāna) 60b/10

[=11]

pād-şāhlıḳ Padişahlık, hükümdarlık, sultanlık.

p.+ġa 53b/04

p.+ını 47a/01, 105b/01, 105b/04

p. ḳıl- 21b/01

[=5]

pād-şāh-zāda Far. Padişah oğlu, şehzade.

p.+lar 5a/11

p.+mız 61a/09

[=2]

pād-şālıḳ bkz. pād-şāhlıḳ

p.+nı 3a/09

[=1]

pahlavān Far. Pehlivan, kahraman.

p.+larnı 124b/01

p.+nı 127b/13

p. (cahān-pahlavān) 119b/08

[=3]

pāk Far. Temiz.

p. 81b/12

p. durur 46b/09

p. ḳıl- 20b/09, 55a/08

[=4]

pākīze Far. Temiz, pak.

p. 46b/02

[=1]

palīd Far. Pis, murdar, aşağılık.

p. 94b/04, 114b/05

p. ı nā-kes 96b/07

p.+nıŋ (Yezīd-i palīd) 89a/05

[=4]

panāh Far. Sığınacak yer, melce.

p. ber- 108a/13, 122a/11

p.+ım 39a/04

p.+ıŋda 114a/13

[=4]

panāh-gāh Far. Sığınak.

p. 117a/06, 20a/01

[=2]

pār bkz. pāra

p. 42b/13

[=1]

pāra Far. Pare, parça.

p. 22a/13, 22b/01

p. (iki pāra ḳıl-) 98b/03

p.+ça 37a/04

p.+nı 22b/02

p.+nıŋ 21a/07, 21a/11

p. pāra bol- 99b/03, 102a/01

p. pāra ḳıl- 31a/13, 47b/07, 84a/04, 135a/04, 135a/04

p.+sı 75a/05, 103b/06, 112b/07

[=17]

pārça Far. Bir bütün meydana getiren şeylerden her biri.

p. 137a/03, 23a/10

[=2]

parīşān Far. Dağınık, düzensiz, karmakarışık; acınacak durumda, zavallı, kederli, muztarip.

p. bol- 57b/01, 64a/07, 83a/08, 94a/03

p. ḳal- 10b/05

[=5]

parmaḳ İnsanın ve bazı hayvanların el ve ayaklarının son bölümünü oluşturan eklemli uzantılardan her biri.

p. 67b/11

[=1]

pārsā Far. Dinine çok bağlı, zahit, abit, takva sahibi kimse.

p. 100a/09

[=1]

parvar-dıgār < Far. *perver-digār* Bütün yaratıkları besleyen ve yetiştiren, Allah.

p.+ım 16a/08, 106a/09

[=2]

parvarīş < Far. *perveriş* Besleme, beslenme, yetiştirme, yetiştirilme.

p. ḳıl- 98a/09

[=1]

paşīmān Far. Yaptığına üzülüp hayıflanan, esef eden, nadim.

p. ḳıl- 39b/04

[=1]

pāt Far. Çabuk.

p. 9b/04

[=1]

patġanġa (?)

p. 35a/11

[=1]

pāya Far. Rütbe, derece.

p.+sı 58b/02

p.+sını 58b/02, 58b/02, 65a/01

[=4]

paydā Far. Açıkta ve meydanda olan, aşikar, zahir.

p. bol- 3b/10, 4a/02, 9b/07, 16b/08, 23a/10, 40b/10, 40b/11, 45b/12, 47a/07, 91b/08, 91b/08, 108b/02, 109b/05, 110a/07, 112a/12, 119a/10, 122a/05, 122a/12, 126a/08, 127b/08, 135a/09

[=21]

pāy-dār Far. Kalıcı, devamlı, sabit.

p. bol- 45b/13

[=1]

payla- Paylamak, kızmak.

p.-maydurlar 35a/11

[=1]

paymān Far. Ant, yemin.

p.+ı birle 85a/10

p.+ı birle turur men 85a/11

p.+ı birle turur mu 85a/09

[=3]

peder Far. Baba.

p. i büzürg-vār 35b/12, 38a/01, 56b/10, 58b/01, 73b/08, 75a/11, 78b/04, 79b/04, 101a/11, 102a/07, 102b/05

[=11]

pek Sağlam, kavi.

p. 89a/11

[=1]

pençşenbe Far. Perşembe günü, haftanın beşinci günü.

p. 101a/01

[=1]

pend Far. Öğüt.

p.+ler 83b/08

[=1]

perākende Far. Birbirinden ayrı, dağınık, darmadağınık.

p.+i ḳal‘a-yı Ḫaybar 123b/05

[=1]

perde Far. Yüze örtülen örtü, peçe, nikap.

p. 14b/01, 43a/09, 61b/06, 61b/07, 61b/09, 61b/11

p.+ge 27b/11

[=7]

pes Far. Şu halde, öyleyse.

p. ḳıl- 43a/08

[=1]

pesendīde Far. Beğenilmiş, seçilmiş.

p. turur 114b/09

[=1]

peş Far. Arka, art.

p. ḳıl- 37b/11

[=1]

peyġamber Far. Allah tarafından emirlerini kullarına bildirmekle görevlendirilmiş kimse, Tanrı elçisi, nebi, resul.

p. 4a/02, 15b/08, 16b/08, 16b/12, 17b/07, 18a/06, 19a/07, 24a/04, 94b/03, 97b/07, 110a/04, 110a/04, 110a/04, 110a/04

p. (ḥażrat-ı peyġamber) 17a/03, 111a/10

p.+din 2b/09, 94b/02

p.+din turur 136a/03

p.+ge 16b/10

p.+i 29a/08

p.+ler 110a/05

p.+ler (hemme-i peyġamber) 110b/02, 110b/02, 110b/09, 111a/11

p.+lerge 28a/09, 84a/10

p.+lerniŋ 112b/11

p.+ni 17b/06

p.+niŋ 16b/07, 36b/09, 75b/11, 97a/07, 120b/10

[=35]

peyġamberlig Resulllük, nebilik.

p. 15b/11, 27a/08, 27b/10, 28b/01

[=4]

peyġamber-zāde Far. Peygamber çocuğu.

p.+lerge 124a/04

[=1]

peyveste Far. Daima, bir düziye, muttasıl.

p. 87b/07

[=1]

pınhān < Far. *pinhān* Gizli.

p. 51b/12

p. bol- 115a/04

p. ḳıl- 116b/07

[=3]

pīr Far. Yaşlı.

p. 82b/04

p. bol- 49b/09

p. kişi dép 82b/01

[=2]

pīş Far. Ön, ön taraf.

p. (vāḳ'a-pīş kel-) 36a/05, 36b/08

[=2]

pişāne Far. Alın.

p.+side 3b/05, 4b/02

p.+sideki 5a/05, 5a/09

p.+sige 3b/06

[=5]

pīş-bāz Far. Önde giden, öncü.

p. 8b/10

p. çıḳ- 4a/12

[=2]

pīş-destlig İleri geçme, öncü olma.

p. 105b/12

[=1]

pīşīn Far. Öğle namazı.

p. (namāz-ı pīşīn) 31b/11, 122a/05, 124a/08

p.+de (namāz-ı pīşīnde) 121b/07

[=4]

pişür- Pişirmek.

p.-mekge 17a/10

[=1]

pul Küçük metal para.

p. 29a/01

p.+ġa 37a/12, 52a/10

p.+um 120a/04

[=4]

pūşīde Far. Örtülü, örtünmüş.

p. bol- 114a/10

[=1]

pür-'ācız Far. Acziyetli.

p.+dın 50b/07

[=1]

pür-derd Far. Dertli.

p. 16a/10

[=3]

pür-heybetlig Heybetli.

p. 20b/03

[=1]

R

raḍıya'llah Ar. "Allah razı olsun" anlamında bir tabir.

r. 109b/10

r.+nıŋ 31a/06

[=2]

raḍıya'llahu'anha Ar. "Allah ondan (erkek) razı olsun" anlamında bir tabir.

r. 31b/11, 59a/08, 59b/05, 59b/11, 61b/12, 64a/10, 65b/02, 65b/05, 65b/10, 66b/10, 67a/02, 67a/02, 67b/02, 68b/04, 70a/10, 70a/12, 70b/05, 71a/09, 72a/05, 72b/02, 72b/05, 72b/06, 73b/13, 74b/09, 74b/11, 75a/01, 75a/06, 75a/13, 75b/05, 75b/07, 75b/10, 76a/13, 76b/06, 76b/08, 76b/11, 76b/13, 77b/03, 77b/07, 77b/09, 78a/06, 78a/12, 78b/01, 78b/05, 78b/07, 78b/12, 79a/01, 79a/05, 79a/08, 79b/02, 79b/05, 79b/09, 80b/02, 82a/06, 82a/10, 82a/12, 82b/09, 87a/13, 110b/07, 124b/12, 127b/11, 136a/05, 136a/06, 136a/07, 136a/07

r.+ġa 59a/13, 61b/04, 67b/03, 71a/11, 71a/13, 75a/07, 77a/05, 78a/09, 87a/04, 87b/12, 115b/07

r.+nı 31a/06, 67a/12, 71a/12, 72a/07, 80a/05, 82a/03, 88b/01, 89b/06

r.+nıŋ 65a/11, 65b/04, 65b/08, 65b/09, 66b/05, 68a/09, 71a/03, 71b/06, 74b/01, 74b/04, 74b/05, 74b/10, 75a/04, 75a/10, 76a/04, 76b/09, 91b/10, 106a/12, 113a/05, 118b/04

[=103]

raḍıya'llahu'anhumā Ar. "Allah ondan (kadın) razı olsun" anlamında bir tabir.

r. 73a/02, 81b/09, 85a/02, 112b/03, 136a/08, 136a/08, 136a/09

r.+nı 89b/06

r.+nıŋ 1b/08

[=9]

rāfiẓī Başlangıçta Zeyd b. Ali'den ayrılan ilk İmamiler'e, daha sonra bütün Şii fırkaları ile Şii unsurları taşıyan bazı batıni gruplarından olan.

r. 83b/04

r. (Mervān-ı Ḫar-ı bed-beḫt-i rāfiẓī) 70b/03, 124a/13

r. (Yezīd-i bed-beḫt-i rāfiẓī) 127b/01, 137b/10, 137b/12

r. (Yezīd-i bed-beḫt-i şūm-ı rāfiẓī) 116a/13, 117a/08, 129a/07, 129a/11, 130b/02, 134b/04,136b/08,137b/13

r. (Yezīd-i şūm-ı rāfiẓī) 116b/07

r.+ġa 135b/13

[=16]

raġbat Ar. İstek, arzu, alaka, meyil, teveccüh.

r.+ı 82b/02

[=1]

rāh Far. Yol.

r. ı raḥmat yamġurları 2a/04

[=1]

raḥīm Ar. Ahirette mümin kullarına acıyan, merhamet eden anlamında Allah'ın en güzel isimlerindendir.

r. émes mü 44b/09

[=1]

raḥm Ar. Merhamet, acıma.

r. 21a/04, 21a/11

r.+ım 107a/05

r.+ım kel- 22a/12

r. ḳıl- 21a/03, 21a/05, 22a/13, 39a/02, 124a/03, 124a/04, 124a/05

[=11]

raḥmat Ar. Allah'ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi.

r. (rāh-ı raḥmat yamġurları) 2a/04

[=1]

raḥmatu'llahı'alayh Ar. **"**Rahmet üzerine olsun" anlamında bir tabir.

r. 1b/11, 136a/11

[=2]

ramażān Ar. Arabi ayların şaban ve şevval arasında kalan ve devamı boyunca oruç tutulan dokuzuncu ayı.

r. 71a/11, 83b/10

[=2]

rancīda Far. İncinmiş, gönlü kırılmış.

r. bol- 81b/12

[=1]

rancūr Far. Hasta, dertli, rahatsız.

r. bol- 34a/08, 59a/09, 59a/11, 83b/12

[=4]

rasm Ar. Tarz, şekil, biçim, üslup.

r. 23b/02, 26a/06

r. bol- 68b/08

r.+ı 34b/08

r. ḳal- 68b/10

[=5]

rāst Far. Doğru, gerçek, inanılır; doğru, düz, düzgün.

r. 29a/08, 47b/10, 62b/07, 73b/13, 74a/01, 74a/10, 81b/06, 113a/12

r. (ḥaḳḳ ve rāst bol-) 137b/05

r. ayt- 62a/04, 62a/08, 62a/12, 63a/12

r. bol- 93a/03, 105b/04

r. éken 40b/07

r. ı (ḥaḳḳ-ı rāst-ı ḫalīfa) 129b/11

r. kel- 38a/06, 46b/03, 59a/01, 71b/13

r. keltür- 114b/10

r. ḳıl- 26b/03, 42b/09, 86b/07, 92b/05, 94b/05, 96b/02, 97a/12, 115a/11, 115b/01, 120a/10, 121a/07, 123a/05

r. kil- 59a/06

[=35]

rāstlıḳ Doğruluk.

r. ḳıl- 59b/02

[=1]

rasūl Ar. Peygamber, nebi.

r. 7b/13, 10a/08, 10a/10, 33b/10

r. (ciger-kūşe-i ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām) 84b/02

r. (ḥażrat-ı rasūl ‘alayhı’s-salām) 2b/10, 6a/03, 6a/06, 6a/09, 6a/13, 6b/03, 6b/11, 7b/04, 7b/07, 7b/11, 8b/09, 8b/11, 9a/12, 9b/02, 9b/05, 9b/08, 10a/11, 10b/02, 10b/06, 11a/08, 12b/11, 13a/05, 13a/06, 13b/02, 13b/11, 13b/12, 14b/01, 14b/03, 14b/06, 14b/08, 15b/01, 15b/02, 16b/13, 17a/02, 17b/14, 18a/02, 18a/12, 18a/13, 18b/06, 18b/12, 19b/12, 20a/03, 20b/04, 22b/09, 23b/01, 23b/05, 23b/06, 25a/08, 25a/09, 27a/07, 27a/09, 27b/04, 28a/02, 28a/04, 28a/06, 28a/09, 30b/08, 30b/12, 31a/05, 31a/08, 31a/13, 31b/04, 31b/06, 31b/07, 31b/13, 32a/05, 32a/07, 32a/09, 32b/07, 33b/09, 33b/11, 34a/02, 34a/03, 34a/07, 34a/09, 34a/13, 34b/06, 34b/09, 35a/02, 35a/12, 35b/04, 35b/09, 35b/11, 35b/13, 36a/03, 36a/08, 36b/07, 54b/11, 55a/01, 55b/12, 55b/13, 56a/04, 56a/07, 56a/11, 56a/13, 56b/01, 56b/04, 56b/06, 56b/08, 56b/11, 57b/07, 57b/12, 58a/05, 58a/06, 58a/09, 59a/04, 59a/11,

59b/04, 62a/01, 63a/06, 64b/03, 66b/08, 67a/04, 67a/09, 67b/02, 67b/08, 67b/13, 68a/12, 68b/02, 68b/05, 68b/06, 68b/09, 68b/13, 69a/02, 69a/07, 69a/10, 69b/06, 69b/08, 69b/11, 69b/12, 70a/04, 70a/08, 70b/06, 71a/10, 71b/01, 71b/11, 73a/08, 73b/04, 74a/02, 74a/09, 75a/02, 75a/12, 75b/12, 76a/07, 76a/08, 76a/10, 77a/07, 77a/09, 77a/11, 78a/06, 78a/09, 79b/10, 80b/12, 82a/04, 82a/07, 82a/12, 83a/01, 84a/05, 84a/07, 86a/07, 88b/03, 89a/07, 89b/04, 89b/05, 89b/11, 93a/06, 93b/02, 94a/05, 95a/11102a/11, 102a/13, 104a/04, 107a/11, 108a/13, 110b/09, 110b/06, 110b/07, 114a/06, 120b/04, 120b/07, 120b/12, 127b/03, 129b/10, 131b/12, 132b/07, 132b/09, 133b/03, 136a/02, 137a/11

r. ‘alayhı’s-salām 30b/10, 55b/06, 55b/09, 64b/08, 69a/03

[=199]

rasūlu’llāh Allah’ın resulü, peygamber anlamında “Hz. Muhammet” için kullanılır.

r. 3b/10, 4a/01, 16b/11, 17b/11, 20b/12, 27a/12, 31a/04, 31b/08, 31b/11, 33a/02, 33a/04, 33b/12, 34b/02, 54b/13, 76a/12, 77a/10, 83a/02, 89b/10, 94a/11, 101a/06, 101b/06, 103a/12, 103b/04, 107a/12, 107a/13, 107b/11, 110a/09, 110b/04, 110b/08, 131b/04

r. birle 60b/13

r.+dın 93b/05

r.+ġa 5a/06, 5b/06, 16b/11, 98b/07, 100b/10

r.+nı 57a/10

r.+nıŋ 3b/05, 4b/01, 27a/11, 27b/09, 66a/07, 84a/08, 100a/07, 101a/10, 106a/10, 107b/05, 108b/03, 137b/08, 138a/09

r. tururlar 134a/06

[=52]

ravā Far. Layık, uygun, yerinde, münasip.

r. 58a/13, 87a/10

r. érmes 73b/01

r. kör- 91b/04, 92b/01, 93a/06, 99b/10

r. mudur 30a/13

[=8]

ravāḳ Ar. Bir yapının ön kısmındaki üstü örtülü, önü açık yer.

r. 77b/12, 78a/01

r.+da 77b/12

[=3]

ravān Far. Yürüyen, giden.

r. bol- 8b/13, 16a/12, 18b/10, 18b/10, 20a/05, 20b/11, 23b/07, 29a/12, 29b/03, 50b/11, 53a/10, 53b/07, 70b/02, 73a/09, 79a/11, 80a/10, 80b/11, 91b/07, 119a/05

r.+dın 23a/04

r. ḳıl- 42b/04

[=21]

ravża Ar. Çayır çimeni, ağacı, suyu bol yer, bahçe.

r.+da 66a/04

r. (behişt-i ravża) 84a/10

r.+dın 66a/09, 66b/06

r.+larıda 66a/03, 71a/10

r.+larını 74a/03, 80b/13, 82a/04, 82a/07, 89a/07, 89b/04

r. yı mübārekge 66b/05

r. yı şühedā-yı ṣālıḥīnniŋ 54b/09

[=14]

rā'y Ar. Fikir, görüş, düşünce, ray.

r. 12b/08

r.+ınca 88a/04

[=2]

Rayyān Mısır'a hakim olan hükümdar.

R. 42b/05

R.+nı 48b/04

[=2]

rāżī Ar. Kabul eden, uygun bulup benimseyen, olana boyun eğip rıza gösteren.

r. bol- 72a/03, 74a/10, 80b/07, 85a/12, 93b/03

r. turur dép 104b/08

[=6]

recm Ar. Taşlama.

r. ḳıl- 96a/02

[=1]

red Ar. Kabul etmeme, geri çevirme, geri döndürme.

r. bol- 33b/06

r. ḳıl- 4b/06, 70a/04, 83a/11, 94b/06, 105a/08, 126a/02

[=7]

reh bkz. rāh

r. 14b/03

[=1]

reng-rūy Far. Yüz rengi.

r. 22a/05

r.+ı 125a/07

[=2]

reşk Far. Kıskanma, haset.

r. ḳıl- 44b/01

[=1]

revże bkz. ravża

r.+lerige 66a/07

[=1]

rıḥlat Ar. Dünyadan ahirete göçme, ölme, vefat.

r. ḳıl- 54a/08, 56a/08

[=2]

rıḳāb Ar. Boyun.

r.+larını 97a/05

[=1]

rısālat < Ar. *risālet* İnsanları dine davet etme işi, peygamberlik, resullük.

r. 28a/12

r.+nı 27b/10

[=2]

rısālat-panāh < Far. *risālet-penāh* Sığınılacak yer, Hz. Muhammet.

r. 1b/05

[=1]

rıvāyat < Ar. *rivāyet* Bir haberi, söz veya olayı nakletme, anlatma.

r. ḳıl- 1b/02, 3b/11, 6a/06, 15b/03, 59a/07, 66b/09, 77a/07, 113b/10, 116b/08, 119a/01

[=10]

rıżā Ar. Hoşnut ve memnun olma durumu, hoşnutluk, memnunluk.

r. 96a/10

r. ber- 26a/12, 56a/13

r. bol- 24b/07

r. ḳıl- 25b/06

r.+sı üçün 85a/03, 120a/04

[=8]

rıżālıḳ Razı olma durumu.

r.+ıŋız birle 26a/11

[=1]

rū-be-rā Far. Yüz yüze.

r. bol- 105a/07

r. ḳıl- 97a/13

r.+larıda 105b/05

r.+sıda 120b/02

[=4]

rū-be-rū bkz. rū-be-rā

r. bol- 102a/02

[=1]

rūḥ Ar. İnsan ve hayvanda vücudu canlı kılan, bilen, duyan ve idrak eden hayat gücü, hayat cevheri, can.

r.+ları 113a/06

r.+um 11b/08

[=2]

ruḫṣat Ar. İzin, müsaade.

r. al- 22b/12

r. bar mu ékin 56b/02

r. ber- 4b/12, 9b/03, 18b/03

r. birle 56a/09

[=6]

Rūm Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde oturanlara verilen isim.

R. 77a/06

R.+ġa 59b/11, 118b/06

[=3]

rūstā Far. Köy.

r. 18b/02

[=1]

rusvā Far. Kötülükle şöhret bulmuş, rezil, kepaze kimse.

r. bol- 29a/08

r. ḳıl- 36b/02, 42a/10

[=3]

rusvālıḳ Rüsva olma durumu, rezillik.

r.+ıdın 114a/13

[=1]

rūşenlig Aydınlık olma durumu.

r. bol- 110a/07, 112a/05

r. ékin dép 112a/05

[=3]

rūz Far. Gün.

r. ı maḥşer dép 100a/13

[=1]

rūza Far. Oruç.

r.+nıŋ 35a/08, 137a/12,

[=2]

S

sa‘ādat Ar. Mutlu olma, mutlu ve mesut yaşama, mutluluk, bahtiyarlık.

s. 106a/10

s.+dür 36b/03

[=2]

sā‘at Ar. Gece ile gündüzden meydana gelen bir günün yirmi dörtte birine eşit olan altmış dakîkalık zaman birimi; vakit, zaman.

s. 16b/02, 20b/09, 27b/03, 34a/12, 94b/13, 101b/10, 103a/03, 137a/05

s.+da 18b/11, 21a/08, 58b/03, 66a/10, 76a/08, 96a/13, 106a/05

s.+dın 112a/11

s.+dın kéyin 34a/13, 58b/06, 91b/07, 110a/03, 125a/02, 125a/09, 129a/05

[=23]

sā'at-be-sā'at Far. Her saat.

s. 27b/01

[=1]

sabab Ar. Bir şeyin olmasına yol açan şey, durum yahut kimse, neden, bais, amil.

s. 37b/07, 43a/11, 82b/13

s.+dın 5a/02, 6a/04, 43b/07, 71b/03, 73a/01, 73a/07, 74b/04, 86b/10

s.+dın (ne sababdın) 49b/10

s.+ı 1b/10

s. ı dūr ḳıl- 129b/07

s.+ıdın 91b/11

[=15]

sabıḳā Ar. Geçmişte olan şey, geçmiş bulunan olay.

s. 29b/01

[=1]

sābıḳīn Ar. Geçmişteki kişiler.

s. (şah-suvār-ı sābıḳīn) 63b/09

[=1]

sabḳ Ar. Önceden olma, geçme, evvelce geçme, vaki olma, sebkat.

s. al- 30a/02

s.+ıdın 86b/09

s.+ın 30a/03, 30a/07, 30a/09

s.+ını 30b/06

[=6]

ṣabr Ar. Katlanılması zor olan haksızlık, sıkıntı, acı, hastalık, yoksulluk, felaket vb. durumlar karşısında umutsuzluğa kapılmayıp şikayet etmeden, sızlanmadan dayanma, tahammül gösterme.

ṣ. 75b/04

ṣ. birle 60a/13

ṣ. ḳıl- 18a/13, 60a/10, 75a/02, 75a/03, 84a/06, 84a/08, 85a/04, 95a/06, 95a/06, 103b/08, 104a/02

[=13]

ṣabrī bkz. ṣabr

ṣ. ḳıl- 96a/13

[=1]

saccada Ar. Üzerinde bir kişinin namaz kılacağı büyüklükte, halı, kilim, kumaş, hasır vb. inden yapılmış, daha çok dikdörtgen biçimindeki yaygı, namazlık.

s.+nı 42a/10

[=1]

saç Başı kaplayan kıllar.

s. 27b/08

[=1]

saç- Bir şeyi etrafa dağıtmak, dökmek, serpmek.

s.-ar 54b/01

s.-ar érdi 64a/08

s.-ıŋlar 26b/10

s.-ıp 41a/09, 54a/13, 67b/11

s.-sunlar 26a/01

s.-tılar 26a/06, 26b/11, 63b/11, 64b/13, 103a/09

[=12]

saçḳu Saçı; düğün ve şenliklerde genellikle kişinin başından veya ortaya saçılması âdet olan para, altın vb.

s.+larnı 26b/09, 26b/11

[=2]

saçra- (Nesneler için) Yerinden koparak parçalar halinde savrulmak.

s.-dı 79a/07

s.-p 106a/01, 115b/09

[=3]

ṣaddaka Ar. "İnandık" anlamında bir tabir.

ṣ. 107a/12

[=1]

ṣādır Ar. Ortaya çıkan, meydana gelen, zuhur eden.

ṣ. bol- 45a/10

[=1]

Sa'd ibn Ṣābır İlk Müslüman sahabelerdendir.

S. 28b/09

[=1]

Sa'd Vaḳḳāṣ Aşere-i mübeşşereden olan sahabe, kumandan.

S. 61a/12, 61b/02

S.+nıŋ 124b/10

[=3]

ṣaf Ar. Yan yana düzgün bir şekilde sıralanan kimselerin meydana getirdiği dizi, sıra.

ṣ. 92b/05, 93b/03, 94b/05, 97a/12, 115b/03, 123a/05

ṣ. (ṣaf ṣaf tur-) 4a/08

ṣ. bol- 75b/10

ṣ.+larını 96b/02

ṣ. ṣaf 100b/06, 106b/09

ṣ. yasa- 99a/02, 99b/11, 102b/02

[=14]

ṣāf Ar. İçine temizliğini bozacak bir şey karışmamış olan, temiz, duru, arı, berrak, halis.

ṣ. 33a/10

[=1]

ṣāfıyān Saf olanlar.

ṣ. ı ḥavż-ı kevs̱er 123b/05

[=1]

sag̱- Sağmak, memeyi parmak uçlarıyla sıkarak içindeki sütü akıtmak.

s.-ḳalı 9a/08

s.-u 9a/07

[=2]

sag̱ın- Düşünmek.

s.-g̱annıŋ 116a/08

s.-mas siz 89b/09

[=2]

ṣaḥāba Ar. Hz. Muhammet'in sohbetinde bulunmuş olan müslümanlar.

ṣ. 32a/06, 68b/12, 69a/12, 69b/01, 81b/13, 116b/04

ṣ.+dın 96a/04

ṣ. érdiler 59a/10

ṣ.+lar 36a/09, 36a/10, 54b/10, 55a/13, 55b/08, 57b/09, 58a/04, 58b/09, 58b/13, 59a/03, 59a/06, 59a/09, 61b/10, 62a/07, 62b/11, 64a/12, 64b/05, 64b/10, 65b/10, 66a/06, 66b/10, 67a/01, 67a/03, 67a/08, 67b/06, 67b/11, 67b/12, 68a/12, 70a/08, 73a/02, 73a/06, 74b/03, 74b/04, 75b/06, 76b/10, 77a/01, 77a/09, 77a/13, 80a/07, 81a/05, 87a/05, 130a/06

ṣ.+lar bile 77a/08

ṣ.+lar birle 56a/06

ṣ.+lar turur 85b/06

ṣ.+lardın 64a/10, 81a/04, 116b/04

ṣ.+larıdın 82a/13

ṣ.+larnı 73a/05, 120b/05, 120b/08

ṣ.+larnı (avlād-ı ṣaḥāba) 103b/03

ṣ.+larnıŋ 72b/13, 129a/12

ṣ.+nı 69a/11, 86a/09, 86b/08, 116b/08

ṣ.+nıŋ 32a/07

ṣ. yı kibār 67a/03

[=69]

saḥar Ar. Tan yerinin ağarmasından biraz önceki zaman veya şafağın sökmek üzere olduğu vakit.

s. 47b/03, 65b/08

[=2]

saḫī Far. Cömert

s. 13a/10

[=1]

ṣāḥib Ar. Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse, malik; himaye eden kimse, koruyucu, hami.

ṣ. ı cemāl érdiler 13a/07

ṣ. i cemāl 60a/04, 81a/03, 82a/01, 101b/04

ṣ. i devletler 115b/03

ṣ. i ḫānadanlar 116a/03

ṣ. i ıḫtıyār 14b/05

[=7]

saḥrā Ar. Çöl.

s. 38a/03

s.+ġa 74a/13

[=2]

saḫt Far. Güçlü kuvvetli, sağlam, muhkem.

s. 98a/02

[=1]

saḳal Erkeklerde çene ve yanaklarda çıkan kılların bütünü.

s. 81b/06

[=1]

saḳçı Bekçi, muhafız.

s.+larnı 111a/13

[=1]

sākin Ar. Bir yerde oturan, ikamet eden, o yerin halkından olan kimse.

s. bol- 91a/09

[=1]

sākinlig Sakin olma durumu.

s. birle 60b/01

[=1]

saḳla- (Bir şeyi) Kaybolmaması, zarar görmemesi için belli ve emin bir yere koymak, kaldırmak; başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek; olduğu gibi kalmasını sağlamak.

s.-dılar 42a/06

s.-dıŋız dép 70a/03

s.-ġay sén 114a/13

s.-ġıl dép 111b/10

s.-madıŋız dép 68b/03

s.-ŋ 76b/08

s.-ŋlar 71b/05

s.-p 17a/06, 38a/09, 44b/12, 72a/11, 112a/02

s.-pdurġan 111b/09

s.-r 111a/13

s.-r érdi 109b/02

s.-r men 123b/10

s.-sunlar 35b/07

[=17]

sal- Koymak, bırakmak, atmak; göndermek, yollamak; gitmeye mecbur etmek, zorla göndermek, sürmek; üstüne hücum ettirmek, saldırtmak.

s. (!) 133b/12

s.-adurdılar 32b/09

s.-dı 9a/06, 30a/10, 44b/07, 46a/05, 65b/10, 79a/07, 92b/10, 94b/06, 99b/08, 105a/08, 108a/05, 108b/12, 122a/09, 124a/07, 134a/11

s.-dı érse 7b/08

s.-dılar 9b/10, 10b/01, 32b/06, 34b/11, 39a/02, 51a/03, 58a/13, 67b/09, 72a/08, 80a/06, 102b/11, 116a/02, 117a/12, 127a/12

s.-dım 30b/04

s.-dıŋ 30b/04

s.-ġannı 46b/05

s.-ġay 56a/05

s.-ıŋlar 51b/12

s.-ıp 10a/05, 14b/13, 15a/05, 17b/01, 35b/07, 38b/04, 39b/08, 40a/12, 42a/06, 50a/05, 63a/07, 66a/07, 82b/12, 96b/13, 101a/04, 102b/09, 112a/01, 112b/05, 115a/01, 116a/13, 130a/06, 131a/01, 133a/06, 133b/01, 134a/01, 134a/10, 136b/02

s.-ıp érdi 46a/10

s. ḳıl 133a/12

s.-sa 93a/12

s.-ur 6a/13

s.-ur érdiler 32b/01

[=69]

salām Ar. Bir kimseye veya bir topluluğa yakınlık, sevgi ve nezaket göstermek, sağlık, esenlik ve başarı dilemek için bazı sözler söyleme.

s.+ġa 59b/08, 59b/10

s.+ımnı 17a/01

s.+ını 83b/06

s. ḳıl- 24b/10, 30a/04, 73b/11, 84b/12, 84b/13, 88a/12, 91b/13, 112b/13

s.+larını 100b/10

s. yarlıḳa- 34b/02, 36a/13, 49a/02

[=16]

salāmat Ruh ve beden yönünden sağlıklı olma, esenlik; tehlikeden uzak olma, güvenlik.

s. 14a/08, 15a/07, 24a/09, 38a/11, 61b/03, 61b/04, 122b/09

s. tutġıl dép 6a/01

[=8]

saldur- Koydurmak, yerleştirtmek; göndermek, yollamak; yaktırmak.

s.-dı 25b/09, 45b/05

s.-dılar 52a/13, 129a/06

s.-up 10b/02, 51b/08, 130b/04

[=7]

ş̲a‘lebe Cami güvercini olarak adlandırılan sahabe.

ş̲. 69a/06, 69a/11, 69a/12, 69b/04, 69b/07

ş̲.+ge 69a/05

[=6]

salġu Sapan.

s. birle 104b/01

[=1]

ṣālih Şehrbanu’nun hizmetkarlarının oğullarından biri.

ṣ. 104b/01, 104a/10, 113b/13

ṣ.+ni 104b/03

[=4]

ṣalla’llahu ‘alayhı ve sallam Ar. “Allah’ın selamı onun üzerine olsun” anlamında, Hz. Muhammed’in adının anılmasından hemen sonra söylenen cümle.

ṣ., 15a/12, 63a/11, 76b/02, 85a/01, 98a/08, 110a/10, 110b/01, 111a/10

ṣ.+ge 84b/02

ṣ.+ġa 115b/05

ṣ.+nı 138a/08

ṣ.+nıŋ 1b/06, 2b/08, 54a/04, 113a/13

ṣ. turur 123b/06

[=16]

san Ün, şan, şöhret.

s.+ı 26a/09

s.+ını 110a/08

[=2]

ṣanam Ar. Put.

ṣ. 47b/04

[=1]

sanç- Batırmak.

s.-sa 78b/10

[=1]

ṣanduḳ Ar. İçine saklanması istenen şeyler konan, dört köşe büyük bir kutu şeklindeki kapaklı ev eşyası.

ṣ. 112a/08, 112a/08, 112a/10, 112b/13

ṣ.+da 112a/09

ṣ.+dın 112b/06

ṣ.+ġa 109b/06, 112a/01

s. ḳıl- 54b/07

s.+nı 112a/02, 112a/03

[=11]

sar-ancām Far. Başa gelen hal, olay veya olaylar zinciri, macera.

s. ḳıl- 70a/07

[=1]

sarāy Far. Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ve gösterişli bina.

s.+ıġa 128b/11

s.+larıda 72b/04, 72b/05

s.+larıġa 65a/04, 81a/11

s.+larını 71b/05

s.+larınıŋ 72a/04

s.+nıŋ 128b/13

[=8]

sard Far. Sert, şiddetli.

s. (āh-ı sard tart-) 133a/07

[=1]

sardār Far. Kumandan, başkumandan.

s. 16a/10

s.+ları 13b/05

[=1]

ṣarf Ar. Harcama, masraf etme.

ṣ. ḳıl- 13a/11, 21b/05

[=2]

sar-fırāz < Far. *ser-firāz* Başını kaldıran, yücelere, yükseklere uzanan.

s. bol- 18a/01

s. ḳıl- 13b/10

[=2]

sarġar- Sararmak.

s.-dı 27a/12, 125a/07

s.-ıp 10a/07, 22a/05

[=4]

sar-gardān Far. Başı dönen, ne yapacağını bilmeyen, şaşırmış, sersemlemiş bir durumda olan (kimse), şaşkın, perişan.

s. ḳıl- 42a/10

[=1]

sar-ḫoş Far. Bir şeyden kendini kaptıracak derecede mutluluk duyan kimse, mest.

s. bol- 25b/12, 26a/03

[=2]

sarı : -e doğru, -e yönelmiş olarak, -e karşı, -e müteveccihen.

s. 8b/13, 43b/08, 132b/10

s.+dın (magrıb sarıdın) 122a/12

s.+ga 57b/07

[=6]

sarıḳ Sarı.

s. 16a/04

[=1]

sar-u-pāy Far. Fahri, onursal elbise.

s. 46b/11, 50a/02

s. ı pād-şāhāna 60b/10

s.+lar 121a/06, 14b/13, 52b/04, 62b/05, 97b/03

[=8]

sarvar Far. Bir topluluğun en ileri geleni, başkan, reis.

s.+ı 1b/03, 1b/09

s.+ı şīr-i yazdān 101b/07

[=3]

sat- Bir şeyi bir bedel karşılığında başkasına devretmek.

s.-ar 37a/09

s.-armız 40a/07

s.-ay 69a/06

s.-ġan 52a/10

s.-ıŋ 120a/03

s.-ıp 37b/01, 40a/09, 44a/03, 47a/09, 53b/10

s.-ḳalı 43b/04

s.-ḳan 52b/07

s.-maŋlar dép 74b/02

s.-tılar 37a/12, 37b/04, 40a/13

[=16]

satıġ Ticaret, alışveriş.

s.+da 23b/03

[=1]

s̲avāb Ar. İyi ve güzel davranışlar karşılığında Allah tarafından verilen mükafat.

s̲. ber- 97b/11

s̲.+ı 120a/08

[=2]

savdā Far. Ticaret, alışveriş.

s. 15a/03, 18a/11, 23b/03

s.+ġa 39b/07, 81b/02

s.+ġaça 13b/07

s. ḳıl- 18a/12, 18b/01, 18b/03, 18b/03

s.+sıdın 18b/04, 18b/05

[=12]

savdā-ger Far. Tüccar, tacir.

s. 113b/11, 18b/02, 21a/06

s.+ge 37a/11

s.+niŋ 39b/07, 40b/06

[=6]

sāye Far. Gölge.

s. ḳıl- 16b/04, 17a/04, 17b/07, 23a/10

[=4]

sāyıl < Ar. *sā'il* Dilenci.

s.+durmen 33b/08

s.+ġa 33b/10

[=2]

sāyıllıḳ < *sā'illıḳ* Dilencilik.

s. ḳıl- 52b/13

[=1]

sayl-āb Far. Sel suyu, sel, su baskını, taşkın.

s. 10a/06

[=1]

sayra- Sahip olmak.

s.-p 79a/09

[=1]

sayyıd < Ar. *seyyid* Hz. Muhammet'in küçük torunu Hz. Hüseyin'in soyundan gelen kimse.

s.+lar 131a/05

[=1]

saydī < Ar. *seydī* Sayın.

s. 13b/13

[=1]

sazā-vār Far. Layık olan, layık, seza.

s. bol- 29a/11, 29b/02

[=2]

secde Ar. Allah'ın büyüklüğü, yüceliği önünde hiçliğini göstermek ve O'nu ululamak maksadıyle vücudu alın, burun, el ayaları, dizler ve ayak parmakları yere değecek duruma getirme, bu durumda yere kapanma.

s.+ge 47b/08

[=1]

sefer Ar. Yolculuk, seyahat.

s.+din 15a/07

s.+ge 14b/13, 14b/13

s.+i 57a/11

s. i āḫırat ḳıl- 57b/09

[=5]

sefīl Ar. Alçak, adi, bayağı kimse.

s.+lerge 122a/03

[=1]

seg Far. Köpek.

s. 108b/13

s.+i 98a/02

s. i bed-beḫt-i ḫavārīc 116a/04

s. i ḥarām-zāda-yı mel'ūn 98a/06, 105b/08, 105b/12, 107b/10, 107b/13, 119b/01, 124b/08, 125b/10, 126b/06, 134b/05

s. i ḥarām-zāda-yı seg-i mel'ūn 123b/04

s.+ni 134b/07

s.+niŋ 108b/13

[=16]

seg-sār Far. Köpek gibi.

s. ḳıl- 134b/07, 134b/08

[=2]

sekiz Yediden sonra, dokuzdan önce gelen sayının adı.

s. 13a/07, 37a/01, 43b/08, 70a/01, 95a/01, 95a/09, 95a/10, 104b/13, 106b/05,

s.+i érdi 99b/11

[=10]

seksen Yetmiş dokuzdan sonra, seksen birden önce gelen sayının adı.

s. 97a/09

[=1]

semiz Besili, etli, yağlı.

s. 45b/09

s.+lerni 45b/10

[=2]

semrü- Semirmek, besili ve semiz duruma gelmek, yağ bağlamak.

s.-di 8a/02, 8a/07, 20a/05, 69a/08

[=4]

ṣenā Ar. Övme, övüş, medih.

ṣ. 136a/01

[=1]

seng Far. Taş.

s. i mermerdin 54b/07

s.+ler turur 92a/02

[=2]

sep- Serpmek.

s.-ti 43a/03

[=1]

ser Far. Baş.

s.+inde 17b/14

[=1]

sén (Zamir) Sen.

s. 2a/13, 5b/01, 12a/04, 12a/04, 12a/05, 12a/06, 17b/05, 22a/08, 26a/10, 29a/03, 29b/12, 30b/01, 109a/11, 111b/10, 115a/08, 121a/07, 124b/03

s.+de 5a/13, 5a/13, 45a/08, 107b/04

s.+dedür 22a/01, 39a/04

s.+din 12b/03, 23b/12, 28b/12, 30b/03, 122a/10

s.+din özge 39a/03

s.+i 12b/02, 25b/09, 33b/01, 44a/04, 44a/04, 45a/07, 45a/08, 46a/07, 47b/04, 47b/10, 47b/10, 48a/12, 51b/07, 65a/13, 79a/09, 83b/02, 121a/08, 126a/01, 133a/10

s.+iŋ 8b/05, 12a/03, 12a/10, 19a/01, 29b/08, 47b/11, 48a/02, 51a/09, 56a/03, 86a/12, 98b/05, 117a/03, 134b/01, 137b/07

s.+iŋ birle 10b/11, 29b/13, 64a/02

s.+iŋ dék 28b/10, 124b/11, 134a/08

s. saŋa 10b/12, 12a/10, 14b/04, 16a/08, 28b/13, 33b/04, 83a/13, 85b/11, 86a/01, 92a/13, 106a/11, 107a/05

[=80]

sév- Bir şey veya kimseye sevgi duymak, gönlünde ona karşı bir muhabbet beslemek.

s.-üp 38a/10

[=1]

sévinç bkz. sévünç

s. 19b/09

s.+ler 67b/11

[=2]

sévün- Sevinç duymak, memnun ve hoşnut olmak.

s.-diler 50b/02, 125b/02

s.-üp 132a/13

s.-ürsen dép 132b/01

[=4]

sévünç Beklenen veya hoşa giden bir şeyin olması sonucunda duyulan iç ferahlığı, hoşnutluk, memnuniyet.

s. 64b/09

s. ber- 82b/10

s.+i 23a/05

s.+isige 6a/04, 15a/08

[=5]

sévünçilüg Sevinçli.

s. 38a/12

[=1]

ṣıddīḳ Ar. İlk halîfe Hz. Ebubekir'in lakabı.

ṣ. (Abābekr-i Ṣıddīḳ) 17b/04, 18a/03, 28b/07, 54b/13, 56b/03, 58a/03, 58a/09, 58b/09, 59a/03, 59a/08, 59a/12, 66b/07, 67a/05, 68a/13, 70a/01, 70b/03, 110a/12

ṣ. (Abūbekr-i Ṣıddīḳ) 103b/01, 136a/05

ṣ.+dın (Abābekr-i Ṣıddīḳ'dın) 66b/08

ṣ.+ga (Abābekr-i Ṣıddīḳ'ġa) 18a/02, 56a/02, 56a/09, 67b/03

ṣ.+nı (Abābekr-i Ṣıddīḳ'nı) 54b/11, 59b/04

ṣ.+nıŋ (Abābekr-i Ṣıddīḳ'nıŋ) 55b/11, 65a/10, 70a/13, 85b/12, 86a/01

[=31]

sıfārış bkz. sıpārış

s. ḳıl- 2a/11, 2b/01

[=2]

şıfat Ar. Nitelik, özellik, vasıf.

ş.+ı 82a/02

[=1]

sığ- (Bir husus) Bir şeyin sınırları içine girebilmek.

s.-mas 38a/12

[=1]

sığın- (Birinin veya bir makamın) Himayesine, kolu kanadı altına girmek.

s.-ıp 38b/07, 121b/12

s.-ur érdi 127b/06

s.-ur sizler 127b/07

[=4]

sıḥḥat Ar. Sağlık, esenlik, afiyet.

s. tap- 3b/07

[=1]

sıla- Sıvazlamak, okşamak.

s.-p 69a/08

[=1]

şılāḥ < Ar. *ṣilāḥ* Düşmanı öldürmek, imhâ etmek veya kendini savunmak maksadıyla kullanılan her türlü alet.

ş. 115a/11

ş. al- 124b/05

[=2]

sındur- Kırmak, kırdırmak, parçalamak.

s.-dılar 31b/10

s.-mağunça 48b/09

s.-up 101b/11

[=3]

sınuḳ Kırık, kırılmış.

s. 16a/05

s. (köŋülleri sınuḳ bol-) 57b/07

[=2]

sıŋar Taraf, yön.

s. 109a/03, 111a/09, 111b/02

[=3]

sıpārış < Far. *sipāriş* Yapılmasını veya gönderilmesini isteme, ısmarlama.

s. ḳıl- 15a/09, 16a/09, 106a/11, 122a/02

[=4]

sır Ar. Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey.

s. (ne sır) 57a/09

s.+nı 51b/06

[=2]

sīr-āb Far. Suya doymuş, suya kanmış.

s. ḳıl- 85a/04

[=1]

sırāyat Ar. Yaygın duruma gelip tesir etme, etkisi altına alma, yayılma.

s. ḳıl- 48b/03

[=1]

siler bkz. sizler

s. 58b/03, 105b/10, 107b/05, 123b/10

s.+din 97b/07, 97b/13, 126b/12

s.+ge 93b/12, 94b/04, 96b/10, 97b/12, 114b/12

s.+ni 97b/08, 123b/01

s.+niŋ 105b/09

[=15]

sīne Far. Göğüs, bağır, sadır.

s.+leridin 10b/06

s.+ŋizni 20b/08

s.+sidin 119b/03

[=3]

siŋil Küçük kız kardeş.

s.+isi 65a/09

s.+isi (siŋlisi) 29b/09, 83b/06

s.**+isiġa (siŋlisiġa)** 83a/12

s.+isiniŋ (siŋlisiniŋ) 86b/09

[=5]

sisgen- Uykudan sıçrayıp uyanmak, ürkmek.

s.-ip 79b/02

[=1]

siz bkz. sizler

s. 3a/02, 4b/03, 4b/03, 7a/01, 8a/07, 11b/09, 13a/12, 14a/03, 16a/05, 18a/02, 18a/03, 18a/05, 18a/06, 18a/07, 19a/03, 21a/02, 28a/05, 28a/08, 32b/10, 35b/10, 55a/10, 57a/07, 59a/11, 60b/07, 66b/01, 66b/03, 67b/09, 68a/07, 70a/02, 75a/03, 80a/02, 86b/05, 88a/01, 88a/02, 88b/06, 91a/12, 93b/01, 101a/08, 101a/09, 102a/11, 107b/13, 110b/10

s.+din 28a/08, 42a/11, 59b/01, 88b/11, 101b/02, 104a/06, 104a/07

s.+din kéyin 66a/09

s.+ge 4a/03, 4b/05, 10a/09, 13a/13, 14a/03, 14a/05, 14a/06, 34b/02, 38a/10, 56b/12, 59a/11, 59a/13, 73a/06, 73b/04, 79b/04, 82b/04, 83a/07, 84a/04, 120a/08, 140a/01

s.+iŋsiz 95a/10

s.+mü 7a/07

s.+ni 13b/09, 32b/08, 46a/13, 58a/05, 62b/03, 94a/12, 100a/06, 103b/09, 107a/04, 107b/02

s.+niŋ 5b/12, 14a/01, 14a/11, 17b/12, 26a/11, 48b/13, 55a/02, 74b/09, 78a/08, 81b/09, 84b/06, 84b/10, 88a/02, 100b/07, 102a/12, 106b/11, 116b/12

s.+niŋ bile 63b/13

s.+niŋ birle 15b/09

s.+niŋ cemāliŋiz birle 57b/13

s.+niŋ üçün 92b/08, 95a/10

s.+niŋçe 70a/09

s.+niŋsiz 104a/05

[=107]

sizler (Zamir) Sizler.

s. 11b/07, 14a/10, 19b/01, 31a/10, 38a/08, 49b/05, 52a/12, 53b/12, 56a/12, 61a/01, 67a/10, 67a/13, 67b/06, 71b/11, 73b/12, 73b/13, 75b/07, 76b/11, 76b/13, 77a/02, 86a/10, 87b/03, 88a/05, 90b/02, 91a/04, 94a/01, 95a/06, 101a/12, 112b/09, 120b/07, 120b/12, 124a/04, 131b/02, 135a/11

s. üçün 91b/02, 92a/01

s.+din 11b/08, 95a/06, 104b/08, 120b/09

s.+ge 12a/12, 57a/03, 61a/02, 61a/04, 68a/08, 68b/01, 78b/04, 80b/04, 80b/06, 88a/06, 91a/03, 91a/11, 91b/02, 96a/09, 103b/07, 114a/07, 115a/11, 124a/04, 130a/11, 131b/11

s.+ge turur 91b/04

s.+ni 75a/12, 82b/11, 86a/06, 88b/07

s.+ni dép 88b/12

s.+niŋ 60b/11, 82a/10, 83a/02, 100b/09, 105b/10,

[=71]

soġur- Çıkarmak, sıyırmak, ayırmak.

s.-up 38b/10

[=1]

soḳ- Sokmak, içine veya arasına girmesini sağlamak.

s.-ar érdiler 70b/13

s.-tılar 115a/01

[=2]

sol Kalbin bulunduğu tarafta olan, sağ karşıtı.

s. 7b/05, 67a/09

[=2]

soŋ Sonra.

s. (muddatdın soŋ) 2a/07

[=1]

sor- Sormak, soru yönelterek bilgi istemek, sual etmek.

s.-adı 46a/01

s.-ar 78b/05

s.-ar érdi 42a/08

s.-ay 4b/08

s.-dı 5a/01, 10a/10, 15b/07, 24a/01, 43a/05, 45a/12, 46b/12, 62a/05, 62a/11, 62b/02, 62b/06, 62b/09, 63a/08, 63b/03, 72b/09, 78a/03, 82a/11, 82b/06, 114b/01, 117a/10, 125a/07, 131b/01, 132b/02

s.-dılar 8a/06, 9a/13, 10a/10, 122b/10, 13a/12, 23b/10, 34a/04, 34a/09, 35a/13, 35b/05, 36a/06, 37b/12, 40a/03, 40b/11, 49b/02, 49b/08, 49b/10, 53a/08, 53b/11, 56b/10, 59a/10, 61b/03, 61b/05, 61b/13, 65b/01, 66a/09, 70a/12, 71a/02, 73a/07, 77a/10, 77b/09, 82a/05, 88a/08, 90a/07, 90b/09, 91a/01, 91a/12, 101b/05, 107a/03

s.-dular 37b/11

s.-dum 21a/01, 21a/04, 109b/13

s.-up 56b/04

s.-up édiler 109b/09

[=72]

sora- bkz. sor-

s.-dı 46b/08

s.-dılar 50a/07, 51a/05, 51a/11

s.-p 41b/04

s.-p édi 78b/02, 78b/03

s.-sunlar 46b/07

s.-y 11b/12

s.-ydur 6b/13

[=10]

soraġ Soru, haber, bilgi.

s.+ı 105a/04

[=1]

soraş- Bir konuyu ilgililere sorular sormak sûretiyle araştırmak, tahkik etmek

s.-ıp 43a/02, 53b/06

[=1]

soy Aynı ırktan, aynı kandan gelen geçmiş ve yaşayan nesiller topluluğu, kuşaklar.

s.+ı 2b/03

[=1]

soyul- Üzerindeki kabuk, deri, zar vb. çıkarılmak.

s.-ur 78b/09

[=1]

sökül- Sökmek işine konu olmak.

s.-di 66a/02

s.-üp 65b/13

[=2]

söy- bkz. sev-

s.-e başladı 55b/05

s.-gen 48a/07

s.-sem 48a/05

s.-üp 109b/07

[=4]

söz Bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime veya kelime dizisi; vadetme, vaat.

s. 3a/13, 25b/09, 59a/01, 67a/10, 71a/01, 72b/09, 74a/03, 82b/05, 82b/05

s.+de 23b/01, 33a/09, 33b/06

s.+de édiler 132a/08

s.+de érdiler 73b/09, 92a/04

s. érmes 78b/05

s.+ge 4b/09, 20b/14, 25b/06, 26a/03, 58b/13, 72a/03, 75a/10, 75a/11, 81b/12, 93b/03

s.+i 71a/02

s.+ige 81b/02, 89a/10

s.+ini 25a/07, 25a/09, 75b/04

s.+iŋiz 98b/07

s.+ler 71b/11

s.+leri 33b/06, 40b/07

s.+lerige 54b/10

s.+lerini 93a/13

s.+lerini mü 82a/10

s.+lerni 25a/13, 36a/01, 61a/04, 130a/05

s.+ni 19b/02, 24b/06, 25b/13, 29a/09, 40b/13, 55a/03, 65b/04, 72b/11, 77b/01, 81a/05, 81a/06, 82a/03, 87b/06, 94a/10, 96a/11, 98b/06, 103b/11, 133b/04, 133b/07

s.+üm 13b/01, 24b/13

s.+ümni 4b/06, 25a/03, 61a/06, 89a/09

s.+ üŋler 52a/12

s.+üŋizler 114b/02

[=70]

sözle- Söylemek.

s.-medi 25a/06

[=1]

sözleş- Söyleşmek, karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.

s.-edürmiz 72a/02

s.-geli 82a/03

s.-ip 19a/13, 25a/07

s.-miş émiş 62a/09

s.-sünler 25a/03

s.-tiler 115b/01

s.-ürmiz 14a/10

s.-ürmiz dép 73b/08

[=9]

su Hidrojen ve oksijenden oluşmuş, renksiz, kokusuz, tatsız madde, ab; bu sıvıdan oluşan kitle, deniz, akarsu vb.

s. 8a/13, 8a/13, 8b/02, 8b/03, 9a/02, 10a/13, 34b/10, 39b/09, 79a/09, 79a/10, 94a/01, 96a/02, 96a/05, 97a/02, 97a/04, 99b/08, 100a/10, 100b/03, 102a/07, 102b/05, 106b/07, 108a/11, 108b/03, 110a/03, 111a/04, 117a/06, 131a/12

s.+da 77b/13

s.+dın 37a/13

s.+ġa 34b/10, 95a/04, 95a/11, 97a/02, 99b/08, 133a/12, 133b/12, 134a/11, 134b/02

s.+nı 94a/08

s. üçün 94a/13

s.+yı 26a/13, 38b/13, 81b/11, 94a/13, 133a/11, 133b/12, 134a/10

s.+yıda 97a/08

s.+yıġa 83b/10

s.+yın 105a/02

s.+yını 47a/08, 53b/09, 93b/10, 94a/12, 95a/04, 99b/10, 100b/06, 106b/08

s.+ylarını 54a/02

s.+yuŋlarnı 94a/04, 94a/07

[=61]

ṣubḥ Ar. Sabah vakti, sabah.

ṣ. 22b/10, 57a/01

[=2]

sūd Far. Fayda, kar.

s. ḳıl- 18b/04, 18b/05, 18b/06

[=3]

suġar- Sulamak.

s.-dılar 9a/03

s.-ġalı 77b/11

[=2]

ṣulḥ Ar. Savaştan sonra barışma, barış.

ṣ. ḳıl- 73b/12, 76b/12, 87a/02, 87a/06, 87b/05, 89a/05

[=6]

sun- Bir şeyi büyük veya saygı duyduğu bir kimse, topluluk yahut makama nezaket kurallarına uyarak vermek, göndermek, yollamak, arz etmek, takdim etmek.

s.-dı 45a/05

s.-dılar 33a/10

s.-masun dép 85a/12

s.-sam 31b/09

[=4]

sundur- bkz. sındur-

s.-alı 31a/05

s.-uŋ 31b/06

[=2]

sūre Ar. Kur'an-ı Kerîm'in en küçüğü üç, en büyüğü 286 ayetten meydana gelen ve Fatiha, İhlas, Nur gibi ayrı ayrı isimleri olan yüz on dört bölümünden her biri.

s.+i Yūsüf 36a/12

s.+si 30a/08

s.+sini 29a/13, 30a/02

[=4]

ṣūret Ar. Gözün ilk bakışta gördüğü şey, dış görünüş, şekil, biçim; resim, tasvir.

ṣ. 27b/05

ṣ.+ide 20a/12, 20b/03, 21b/10, 32b/03, 41b/13, 103b/10, 107b/02, 110b/12, 111b/03

ṣ.+ige (her ṣūretige) 14b/03

ṣ.+ler 27a/10, 27a/13, 27b/07

ṣ.+leri 108b/05

ṣ.+leride 41b/12

ṣ.+lerini 44b/04, 128b/12

ṣ.+ni 129a/03

[=19]

ṣūretlig Suretli.

ṣ. 63b/06, 135a/10, 135b/07

[=3]

surūr Ar. Sevinç.

s. (zavḳ surūr bile) 39a/13

[=1]

susa- Su içme ihtiyacı duymak, su içeceği gelmek.

s.-dı 78a/13

s.-r 78a/11

[=2]

susalıḳ Susuz, su içme ihtiyacı duyan.

s. 90b/09, 95a/01, 100b/02, 102a/05

s. birle 137b/03

s.+ġa 95a/12, 106a/08, 111a/02

[=8]

susuz Suyu bulunmayan veya az olan.

s. 2a/12

[=1]

suvāra Far. Atlı asker.

s. bol- 64b/02

[=1]

süŋek Kemik.

s.+leri 99b/03

[=1]

sür- Yönetip yürütmek, kullanıp gitmesini sağlamak, sevk etmek; değdirmek, dokundurmak.

s.-di 107b/08

s.-üp 36b/02, 96b/12

[=3]

sürt- Bir şeyi başka bir şeyin üzerine bastırıp hiç kaldırmadan öne arkaya, sağa sola veya herhangi bir yöne doğru hareket ettirmek.

s.-erler 120b/11

s.-gen birle 53a/03

s.-ti 17b/11

s.-üp 30b/13, 127a/02

[=5]

sürtüş Sürtme eylemi.

s.+leri birle 52b/09, 53a/05

[=2]

süt Doğumdan sonra belli bir süre yavrularını besleyebilmeleri için kadınların ve memeli dişi hayvanların memelerindeki bezler tarafından salgılanan besin değeri yüksek, tatlımsı, özel kokulu, mavi veya sarıya çalan beyaz renkli sıvı.

s. 7b/06, 7b/09

s.+i 9a/10

s.+idin 95a/11

s.+ige 37b/03

[=5]

süy- Sevmek.

s.-er érdiler 107b/11

s.-üp 35a/03, 35a/06

[=3]

süzül- Süzmek işine konu olmak, süz işi yapılmak.

s.-di 91b/08

[=1]

Ş

şa'bede-engīz Far. El çabukluğu, hokkabazlık yapan.

ş. ḳıl- 54b/03

[=1]

şād Far. Sevinçli, memnun, mesrur.

ş. bol- 34b/08, 35a/01

[=2]

şād-mān Far. Sevinçli, şad, mesrur.

ş. bol- 9a/02, 15b/13, 60b/06, 61b/03, 64a/10, 87b/11, 117a/05, 120b/01, 130b/03

[=9]

şafā‘at Ar. Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenabıhak katında aracılık etmeleri.

ş. 100a/12

ş.+dın 104a/08

ş. ḳıl- 111a/10, 136b/06

ş.+lerige 2a/05

ş.+nı 36b/02

ş. tile- 95a/01

[=7]

şāh Far. Padişah, hükümdar.

ş.+nı 38b/06

[=1]

şahādat Ar. Görülen ve bilinen bir durum veya iş hakkında şâhitlik etme, tanıklık yapma; Kelime-i Şehadet.

ş. 78a/11, 96b/09, 106a/10

[=3]

şah-suvār Far. Çok usta binici.

ş. 62a/10, 91b/08, 99a/08

ş.+ı 99a/03

ş. ı ṣābıḳīn 63b/09

[=5]

şah-zāda Far. Padişah oğlu veya padişah ailesinden olan erkek çocuk.

ş. 1b/09, 33a/12, 33a/13, 33a/13, 33b/02, 33b/03, 33b/04, 34b/11, 34b/12, 57b/10, 62b/13, 63a/02, 63a/04, 63a/09, 63b/02, 63b/04, 63b/09, 63b/10, 64a/01, 64a/13, 64b/01, 65a/01, 65a/04, 75a/09, 78b/02, 78b/02, 80a/07, 81a/01, 81a/03, 81a/04, 81a/06, 81a/08, 81a/10, 81a/11, 81b/03, 81b/05, 81b/08, 82a/05, 82a/08, 82b/08, 82b/09, 82b/10, 82b/11, 82b/13, 83a/04, 83a/05, 83a/07, 83b/07, 83b/11, 83b/12, 83b/12, 84a/01, 84a/03, 84a/04, 84a/13, 84b/04, 84b/05, 84b/06, 84b/07, 84b/08, 84b/10, 84b/11, 84b/12, 84b/13, 85a/01, 85a/07, 85a/07, 85a/08, 85a/10, 85a/13, 85b/13, 86a/02, 86b/02, 86b/03, 86b/08, 87a/02, 87a/06, 87a/07, 87a/08, 87a/11, 87b/02, 87b/04, 87b/13, 88a/02, 88a/07, 88a/13, 88b/04, 88b/06, 88b/06, 88b/09, 88b/11, 88b/12, 89a/03, 89a/08, 89a/13, 89b/02, 89b/04, 89b/08, 89b/09, 89b/12, 89b/13, 90a/05, 90a/08, 90a/08, 90a/10, 90a/12, 90b/02, 90b/03, 90b/05, 90b/08, 90b/09, 90b/11, 90b/13, 91a/05, 91a/08, 91a/10, 91a/12, 91b/01, 91b/03, 91b/05, 91b/12, 91b/13, 92a/03, 92a/06, 92a/07, 92a/10, 92b/02, 92b/04, 92b/06, 92b/07, 92b/09, 92b/12, 93a/01, 93a/04, 93a/07, 93a/09, 93a/13,

93b/04, 93b/07, 94a/02, 94a/06, 94a/10, 94a/11, 95a/02, 95a/04, 95a/05, 95a/07, 95a/08, 95a/09, 96a/03, 96a/08, 96a/12, 96b/01, 96b/03, 97a/05, 97a/06, 97a/09, 97a/12, 97b/02, 98a/05, 98a/06, 98b/07, 98b/09, 99a/01, 99a/03, 99a/04, 99a/07, 99b/05, 99b/12, 99b/13, 100a/01, 100a/03, 100a/06, 100b/02, 100b/08, 101a/01, 101a/05, 101a/08, 102a/05, 102a/08, 102b/06, 103a/04, 103a/10, 103b/11, 104a/11, 104a/12, 104b/06, 104b/10, 105a/06, 105a/07, 105a/10, 105b/01, 105b/03, 105b/05, 105b/06, 105b/08, 105b/13, 106a/03, 106a/04, 106a/07, 106b/04, 106b/08, 106b/10, 106b/12, 107a/01, 107a/02, 107a/03, 107a/04, 107a/08, 107a/09, 107a/11, 107b/01, 107b/07, 107b/10, 107b/13, 108a/02, 108a/04, 108a/05, 108a/09, 108a/11, 108b/06, 108b/10, 108b/13, 109a/07, 109b/10, 110a/01, 111a/12, 111b/13, 112b/03, 112b/05, 113a/04, 113a/08, 113b/01, 113b/05, 113b/07, 113b/09, 114a/03, 114b/03, 115a/06, 115b/13, 116a/12, 116b/01, 116b/06, 118b/01, 118b/07, 118b/10, 118b/13, 119a/03, 119b/13, 120a/06, 121b/04, 125b/11, 126a/10, 126b/01, 126b/07, 127a/04, 128b/12, 129a/01, 129b/06, 129b/09, 130a/02, 130a/05, 130a/10, 130b/03, 130b/10, 130b/13, 131a/06, 131b/05, 131b/09, 132a/06, 132b/02, 134b/09, 135a/09, 135a/12, 135b/01, 135b/06, 136a/04, 136b/01, 136b/05, 137a/12, 137b/01, 137b/04

ş. (ferzend-i ḥażrat-ı şah-zāda) 101b/07

ş.+lar 32a/13, 32b/04, 32b/07, 32b/11, 32b/12, 33b/09, 34a/03, 34a/04, 34a/10, 34b/07, 34b/13, 36b/02, 57b/03, 58b/01, 71b/06, 71b/10, 73b/07, 75a/09, 76a/04, 76a/09, 78b/03, 78b/06, 78b/11, 79b/01, 79b/03, 79b/06, 79b/08, 80a/11, 80b/03, 80b/05, 80b/07, 80b/09, 80b/10, 80b/12, 127b/13

ş.+larım 71b/08

ş.+larnı 35a/03, 76a/06, 133a/13

ş.+larnıŋ 2a/04, 32b/06, 32b/13, 33a/04, 33b/05, 35b/08, 57a/02, 57a/11, 75b/01

[=331]

şah-zāde bkz. şah-zāda

ş.+ge 33a/11

ş.+lerge 32a/10, 34b/07, 36a/04, 57a/06, 79b/07, 81a/02

[=7]

şākırd < Far. *şāgird* Bir mektebe, bir medreseye veya bir hocaya devam edip ders okuyan kimse, öğrenci, talebe.

ş.+ları 118b/04

[=1]

Şām I İslâm dünyasının önemli tarihî şehirlerinden biri, günümüzde Suriye'nin başkenti.

Ş. 4a/06, 4b/05, 5a/11, 73a/01, 75b/03, 77a/01, 82b/06, 87a/01, 93b/13, 93b/13, 108b/10, 109b/01, 113a/10, 129b/13

Ş. birle turur 73b/03, 87a/01

Ş.+da 3b/11, 73a/02

Ş.+da érdiler 72b/13, 73a/03

Ş.+dın 4b/11, 81a/01, 81a/10, 89a/07, 91a/02, 105b/10, 111a/01

Ş.+ġa 13b/07, 14a/02, 18a/09, 56a/07, 72b/08, 73b/03, 74a/10, 77a/04, 81b/13, 85a/12, 111a/01, 119a/01, 119a/05

Ş.+nıŋ 18a/10, 68a/02, 68a/03, 81a/06, 81a/09

[=45]

şām II Ar. Akşam.

ş. (namāz-ı şām) 90b/12, 91a/05

ş.+ga (namāz-ı şāmġa) 92a/05

[=3]

Şam'ān Halep padişahının oğlu.

Ş. 94b/05, 94b/08

Ş. (Hāşim-i Şam'ān bile) 94b/05

Ş. +nıŋ (Hāşim-i Şam'ān'nıŋ) 94b/06

[=4]

Şāmī Şamlı.

Ş.+lardın 101b/10

[=1]

Şāmir Bir zamanlar Şam'a hükmeden padişah.

Ş. 3b/12

Ş.+niŋ 3b/12, 4a/04, 4a/06, 4b/11, 5b/03

[=6]

Şāmlıḳ Şamlı.

Ş.+lar 124a/11

Ş.+larnı 76a/05

[=2]

şarāb Ar. Meyve sularının ve özellikle üzüm suyunun belli usûllerde mayalandırılmasından elde edilen alkollü içki.

ş. 94a/01

ş. ı anṭahūr 84b/09

ş. ı anṭahūrdın 85a/04

[=3]

şarī'at Ar. Herkesin uyması için konan her çeşit kural, kanun, yasa, düzen ve nizam.

ş. ḥükm birle 77b/10

ş.+lerige 68b/07

[=2]

şarṭ Ar. Bir şeyin varlığının veya meydana gelebilmesinin kendisine bağlı olduğu şey, bir şeyin var olabilmesi için gerekli olan husus, koşul.

ş.+ım 78a/03

ş.+ıŋ 78a/03

ş. ḳıl- 29a/05, 55a/05, 55a/12

ş.+ları 26a/06

[=6]

şātū Merdiven.

ş.+dın 135b/08

ş.+ġa 135b/05

ş.+nuŋ 135b/09

[=3]

şavḳ Ar. Işık.

ş. 78b/09

ş.+ın 30a/09

[=2]

şāyad Far. Şart bildirir, eğer.

ş. 4a/02, 96a/02

[=2]

şaydā Far. Aşkının çokluğundan aklı başından gitmiş, kendini duygularının coşkunluğuna bırakmış (kimse), çılgın, divane, meczup.

ş. bol- 41b/12

[=1]

şayḫ Ar. Bir tarikata girip seyr ü sülukünü tamamladıktan sonra o tarikatın başı durumundaki en yüksek mertebeye çıkan bulunan ve kendisine derviş yetiştirme (irşat) izni verilen kimse; taliplere rehberlik edip onları tarikat usullerine göre irşat etmek ehliyetine sâhip kamil insan.

ş. (ḥażrat-ı şayḫ Muḥammed Ḥarīrī) 1b/11, 136a/11

[=2]

Şeddād Sahte cennet İrem'i yaptırmasıyla tanınan hükümdar.

Ş. 21a/11, 21b/07, 21b/13, 22a/01, 22a/03, 22a/04, 22a/06, 22a/10, 22a/12, 22b/05

Ş.+nıŋ 21b/03

Ş. turur 22b/01

[=12]

şef ʻ Ar. Çift.

ş. 138a/08

[=1]

şefḳat Ar. Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi.

ş.+ler 13a/01

[=1]

şeher < Far. *şehr* İnsanların toplu olarak yaşadığı yerleşim yerlerinden, idari ve mülkî bakımdan köy ve kasabadan sonra en büyük olanı; halkının büyük kısmı ticâret, sanâyi ve idâre işleriyle uğraşan, tarım alanı olmayan kalabalık yerleşim merkezi, kent.

ş. 41a/05, 119a/05, 122a/09, 129a/08

ş.+din 18b/07, 19a/12, 130b/08

ş.+ge 7a/09, 7a/11, 14b/12, 18b/08, 43a/09, 114a/01, 116a/11, 121b/02

ş.+i 39b/06

ş.+ige 9a/05, 122b/09, 129a/06

ş.+ini 121a/13

ş.+ni 90b/08, 91a/03, 115b/13, 117a/11, 119a/08, 122a/04, 122a/07, 122b/11, 128b/09, 129b/01

ş.+niŋ 23b/10

[=31]

şeher-be-şeher Far. Şehirden şehre.

ş. 93b/09, 113b/03

[=2]

şehīd Ar. Allah yolunda ve din uğrunda savaşırken ölen kimse.

ş. 104a/13

ş. bol- 1b/10, 99a/01, 99b/11, 103a/03, 108a/06, 118b/01, 119a/03, 137b/01, 137b/11

ş. ḳıl- 35a/09, 35a/10, 38a/02, 72a/07, 72b/10, 77a/13, 84a/09, 95a/02, 95a/08, 96a/08, 97a/02, 97a/04, 99a/06, 99b/05, 100b/13, 103b/09, 104b/03, 104b/09, 105b/01, 105b/03, 107a/01, 107a/04, 107b/02, 118b/08, 119b/05, 129b/07, 131b/05, 132b/03, 133a/11, 133b/12, 134a/02, 134a/10, 134b/09, 135a/12

ş. ḳıldur- 137b/03

[=45]

şehīdlig Şehit olma durumu.

ş. 35b/08, 136a/10

[=2]

Şehrbānū Hz. Hüseyin'in eşi.

Ş. 60b/05, 62a/03, 62a/05, 62a/08, 62a/10, 62a/12, 62b/01, 62b/03, 62b/06, 62b/07, 62b/09, 62b/10, 63a/08, 63a/12, 63b/03, 63b/06, 93a/04, 96a/09, 130b/05

Ş. birle 64b/06

Ş. érdi 60a/03, 83a/04

Ş.+ġa 63b/04, 63b/08

Ş.+nı 64a/13, 65a/03, 87a/07, 93a/02

Ş.+nuŋ 64a/07, 64b/11, 65a/09

[=31]

şekker Far. Şeker kamışı, şeker pancarı vb. bitkilerin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, çoğunlukla beyaz billurlar hâlinde, suda kolayca eriyen, ağızda tatlı bir lezzet bırakan, birleşiminde karbon oksijen ve hidrojen bulunan maddelere verilen ortak isim.

ş.+din 25b/02

[=1]

şemşīr Far. Kılıç.

ş. 97b/09

[=1]

şeref Ar. Bir kimseye gösterilen saygının dayandığı manevi yücelik, manevi ululuk, onur, haysiyet.

ş.+ler 130a/06

[=1]

şerefü'l-ayyām Ar. Günlerin şereflisi.

ş. künleri 2a/02

[=1]

şereflig Şerefli.

ş.+dür 97b/12

[=1]

şerīf Ar. Şerefli, kutsal, mübarek.

ş.+ni 29a/06

[=1]

şerm Far. Utanma.

ş. tut- 106a/04

[=1]

şermende Far. Utangaç, mahcup.

ş. bol- 45a/04

ş.+dür 13a/13

[=2]

şermendelig Utangaçlık.

ş.+din 52b/05

[=1]

şeş- Ayrılmak, çözmek, çözülmek.

ş.-ip 18a/11, 57b/11, 110a/11

[=3]

şıkāf < Far. *şikāf* Yarık, yırtık.

ş. ḳıl- 43a/03

[=1]

şıkār < Far. *şikār* Av.

ş.+ġa 4a/09, 49a/10

[=2]

şıkāyat < Ar. *şikāyet* Durumundan memnun olmayıp yakınma veya başına gelen bir dertten sızlanma.

ş. ḳıl- 70a/11, 83b/08, 84b/03

[=3]

Şibr Hz. Hüseyin'in kafasını bedeninden ayırmak suretiyle öldüren kişi.

Ş. i mel'ūn 92a/08, 107a/10, 107a/13, 107b/08, 107b/12, 108a/01, 128b/13

Ş. i mel'ūn-ı ḥarām-zāda 107b/06

ş. i mel'ūn-ı Ṭūs-ı Asḳalānī 90b/01

ş. i mel'ūnnı 107a/07, 110b/12, 111b/03

[=12]

şikest Far. Kırma, kırılma.

ş. 106b/02

[=1]

şikeste Far. Kırık, kırılmış.

ş. 53b/04

[=1]

şikestelig Kırıklık.

ş. 87a/04

ş. ḳıl- 43b/07

[=2]

şīr Far. Aslan.

ş. i (sarvar-ı şir-i yazdān) 101b/07

ş. i ġurrān dék 63a/08, 94b/09, 99a/08

ş. i ḫudā 123b/05

[=5]

şīr-merd Far. Aslan gibi cesur (erkek), şirdil.

ş. 91a/10

[=1]

şīşe Ar. İçine su ve her türlü sıvı madde konan, camdan çeşitli biçim ve büyüklükte, boyu enine göre çok daha uzun, ağız kısmı dar kap.

ş. 90a/05

ş.+deki 84a/11

ş.+ge 35b/07

ş.+ni 84a/12

[=4]

şöhret < Ar. *şuhret* Her yerde herkesçe tanınma, meşhurluk, ün, san, nam.

ş. i 'ālem 41b/10

[=1]

şu (Zamir) Şu.

ş.+lar 67a/03

ş.+larnıŋ 136b/02

ş.+nça 21a/02, 31b/10

ş.+nçelig 45b/04

ş.+nda 87b/03, 127b/01

ş.+nda érdi 116a/10

ş.+ndaġ 77b/09

ş.+ndaḳ 50a/06

ş.+ndın 2b/06, 64a/06, 132b/03

ş.+nı 65b/07, 109b/08

ş.+nıŋ 30b/11

ş.+nuŋ 49b/11, 50b/08

ş.+ŋa 51a/08, 51a/13, 74a/10

[=21]

şubu Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için kullanılır.

ş. 29b/04, 33a/09, 38a/09, 85b/04, 106b/11, 116b/02, 129a/03

ş. érdi 42a/01, 89b/03

ş. turur dép 90b/11

[=10]

Şul 1. (Zamir) Şu.

ş. 5b/05, 43b/12, 45a/11, 67b/01, 67b/10

ş. édi 33a/04

ş. érdi 23b/02

[=7]

2. (Sıfat) Şu.

ş. 4b/04, 5a/10, 5b/12, 7a/06, 9a/09, 9b/09, 15b/05, 17a/09, 17a/13, 17b/02, 18a/03, 18b/11, 19a/10, 20a/10, 20b/01, 21a/08, 22b/01, 23a/01, 23a/09, 23a/13, 23b/01, 23b/04, 23b/11, 24b/09, 34a/12, 38b/13, 40b/09, 44a/10, 45a/02, 45a/10, 46b/02, 51a/03, 56a/01, 56a/09, 58b/04, 62b/07, 69a/08, 73a/08, 79b/06, 80b/02, 83a/03, 85b/03, 86a/11, 89a/06, 90b/13, 91a/05, 91a/09, 104b/01, 109a/02, 110a/10, 114a/10, 131b/11, 133a/07, 137a/03

[=54]

Şu'lbe Ḫūş Bir sahabe.

Ş. 68b/12

[=1]

şūm Ar. Uğursuz, meşum, şom.

ş. 55b/04

ş. ı (Mervān-ı şūm-ı bed-beḫt) 86a/03

ş. ı (Yezīd-i şūm-ı rāfiḍī) 116b/07, 135b/13

ş. ı mel'ūn 97b/11

[=5]

şūra < Far. *şūre* Çorak, verimsiz (toprak).

ş.+lar 81b/11

[=1]

şūrış Far. Karışıklık, kargaşalık.

ş. 40b/10

ş.+lar 68a/01

[=2]

şük Hareketsiz, sessiz.

ş. turdı 74b/11

[=1]

şükr Ar. Verdiği nîmetler için Allah'a karşı duyulan minneti dile getirme.

ş.+esige 54a/01

ş.+ler 53a/09

[=2]

T

tā Far. Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yahut zamanı anlatırken söze mübalağa katar.

t. 20a/07, 38a/02, 54a/13, 55a/10, 59b/06, 61a/07, 72a/03, 94b/03, 111a/05, 126b/02, 131a/04

[=11]

ta‘accub Ar. Şaşma, hayret etme.

t.+ġa 112a/09

t.+ge ḳal- 8a/05, 55b/08

t.+ḳa ḳal- 2b/13

[=4]

ta‘ālā Ar. “Şânı yüce olsun” anlamında olup Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden sonra kullanılır.

t. (ḫudā-yı ta‘ālā) 6a/05, 17a/01, 23a/06, 36a/12, 36b/11, 36b/13, 47a/05, 49a/02, 69b/02, 75b/08, 83a/02, 84a/10, 85a/04, 86a/08, 91a/11, 92a/02, 93b/07, 96a/09, 97a/08, 97a/10, 104b/07, 108a/11, 110b/06, 110b/11, 114b/01, 114b/10, 115a/02, 121b/11, 129b/06, 134b/13

t. (taḳdīr-i ḫudā-yı ta‘ālā) 70b/05, 89b/01, 91a/09

t.+dın (ḫudā-yı ta‘ālādın) 6a/01, 22b/13, 38a/13, 39a/05, 116b/05, 126b/08

t.+ġa (ḫudā-yı ta‘ālā) 2a/11, 37a/10, 104a/03, 115b/04, 119a/09, 121b/12, 137a/09

t.+nı (ḫudā-yı ta‘ālā) 120b/06

t.+nıŋ (ḫudā-yı ta‘ālānıŋ) 29a/08, 36a/11, 37b/06, 59b/01, 75b/02, 85a/03, 87b/07, 120a/03, 122a/01, 130a/08, 135b/12, 135b/13

t.+nıŋ (teŋri ta‘ālānıŋ) 76b/12

[=60]

ṭa‘ām Ar. Yemek, aş.

ṭ. 17a/10, 30a/01, 47a/10, 74b/02, 74b/03, 74b/05, 117a/06, 132a/05

ṭ. (her ṭa‘ām) 12b/05

ṭ.+ġa 132a/07

ṭ.+ı 33b/13

ṭ.+ını 33b/13

ṭ.+ıŋız 74b/10

ṭ. keltür- 132a/03

ṭ.+lar 74b/08

ṭ.+larını 56b/09, 89b/07

ṭ.+larnı 56b/10

ṭ.+üçün 53b/10

[=19]

ṭa‘āmsız Yemeksiz, aşsız.

ṭ. 73b/03

[=1]

ṭā‘at Ar. İbadet, takva.

ṭ. 57a/08

ṭ.+ge 48b/02, 70a/07

[=3]

ṭā‘at-ḫāna Far. İbadethane.

ṭ.+ġa 88a/09

ṭ. turur dép 79a/02

tāb Far. İşlenecek bir maddedeki sıcaklık ve nemin yeterli ve kıvamında olması, tav; rast.

t. 98b/12

t.+ıġa 18b/11

[=2]

tabaḳ Ar. İçine yiyecek konan yayvan kap.

t. 10a/04, 26b/02, 50b/13, 51a/01, 134b/11

t. bile 116b/07

t.+ġa 116a/12, 130b/04

t.+nı 51b/08

[=9]

tābān Far. Parlak, ışıklı.

t. (māh-ı tābān) 63a/09

t. (māh-ı tābān dék) 101a/03

[=2]

tabassum < Ar. *tebessum* Gülümseme.

t. ḳıl- 42a/12, 77a/11

[=2]

ṭabīb Ar. Hekim, doktor.

ṭ. 55a/10, 65b/12, 136b/10, 136b/11, 136b/13, 137b/04, 137b/11

ṭ. ı tarsā 137a/08

ṭ.+lar 65b/12, 135a/01

ṭ.+nı 137b/11

[=11]

ta‘bīr Ar. (Rüya) Yorma, yorumlama.

t. 45b/08, 46a/07, 46a/12, 46b/03

t. ber- 15b/12

t.+ge 15b/13

t.+ı 15b/06

t.+nı 46a/01, 46a/02, 46b/13

[=10]

tābi‘ Ar. Birine veya bir şeye uyan, onun arkası sıra giden.

t. bol- 93b/12

[=1]

ṭabl Ar. Davul.

t. ı bāz-keşt 121a/04

ṭ.+nı 23b/02

[=2]

tābūt Ar. İçine ölü konan sandık.

t.+ġa 131a/01

[=1]

tāc-dār Far. Hükümdar, padişah.

t. 47b/02, 47b/03, 51a/01, 51a/02

[=4]

tācir Ar. Ticaretle uğraşan kimse, tüccar.

t. 37a/11, 40a/08, 40a/13, 41b/05, 43b/01

t.+ge 52a/09

t.+ni 43b/13

[=7]

tadbīr Ar. Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çare, önlem.

t. 83a/10

t.+ı (keḥṭlig tadbīrı üçün) 47a/01

t. ḳıl- 83a/10, 83a/12

[=4]

taf- bkz. tap-

t.-ar 78a/12

t.-ıp 51b/13, 52a/03, 86a/11

t.-madı 7a/12

t.-madım 74a/08

t.-may 79a/13, 94a/01

t.-sa 15a/05, 18a/08

t.-sam érdi 74a/08

t.-tı 70b/08

[=12]

ta’fīf Ar. Şikayetçi.

t. 2a/02

[=1]

tafṣīr Ar. Kur’an-ı Kerim’in açıklanmasına dair olan ilim.

t. (Ḳur’ān tafṣīr bilen) 136a/11

[=1]

tafşur- < *tapşur-* Ulaştırmak, vermek, teslim etmek.

t.-dı 10b/10, 11a/04

t.-dılar 84b/08

t.-dum 12a/10, 38a/10, 38a/11

[=6]

taġ Çevresindeki araziye göre büyük bir çıkıntı teşkil edecek şekilde yükselen toprak veya kaya kütlesi.

t. 8b/13, 9b/11, 10a/01

t.+da 9b/01, 9b/01

t.+ıda 20b/08, 31b/05

t.+ıda (Mīnā taġıda) 2a/09

t.+ḳa 9a/12

[=9]

taġayyur Ar. Değişme, başkalaşma.

t. 24b/10

t. bol- 29b/06

[=2]

Ṭāha Kuran'ın 20. Suresinin adı.

Ṭ. 29a/13, 30a/02, 30a/08

[=3]

taḥammul < Ar. *teḥammul* Zor şeylere dayanma gücü, ses çıkarmadan katlanma.

t. ḳıl- 75b/04

t. üçün 113b/05

[=2]

ṭahārat Ar. İslâm şerîatına göre, ibadetten önce vücûdu ve giyecekleri namaza engel olan kirlerden ve pisliklerden arındırmak şeklindeki temizlik.

ṭ. (ġasl-ı ṭaharat ḳıl-) 57a/01

ṭ. ḳıl- 92b/02, 121b/13

[=3]

Ṭāhir Hoca Kasım'ın kardeşi.

Ṭ. (Ḫoca Ṭāhir) 119b/06, 120a/02, 120a/05

[=3]

taḥḳīḳ Ar. Bir şeyin ne olduğunu, doğru olup olmadığını anlamak için yapılan araştırma, soruşturma.

t. 25a/07

[=1]

taḫt Far. Hükümdarların üzerine oturdukları koltuk.

t. 110b/02

t.+ġa 64b/12

t.+ı beḫt 129a/07

t.+ıġa 22b/05, 86a/13, 86b/03

t. ḳıl- 39a/08, 39a/08

t.+larını 64b/12

t.+nıŋ 39a/09, 64b/13

[=11]

taḫta Far. Kalınca ve uzun biçilmiş düz ağaç parçası.

t. 21a/07, 21a/11, 22b/01, 22b/02

[=4]

taḫu Tavuk.

t. 29b/12, 30a/04, 30a/05

t.+nı 30a/05, 30a/10, 30a/11

[=6]

ṭāḳ Far. Kubbe, kümbet.

ṭ.+ı 6a/08

[=1]

taḳ- Geçirmek, koymak, yerleştirmek.

t.-ıp 109a/13

[=1]

takabbur < Ar. *tekebbür* Kibirlenme, büyüklük satma.

t. ḳıl- 37a/12

[=1]

ṭāḳat Ar. Bir şeyi yapabilmek için gereken güç, kuvvet, derman.

ṭ. 77a/10, 138a/04

ṭ.+ım 47b/05

ṭ.+ımız yoḳ 75a/11

ṭ.+ın 101b/01

ṭ. ḳıl- 48a/11, 48a/12, 75a/10, 104a/06

ṭ. tut- 96a/01, 135b/04

[=11]

taḳāżā Ar. Serzeniş, azarlama, başa kakma.

t.+sı 84b/09

[=1]

taḳdīr Ar. Ezelde Cenab-ı Hakk'ın olmasını dilediği şeyler, her şey hakkında vermiş olduğu ezelî karar, alın yazısı, kader.

t.+i 130a/08

t.+i bile 5a/04

t. i ilāhīġa 55a/05

t. i ḫudā-yı ta'ālā 70b/05, 89a/13, 91a/08

t. i ilāhī 55b/03

[=7]

taḳṣīr Ar. Bir işte kusurlu davranma, eksik yapma, kusur etme, yapabilecekken yapmama.

t. ḳıl- 129b/13, 130a/02

t.+lar 41a/03

[=3]

ṭaleb Ar. İsteme, dileme, arzu etme.

ṭ. ḳıl- 80a/12

[=1]

talaş- Dalaşmak, kavga etmek, dövüşmek.

t.-a başladılar 3a/07

t.-ıp 3a/09

[=2]

ṭālıbu'l-'ılm Ar. İlim talibi.

ṭ.+larġa 81b/04

[=1]

talunay Dolunay.

t. 15b/04

t. dék 63b/07

[=2]

tam Bir binanın dış etkilerden korunması için yapılan en üstündeki örtü kısmı, çatı.

t. 135a/08

t.+ıġa 128b/13, 129a/03

t.+larıġa 44b/04

[=4]

tamām Ar. Bitmiş, tamamlanmış; olması gerektiği gibi, doğru.

t. 68a/10, 74a/13, 81a/09, 86b/13, 125a/03, 138a/13

t. bol- 6a/02, 18b/01

t. bolup érdi 6a/02

t. ı ʻālem-i ḫalḳ 107b/04

t. ḳıl- 12b/10, 40b/13, 57b/08, 59b/02, 66b/04, 80a/04, 85a/06, 86a/03

[=18]

tamāşā Far. Bakıp seyretme, zevkle, hayranlıkla seyretme, izleme.

t. 43a/08, 49a/05

t.+ga 41b/06, 113b/07

t. ḳıl- 39a/13, 75b/07

t. yı 38a/03

[=7]

tamuġ Cehennem.

t. 69b/08, 103b/10, 107b/03

t.+dın 60b/04

t.+ġa 107a/06, 115b/10, 124a/07

[=7]

tamuġluḳ Cehennemlik.

t.+nı 55b/07

[=1]

ṭaʻna Ar. Kınama, ayıplama, yerme, zemmetme.

ṭ. 15a/06, 44a/07, 94a/02

ṭ. ḳıl- 69b/11, 75a/01, 109a/10

ṭ.+larını 75a/02

ṭ.+sige 63b/01

[=8]

tancīda Far. Sıkıştırılmış, iç içe geçmiş.

t. 14a/11

[=1]

tanu- Tanımak, bilmek, hatırlamak, anlamak.

t.-maydur 20b/07

t.-r men 120b/06

t.-r mu siz 20b/06

[=3]

tanuḳ Tanık, şahit.

t. 55b/12

[=1]

taŋ Güneş doğmadan önceki alaca karanlık, fecir.

t. 20a/13, 23b/07, 52b/01, 91a/06, 91a/07, 111a/11, 111a/12, 112b/11, 112b/11

t.+ġa 103a/11

[=10]

taŋ- Sarmak, bağlamak, yük bağlamak.

t.-ıp 79b/12, 80a/10

t.-maġlıḳ 79b/13

[=3]

taŋla Sabahleyin, ertesi gün, yarın.

t. 11b/11, 34a/05, 34a/10, 38a/03, 75b/02, 75b/05, 75b/07, 88a/06, 103b/08, 115a/11

[=10]

taŋlası Sabahleyin.

t. 93a/07, 95a/02, 96b/01, 121b/05, 122a/05

t.+ġa 35a/07, 74a/11, 82a/11, 92a/08

[=9]

Taŋrı Allah, yaradan.

T. 30b/04

T.+ŋ 30b/05

[=2]

tap- Bulmak, kaybolanı bulmak.

t.-almadılar 9b/12

t.-ar 3b/07

t.-ar men 100a/06

t.-ar siz dép 100a/07

t.-ay 82b/07

t.-ġumız 96b/09

t.-ıp 17b/08, 43b/10, 44b/05

t.-ıpdur 24b/10

t.-madı 66b/13

t.-masam 7a/10

t.-may 74b/07, 86a/13, 124b/05

t.-mayın 100a/10

t.-sam 7a/10, 102a/07

t.-tı 40b/08, 106b/02

t.-tılar 119a/05

t.-tıŋ 14b/04

t.-tuk dép 114a/08

[=23]

tapança Tokat.

t. 111a/09

[=1]

tapın- İbadet etmek.

t.-adur 28b/01

t.-dı 31b/02

[=2]

tār Far. İp, iplik.

t. ı mūynı 61b/02

[=1]

tara- Tarakla tellerini birbirinden ayırmak, karışıklığını gidermek.

t.-dılar 57a/02

t.-dım 57a/11, 57a/12

t.-ġay dép érdiler 57a/04

t.-ġuçı 57a/13

[=5]

ṭarab Ar. Sevinmekten gelen coşkunluk, sevinç ve şenlik.

ṭ. ḳıl- 25a/02

[=1]

tarat- Taramak işini başkasına yaptırmak.

t.-ıp éken 35a/05

[=1]

tarbıyat < Ar. *terbiyet* İstenilen şekilde yetişmesini sağlamak için bir kimseye gerekli bilgi ve nitelikleri kazandırma, eğitme.

t. ḳıl- 12a/04, 12a/06

[=2]

ta'rīf Ar. Bir şey veya kavramı, ne olduğunu ve ne olmadığını gösterecek şekilde temel unsurlarını, özelliklerini belirterek eksiksiz olarak tanıtma, tanımlama.

t. ḳıl- 115b/06

t. birle 50a/13

[=2]

tārīḫ Ar. Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

t.+da 16b/08

t.+nı 1b/12

[=2]

tarkaş- Ayrılmak, dağılmak, saçılmak.

t.-ıp 31a/11

[=1]

tarmaḳ Kol, budak, dal.

t.+da 127a/03

[=1]

tarsā Far. Hristiyan.

t. 112a/05, 112a/09, 112a/11, 112b/02, 112b/12, 113a/02, 113a/05, 113a/11, 113b/01

t. (ṭabīb-ı tarsā) 137a/08

t.+lar 34a/06

t.+larnıŋ 111b/07, 111b/12, 111b/12, 112a/01, 120b/09

[=16]

tart Dağınık, perişan, karışık.

t. 44b/05

[=1]

tart- Çekmek, çizmek, çekmek, asılmak; can çekişmek; çağırtmak, getirmek; ah çekmek, inlemek, darlanmak.

t.-adur 127b/08

t.-almasmız 101b/02

t.-ıŋlar 23a/01, 93b/03

t.-ıp 39b/02, 39b/08, 43a/04, 48a/07, 52b/11, 57b/04, 73a/09, 73b/06, 85b/09, 86a/09, 87a/04, 90b/03, 94b/09, 98a/13, 105a/11, 107a/07, 121a/12, 121b/04, 129a/03, 133a/07, 137a/05

t.-maḳ 76a/01

t.-sunlar 61b/06

t.-tılar 16a/10, 18a/01, 23a/02, 61b/09, 90b/11

t.-tıŋ dép 109b/07

t.-tıŋız 103b/07

t.-tıŋız dép 110a/06

[=35]

tartıġlıġ bkz. tartıġlıḳ

t. 79b/12

[=1]

tartıġlıḳ Hediyelik.

t. 80a/08, 128b/13

t. érdi 49b/01

[=3]

taṣarruf Ar. Bir şeye sahip olma ve sahip olduğu şeyi istediği gibi kullanma yetkisi.

t.+ıda 81a/09

t.+larıda 72b/07, 85b/02, 115b/13

[=4]

tasbıḥ Ar. Allah'ı takdis ve tenzih etme, Hakk'ın her türlü kusurdan ve noksandan uzak olduğunu dile getirme.

t.+ġa 39a/09

[=1]

taslīm Ar. Emaneti yerine verme.

t. (cān-be-ḥaḳḳ taslīm kıl-) 54b/02, 59b/03, 66a/02, 66b/04, 80a/04, 85a/06, 86a/04, 111b/05

t. ḳıl- 85b/04

[=9]

taş Yeryüzünün sertleşmiş ve katılaşmış tabakalarında bulunan, içindeki maden, tuz ve oksitlere göre değişik renkte ve değişik birleşimdeki çok sert cisim.

t. 2a/12, 31a/12, 39a/07, 93b/03, 94a/09, 96a/06, 104b/01, 104b/04, 107b/09, 110a/02, 122a/03

t. bol- 96a/13

t.+dın 96b/01

t.+larıdın 108a/09

t.+nı 39a/07, 39a/08

t.+nıŋ 47b/07

[=17]

taşḳar bkz. taşḳarı

t.+ḳı 45a/01

[=1]

taşḳarı Dışarı.

t. 28a/12, 56a/04, 129a/06, 132a/09

[=4]

taşla- Atmak, fırlatmak; dışarı gitmek def etmek.

t.-dı 38b/06, 97a/02, 133b/08, 134a/09, 138a/06, 138a/07

t.-dılar 23b/13, 48a/08, 101b/12

t.-ġaylar 53b/03

t.-madı 138a/12

t.-ŋlar dép 134b/07

t.-p 40b/03, 48b/08, 79a/11, 80b/09, 106a/12

[=17]

tat- Duymak, hissetmek.

t.-tıŋız 112b/09

[=1]

Tatar Tataristan, Kırım, Kuzey Kafkasya ve Sibirya'da yaşayan Türk soyundan halk.

T. 122b/11

[=1]

tavaccuh < Ar. *teveccüh* Bir tarafa doğru yönelme, doğrulma.

t. ḳıl- 36a/10, 95a/09

[=2]

ṭavāf Ar. Kutsal sayıp etrafını dolaşma, ziyaret etme.

ṭ. ḳıl- 120b/11

[=1]

tavaḳḳuf Ar. Bekleme, durma.

t. ḳıl- 89b/11

[=1]

tavakkul < Ar. *tevekkül* Her türlü gerekli sebebe baş vurduktan sonra kadere razı olup sonucu Allah'tan bekleme, işlerini Allah'a bırakma, yeis ve kederden kurtulma, Allah'a güvenme.

t. ḳıl- 92a/04, 121b/12

t.+nı 119a/09

[=3]

tavāżu' Ar. Alçak gönüllülük, kibirli olmama, gösterişsiz olma.

t. birle 49a/13

t.+nı 37b/11

[=2]

tavba Ar. İşlediği bir hatadan, suç veya günahtan pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme.

t. ḳıl- 88b/05

[=1]

tavfıḳ Ar. Uygun duruma getirme, uydurma.

t. 2a/01

t. bol- 134b/04

t. ḳıl- 113a/06

[=3]

Ṭavf ibn Ken'ān Bazı sahabelerle birlikte elçilik görevinde bulunan sahabe.

Ṭ.+nı 73b/09

[=1]

Ṭavf ibn Kināne Yezid'e biat etmeyen sahabelerdendir.

Ṭ. 85b/06

Ṭ.+ge 85b/07, 86a/06

Ṭ.+ni 85b/11, 86b/01

[=5]

tavḥīd Ar. "La ilâhe illallah" sözünü söyleme, zikretme.

t. oḳu- 115b/04

[=1]

tavrīt-ḫān Far. Tevrat okuyan.

t. érdi 19a/06

[=1]

tavuş Ayak sesi.

t.+ı 127a/08, 132a/08

[=2]

tayaḳ Dayak, değnek, sopa.

t. 14b/11, 110b/04

t. birle 76a/01, 110b/13, 111a/08

t.+larını 75b/11

t.+nı 75b/13

[=7]

ta‘yīn Ar. Belli etme, ayırarak belirleme, belirli duruma getirme.

t. 24a/04

t. ḳıl- 131a/03

[=2]

Ṭaymūs Şāh Mağrip bölgesine bir zamanlar hükmetmiş padişah.

Ṭ. 41b/09, 42b/07

Ṭ.+nıŋ 42b/05

[=3]

ṭayyār Ar. Uçan, uçucu.

ṭ. 96b/06

ṭ. bol- 21b/06

ṭ. ḳıl- 42b/09

ṭ. ḳıldur- 14a/13

[=4]

tāza Far. Taze, ilk ve yeni durumunu koruyan, bayatlamamış, bozulmamış olan.

t. ḳıl- 130b/11

[=1]

tażarru‘ Ar. Yalvarma, yakarma.

t. ḳıl- 15a/07

[=1]

ta‘ẓīm Ar. Yüceltme.

t. bol- 68b/07

t. ḳıl- 28a/11, 37b/13, 91a/01

[=4]

ta‘ziyet Ar. Baş sağlığı dileme.

t. 57b/11, 58a/08, 81a/02, 119a/04

t. ḳıl- 60a/06

t.+lerige 109b/11

t.+lerini 113a/08, 113b/02, 115a/06, 118b/13, 126a/11, 130b/10

[12]

teberrük Ar. Uğur sayma, mübarek sayma.

t. dép 120b/11

[=1]

tafāvut Ar. Birbirinden farklı olma.

t. ḳıl- 67b/04

[=1]

tefekkür Ar. Düşünme.

t.+ġa 73a/13, 83b/04

[=2]

teg- I Aralık kalmayacak kadar yaklaşıp dokunmak, temas etmek; erişmek, isabet etmek; varmak, ulaşmak, bir yere veya birine vasıl olmak.

t.-di 61b/04, 68b/02, 97a/01, 98b/13, 106b/04, 106b/13

t.-di érse 9a/09

t.-di mü dép 61b/03

t.-er érdi 128a/06

t.-erde 67a/05

t.-er men 26a/11

t.-er mü sén 26a/11

t.-ip 94b/07, 106a/09, 135b/09

t.-medi 16b/05, 72a/11

t.-medik 25b/09

t.-meseŋizler 91a/04

t.-mesün 50b/10

t.-meydür 77b/10

t.-se 33a/05, 86a/08

t.-sün dép 69b/11

[=24]

teg- II Karşılığında yapılan, katlanılan veya göze alınan şeye layık olmak, o değerde bulunmak.

t.-er 72b/12

t.-mes dép 72b/12

[=2]

tegre Çevre, etraf.

t.+side 2b/04, 4a/05, 11a/08

[=3]

tegrü Doğru, kadar.

t. (ḳıyāmatġa tegrü) 111a/05,126b/03, 131a/04

[=3]

tegürmen Değirmen.

t. 132b/05

t. ét- 65b/06

t.+niŋ 131a/10, 131a/12, 131b/06

[=5]

tegürmençi Değirmenci.

t. 65b/02

[=1]

tekbīr Ar. İslâm dîninde Allah'ın büyüklüğünü belirtmek için söylenen "Allahu ekber" sözü.

t. 106a/13

t. (du'ā tekbīr ḳıl-) 51b/10

t. (du'ā ve tekbīr ḳıl-) 18a/01

t. ayt- 98a/13, 122b/04

[=5]

telḳīn Ar. Bir kimseye bir fikri aşılama, aşılayıp zihnine sokma, öğretme.

t. ḳıl- 31a/03

[=1]

temmet Ar. "Bitti, tamam oldu" anlamında kitapların ve yazıların sonuna yazılan kelime.

t. 138a/13

[=1]

temür Demir.

t. 90a/13, 127a/03

t. birle 75b/13

t.+ini 23a/01, 23a/02

t.+ni 18b/11

[=6]

temürçi Demirci.

t. 18b/11, 18b/13, 19a/02, 19a/04, 19a/06

t.+niŋ 18b/12

[=6]

ten Far. Vücut, beden.

t. 25a/11, 97a/04

t. (can ten birle) 24a/08, 104a/07

t. (can ten ḳıl-) 25a/07

t.+i 115b/09

t.+i (can teni birle) 60b/03

t.+im 111a/03

t.+lerdin 134a/11

t.+leri 20b/04

t.+leridin 108a/05, 129a/02

t.+lerige 131a/01

t.+lerini 133a/12, 133b/12, 134a/11

[=16]

teneḫḫī Ar. Bir tarafa çekilme.

t. 39b/01, 51a/11, 56b/05, 81b/08, 83a/09, 87a/04, 105b/07, 123a/04

[=8]

tennūr Ar. Fırın, ocak, tandır.

t.+ġa 30a/10, 30b/04

t.+nı 30b/06

[=3]

tensiz Vücudu olmayan.

t. 113a/01

[=1]

teŋ Denk, eşit.

t. 9b/05

t. bol- 49a/01, 49a/09, 106a/08, 124a/02, 124a/11, 128a/04, 138a/01

t.+di 44a/02

[=9]

teŋe Para, altın para, Buhara sikkesi.

t. 29a/01

[=1]

teŋiz Deniz.

t.+niŋ 54b/01

[=1]

teŋri Tanrı.

t. 97b/07

t. farmānı bilen 69b/01

t.+ge 120b/07

t.+mge 92a/04

t.+niŋ 114b/12

t. ta‘ālānıŋ 76b/12

[=6]

tepre- Hareket etmek, kımıldanmak.

t.-diler 119a/01

t.-r 14b/07, 14b/10, 15a/13

[=4]

tepret- Hareket ettirmek, kımıldatmak.

t.-gen 98a/09

t.-ip érdim 33a/01

[=2]

tercüme Ar. Bir metin veya sözü bir dilden başka bir dile çevirme, çeviri.

t. ḳıl- 1b/12

[=1]

ṭeref < Ar. *ṭaraf* Ön, arka, sağ, sol, üst ve alt yanlardan her biri, cihet, yön.

ṭ.+din 17a/08, 90b/08, 96b/02, 99a/11, 105a/07, 119a/10

ṭ.+ge 18b/10, 80a/03

ṭ.+ge (her ṭerefge) 32a/03, 66b/12, 75a/04, 89a/11

ṭ.+idin 79b/11, 80a/09, 90b/12, 91b/08, 122a/05, 123a/12, 125a/01, 125a/10, 125a/12, 135b/06

ṭ.+ige 9b/11, 18b/10, 80a/10, 93b/11, 108b/10, 109b/01, 113a/10

ṭ.+leridin 96b/03, 99a/08

ṭ.+lerige 55b/10

[=32]

teş- Deşmek.

t.-ip 72a/04

[=1]

teşnelig Suya ihtiyaç duyma durumu.

t. 79a/08

[=1]

teşvīş Ar. Karıştırma, karma karışık etme.

t. 58a/12

t. turur 91a/02

[=2]

teşvīşlig Karışık olma durumu.

t.+ge 56a/05

[=1]

teyemmüm Ar. Suyun bulunmadığı veya kullanılmasının mümkün olmadığı durumlarda toprak, kum vb. ile kolları ve yüzü meshetmek suretiyle abdest alma.

t. ḳıl- 108a/01

[=1]

tég- bkz. teg-

t.-er 73a/06, 73a/12

t.-er dép 74a/04, 73a/07

t.-er érdi 74a/09

t.-er mü sén 25b/10

t.-mes 74a/04

t.-mes dép 73a/12

[=8]

téve Deve.

t. 9b/02, 15b/02, 15b/03, 19b/13, 20a/01, 20a/02, 20a/10, 28b/13, 40b/07, 42b/09, 49a/11, 69b/04, 79b/12, 80a/09, 104a/10

t. (ḳaṭar téve birle) 53a/11

t.+de 61a/13

t.+de érdi 61a/13

t.+din 40b/03, 69b/04

t.+ge 8a/01, 14b/11, 14b/13, 20a/04, 40b/01, 79b/12, 79b/13, 80a/10, 130b/08, 131a/01

t.+lerge 108b/09

t.+lerini 9a/03, 17a/11

t.+ni 20a/02, 20a/03, 80a/10

t.+niŋ 20a/02, 20b/02, 22b/12

t.+ŋ 8a/06

t.+si 7a/04, 7b/12, 8a/01, 8a/03, 8a/08, 19b/06, 20a/12

t.+sidin 8a/03

t.+sige 8a/09

[=49]

tīġ Far. Kılıç.

t. 76a/01, 78b/03, 78b/04

[=3]

tırnaḳ İnsan ve omurgalı hayvanlarda parmak uçlarının üst kısmını örten boynuzsu tabaka.

t.+ımız 134b/01

[=1]

tik Bulunduğu yere göre insanın ayakta durma biçimine benzer şekilde dosdoğru vaziyette duran, bir tarafa doğru eğikliği olmayan.

t. 13a/08

[=1]

tik- I (Bir şeyi) İğne iplikle kumaş, deri vb. şeyler üzerine tutturmak veya kumaş, deri vb. şeylerin parçalarını, sökük, yırtık yerlerini birbirine eklemek.

t.-diler 65b/11

t.-gen 66a/01

[=2]

tik- II Çadır için kurmak, inşa etmek.

t.-ip 4a/05

t.-tiler 91a/09

[=2]

tikil- Ayakta durmak, dinelmek.

t.-ip 53b/07

[=1]

til Düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan faydalanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş sistem, lisan.

t. (faṣīḥ til birle) 8b/11

t.+i (‘Arab tili birle) 1b/11

t.+i (ḳuş tili dék) 40a/02

t.+iġa (ḥāl-ı tiliġa kel-) 45b/01

t.+ini 111b/04

t.+iŋizdin 88b/07

[=6]

tile- Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temenni etmek, niyaz etmek.

t.-di 47b/06, 69a/12

t.-diler 70a/11

t.-li dép 95a/01

t.-mesün 93a/11

t.-p 46b/10, 100b/03

t.-r 6a/01, 38b/07

t.-rdür men 33b/08

t.-r sén (ne dad tiler sén) 21b/11

t.-r sizler dép 70a/12

t.-ydür 18a/06

t.-ydürler dép 61a/11

t.-ydür men 69b/01

t.-ydürmiz 38a/03, 70a/13

[=17]

tilek Olması istenen şey, istek, arzu, talep, rica, temenni.

t.+iŋni 14b/04

[=1]

tilim Fazla, çok.

t. 2b/07, 5a/11, 11a/02

[=3]

tindür- Dinmesini sağlamak, sona erdirmek, teskin etmek.

t.-diler 116a/02

[=1]

tīr-bārān Far. Ok yağmuru.

t. ḳıl- 95a/01, 96a/07, 96b/13, 98b/12, 99b/05, 100b/13, 103a/01, 106b/03, 106b/03, 122a/09

[=10]

tire- Dayamak, yaslanmak.

t.-p 127a/03

[=1]

tirig Diri, sağ.

t. 54a/01, 71b/10, 72a/03, 115a/04, 119a/08

t. bol- 16a/05, 16b/11

t. tut- 134b/06

[=8]

tiriglig Dirilik.

t. 95a/11, 104a/06

t.+idin 137b/12

t. ḳıl- 134b/10

t. turur 104a/11

[=5]

tiril- Canlanmak, hayat kazanmak, yaşar duruma gelmek.

t.-geyler 73b/03

t.-ipdür 127b/11

t.-mesler dép 130a/12

[=3]

tiş Diş, üst ve alt çene kemikleri üzerinde karşılıklı sıralanmış olan ve ağza alınan şeyleri koparıp çiğnemeye yarayan sert, beyazımtırak parçalardan her biri.

t.+lerini 84a/09

[=1]

tişi Canlıların üreme bakımından ayrıldığı iki cinsten, erkeği tarafından döllenecek ve neslini üretecek biçimde yaratılmış olanı, erkeğin karşıt cinsi.

t.+si 19b/06

[=1]

titre- Hızlı hızlı hareketlerle sürekli kımıldamak.

t.-di 108a/08

t.-p 78b/09

t.-y 22a/06

[=3]

tiz Diz, bacakta uylukla baldırın birleştiği oynak kısım.

t. 60a/12

t.+im 112b/08

t.+leriġa 75b/01

[=3]

tofraḳ Yer kabuğunun, üzerini kaplayan çürümüş organik maddelerden ve kütle kırıntılarından oluşan canlıların yaşamasına elverişli kısmı.

t. 31a/12, 35b/06, 35b/08, 41a/09, 72a/08, 72a/10, 84a/13, 90a/05, 93b/03, 94a/10, 96a/07, 107b/09

t.+dın 122b/03

t.+ları 54a/13

t.+nı 35b/07, 35b/10, 84a/12, 90a/05, 103a/08

[=19]

toġra Doğru.

t.+dın 99b/09

[=1]

toġra- Doğramak, parçalara ayırmak.

t.-ġandın 44a/12

[=1]

toḫta- Dinlenmek, saklanmak, durmak.

t.-ŋ siz 101a/09

[=1]

toḳ Yemek yeme isteği ve ihtiyacı duymayan, yemek yemiş olan kimse, aç karşıtı.

t. bol- 137a/01, 137a/02

[=2]

toḳınış Saldırı.

t.+da 97b/10

[=1]

toḳluḳ Tok olma durumu.

t.+ı 73b/02, 87a/01

[=2]

toḳuz Sekizden sonra, ondan önce gelen sayının adı.

t. 3b/01, 6a/02, 6b/11, 11b/01, 65a/09, 95a/08, 127a/08

t.+ı 101a/01

[=8]

tol- Dolmak.

t.-dı 124b/07

[=1]

tola Dolu, doldurulmuş.

t. 63a/13, 64b/06, 67a/07, 67a/11, 71b/03, 72b/02, 81a/07, 82b/13, 83a/03, 86b/11, 86b/13, 87a/13, 87b/01, 105a/04, 122b/04, 12a/04, 137a/01, 137a/02

t.+raḳı 72b/13

t.+dur 120b/09

[=20]

tolan- Toplanmak.

t.-ıp 109b/05

[=1]

tolanay bkz tolunay

t.+dék 131a/13

[=1]

toldur- (Boş bir şeyi) Dolu hale getirmek, dolmasını sağlamak, imla etmek.

t.-up 26b/07

[=1]

tolunay Dolunay.

t. dék 63a/07

[=1]

ton Elbise, giysi.

t. 34a/07, 34b/13, 35a/08, 35a/09, 60a/12, 127b/09

t.+ığa 26a/01, 26a/06

t.+ıŋızġa 26a/13

t.+lar 13a/02

t.+ları 34a/06

t.+larını 10b/02, 23b/06, 57a/02, 57a/13

t.+larıŋızını 57a/04

t.+nı 26b/01

t.+umız 34a/11

t.+umnı 19a/02

t.+uŋız 18b/13

[=20]

tona- Çıplak hale getirmek.

t.-madı 125b/09

t.-mas mu sén 125b/10

[=2]

toŋuz Domuz.

t. 97b/08, 97b/13, 97b/13

t. bol- 109a/05

[=4]

torlan- Toplanmak.

t.-ıp 110a/11

t.-ıp édi 103a/13

[=2]

toy Düğün, şölen, eğlence.

t. 4b/09, 26a/07, 26b/03, 43a/08, 49a/05

t.+ġa 26b/11

t. ḳıl- 82b/12

t.+ları 26b/04

[=8]

toy- Açlık duygusu gidinceye kadar yemek, tok hale gelmek.

t.-ġunça 7b/12

t.-madı dép 124a/12

[=2]

tök- (Sıvı veya tane halindeki şeyleri) Bulundukları yerden başka bir kaba veya yere boşaltmak; düşürüp ziyan etmek, dökülmesine engel olamamak.

t.-er érdi 43a/09, 114b/11

t.-mek 38b/11

t.-ti 94a/08

t.-üŋler dép 94a/04, 94a/08

[=6]

tökül- (Kan için) Akıtılmak; hastalıktan kurtulmak.

t.-di 8a/02, 9a/09, 20a/04, 31a/07, 69a/08

t.-ür 90b/11

[=6]

töpe Tepe.

t.+ge 78a/01

[=1]

töpi bkz. töpe

t.+ge 10a/01

[=1]

törlüg Türlü, çeşitli.

t. 25a/10, 138a/03

[=2]

tört Üçten sonra, beşten önce gelen sayının adı.

t. 14b/01, 14b/02, 14b/03, 15b/04, 19b/01, 19b/02, 19b/03, 21a/13, 22a/07, 42b/09, 45b/07, 46b/09, 58b/01, 67a/10, 81a/04, 93b/08, 94b/07, 95a/07, 102a/03, 102b/04, 103b/09, 107b/02, 108a/10, 110b/12, 111b/03, 115a/12, 122a/13

[=27]

törtünçi Dört sayısının sıra sıfatı, sırada yeri üçüncüden sonra, beşinciden önce olan.

t. 18b/02

[=1]

töşek Yatak.

t.+in 11a/13

[=1]

töşen- Serilmek, yayılmak.

t.-ip 11a/13

[=1]

tūbān Far. Parlak.

t.+ı 109a/05

[=1]

tūde Far. Yığın, küme.

t. 72a/08

[=1]

ṭūfān Ar. Nuh peygamber zamanında dünyayı kaplayacak şekilde yağan çok şiddetli yağmur.

t. 97a/08

[=1]

tuġ Hükümdarlara, rütbelerine göre paşalara verilen, ucuna altın yaldızlı bir top ve gümüş bir hilal geçirilmiş olan, topun altından eski Türkler'de yak denen hayvanın, Osmanlılar'da

ise at kuyruğu kıllarının sarktığı bir sırıktan ibaret saltanat, şan ve şöhret alameti.

t. 121a/06, 122a/05, 122a/12, 122a/12, 122a/13, 122b/07, 122b/13, 125a/01, 125a/10, 125a/12, 126a/08

t.+ığa 121a/01

t.+nı 102a/06

[=13]

tuġ- Doğmak.

t.-dı 55b/03

t.-up 6b/04, 30b/01

t.-up érdi 7b/06

t.-updur 21a/10

[=5]

tuġul- Doğmak, dünyaya gelmek.

t.-dı 2b/12, 5b/04

[=2]

tuḳ- bkz. tuġ-

t.-ġan 16a/01

t.-ḳan 6a/09

t.-ḳan érdi 83a/06

t.-ḳandur 96b/06

t.-ḳanınıŋ 99b/01

[=5]

tur- 1. Durmak, hareketsiz kalmak; ayakta beklemek, dikilmek; bir yerde olmak, bir yerde bulunmak; emrinde veya yanında bulunmaya devam etmek; bir noktada kalmak, karar kılmak; yaşamak; oturmak, kalmak, ikamet etmek; başlamak; şu veya bu durumda bulunmak, belli bir durumda olmak; beklemek; var olmakta devam etmek, varlığını sürdürmek.

t.-(!) 64a/03

t.-adur 112a/09

t.-adurlar 71b/08

t.-adur men 75b/08

t.-alı 115a/13

t.-ar 4a/08

t.-dı 109a/09, 123b/13

t.-dılar 48a/10, 49a/13, 58b/05, 58b/13, 59a/02, 67b/10, 71a/09, 99a/04, 121b/13, 125b/07

t.-ġalı 89a/12

t.-ġan 86a/05

t.-ġan bile 87a/04

t.-ġum 98b/08

t.-ġıl 85b/10

t.-maŋlar 80a/01

t.-sa 59a/05

t.-sam 78b/09

t.-sun 10b/11

t.-uŋ 18b/13

t.-uŋ dép 86b/07

t.-up 32b/12, 44b/05, 99b/09, 105b/06, 106b/09, 109b/09, 114a/02, 120b/02

t.-up édiler 78b/13, 110a/06

t.-ur érdi 7b/02

[=41]

2. İsimleri yüklem yapar.

t.-ur 1b/11, 2b/06, 2b/09, 2b/11, 4b/03, 9a/04, 11a/11, 12a/13, 13a/06, 13b/04, 13b/04, 13b/05, 13b/07, 17b/05, 19a/10, 22b/02, 23a/13, 26a/13, 27b/08, 28a/10, 29a/08, 31a/11, 36b/06, 37a/13, 37b/07, 38a/13, 40a/05, 42a/02, 43b/12, 44a/13, 45a/13, 45b/02, 46b/03, 53a/08, 53a/09, 55a/04, 61a/05, 61b/01, 62a/01, 62a/02, 62a/06, 62a/07, 62a/08, 62a/11, 62b/02, 62b/02, 62b/03, 62b/06, 62b/06, 62b/09, 62b/10, 63a/09, 63b/03, 63b/04, 64a/05, 65b/03, 66b/09, 70a/06, 70a/08, 81b/09, 82b/03, 82b/04, 82b/06, 82b/07, 84a/13, 85b/06, 85b/12, 85b/12, 85b/13, 86a/01, 86a/07, 86a/12, 87a/01, 87b/07, 87b/09, 88a/03, 89a/11, 89a/13, 90a/02, 90b/10, 91a/01, 91a/02, 91a/02, 91a/03, 91a/13, 91b/05, 92a/01, 92a/02, 92a/03, 94a/13, 94b/01, 94b/03, 95a/07, 95a/07, 95a/11, 96a/06, 96a/06, 96a/10, 98a/02, 98a/07, 98a/10, 101b/09, 103b/11, 104a/02, 104a/06, 104a/12, 104b/08, 105a/13, 105b/11, 107b/03, 109b/09, 112a/08, 114a/07, 114b/09, 116a/08, 117a/03, 118b/10, 120b/03, 123a/06, 123b/05, 123b/06, 129b/11, 133a/02, 133a/03, 136a/04

t.-ur (ḥarām turur) 33b/13

t.-ur (İblīs-i La‘īn turur) 33b/13

t.-ur (şubu turur dép) 90b/11

t.-ur (ṭā‘at-ḫāna turur dép) 79a/02

t.-ur dép 109b/13

t.-ur men 5b/13

t.-urlar 27b/08, 62a/01, 62a/02, 62a/06, 62a/07, 62a/11, 63a/12, 63b/09, 81b/09, 82b/08, 98b/06, 109b/10, 109b/11, 110a/01, 129b/13, 134a/07

t.-urlar dép 54b/12

t.-ur men 19a/06, 22a/04, 25a/11, 34a/11, 42a/12, 56b/12, 63a/13, 82a/13, 85a/11, 91a/13, 95a/07, 99a/10, 101b/08, 113a/05, 120b/05, 123b/01, 124b/10, 134a/08, 135a/02, 135a/03

t.-urmız 71a/01, 78a/08, 84b/10, 95a/05, 100b/07, 104a/07, 106b/11

t.-ur mu 85a/10

t.-ursiz 28a/05, 82b/04

t.-ursiz dép 91a/12

[=80]

3. Fiillerin birleşik çekimini yapar.

-ıp turur 37b/11, 37b/13, 38a/04, 74b/02, 91a/08, 93a/12, 100a/05, 123a/05

[=8]

4. -p zarf-fiil eki ile süreklilik işlevinde birleşik fiiller oluşturur.

t.-dı 6b/13, 69b/05, 79b/01, 91a/01, 98a/13, 98b/04, 102a/04, 130a/06

t.-dum 88b/12

t.-ġıl 85b/09

[=10]

Turġan bkz. Turgan Türk

t. 119b/07, 120a/09, 120a/10, 120a/12, 120b/01, 121a/04, 121a/11, 123b/04, 123b/08, 123b/11, 124a/01, 124a/03, 124a/08, 124a/10, 124b/08, 124b/11

t.+ġa 121a/07, 123b/03, 124a/05, 124a/07

t.+nı 120a/02, 120a/03

t.+nıŋ 119b/10, 124a/10

[=24]

Turgan Türk Kerbela Olayı'nda Hz. Hüseyin safında savaşmış kişi.

t. 119b/06, 119b/08, 119b/11, 120a/07, 120b/13, 121a/09, 128a/05

t.+ge 122b/13

t.+ni 120a/01, 121a/05

[=10]

turġuz- Durdurmak.

t.-up 137a/05

[=1]

tus- Yolunu kesmek, engellemek.

t.-tı 94b/13

t.-uŋlar 94b/12

t.-up 65b/05, 65b/09, 71b/07, 91a/03

[=6]

tut- Tutmak, elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak; alıkoymak; oyalamak, bekletmek; saymak.

t.-a 138a/04

t.-a almadı 29b/05

t.-a almadıŋ 29b/08

t.-a almaydur men 96a/01

t.-a almaydurmız 77a/10

t.-a başladı 64a/06, 65b/04, 77b/11, 113a/09

t.-almay 135b/04

t.-ar 14a/07, 19a/11, 105a/02

t.-ar édiler 37a/02

t.-ar érdi 3b/04, 16b/09

t.-ar érdiler 52b/12, 118b/05, 135b/03

t.-ar men 32b/10

t.-ar mu siz 24b/11

t.-ay 106a/10

t.-aylar 19b/04

t.-ġan 115b/11

t.-ġay 121b/12

t.-ġıl (salāmat tutġıl dép) 6a/02

t.-ḳalı 101b/12

t.-ḳan 50b/13, 51a/01

t.-ḳaylar 19b/05

t.-saŋ 92b/04

t.-sun 92a/10

t.-sunlar 89a/11, 140a/01

t.-tı 64a/02, 79b/06, 113b/02, 123a/08

t.-tılar 64b/04, 99b/12, 108b/13, 109a/01, 117a/11, 118b/13, 119a/04, 125b/04, 126a/11

t.-uŋ 84b/12

t.-uŋlar 101a/06

t.-uŋlar dép 70b/01, 128b/04, 135b/02

t.-up 6a/10, 9b/08, 14b/10, 19b/02, 20b/02, 24a/03, 26a/05, 29a/01, 29b/05, 33b/12, 39a/06, 39b/10, 39b/11, 42b/06, 45a/02, 48a/06, 48b/12, 51b/02, 55b/09, 57b/11, 58a/08, 62b/03, 64b/01, 65a/12, 70b/04, 70b/12, 83b/06, 87b/11, 101b/13, 106a/04, 106a/13, 115a/07, 116a/02, 117a/12, 122b/07, 122b/08, 126b/04, 134b/06

t.-up érdiler 73a/04

t.-updur 28a/13

[=93]

adavat tut- 64a/06

mınnat tut- 14a/07

salamat tut- 6a/02

tirig tut- 134b/06

neseb tut- 2b/10

[=5]

tutaş- Tutuşmak, alev almak.

t.-ıp 48a/09

t.-ḳan dék 136b/13

t.-tı 48a/08, 129a/11

[=4]

tutuġluḳ Tutar halde.

t. 135a/10

[=1]

tutul- Yakalanmak, ele geçirilmek; (güneş ve ay) tutulma olayına uğramak.

t.-dı 40b/10, 40b/13, 108a/07

[=3]

tutuşuġluḳ Tutturulmuş halde.

t. 2b/13

[=1]

tuvaḳ Örtü.

t.+ını 120b/10

[=1]

tuyuḳsuz Aniden, ansızın.

t. 72a/04

[=1]

tüket- Yok etmek, öldürmek.

t.-ür 106b/03

t.-ür dép 99b/04, 103a/01

[=3]

tümen On bin, pek çok, çok.

t. 96b/10, 97b/12

t.+dür 97b/05

[=3]

tün Gece.

t. 112a/04, 115a/02, 128a/12

[=3]

tünd-ḫūy Far. Haşin huylu.

t. 12a/06

[=1]

tüp Dip.

t.+in 6a/07, 52b/06

[=2]

türet- Yaratmak.

t.-ti 97a/10

[=1]

Türk Türk; Türkçe.

T. 121a/03, 124a/02, 124b/01

T.+e 1b/12

[=4]

Türkistān Orta Asya'nın büyük kısmı için kullanılan tarihi bir terim.

T. 123a/06

[=1]

türlüg Türlü, çeşitli.

t. 44b/03, 74b/08, 108b/04

[=3]

tüş Düş, rüya.

t. 15b/04, 23a/04, 42a/03, 45b/13, 46a/03, 79b/01, 88a/09, 88b/09

t.+i 46b/12

t.+ide 41b/11, 42a/07, 92a/12

t.+ige 15b/07

t. kör- 45b/08, 45b/09, 46a/05, 46a/06, 46a/11, 46b/03

t.+leride 56b/08, 78a/07, 89b/05, 103a/12

t.+ni 56b/13, 89b/12

t.+nüŋ 15b/06

t.+ümde 57a/10

t.+üm mü ya ékin 51b/04

[=28]

tüş- İnmek; düşmek.

t.(!) 15a/02

t.-di 3a/03

t.-er 47b/02

t.-er érdi 47b/03

t.-geli 21b/07

t.-gen 3a/04, 3a/05, 4a/07

t.-gil 15a/03

t.-megen 114a/04

t.-mese 114b/05

t.-mesün dép 58b/12

t.-se 81b/11, 81b/12

t.-ti 4a/06, 30a/09, 33a/12, 33b/03, 37a/11, 45a/03, 81a/11, 91b/09, 92a/09, 93a/01, 102a/01, 106a/01, 111b/07, 114a/04, 115b/09, 122a/08, 124b/05

t.-ti érse 73b/07

t.-tiler 6a/11, 9a/06, 17a/11, 18a/10, 19b/09, 39b/07, 43a/01, 67b/12, 74b/01, 87a/05, 91a/09, 128b/11

t.+ümde 43a/07, 43b/12

t.-üŋler dép 74a/13

t.-üp 27b/10, 39a/04, 41a/08, 42a/08, 88a/12, 110b/08, 111b/11

t.-üpdür 91a/03

[=55]

tüşe- Rüya görmek.

t.-dim 88b/01

[=1]

tüşük Düşüş, düşme.

t.+din 112a/11

t.+i 112a/10

[=2]

tüşür- Düşürmek, düşmesine sebep olmak.

t.-di 4a/13

t.-diler 65a/04

t.-üp 23b/06

[=3]

tüvrük Sütun, direk.

t. 79a/13

[=1]

tüz Düz, doğru.

t.+ini 44b/12

[=1]

tüz- Düzmek, düzenlemek, sıraya koymak, ihdas etmek.

t.-üp 115b/03

[=1]

tüzet- Doğrultmak.

t.-ip 37b/08

[=1]

U

u bkz. ve

u. 42a/09, 43a/06, 43b/08, 44a/05, 49a/07, 71b/13, 97b/06

[=7]

‘Ubeydu’llāh Ubeydullah bin Ziyad, Hz. Hüseyin ve çevresinin Kerbela’da öldürülmesine neden olan Emevi valisi.

‘U. 96b/04, 97a/03

‘U.+nı 97a/03

[=3]

ucra < Ar. *ucret* Ücret.

u. 65b/07

u.+sın 24a/07

u.+sını 24a/05, 24a/06, 24a/13

[=5]

uç Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası.

u.+ını 48a/05, 48a/06

[=2]

uç- Havada yol almak, havada gitmek.

u.-ar érdi 102a/13

u.-tılar 58b/06

[=2]

uça Sırt, arka.

u.+ları 2b/12

u.+sı 109b/13

[=2]

uçmaġlıḳ Cennetlik.

u. 55b/07

[=1]

uçmaḳ Cennet, behişt,

u. 1b/08, 21b/06, 33b/13, 33b/13, 56b/09, 89b/07, 98b/05, 100b/05, 106b/09

u.+dın 33a/10

u.+ġa 21b/05, 58a/11

u.+ı 21b/04, 87b/08, 93b/13

u.+nı 21b/07

u.+nıŋ 104b/13

[=17]

uçmaklıḳ bkz. uçmaġlıḳ

u. bol- 34a/01

[=1]

uçra- Karşılaşmak, rastlamak, tesadüf etmek.

u.-dı 70b/12

[=1]

uçuḳ Dudak kabartısı.

u. 24b/05

[=1]

uġra- (Kötü bir durum) Başına gelmek, (hoş olmayan bir şeye) duçar olmak, maruz kalmak.

u.-dılar 129b/02

[=1]

ʻuhda Ar. Bir işi üzerine alma, yüklenme, sorumluluk.

ʻu. 29a/05

[=1]

ul 1. (Sıfat) O.

u. 1b/02, 1b/03, 1b/03, 1b/04, 1b/05, 1b/05, 2a/03, 2a/09, 2b/04, 2b/05, 2b/07, 4b/12, 5a/02, 5a/12, 5b/01, 6a/01, 6a/04, 6b/07, 6b/10, 8a/12, 8a/13, 8b/01, 8b/02, 8b/13, 9a/01, 13a/03, 16a/03, 16b/02, 17a/05, 17a/10, 17b/06, 17b/13, 18a/06, 20a/02, 20a/04, 21a/09, 21a/10, 21b/05, 21b/06, 21b/07, 22a/01, 22b/02, 22b/03, 22b/04, 23a/07, 23a/11, 26b/11, 27b/05, 27b/08, 27b/13, 29a/12, 29b/10, 30a/01, 31b/05, 32a/06, 33b/12, 34b/01, 34b/07, 34b/10, 34b/13, 35a/08, 35b/02, 35b/10, 36b/05, 37b/02, 37b/04, 38b/06, 39a/06, 39a/07, 39a/08, 39a/09, 41b/07, 42b/04, 43a/10, 43b/07, 44b/06, 45a/11, 45a/13, 48b/03, 48b/08, 48b/13, 56b/03, 58a/02, 58b/03, 61a/12, 62a/09, 63b/08, 64b/10, 64b/12, 66a/10, 69a/01, 69a/03, 69a/04, 69a/12, 71a/13, 71b/03, 72b/04, 73a/01, 73b/05, 75b/13, 76a/03, 76a/06, 76a/08, 76b/04, 77a/12, 77a/13, 77b/05, 77b/05, 77b/10, 77b/11, 77b/11, 77b/12, 77b/12, 77b/13, 78a/05, 78a/11, 78b/10, 79a/03, 79b/12, 79b/13, 80a/10, 80a/10, 80b/01, 82a/01, 83a/04,

84a/11, 84a/11, 84a/12, 85a/04, 85b/02, 86b/10, 87a/04, 87a/10, 90a/05, 90b/08, 90b/12, 91a/12, 93a/05, 93a/06, 94b/13, 96a/13, 96b/02, 96b/11, 97a/07, 97a/11, 97b/04, 97b/09, 98a/02, 98a/11, 99a/11, 100b/10, 101b/10, 103a/03, 103b/09, 103b/10, 105a/01, 105a/03, 105a/07, 105b/01, 105b/12, 107a/01, 107a/03, 107a/06, 107b/04, 108b/01, 108b/05, 10a/02, 10b/06, 110b/03, 111a/03, 111a/06, 111a/07, 111b/07, 111b/08, 112b/13, 113b/02, 113b/04, 113b/05, 114a/12, 114b/13, 115b/04, 116a/09, 116b/07, 117a/06, 119a/10, 123a/02, 124b/02, 125a/11, 125b/13, 126b/05, 127b/12, 128a/05, 132a/13, 132b/02, 133a/01

[=195]

2. (Zamir) O.

u. 7a/04, 12a/01, 12a/13, 135b/07, 15b/09, 17b/04, 17b/05, 35b/05, 51a/07, 55a/10, 67a/08, 69a/01, 85a/09, 98a/04, 98a/10, 107b/03, 109b/04, 111b/07, 123b/05

u. ança 14a/07, 38a/06, 49a/04, 65a/05, 70a/04, 83b/05, 91a/03, 110a/07, 120a/01, 132a/07

u. anda 35a/11, 49a/04, 87b/01, 89a/12, 89a/13, 93a/10, 131a/03

u. andaġ 1b/02, 2b/01, 3b/10, 6a/06, 12b/08, 132a/01, 15b/03, 15b/07, 27a/05, 31b/09, 36b/11, 37a/02, 55a/04, 59a/07, 60b/12, 61a/07, 66b/09, 69b/02, 72b/03, 75b/03, 75b/08, 76a/03, 76b/13, 77a/04, 80b/07, 86a/04, 86b/12, 88b/05, 91b/06, 91b/06, 94b/06, 97a/07, 97a/11, 98a/12, 98b/02, 99b/03, 105a/09, 106a/01, 110a/02, 113b/10, 115b/08, 115b/10, 116b/08, 119a/01, 119b/03, 120a/10, 121a/08, 121b/08, 124a/06, 124b/11, 127b/02

u. andaġ érdi 9a/01

u. andaġ mu dép 77b/09

u. andın 2b/09, 7a/10, 19b/08, 28a/11, 31a/07, 61b/05, 62a/05, 62a/10, 62b/01, 62b/04, 62b/08, 62b/12, 65a/02, 65a/07, 66b/03, 68b/09, 86a/02, 86a/13, 99b/05, 103b/13, 112b/01, 112b/02, 115b/03, 115b/05, 115b/06, 122b/08, 126a/10, 126b/03

u. andın bölek 60a/13

u. andın kéyin 15b/13, 22a/08, 31b/03, 35b/10, 36a/02, 38b/04, 50a/02, 54a/07, 63b/01, 64a/12, 69a/09, 69b/08, 72b/06, 76a/13, 76b/10, 80a/01, 80b/13, 85a/13, 86b/02, 89b/03, 97a/04, 99a/06, 110a/08, 110b/11

u. andın ötüp 53a/03

u. andın özge 18b/01, 126b/12

u. anı 14b/13, 21b/03, 49b/11, 55b/05, 61b/08, 62a/05, 62a/10, 62b/01, 62b/04, 62b/08, 62b/10, 67b/04, 68b/13, 69a/04, 69a/13, 71b/12, 72b/03, 74a/10, 79b/11, 81a/03, 81a/13, 84a/04, 93a/12, 94a/07, 98b/02, 98b/03, 102a/02, 104a/13, 114a/07, 120a/03, 120a/12, 127b/04, 129b/12

u. anıŋ 5b/04, 6b/13, 15a/04, 15b/12, 20a/07, 22b/06, 27a/03, 38b/08, 41b/09, 42b/02, 62a/07, 70b/04, 79a/13, 79b/07, 81b/13, 83a/06, 87a/03, 91b/09, 91b/12, 96b/09, 113b/11, 116b/08, 119b/06, 123b/06

u. anıŋ birle 55b/01, 98a/03, 105a/13

u. anıŋ dék 17b/06, 86b/09, 86b/12, 94b/01

u. an dék 102b/08, 102b/09

u. anıŋ üçün 3b/04, 18a/06, 32a/11, 33a/01, 33a/02, 34a/11, 57a/11, 61a/08, 68a/04, 68b/13, 73a/01, 75a/01, 87b/12, 91a/02, 94b/02, 99b/10, 109a/13, 120b/06, 120b/10

u. aŋa 21a/11, 22a/12, 22b/04, 24a/10, 32a/08, 33b/13, 41b/11, 50a/11, 77a/05, 83a/06, 86b/13, 93a/11, 94b/09, 98a/10

u.+dur 4a/01, 12b/05

u. érdi 6b/08

u. mundaġ éken 130a/09

[=248]

‘ulama Ar. Alimler, bilginler.

‘u. 15b/07

‘u.+lar 138a/07

[=2]

ular (Zamir) Onlar.

u. 33a/11, 62a/12, 62b/03, 64b/09, 73b/05, 73b/12, 85b/08, 85b/08, 86a/06, 101a/09, 115a/09, 119a/03, 123b/09, 131a/09

u. birle 73b/05

u.+ġa 60b/09, 73b/05, 84a/09, 86a/01, 90b/01, 118b/03, 118b/06, 122b/12, 123b/10

u.+nı 5a/12, 60b/09, 63b/01, 73a/03, 101a/06, 101a/10, 109b/13

u.+nıŋ 26a/06, 57a/12, 75a/02, 76a/11, 86a/07, 89a/10, 91b/04, 94b/11, 102a/11, 107b/06, 120b/08, 124b/13, 132b/04

[=43]

ulu- (Köpek, kurt, çakal vb.) Uzun, iniltili ve daha çok “u” sesinin hakim olduğu bir sesle ağlarcasına bağırmak.

u.-p 138a/02

[=1]

uluġ Ulu, yüce, büyük, değerli, baş, reis.

u. 7a/08, 38b/12, 39a/07, 42b/10, 49a/05, 59a/10, 66b/10, 67b/12, 74b/10, 74b/10, 85a/02, 85b/06, 93a/10, 108b/09, 116b/04, 130a/07, 133b/02

u.+ı 7b/10, 40a/08, 121a/07

u.+ınuŋ 61a/12

u.+lardın 55b/09

u.+ları 2b/13, 3a/10, 6a/11, 59b/07, 72a/01, 116a/10, 125a/08

u.+larıdın 2b/10, 3a/07

u.+larını 121b/08

u.+larınıŋ 131a/08

u.+raḳ 85b/13

[=34]

uluġluḳ Büyüklük, yücelik.

u.+ını 3a/11

u.+nı 3a/07

[=2]

umarā Ar. Emirler, beyler.

u. 49a/05

[=1]

un Tahıl veya bazı gıda maddelerinin öğütülmesinden elde edilen toz halindeki besin.

u. 57a/05

[=1]

una- Razı olmak, kabul etmek.

u.-madı 19b/12, 23b/10, 28b/06, 60a/05, 60a/07, 60a/08, 111b/11

u.-madılar 81a/08, 87a/07

u.-masa 83b/01, 93a/11

u.-masaŋızlar 67b/06

u.-may 58b/13

[=13]

unut- (Bildiği, öğrendiği bir şey) Aklında kalmamak, iradesi dışında hatırından çıkmak.

u.-masunlar dép 92b/10

u.-tılar 68a/10

u.-up 69a/05

[=3]

ur- Vurmak, (elini veya elindeki bir şeyi bir yere) hızla indirmek, hızla çarpmak; hızla gitmek üzere yönelmek, atılmak, hücum etmek; (ah, nara vb. ile) bu kelimelerin ifade ettiği sesi kuvvetle çıkarmak.

u.-ar 111a/08

u.-armız dép 122a/04

u.-ay 76a/01

u.-ay dép 75b/08

u.-ayın 97b/06

u.-dı 40b/08, 94b/06, 98a/12, 98b/02, 99b/03, 115b/08, 119b/03, 120a/10, 124a/06

u.-dılar 96b/10, 105a/09, 106a/01, 106b/01, 109a/03, 111a/09, 115b/03, 126a/04, 127a/11,

u.-up 20a/09, 40b/13, 44b/12, 96a/08, 98a/05, 101b/12, 110b/13, 119a/06, 129a/04

[=32]

urlaş- Bağırmak, bağrışmak.

u.-ıp 137a/07

[=1]

uruġ Soy, nesil.

u. 16a/12, 53a/11

u.+ı 96a/07

[=3]

uruķ bkz. uruġ

u. 16a/01, 16a/08

[=2]

urul- Bürünmek.

u.-dı 108a/08

u.-sa 35b/08

u.-up 71a/07

[=3]

urun- Vurulmak, çarpılmak, savaşmak.

u.-dılar 128b/06

[=1]

uruş Savaş, muharebe.

u. 101a/09

u.+dın 105b/07

u.+ġa 75b/10, 86b/07, 93a/03, 119b/07

u. ķıl- 74a/05, 75a/08, 87b/02, 92b/04, 97b/11, 105b/04, 119a/12

[=13]

uruş- Savaşmak, kavga etmek.

u.-adurmız 75a/11

u.-ķalı 94b/12, 94b/13, 105b/09, 131b/10

u.-maŋ 73b/05

u.-maķçı 75b/06

u.-mas sizler 74b/13, 75a/07

u.-may 93a/03

u.-tı 55b/11

[=11]

usta Far. Akıl veren, akıl öğreten kimse.

u.+sı 65b/01

[=1]

ustuḫān Far. kemik.

u.+ı 102a/01

[=1]

uşaḳ Çocuk.

u.+ı 8a/10

u.+ıŋ birle 83b/02

u. ḳıl- 44a/09

[=3]

uşbu İşte bu.

u. 4b/02, 9a/04, 19a/10, 22b/01, 22b/05, 24a/04, 37b/07, 38b/05, 43a/11, 79b/03

u. turur 117a/03

u. turur dép 116a/08

[=12]

‘Utbe ibn Sa‘d Vaḳḳāṣ bkz. Sa‘d Vaḳḳāṣ

‘U+nıŋ 99a/09

[=1]

utru Karşı; karşılık, cevap.

u. 47a/12

u. çıḳ- 116a/11

u. kel- 62b/13

[=3]

uy Sığır.

u. 45b/10

u. dék 126b/05

[=2]

uy- Uymak, tabi olmak.

u.-up 91a/06

[=1]

uyat- Utanmak.

u.-ıp 32b/06

u.-mas mu sén 88b/02, 119b/01, 123b/04, 132b/07

u.-mas mu sizler 74b/06, 76a/09

u.-mas sén 17b/06

u.-ur men 25a/02

[=9]

uyatlıġ Utanmış, utançlık.

u. 62a/07, 62a/09

[=2]

uyḳu Organizmanın, dinlenip toparlanabilmesini sağlamak üzere vücuttan ve dış dünyadan gelen uyarıları fizyolojik ve geçici olarak idrak edememesi durumu.

u. 20a/10, 89b/05, 92a/11

u.+da érdi 110b/03

u.+dın 22b/10

u.+ġa 20a/10, 40b/05, 103a/12

u.+sı 123a/02

u.+sıda 45a/04

u.+sıdın 42a/13

[=11]

uyu- Uyku halinde olmak.

u.-r 29b/01

[=1]

uyuḳla- Oturduğu yerde hafif hafif uyumak, aralıklı olarak uyuyup uyanmak.

u.-dı 92a/12

u.-ġan émes 134b/11

u.-mas 37b/04

u.-mas érdiler 52b/02

u.-p 109b/04

u.-p édiler 79b/01

[=6]

uzat- İleriye doğru yöneltmek.

u.-ıp 16a/13, 42b/11

u.-ḳanda 51a/10

u.-saŋ 48a/05

u.-tılar 31b/07, 52a/01

[=6]

Ü

ü bkz. ve

ü. 1b/03, 20b/08, 52b/02, 78b/09, 105a/01, 110b/05, 124b/09, 128a/12

[=8]

üç İkiden sonra, dörtten önce gelen sayının adı.

ü. 3a/11, 3a/12, 18a/13, 18b/01, 18b/06, 23a/03, 28b/02, 28b/08, 36a/08, 39b/05, 40a/10, 42a/09, 46a/02, 46a/03, 47a/09, 50a/01, 52b/10, 54a/10, 57b/08, 58b/02, 60a/10, 61a/13, 70a/01, 72b/12, 83b/09, 83b/10, 84b/08, 86b/06, 90a/13, 94b/08, 94b/12, 98b/11, 106a/13, 109a/06, 111a/04, 113b/01, 115b/06, 116a/07, 118b/12, 121a/02, 122b/04, 122b/07, 128b/08

ü. kündin kéyin 17a/10

ü.+ümiz 58b/02

[=45]

üçün (Edat) İçin.

ü. 15b/06, 16b/02, 31b/12

ü. (anıŋ üçün) 3b/04, 18a/06, 32a/11, 33a/01, 33a/02, 34a/11, 57a/11, 61a/09, 68a/04, 69a/01, 73a/01, 75a/01, 87b/12, 91a/02, 94b/02, 99b/10, 109a/13, 120b/06, 120b/10

ü. (aş üçün) 68b/11

ü. (dunyā üçün) 95a/12

ü. (eş kılġan üçün) 65a/13

ü. (ḫānadan üçün) 127b/02

ü. (ḫürmeti üçün) 113a/06

ü. (ḫürmetleri üçün) 138a/10

ü. (İmām Ḫüseyn üçün) 120a/06

ü. (İslām'nıŋ ḫürmeti üçün) 68b/06

ü. (ḳeḫtlig tadbīrı üçün) 47a/01

ü. (ḳılġan üçün) 72b/08, 108b/06

ü. (māl amvāl üçün) 24b/04

ü. (maṣlaḥatı üçün) 99b/02

ü. (meniŋ üçün) 95a/06

ü. (Muḥammed-i Émin üçün) 25a/05, 26b/13

ü. (ne üçün) 10b/04, 13a/12, 14b/12, 15a/10, 24a/13, 30b/01, 54b/13, 123a/13, 124b/03, 127b/07

ü. (nūr-ı ümmīdi üçün) 5b/01

ü. (öltürgen üçün) 62a/04

ü. (sizler üçün) 91b/02, 92a/01

ü. (siziŋ üçün) 92b/08, 95a/10

ü. (su üçün) 94a/13

ü. (ṭa'ām üçün) 53b/10

ü. (taḥammül üçün) 113b/05

ü. (vafāsız dunyā üçün) 88b/02, 92a/13

ü. (yoḳ üçün) 82b/03

ü. (zıyārat ḳılġalı üçün) 74a/03

[=61]

üçünçi Üç sayısının sıra sıfatı, sıradaki yeri ikinciden sonra, dördüncüden önce olan.

ü. 68b/01, 70a/06, 73b/04

[=2]

üleştür- Paylara, hisselere bölmek, paylaştırmak, bölüştürmek, dağıtmak, tevzi etmek.

ü.-diler 81b/06

[=1]

üke Erkek kardeş.

ü.+m 38a/02, 39a/13

[=2]

Ümeyye Ümeyyeoğulları, 661-750 yılları arasında hüküm süren ilk İslam hanedanı.

Ü. 3a/05, 3a/05

Ü. (āl-i Ümeyye) 66a/10, 67a/07

Ü.+din 62b/12, 63a/01

Ü.+ge (āl-i Ümeyye) 68a/08, 68a/10

Ü.+niŋ 3a/08

[=9]

ümīd Far. Arzu edilen, olması istenen bir şeyin gerçekleşebileceği ihtimalinin verdiği rahatlatıcı, ferahlatıcı duygu, olması istenen bir şeye duyulan beklenti, umut.

ü. 137b/12

ü.+im 97b/10

[=2]

ümmet Ar. Bir peygambere iman edenlerin, onun getirdiklerine inanıp tabi olanların meydana getirdiği topluluk.

ü. 112b/09

ü. bol- 16b/12

ü.+ler 109b/07, 110a/06

ü.+leri 108b/04

ü.+lerige 2a/01, 108a/13, 136a/12

ü.+lerim 103b/07

ü.+lerini 36b/03, 106a/11

[=11]

ümmīd bkz. ümīd

ü. (nūr ümmīdi üçün) 5b/01

[=1]

Ümmü Gülşüm Hz. Ali'nin kızı.

Ü. 108b/07, 130b/05, 90a/11

Ü. ('amma-zāda Ümmü Gülşüm) 102a/10

[=4]

Ümmü Seleme Hz. Peygamberin eşi.

Ü. 60b/02, 61a/05, 61a/10, 61b/13, 62a/06, 62a/11, 62b/02, 62b/06, 62b/09, 63a/09, 63b/03, 63b/07, 63b/11, 84a/13, 89b/13, 103b/12, 108b/07, 130b/05

Ü.+ġa 84a/12

Ü.+ge 35b/10, 60b/02, 60b/08, 60b/09, 84a/11

Ü.+niŋ 64b/12

[=25]

ün Ses.

ü. (ne ün turur) 133a/02

ü.+din 115a/12

ü.+i 112b/02

ü.+i émes dép 133a/04

ü.+i turur 133a/03

ü.+ini 133a/02

[=6]

üst Üst, bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı, üzeri, alt karşıtı; vücut, beden.

ü.+ide 3a/13, 11a/01, 20a/10, 21a/11, 22b/01, 40b/07, 61b/06, 61b/09

ü.+inde 49a/03

[=9]

üstün bkz. üst

ü. 3a/04, 12b/07, 80b/06, 88b/08, 107a/09

ü.+ki 68a/13, 68b/07

[=7]

üz- Koparmak, kesmek.

ü.-di 137b/12

ü.-üp 19b/07, 19b/07

[=3]

üze Üst.

ü.+side 16b/06, 17a/06, 17b/12, 21a/07, 38b/12, 39a/09

ü.+sige 3a/03

[=7]

üzeŋü Ata binebilmek için ayakla üzerine basılan, bir kayışla eğerin yanına asılmış, altı düz madeni halka.

ü.+din 21b/08

[=1]

üzere Niyet, gaye, amaç bildirir; üzerinde.

ü. 54a/13, 72a/08, 72a/10, 106a/10, 110b/02, 112a/08

ü. (yastuḳ üzere) 11b/02

[=7]

üzüm Asma adı verilen ağaççığın salkım durumunda ufak taneli, çekirdekli, ince kabuklu, sulu, etli, glikoz ve vitamin bakımından zengin, yetiştiği yere göre pek çok çeşidi bulunan, tâzesi ve kurusu yenen meyvesi.

ü. 33a/10, 33a/11, 33b/02, 33b/08

ü.+ni 33b/09, 33b/10

[=6]

V

vabā Ar. Farelerden insanlara geçen ve salgın hâlini alan bulaşıcı, ateşli, öldürücü hastalık, taun.

v. bol- 54b/05

[=1]

vadā Ar. Ayrılırken hayırlar dileme, esenleşme.

v. ḳıl- 12a/01, 78a/06

[=2]

vafā Ar. Dostluk ve muhabbette sebat etme, sevgide süreklilik, bağlılık ve sadakat.

v. bol- 83b/09

v. kel- 83b/10, 94b/02

v. ḳıl- 67b/03, 130a/10, 130a/11

[=6]

vafāsız Vefası olmayan, sevgisinde, dostluğunda sebat göstermeyen kimse.

v. 88b/02, 92a/13

[=2]

vafāt Ar. Ölüm, ölme.

v. bol- 5b/07, 6b/02, 13a/04, 56a/13, 66b/10, 67a/04, 73a/11

v. ḳıl- 56b/02, 56b/07

v.+larıdın 56b/07

v.+larıdın kéyin 56a/10

[=11]

vahm Ar. Gerçekte var olmayan, fakat var olduğu sanılan, varmış gibi tasarlanan düşünce ve zan.

v. bol- 134b/12

v.+ıda 45b/13

v.+ıdın 22a/05

[=3]

vaḥy Ar. Bir emir veya hükmün Allah tarafından peygamberin kalbine bildirilmesi ve bu yolla gelen ilahi haber.

v. 27b/12

v. al- 15b/11

v. keltür- 27a/11, 35a/07

[=4]

vāk'a Ar. Olmuş olan şey, geri çevrilmesi mümkün olmayan olay, olgu.

v. 15a/06, 35b/12, 40b/12, 43a/06

v. bol- 66b/13, 71a/13

v. (her ne vāḳ'a) 20a/06

v.+lar bol- 35b/03

v.+larnı 136b/06

v. (ne vāḳ'a boldı) 10b/08

v.+nı 10b/09, 24a/02, 109a/06, 113a/11

v.+sını 46b/12

v. +pīş kel- 36a/05, 36b/08

[=17]

vaḳf Ar. Bir malı, menfaati ammeye ait olmak üzere herkesin faydalanması için Allah'ın mülkü hükmüne koyarak üstündeki mülkiyet (temlik ve temellük) hakkını kaldırma.

v. 131a/03

[=1]

vākı' Ar. Olan, vuku bulan.

v. bol- 49a/08

[=1]

vaḳt Ar. Vakit, zaman; bir işin olageldiği, yapılageldiği zaman.

v. 11a/11, 13b/08, 14a/02, 17a/09, 19a/11, 66a/01, 78a/07

v. bol- 16b/09, 31b/11

v.+da 6b/07, 6b/10, 14a/04, 35b/02, 35b/05, 42b/04, 57a/07, 78a/11, 78b/03, 78b/04, 78b/10

v.+da (her vaḳt) 15a/03, 78b/08

v.+dın (bir neççe vaḳtdın kéyin) 65b/08

v.+dın (neçe vaḳtdın beri) 95a/05

v.+dın beri 117a/05

v.+ı 57a/01

v.+ıda 47b/03, 79a/04

v.+ıdaḳı 108b/04

v.+ıŋız 78a/12

v.+ları 35b/09

v.+larıda 63b/12, 68b/05, 68b/11, 69a/02, 69b/09, 69b/10, 77a/03

v.+larıdaḳı 67a/09

v.+nı 70b/07, 79a/03

[=41]

Va'llahu 'ālem bi's̲-s̲avāb Ar. "Doğruyu en iyi bilen Allah'tır" anlamında bir söz.

v. 54b/09

[=1]

var Kainatta veya düşüncede bulunan, mevcut olan, yok karşıtı.

v. 96b/09

[=1]

Varaḳa Hz. Hatice'nin amcasının oğlu, Mekkeli hanîflerdendir.

V. 25b/08, 25b/12, 25b/13, 26a/03, 26a/04, 26a/05, 26a/09, 26a/12, 26a/13

V.+ġa 25b/05, 25b/06, 25b/07

V.+nı 25b/05, 25b/11, 26a/02

[=15]

Varaḳa ibn Navfal bkz. Varaḳa

V. 25b/03

[=1]

vaṣıyyat Ar. Bir kimsenin sözlü veya yazılı olarak bildirdiği, ölümünden sonra arkasından yapılmasını istediği şey; nasihat, öğüt.

v. 12a/12

v.+ım 12b/04

v.+ımnı 12b/02

v. ḳıl- 3b/12, 11b/09, 56a/11, 58b/11, 66a/09, 68a/07, 71b/01, 73b/06, 79b/09, 80b/07, 85b/07, 86a/06

v.+ları 100a/01

v.+larını 12b/03, 57b/08, 59b/02, 66b/03, 68a/10, 80a/04, 85a/06, 86a/03

v.+nı 12b/10, 12b/12

[=26]

ve Ar. İki kelime, cümle veya öbeği birbirine bağlayan söz, ile.

v. 1b/04, 1b/05, 1b/05, 1b/06, 1b/07, 1b/07, 1b/08, 1b/10, 2b/08, 4a/05, 8a/06, 8a/11, 10a/10, 10a/13, 10b/04, 11b/06, 11b/08, 12b/06, 12b/07, 14a/03, 14b/02, 14b/05, 14b/06, 14b/09, 14b/13, 16b/01, 16b/12, 16b/12, 18a/01, 18a/07, 19a/13, 21b/03, 22a/11, 22b/08, 24b/04, 25b/03, 25b/08, 25b/11, 25b/13, 26a/04, 26b/04, 26b/05, 26b/10, 28b/05, 33a/02, 33a/03, 33a/07, 33a/08, 35b/07, 36b/01, 36b/03, 36b/10, 42b/03, 45b/06, 45b/11, 46a/03, 47a/10, 49a/05, 53b/01, 57a/02, 57a/10, 57b/10, 60b/10, 63a/10, 63a/10, 63a/11, 63a/13, 64b/05, 64b/05, 64b/07, 65a/03, 67a/02, 67a/02, 72a/03, 73b/07, 75a/09, 76b/11, 77a/06, 77b/06, 78a/12, 87a/05, 87b/08, 88a/03, 88a/12, 88b/05, 94b/09, 96b/04, 98a/10, 100a/09, 100a/10, 101a/13, 103b/07, 104a/09, 109a/10, 109b/12, 111b/07, 112b/07, 112b/07, 113a/12, 114b/01, 120b/03, 127a/05, 127b/03, 130a/06, 136a/03, 136a/05, 137b/05

[=107]

vekīl Ar. Başkası adına söz söyleyen veya hareket eden kimse.

v. ḳıl- 64a/13

[=1]

ve-līkin Far. Ama, fakat, lakin, velakin.

v. 24b/13, 67a/03

[=2]

velī Far. Ama, fakat, lakin, şöyle ki.

v. 10b/04, 118b/04

[=2]

vezīr Ar. Askeri ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru, vezirlik rütbesine sahip kimse.

v. ḳıl- 86a/03

[=1]

vīrān Far. Yıkık, yıkılmış, harap.

v. ḳıl- 28b/12, 129b/02,

[=2]

vilāyet Ar. Ülke, diyar, memleket.

v. 106a/02

v.+din 55a/09, 67b/07, 113b/12

v.+ge 72b/07, 80b/06, 87b/05, 89a/05

v.+i 73a/01, 77a/01, 111a/01

v.+ide 131a/02

v.+idin 2b/02, 4a/06, 4b/05

v.+ige 77a/06

v.+imizni 62b/07

v.+iŋizdin 61a/01

v.+iŋizlerge 105b/09

v.+leriniŋ 130a/01

v.+ler 86b/13

v.+lerge 59b/07, 77a/02, 85a/12, 85a/13

v.+leride 5a/11

v.+lerige 65a/07, 77a/06

v.+lerini 59b/12, 85b/02

v.+lerni 65a/08, 68a/10, 72b/07

v.+ni 68a/08, 87b/06

[=35]

vucūd Ar. İnsan veya hayvan gövdesi, beden; var olma, bulunma.

v.+a 93b/08

v.+ġa 19a/07

v.+ġa kel- 2a/08

v.+larıġa 6a/03, 6a/07, 17a/02

v.+umuz 37a/13

[=7]

vü bkz. ve

v. 10a/11, 22a/11, 52b/01, 121b/05, 122a/01, 122a/11

[=6]

Y

yā I Far. (Edat) Ya, ya da, veya; yoksa.

y. 14a/01, 15b/09, 18a/12, 20a/01, 20b/06, 20b/12, 23a/11, 27a/03, 27b/10, 27b/12, 28a/04, 28a/11, 29a/01, 29a/02, 32b/11, 34a/05, 34a/09, 34a/10, 35a/08, 35a/13, 37b/13, 47b/05, 47b/13, 48a/02, 48b/13, 51b/05, 52a/12, 71b/08, 73a/06, 73a/08, 80b/05, 82a/06, 82b/10, 84b/10, 87a/08, 87a/10, 87b/04, 90a/07, 91a/03, 91a/13, 91b/13, 92b/07, 92b/07, 92b/09, 93a/01, 93a/02, 93a/05, 95a/09, 98b/06, 100b/04, 100b/06, 102a/10, 105b/06, 106b/07, 106b/10, 107a/04, 107a/12, 107a/13, 107b/12, 108b/02, 108b/03, 110b/04, 116b/11, 129a/08

[=64]

yā II Ar. Ey.

y. 17b/11, 22a/07, 22a/13, 28b/10, 31a/04, 31b/02, 31b/05, 31b/08, 31b/08, 31b/11, 33a/02, 33a/03, 33b/12, 34b/02, 35b/12, 36a/12, 56b/10, 57a/05, 57a/07, 57a/09, 57b/05, 54b/13, 60b/07, 73b/08,

75a/03, 75a/11, 76b/07, 76b/11, 77a/10, 78b/04, 83a/02, 89b/10, 110b/08, 110b/10

[=34]

yaban Issız yer, çöl.

y.+da 38a/01

[=1]

yād Far. Hatırlama, anma, akla getirme.

y. ḳıl- 64b/07, 91b/07

[=2]

yād-gār Far. Yadigâr, bir kimseyi, bir olayı hatırlatan şey veya kimse.

y. 136a/13

y. ḳıl- 2a/01

y.+ları 58a/05, 102a/11, 104a/05

y.+ları turur 86a/07

y.+larıdın 102b/01

[=7]

yād-gārī Far. Bir hatıra, anı.

y. 1b/05

[=1]

yādlıġ bkz. yādlıḳ

y. ḳıl- 63b/11, 64b/13

[=2]

yādlıḳ Yad etme durumu.

y. ḳıl- 65a/05, 67b/11

[=2]

yaf- < *yap-* Örtmek.

y.-tı 30a/10

y.-tılar 27b/06, 114a/11

[=3]

yaġ- Yağmur, kar ve dolu gökten yere düşmek; çok miktarda, arka arkaya gelmek.

y.-ar 2a/04, 96b/10

[=2]

yaġı Düşman.

y. 105a/03

y. bile 89b/13

y. bol- 73b/03, 73b/05, 76a/11, 87a/01

[=6]

yaġlıḳ Yağlık, mendil.

y. 34b/08

[=1]

yaḫşı İyi, güzel, hoş.

y. 6a/11, 12b/01, 14b/13, 14b/13, 20b/02, 32a/13, 70a/04, 73a/03

y. bol- 55a/11

y. érdi 34b/09

y. érmes 38b/11

y. érmes dép 76a/01, 83b/05

y. érmes mü 99b/02

y. ḳal- 57b/02

y.+raḳdur 65b/13

y.+raḳdur dép 91a/04

y. turur men mü 135a/01

[=18]

yaḫşılıḳ İyilik.

y.+ḳa 73b/13

y. ḳıl- 114b/09, 84a/09

[=3]

yaḳ Yakın, akraba.

y.+lardın 26b/12

[=1]

yaḳ- Yakmak, yanmasını sağlamak, tutuşturmak.

y.-ġan 47a/07

y.-ġandın 47a/05

y.-tılar 127a/02

[=3]

yaḳa 1. Giysilerin boyna gelen, boynu çevreleyen bölümü.

y.+larını 45a/02, 118b/02

y.+ŋda 134b/01

y.+ŋızını 48b/13

y.+sıdın 101b/13

y.+sınıŋ 45b/01, 45b/02

[=7]

2. Kıyı, kenar.

y.+sıġa 91b/09, 92a/09

y.+sıda 133a/11, 133b/12, 134a/10

[=5]

yaḳīn Ar. Bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilme.

y. 40b/02, 42b/12, 48a/01, 53a/12, 59a/03, 63b/04, 66b/13, 96a/04, 96b/12

y. bol- 35b/09, 67a/06, 84b/09

y. kel- 3b/12, 18b/12, 95a/06, 106a/09, 106b/07

y.+müdür 90b/10

y. yet- 14b/12

[=19]

yaksān Far. Aynı seviyede, düz.

y. ḳıl- 115b/12

[=1]

Ya‘ḳūb Hz. İbrâhim’in torunu, Hz. Yusuf’un babası.

Y. 36b/09, 97b/02

Y. (Ḥażrat-ı Ya‘ḳūb) 37a/02, 37b/11, 38a/06, 39b/01, 39b/05, 41a/07,

41b/01, 50a/12, 50b/04, 52b/08, 52b/11, 53a/04, 53a/05, 53a/07, 53a/09, 53a/10, 53b/03

Y. (Ḥażrat-ı Ya‘ḳūb bilen) 54a/01

Y. (Ḥażrat-ı Ya‘ḳūb birle) 54a/06

Y.+ġa 39a/12

Y.+ġa (Ḥażrat-ı Ya‘ḳūb’ġa) 52b/08

Y.+nı 127a/02

Y.+nuŋ (Ḥażrat-ı Ya‘ḳūb’nuŋ) 37b/10, 38b/02, 49b/07

[=27]

yāḳūt Ar. Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu kırmızı renkte, saydam bir korindon türü olan çok değerli taş.

y. 26b/07, 61b/10

[=2]

yalaŋ Yalın, çıplak.

y. 42a/05, 125a/03

y. érdiler 113b/08

[=3]

yalbar- Yalvarmak, yakarmak.

y.-ur 40a/02

[=1]

yalġan Yalan.

y. 10b/05, 17b/05, 52a/13

y. ayt- 135a/13

[=4]

yalġuz Yalnız.

y. 15a/04, 20a/09, 36b/13, 123b/01

y. ḳal- 85a/05, 87b/03

y. ḳoy- 18a/08

[=7]

yalġuzlıḳ bkz. yalġuzluḳ

y.+ımız 132b/12, 134a/13

y.+ımız dép 131a/11

[=3]

yalġuzluḳ Yalnızlık.

y.+um 16a/11

[=1]

yaman Kötü, fena.

y. 4b/13, 94b/04, 114b/12, 116a/08, 137a/09

y. (ne yaman işġa) 127a/05

y. kel- 66a/12, 66a/12, 87a/12

y. kelür dép 11b/11

y.+mu dép 135a/02

y.+raḳı 84a/09

[=12]

yamanla- Kötülemek, birisinin kötülüğünden bıkıp usanmak, şikayetlenmek.

y.-p 81b/13

[=1]

yamanlıḳ Kötülük, fenalık.

y. 37b/08

y. kör- 93b/11

[=2]

yamġur Yağmur.

y. 81b/11

y.+larıdın (rāh-ı raḥmat yamġurları) 2a/04

[=2]

yan Bir şeyin ön veya arka kabul edilen kısmına göre sağ veya solda olan tarafı.

y.+dı 121a/04, 121a/04

y.+dılar 59a/07

y.+ıda 112a/10

y.+ıdaḳı 54b/05

y.+ıġa 11a/06, 64a/03, 64a/04, 99b/09

y.+larıda 54b/02, 54b/04, 59b/04

[=12]

yan- Dönmek, yönelmek.

y.-ar 27b/08, 50a/06

y.-ar men 74a/05

y.-dı 5b/02, 29a/09, 69b/07, 77a/04, 81b/13, 106a/04, 107a/06, 124a/10

y.-dılar 16a/13, 22b/13, 23a/04, 42b/11, 50a/11, 52a/05, 64b/03, 71a/07, 76b/08, 76b/10, 129a/11, 131a/04

y.-dım 31a/10, 47b/11

y.-ıŋlar 52a/01, 59a/04

y.-ıp 4a/10, 7a/12, 30a/02, 35a/01, 85b/03, 88a/10, 93a/03

y.-ıpdur 23b/09

y.-madı 74b/12

y.-maġıl 98b/05, 100b/05

y.-mas men 29a/10

y.-salar 15a/07

y.-sunlar 14a/10, 93a/03

[=42]

yana Yine, yeniden, tekrar, üstelik, daha.

y. 6a/10, 7a/12, 7a/12, 8a/06, 8a/11, 10a/05, 10a/10, 10a/13, 10b/11, 10b/13, 11b/11, 12b/06, 14a/09, 14b/02, 14b/05, 14b/09, 14b/13, 16b/12, 17b/03, 18a/04, 18a/07, 18a/13, 18b/04, 18b/04, 18b/05, 18b/06, 18b/09, 19a/13, 19b/08, 20b/09, 21a/04, 22a/06, 22a/06, 23b/04, 23b/06, 23b/07, 23b/11, 24a/03, 25a/06, 25b/03, 25b/08, 25b/11, 25b/13, 26b/04, 26b/10, 27b/02, 27b/03, 27b/03, 27b/06, 28b/08, 28b/11, 29b/11, 33a/02, 33a/03, 35b/04, 36a/02, 36b/10,

42a/06, 43b/11, 45b/11, 45b/11, 46a/10, 48a/12, 49b/10, 50a/07, 50a/10, 51a/11, 51b/04, 54a/10, 54b/09, 55a/09, 58b/02, 60a/03, 60a/11, 60a/12, 60a/13, 61a/03, 61b/05, 62a/10, 62b/08, 62b/12, 65b/06, 66a/09, 67a/06, 67b/06, 70a/11, 74a/03, 74a/04, 79a/04, 79a/10, 81a/10, 81b/01, 82b/05, 83b/04, 84a/06, 87a/05, 87b/05, 88a/01, 89a/05, 89a/11, 91a/06, 91a/10, 91b/07, 94b/09, 96a/11, 98a/13, 98b/03, 99a/02, 99a/07, 99b/11, 102a/02, 102b/02, 102b/02, 102b/05, 102b/12, 103a/07, 104a/04, 104a/09, 106a/02, 106a/07, 109a/10, 109b/08, 109b/12, 110a/03, 110a/07, 110a/08, 111b/07, 112b/02, 112b/12, 113b/12, 114b/01, 114b/02, 115a/10, 119b/08, 119b/11, 120a/11, 122b/01, 123b/12, 124a/01, 124a/01, 124a/03, 124a/05, 125a/09, 126b/08, 127b/03, 129a/13, 130b/01, 130b/09, 132b/05, 135b/07, 138a/06

[=151]

yandur- Döndürmek, çevirmek, geri yollamak, geri göndermek.

y. (!) 85a/13

y.-dı 42b/07

y.-dılar 23b/06, 52a/03, 101a/07, 104b/08, 130b/01

y.-ġalı 70a/06

y.-mağıl 47b/11

y.-up 54a/02, 69a/13, 133a/05

y.-up érdiler 23b/04

[=13]

ya‘nī Ar. Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce “Şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki” anlamında kullanılır.

y. 38b/07, 41a/10, 81b/11, 113a/03

[=4]

yaŋı Yeni, Hiç kullanılmamış olan, eski karşıtı; sonradan ortaya çıkan, sonradan var olan, üzerinden çok zaman geçmemiş olan.

y. 4b/13, 13a/02, 34a/06, 95a/11, 127b/11

[=5]

yaŋlıġ Gibi, benzer.

y. 22b/08

[=1]

yār Far. Yâr, dost, tanıdık; yardımcı.

y. ber- 94b/11, 97b/09, 122b/12, 123a/10

y. bol- 71a/08, 73b/11, 87b/03, 88b/03, 92b/12, 95a/12, 98a/05, 98a/10, 99b/02, 119a/06, 122b/02, 123a/07

y. éken 115a/09

y. ı ġār 18a/03

y. ı muvāfıḳ-ı mihr-bān 104a/01

y.+ımnı 66b/06

y.+nı 115b/06

y. yāvar bol- 91b/02

[=22]

yar- Yarmak, uzunlamasına bölmek veya ortadan ayırmak; kesip açmak, delip açmak; derin yara açmak.

y.-dılar 10a/12

y.-ıp 10a/02, 20b/08

[=3]

yaraġ Silah, hazırlık.

y. 24b/03, 76b/13, 87a/09, 93a/05

y.+ı 104b/12

y.+ın 4b/09, 14a/06, 14a/09, 24a/09

y.+ıŋızını 14b/08

[=10]

yaraġlıḳ Silahlı, hazırlanmış, donanmış.

y. 26a/04

[=1]

yaralıḳ Yaralı.

y. bol- 124a/09

[=1]

yārān Far. Dostlar.

y. 37a/12

y.+lar 97a/06, 122b/05

y.+lar birle 98b/09

y.+lardın 32a/06

y.+ları 81a/08, 95a/08

y.+larımnıŋ 82a/09

[=8]

yaraştur- Uygun düşürmek, uygun görmek, yakıştırmak.

y.-ay 24b/05

y.-dı 83b/08

[=2]

yarat- Yaratmak, (Allah) yoktan var etmek.

y.-ġan 36b/13

y.-ıp érdi 36b/12

y.-ḳandur 39a/07

y.-tım 36b/02

[=4]

yarı Yarısı.

y.+da érdiler 119a/03

[=1]

yarıl- Yarılmak, ortadan ayrılmak.

y.-dı 135b/10

y.-ıp 135a/08

[=2]

yarım Bir bütünün ayrıldığı iki eşit parçadan her biri, bir bütünün yarısı.

y. 108a/10, 134b/10

y.+ı 91a/02, 91a/03, 115a/02

y.+ıda 112a/04

y.+ıġaça 128a/12

y.+nı 81b/01, 81b/02

[=9]

yarlıḳ Ferman, buyruk.

y. bol- 48b/08

[=1]

yarlıḳa- Buyurmak, emretmek, ferman çıkarmak.

y.-dı 34b/02, 36a/13, 49a/02

[=3]

yarşıḳ Aralık.

y.+ıdın 112a/06

[=1]

yaru- Aydınlanmak, ışımak, parlamak.

y.-ġay 15b/12

[=1]

yaruġ bkz. yaruḳ

y. 125a/06

[=1]

yaruġluḳ Aydınlık.

y. bol- 36b/12

[=1]

yaruḳ Aydınlık, parlak.

y. 128a/02, 129a/09

[=2]

yasa- Düzmek, düzene koymak, hazırlamak, tanzim etmek.

y.-p 75b/10, 99a/02, 99b/11, 102b/02

[=4]

yasavul Mabeyinci; padişahın dışarıyla olan ilişkilerine bakan, buyruklarını ilgililere bildiren, resmî veya özel işleri olanlarla konuşup isteklerini padişaha arzeden saray görevlisi.

y. 50b/13, 51a/01

[=2]

yastan- Yaslanmak, uzanmak.

y.-ıp 79a/01

[=1]

yastuḳ Baş altına koymak veya dayanmak için kullanılan, içi pamuk, yün, ot, kuş tüyü vb. ile doldurulmuş, torba şeklinde, dört köşe, uzun veya yuvarlak küçük minder, yastık.

y. üzere 11b/02

[=1]

yaş I Gözyaşı.

y. 2a/03, 114a/06, 114b/10

y.+daḳı 43b/08

y.+ı 41b/05

y.+ın 36b/05

[=6]

yaş II Doğuştan itibaren geçen ve yıl birimiyle ölçülen zaman.

y.+ġa 13a/07

y.+larıda 57b/08

[=2]

yaşa- Sağ olmak, hayatta bulunmak.

y.-r 55a/13

y.-r érdiler 95a/08, 95a/09, 95a/10, 95a/10

[=5]

yaşart- Yaşarmasına yol açmak.

y.-ıp 16a/07

[=1]

yaşıl Sarı ile mavi arasında yer alan renk, yaprak rengi, yeşil.

y. 34b/11, 35a/08, 76b/01, 76b/03

y. bol- 83b/11, 84a/13

y.+nı 34b/11

[=7]

yaşın- Gizlenmek.

y.-up 70b/11, 79b/01

[=2]

yaşun- bkz. yaşın-

y.-madı 82b/01

[=1]

yaşur- Saklamak, gizlemek, örtmek.

y.-adurlar 23a/13

y.-dı 30a/03

y.-ġıl 132a/11

y.-unça 39b/04, 50a/05, 51b/08, 88b/10

y.-uŋ dép 131b/07

[=8]

yat- Yatmak, boylu boyunca uzanmak; uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek; geceyi geçirmek için bir yerde kalmak; yatay veya yataya yakın bir duruma gelmek.

y.-adur 77a/09, 79a/01

y.-adur men 30a/07

y.-adurmız 131b/06

y.-ar 121b/07

y.-ar érmes 79a/02

y.-ıp 45a/05

y.-ıpdur 35a/04, 35a/06

y.-ḳalı 54b/04

y.-sa 70b/09, 70b/09, 71a/04, 71a/05

y.-tı 11a/13, 30a/07, 132b/10

y.-tılar 39b/06, 59a/09, 72a/11, 83b/12

[=21]

yatḳuz- Yatırmak.

y.-up 10a/01, 10a/12

[=2]

yāvar Far. Yardımcı.

y. (yār yāvar bol-) 91b/02

[=1]

yavuḳ Yakın.

y. 76a/09, 103a/11

[=2]

yay- Yaymak, bir şeyi açıp sermek.

y.-ıp 100a/08, 104b/11

[=2]

yazdān Far. Tanrı, Allah.

y. (sarvar-ı şīr-i yazdān) 101b/07

[=1]

yazı Ova, bozkır.

y. 38a/01

y.+dın 4b/07

[=2]

yazuḳ Suç, günah.

y.+ları 31a/07

y.+larıdın 88a/10

[=2]

yed Ar. El.

y.+i 52b/12

y.+ini 53a/01

[=2]

Yemen Arap yarımadasının güneybatısındaki bölge.

Y. 6b/08, 6b/10, 9a/05, 13b/04

Y.+din 8a/03

Y.+ge 10b/09

[=6]

yer Bir nesne veya kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, bulunduğu mahal; ayakla basılan yüzey, zemin; bulunulan, yaşanılan, oturulan bölge; yeryüzü; mekân, mahal, mevki; taraf, bölge.

y. 16b/01, 23a/02, 54a/02, 64b/11, 66a/05, 79a/13, 79b/07, 80a/07, 90b/11, 92b/08, 108a/08, 138a/05, 138a/06, 138a/09, 138a/11

y. birle 115b/12

y.+de 2a/09, 7a/12, 12b/05, 138a/06, 38b/04, 41a/11, 58b/07, 68a/06, 68b/08, 77b/11, 80a/03, 91a/05,

91a/09, 97a/01, 98b/13, 106b/04, 127a/11, 129a/12

y.+de (her yerde) 15a/02

y.+din 12b/06, 49b/02, 66a/05, 69b/12, 82b/02, 108a/08

y.+ge 23a/08, 31b/09, 33a/12, 33b/03, 37b/13, 42b/11, 43a/01, 47b/02, 52a/11, 69b/13, 70a/01, 70a/02, 81b/12, 89b/07, 94a/08, 94a/08, 103a/08, 119b/10, 126a/05, 126b/05, 133b/08, 134a/08, 135a/04, 138a/02

y.+i 47a/08

y.+ige 4a/07

y.+lerge 81b/11

y.+lerni 47a/02

y.+niŋ 23a/01, 23a/02

[=71]

yeryüzi Üzerinde yaşadığımız yer küresinin kabuğu, arz.

y.+de 105a/04

y.+din 97b/10

y.+ge 21a/12, 21a/12

y.+ni 21a/13

[=5]

yesīr bkz. esīr

y. ḳıl- 121a/13, 121b/09

[=2]

yet- Ulaşmak, varmak, vasıl olmak; elde etmek, erişmek.

y.-er 98a/11

y.-geç 63b/04, 84a/12, 89a/03, 118b/12

y.-geli 37b/13, 52b/10, 121b/02

y.-gen 59b/10, 80b/04

y.-genler 81b/11

y.-gü 31b/10

y.-günçe 66a/05

y.-ibdür 82b/02

y.-iŋler 90b/03

y.-ip 14b/12, 23a/03, 23b/02, 39a/12, 45a/01, 52b/13, 76b/01, 96a/04, 108a/02, 114b/11, 125b/01, 133b/08, 134b/12

y.-ip érdi 112a/04

y.-medi 31b/04, 86a/05

y.-mes dép 79a/04

y.-mes édi dép 86a/12

y.-mesdin burun 30b/09, 90b/02

y.-se 111a/03, 113b/09

y.-seŋizler 128b/04

y.-seŋler 18a/07

y.-siŋler 50b/09

y.-sün dép 88b/13

y.-ti 3b/01, 12a/07, 41b/06, 87a/07, 89a/07, 127a/08, 129a/09, 134b/10

y.-ti érse 10b/08

y.-tigeç 20a/04

y.-tiler 9a/05, 16b/12, 18a/10, 23b/08, 40b/02, 41a/07, 42b/12, 90b/09, 125a/11, 126a/09, 128a/07, 128b/08

y.-tiler érse 48a/01, 53a/12

y.-tim 17b/11

y.-ür mü 31b/08

[=67]

yetgür- Yetiştirmek, ulaştırmak, eriştirmek, iletmek.

y.-di 81a/02, 83b/06, 130b/09

y.-diler 50b/01, 53a/13, 61b/03, 66b/05

y.-ey 100b/10

y.-gil 17a/01

y.-mesün dép 71b/05

y.-üŋ 28a/12

y.-üp 99a/02

y.-ür 15a/06, 18a/08, 131b/11

y.-ür dép 80a/04

[=16]

yetīm Ar. Babası ölmüş çocuk.

y. 11b/03, 57b/04

y.+ige 25b/10, 26a/10

y. ḳal- 84b/06

y.+leri 108b/11

y.+lerniŋ 16a/04, 57b/06

[=8]

yetīmlig Yetimlik.

y. 16a/04, 101b/01

y.+im 16a/11

y.+imiz 131a/10, 132b/12, 134a/12

[=6]

yetmiş Altmış dokuzdan sonra, yetmiş birden önce gelen sayının adı.

y. 74a/12, 75a/05, 75a/05, 75b/10, 75b/13, 90a/08, 97a/13, 99a/06, 102a/04, 102b/03, 105a/11, 106a/05, 106a/07, 106b/04, 118b/05, 120a/12

y. yaşar 55a/13

[=17]

yette Altıdan sonra, sekizden önce gelen sayının adı, yedi.

y. 6b/01, 6b/05, 8a/12, 28b/06, 37a/11, 40a/09, 44b/02, 45b/09, 45b/10, 45b/11, 45b/11, 45b/12, 46b/05, 47a/06, 47a/08, 52a/10, 58b/04, 68a/06, 72a/10, 72a/12, 76b/09, 77b/03, 119b/04, 125b/05

y. ḳadam bile 64b/03

y. yıldın kéyin 46b/12

[=26]

Yezīd Zalimliği ve Hz. Hüseyin'i şehit etmesiyle bilinen ikinci Emevi halifesi Yezid b. Ebu Süfyan.

Y. 5b/05, 55b/04, 63a/01, 63b/13, 86a/05, 86b/11, 87a/07, 87b/01, 87b/10, 88b/13, 90b/01, 93a/11, 93a/13, 99b/01, 105a/04, 105b/01, 105b/04, 106a/02, 116b/05, 117a/05, 121b/08, 124a/12, 125a/02, 126b/10, 127b/06, 132b/04, 135a/01, 135a/05, 135a/11, 135b/04, 135b/08, 136b/11, 136b/12, 137a/02, 137a/09, 137a/10

Y. bile 87a/02, 87a/06, 87b/05, 89a/05, 93a/02, 119a/12

Y. birle 83a/05, 100a/11

Y.+din 92b/09, 93b/11, 98a/04, 117a/09, 119a/05, 123a/13

Y.+ġa 82a/08, 82a/09, 85b/04, 129a/09

Y.+ge 83a/07, 85b/05, 85b/06, 87a/07, 88b/10, 90a/03, 91a/03, 91b/01, 93a/09, 93b/12, 99b/02, 116a/07, 116a/10, 116b/04, 117a/13, 123a/02, 127b/06, 137a/04

Y. i bed-beḫt 83a/08, 83a/12, 83b/03, 86b/02, 89a/02, 90a/02, 90a/13, 119a/06, 121a/12, 123a/04, 123a/11, 127a/04, 127b/09, 127b/12, 128a/04, 128b/10, 134b/04, 134b/08, 138a/12

Y. i bed-beḫt bile 122b/11, 126b/13

Y. i bed-beḫtdin 88a/13, 88b/07

Y. i bed-beḫtġa 88b/03, 123a/07, 125a/06

Y. i bed-beḫtge 90b/07

Y. i bed-beḫtni 119b/01, 128a/07, 128a/09

Y. i bed-beḫtniŋ 83b/06, 83b/07, 100b/01, 123a/02, 123a/08, 128b/03, 128b/06, 128b/09

Y. i bed-beḫt-i rāfiẓī 127b/01, 137b/10, 137b/12

Y. i bed-beḫt-i şūm-ı rāfiẓī 116a/13, 117a/08, 130b/02

Y. i bed-beḫt-i şūm-ı rāfiẓīġa 116b/03

Y. i bed-beḫt-i şūm-ı rāfiẓīniŋ 129a/07, 129a/11, 134b/03, 136b/07

Y. i la'īn 55b/04, 63b/03, 63b/11, 64a/03, 64a/06, 64a/07, 82a/02, 86a/04, 86a/09, 86a/13, 111a/08, 116a/09

Y. i la'īn birle 63b/02

Y. i la'īn ibn Mu'āviye 63a/01

Y. i la'īndin 63b/05, 64a/05

Y. i la'īnge 86a/03

Y. i la'īnniŋ 91b/11, 96b/02

Y. i la'nat-kerde 129a/13

Y.+ler 120b/01

Y.+lerni 100b/03, 130a/11

Y. i nā-bi-kārġa 129a/08

Y.+ni 55b/05

Y.+niŋ 83b/05, 86a/12, 87b/05, 88a/01, 90a/03, 90b/04, 92a/06, 92b/03, 95a/13, 100b/11, 116a/05, 116a/13, 117a/04, 119a/09, 120a/09, 124b/04, 125a/04, 125b/03, 126b/11, 128a/05, 128b/11, 135a/10, 136b/09, 137a/05, 138a/10

Y. i palīdnıŋ 89a/05

Y. i şūm-ı rāfiẓī 116b/07

Y. i şūm-ı rāfiẓīġa 135b/13

Y. turur 82b/07

Y. i ẓālımġa 95a/12

[=176]

yé- Ağızda çiğneyerek yutmak; yenecek bir şeyle karnını doyurmak.

y.-di 45b/11, 46a/10, 49b/11, 50b/08

y.-diler 33a/13, 33b/03

y.-gen émes 134b/12

y.-geni 117a/06

y.-gey 34a/01

y.-güçi 97b/08

y.-li 29b/13, 30a/05

y.-liŋ 30a/11

y.-mek 30a/13

y.-meŋler 58b/03, 121b/11

y.-mes 30a/01

y.-mes men 30a/11

y.-mes sén 30a/12

y.-mes sizler 132a/05

y.-mey 51a/05, 56b/09, 89b/07

y.-meydürler (nége yémeydürler dép) 56b/11

y.-p 104b/09

y.-pdür 39b/01

y.-r 46a/08

y.-r érdim 51a/08

y.-r érdiler 33a/11

y.-r sizler 74b/08

y.-ydür 137a/07

y.-ydürler 51a/07

y.-yi 69a/06

[=33]

yıġ- Yığmak, bir yığın oluşturacak biçimde üst üste koymak.

y.-alı 114a/09

y.-dılar 64b/12, 122a/03

y.-ıp 15b/07, 27a/01, 46a/01

y.-may siz 105b/08

[=7]

yığaç Ağaç.

y. 108a/08, 109a/09, 122a/03

y.+ġa 109a/10

y.+ı 109a/09

y.+ını 104b/05

y.+lar 109a/10

[=7]

yığdur- Yığmak işini yaptırmak.

y.-up 47a/03, 53b/11

[=2]

yığı Gözyaşı, ağlama.

y. 108a/09

y. birle 36a/04

y.+nıŋ 112b/02

[=3]

yığıl- Yığılmak, bir yere küme hâlinde konulmak; toplanmak, birikmek, bir araya gelmek.

y.-dı 23b/02

y.-dılar 36a/02

y.-ıp 8b/04, 11b/11, 12a/02, 31a/08, 37b/08, 39b/03, 41a/02, 54b/06, 54b/10, 66a/13, 119b/08, 124a/01, 129a/13

y.-ıp érdi 39a/01

y.-mas 86a/01

y.-ur 87b/01

[=18]

yığla- Ağlamak, acı, keder, pişmanlık ve bazen da sevinçten gözyaşı dökmek.

y.-dı 16a/07, 51a/11

y.-dılar 35a/13, 40b/04, 49b/13, 76a/08, 76a/13, 84a/01, 84b/01, 84b/03, 89b/05, 95a/03, 103a/06, 110a/02, 110b/09

y.-ġanlarıdın 32b/12

y.-maŋ 104a/02

y.-maŋlar 75b/02

y.-mas érdi 8a/11

y.-may 90a/02

y.-p 5b/08, 9b/12, 10a/08, 16a/03, 34a/03, 35b/12, 37b/05, 40b/09, 41b/04, 42a/07, 47b/06, 49b/12, 50b/04, 51a/05, 51a/09, 57a/03, 58a/04, 76b/07, 77a/09, 84a/13, 88a/12, 89b/08, 89b/12, 93b/04, 94a/11, 101a/11, 103a/07, 103a/08, 110a/05, 115a/03

y.-p (zār zār yığla-) 39a/01

y.-pdurlar 35b/13

y.-r sén (nége yığlar sén) 51a/06

y.-r siz 90a/01

y.-sa 8a/10

y.-salar 136b/04

y.-y 47a/13, 47a/13, 115a/04

y.-ydur 77a/12, 77a/13

y.-ydur men 51a/08, 51a/13

y.-y sén 51a/12

y.-y sizler 34a/04

[=65]

yıglaş- Ağlaşmak, karşılıklı ağlamak.

y.-adurlar 131a/13, 133a/07

y.-ıp 16a/13, 36a/10, 39a/12, 57b/03, 67b/06, 95a/03

y.-tılar 57b/03, 57b/05, 58a/08, 61a/03, 64b/07, 64b/10, 104a/03, 104a/09, 110b/09

y.-ur 34a/11

y.-ur érdiler 102b/01, 114a/05, 131a/11, 133a/01

[=22]

yıḳ- At veya herhangi bir binek hayvanından indirmek.

y.-ıp 128a/07

[=1]

yıḳıl- (İnşa edilmiş bir yer) Parçalanıp dağılmak; devrilmek, yığılmak; harap olmak, perişan olmak, mahvolmak; meyletmek.

y.-a 116a/09

y.-dı 26a/05, 43a/04, 43b/11, 55a/09, 115b/10, 125a/05

y.-dılar 51b/03, 52b/06, 65b/10, 79a/08, 103a/07, 106b/13

y.-ıp 47a/11, 64a/03, 115a/01, 135b/08

y.-ıpdur 6a/08

y.-ıpdurlar 6a/08

[=19]

yıl Dünyanın güneş çevresinde tam bir devir yapması için geçen zaman, sene, sal.

y. 3a/11, 3a/12, 108a/10, 10b/11, 10b/13, 21b/01, 28b/01, 28b/02, 46b/05, 47a/06, 47a/08, 47a/08, 54a/07, 59a/08, 65a/09, 67a/05, 67a/05, 70a/10, 77b/03, 84b/08, 93b/09, 134b/10

y.+da 97a/08, 97a/09

y.+da (her yılda) 6b/08, 13b/07, 17a/06

y.+dın 42a/07

y.+dın (iki yüz yıldın beri) 17a/05

y.+dın (kırk yıldın beri) 47b/04

y.+dın kéyin 42a/02, 46b/13, 69a/10

y.+dur 17b/12, 22a/07

y.+ġa 81a/08

y.+nıŋ 42a/09, 48a/02, 48a/10

[=39]

yıl- (Gördüğü şeyler ve başına gelenler karşısında) Gözü korkmak, eski cesareti kalmamak, ürkeklik gelmek.

y.-dı 11a/10

[=1]

yılan Omurgalı hayvanlardan, bacakları olmayan, üzeri pullarla kaplı, çatal dilli, büyük bir kısmı zehirli olan, uzun sürüngen hayvan.

y.+ġa 9a/01

[=1]

yıllıḳ Bir yıl için, senelik.

y. 44b/02, 81a/07, 86b/04, 86b/10

[=4]

yıraġ bkz. yıraḳ

y. 67a/12

y. kör- 3a/01

[=2]

yıraḳ Irak, uzak, arada çok mesafe bulunan.

y. 10a/12, 18b/13, 20a/01, 37a/03, 38b/02, 56b/05, 71b/09, 112a/13

y.+da 65b/08

y.+dın 4a/10, 12b/13, 23a/09, 33b/07, 43b/10, 49b/02, 53b/02, 91b/12

y.+ġa 56a/06

[=18]

yırt- (Kâğıt, kumaş vb.ni) Elle iki tarafından tutarak parçalara ayırmak.

y.-ıp 23b/13, 39a/11, 114a/11, 118b/02

y.-ıp édi 48b/13

y.-tılar 48b/12

[=6]

yigirme Yirmi, on dokuzdan sonra, yirmi birden önce gelen sayının adı.

y. 28b/02, 57b/08, 69b/03, 93b/08, 115a/05, 115b/03, 117a/11, 121b/06, 122a/07, 122a/13, 125b/08

[=11]

yigit Yiğit, genç, delikanlı.

y. 18b/08, 18b/09, 18b/09, 18b/13, 27a/04, 43b/12, 46b/02, 51a/02, 51a/02, 62b/12, 62b/12, 63b/06, 134a/02

y.+ler 64b/06, 122b/01

y.+leri 4a/07, 19a/11

y.+leriniŋ 1b/08

y.+niŋ 27a/05

[=19]

yildem Hızlı.

y. 8a/09

[=1]

yip İp, halat, urgan.

y. 43b/09

[=1]

yoḳ Yok, bulunmayan, mevcut olmayan.

y. 13a/13, 17b/02, 21b/13, 22a/10, 22b/04, 24b/04, 26b/01, 27a/04, 34a/07, 34a/11, 34b/08, 42a/11, 45b/13, 52a/06, 59b/01, 75a/11, 86b/12, 87a/03, 112b/13, 128a/01, 130a/09

y. (çāra yoḳ turur) 96a/10

y. (körgenim yoḳ) 120b/05

y. (maylımız yoḳ dép) 132a/07

y. bol- 66a/05

y.+dur 26b/05, 39a/04

y.+dur dép 122a/11

y. édi 38b/08

y. érdi 2a/10, 2b/05, 11a/09, 120a/01, 124a/09, 14a/04, 26a/09, 28a/07, 38b/09, 49b/03, 117a/06

y. érdim 74a/07

y. érse 8b/08, 92a/10

y. ḳıl- 59b/09, 93b/06

y. mu 18a/12, 75a/08, 90a/07, 129a/08

y.+tur 92a/04

y. turur 62a/08, 66b/09, 94b/03, 104a/02

y. üçün 82b/03

[=55]

yol Yol, bir yerden bir yere gitmek için içinden veya üzerinden geçilen yer; uyulan veya benimsenen ilke, sistem, usul.

y. 16b/06, 17b/12, 18a/09, 20a/01, 20b/11, 38b/01, 38b/12, 39b/01, 50b/11, 80a/11, 91a/07

y. ber- 110a/08

y.+da 24a/02, 29b/03, 41a/05, 41b/03

y.+dın 20a/12

y.+ġa 16a/12, 20a/05, 20a/13, 20b/03, 20b/11, 23a/09, 23b/07, 29a/12, 29b/03, 51b/08, 91b/07

y.+ı 40b/10, 106a/06

y.+ıġa 50a/12, 128b/07

y.+ını 22b/11, 94b/12, 94b/13, 125b/04, 128b/04

y.+larıda 47a/12

y.+larıġa 43a/13

y.+larını 65b/05, 65b/09

y.+larınıŋ 1b/04

y.+nı 19b/11, 20b/02, 23a/03, 23b/09

y.+nıŋ 17a/05, 38a/08

y.+nuŋ 38a/09

y. yürü- 16b/05

[=50]

yolġun Ilgın ağacı.

y. 109a/09, 109a/10, 109a/11

[=3]

yoluḳ- Karşılaşmak, buluşmak, karşı karşıya gelmek, rastlamak.

y.-tılar 65b/06

[=1]

yötel Öksürük.

y. 79b/06, 84a/02

[=2]

yötel- Öksürmek.

y.-seler 84a/02

[=1]

yu- (Bir şeyi) Su veya başka bir sıvı ile temizlemek, yıkamak.

y.-dı 7b/04

y.-dılar 10a/05, 10a/13, 23b/06, 57a/02, 58a/11, 80a/06

y.-ġay 57a/04

y.-maḳ 58a/13

y.-p 57a/13

[=10]

yuḳarı Yukarı, bir şeyin üst bölümü.

y. 98b/05, 100b/05, 106b/08, 106b/09, 113b/06

y.+sı 109a/04

[=6]

yuḳḳarı bkz. yuḳarı

y. 31b/04

[=1]

yurt Bir milletin üzerinde yaşadığı, hakim olduğu ve kültürünü oluşturduğu toprak, vatan.

y. 70a/07

y.+ı turur 89a/11

y.+nı 85b/04

[=3]

yurtuḳ Yırtık.

y.+ı 45b/02, 45b/03

[=2]

Yūsüf Hz. Yakup'un oğlu, İsrailoğulları'na gönderilen bir peygamber.

Y. 38b/08, 39b/10, 40a/01, 42a/12, 43a/07, 44a/04, 44b/08, 45a/08, 46b/02, 46b/09, 48a/02, 48a/13, 48b/01, 48b/05, 48b/07, 48b/13, 49a/02, 52a/07, 52a/09

Y. (Ḥażrat-ı Yūsüf) 36b/10, 37a/08, 37a/13, 39a/02, 39b/11, 40b/02, 40b/03, 40b/09, 42a/11, 43b/05, 44b/11, 45a/09, 45b/08, 46a/07, 46a/12, 46b/06, 47a/02, 47a/04, 47a/10, 47b/01, 47b/13, 48a/01, 48a/05, 48a/08, 48a/09, 48b/11,

48b/11, 49a/10, 49b/01, 49b/05, 49b/07, 49b/10, 49b/12, 50a/02, 50a/06, 50a/10, 50a/13, 51a/05, 51a/09, 51a/11, 51b/01, 51b/06, 52a/08, 52a/11, 52b/04, 52b/06, 53a/13, 53b/06, 53b/13, 54a/06, 54a/12

Y. (Ḥażrat-ı Yūsüf birle) 43b/13

Y.+dedür 45b/03

Y. dép 49b/11, 51a/07

Y.+ġa (Ḥażrat-ı Yūsüf ’ġa) 52a/05

Y.+ge 38b/09, 39a/07, 43a/12

Y.+ge (Ḥażrat-ı Yūsüf ’ge) 36b/08, 36b/13, 43b/04, 44b/07, 46b/11, 47a/02, 47a/09, 48b/03, 50b/06, 53a/12, 53b/08

Y.+ni 37a/06, 37b/06, 38a/10, 39a/06, 39a/13, 43b/04, 47b/05, 50a/08

Y.+ni (Ḥażrat-ı Yūsüf ’ni) 36b/11, 37a/02, 38a/02, 38a/07, 38b/02, 40b/01, 40b/06, 41a/05, 41a/06, 41b/06, 41b/11, 42a/03, 42a/07, 43b/01, 43b/10, 44a/10, 44b/06, 45b/04, 46b/04

Y.+ni (Sūre-i Yūsüf ’ni) 36a/12

Y.+nüŋ 43a/11, 45b/01, 51a/13, 52b/12

Y.+nüŋ (Ḥażrat-ı Yūsüf ’nüŋ) 36b/06, 37b/08, 39a/10, 39b/12, 41a/02, 41a/07, 41b/03, 41b/12, 43a/13, 44a/01, 44a/05, 44a/11, 44b/04, 45a/02, 45b/05, 47a/12, 49a/09, 49a/13, 49a/13, 50b/10, 50b/12, 52a/11, 53a/04, 53a/06, 54a/11, 54b/02, 54b/04, 54b/06

Y.+üm 39b/02

Y.+ümni 38a/09, 41a/10

[=152]

yut- Ağızda olan bir şeyi boğazdan aşağı indirmek.

y.-up 104b/09

[=1]

yuttur- Yutmasını sağlamak.

y.-dı 137a/04

[=1]

yuyul- Yıkanmak, temizlenmek.

y.-ġan 112b/04

[=1]

yügür- Koşmak, adım atışlarını artırarak ileri doğru hızla gitmek.

y.-di 17b/09, 17b/10

y.-diler 9b/11

y.-üp 79b/07

[=4]

yügürüş- Koşuşmak.

y.-üp 32a/13, 80a/13

[=2]

yük Bir insan veya hayvanın taşıdığı şeylerin bütünü; bir hayvanın taşayabileceği miktar.

y. 18a/10, 18b/05

y.+ler 17b/01

y.+leri 17b/03

y.+ni 14b/13

y.+üdin 52a/03

[=6]

yükle- Yüklemek, taşımak, kaldırmak.

y.-p 61b/01, 80a/10, 131a/01

y.-r 18b/05

[=4]

yüklet- Yükletmek, yükleme işini yaptırmak.

y.-ip 130b/08

[=1]

yüklüg Gebe, hamile.

y. érdi érse 5b/06

[=1]

yürek İnsanın bütün duygularının kaynağı ve manevi varlığının merkezi, gönül.

y. 10a/12, 10a/13, 41b/01, 136b/12

y.+lerini 10a/02, 10a/04

[=6]

yürü- Adım atarak ilerlemek; (Bir kimse veya nesne) bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek; yayan olarak gitmek, gezmek.

y.-di 108b/10, 109b/01, 111b/06, 113a/10, 114b/07

y.-di érse 8a/05

y.-diler 8a/08, 16a/01, 31a/07, 38b/05, 40b/02, 41a/04, 50b/11, 63a/05, 63a/08, 91a/07, 101a/05, 110b/13, 121b/04

y.-diler dép 90a/12

y.-gen émes 14b/13

y.-gendin kéyin 51b/09

y.-gil 114b/07

y.-ŋ 101a/10

y.-p 7a/11, 18a/09, 42b/12, 53a/12, 93b/09

y.-p édi 16b/05

y.-p érdi 116a/01

y.-pdür 111b/04

y.-r 45b/06, 111a/04

y.-r émiş men 46a/07, 46a/12

y.-r érdi 9b/13, 70b/04, 116b/10

y.-r érdiler 37a/07

y.-r men 63a/02, 63a/03, 100a/10

y.-se 36b/12, 64a/04, 114b/04

y.-sem 64a/08

y.-sün 63a/05

y.-sünler dép 132a/02

[=49]

yürüşlüg Yürüyüşlük.

y. 14b/13, 19b/13

[=2]

yürüt- Yürümesini sağlamak, yürümesine yardımcı olmak.

y.-ti 113b/10

[=1]

yüz I Yüz, surat, çehre; yüzey, satıh; yön, taraf.

y. 6a/07, 52b/06, 88a/13, 88b/07, 88b/11, 92b/09, 93b/12, 112b/10, 115b/03, 119a/06, 123a/13

y.+i 24b/05, 48b/01, 109a/04, 111b/02

y.+ide 54a/09

y.+idin 80b/01, 109b/05

y.+ige 12a/08, 20a/05, 29b/06, 42a/09, 43a/05, 48a/02, 48a/11, 53a/03, 58a/07, 101a/13, 109a/03, 121a/05

y.+ini 17b/11, 53a/03

y.+leri 27a/12

y.+lerideki 102a/06

y.+lerige 13a/08, 14b/02, 35a/03, 37a/08, 44a/11, 49b/01, 62a/13, 95a/12, 103b/05, 106a/13, 131b/12

y.+lerini 47a/11, 49a/12, 51b/02, 52b/04, 59a/12, 66b/01, 90b/06

y. ur- 44b/12, 98a/05

y.+üm 111a/09

y.+ümiz birle 95a/01

y.+üni 30b/13

y.+üŋlerge 90b/03, 100a/12

[=59]

yüz II Yüz, sayı adı.

y. 17a/05, 17b/12, 21a/13, 22a/07, 26b/06, 28b/13, 28b/13, 29a/01, 37b/10, 39b/07, 42b/09, 42b/09, 45b/07, 46b/09, 47a/05, 48b/01, 52a/02, 53a/09, 61a/13, 61a/13, 68a/06, 72b/13, 81a/04, 86b/06, 90a/13, 94b/03, 96b/11, 97b/05, 100b/12, 102a/01, 102a/04, 102b/03, 102b/12, 105a/11, 106a/07, 106b/05, 112a/12, 113b/01, 113b/05, 115a/05, 116a/07, 116b/03, 117a/11, 118b/12, 119a/07, 119b/04, 121a/02, 122b/04, 123b/12, 127b/05, 130a/04, 130a/04, 130b/07, 136a/01, 138a/12

[=55]

yüzlen- Yönelmek, belli bir yön tutmak.

y.-di 42a/04, 90b/04, 98b/10

y.-diler 76a/02, 101b/03, 127a/07

[=6]

yüzlüg Yüzlü.

y. 62a/11, 96b/07, 100a/13

[=3]

yüzük Parmağa takılan, genellikle altın, gümüş vb. madeni halka.

y.+lerini 67b/08

y.+lerini (mühr-i yüzük) 70b/06

y.+ni 102b/09

y.+ümni (yüzügümni) 102b/07

[=4]

Z

zabān Far. Lisan, dil.

z.+ı (‘arab zabānı birle) 41a/09

[=1]

zabarcad Ar. Cam parlaklağında, açık yeşil renkte tabiî mağnezyum ve demir silikat, krizolit, olivin, perido.

z. 26b/07

[=1]

za‘farān Ar. Safran.

z. 26a/01, 26a/06, 26a/13

[=3]

zāhıd < Ar. *zāhid* Dünyayı terk edip dinin emirlerine çok titizlikle riayet eden, züht ve takva sahibi, dindar, müttaki kimse.

z. 16b/06, 16b/10, 16b/13, 17a/07, 17a/12, 17b/02, 17b/02, 17b/05, 17b/10, 18a/02, 18a/04, 24a/03

z.+ġa 17a/01

[=13]

ẓāhır < Ar. *zāhir* Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan şey.

z. bol- 3b/06, 4b/02, 5a/13

z. ḳıl- 80b/01

[=4]

zaḫm Far. Yara.

z.+ıġa 103a/02

z. ur- 97b/06

[=2]

zaḫmat Ar. Sıkıntı, eziyet.

z. 71b/05

z. (żarar zaḫmat bol-) 17b/08

[=2]

ża‘īf Ar. Yeterli maddi ve fiziki gücü olmayan, güçsüz.

ż. 92b/10

ż. bol- 68b/06

[=2]

żaʻīfa Ar. Kadın.

ż. 112a/12

ż.+lar 104b/06, 104b/07, 114a/08, 114a/11, 114b/02, 114b/07, 114b/08, 121b/04, 121b/10, 121b/11, 121b/13

ż.+larnı 104b/08

[=13]

ẓālım < Ar. *ẓālim* Zulüm ve haksızlık yapan kimse.

ẓ. 134a/13

ẓ.+ġa (Yezīd-i ẓālım) 95a/12

[=2]

zamān Ar. Olmuş ve olacak hadiselerin birbiri ardınca cereyan edişinin düşüncemizde meydana getirdiği başı ve sonu belli olmayan soyut kavram, vakit.

z. 4b/05, 4b/07, 5a/10, 9a/09, 9b/09, 17a/09, 17a/13, 17b/02, 17b/08, 18a/03, 20a/10, 20b/01, 23a/01, 23a/09, 23b/11, 24b/09, 40b/09, 48a/12, 56a/01, 58b/04, 59b/10, 69a/08, 80b/02, 85b/03, 86a/11, 90b/13, 104b/01, 109a/02, 110a/10, 111a/03, 114a/10, 129a/12, 133a/08, 137a/03

z. (her zamān) 64a/04, 84a/02, 116b/01, 136a/13

z.+da 15b/08, 18a/06, 34b/08

z.+daḳı 136a/12

z.+dın (neçe zamāndın kéyin) 15b/10

z.+ıda 41b/08

[=44]

zamāna Ar. Devir, zaman.

z.+larıda 68a/05, 77a/07

[=2]

zār Far. Ağlama, inleme.

z. 97b/08

z. (hār zār bol-) 32a/04

z. (nāla vü zār ḳıl-) 10a/11

z. (zār zār yıġla-) 37b/05, 39a/01

z.+isiġa 77a/10

z. zār 10a/08, 16a/03, 47b/06, 64b/10, 88a/12

z. zār yıġla- 5b/08, 37b/05, 39a/01

[=14]

żarar Ar. Bir kimse veya şeyin sebep olduğu kayıp, kötü sonuç, ziyan.

ż. 18a/08

ż. zaḫmat bol- 17b/08

[=2]

zar-dār Far. Zengin, varlıklı.

z. 62a/08

z. bol- 69a/09

z. érdi 69b/05

[=3]

zārī Far. Ağlama, inleme.

z. (nāla vü zārī ḳıl-) 22a/11, 52b/01, 121b/05, 122a/01, 122a/11

z. ḳıl- 42a/08, 47b/12

z.+siġa 96a/01

[=8]

zārlıḳ Ağlama, inleme; ağlama hali.

z. bısyār ḳıl- 51b/05

z. bile 130a/04

[=2]

ẕarra Ar. Çok küçük parçacık, zerre.

ẕ. 18b/07, 39a/02

ẕ.+ça 30b/06

[=3]

żarūrat Ar. Mecburiyet, zorunluluk.

ż.+dın 55b/02

[=1]

zavḳ Ar. Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu.

z. 78b/09

z. surūr bile 39a/13

[=2]

żāyi‘ Ar. Kayıp, yok olmuş, elden çıkmış şey.

ż. bol- 60b/07, 120a/05

ż. ḳıl- 81b/07

ż. ḳoy- 104a/05

[=4]

zāyıl < Ar. *zā’il* Devamlı ve kalıcı olmayan, sona eren, yok olan, ortadan kalkan.

z. bol- 5a/10

[=1]

zehr Far. Girdiği organizmada fizyolojik görevleri bozan veya yok ederek ölüme sebep olan madde, ağu, sem.

z. 83b/01

z. ber- 35a/09, 44b/10, 83b/02

z. berdür- 137a/13

z.+ni 83b/11

[=6]

Zehrā Parlak, Hz. Fatıma’nın lakabıdır.

Z. (Ḥażrat-ı Fātıma-ı Zehrā) 35b/12

Z.+nı (Ḥażrat-ı Fātıma-ı Zehrā’nı) 36a/04

[=2]

zehre Far. Cesaret, yiğitlik.

z.+si 11a/09

[=1]

zekāt Ar. İslam dininin beş şartından biri olarak, sahip olunan ve belli bir miktarı aşan mal ve paranın yoksullara dağıtılması gereken kırkta biri ve bunun yoksullara dağıtılması işi.

z. 69a/12

z. al- 69b/06, 69b/09, 69b/10, 69b/12, 69b/12

z. ber- 69a/11

z.+dın 69a/03

z.+ġa 69a/13

[=9]

Zelīhā Yusuf kıssasının kadın kahramanı.

Z. 42a/04, 42a/08, 42a/13, 43a/02, 43a/06, 43a/09, 43a/10, 43a/10, 43a/13, 43b/09, 44a/05, 44a/07, 44b/01, 44b/06, 44b/07, 44b/08, 45a/01, 45a/03, 45b/03, 45b/04, 45b/05, 46b/08, 47a/12, 47b/03, 47b/13, 48a/01, 48a/06, 48a/10, 48b/04, 48b/05, 48b/07, 48b/11, 48b/11, 48b/12, 54a/10, 54b/01

Z.+da 45b/02

Z.+dın 42a/02, 44b/01, 46b/07, 47a/04

Z. érdi 41b/11

Z.+ġa 44a/07

Z.+nı 42b/11, 46b/08, 49a/03

Z.+nıŋ 42b/03, 42b/05, 42b/08, 44a/01, 44a/03, 48a/07, 48a/09, 48b/03, 48b/12

[=55]

zemīn Far. Yer, mahal.

z.+de (‘ırāḳ zemīnde) 87a/13

z.+ġa (‘ırāḳ zemīnġa) 87b/01

[=2]

zencīr Far. Birbirine geçmiş madeni halkalardan meydana gelen bağ.

z. 40a/12, 42a/05

[=2]

zengī Far. Zenci.

z. 133a/09, 133a/13, 133b/04

[=3]

Zerrīn Ḫuzā‘ī Huzaioğulları kabilesine mensup bir tüccar.

Z. 113b/11, 114a/02, 114a/05, 114a/10, 114b/01, 114b/05, 114b/08, 114b/10, 114b/11, 115a/04, 115a/08, 115a/10, 115b/01, 115b/07, 116a/06, 117a/10, 119a/09, 120a/02, 121a/05, 122b/13, 123b/03

Z. bile 123b/02, 125a/11

Z.+ġa 114a/12, 119a/10

Z.+ni 114b/13, 115a/04, 115a/07, 122b/09

Z.+niŋ 121b/05, 125b/02

[=31]

Zeyne'l-'ābidīn Hz. Hüseyin'in oğullarından biri.

Z. (Ḥażrat-ı Zeyne'l-'ābidīn) 108b/08

Z. (İmām Zeyne'l-'ābidīn) 90a/09, 95a/08, 130b/06

[=4]

zībā Far. Süslü.

z. 63b/06

[=1]

zınā < Ar. *zinā* Evlilik bağı ile bağlı olmayan kadınla erkek arasındaki cinsel ilişki, nikahsız birleşme.

z.+dın 44b/12, 47a/04

[=2]

zında-kārlıḳ Far. Canlı olma durumu.

z. ḳıl- 54a/07

[=1]

zındān < Far. *zindān* İçine tutukluların, hükümlülerin konulduğu kapalı yer.

z.+da 45b/07, 46a/05, 46b/02, 46b/09

z.+dın 46a/09, 46a/13, 46b/01, 46b/06, 46b/10, 116a/03

z.+ġa 45b/04, 46a/05, 46a/10, 46b/04, 52a/13, 116a/02, 117a/12

z.+ı turur 87b/09

[=18]

zınhārla- Bakmak.

z.-p 38a/08

[=1]

zīrā Far. Çünkü, şundan dolayı.

z. 14b/05

[=1]

zıyāda < Ar. *ziyāde* Fazla, çok.

z. 14a/07, 24a/10, 66a/05, 69b/04

z. bol- 7b/10, 9a/10, 43b/08, 48b/01, 62a/04, 64a/09, 83a/09, 136b/09, 138a/01

z. ḳıl- 9a/05

[=14]

zıyān < Far. *ziyān* Bir şey veya kimsenin sebep olduğu çıkar kaybı, zarar.

z. 71b/05, 80a/04

z. ber- 29b/06

z. bol- 23b/03

z. yetgür- 15a/06

[=5]

zıyārat < Ar. *ziyāret* Bir kimseyi veya bir yeri görmeye gitme.

z. ḳıl- 74a/03, 80a/02, 80b/13, 82a/04, 82a/07, 89a/08, 89b/04

[=7]

zıyārat-gāh < Far. *ziyāret-gāh* Ziyaret yeri.

z.+ıda 72b/01

[=1]

ẕikr Ar. Allah'ın isimlerini söylemek suretiyle yapılan ibadet.

ẕ. 39a/09

ẕ. ḳıl- 88b/09

[=2]

zırā'at Ar. Bitki yetiştirmek amacıyla toprak üzerinde yapılan çalışmaların bütünü, çiftçilik, tarım.

z. 2b/05

[=1]

zor Far. Güçlükle yapılan iş.

z. bile 77b/06, 77b/08

z. ḳıl- 58b/11

[=3]

Zubayr ibn 'Avvam Hz. Peygamber'e ilk iman edenlerden ve cennetle müjdelenen on sahabeden biri.

Z. 67a/11

[=1]

zulf Far. Saç.

z.+ını 56a/01, 56a/02

z.+larıdın 63b/07

[=3]

Zu'l-fiḳār Hz. Ali'nin meşhur kılıcı.

Z. 59a/05

Z.+nı 75b/03

Z.+larını 106a/12

[=3]

zumurrud Ar. Alüminyum, berilyum silikatı olan yeşil renkte, çok değerli taş, zümrüt.

z. 26b/07, 61b/10

[=2]

zu'n-nūrayn Hz. Osman'ın lakabıdır. İki nur sahibi anlamına gelir.

z. dép 71b/12

[=1]

SONUÇ

Bu çalışmada Fransa Milli Kütüphanesi (Bibliothéque nationale de France) SUPPL. TURC. 958 numarada kayıtlı bulunan *Ravzatü'ş-şüheda* adlı eserin tamamı Giriş, Dil İncelemesi, Metin ve Dizin ana başlıkları çerçevesinde dil bilgisel olarak incelenmiştir. Eser, Hüseyin Vaiz-i Kâşifi'nin yazdığı aynı adlı eserin Çağatay Türkçesine yapılmış bir tercümesidir. Eser, Kerbela Olayı'nı anlatan mensur bir yazmadır.

Klasik Sonrası Çağatay Türkçesi Dönemi'nin bir eseri olup istinsah edildiği sahadan kaynaklı olarak Yeni Uygur Türkçesi ile dil ve sözcük kadrosu bakımından benzerlikler göstermektedir. Bu açıdan çalışmamız Klasik Sonrası Çağatay Türkçesi Dönemi sözcük kadrosuna katkılar yapacak niteliktedir. Ayrıca Klasik Sonrası Çağatay Türkçesinin Yeni Uygur Türkçesine evrimini de güzel bir şekilde göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında çalışmamız Türk dili çalışmaları için güzel veriler sunmaktadır.

Eğitim yönünden bakıldığındaysa *Ravzatü'ş-şüheda* adlı eser Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programı'nda ifade edilen "metin merkezli" kazanımlara uygun bir örnektir. Bunun yanında eserin Çağatay Türkçesi özelliklerini göstermesi, öğrencilerin günümüz Türkçesi ile karşılaştırmalı olarak Türk dil tarihini görmelerini sağlamaktadır. Bu da Türk dili ve edebiyatı eğitimi için ayrı bir öneme sahiptir.

Ravzatü'ş-şüheda söylediğimiz gibi "metin merkezli" kazanımlara uygundur. Bu da öğrencilerin metinden hareketle tür özelliğini tespit edebilmesine, anlatım biçimlerini ve düşünceyi geliştirme yollarını bulabilmesine ve dönemler arası karşılaştırma yapabilmesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca eserde genellikle öyküleyici ve açıklayıcı bir anlatım biçiminin tercih edildiği görülmektedir. Metindeki şu parça bunu örneklemektedir: *"[5b] (5)* ***Al-Ḳıṣṣa:*** *(6) Émine Ḥażrat-ı Muḥammed rasūlu'llāhġa yüklüg érdi (7) érse alta aydın Ḫoca 'Abdu'llāh vafāt boldı. Émine (8) zār-zār yıġlap aydı-kim: Bu ḳursaḳımda 'azīz ferzendni ne (9) ḳılayın oglum dép kim éligimdin alġay, çoñ bolġanda kim- (10) ni atam dégey dép farīşānlıḳ ḳılur érdiler. Ḫoca 'Abdu- (11) l-muṭṭalib kelip her kün aytur édi-kim: 'Azīz kelinim, köñlüñizni (12) farīşān ḳılmañ. Sizniñ 'ızzatıñızını şul 'azīz ferzend (13) ḳılur. Atası men turur men. Her künde Ka'ba'ġa barıp Ḫudā-yı* ***[6a]*** *(1) Ta'āladın tiler men."* Bunun gibi parçalar hem Türk dili ve edebiyatı eğitiminde metin türünü hem de menkıbelerin özelliklerini anlatırken kullanılabilecek niteliktedir.

KAYNAKÇA

Akalın, Ş. H. (2009). *Büyük Türkçe Sözlük.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aksan, D. (1979). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim 1.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Alp, G. (2020). Türk Edebiyatında Kerbela Hadisesi: Konuyu Kendi Realitesine Uygun Konumlandırma Çabası-Eksiklikler, Tespitler, Literatür-. *International Journal of Filologia*, 56-90.

Amanat, A. (2003). Meadow of the Martyrs: Kashifi's Persianization of the Shi'i Martyrdom Narrative in the Late Timurid Herat. F. Daftary, & J. M. Meri içinde, *Culture and Memory in Medieval Islam Essays in Honour of Wilferd Madelung* (s. 250-275). London: I.B.Tauris Publishers.

Atalay, B. (1970). *Abuşka Lugatı ve Çağatay Sözlüğü.* Ankara: Ayyıldız Matbaası.

Clauson, S. G. (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish.* Clarendon Press: Oxford.

Çağlayan, B. (1997). *Kerbela Mersiyeleri.* Ankara: Yayımlanmamış Doktora Tezi.

Çağlayan, B. (1997). *Kerbela Mersiyeleri.* (Yayımlanmamış doktora tezi) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Demirel, Ö. (2007). *Aşıki'nin Maktel-i Hüseyn'i Üzerine Dil İncelemesi.* (Yayımlanmamış doktora tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Erden, M. (2011). *Eğitim Bilimlerine Giriş.* Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Eren, H. (2014). *Darendeli Katipzade Bekayi-Maktel-i Hüseyn (İnceleme-Tenkitli metin-Sözlük Dizin).* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ergin, M. (2009). *Türk Dil Bilgisi.* İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.

Ertekin, E. (2006). Arapça, Farsça ve Türkçe Maktel-i Hüseyn'ler. *Aşina*, 79-107.

Gerçek, Ş. (2017). Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Dilbilgisi Öğretiminde Dilbilimsel. *II. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatları Öğretimi Sempozyumu Bildirileri*, (s. 657-665). Ankara.

Gülsüm, M. A. (2019). *Yahya Bin Bahşi'nin Maktel-i Hüseyn Adlı Mesnevisi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.

Gündüzalp, S. (2018). Eğitimin Temel Kavramları, Amaç ve İşlevleri. M. Boydak Özan, & T. Y. Özdemir (Dü) içinde, *Eğitim Bilimine Giriş* (s. 16). Ankara: Asos Yayınları.

Güngör, Ş. (1997). *Hadikatü's-Suada* (Cilt 15). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Güngör, Ş. (2003). Maktel. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Cilt 27, s. 455). içinde Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Güzel, A. (2006). Edebiyat Eğitiminde Amaçlar ve Bu Amaçlara Yönelik Yöntem, Teknik ve Örnek Uygulamalar. *Milli Eğitim Dergis, 34*(169).

Karaismailoğlu, A. (1999). Hüseyin Vaiz-i Kaşifi. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Cilt 19, s. 16-18). içinde İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Karataş, S. (2012). *Kastamonulu Şazi'nin Maktel-i Hüseyn'i Üzerine Tahlil ve İnceleme.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kılıç, Ü. (2010). Kerbela Vakası (Tarihi Süreç). A. Yıldız (Dü.) içinde, *Çeşitli Yönleriyle Kerbela (Tarih Bilimleri)* (Cilt 1). Sivas: Asitan Yayıncılık.

Koç, T. A. (2022). *Ravzatü'ş-Şüheda (Giriş-Metin-Çeviri-Dizin-Tıpkıbasım).* (Yayımlanmamış doktora tezi) Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ardahan.

Köksal, M. A. (2001). *Hz. Hüseyin ve Kerbela Faciası.* İstanbul: Köksal Yayıncılık.

Kurtuluş, R. (2022). *Arap Edebiyatında Kerbela* (Cilt 25). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Mahdum, A. N. (2001). *Ravzatü'ş-Şüheda ile Hadikatü's-Süeda Mukayesesinin Işığında Eski Türk Edebiyatında Tercüme Anlayışı.* (Yayımlanmamış doktora tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Necip, E. N. (1995). *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Okay, M. O. (1994). Edebiyat. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Cilt 10, s. 395-397). içinde İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi.

Özçelik, K. (2008). *Yusuf-ı Meddah ve Maktel-i Hüseyn (İnceleme-Metin-Sözlük).* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Şen, M. (2021). *Türk Dilinin Dünü ve Bugünü.* İstanbul: Post Yayınevi.

Turan, Ö. (2023). *Klasik Sonrası Çağatay Türkçesi İle Yazılmış Mensur Şah-Name (Giriş-İnceleme-Metin-Açıklamalı Dizin).* (Yayımlanmamış doktora tezi) Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Türkoğlu, S. (2012). *Bekai Kitab-ı Kerbela (İnceleme-Tenkitli Metin).* (Yayımlanmamış doktora tezi) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Ulaş, S. (2020). *Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimiyle İlgili Çalışmaların Analizi: Bir Metasentez Çalışması.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Ünlü, S. (2014). *Çağatay Türkçesi Sözlüğü.* Konya: Eğitim Yayınevi.

Yıldız, A. (Dü.). (2010). *Çeşitli Yönleriyle Kerbela (Edebiyat) II. Cilt.* Sivas: Asitan.

Yılmaz, M. (2016). *Klasik Türk Edebiyatında Kerbela Hadisesi.* (Yayımlanmamış doktora tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yudahin, K. K. (1998). *Kırgız Sözlüğü Cilt I.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yudahin, K. K. (1998). *Kırgız Sözlüğü Cilt II.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yusupova, N. (2018). *Türkçe-Özbekçe Sözlük.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

1b
2a

بنی عبد المطلب نینگ تو فوز او غلی بار ایردی بیاشیم تو غل چیا
رشا ابو لهب عباس ابو حضر ابو طالب ابو همزه خوجه عبد الله
هم اوغللاری بار ایدیلر کیجیکاچ ایردی عبد المطلب خوجه عبد الله
زیاده اوغللاری بار ایدیلر دوست تو تار ایردی اینکاچ او خوندکم حضرت
محمد رسول الله نینگ مبارک نور لری خوجه عبد الله نینگ پیشانه
سیده ظاهر بلور ایردی اکر بیمار کشی خوجه عبد الله نینگ پیشانه یکا
بانیه صحت تپار ایردی اکر نابینا کشی بانیه پیشانه بلور ایردی
بو فضیلت لار خوجه عبد الله ده بار ایردی جمیع کتابلار
ده کور و بیان ایتور ایردیکم خوجه عبد الله نینگ نصلیدین خوش
محمد رسول الله پیدا بلور دیر ایردیلر
روایت قلیب دورلار کم شامدا ایر پادشاه بار ایردی ا
طی شامیر ایردی شامیر نینگ اجلی یعنی کلدی قبر یقه وفات
قلیب ایدیکم ای قریشم مکه کا بارغیل دیدی مکه کا بارماقچه

4

غرض اولدور کم عرب نینگ قبیله سیدین حضرت محمد ی
رسول الله پیغمبر آخر الزمان پیدا بلور ایردیلر شایدکه
سیز کا نصیب قیلغای قریش ایدی خوش بولغای برای دید
ی شامیر نینگ قبری ملیکه یتدی شام دین بیسیار مال بیله
و لشکر بیله کلیب مکه نینگ تکره سیدا جادیر تکیب اولتوردی
مکه کا آواز تو شتی شام و لایتیدین شامیر نینگ قبری کلیب دور
دیب مکه نینگ کیت لاری ملیکه نینگ توشکان یر یکا بارماق
صفت صفت تو مان ایر دیلار دیر کم کوز نکلیدا خیال قلیب ایتور
ایدیلار کم متکا مکین دیب اما خوجه عبد الله اشکار غه بارماق
ایردی بانیب کلکه نجه یر اقدین جادر نی کوردی بو نه کشی
ایکین بارماق کورمایدیب جادیر غه کلدی ملیکه یتدی شام
پیشیب باز جیقیب خوجه عبد الله نی اعزاز اکرام بیلا جادیر غه
تو شوردی خوب مهمان داری قیلدی ملیکه خوجه عبد الله نی